

ƏRƏBCƏ-AZƏRBAYCANCA LÜĞƏT

قاموس عربي-آذربيجاني

İKİ CİLDDƏ

I CİLD

(ا - ز)

Təxminən 45000 söz və ifadə
يحتوي حوالي ٤٥٠٠٠ كلمة

“ŞƏRQ-QƏRB”

BAKI

2007

Tərtib edəni: **Rafiq Əliyev**
professor

التأليف: للأستاذ رفیق يحيى علييف

İxtisas redaktoru: **Abutalıb Məmmədov**

التحرير: لأبي طالب محمدوف

ISBN 978-9952-34-084-6

494.3613927-dc22

Azərbaycan dili – Lüğətlər – Ərəb dili

Ərəbcə-azərbaycanca lüğət. İki cildə. I cild.

Bakı, “Şərq-Qərb”, 2007, 440 səh.

Təqdim olunan “Ərəbcə-azərbaycanca lüğət”də müasir ərəb ədəbi dilində işlənən 45000-ə qədər söz və ifadənin Azərbaycan dilinə müfəssəl tərcüməsi verilir. İdiomatik ifadələr, frazeoloji tərkiblər, atalar sözləri və məsəllər Azərbaycan xalqının hikmət süzgəcindən keçərək cıllanan və günlərimizədək gəlib çıxan kəlamlar vasitəsilə oxucuya müvafiq qarşılığı ilə çatdırılır, bu kimi qarşılıq olmadıqda isə izahlı tərcümə edilir.

Lüğət ərəb dili üçün ənənəvi olan və əksər hallarda üç, bəzən də dörd samitdən ibarət kök sisteminə istinadən tərtib edilmişdir: kök samitləri baş söz kimi götürülür.

Lüğət ərəb dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə işi ilə məşğul olanlar, şərqşünaslıq və ilahiyat fakültələrinin müəllim və tələbələri, ərəb ölkələri üzrə mütəxəssislər, habelə ərəb dilini mütəqil öyrənmək istəyənlər üçün faydalı ola bilər. Eyni zamanda lüğətin Azərbaycan dilini öyrənlərə müəyyən köməyi olacaqdır.

TƏRTİBÇİDƏN

Ərəb və Azərbaycan dillərinin leksik materialının qarşılaşdırma yolu ilə tərcüməsini verən hazırkı lüğətin əsasında rusiyalı ərəbşünas, professor X.K.Baranovun “Ərəbcə–rusca lüğət”i (Харлампий Карпович Баранов. Арабско-русский словарь. Около 42000 слов. Изд. 5-ое, М., “Русский язык”, 1977) dursa da, “Ərəbcə–azərbaycanca lüğət” X.K.Baranovun lüğətinin təkrarı və ya sadəcə tərcüməsi deyildir: bizim lüğətdə ixtisarlara, əlavələrə, düzəlişlərə və ərəb sözlərinin müxtəlif üsullarla izahına geniş yer verilir. Sözlərin mənasını və işlənmə məqamını Azərbaycan dilində daha dürüst vermək üçün ərəbcə “əl-Müncid” izahlı lüğətdən, “Arapça–türkçe sözlük”dən, Ə.Ə.Orucovun redaktəsi ilə hazırlanmış üçcildlik “Rusca–azərbaycanca lüğət”dən, dördcildlik “Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti”ndən və başqa ixtisas lüğətlərindən istifadə edilmişdir.

Çoxəsrlik yazılı tarixi boyu ərəb dili bir sıra xarici və daxili amillərin təsiri altında dörd inkişaf dövrü keçirmişdir:

“Təşəkkül dövründə” (VII əsrə qədər) ərəb dili müxtəlif ərəb qəbilələrinin dialektləri əsasında nəşət taparaq “ədəbi dil” kimi formalaşmış, Ərəbistan yarımadası hüduqlarından kənara çıxmamışdır. Bu prosesdə yarımada din, mədəniyyət və ticarət mərkəzi Məkkənin qüreyş qəbiləsinin xüsusi rolu olmuşdur. Qədim kitabələr, cahiliyyət dövrü ərəb poeziyası nümunələri və qismən Qurani-kərim həmin dilin abidələridir. Quranla əlaqədar ona görə “qismən” deyirik ki, Quranın dili qrammatik quruluşu və lüğət tərkibi baxımından islamaqədərki ərəblərin danışdıqları dil olsa da, bir çox cəhətdən artıq həmin dildən xeyli üstün idi: əvvəla, Quranın dili bəzi sırf islam istilahları hesabına daha zəngin idi; məlumdur ki, hələ Hüdəybiyyə sülhü vaxtı Süheyl bin Əmr Məhəmməd peyğəmbərin təklif etdiyi sazişin mətnindəki ər-Rəhman ər-Rəhim sözlərinin nə məna daşdığını bilməmişdi; ikincisi, Quran özü bəyan edir ki, onun dili bəlağəti və fəsahtəti baxımından islamaqədərki ərəblərin dilindən qat-qat üstündür: “De: “Əgər insanlar və cinlər bir yerə yığılıb bu Qurana bənzər bir şey gətirmək üçün bir-birinə kömək etsələr, yenə də ona bənzərini gətirə bilməzlər” (əl-İsra, 88); “Yoxsa onlar: “Onu özündən uydurub” – deyirlər. De: “Əgər doğru deyirsinizsə, onun kimi özünüzdən on surə uydurub gətirin və Allahdan başqa, kimi bacarır-

sınızsa, köməyə çağırın” (Hud, 13); “Yoxsa onlar: “Onu özündən uydurub” – deyirlər. De: “Əgər doğru deyirsinizsə, ona bənzər bir surə gətirin və Allahdan başqa, kimi bacarırsınızsa, köməyə çağırın” (Yunus, 38).

“Çiçəklənmə dövründə” (VII–XIII əsrlər) ərəb dili daha çox Quran dili kimi çıxış edir: islam fəthatları nəticəsində ərəblər öz dillərini Ərəbistan yarımadası hüdudlarından çox-çox kənarlara çıxarırlar, ərəb dili fəth edilmiş ərazilərdə dövlət, din, elm və ədəbiyyat dili olur, ayrı-ayrı dillərdə danışan milyonlarla insan arasında ünsiyyət vasitəsinə çevrilir, onları birləşdirir. Ərəb dili ilə islamı qəbul etmiş xalqların dilləri arasında qarşılıqlı təsir güclənir – ərəb dili xüsusilə fars və türk dillərinə güclü təsir göstərir, eyni zamanda ərəb dilinə də çoxlu fars və türk sözləri daxil olur. Ərəb dilinin inkişafında klassik dövr kimi səciyyələndirilən bu dövrdə bir çox Azərbaycan şairi, alimi, fəqih və filosofu öz əsərlərini ərəb dilində yazırlar.

Üçüncü dövrü (XIII–XVIII əsrlər) şərti olaraq “durğunluq dövrü” adlandırmaq olar. Bu dövrdə ərəb dili əvvəlki dövrdə işlənib hazırlanmış meyarlardan kənara çıxır, bəzi ədəbiyyat nümunələrinə dialektin təsiri güclənir. Bu dövrün “durğunluq dövrü” kimi səciyyələndirilməsində şərtlilik isə Xilafətin ayrı-ayrı ərazilərində durğunluğun özünü müxtəlif vaxtlarda göstərməsi ilə bağlıdır – əslində gah bu, gah da digər bölgədə dilin inkişafı ilə bağlı söylər davam etdirilmişdir.

“Dirçəliş dövründə” (XIX əsrdən etibarən) müasir ərəb ədəbi dili klassik ərəb dilinə qayıdış, onun inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi əsasında təşəkkül tapır. Bu dövrdə ərəb dili ümumərəb dirçəlişinin, ümumərəb yüksəlişinin mühüm amili olur: köhnə sözlər yeni anlayışları ifadə etmək üçün uyğunlaşdırılır, xarici dillərdən əxz edilmiş sözləri ərəbləşdirməklə yeni sözlər yaradılır. Ərəb dili bir neçə əsr məruz qaldığı qapalılıqdan yaxa qurtarır, yenidən beynəlxalq səhnəyə çıxır. Dilin qrammatik quruluşu da müəyyən dəyişikliyə uğrayır və bugünkü səviyyəyə gəlib çatır.

Azərbaycan ərəbşünaslıq məktəbi tarixən güclü olmuşdur. Əgər orta əsrlərdə Xətib Təbrizi (1030–1109) “Əsrar əs-sən’ə”, “İ’rab əl-Qur’an” və başqa kitabları ilə, Cəmaləddin Ərdəbili (vəfatı 1249) Zəməxşərinin “əl-Kəşşaf fi həqaiq et-Tənzil” və “Ətvaq əz-zəhəb fi-l-məvaiz və-l-xütəb” əsərlərinə yazdığı şərhləri ilə, sonralar Mahmud Zəncani, Hübeyş Tiflisi, Əbdül Vəhhab Zəncani, Həsən Xoi, Mirzə Məhəmməd Şirvani və başqaları leksikoqrafiya sahəsindəki

işləri ilə ərəb dilçiliyinin inkişafına xidmət göstərmişlərsə, müasir dövrdə P.K.Juze ərəblərdə elmi istilahlara inkişafı haqqında məqalələri, Ə.C.Məmmədov ərəb dili dərsləkləri, V.M.Məmmədəliyev ərəb dilçiliyinin tarixinə dair əsərləri ilə şöhrət tapmışlar. Ə.C.Məmmədovun hazırladığı dərsləklərdə verilmiş oxu mətnlərinin lüğəti, H.Zərinəzadənin “Ərəbcə–azərbaycanca lüğət”inin I cildi ərəb–azərbaycan lüğətçiliyi sahəsində ilk addımlar sayıla bilər.

Bu gün ərəbcə–azərbaycanca mükəmməl lüğətə tələbat böyükdür. Oxuculara təqdim edilən bu lüğət həmin tələbatın ödənilməsinə yönəlmişdir. Lüğət hər şeydən əvvəl müasir ərəb ədəbi dilində yazılmış qəzet, jurnal, kitab mətnlərini, siyasət və iqtisadiyyata dair ədəbiyyatı, roman və hekayələri oxuyub başa düşmək üçün köməkçi vasitə kimi hazırlanmışdır. O, ərəb dilindən azərbaycana tərcümə işində də faydalı ola bilər. Ərəb dilini öyrənmək, bu dilin leksik–frazoloji zənginliyini mənimsəmək istəyən azərbaycanlılar və Azərbaycan dilini öyrənmək istəyən ərəblər də lüğətdən faydalana bilərlər.

Lüğətin xronoloji və coğrafi çərçivəsinə gəlincə, deyə bilərik ki, o, müasir ərəb ədəbi dili və başlıca olaraq Misir materialı əsasında hazırlanmışdır. Lüğətdə yalnız çox geniş işlənən bəzi dialekt sözləri də öz əksini tapmışdır.

Lüğətdə sözlər əlifba sırası ilə lüğət yuvası prinsipinə əsasən yerləşdirilmiş, eyniköklü sözlər bir lüğət maddəsi daxilində əlifba sırası ilə verilmişdir. Əvvəlcə eyni kök samitləri əsasında sabit əlavələrlə düzələn və müxtəlif mənalar bildirən feil bəzləri, sonra isə həmin kökdən daxili fleksiya yolu ilə əmələ gələn müxtəlif formalı sözlər əlifba sırası ilə yerləşdirilir. Avropa dillərindən alınma əcnəbi sözlər də lüğətdə həmin qaydada yer alır.

Ərəb sözünün azərbaycanca qarşılığı verilərkən onun nə vaxtsa Azərbaycan dilinə keçmiş və bu gün bu və ya digər şəkildə işlədilən variantı əvvəlcə yerləşdirilir, sonra isə mənası sinonimlərlə izah olunur.

Ərəb sözlərinin mənalarını və mənə incəliklərini mümkün qədər dürüst vermək məqsədilə izahedici sözlərə nisbətən geniş yer ayrılmışdır.

Rafiq Əliyev
professor

LÜĞƏTDƏN İSTİFADƏ HAQQINDA

Lüğət kök hərfləri sistemi əsasında tərtib edilmişdir.

Lüğətdə köklər əlifba sırası ilə yerləşdirilmişdir.

Fel sabit əlavələrlə düzələn və müxtəlif mənalar bildirən bütün bablarında və ondan düzəlmiş bütün formaları ilə, bəzən isə əcnəbi mənşəli sözlər (onların samitləri kök kimi qəbul edilir) və onlara aid frazeoloji materialla birlikdə lüğət maddəsini təşkil edir.

Hər bir bab özünə aid bütün frazeoloji materialla birlikdə maddəaltı təşkil edir.

Lüğətdə felin I bab keçmiş zaman III şəxs tək müzəkkər (kişi cinsi) forması şərti olaraq kök kimi götürülür. Kökü eyni, tipik saitləri (ikinci kök saitləri), yaxud məsdərləri fərqli olan 2 fel verildiyi təqdirdə və ya əgər I babda fel ümumiyyətlə verilmirsə, belədə kök maddənin əvvəlində mötərizə içərisində hərəkəsiz göstərilir. Məs.:

(ادبَ (u) أُدِبَ tərbiyəli, ədəbli olmaq;

أَدَبَ (i) مَأْدُبَةً süfrə açmaq; qonaqlıq vermək;

yaxud:

(ارثَ) II أَرَّثَ qızışdırmaq, alovlandırmaq (məs., düşmənçiliyi).

Maddədə sözlərin yerləşdirilməsi qaydası belədir:

1) Kök hərflərindən sonra felin I bab indiki-gələcək zamanda ikinci kök samitinin hərəkəsi ə/a, u və ya i saitləri ilə mötərizədə göstərilir. Məs.:

دَفَعَ (ə); حَبَرَ (u)

2) I bab felindən sonra həmin felə münasib məsdərlər verilir. Məs.:

دَعَصَّ (a) دَعَصَّ

3) I bab felindən sonra ona aid bütün frazeoloji materialı ilə həmin felin bütün mövcud babları verilir. Bablar rum hərfləri (I, II, III, IV və s.) ilə göstərilir.

4) Bablardan sonra onlardan düzəldilən bütün formalar əlifba sırası ilə maddənin daxilində verilir.

Bəzi babların (yaxud sözlərin) bütün mənaları üst-üstə düşdüüyü təqdirdə həmin babın yanında mənaca ona müvafiq əvvəlki babı bildirən rəqəm göstərilir, onların arasında isə bərabərlik işarəsi qoyulur. Məs.:

III شَابَةٌ oxşamaq, bənzəmək (kiməsə), oxşar, bənzər olmaq;

IV أَشْبَاهَةٌ = III

Frazeoloji material müvafiq sözün yanında və ona müvafiq mənada verilir.

Atalar sözləri və məsəllər müvafiq mənada frazeoloji materialdan sonra verilir. Ərəb atalar sözləri və məsəlləri imkan daxilində Azərbaycan qarşılığı ilə verilir, sonra isə mötərizədə onların hərfi mənası açıqlanır. Məs.:

ذَقْ تَشْتَهُ *məsəl.* iştaha diş altındadır (*hərf.* dadına bax – iştahaya gələrsən)

Fiziki qüsurlar və ya rəng bildirən sifətlərin, habelə əvəzliliklərin yanında cins bildirən işarələr verilir. Məs.:

سَوْدَاءٌ *q.* أَسْوَدٌ

أَنْتَ *q.* أَنْتَ

Sözlərin cəmi (əgər o, daxili və ya sınıq cəm formaları vasitəsilə, ya da sonluğunu əlavə etməklə düzəlsə) tək formasının yanında verilir. Məs.:

دَفَاتِرٌ *c.* دَفْتَرٌ

تَلِغْرَافٌ *c.* تَلِغْرَافَاتٌ

Söz yalnız cəmdə işlədildiyi təqdirdə onun yanında kursivlə (*c.*) yazılır, sonra isə onun tərcüməsi verilir. Məs.:

مَدْفُوعَاتٌ (*c.*) ödənişlər.

~ işarəsi sözün son saitini nəzərə almadan qrafik skeletini təkrar edir.

Əgər baş söz müstəqil şəkildə işlənmiş və ya onun tərcüməsini vermək mümkün deyilsə, o halda həmin sözdən sonra qoşa nöqtə qoyulur və onun mənası işlədildiyi birləşmə tərkibində açıqlanır. Məs.:

إِلْبٌ ~ وَاحِدٌ عَلَى ... : إِلْبٌ onlar hamısı birlikdə ... əleyhinədirlər.

Fel, isim və ya sifət qoşma ilə işlədilirsə, qoşma ilə idarə əlaqəsi kursivlə mütərizədə verilir. Məs.:

تَيْل tamamlamaq (*nə iləsə* →).

Omonimlər sözün üstündəki rəqəmlərlə göstərilir. Məs.: رُبْع¹ və رُبْع².

Sözün şərti ixtisarlara siyahısına görə tətbiqi sahəsini bildiren qeydlər ərəb sözündən sonra kursivlə verilir. Məs.:

رَوَاجُ *biol.* cütləşdirmə.

Sözün tərcümədə məna çalarlarını dəqiqləşdirmək məqsədilə mütərizədə kursivlə izahlar verilir. Məs.:

تَبَحَ qurban kəsmək (*heyvanı*).

Yaxın mənəli sözlər bir-birindən vergül, fərqli mənəli sözlər isə nöqtəli vergül vasitəsilə ayrılır.

Frazeologiyanın tərcümələri mənaca fərqlənirsə, onlar bir-birindən mütərizəli a, b və sair hərflərlə ayrılır.

ŞƏRTİ İXTİSARLAR

<i>ada.</i>	- ada	<i>km²</i>	- kvadrat kilometr
<i>ad.h.</i>	- adlıq hal	<i>km.</i>	- kilometr
<i>anat.</i>	- anatomiya	<i>k.-t.</i>	- kənd təsərrüfatı termini
<i>arxeol.</i>	- arxeologiya	<i>q.</i>	- qadın cinsi
<i>astr.</i>	- astronomiya	<i>qr.</i>	- qram
<i>av.</i>	- aviasiya	<i>gram.</i>	- qrammatika
<i>bax əlif.</i>	- bax əlifba sırası ilə	<i>Qur.</i>	- Quran ifadəsi
<i>bayt.</i>	- baytarlıq	<i>l.</i>	- litr
<i>Bibl.</i>	- Bibliya ifadəsi	<i>l³</i>	- kub litr
<i>biol.</i>	- biologiya	<i>m.</i>	- metr
<i>bot.</i>	- botanika	<i>m²</i>	- kvadrat metr
<i>c.</i>	- cəmdə	<i>m³</i>	- kub metr
<i>coğr.</i>	- coğrafiya	<i>meteo.</i>	- meteorologiya termini
<i>dan.</i>	- danışmaq dilində işlənən söz	<i>məcəz.</i>	- məcazi mənə
<i>dəm.y.</i>	- dəmir yolu ilə bağlı söz	<i>məs.</i>	- məsələ
<i>dəniz.</i>	- dənizlə bağlı ifadə	<i>məsəl.</i>	- zərbi-məsəl
<i>din.</i>	- dinlə bağlı söz və ya ifadə	<i>mif.</i>	- mifologiya
<i>dip.</i>	- diplomatiya	<i>min.</i>	- mineralogiya
<i>ədəb.</i>	- ədəbiyyat	<i>mus.</i>	- musiqi
<i>fəls.</i>	- fəlsəfə termini	<i>müh.</i>	- mühasibat termini
<i>fiqh.</i>	- fiqhə aid ifadə	<i>nağıl.</i>	- nağıl ifadəsi
<i>geol.</i>	- geologiya	<i>obr.</i>	- obrazlı ifadə
<i>h.</i>	- hal	<i>radio</i>	- radio
<i>hərb.</i>	- hərbi termin	<i>riyaz.</i>	- riyaziyyat
<i>hərf.</i>	- hərfən	<i>siy.</i>	- siyasi termin
<i>hüq.</i>	- hüquqa aid termin	<i>sm.</i>	- santimetr
<i>xalq.dil.</i>	- xalq dilindən gəlmə söz	<i>söy.</i>	- söyüş bildirən söz
<i>xüs.ad.</i>	- xüsusi ad	<i>ş.</i>	- şəhər
<i>ixt.</i>	- ixtisar	<i>tex.</i>	- texnikaya aid termin
<i>ikr.</i>	- ikrah bildirən ifadə	<i>təs. h.</i>	- təsirlik hal
<i>iqtis.</i>	- iqtisadi termin	<i>təsn.</i>	- ikilik
<i>isteh.</i>	- istehza bildirən ifadə	<i>topl.</i>	- toplu isim
<i>k.</i>	- kişi cinsi	<i>y-a.</i>	- yarımada
<i>kart.</i>	- kart oyunu ilə bağlı istilah	<i>yi.y.h.</i>	- yiyəlik hal
<i>kq.</i>	- kiloqram	<i>zool.</i>	- zoologiya

ƏRƏB ƏLİFBASI

Hərflər	Hərflərin qısa adı
آ / ا	'əlif
ب	bē
ت	tē
ث	sē
ج	cīm
ح	hā
خ	xē
د	dēl
ذ	zēl
ر	rā
ز	zeyn
س	sīn
ش	şīn
ص	sād
ض	dād

Hərflər	Hərflərin qısa adı
ط	tā
ظ	zā
ع	'ayn
غ	ğayn
ف	fē
ق	qāf
ك	kēf
ل	lēm
م	mīm
ن	nūn
ه	hē
ة	(tə mərbutə)
و	vāv
ي	yē

1

ا (ألف) əlif (ərəb əlifbasının birinci hərfi; fəthə üçün uzunluq işarəsi və həmzə dayağı kimi işlədilir; əbcəd hesabı ilə 1 ədədini bildirir)

أ سوال şəkilçisi mı, mi, mu, mü; فهمت هذا؟! bu anladınmı?; أم ... أ (ikili sualda) ya ... yaxud; سən ciddi danışırsan, ya zarafat edirsən? أو məgər, aya, yoxsa; ...ألا ya ...أما ya ...أفلا ya ...أفما ...أما ما رجعت ...ألا وهو ... yanına qayıtmazsanmı? إلى... (هي) məhz

أ² mür. ədatı (yaxında olan şəxs üçün) ey
آ mür. ədatı (uzaqda olan şəxs üçün) ey
أب avqust
أجندة gündəlik
أح yumurta ağ
أس bot. mərsin
أس² c. آت - kart. tuz
أفə bax: أفə
أفə qalay
أنə c. آت - an(n)a (1/16 rupiyə bərabər pul vahidi)

أهن çüyün
أوى bax: آية، آي
أين bax: آين
(إلى) səy etmək (nəyə isə
darıxmaq, xiffət etmək (nə üçünsə
أبو bax: آباء c. أب
أب ot; otlaq
أبابة vətən həsrəti, nostalji
أبيب əbib (qibti təqviminin 11-ci ayı)
أباجور c. آت - abajur
أبازير bax: بزر

إمبراطور c. bax: أباطرة

أبجد əbcəd (ərəb əlifbası hərflərinin ədədi mənasını sırası ilə yadda saxlamaq üçün səkkiz süni sözdən (voces memoriae) - أبجد، هوز، حطي، كلمن، سغصص، قرشت، ثخذ، ضطغ birincisi; lügətdə müvafiq hərflərin hansı ədədə işarə etdiyi göstərilir)

فهرس ~ əlifba
أبجدی əbcəd; əbcədi; əlifba
الحروف əlifba göstəricisi, əlifba fehristi; الحروف
الـة əlifba

أبجدی c. آت - əlifba

أبَد (i, u) vəhşiləşmək; بالمكان ~ qalmaq; II أَبَد əbədiləşdirmək; V تَأَبَد vəhşiləşmək

أبَد vəhşi
أبَد c. أبَد 1) qəribə, qeyri-adi bir şey; vəhşi heyvan, heyvan
أبَد əbədilik; sonsuzluq; ا ~ əbədi; həmişə, daima; ا ~ ... لا əsla, qətiyyə...; كلاً لم xeyr, mən bunu əsla görməmişəm; أبَد الدھر yaxud إلى الـ əbədi olaraq; إلى الـ əbədilik, əbədi olaraq
أبَدی əbədi; sonsuz
أبَدی əbədilik; sonsuzluq
تَأَبَد vəhşiləşmə; ~ vəhşicəsinə, hürkə-hürkə

أبَدی əbədiləşmiş; əbədi; ا ~ əbədi olaraq; الأشغال الشاقة ~ ا ömürlük katorqa

أبَر (i, u) 1) sancmaq; 2) söymək, danlamaq; yamanlamaq, abırını tökmək; II أبَر bot. tozlandırmaq; V تَأَبَر bot. tozlanmaq
أبَر bot. tozlama, tozlanma

أبَر c. آت - iynədan

أبَر 1) iynə; الحاکي ~ qramofon iynəsi; وأبور الغاز ~ tikiş iynəsi; الـ ~ primus iynəsi; أشغال الـ işi; تكسو

آبَة *Ata. sözü. aləmi bəzər, özü lüt gəzər; بحث عن إبرة في جرن مفعم* *Ata. sözü. samanlıqda iynə axtarmaq (hərf. dopdolu hovuzda iynə axtarmaq); 2) əqrəb; مغنطيسية ~ kompasın əqrəbi; البوصلة (الحق) بيت (حق) maqnit əqrəb; مغنطيسية، ممغطة) ~ yaxud الملاحين ~ kompas; 3) neştər; 4) hərəb. çaxmaq iynəsi; المدفع ~ topun çaxmaq iynəsi; 5) çöp kimi arıq qadın; 6) bot. erkəkçik; 7) iynə, inyeksiya; ~ أعطي ona iynə vurdular*

آبَارَة = مَبَارٍ
 - آبَارَة = 1) مَبَارٍ
 - آبَارَة = 2) həsir iynəsi
 - آبَارَة = 1) مَبَارٍ c. مَبَارَة - 2) qeybət, böhtan
 çapaq أبراميس
 xüs. ad. k. İbrahim إبراهيم
 c. أبراسية، أبرسية - yeparxiya; məhəllə kilsəsi
 أبراميس = أبراميس
 saf qızıl إبريز
 ipək إبريسم، إبريسم
 çaydan; ~ الشاي bardaq, səhəng; إبريق c. إبريق
 yağ ~ الزيت ~ su qabı; الماء ~ qəhvədan; القهوة
 bardağı

aprel ~ أبريل
 aprel zarafatı ~ أبريل كذبة
 toqqa, bənd إبريم c. إبريم
 hovuz إبران c. إبران
 Apis mif. إبريس
 çənbər, sağanaq إبريسم c. إبريسم
 toplamaq إبريس (i) إبريس
 anat. dizaltı batıq إبريس c. إبريس
 qoltuğuna vurmaq, qoltuğundan tutmaq; 2) qoltuğuna almaq
 qoltuğuna ~ تحت إبريس qoltuq; إبريس c. k., q. إبريس
 qoltuğunda, qoltuğunun altında; إبريس (ضرب) إبريس
 dövə ~ ضرب إبريس إلى...; إبريس: الباطن
 belində harasa yollanmaq
 qaçıb getmək إبريس (i) إبريس I
 1. qaçıb gedən; 2. qaçqın, qaçaq إبريس c. إبريس -

bot. hind çətənəsi
 q. toplu dövələr; إبريس (ضرب) إبريس
 dövələri durmadan qovmaq ~ إبريس
 1) kütlə; 2) dəstə, qatar إبريس c. إبريس
 şələ, bağı; tay; ~ جاء هذا ضعفاً على
 bu, səbir kasasını dolduran bir damla oldu
 إبريس lil
 iblislik etmək, iblisləşmək إبريس تَابَسَ, إبريس
 iblis, şeytan إبريس c. إبريس إبريس
 İblis الوسائل ~ إبريس -i/-1, şeytani; إبريس إبريس
 vasitələri
 faner إبريس
 yaxud إبريس abla, bibi (müraciətdə) إبريس
 בני: إبريس
 yas saxlamaq, ölənin üçün göz yaşını tökmək; ağır demək; yazıb başsağlığı vermək
 إبريس الثورة ~ الثورة yaxud إبريس الثورة
 yazıb məqalə; ~ إبريس zərbi-məsəl.
 inqilab zamanı; hər şeyin öz vaxtı var
 1) bağı, düyün (ağacda); 2) kin إبريس c. إبريس
 mədh etmə (kimisə ölümündən sonra); ölmüş adamın qəbrini üstündə yazı yazmaq; ~ إبريس yas mərasimi; ölmüş adamla vida mərasimi
 yas mərasimi ~ إبريس: تَابَسَ
 nazpərvərdə, nərmə-nazik; 2) qadın kimi incə; 2. passiv pederast
 abnos ağacı إبريس, إبريس إبريس
 diqqət yetirmək (kimisə - nəyəyə ~ إبريس); məch. əhəmiyyətli, diqqətəlayiq; məch. əhəmiyyətsiz
 1) parıltı, dəbdəbə, ehtişam, cah-cələl; 2) iftixar, lovğalıq
 atası; ~ إبريس ad.halda onun atası; ~ إبريس
 atasının; ~ إبريس təs.halda onun

atasını; يا أَبَيْتَ atam; أَبَيْتَ sən mənə atadan artıqsan!; أَبَوَانِ *ikil*. valideyn, atana; *c.* atalar, əcdad; الاب نَوَيْل şaxta baba; أَبَا عَنْ جَدَّ atadan oğula; ابنا من الاب الى الابن babadan ataya; الاب tanrı; ابو براقش ala-cəhrə; ابو جلمبو krab, yengəc; ابو كپەنەك kəpənək; ابو كومتا kometa; ابو الركب a) qrip; b) tropik qızdırma; ابو الرياح yelqovan; ابو şabalıd ابو فروة şabalıd (meyvə); ابو مغازل vəغ; ابو قردان ley-lək; ابو منجل ibis; ابو النظارة eynəkli adam; ابو الخرخوش ابو اليفطان sfinks; ابو الهول xaşxaş; ابو النوم - اتالیق أبوّة patriarxat ~ نظام ال - أبوّة 1) ata -i/-1; ~ نظام ال - أبوّة 2) ata -i/-1; atalıq -i/-1;

أَبَوَا *mus.* qoboy

- ابونەچى، abonement *c.* ابونەچى

I أَبَى (ə) إِبَاءٌ, إِبَائَةٌ, إِبَائِيَّةٌ, إِبَائِيَّةٌ 1) istəməmək, boyun qaçırmaq; ... نەيىن باھاسىنا اولسا-ولسا istəyir ki..., hökmən istəyir ki...; 2) imtina etmək, rədd etmək; 3) xoşlamamaq, ürəyi götürməmək, nifrət etmək; 4) icazə verməmək; 5) təkəbbürlü olmaq, iddialı olmaq; V تَابَى 1) rədd etmək, imtina etmək; 2) lovğalıq etmək

- اب q. ابنة rədd edən, imtina edən; اب الصيم ədalətsizliyə dözməyənlər

- ابنة 1) rədd; 2) lovğalıq, təkəbbür, iddia; ~ بـ qürurla

- بـ qürurlu, təkəbbürlü

- تَابَى qürur, təkəbbür; ~ فى qürurla, təkəbbürlü

- مَتَابَى q. متابئة qürurlu, təkəbbürlü

أَبِيَّ *bax:* أَبِيَّ

أَبِيَّورِيَّ *c.* أَبِيَّورِيَّ epikürçü (*Epikür fəlsəfəsinin tərəfdarı*)

- أَبِيَّورِيَّ *fəls.* epikürçülük (*Epikürün fəlsəfi təlimi*)

أَتَاوَةٌ *c.* أَتَاوَى vergi; bac

أَتَابٌ 1) köynək; 2) önlük, döşlük

أَتْرَبِيَّومٌ *kim.* itterbiyum

أَتْرُجٌ *topl.* sitron, şirin limon; narıngi

- أَتْرُجَةٌ *c.* ات - sitron, şirin limon; narıngi

أَتْرُجٌ = أَتْرُجٌ

أَتْرِيَّومٌ *kim.* itriyum

أَتَشُّ! (komanda)

أَتَشَجِيَّةٌ *c.* اَتَشَجِيَّةٌ ocaqçı, ocaqqalayan; kül-xançı; *müq. et* عَشَجِيَّةٌ

أَتَمُّ I ~ بالمكان : أَتَمُّ (i) أَتَمُّ I

- مَاتَمٌ *c.* ماتəm, dəfn mərasimi; ilyalı

~ ال - ماتəm gecələri

أَتَمُوبِيلٌ, أَتَمُوبِيلٌ avtomobil

أَتَمَاتٌ avtomatlaşdırmaq

- أَتَمَاتَةٌ 1) avtomatlaşdırma; 2) avtomatika

- أَتَمَاتِيَّةٌ avtomatik

- أَتَمَاتِيَّةٌ avtomatika

أَتَانٌ ~ rif dişli eşşək; الضحل

- أَتَانٌ *c.* اتن - soba; ocaq; odluq; kürə

أَتَانٌ ~ اتانين *c.* اتون - domna

I أَتَى (i) أَتَى 1) gəlmək; 2) ardınca gəlmək; 3) göstərdiyi kimi; 3) etmək (*təsirlik halda və ya*)

o, bir oğlan doğdu; 5) məhv etmək, tələf etmək (*nəyisə*); (على) الحريق ~

تəfəsilatına varmaq (على) تفصيل

~ nə barədə danışmağa başlamaq; المرأة ~ qadınla yatmaq; III أتى 1) yaraşmaq, uyğun gəlmək (*nəyəyə*);

2) xoş, münasib, əlverişli olmaq (*məş.*, külək arxadan əsəndə olduğu kimi); لا تنتظر منى ان

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

... gözlemə ki, mən sənə ...

təsvir edə biləcəyəm; IV آتی vermək; gətirmək (*bəhər – ağac barəsində*); V تأتي 1) baş vermək; baş tutmaq; 2) meydana gəlmək, əmələ gəlmək, törəmək (*nədənsə* عن (من، من، من)); 3) uyğun gəlmək, münasib olmaq, əlverişli olmaq (*kiməsə* —); 4) mümkün olmaq (*kimin üçün*), müyəssər olmaq (*kimə* —); 5) hazırlaşmaq (*nəyəsə* —); 6) nəticələnmək (*nə ilə*), qurtarmaq (*nə ilə* عن); X استأتی gəlməsini xahiş etmək, yanına çağırmaq

- آت q. آتəda aşığıda gələn, sonrakı; كما الآتی ذکره الاتی göstərilədiyi kimi; هو ~ barəsində aşığıda danışılacaq; الآتی بیانə aşığıda açıqlanacaq; الآتی gələcək

- إتوة bax: əlifba sırası ilə

- مؤات q. مؤاتə münasib, əlverişli (*məs., külək arxadan əsəndə olduğı kimi*)

- مأی c. مات 1) gəlmə vaxtı; 2) gəlmə yeri; 3) məcaz. mənbə; 4) istiqamət, yönüm, tərəf; 5) əməl, hərəkət; 6) hadisə

I أث (ə/i) أث 1) sıx, qalın, bol olmaq (*məs., ot*); 2) qalın, gur olmaq (*məs., saç*); II أث 1) bəzəmək (*məs., otağı*); mebellə bəzəmək, mebel düzmək; 2) hazırlamaq; V تأثت mebellə bəzənilmək; mebellə düzülmək

- أثات c. أث - mebel, avadanlıq

- أثيث 1) sıx, qalın (*ot*); 2) gur (*saç*); 3) dolğun, kök, tosqun, şişman

I أثر (u, i) أثر 1) ötürmək, rəvayət etmək; 2) sitat gətirmək; II أثر 1) təsir etmək; təsir göstərmək, təsir bağışlamaq; toxunmaq (*hisslərə*); ~ أثرأ بليغا في *yaxud* ~ تأثيرأ كيبيرا على ~ böyk təsir göstərmək, güclü təəssürat doğurmaq; 2) *el. induksiya* doğurmaq; IV أثر 1) seçmək; üstünlük vermək (*nəyəsə təs. h. nədənsə* علی);

2) hörmət etmək, ehtiram göstərmək; 3) altruist olmaq; V تأثر 1) təsirinə məruz qalmaq (*nəyinsə* من الرطوبة ~ rütubətdən korlanmaq; 2) (*nədənsə-kimdənsə* —) təsirlənmək; hiss etmək (*nəyisə* —); varmaq (*nəyəsə* —); 3) pozulmaq, qanı qaralmaq, mütəəssir olmaq; 4) təsirə cavab vermək, reaksiya vermək (*nəyəsə* —); 5) izləmək, güdüb tapmaq; izinə düşmək, izi ilə getmək; dalına düşmək, təqib etmək; 6) izi ilə, yolu ilə getmək; 7) *el. induksiya* girmək; VIII إنتثر (*kiminsə*) təsiri altına düşmək; X إنتثر (*nəyəsə*) sahib olmaq, (*nəyisə* —) mənimləmək, (*nəyisə* —) əldə etmək; به الله *yaxud* ~ o öldü; بالاهتمام ~ böyük marağ doğurmaq; ت هذه المحادثات بجلسات كثيرة ~ bu danışığın gedişində çox iclaslar keçirildi

- آثار c. آثار ~ əməllər, işlər; المادية ~ əşyayi-dəlil; الآثار القديمة qədim abidələr; دار ~ arxeologiya muzeyi; علم الـ arxeologiya; المصرية علم الـ misirşünaslıq

- آثار آثار c. آثار *sözünün cəmindən, bax: آثار*) izlər

- آثاری 1. arxeoloji; 2. arxeoloq

- آثار 1) rəvayət, faktların ötürülməsi;

2) qalıq, artıq, axır

- آهن üstün, ən sevimli

- آثار c. آثار 1) iz, əsər, əlamət, nişanə; أصبح (صار) ~ بعد عين يارا çapıq, yara yeri ~ الجرح olub keçib, izi də qalmayıb; ~ ضاع دون ~ izsiz-soraqsız itib getmək, yox olmaq; تلاء ~ ardınca (*məs., dua oxuyanın*) təkrar etmək; ~ ه ~ kimisə güdmək, güdüb bilmək; 2) rəvayət; qədim dövrün abidəsi; 3) təsir, nüfuz; 4) təəssürat, effekt; 5) əhəmiyyət; 6) əsər (bədi, elmi və s.); 7) parıltı

(məş., qılincın); اثر ذلك yaxud ~ على və ya ~ ذلك ondan sonra; ~ على الـ dərhal, tez, o saat

- ~ على هـ yaxud ~ هـ اثرٌ iz, əlamət; ~ على هـ ya ~ هـ kiminsə-nəyinsə ardınca; اثرٌ ذلك ondan sonra

- ~ انماq özünü sevən adam, xudbin, eqoist

- ~ والإيثار ~ الـ 1) xudbinlik, eqoizm; 2) tamah, qərəz eqoizm və altruizm; 2) tamah, qərəz

- ~ أثرى 1) arxeoloji; 2) arxeoloq

- ~ أثيرٌ 1) üstün olan; ən yaxşı; 2) seçilmiş

- ~ اذاعة على امواج ~ أثيرٌ 2) efir (həmç. kim.);

~ الـ efirə, radio ilə veriliş

- ~ أثيرى efir -i/-1, hava -i/-1

- ~ استنثارٌ 1) mənimsəmə; 2) ancaq özünü sevmə, xudbinlik

- ~ إيثارٌ 1) üstünlük vermə; 2) altruizm

- ~ تأثرٌ 1) mütəəssir olma; həssaslıq; سريِع

~ الـ həssas; tez özünə götürən; tez özündən çıxan; 2) təəssürat; həyəcan; qayğı;

~ نفسانى ~ ruhi həyəcan

- ~ تأثرى impressionist

- ~ تأثرية impressionizm

- ~ تأثيرٌ 1) təsir, nüfuz; ~ العين gözdəymə;

2) təəssürat; 3) el. induksiya; ~ الذاتى öz-özünə induksiya

- ~ تيارات ~ تياراتى induksiyon, induktiv; ~ تياراتى induktiv cərəyanlar

- ~ تأثيرية impressionizm

- ~ مآثرٌ c. مآثرٌ, مآثرٌ 1) təqdirəlayiq əməl;

hünər; 2) xidmət; ləyaqət

- ~ مأثورٌ 1) ötürülən, rəvayət edilən; من

... ان ~ الـ rəvayət edirlər ki...; 2) yadda qalan; görkəmli, lətif, qəribə, qeyri-adi;

~ الـ الكلمة və ya العبارة ~ الـ yaxud القول ~ الـ hikmətli söz, kəlam, aforizm

- ~ مؤثرٌ 1) təsirli; kəsərli; 2) rıqqətli, həyəcanlandırıcı

- ~ مؤثرات c. 1) təsir göstərən amillər, şərait; 2) fiziol. qıcıqlandırıcılar

- ~ متأثرٌ (nəyinsə ~) təsiri altında olan, (nədənsə ~) təsirlənmiş; mübtəla olmuş; ~ مات o, mübtəla olduğu yaradan öldü

~ و ثالثة 1) sacayaq; 2) ocaq daşı; c. أثفية

... الـ الاتافى هى ki...

I ~ أتول (i) 1) kök salmaq; 2) qədim mənşəyə malik olmaq; əsilli olmaq; II ~ أتال

1) qənaət etmək; 2) artırmaq (kapitalı);

~ الأموال ~ nəyəsə pul, kapital qoymaq...;

V ~ أتال 1) kök salmaq; möhkəmlənmək;

möhkəm bərqərar olmaq; 2) qoyulmaq, yatırılmaq (nəyəsə – pul, kapital);

3) ~ الاموال ~ kapital qazanmaq, varlanmaq

- ~ أتال topl. bot. yulğun

- ~ أثلة c. أثلات yulğun kolu

- ~ أثيل 1) qədim; 2) əsilli, əsil-nəcəbətli;

3) qram. kök, əsas; ~ او ؟ (söz), yoxsa əsil ərəb mənşəlidir?

- ~ أثيل 2) kim. etil

- ~ أثيل = مؤثّل 1

I ~ أثم (ə) ~ إثم günah etmək, günah işlətmək,

günaha batmaq; ~ أثم (u, i) günah saymaq;

~ إثم الله فلانا فى كذا Allah bunu filankəsə

günah sayıb cəzasını versin; II ~ أثم

1) günahkar bilmək; günahda töhmətləndirmək;

2) günaha sövq etmək; IV ~ أثم

günaha batırmaq; V ~ أتأم 1) günah işlətdiyini boynuna almaq, etiraf etmək; günahdan

(من) peşman olmaq; 2) günah hesab etmək; günah bilmək

- اِثْمٌ c. اِثْمٌ 1) günah; 2) təqsir; cinayət; pis iş
- اِثْمٌ c. اِثْمَةٌ 1) günah edən, günah işlədən;

2) günahkar;

- اِثْمٌ c. اِثْمَاءٌ 1) günahlı; çox günah işlədən; 2) günahkar;

- اِثْمٌ c. مَأْتَمَةٌ, مَأْتَمٌ 1) günah; 2) pis əməl

إِثْمٌ sürmə

ثِيَابٌ bax: ثِيَابٌ

اِثْنَوْجِيَّةٌ, اِثْنَوْجِيَّةٌ etnologiya

اِثْنَوْجِيَّةٌ 1) Həbəşistan -i/-ı; 2) həbəş

I اَجَّجَ (ə/u, i) yanmaq, alovlanmaq, alışıb yanmaq; II اَجَّجَ alışdırmaq, odlamaq; ... qarşı düşmənçilik kampaniyasını alışdırmaq; ~ نار الحرب ~ müharibəni alışdırmaq; V تَأَجَّجَ alovlanmaq, alışmaq, yanmaq

- اَجَّجَ şor balıq

- اَجَّجَ tünd, acı, şor, duzlu; ~ ماء رابا şoraba, şoraba suyu; şor su, dəniz suyu

- اَجَّجَ odlu, alovlu, isti, qızgın, coşqun, qızmar

- اَجَّجَ alışıb yanan; közərmiş, qızmar

- اَجَّجَ od, alov, isti

- اَجَّجَ اِجْتِنَوْجِيَّةٌ, اِجْتِنَوْجِيَّةٌ misirşünaslıq

اِجْتِنَوْجِيَّةٌ misirşünas

I اَجَّرَ (u) mükafatlandırmaq, əcrini vermək; II اَجَّرَ 1) icarəyə vermək, kirayə vermək; ~ من باطنه icarəyə verilmiş şeyi başqasına icarəyə vermək, subarendaya vermək; kirayə vermək; سفينة ~ gəmini yük kirayəsinə vermək; 2) kirayə götürmək; icarəyə götürmək; IV اَجَّرَ kirayə vermək; icarə vermək; V تَأَجَّرَ 1) kirayə (icarə) verilmək; 2) kirayə (icarəyə) götür-

rülmək; X اِسْتَأْجَرَ kirayə (icarəyə) götürmək; gəmini yük kirayəsinə götürmək

- اَجَّرَ kirəçi, kirayə götürən, icarəçi; sahib, yiyə

- اَجَّرَ topl. kərpic (bişmiş)

- اَجَّرَ kərpic -i/-ı;

- اَجَّرَ c. اِتَّ - kərpic

- اَجَّرَ c. اِجَارٍ yastı dam; terras, səki

- اَجَّرَ c. اِتَّ - 1) icarə haqqı; mükafat,

muzd, haqq; 2) icarəyə vermə

اَجَّرَ c. اَجْرٌ işəmuzd qaydası ilə haqq;

اَجَّرَ c. اَجْرٌ işəmuzd qaydası ilə ödənilməsi; ~ بلا (بغير) pulsuz, havayı; مثل ~ bax: مثل

1) haqq; əmək haqqı; muzd;

qonorar; ~ السفر ~ yol haqqı; ~ العمل ~ əmək

haqqı; ~ بال- ~ günəmuzd haqqı; ~ بال- haqla;

~ نقل ~ qiymət; dəyər; haqq; مثل ~ bax: مثل

2) qiymət; dəyər; haqq; نقل ~

ماتن ~ bax: ماتن 3) icarə

haqqı

1) muzdla işləyən; 2. muz-

dur, kirəkeş, xidmətçi, işçi

1) icarə, kirayə, muzdla

iş; ~ غرفة otaq kirə verilir (elanlarda);

2) icarə haqqı

قانون الإعارة; icarəyə, kirəyə vermə; ~

عور و البax: عور

1) muzdla işləyən, muzdlu,

muzdla tutulmuş; 2) məcaz. satqın; الصحافة

1) xidmət edən, xidmətçi; 2) muzdur

1) kirə edən, icarə edən; 2) kirə-

çi, icarəçi, kirayənişin

1) icarəyə, kirəyə verilən, icarə-

lik, kirəlik; 2) icarəyə verilmiş; ~ له icarə-

dar, icarəyə götürən

- مؤَجَّرٌ 1. icarəyə, kirəyə verən; 2. yiyə, sahib, sahibkar

- مُؤَجَّرٌ = مُسْتَأْجِرٌ

- مُؤَجَّرٌ = مُسْتَأْجِرٌ

أَجْلٌ *bax*: أَجْرَتُهُ

قَرَامَاتِيقُ النَّظَامِ الـ; قَرَامَاتِيقُ قُرُولُش

- قَرَامَاتِيقُ أَجْرُومِيَّةٌ

أَعْرَاقِيَّةٌ *c.* أَجْرَاجِيَّةٌ

جَزَأٌ *bax*: أَجْرَإَخَانَةٌ

إِجَاصٌ *topl*u armud; gavalı (*Suriya*)

إِجَاصَةٌ *c.* ات - armud; gavalı (*Suriya*)

I أَجَلٌ (ə) uzadılmaq, təxirə salınmaq;
II أَجَلٌ 1) uzatmaq, başqa vaxta keçirmək;
تَخِيرَ سالماق; ~ إلى *yaxud* ~ لاجل غير مسمى
~ إلى qeyri-müəyyən müddətə
تَخِيرَ سالماق; 2) möhlət vermək; müddət
təyin etmək; V تَأَجَّلَ təxirə salınmaq,
müddəti uzadılmaq; başqa vaxta keçiril-
mək; X إِسْتَأْجَلَ təxirə salınmasını xahiş
etmək

- أَوْ 1) təxirə salınmış; 2) gecikən; ~ أَوْ
عَاجِلًا gec-tez; ~ أَمْرًا axirət aləmi

- أَجَلٌ 1) aradakı müddət, ara,
fasilə, müddət; القريب ~ yaxın gələcək-
də; 2) müddət; ~ الأجل *yaxud* قصير الـ
yaxud طويل الـ qısamüddətli; ~ القصيرة
yaxud طويلة الـ uzunmüddətli; ~ الأجل الطويلة
بقى إلى ~ a) bir müddətə; b) kreditə; ~ إلى
uzun müddətə (*qeyri-müəyyən vaxta*)
qalmaq 3) əcəl, son (*həyatın*); جاء
الـ المحتوم əcəl, labüd son, ölüm; جاء
الـ (انقضى) ~ هـ əcəli gəldi, çatdı, tamam
oldu, yetişdi

- أَجَلٌ *təsdiq ədati*. bəli

- أَجَلٌ : ل ~ هـ onun xatirinə, onun
yolunda; ... ان ~ ل ondan öteri ki...; ~ من
buna görə, ondan öteri; (من + أَجَل + انه)

xalq dil. ona görə ki, o; çünki o

- مَوْجَلٌ təxirə salınmış; başqa vaxta keçiril-
miş; دفع möhlətlə, hissə-hissə ödəmək

أَجَامٌ tropik qızdırma

- أَجَمَةٌ *c.* أَجَمٌ, أَجَمٌ meşə; sıx meşəlik;
cəngəllik

- أَجَمِيَّةٌ malyariya; qızdırma; isitmə

I أَجِنٌ (ə) أَجِنٌ, أَجُونٌ qalib xarab olmaq (*su*)

- أَجِنٌ qalib xarab olmuş (*su*)

- أَجَانَةٌ *c.* أَجَانِيْنٌ 1) qab; vaza; amfora;

2) ləyən, təknə

- أَجَنَةٌ iskənə, balta

أَجْنَدَةٌ, أَجْنَدَا gündəlik

أَجْنَسِيَّةٌ *c.* ات - agentlik, şöbə

I أَحٌ (ə/u) أَحٌ öskürmək

II أَحَدٌ birləşdirmək; *müq. et* وحَدٌ (احد)

- أَحَادٌ *c.* 1) *riyaz.* vahidlər; 2) tək-tük
adam, ayrı-ayrı şəxslər; ~ الناس a) ayrı-ayrı
şəxslər; b) adi insanlar

- أَحَادٌ bir-bir

- أَحَادِيٌّ 1. 1) tək, tək-tək, bir..., bir ünsür-
dən ibarət olan; *qram.* bir səssizdən ibarət
olan; 2) *mus.* solo -i/-1; 2. solo; solist

- يَخُودٌ ~ عشر *c.* أَحَدِيٌّ *q.* أَحَدٌ
on bir; حَادِيٌّ عشر on birinci;
~ (يوم) *c.* الأاحاد (أيام) bazar günü; 2) bir;
tək; 2. *həmç.* ~ ما bir kəs; ~ لا heç kəs; لا
~ onu heç kəs tanımır

- أَحَدِيٌّ bazar günü -i/-1

- أَحَدِيَّةٌ birlik, təklik, vahidlik

- أَحْمٌ hm!

xalq dil. أَحْنَانًا

c. أَحْنَانٌ kin; qəzəb; nifrət

أخو *bax*: أَخ

أخ *xalq dil*. tfu! tüpürüm!

أخو *bax*: أَخْت -

1) أَخَذَ (u) أَخَذَ ~ على نفسه (عاقبه) ~ öz üzərinə götürmək; مكانه (مجلسه) ~ yerini tutmaq, oturmaq; موقفاً ~ mövqə tutmaq; الطريق ~ yol tutmaq, yol seçmək; 2) qəbul etmək, almaq; حمّامًا شمسياً ~ günəş vannası qəbul etmək; 3) valeh etmək, çox maraqlandırmaq; yaxalamaq, haqlamaq, tutmaq, basmaq; أَخَذَ الكتاب ~ boran onu yaxaladı; ته العاصفة ~ onu mürğü tutdu; ه على غرّة ~ onu qəfildən yaxaladı; 4) əməl etmək (نəyəsə ~), riayət etmək (نəyəsə ~); 5) girişmək, başlamaq (bir işə ~ في); اقرأ *yaxud* القراءة ~ oxumağa başlamaq; 6) təqsirləndirmək, qınamaq (nədə, nə üçün ~ على, من); 7) əxz etmək, mənimsəmək, öyrənmək (kimdənsə ~ عن); اللغة ~ dili ...dan öyrənmişdir; 8) istifadə etmək, faydalanmaq (nədənsə ~ من); 9) məchul. heyran olmaq, məftun olmaq (نəyəsə ~); أعطى معه ~ kiminləsə alış-veriş etmək; دنديرم أفوالهم ~ burununu tutmaq (pis qoxu gələndə); ... باله من ~ yaxşı-yaxşı baxmaq, diqqət yetirmək; عليه ~ kiminsə yolunu kəsmək; ... ه الى ~ harayasa aparmaq; ته الحمى ~ onu titrətmə tutub; الرأى فى... ~ zökəm tutmaq; ~ bir şey barəsində rəy öyrənmək, məsləhətləşmək; رأيه ~ kiminsə rəyini öyrənmək; صورة ~ şəkil çəkmək, foto ilə şəklini çəkmək; ته الدهشة *yaxud* العجب ~ təəcüb-lənmək; العطش ~ həşətə gəlmək; ~ onu susuzluq götürdü, o susadı; به ~ kimisə

yaxalamaq; باقواله ~ sözlərinə diqqət yetirmək; بالبابهم ~ *yaxud* بلبته ~ heyran etmək, məftun etmək; بذنبه ~ a) danlamaq, qınamaq; b) cəzalandırmaq; بناصره ~ *yaxud* بظاهره ~ kiməsə kömək etmək; بالعين ~ göz oxşamaq; heyran etmək; بخاطره ~ kimisə sakitləşdirmək, ovundurmaq; kiməsə təskinlik vermək; على خاطره ~ xatirinə toxunmaq, incimək; عليه ~ kiməsə saymazlıq, nəzakətsizlik göstərmək; məchul. لا يؤخذ من هذا ان ...; أخذوا هم حصر onlar saya-hesaba gəlmirlər; أخذوا! idman. al! ötür!; 1) أَخَذَ III) danlamaq, qınamaq, məzəmmət etmək; 2) tənbeh etmək; cəzalandırmaq; لا تؤأخذنى bağışla məni! 1) أَخَذَ VIII) almaq; سبيله الى... harasa yol almaq, yollanmaq; 2) qavramaq; 3) qəbul etmək; تادبراً ~ qərar qəbul etmək; ~ التدابير ... ~ tədbir görmək; 4) götürmək, seçmək ~ ... bir şeyi nə üçünsə əsas götürmək; الرياضة مهنة ~ idmanı peşə seçmək; 5) etmək, hazırlamaq; ~ نعدن-سə yemək hazırlamaq

- أَخَذَ cəlbedici, maraqlı, əyləndirici

- الثأر ~ alma, götürmə; qəbul etmə; ~ القيس alma, intiqam alma, özünü çıxma; ~ وعطاء mübahisələr, müzakirələr; ~ alış-veriş

- أَخَذَ kiminsə ~ أخذة ~ alma üsulu, tərzi; ~ gedişi ilə getmək, kimisə təqlid etmək

- أَخَذَ c. أَخَذَ əsir götürülmüş, əsir

- أَخَذَ c. أَخَذَ hərbi qənimət

- أَخَذَ c. zəif yerlər (məs., kitabda), qüsurlar

- أَخَذَ c. أَخَذَ 1) məxəz, qaynaq; 2) əhəmiyyət; 3) qavrama, bürümə, əhatə

etmə; سهل المأخذ; əlçatan; ~ قريب الـ ~ asan qavranılan; ~ وقد اخذ منه الاعياء كل ~ onu tam yorğunluq basdı; الانتقاد ~ اخذه nəyəsə tənqidi yanaşmaq; الجذ ~ اخذ بهذه الاقوال ~ o bu deyilənləri ciddi qəbul etdi, deyilənlərə ciddi yanaşdı; 4) davranış tərzi; ~ ه أخذ ~ kimisə təqlid etmək

- التعليمات الـمة بها (امأخوذ) qəbul edilmiş; qüvvədə olan təlimat; 2) heyrətə gəlmiş, məftun olmuş, dəhşətə gəlmiş

- مؤاخذه danlaq, məzəmmət; ~ لا bağışlayın! irad tutmayın! inciməyin!

1) أخر II (اخو) təxirə salmaq; geriye çəkmək; ~ الساعة ~ saatın əqrəbini geriye çəkmək; 2) başqa vaxta keçirmək, sonraya qoymaq, yubatmaq, möhlət vermək; gecikdirmək, ləngitmək; V تأخر gecikmək; ləngimək; yubanmaq; geriye qalmaq; 2) geriye getmək; 3) geriləmək; ~ الليل قد تأخر ~ artıq gecədən xeyli keçmişdi; X استأخر 1) gecikmiş hesab etmək, gecikdiyini qeyd etmək; 2) yubanmaq, ləng tərپənmək, gecikmək; ~ في نومه yuxudan gec durmaq

baş-أخر, أخريات c. أخرى q. آخرون c. آخر ~ başqa, özgə; ... واخرى ... تارة... bəzən..., bəzən də...; gah..., gah da...; ... ان ~ وذكرت انا الـ مən də həmçinin xatırladım ki...

- وكان ~ ما قام به 1. sonuncu, axırıncı; ~ هو onun son olaraq etdiyi bu oldu ki...; ~ في ~ axırda; ~ عن axırda; ~ الـ ~ ən axırda; ~ عن ~ onların başdan-ayağa (axıra kimi) hamısını dəvət etdi; 2. c. أخر الشهر axır, son ayın axırları; ~ في الاواخر ~ ilin axırları; ~ axırda, nəhayət

1. آخره ~ sözündən q.; 2. axır, son; ~ الـ axirət həyatı

a) ~ son vaxtlar; b) hamıdan axırda

- أخروي ~ axirət həyatına aid olan

- أخور ~ axur

- أخير ~ axır, son; bu yaxınlarda olan; ~ في ~ son vaxtlar; ~ a) ~ nəhayət; b) bu yaxınlarda, son vaxtlar; ~ وليس أخرا ~ və yaxud لا أخرا ~ nəhayət, axırıncı, amma əhəmiyyətə heç də dala qalmayan

- 1) تأخر ~ gecikmə; ~ بدون ~ ləngimədən; 2) geriləmə; 3) reqres

- تأخير ~ ləngimə, yubanma, gecikmə, təxirəsalınma, möhlətvermə

- تأخير ~ azacıq, qısa ləngimə

- مؤخر ~ təxirəsalınmış; ~ الصدق ~ mehrin, başlığın qalan hissəsi; ~ bu yaxınlarda

- مؤخر ~ 1) (nəvinsə) arxa hissəsi; ~ التوفيق ~ tüfəngin qundağı; ~ الجيش ~ aryerqard (qoşunun arxa hissəsi); ~ السفينة ~ gəminin arxa tərəfi; ~ السيارة ~ avtomobilin kuzovı (gövdəsi); 2) herb. cəbhə arxası

- 1) متأخر ~ gecikən; ~ مبالغ ~ vaxtında ödənilməmiş məbləğlər; 2) geridə qalan; geridə qalmış; 3) gec, gecikmiş; ~ gec; vergi borcları; gecikdirilmiş vergilər

- متأخرات ~ c. vergi borcları

- أخبوط ~ c. səkkizayaqlı ibliz, sprut

III أخى (اخو) qardaşlaşmaq; bir-birilə qardaş kimi rəftar etmək; qardaşlıq etmək; V تأخى 1) qardaşlaşmaq; kimisə özünə qardaş götürmək; bir-birinə qardaş münasibəti bəsləmək; 2) (nəvinsə) qəsdində olmaq; (nəvəsə) can atmaq, çalışmaq;

müq. et. توَخَى, *box*: وخی; VI qardaşlaşmaq; bir-birilə qardaş olmaq

- أَخ¹ c. إخوة 1. qardaş; *ad. h.* onun qardaşı; *yiy. h.* onun qardaşının; أخاه *təs. h.* onun qardaşına; أخ شقيق doğma qardaş; أخ من الاب رضاعة; أخ من الام atabir qardaş; أخ من الاب anabir qardaş; أخ الزوج qayın (*arvadın*); أخ الزوجة qayın (*ərin*); 2. bir şeyin tayı

- أَخ² c. إخوان 1) qardaş (*məs., dini cəmiyyət*); 2) dost; أخو ölüm

- إخاء, إخوة qardaşlıq, dostluq

- أخت c. أخوات 1. bacı; في الرضاعة ~ süd bacısı; أخت الزوج baldız (*arvadın*); أخت الزوجة baldız (*ərin*); 2. qadın cinsində olan bir şeyin tayı; ها أخذَ السجارة واعطاني ~ o, bir siqaret götürdü, mənə də elə ondan verdi

- إخوان 1) qardaşlıq; المسلمون ~ Müsəlman qardaşları, Müsəlman qardaşlığı (*Misirdə və bəzi digər ərəb ölkələrində siyasi-dini cəmiyyət*); 2) ixvan (*vəhhabi icma-məskəni*)

- إخواني qardaşlığa mənsub olan (*məs., sənusiələr qardaşlığına*)

- أخوة qardaşlıq

- أخوي qardaş -i/-ı;

- أخوية qardaşlıq

- إخواني c. أخية, أخية, أخية ip; 1) ip; أواخ, أخايا, أواحي c. أخية, أخية, أخية, 2) ilgək; rəzə; cələ; 3) əlaqə, bağ; صداقة متينة الاوحي möhkəm dostluq; 4) *tex.* çıxırıq; quyu çarxı; dolamaçarx

- أخ qardaşlaşma, qardaş münasibətləri

- أخوة 1) *xalq. dil.* qardaşlıq, dostluq; 2) dostluq münasibətləri üçün ödəniş (*bədəvilərdə*)

- أخوي qardaşçıgız

- مؤاخاة 1) qardaşlaşma; 2) qardaşlıq, dostluq

- أخ q. متآخ qardaşlaşmış, qardaşlıq münasibətlərinə girmiş; عائلة شعوب ~ qardaş xalqlar ailəsi

- متآخ *box*: متآخ

I أد (ə/u) أد darıxdırmaq, sıxmaq; əzab vermək

- إد 1) nə isə qeyri-adi, gözlənilməz, misli görünməmiş bir şey; 2) bəla, bədbəxtlik

- أدات c. أدوات 1) predmet; 2) mənsubluq; تتركيب الحيسسي; ادوات العيار ehtiyat hissələri; 3) qurğu, cihaz, apparat; vasitə; ادوات العمل əmək vasitələri; ادوات القياس ölçü cihazları; ادوات المطبخ ادوات الكتابة mətbəx ləvazimatı; ادوات المنزلية ev əşyaları; ... استخدمه اداة لـ bir şeydən nə üçünsə alət kimi istifadə etmək; 4) *qram.* ədat; التعريف ~ müəyyənlik ədatı; التتكير ~ qeyri-müəyyənlik ədatı; التصدير ~ prefiks, önsəkilçi; الانتهاء ~ affiks, şəkilçi

I أدب (ادب) (u) أدب ədəbli, nəzakətli, tərbiyəli olmaq; أدب (i) أدب ~ مَأْدِبَةٌ *həmç.* مَأْدِبَةٌ ~ ziyafət vermək; II أدب 1) tərbiyə etmək, ədəb vermək; 2) cəzalandırmaq; V تَأْدَب 1) ədəbli, tərbiyəli olmaq; nəzakət qaydalarını gözləmək; 2) (*nəyəsə* بـ) müvafiq hərəkət etmək; 3) cəzalanmaq, cəzalandırılmaq

- أدب c. *həmç.* علم ədəbiyyat; كَتَيْبَةٌ ~ ədəbiyyat fakültəsi; السلوك ~ davranış; etiket; البدو ~ bədəvi etiketi

- أدب c. أدب 1) xoşifət ev sahibi; 2) ziyafət verən

- أدبية ev sahibəsi

- المعاصر ~ العباسي 1) ədəbiyyat; müasir ədəbiyyat; العباسي ~ Abbasilər dövrü ədəbiyyatı; 2) ədəb; ədəb-ərkan;

tərbiyə; nəzakət; əxlaqilik; ~ فی *yaxud* ~
 nəzakətlə, ədəb-ərkanla; ~ فی غیر ~
 kəti, ədəb-ərkanı gözləmədən; ~ ال
 قليل a) ədəbsiz, kobud; b) vicdansız; ~ بوليس
 bolıys əxlaq polisi; 3) əxlaqilik; əxlaq qaydaları
 - أدبائیه küçə nağılısı *c. أدبائیه*
 - أدبائیه *c. أدبائیه* ~ ədəbxana, ayaqyolu, tualet
 - أدبائیه 1) ədəbi; ~ المؤرخ ədəbiyyat
 tarixçisi; 2) ədəbli; nəzakətli; 3) mədəni;
 العلاقات ədəbi, mədəni əlaqələr; ~
 الفلسفة əxlaq; ~ واجب əxlaq borcu; ~
 الفلسفة əxlaq etikası, əxlaq təlimi; ~
 əxlaq cəhətdən
 - أدبائیه = *c. أدبائیه*
 - أدبائیه 1. 1) ədəbli; 2) bilikli, mədəni,
 ziyalı; 2. *c. أدبائیه* ədib, yazıçı
 - أدبائیه *c. أدبائیه* - ədib, yazıçı qadın
 - أدبائیه ədəbilik; nəzakətlik; hörmətlik;
 ~ بə nəzakətlə
 - أدبائیه 1) ədəbləndirmə, tərbiyə etmə;
 intizama salma; 2) cəza; intizam cəzası; *مجلس*
 ~ ال intizam məhkəməsi; 3) nizam-intizam
 - أدبائیه ədəbləndirmə -i/-i, intizama
 salma -i/-i
 - أدبائیه *c. أدبائیه* ziyafət; qonaqlıq;
 yemək məclisi
 - أدبائیه ədəbli, nəzakətli
 - أدبائیه müəllim, tərbiyəçi
 - أدبائیه 1) ədəb-ərkan görmüş; 2) ədəbli;
 nəzakətli; vicdanlı; alicənab
 أدبائیه dəbəl, qasıq yırtıqlığı olan xəstə
 - أدبائیه , أدبائیه qasıq yırtığı
 هذرج = أدبائیه
 هذرجين = أدبائیه
 أدبائیه *xüs. ad k.* İdris
 - أدبائیه 1) idrisi, idrisilər təriqətinin üzvü,
 İdrisin ardıcılı; 2) idrisilər sülaləsinin nüma-
 yəndəsi

دری *bax: أدبائیه*

إدبائیه dil. beləliklə, deməli; axı

I أدبائیه (i) *yaxmac* düzəltmək, çörəyin
 üzərinə ağartı vurmaq

- أدبائیه *q. أدبائیه* qara dərisi olan, qaradə-
 rili, qarabəniz

- أدبائیه Adəm; ~ ابن insan, insan oğlu; ~ بنو
 bəni-adəm, insanlar, bəşər nəsli; ~ وحواء
 Adəm və Həvva; ~ يجد حواء *Ata. söz.*
 hər Adəm öz Həvvasını tapar

- أدبائیه 1. 1) insani; 2) insanpərvər;

2. canlı varlıq, insan; ~ ناس *adi* insanlar

- أدبائیه 1) adamlıq, insanlıq, insan təbiəti;

2) insan ləyaqəti; 3) insanlıq, bəşəriyyət;

4) insaniyyət

- أدبائیه *c. أدبائیه* (çörəyin üzərinə yaxılan)
 yağ, bal, ... أكل العيش بلا... quru çörək yemək

- أدبائیه 1) dəriçi, gönçü; 2) dərisatan,
 gönsatan

- أدبائیه *dəri, epiderma*

- أدبائیه *dərinin qaralığı, qarabənizlik*

- أدبائیه 1) yaxma, yaxmac; 2) dəri;

c. أدبائیه ~ الغبراء ~ yer qabığı, səthi,

yerin üst qatı; torpaq; ~ السماء ~ göy, səma,

göy qübbəsi; ~ الصورة ~ şəklin fonu, arxa
 planı

أداة *bax: أدبائیه*

أداة ağa, cənab

1) ödəmək, vermək, haqqını

vermək; ~ الدين ~ borcu ödəmək; 2) yerinə

yetirmək, əməl etmək; ifa etmək, həyata

keçirmək; ~ الامتحان ~ imtahan vermək;

... حسابا عن... ~ hesabət vermək;

~ الخدمة ~ missiyasını yerinə yetirmək;

~ الخدمة العسكرية ~ hərbi

xidmət göstərmək; ~ الدور ~ rol ifa

etmək; *hərb. rəsm-təzım etmək; ifadə vermək; sübh namazını qılmaq; həcc vacibatına əməl etmək; borcunu yerinə yetirmək; and vermək, and içmək; 3) ifadə etmək (mənanı); 4) aparıb çıxarmaq (hara, nəyə (alı) xəbərləli nəticələrə gətirib çıxarmaq; V çatmaq (nəyə (alı) o, ölüm təhlükəsi ilə üzləşdi; qulağa çatmaq (səs, xəbər və ilax.); X istəy tələb etmək*

- 1) ödəmə, ödənilmə, ödəniş; ödünc, tədiyə; ~ vergilərin ödənişi; 2) əda, ifa, icra; ~ əzə gözəl ifa; ~ əmənin mənasının verilməsi; ~ and içilməsi

- ifa, icra, tədiyə, ödəmə, yerinə yetirmə; ~ hərbi xidmət şəhadəti yerinə yetirmək barədə şəhadətnamə

- məzmun, məna, mahiyyət; ~ bizə bir xəbər çatıb, mahiyyəti belədir ki...

- əgər; hərəğah; bir halda ki; madam ki; belə ki; ~ o vaxt; ~ belə ki

~ zaman, əgər; (vasitəli sualda fəllərin axırına ...mi, ...mi, ...mu, ...mü şəkilçiləri gətirməklə ifadə olunan sual ədatı; ~ o məndən soruşdu ki, burada bir təhlükə varmı; ... ~ məğər ki...; ~ yoxsa; ~ o vaxt ki...; ~ budur, o ...; ~ birdən-birə o...

~ zaman, əgər; (vasitəli sualda fəllərin axırına ...mi, ...mi, ...mu, ...mü şəkilçiləri gətirməklə ifadə olunan sual ədatı; ~ o məndən soruşdu ki, burada bir təhlükə varmı; ... ~ məğər ki...; ~ yoxsa; ~ o vaxt ki...; ~ budur, o ...; ~ birdən-birə o...

~ zaman, əgər; (vasitəli sualda fəllərin axırına ...mi, ...mi, ...mu, ...mü şəkilçiləri gətirməklə ifadə olunan sual ədatı; ~ o məndən soruşdu ki, burada bir təhlükə varmı; ... ~ məğər ki...; ~ yoxsa; ~ o vaxt ki...; ~ budur, o ...; ~ birdən-birə o...

~ zaman, əgər; (vasitəli sualda fəllərin axırına ...mi, ...mi, ...mu, ...mü şəkilçiləri gətirməklə ifadə olunan sual ədatı; ~ o məndən soruşdu ki, burada bir təhlükə varmı; ... ~ məğər ki...; ~ yoxsa; ~ o vaxt ki...; ~ budur, o ...; ~ birdən-birə o...

I (ə) dindən (adın) dinləmək (nəyini), qulaq asmaq (nəyə (alı) izn vermək, icazə vermək (kimə --); II dindən namaza azan vermək; ~ sübh namazına azan vermək; sübh namazına çağırmaq; 2) işarə vermək (nəyə --); ~ yola düşməyə işarə vermək; ~ faydasız iş görmək; IV dindən 1) xəbər vermək, elan etmək; bildirmək (nə barədə), bəyan etmək (nəyi --); 2) namaza çağırmaq V dindən xəbər vermək, bildirmək, elan etmək (nə barədə --); X dindən (bir şeyi etməyə) izn istəmək, icazə istəmək; girməyə icazə istəmək (mə); çıxmağa icazə istəmək (mə)

1) siqnal, işarə; 2) semafor

1) azan

1) izn, icazə; ~ Allahın izni ilə; 2) order; bona; lisenziya; ~ poçt ilə pul baratı

1) qulaq; ~ ortada qulaq; 2) qulaq, qulaqcıq, qulp (məs., dolqanun), göz, dəlik (məs., iynənin); Adan unutmaməni; Adan dərman ayıqulağı; onlar diqqətlə qulaq asmağa hazırkırlar; ~ bax: sən azniyə an isməc...; ~ diqqət vermək (nəyə), diqqətlə dinləmək (nəyisə --); ~ bir qulaq asan tapmadı; ~ nam əli azniyə; ~ iki qulağı üstə yatmaq, heç bir iş görməmək; ~ bərk yatmaq, daş kimi yatmaq

1) qulaq -i/-i

1) yekəqulaq, palazqulaq

1) ~ c. (cəmdə olan) ~ sözündən, bax: 1) bank əmərləri; 2) orderlər; bon-

lar; lisenziyalar; (الاستيراد) ادونات التصدير
ixrac (*idxal*) lisenziyaları

- اَدِيَّ *anat*. ürək qulaqcığı
- اَدِيَّةٌ *kiçik qulaq, qulaqcıq*
- اَدِيَّ *bildiriş, elan; ~ (bir şey barəsində bildirərək*
- اَدِيَّةٌ *c. مَادِنٌ minarə*
- اَدِيَّةٌ 1) məzun, qazının nümayəndəsi; kəbin-talaq məsələləri üzrə müvəkkil; 2) məzun, lisenziat, ilk ali təhsil mərhələsini bitirmək haqqında şəhadətnamə alan şəxs
- اَدِيَّةٌ 1) izin, icazə; 2) caizlik, mümkünlük; 3) qazının fəaliyyət bölgəsi; 4) müstəqillik; 5) məzuniyyət
- اَدِيَّةٌ 1) müəzzin, azançı
- اَدِيَّةٌ = مَادِنٌ *c. مَادِنَةٌ*
- اَدِيَّةٌ *icazə istəyəni; ? ~ mürəxxəs ola bilərəmmi?*

I اَدِي (ə) اَدِي 1) əziyyət, ağrı çəkmək; 2) ziyana uğramaq; IV اَدِي əziyyət, əzab vermək; incitmək; V اَدِي 1) əziyyət, ağrı-acı çəkmək; 2) ziyana uğramaq; 3) incimək (*nədənsə*), narazı olmaq (*nədənsə* —)

- اَدِيَّةٌ 1) əziyyət, ağrı, ağrı-acı; inciklik; 2) acı xəbər, pislik, pis iş; 3) ziyan, zərər, itki

- اَدِيَّةٌ *əziyyət, əzab, işkəncə vermə*

- اَدِيَّةٌ *q. مُؤَدِيَةٌ zərərli; يَ اَدِيَّةٌ zərərsiz*

قَرَهُ كَوْرٌ = اَرَجُورٌ

اَدِيَّةٌ *arami; اَدِيَّةٌ اللغة الـ yaxud*

arami dili

اَدِيَّةٌ *xrizantem, payızgülü*

اَدِيَّةٌ = اَرَاوِيَّةٌ

I اَرَب (ə) اَرَب 1) anlaqlı, dərrakəli, qanacaqlı olmaq; 2) fərasətli, cəld, diribaş olmaq; اَرَب (i) اَرَب 1) düyünləmək, düyün vur-

maq; V اَرَب 1) düyünlənmək, düyün vurulmaq; 2) düyünə, çətinə düşmək *عتة الحبل məcəz*. iş çətinləşdi; 3) avropalaşmaq

- اَرَب 1) məqsəd, istək; 2) tələbat

- اَرَب 1) cəldlik, bacarıq, ustalıq

- اَرَب 2) c. اَرَب üzv, bədən əzası; *قطعه*

اَرَب ~ اَرَب bir şeyi tikə-tikə, xıncım-xıncım doğramaq; اَرَب ~ اَرَب bir şeyi parça-tikə edib cırmaq

- اَرَب 1) düyün; 2) qalstuk

- اَرَب قاسق

- اَرَب 1) bacarıqlı, anlaqlı, dərrakəli; 2) cəld, diribaş, mahir

- اَرَب c. مَرَب məqsəd, istək, səy, niyyət

عَرَبُونَ = اَرَبِينُ *c. اَرَبُون*

اَرَبِيَّانُ, اَرَبِيَّانُ *krevet, dəniz təkəsi*

اَرَبِيَّانُ *arteziyan quyusu*

اَرَبِيَّانُ *artist*

II اَرَب alışdırmaq, alovlandırmaq (*məs., düşmənciliyi*); V اَرَب alovlanmaq, alışmaq

اَرَب *bax: اَرَب*

اَرَب *bax: اَرَب*

اَرَب 1) pravoslav; اَرَب pravoslavlıq; 2) ortodoksal; 2) 1) ortodoks; 2) ortodoksiya

I اَرَب (ə) اَرَب, اَرَب, a_rab, rayihə saçmaq, gözəl iyi gəlmək; V اَرَب = I

- اَرَب *ətirli, rayihəli*

- اَرَب c. اَرَب gözəl *ətir, rayihə*

اَرَب *yellətmək, əsdirmək, titrətmək; اَرَب 1) yellənmək, əsmək, titrəmək, ləngər vurmaq; ~ على حافة الحرب ~ müharibə həddində ləngər vurmaq; 2) tərəddüd etmə; 3) dəyişilmək (fikir, rəy)*

1) a_rab 1) al-qırmızı, tündqırmızı boyaq; 2) bot. ürçüvan, zəmbəriq

- أرْجَوَانِيُّ ürçuvani, al-qırmızı, tündqırmızı; ~ صخر *min.* porfir

2) أرْخِ II (ارخ) tarixini qoymaq; 2) tarixini yazmaq; ~ لِحَايَاتِهِ həyat tarixçəsini, bioqrafiyasını, tərcümeyi-halını yazmaq

1) تَوَارِيخِ c. تَارِيخِ, تَأْرِيخِ - tarix; ~ بلا tarixsiz; ~ حُدُوثِهَا xronoloji qaydada; 2) الدَّوْرُ, era, epoxa; 3) الحديث ~ الـ yeni tarix; ~ القَدِيمِ qədim tarix; ~ الادب ~ ədəbiyyat tarixi; ~ ما قَبْلَ الـ tarixdən əvvəlki; ~ يُعِيدُ الـ tarix təkrar olunur; ~ هذا مع الـ bu, tarixə düşəcək, tarixdə qalacaq; ~ الحَيَاة həyat tarixçəsi, bioqrafiya

دور الشعب الـ ~ تاريخيُّ tarixi; تاريخيُّ tarixi rol

تاريخيةُّ tarixilik
... البروتوكول الـ في مؤرخٍ tarixli; مؤرخٍ tarixli protokol

مؤرخٍ tarixçi
أرخبيلٍ arxipelaq
أردبٍ, أردبٍ c. أردبٍ, إردبٍ 6 vey-bəyə - yaxud 197,75 litrə bərabər Misir ölçü vahidi

أردنيُّ 1) İordan -i/-ı; tar. Transiordaniya -i/-ı; İordaniya sakini; tar. Transiordaniya sakini

أردنوازٍ şifer; aspid şisti; ~ لوح qrifel (aspid) lövhəsi; ~ قلم qrifel, daşqələm

أردنيُّ urdu; اللغة الـ yaxud الـ urdu dili
أرزٍ topl. sidr; الـ السردم həmişəyaşıl sidr; لبنان ~ Livan sidri; ~ أخضر الـ çiçəklənmə

أرزةُّ sidr (ağac)
أرزيةُّ qara şam
أرضيُّ düyü; ~ مفلل بالشعرية istiot vurulmuş

الـ الأبيض düyü ilə vermişel (*yemək*); arınmış, qabıqsız düyü; ~ الشعير çəltik, qabıqlı düyü

أرزاتٍ c. أرزةُّ düyü dənəsi
أرسٍ (i) أرْسٍ I əkinçilik etmək
أريسٍ ~ əkinçi
أرسطالسٍ Aristotel
أرسطراطيُّ 1) aristokratik; 2) aristokrat
أرسطراطيةُّ 1) aristokratiya; 2) aristokratizm
أرسطالسٍ = أرسطو
أرسطالسٍ = أرسطوطاليسٍ
أرْسٍ II 1) alırdırmaq (odu); 2) ədavət düşmənçilik salmaq (*kiminsə arasında*)

أرْسٍ qanbahası, diyə
أرشمندريّة c. أرشمندريت arximandrit
أرشيْفٍ arxiv
أرْضٍ II torpağa birləşdirmək, torpaqlamaq

أرْضُونٍ, أرْضٍ q. c. أرْضٍ 1) torpaq, yer, quru; ~ تحت الـ a) yerin altında; b) yeraltı; ~ عذراء ~ boş yaxud ~ فضاء ~ boş yer; ~ المقدسة الـ Fələstin; ~ الميعاد ~ vəd edilmiş torpaq; 2) yer kürəsi; 3) ərazi; 4) ölkə; ~ الوطن ~ vətən torpağı; 5) zəmin (*həmç. məcazi mənada*); ~ خصبة لـ... üçün münbit torpaq; 6) döşəmə (*məs., otağın*); 7) *idm.* sahə, meydança; sirkin arenası

أرْضَةٍ c. أرْضٍ 1) termit, ağ qarışqa; 2) soxulcan, qurd

أرْضِيُّ 1) yer -i/-ı; الـ الأرضية yer kürəsi; ~ الماء الـ yeraltı su; 2) dünyəvi; 3) torpaq -i/-ı; ~ شوكي ~ bot. ənginar; 4) yərüstü; ~ دور aşağı, alt mərtəbə
أرْضِيَّاتٍ c. 1) yer nemətləri; 2) dünya niyyətləri

أرْضِيَّة 1) yer, torpaq, döşəmə; 2) yer pulu; 3) fon (*şəkilin*); 4) yerlik (*parçanın*)

- أُرْبَكْ 1) geniş; 2) bol bitkili
 أُرْبَكْ = أُرْطَة
 أُرْبَكْ c. أُرْغِنْ orqan
 أُرْبَكْ kim. arqon
 I أُرْبَكْ (ə) أُرْبَكْ 1) yatmamaq, yuxusuzluq keçirmək; 2) sarılıq keçirmək; II أُرْبَكْ yuxusuzluğa səbəb olmaq; yatmağa qoymamaq; IV أُرْبَكْ = II
 - أُرْبَكْ yuxusuzluq; دفع الـ ~ yuxusuzluğu dəf etmək
 - أُرْبَكْ 1) yuxusuzluq keçirən; 2) yuxusuz
 - أُرْبَكْ tibb. sarılıq
 - أُرْبَكْ topl. أُرْبَكْ mənənə (bitki biti)
 - أُرْبَكْ = أُرْبَكْ
 أُرْبَكْ sarılıq keçirən
 أُرْبَكْ ərak (*Salvadora persica - dəvənin yediyi kol*)
 أُرْبَكْ = أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ
 أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ 1) taxt; 2) divan; sofa; təxtirəvan; الخلف ~ arxa oturacaq (*avto-maşında*)
 أُرْبَكْ 1) İrlandiya -i/-ı; 2) irlandiyalı
 I أُرْبَكْ (i) أُرْبَكْ dişləmək; yemək; çeynəmək
 - أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ daş (*vol qırağında olan*)
 - أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ azı diş; ... حرق الـ أُرْبَكْ nəyə/ kimə qarşısı zəncir çeynəmək; حرق الـ أُرْبَكْ من شدة الغيظ acısından zəncir çeynəmək
 - أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ lövhə, pərdə
 - أُرْبَكْ 1) kök; kötük; 2) əsil, mənşə; أُرْبَكْ الفرق في الـ ~ mənşə fərqi qoymadan
 أُرْبَكْ topl. ermənilər
 - أُرْبَكْ erməni; الـ أُرْبَكْ erməni dili
 I أُرْبَكْ (ə) أُرْبَكْ diribaş, oynaq, şux olmaq
 - أُرْبَكْ¹ diribaşlıq, oynaqlıq, şuxluq
 - أُرْبَكْ² c. أُرْبَكْ xəmək; mafə

- أُرْبَكْ kəsmik, süzmə
 أُرْبَكْ أُرْبَكْ, أُرْبَكْ topl. arnautlar, albanlar
 - أُرْبَكْ 1) arnaut -i/-ı; alban; 2) c. أُرْبَكْ arnautlar, albanlar
 أُرْبَكْ c. أُرْبَكْ dovşan: اهلي ~ evdovşanı; ~ هندی ياخت ~ çöldovşanı; رومي ~ hind donuzu; ~ أُرْبَكْ من dovşandan da qorxaq; ~ أُرْبَكْ bot. a) su qazayağı; b) dovşankələmi
 - أُرْبَكْ diş; dovşan; الانف ~ burunun ucu; لا يرى ابعده من ~ انفه görmür
 أُرْبَكْ = أُرْبَكْ
 أُرْبَكْ 1) Avropa...; 2) avropalı
 أُرْبَكْ bal
 أُرْبَكْ 1) ari; Hind-Avropa -i/-ı; اللغات hind-Avropa dilləri; 2) ari; hind-avropalı
 أُرْبَكْ antenna; ~ تلفزيون ~ televiziya antennası
 أُرْبَكْ روح
 أُرْبَكْ 1) aristokratik; 2) aristokrat
 - أُرْبَكْ 1) aristokratiya; 2) aristokratizm
 I أُرْبَكْ (ə/ə, i) أُرْبَكْ fışıldamaq; fit çalmaq; tıqqıldamaq
 - أُرْبَكْ fışıltı; fit; tıqqıltı (*məs., motorda*)
 أُرْبَكْ qarşı, münasibətdə; ابراء a) onun qarşısında; b) ona münasibətdə
 أُرْبَكْ, ابراء xalq. necə?
 I أُرْبَكْ (i) أُرْبَكْ axmaq, tökülmək
 - أُرْبَكْ iri və möhkəm köklü; enlikürək; pota, alçaq
 - أُرْبَكْ c. مزاب ياخت مزاب ~ مزاب axım; nov, novça, navalça
 أُرْبَكْ asbest, dağ kətanı
 أُرْبَكْ topl. özbəklər
 - أُرْبَكْ 1) özbək -i/-ı; الـ أُرْبَكْ özbək dili; 2) özbək

(اَزَج) II اَزَجٌ tağtavanlı, qübbəli (ev) tikmək

- اَزَجٌ c. آراچ tağ, tağtavan, qübbə
اَزَجْتٌ fars yasəməni

I اَزَرَ (i) اَزُرُ 1) əhatə etmək (nəyi);
2) dəstəkləmək, kömək etmək; II اَزَرَ
1) gücləndirmək, bərkitmək, möhkəmləndirmək;
2) örtmək (örtüklə); III اَزَرَ kömək etmək,
yardım göstərmək, dəstəkləmək; V اَزَرَ = VIII;
VI اَزَرَ bir-birinə kömək etmək; VIII اَزَرَ
bürünmək; örtülmək (nə ilə -ب) اَزَرَ 2) izar
geymək (bax: اِزار)

- اَزَرَ k., q. (daha çox k.) c. اِزارُ

1) qumaş parçası, örtük; 2) izar (beldən
aşağı bağlanan qətfə)

- اَزَرَ 1) güc, qüvvə; ~ kömək kiməsə kömək
etmək; 2) kürek

- اَزَرَ qarşılıqlı yardım

- اَزَرَ kömək, yardım, dəstək

- اَزَرَ 1) önlük, döşlük; 2) örtük;

اَبِيض ~ xəstəxana xələti

I اَزَفَ (ə) اَزُوفٌ yetişmək, gəlib çatmaq
(zaman, vaxt)

- اَزَفَ qarşından gələn (zaman haqqında);
a) اَزَفَ qiyamət günü; b) ümumi fəlakət

I اَزَقَ (i) اَزَقٌ dar olmaq, darlıq etmək

- اَزَقَ 1) darlıq, çətin vəziyyət; وقع

~ darda olmaq, çətin vəziyyətə düşmək;

2) çıxılmaz vəziyyət, çıxılmaz من البلاد

~ ölkəni çıxılmazdan çıxarmaq; ~

kimisə çıxılmaz vəziyyətə salmaq

~ əzəldən; اَزَلَ c. اَزَلَ əzəlilik, əzəl;

~ əzəldən əzəl

- اَزَلِيٌّ əzəli

- اَزَلِيَّةٌ əzəlilik

II اَزَمَ böhran doğurmaq; V اَزَمَ

1) ağır, böhranlı olmaq; ağırlıq ~ vəziyyət
ağır idi; 2) böhrana məruz qalmaq

- اَزَمَ 1) kritik, böhranlı

vəziyyət; 2) böhran; iqtisadi böhran;

~ siyasi böhran; ~ hökumət

böhranı; ~ valyuta böhranı; ~ maliyyə

böhranı; 3) tutma; keçmə; ~

ürəktutması

- اَزَمَ = اَزَمَ

- اَزَمَ böhrana məruz qalan, böhran

keçirən

اَزَمِيلٌ c. اَزَمِيلٌ iskənə (alət)

اَزَمٌ kim. azot; ~ اَزَمٌ azot oksidi;

~ azot 4-oksidi

- اَزَمٌ c. kim. nitratlar, azot turşusu duzları

- اَزَمٌ azot -i/-ı; azotlu; ~ اَزَمٌ azot

kübrəsi

- اَزَمٌ azot -i/-ı; azotlu; ~ اَزَمٌ azot

turşusu

اَزُونٌ ozon

II اَسَسَ 1) əsasını, bünövrəsini

qoymaq; 2) qurmaq, təsis etmək; V اَسَسَ

1) əsası qoyulmaq, qurulmaq; 2) əsaslan-

maq (nəyəsə), təmələndə durmaq

(nəyinsə)

- اَسَسَ 1) fundament, bünövrə;

2) əsas; 3) məcaz: mənbə, 4) riyaz: qüv-

vət, qüvvət göstəricisi:

- اَسَسَ 1) bünövrə; اَسَسَاتٌ, اَسَسٌ c. a_sas

2) əsas, özül; təməl; ~ a_sas

~ əsas; ~ a_sas; ... an belə bir

əsasla görə ki...; ~ a_sas; ~ a_sas

olmayan; ~ a_sas; ~ a_sas

~ a_sas; ~ a_sas; ~ a_sas

~ a_sas; ~ a_sas; ~ a_sas

prinsipial əsas üzərində, prinsip etibarilə; مقابلته المثل بالمثل ~ qarşılıqlılıq, mütaqabiliyyət əsasında; عمل على ~ القطعة ~ götürə iş; işəməzd qaydası ilə iş; اعاد النظر ~ من الـ ~ gözə gətirmək; ... əsasını qoymaq; وضع الـ ~ أخذه ~ bir şeyi müzakirə üçün əsas götürmək; خلق الـ ~ متينا ~ bir şey üçün möhkəm əsas yaratmaq; 3) *məcaz.* mənəb, qaynaq; 4) əsas müddə; من حيث ~ الـ əsasən, əsas etibarilə; 5) *mus.* əsas ton, səs pərdəsi

- قانون ~ أساسي ~ əsas, baş, fundamental; أساس القانون, konstitusiyaya; وضع الحجر الـ ~ a) təməl daşını qoymaq; b) əsasını qoymaq

- أساسية ~ infrastruktur

- تأسيس 1) əsasını qoyma, təsis etmə;

2) qafiyədə uzunluq bildiren əlif

- تأسيسية ~ c. təsisat, idarə

- مجلس ~ تأسيسية ~ -i/-1; təsisedici; مجلس ~ təsis toplantısı; müəssislər məclisi

- مؤسس ~ təsis edilmiş, əsası qoyulmuş

- مؤسس ~ əsasını qoyan, müəssis; bani

- مؤسسة ~ c. təsisat, idarə;

institut

أس¹ *bax: əlifba sırası ilə*

أس² *bax: əlifba sırası ilə*

أسانسير lift

أسباتي *kart.* tref, xaç

أسبارطي 1) sparta -i/-1; 2) spartalı

أسبانخ = إسباناخ, إسبانخ

(اسبن) ispanlaşmaq, ispaniyalıya oxşamaq; ispanların adət-ənənələrini qəbul etmək

- إسبان *topl.* ispanlar

- إسباني 1) İspaniya -i/-1; ispan dili; 2) ispaniyalı

أسباهي *c.* إسباهية sipahi, əsgər, döyüşçü (*Hindistanda*)

أسباليية *c.* اسباليية - hospital

أسبرتو *spirit* ~ مخلوط ~ təmizlənməmiş spirit

أسبیداج üstübec, ağ boya; qurğuşunlu üstübec

أسنة = إسنتات *c.* اسنتات *q.* اسنت

استاتيكا ~ المائية ~ hidrostatika

استاتيكي ~ الكهرياء الـ ~ statik; استاتيكي ~ (sabit) elektrik

استاد ~ اسنتاد ~ stadion; اسنتاد ~ stadionun tribunaları

1) müəllim, mürəbbi, rəhbər; 2) professor; مساعد ~ professor assistenti; adyunkt; الـ الأكبر ~ əl-Əzhərin rektoru; 3) usta; الرياضة ~ idman ustası; الشطرنج ~ şahmat üzrə usta; الـ الكبير ~ grossmeyster; 4) maestro (*azad peşə sahibinə mürciat elərkən*); دفتر الـ *bax:* دفتر

1) professor adı; 2) professorluq, professor fəaliyyəti; 3) ustalıq

أسبرق زərxara

أسبديوهات *c.* اسبديوهات ~ studiya; atelye

1) strateji; 2) strateq

استراتيجية ~ strategiya

1) Avstraliya -i/-1; 2) avstraliyalı

منطقة الـ ~ جنية *bax:* جنية ~ sterlinq; استرليني ~ sterlinq zonası

استرطية ~ aristokratiya

المصرفات ~ اسنمارة ~ blank, forma; اسنمارة ~ hesab

استنتجة ~ cərəyan qəbuledicisi; bugel

إسنديو = إسندديوهات *c.* اسندديوهات

أسنتيق rezin, kauçuk

الـ المبروم ~ اسنتيك rezin, kauçuk; pozan; burulmuş rezin; الـ المبطن ~ yastılanmış, lentşekilli rezin

اَسْتَيْكَة *kiy*

اَسْتَيْلِن اَسْتَيْلِن

(اَسَد) X اِسْتَأَسَد 1) güclü, cəsarətli olmaq, şirə dönmək; 2) *istehz.* özünü şir hesab etmək, cürətlənmək

~ الـ - اَسَادٌ , اَسَدٌ , اَسُوْدٌ c. اَسَدٌ -

برج الـ ~ الكهوف ~ المغارا şiri; ~ الهندي پەلەنگ; *astr.* Şir bürcü; البحر ~ *zool.* dəniz şiri, iriqlaq suiti; ~ العدس ~ *bot.* orobanş; ~ داء الـ *tibb.* cüzam

~ اَسَدِي şir -i/-1, aslan -i/-1

~ اَسِيْدٌ *kim.* turşu

I اَسْر (i) اَسْرٌ əsir tutmaq, almaq; *məcaz.* əsir, məftun etmək; X اِسْتَأَسْر 1) əsir düşmək; 2) əsir olmaq, məftun olmaq

~ اَسْرٌ 1) bağlayan, buxovlayan, zəncirləyən; 2) məftun edən, məftunedici

~ اِسَارٌ 1) əsir alma, əsir etmə; əsirlilik

~ اِسَارٌ 2) c. a_sar qayıq; ip; bənd

~ اِسَارٌ = 1 a_sar

~ باع الجمال c. 2 a_sar qayıq; ip; bənd; الجمال

~ o, dəvəni noxtası ilə birlikdə satıb;

~ hamısı; bütövlükdə; tamamilə; العالم

~ bütün dünya

~ *tibb.* uremiya (*böyrək xəstəliyi nəticəsində bədənin öz-özünə zəhərlənməsi*)

~ الـ - اَسْرَاتٌ , اَسْرٌ 1) ailə; soy; sülalə; c. اَسْرَةٌ

~ العلوية *tar.* Məhəmməd Əli sülaləsi; 2) qohum-əqrəba; ~ التلفزيون ~ televiziya işçiləri

~ حياة ~ الـ - اَسْرِي ailə ilə bağlı; ailə -i/-1;

ailə həyatı

~ الـ - اَسْرِي , اَسْرَاءٌ c. اَسِيرٌ 1) əsir, məftun olmuş; 2) əsir; مبادلة الاسرى əsirlərin mübadiləsi; الحرب ~ hərbi əsir; ~ وقع ~ الـ

(*kiminsə-nəyinsə*) əsiri olmaq

~ مَأْسُورٌ əsir

~ 1) مَأْسِيرٌ c. مَأْسُورَةٌ - boru, küng, borucuq; 2) lülə (*odlu silahda*)

اِسْرَائِيْل *xüs. ad k.* İsrail; ~ بنو إسرائيل oğulları, yəhudilər

~ 1) اِسْرَائِيْلِيّ 1) İsrail -i/-1, yəhudi -i/-1;

2) israili, yəhudi

~ 2) اِسْرَائِيْلِيّاتٌ c. İsrail rəvayətləri, yəhudi rəvayətləri

اِسْرَافِيْل *din.* İsrafil (*şeypurunu çalmaqla qiyamət gününün yetişdiyini xəbər verəcək mələk*)

~ اَسْرَبٌ , اَسْرَبٌ *miner.* qrafit; *köhn.* qurğuşun

اِسْرَنْجٌ qurğuşun sülügəni

اَسْطِيَّةٌ kəpikə, kilə, lif; القطن ~ pambıq

kəpikəsi

~ اِسْطَبَلٌ c. اِتٌ - tövlə

~ اِسْطِرْلَابٌ c. اِتٌ - üstürlab

~ 1) اَسْطُوَانَاتٌ , اَسَاطِيْنٌ c. اَسْطُوَانَةٌ

2) yastıq; dayaq; diyircək; təkərcik; silindr

(*həmç. mühərrikin*); val; vərdənə; الجنج ~

prokat valı; 3) balon; الاكسيجين ~ oksigen

balonu; اساطين الادب ədəbiyyatın dayaqları,

böyük yazıçılar; اساطين العلم elmin dayaqları;

احتكار اساطين monopoliaların başçıları

~ اَسْطُوَانَاتٌ c. yastıqlar (*fonoqrafın*); plas-

tinka, val (*patefonun*)

~ اَسْطُوَانِيّ silindrik, silindrşəkilli

سَطْرٌ اَسْطُورَةٌ *bax:*

سَطْرٌ اَسْطُورِيّ *bax:*

~ الـ اَسْطُورِيّ اَسَاطِيْلٌ donanma; البحريّ

دەنيز donanması; الـ النهريّ çay donan-

ması; الـ الجويّ hava donanması; الـ

التجاريّ ticarət donanması; الصيد ~ balıqçılıq

donanması

~ 1) اَسْطُوَاتٌ c. اَسْطَى usta; ağa, təsərrüfatçı;

~ الوابور ~ maşın sürən; 2) aşpaz

I أُسْفٌ (ə) heyfsilənmək, təəssüf etmək (bir şey barəsində على) وممّا يؤسف له ... mach. təəssüf doğuran odur ki...; IV أُسْفٌ əhvalını pozmaq, ovqatını tələ etmək; kədərləndirmək; ... يوسفنى ان çox təəssüf edirəm ki...; V تأسفٌ təəssüflənmək; təəssüf etmək, heyfsilənmək (bir şey barəsində على)

- أُسْفٌ təəssüflənən, təəssüf edən, heyfsilənən; kədərlənən

- أُسْفٌ kədər, qüssə; təəssüf; ~ يـ مع اللـ yaxud ~ للـ yaxud مع اللـ ~ يـ شديداً yaxud مع اللـ ~ يـ بملءٍ ~ يـ çox təəssüf ki...; ~ يـ عن ~ يـ təəssüflər olsun ki...; ~ يـ عبرا عن ~ يـ ifadə etmək; ~ يـ ~ يـ əfsus!; heyf!

- أُسْفٌ 1) təəssüf doğuran; 2) təəssüf ediləsi; 3) kədərli

- أُسْفٌ = تأسفٌ
- أُسْفٌ عليه ~ عليه : مأسوفٌ
- أُسْفٌ مؤسفٌ təəssüf doğuran; kədərləndirən; ... من اللـ و تəəssüf ediləsidir ki, ...

إِسْفَانَاخٌ , إسْفَانَاخٌ ispanaq
أُسْفِكِيَا tibb. asfiksiya, boğulma
أُسْفَلْتٌ asfalt; بسط بالـ ~ döşəmək

إِسْفِنَجٌ topl. zool. süngər
- إسْفِنَجَةٌ c. zool. süngər
- إسْفِنَجِيٌّ süngər -i/-ı; məsaməli

إِسْفِنْدَانٌ ağcaqayın
إِسْفِيدَاخٌ = إسْفِيدَاخٌ

سفنٌ : إسْفِينٌ bax:
تِيبٌ : إسْفِرْبُوطٌ , إسْفِرْبُوطٌ tibb. skorbut, sinqa
رئيس الاساقفة أسْفَقَةٌ c. أسْفَقٌ yepiskop;

1) أُسْفَقِيَّةٌ yepiskopluq; 2) yeparxiya

أُسْقَمْرِيٌّ skumbriya, makrel (*balıq*)

إِسْقَنْفُورٌ kərtənkələ

إِسْكَنَّانٌ bax:

- إسْكَنَّانٌ (إِسْكَنَةٌ) -dən təsniyə) anat. qüsurlu dodaqlar

إِسْكَنْشٌ c. ات - sketç

1) إسْكَنْلَانْدِيٌّ Şotlandiya -i/-ı; 2) şotlandiyalı

c. إسْكَلَةٌ körpü; liman; dənizsahili şəhər

- ات c. إسْكَمَلَةٌ - skamyə

إِسْكَنْدَرٌ xüs. ad k. İskəndər

1) إسْكَنْدَرِيَّيَّةٌ -i/-ı; 2) iskəndəriyyəli

إِسْكَنْدِيُومٌ kim. skandium

إِسْكُوَاشٌ top oyunu (*tennisə oxşayan*)

إِسْكِيٌّ xizək

إِسْكِيفٌ avarlı qayıq; *idm.* skif (*yüngül idman qayığı*)

إِسْكِيمُومٌ toplu. eskimoslar

1) إسْكِمِيَاوِيٌّ eskimos -i/-ı; eskimos

اسْلٌ II اسْلٌ itiləmək, sivri etmək; naziklətmək

- اسْلٌ qamış, qarğı

~ اللسان 1) اسْلَةٌ tikan; 2) uc, tiyə, ağız; dilin ucu

- اسْلِيٌّ fon. apikal, الحروف dilucu samitlər (ز , س , ص)

- اسْلِيٌّ düz, hamar, sakit, yumşaq

- تأسلٌ atavizm

- اسْلٌ itilənmiş; sivri, sivriuc; ucubiz;

~ الحكم 1) أسْلِيٌّ c. أسْلُوبٌ üsul, metod; hakimiyyət üsulu; üsuli-idarə; 2) üslub (*bədii əsərin*); 3) üsul, tərz; forma

- أسْلُوبِيٌّ 1. 1) metodik; 2) üslubi, stilistik;

2. üslubçu, stilist, gözəl üslubu olan adam

أسْمٌ bax: سمو

إِسْمَاعِيلُ *xüis. ad k.* İsmail, İsmayıl
 - إِسْمَاعِيلِيٌّ *din.* ismaili
 إِسْمَاعِيلِيٌّ lacivərdi, göy, mavi rəng
 السِّمَنْتُ ~ المُسَلِحُ armaturlaşdırılmış beton, dəmir-beton
 I أَسْنٌ (u, i) أُسُونٌ korlanmaq, çürümək; qalib xarab olmaq (*su*); V تَأَسَّنَ qalib xarab olmaq (*su*); dadını dəyişmək
 - أَسْنٌ qalib xarab olmuş; ~ ماءٌ durgun su
 أُسْنَوِيٌّ Əsna sakini, əsnalı
 I (سو) أُسَا (u) أُسُوٌ 1) təsəlli vermək, təskinlik vermək, ovundurmaq; 2) əlac etmək; 3) sarımaq (*yaranı*); II أُسَى = I; III أُسَى 1) kömək etmək, dəstəkləmək; 2) təsəlli vermək, təskinlik vermək; acımaq; dərdinə şərik olmaq; V تَأَسَّى 1) təskinlik tapmaq; təsəlli tapmaq; 2) dözmək; 3) təqlid etmək, nümunə götürmək (*nəyisə* - بِ); VI تَأَسَّى bir-birinə təskinlik vermək
 - أُسَى ¹ q. təskinlik verən; təsəlliverici; *həmç. bax:*
 - أُسَا ² 1) əlacedən; 2) c. أُسَاةٌ həkim
 - أُسَى c. أُوَأَسٌ 1) əlacedən, dəvaedən; 2) həkim qadın
 - أُسْوَانٌ dərdli, kədərli
 - أُسْوَةٌ nümunə, örnək, misal, ibrət; أُسْوَةٌ... — أُسْوَةٌ...oxşar; ...bənzər; ...kimi; انْضَمَّ إِلَى o da başqa fəhlələr kimi tətillə qoşuldu
 - أُتَأَسَّى 1) təsəlli, təskinlik; 2) əlac
 - مُؤَأَسَاةٌ 1) kömək; xeyriyyəçilik; 2) dərd-dəşəriklik; halına acıma; təskinlik
 - مُؤَسَّى q. مُؤَسٌّ əlacedici; müalicəvi
 سُوَارٌ (سور) 1) qolbaq, bilərzik; 2) manjet, qol köbəsi, köbə
 أُسْوَانٌ ~ أُسْوَانٌ *miner. sienit*

- أُسْوَانِيٌّ 1) Asuan -i/-ı; 2) Asuan sakini, asuanlı; ~ حجرٌ *miner. sienit*
 أُسْوَجِيٌّ 1) İsveç -i/-ı; 2) İsveç dili; 2) isveç
 I أُسَى (ə) أُسَى kədərlənmək, dərd çəkmək, qüssələnmək, qəmlənmək, üzülmək
 - أُسَى q. أُسَى kədərli, qüssəli, qəmli, dərdli, üzgün; أُسَى قِصَّةٌ kədərli hekayət; *həmç. bax:* أُسْوٌ
 - أُسَى kədər, qəm, dərd, qüssə; فِي أُسَى دƏRD BİZİ ÜZÜR
 - أُسَى c. مَأْسَاةٌ 1) qüssə, dərd, kədər; 2) dram; faciə
 - أُسْوِيٌّ *faciəvi*
 أُسْيَوِيٌّ 1) Asiya -i/-ı; 2) asiyalı
 أُسْيُوطِيٌّ c. أُسْيُوطِيٌّ Əsyut sakini, əsyutlu
 أُشَارٌ c. أُشَارٌ bayraqlar (*bax:* شُور)
 II أُشْبٌ 1) dolaşdırmaq, qarışdırmaq; toxumaq, hörmək, bir-birinə keçirmək; 2) alınmaz, əlçatmaz etmək; 3) əridib bitişdirmək (*iki metal parçasını*); V تَأَشَّبَ 1) dolaşmaq, qarışmaq; 2) hər yandan gəlib toplaşmaq; 3) əriyib bitişmək (*iki metal parça*)
 - أُشَابَاتٌ c. أُشَابَةٌ 1) qarışıq kütlə; tərkibcə müxtəlif kütlə; tör-töküntü, zir-zibil; 2) ərinti, xəlitə, qarışıq; فُلْزِيَّةٌ metal qarışıqı
 - أُشْبٌ qalın meşə, sıx meşəlik
 - أُشْبٌ sıx meşəli (*yer*)
 - مُؤَشَّبٌ əlçatmaz, bərkidilmiş, möhkəmləndirilmiş
 أُشْبِينٌ c. أُشْبِينٌ 1) xaç atası, kirvə; 2) sağ-dış-soldış;
 I أُشْرٌ (ə) أُشْرٌ lovğa, təkəbbürlü olmaq;
 II أُشْرٌ viza qoymaq, viza vermək, icazə

vermək (*nəyə*) (على الطيبة) ~ ərizəyə dərkənar qoymaq; V تَأَثَّرَ qeyd olunmaq; 2) dərkənar qoyulmaq

- lovğa, təkəbbürlü, mütəkəbbir
- 1) تَأَثِيرٌ viza qoyma; 2) viza (مرور) إجتياز ~ viza; - تَأَثِيرَاتٌ c. تَأَثِيرَةٌ tranzit vizası; ~ الدخول ~ daxilolma vizası; العودة ~ qayıtma vizası;

- مؤشِّرٌ kontrolçu; indikator, göstərici (*sayğacda və s.*), işarə

إشعياء *xüs. ad k.* İsaia

biz أشاف c. إشفى

أشكين yorğa, yorğa yeriş

أشموني əşmuni (*pambıq növü*)

أشنان potaş

أشنة mamır

أشوري 1) asuri; الأشورية asuri dili; 2) asuri, asuriyalı, aysor

أص kök, əsas c. أصل

- أصيص dibçək c. أصيص

I أصل = I أصل bağlamaq (*qapını*); IV أصل = I أصل əlaqə; bağ; tel; الألفة; أصله dostluq və məhəbbət telləri

- أصل yük, ağır yük, ağırlıq; 1) أصار c. إصّر

2) öhdəlik, təəhhüd - 1) ماصر c. ماصر çəpər, maneə, əngəl;

2) şlaqbaum; bənd, keçid, alaqaçı

إسطبل = إسطبل

أصنبة = أصنبة

أصطراب = أصطراب

I أصل (u) أصل 1) kök salmaq; 2) əsilzadə olmaq; əsil-nəcabətli olmaq; kübar olmaq; 3) cins olmaq; 4) orijinal, əsil olmaq; II أصل 1) cinsini müəyyən etmək; mənşəyini, genealogiyasını göstərmək; 2) ~ اصولا ... 1) kök (*nəyinsə*) əsaslarını qoymaq; V أصل 1) kök

salmaq, möhkəmlənmək; 2) (*kiminsə*) cinsindən, nəslindən olmaq; X استأصل

1) kökündən qoparmaq; (*nədənsə*) təmizləmək; 2) kökünü kəsmək; شافة ~ bax: شافة

- 1) استئصال kökünü kəsmə, kökü kəsilmə; kökünü üzümə, kökü üzümə; 2) təmizləmə, kəsib atma; جراحة ~ الزائدة الدودية appendektomiya, appendiksin kəsilib atılması cərrahiyyəsi

- 1) أصالة əsillilik; nəciblik; 2) əsil-nəcabət; 3) özgünlük; əslik, orijinallıq; اهل ~ البنزərsiz, başqalarına oxşamayan, əsilli adamlar; 4) müstəqil olma; asılı olmama; qətiyyət, sarsılmazlıq; الرأي ~ mühakimə sağlamlığı; 6) qram. kök hərfi olma (*səssiz hərf haqqında*);

«اتقى» - توهم ~ التاء في الفعل "اتقى" غلط فاحش felində «ت»-nin kök hərfi olduğunu düşünmək kobud səhvdir; أصل وبوكالة من ... şəxsən və (*filankəsin*) tapşırığı ilə; ~ بال- öz şəxsən öz adından və (*filankəsin*) adından xahiş edirəm ki...

- 1) أصول kök, kök; أصل فصل və budaq; أصل لا أصل له və فصل məcaz. əsl-nəcabəti yoxdur; 2) əsl, əsas; أصول و فروع əsas və ikinci dərəcəli üzvlər; الأصول والفوائد əsas kapital və faizlər; 3) əsl; في الأصل a) başda, başlanğıcda, öncə, ilk əvvəl; b) əsasən; əslində; كل شئى إلى سيعود (سيرجع) hər şey əslində olduğu kimi düzələcək; 4) prinsip; 5) əsillik, əsil-nəcabət; هو جزائرى الأصل əsil-nəcabətli; هو جزائرى الأصل bitki mənşəli; اصلا heyvan mənşəli; اصلا a) əslən (*filan yerdən*); اصلا a) əslən

ərəb; b) əsla, qətiyyən (*feldə inkarla*); ما
 اصلا o bunu qətiyyən etməmişdir; لن
 يفعله اصلا o bunu əsla etməz; 6) cins;
 7) səbəb; 8) əsl, orijinal; 9) ümumi say,
 cəmi; bütövlükdə; ٤٠ من ~ ١٣ bütövlükdə
 40-dan 13-ü; 10) *kim.* əsas

- أصلًا c. ات piton, iri zəhərsiz ilan

- أصلًا 1) köklü; اصيلي ساكن اصيلي aborigen, yerli
 əhali; 2) əsas; اصليّة الجهات الدنيانin tərəf-
 ləri; اصيلي عضو miqdar sayı; اصيلي
 üzv (*hansısa bir cəmiyyətin*); 3) başlanğıc
 -i/-1; ilkin; doğma; اللغة الاصيلية ana dili; البلاد
 الاصيلية doğma ölkə; 5) orijinal, həqiqi, əsl,
 əslinə uyğun; ~ حرير təbii ipək

- أصلية əsllik, əslə uyğunluq

- أصول c. 1) prinsiplər, əsas müddəalar;
 qaydalar; qanunlar; qəbul edilmiş nizam;
 ~ إلى اتباع دعا qayda-qanunu gözləməyə
 çağırmaq; ~ طبقا للـ yaxud حسب الـ qayda-
 lara əsasən, qəbul olunduğu üzrə; ~ على الـ
 bütün qaydalar əsasında; ~ التعليم ~ metodika;
 الدين ~ üsuliddin elmi, dinin əsasları elmi,
 islam ilahiyatı; ~ الفقه ~ fiqhın əsasları, islam
 hüququnun əsasları; ~ هنا ان... burada
 əsas məsələ odur ki...; b) burada belə
 qəbul olunmuşdur ki...; 2) *mülhas.* aktiv;
 ~ و خصوم aktiv və passiv

- أصولي 1) qanunauyğun, qanun-qaydaya
 müvafiq; qanuni; إلى المحاكم الاصولية
 o hələ şəriət məhkəməsinə verilməmişdir;
 2) *mal.* əmlak aktivini ilə bağlı; مستندات
 اصولية avuar sənədləri; 2) üsul alimi, islam hüquq
 alimi

- أصلًا c. 1) nəcib, əsil-nəca-
 bətli; 2) cins, xalis, əsil, təmizqanlı; 3) əsl,
 həqiqi; 4) təbii, anadangəlmə; ~ عيب anadan-

gəlmə qüsur, eyb; النزعة ~ orijinal; 2. 1) ...əhli;
 ...-da doğulmuş; yerli əhali; 2) müdafiə-
 sini vəkilə həvalə edən iddiaçı

- أصائل c. 2 أصيل , أصائل qaşqaralan vaxt;
 toran; alaqranlıq

- أصيلة əmlak; aktiv

- تأصيل (*bir şeyin, məs., sözün*) mənşəyi-
 ni müəyyən etmə; علم التأصيل etimologiya

- تاصيل mənşə; əsil-nəcəbət; nəsil şəcərəsi

- مؤصل cins; əsil

- متأصل 1) kök salmış; 2) iliyinə işləmiş,
 köhnə; عداوة متأصلة köhnə ədavət

1) أطيط (ə/i) inilti səs çıxarmaq (*dəvə
 haqqında*); 2) cırıldamaq; 3) quruldamaq
 (*qarında*)

1) أطر (u, i) əymək, qatlamaq, bükmək;
 2) أطر 1) əymək; 2) çərçivələmək, çərçivəyə
 salmaq (*Suriya*)

- إطارات c. 1) إطارات, أطر çərçivə, sağanaq;
 2) çənbər; البرميل ~ çəllək qurşağı; العجلة ~
 çənbər; şin, təkər qurşağı; مطاط ~ kauçuk
 (*rezin*) şin; 3) papağın dövrəsi, papağın
 qırağı; ~ التعاون الإقتصادي ~ iqtisadi əmək-
 daşlıq çərçivəsində

- إطارات c. kadrlar (*Şim.Afrika*)

- اطرغلة c. qumru

- اطرية bax: طرو

- أطلس atlas (*parça*)

- أطلس c. atlas

- الأطلسي atlantik; Atlantika -i/-1; الحلف
 الأطلسي الشمالي Şimali Atlantika İttifaqı

- أطم tibb. sidiyin kəsilməsi

- أطم c. أطم bürc; qüllə; qala; qəsr; istehkam

- أطوم zool. dəniz inəyi

- اغوات c. 1) ağa; cənab; 2) hərəmağası,
 xədim

~ الحَقِيقِيٌّ 1) üfûq, üfûq xətti; 2) gömüş dairəsi; ~ سَعَة geniş görüş dairəsi; ~ ضَيْقُ dar görüş dairəsi; ~ ضَيْقُ görüş dairəsi dar olan; 3) c. a) *məcəz.* perspektivlər; (جديدة) طَبِيبَةٌ أَمَامَهُ kiminsə qarşısında geniş perspektivlər açmaq; b) الأَفَاقُ dünya, aləm

أَفَقٌ = أَفَقٌ
 - أَفَقِيٌّ üfqî; ~ إِحْدَاثِيٌّ *riyaz.* absis
 - أَفْقِيَّةٌ 1) üfqilik; 2) *riyaz.* absis
 - مَتَّفَاقٌ periskop
 I أَفَاقٌ (i) أَفَاقٌ yalan demək, böhtan atmaq, şər atmaq
 - أَفَاقٌ yalançı, böhtançı, iftiraçı
 - إِفْكَافٌ yalan, şər, böhtan, iftira
 I أَفُولٌ (u) أَفُولٌ batmaq, qürub etmək (*günəş, ay*)
 - أَفُولٌ batma, qürub (*günəş, ay*)
 إِفْلَاطُونٌ *xüs. ad k.* Əflatun, Platon
 - إِفْلَاطُونِيٌّ (حُبٌّ) إِفْلَاطُونِيٌّ əflatuni; əflatuni məhəbbət
 - إِفْلَاطُونِيَّةٌ (الجديدة) neoplato-nizm, yeni əflatunçuluq
 I أَفَنٌ (ə) أَفَنٌ, أَفَنٌ ağılsız olmaq, sarsaq olmaq, gic olmaq; ağılsızlıq etmək
 - أَفِينٌ ağılsız, sarsaq, dəli, gic
 - أَحْمَقٌ ~ أَفُونٌ ağılsız, sarsaq, dəli, gic; ~ kütbeyin; tamam ağılsız
 أَفَنْدِيٌّ c. أَفَنْدِيٌّ əfəndi
 ~ العَمُومِيٌّ أَفُوكَاتُو prokuror; dövlət ittihamçısı
 أَفْيُونٌ tiryək; ~ صَبِغَةٌ tiryək arağı
 - أَفْيُونَجِيَّةٌ c. أَفْيُونَجِيَّةٌ tiryəkçəkən, tiryəkçi
 I أَفُوقٌ (i) أَفُوقٌ dünyanı gəzib dolanmaq
 - أَفَاقٌ 1) səyahətçi; turist; 2) macəra, sərgüzəşt axtaran, avantürist

~ اللغة الـلغة yunan dili; 2) yunan
 أَغْطُسٌ avqust
 أَغُورٌ ağır (*qədim yəhudi pulunun adı*)
 (اف) تَأَفَّفٌ 1) ovqatı təlx olmaq; acıqlanmaq; pərt olmaq; 2) nifrət etmək; iyrenmək (*nədənsə*)
 - أَفُّ أَفُّ الأُذُنُ qulaq çirki
 - أَفُّ لَكَ *beyn. fu, tfu (nifrət ifadəsi); tfu sənə!*
 - تَأَفَّفٌ nifrət; narazılıq
 أَفَاوِيَةٌ *فوه* *bax:*
 إِفْرَنْجٌ *topl.* avropalılar; بلاد الإفرنج *Avropa*
 - إِفْرَنْجِيَّةٌ 1) Avropa -i/-1; 2) avropalı; ~ مَرَضٌ sifilis
 إِفْرَنْسِيٌّ 1) fransız; اللغة الـاللغة fransız dili; 2) fransız; fransız
 إِفْرَنْجِيٌّ = إِفْرَنْكِيٌّ
 أَفْرُو أُسْيُوِيٌّ Afro-Asiya -i/-1
 أَفْرُو أُمِيرِكِيٌّ Afro-Amerika -i/-1
 1) أَفْرِيْزٌ, أَفْرِيْزٌ *c.* friz, karniz, pərvaz;
 2) الطَّرِيقُ ~ قِرَاغٌ kənar, yolun kənarı, qırağı;
 ~ المَحْطَةُ perron
 إِفْرِيْقِيٌّ 1) Afrika -i/-1; 2) c. أَفْرِيْقِيُّونَ, أَفْرِيْقَةٌ afrikalı
 أَفْسَنْتٌ *poliqr.* ofset; ~ طِبَاعَةٌ ofset çapı
 1) أَفْسَنْتِيْنٌ, أَفْسَنْتِيْنٌ yovşan; 2) absent, yovşan arağı
 1) أَفَاشِيْنٌ c. أَفَاشِيْنٌ *forma (duanın, təbrikin);*
 2) *din.* ayin
 أَفْغَانٌ *topl.* əfqanlar
 1) أَفْغَانِيٌّ *afqan -i/-1;* 2) əfqan (*sif.*)
 I أَفُوقٌ (i) أَفُوقٌ dünyanı gəzib dolanmaq
 - أَفَاقٌ 1) səyahətçi; turist; 2) macəra, sərgüzəşt axtaran, avantürist

أَقَاقِيَا Misir akasiyası

أَقْحَوَانُ = أَقْحاح c. أَقْحَوَانُ
 ات c. أَقْرَبَانِ , أَقْرَبَانِ - farmakologiya;
 ~ علم əczaçılıq
 - أَقْرَبَانِ c. أَقْرَبَانِ -i/-1
 أَقْطَانُ c. أَقْطَانُ pendir (çürümüş süddən);
 kəsmik
 أَقْلَمُ iqlimləşdirmək; yeni iqlimə (mühitə)
 alışdırmaq, uyğunlaşdırmaq; أَقْلَمُ iqlimləş-
 (diril)mək; yeni iqlimə (mühitə) uyğunlaş-
 maq (uyğunlaşdırılmaq)
 - أَقْلَمَةُ iqlimləş(diril)mə
 - أَقْلِيمُ c. أَقْلِيمُ 1) iqlim; qurşaq; ölkə; məmləkət;
 ~ المصري vilayət; Misir bölgəsi (BƏR);
 ~ السوري Suriya bölgəsi (BƏR);
 ~ الشمالي tar. Suriya bölgəsi (BƏR);
 ~ الأقاليم əyalət (paytaxtın əksinə); 2) iqlim
 - أَقْلِيمِي 1) regional, iqlimi; ~ الميثاق regional
 pakt; ~ المياه ərazi suları; 2) əyalət
 -i/-1
 - أَقْلِيمِي regional (yerli) səciyyə
 أَقْنوم ekonom (təsərrüfat müdiri, məs.,
 monastırda)
 أَقْيَانوس = أَقْيَانِس
 أَكَادِيمِيَّةُ العلوم akademiya;
 أَكَادِيمِيَّةُ Azərbaycan Milli Elmlər
 Akademiyası; ~ العلوم kənd təsərrü-
 fatı akademiyası; ~ رئيس akademiyanın
 prezidenti; ~ العلوم Elmlər Aka-
 demiyasının müxbir üzvü
 - أَكَادِيمِي akademik
 أَكْتَوْبِرُ oktyabr
 أَكْتِينِيوم kim. aktinium
 (اكد) I أَكْدُ 1) möhkəmlətmək, təsdiq etmək;
 2) inandırmaq, təkid etmək; 3) qram. qüv-
 vətənləndirmək; V أَكْدُ 1) möhkəmlənmək, təs-
 diq olunmaq; 2) əmin olmaq (bir şeyə),

inanmaq; 3) aydın olmaq, aşkar olmaq (kimin
 üçün -)

- أَكِيدُ əmin, arxayın, xatircəm; dəqiq; möh-
 kəm, etibarlı, inanılan, inanılmış, şübhəsiz
 - أَكِيدُ 1) təkid, inandırmaq, təsdiq etmə;
 ~ ~ əlbəttə, şübhəsiz; ~ ~ على (وجه) dəqiq,
 inamla, qətiyyətlə; 2) qram. qüvvətəndirmə
 - ~ ~ من أَكِيدُ təsdiq edilmiş; dəqiq; ... أن
 şübhəsiz ki...

- أَكِيدُ inandırıcı, təsdiqedici; ~ ~ بصفة
 inamla, qətiyyətlə

- أَكِيدُ inanan, xatircəm, əmin, qane olan
 ~ ~ أَكِيدُ əkkədi; اللغة الأكدية yaxud tar.
 ~ ~ أَكِيدُ əkkəd (Asuri-Babil) dili

I أَكْرُ (u) şumlamaq, sürmək (yeri), becər-
 mək; III أَكْرُ (torpağı) yardarlıq əsasında şum-
 layıb becərmək

- أَكْرُ c. أَكْرُ ökinçi, kəndli
 - أَكْرُ c. أَكْرُ 1) küre, şar, top; 2) dəstək
 (qapı, pəncərə); ~ الملى ~ saatın qurma başlığı;

3) çuxur, çala, quyu
 - أَكْرُ yardarlıq

~ أَكْرُ hörmək; burmaq, burdurmaq (saçı)
 ~ أَكْرُ hörmə; burma (saçı)

~ أَكْرُ tibb. ekzema

~ أَكْرُ = أَكْرُ

~ أَكْرُ paslandırmaq; kim. oksidləşdirmək;
 tex. oksidləşdirmək; a) ~ أَكْرُ paslanmaq;
 kim. oksidləşmək; b) ~ أَكْرُ məcaz. darıxmaq, ruh-
 dan düşmək

- أَكْرُ kim. oksidləşmə; tex. oksidləşdirmə
 - أَكْرُ c. أَكْرُ pas; kim. oksid;
 ~ أَكْرُ demir oksidi; ~ الرصاص qurğu-
 şun oksidi; ~ الزنك sink oksidi; ~ مائي hidro-
 oksid, su oksidi; ~ النحاس mis oksidi; ~ فوقی
 ~ فوق yaxud ~ اول demir oksidi; ~ اول demir

qazı; ثاني 4-oksüd; الكربون ~ karbon anhidridi, karbon qazı

- تَأَكْسَدُ paslanma

- مُؤَكْسِدٌ oksidləşdirici

أكسوار c. ات - ləvazimat, aksesuar

أكسجينُ oksigen; السائل ~ maye oksigen

~ الحياة ~ səadət iksiri; السعادة ~ iksir; إكسير ~ ab-həyat; السحري ~ sehirlü iksir; الشباب ~ gənclik iksiri; 2) iksir (*ecazkar daş*)

أكف c. أكف palan

I أكل (u) 1) yemək; 2) dişləmək, sancmaq (*həşərat haqqında*); 3) tilova gəlmək (*balıq*); 4) dağıtmaq, yandırmaq, aşındırmaq; ~ جواب acıqlıq onu əldən salır; ~ حقه kiminsə məktuba cavab verməmək; ~ kiminsə haqqını pozmaq; ~ لحمه kiminsə ətini yemək, qeybətini qırmaq; ~ مخه kiminsə aldatmaq, təvləmək; ~ وجهه kiminsə qınamaq; ~ عليه الدهر qısqanlıq onu didirdi; ~ أكلان (u) 2 zaman onu qocaltdı; ~ يشرب gicişmək, qaşınmaq (*dəri haqqında*); ~ ياكله onun bədənini gicişir; II أكل yedirtmək; III أكل yemək (*kiminləsə bir yerdə*); IV أكل yedirtmək; süfrəyə dəvət etmək; V تأكل yeyilmək; 2) paslanmaq, pasdan çürümək; 3) xarab olmaq, yararsız hala düşmək; 4) işlənilib köhnəlmək, yırtılmaq; 5) dağılmaq; 6) yuyulub dağılmaq, oyulmaq (*suyun təsiri altında*), aşınmaq VI تأكل 1) boğulmaq, qovrulmaq (*acığandan, hirsindən*); 2) işlənilib köhnəlmək; 3) tədricən yuyulub dağılmaq (*sahil haqqında*); 4) korroziyaya uğramaq, aşınmaq, yeyilib dağılmaq

- أكل c. أكمة yeyən; اللحم ~ ötyeyən; الحشرات ~ həşəratyeyən; otyeyən; اللحم ~ البشرية adamyeyən

1) أكلة 1) qanqrena; 2) bəd şiş; yara, xora

- أكل çoxyeyən, qarınqulu

- أكل 1) yemə; 2) yemək, qida, xörək;

~ غرفة yemek otağı

- أكل c. أكل 1) yemək, qida, xörək;

2) bar; ~ أتى məcaz. barını vermək

- أكلان 1) qaşınma; gicişmə; göynəmə; qotur;

2) topl. taxtabiti

- أكلة qaşınma; gicişmə; qotur

- أكل c. أكالات 1) yemə (*səhər yeməyi, nahar, şam yeməyi və s.*); 2) yemək, yemə, xörək;

~ مصرية Misir xörəyi

- أكلة tikə

- أكلة çoxyeyən, qarınqulu

- أكل 1. qarınqulu; 2. yaxşı yeməyi xoşlayan adam; çoxyeyən

- أكيل açgöz, qarınqulu

- تأكل yeyilmə, köhnəlmə; aşınma;

korroziya

- مأكل c. مأكل yemək, qida

- مأكل 1. 1) yeyilən; 2) yeyilməli, yeməli;

2. yemək

- مأكولات c. azuqə, yemək ehtiyatı, ərzaq

- مؤكل həmsüfrə, bir yerdə yeyib-içən

1. 1) kilsə -i/-i; 2) klerikal;

2. 1) kilsə xadimi; kilsə ayinləri icra edən; 2) klerikal

~ إكليروس klir, xristian ruhaniliyi, xristian ruhaniləri, kilsə xadimləri

~ إكليشة c. إكليشة mətb. klişe

كل إكليل *bax*:

~ إكلينيك klinik

~ إكلنه *xalq dil.* çünki o...

o, يعرف ما وراء ~ إكلنه, إكلنه c. أكمة, vəziyyəti yaxşı bilir; ما وراء ~ ما, yəqin etdim ki, burada nəşə gizli bir

2) birləşdirmək; ülfət, dostluq yaratmaq (*kimlərinsə arasında*), bərişdirmək (*kimisə kiminləsə* بين); yaratmaq, tərtib etmək, təşkil etmək; وزارة ~ kabinet təşkil etmək; 4) quraşdırmaq, quraşdırıb yazmaq; III أَلْف dostluq etmək, mehriban olmaq; V تَأَلَّف 1) təşkil olunmaq (*nədən* من), yaradılmaq; ibarət olmaq (*nədən* من); 2) dostluq etməyə çalışmaq, rəğbətini qazanmağa çalışmaq; 3) birləşmək; ست قلوبهم ~ ürəkləri birləşdi, bir vurdu; 4) dost olmaq; ülfət bağlamaq; mehribanlıq etmək; VI تَأَلَّف 1) razılığa gəlmək; bir fikirdə olmaq; həmrəy olmaq; 2) bir-birilə mehriban dolanmaq; 3) ittifaq bağlamaq; VIII اِئْتَلَف 1) razılaşımaq (*kiminləsə* من); 2) dostluq etmək (*kiminləsə*); 3) birləşmək; ittifaq bağlamaq; X اِسْتَأَلَف dostluq etməyə çalışmaq

- أَلْف c. أَلْف dost, rəfiq
- اِئْتَلَف 1) uyğunluq, yekdillik, həmrəylik; 2) ittifaq, koalisiya; ~ دول tar. Antanta
- اِئْتَلَفِي 1) koalision; 2) federativ
- أَلْف c. أَلْف min; الألف بالألوف minlərlə; ~ ليلة min-minlərlə; الألف المؤلف المؤلفَة ~ ليلة «Min bir gecə» (*əsərin adı*); سمعت هذا مرة ومرة ~ mən bunu min dəfə eşitmişəm; مرة خير منه ~ bu ondan min dəfə yaxşıdır
- أَلْف c. أَلْف 1) dost, yoldaş; 2) daima gəlib-gedən
- أَلْف əlif (i); بَاء ~ əlifba; من ~ إلى يائه əvvəldən axıra qədər; başdan ayağa, başdan – başa; لا يعرف ~ o, başı ayaqdan fərqləndirə bilmir, o heç bir şey anlamır
- أَلِفْبَاء əlifba sırası ilə
- أَلِفْبَاءِ əlifba -i/-1; ~ أَلِفْبَاء əlifba sırası ilə

قَلْفًا = ك. أَلْفَة

– أَلْفَة 1) həmrəylik, yekdillik; 2) ülfət; rəğbət; dostluq; məhəbbət; 3) *kim*. əsas keyfiyyətlərinə görə oxşayış; bənzəyiş; yaxınlıq; ~ ترفع الكفة (hərfl. dostluq umu-küsünü aradan qaldırır)

- أَلْفِي mininci; ~ عيد minillik münasibətilə bayram
- أَلْفِي əliflə bağlı; الألف الأشعة ~ alfa şüaları
- أَلْفِيَة 1) əlfiyyə (*min beytdən ibarət qəsidə*); 2) böyük şüşə qab (*1000 dirhəmlik tutumu olan*); 3) minillik; القاهرة ~ Qahirənin minilliyi
- أَلْف c. أَلْف yaxın, sədaqətli, məhrəm (*dost*)
- أَلْف 1. 1) ələ öyrədilmiş; 2) əhliləşdirilmiş; evə alışdırılmış; 2. c. أَلْفَاءُ, أَلْفَاءُ dost, yoldaş
- اِئْتَلَفِي mütəfiqlik, ittifaq
- تَأَلَّف yekdillik; dostluq; qarşılıqlı ülfət
- تَأَلْف c. تَأَلْف 1) ələ öyrətmə, əhliləşdirmə; 2) yaratma; təşkil etmə; 3) əsər; kitab; 4) *mus.* akkord; kompozisiya; ~ الناطق instrumental kompozisiya; vokal kompozisiyası
- مَأَلْف c. مَأَلْف 1) daima gedib-gəlinən yer; həmişəki yer; 2) daldalanacaq yer, pənahgah
- مَأَلْف adi, həmişəki, adət edilmiş; غير ~ qeyri-adi; olmazın ~ ان ترى görməyə adət etmişən; عَادَتَهُ ~ adəti üzrə, adəten
- مَوْلَفَة dostluq; etibar
- مَوْلَف ... ~ من 1. yazılmış, təlif edilmiş; 2. c. اِت ~ dan/-dən ibarət; 2. c. اِت əsər
- مَوْلَف ~ الموسيقى kompozitor; ~ حق المؤلف haqqı
- أَلْق (i) أَلْق parıldamaq, işıldamaq, şəfəq vermək; V تَأَلَّق = I; ~ o qadının üzü təbəssümlə işıqlandı; VIII اِئْتَلَق = I

- لِأَقْ parıldayan, işıldayan, şəfəq saçan

- لِقْ parıltı, şəfəq, nur, şölə, işıq

- لَقْ = تَأَلَّقْ

- لِأَقْ parıltılı, işıqlı

I أَلَّكَ (i) elçilik etmək; kiminsə məktu-bunu aparmaq

- لِأَلَّكَ c. أَلَّكَ məktub

- مَلَّكَ = مَأَلَّكَ

- لَوَكَّةُ = مَأَلَّكَ c. مَأَلَّكَ, مَأَلَّكَ

إِلْكَتْرِيكْ elektrik (sif.)

إِلْكَتْرِونْ ~ تْ c. إِلْكَتْرِونْ elektron

إِلْكَتْرِونِي elektron -i/-ı; ~ الجهاز elektron cihaz ~ الحاسب elektron hesablayıcı; الآلة elektron (hesablayıcı) maşın; ~ العقل elektron beyin

I ألمَّ (ə) ağrıyıp-acımaq; kədərlənmək;

II ألمَّ 1) incitmək; ağrıtmaq; 2) əzab vermək;

IV ألمَّ 1) incitmək, ağrıtmaq; 2) əzab vermək;

kədərləndirmək; V تَأَلَّمَ 1) ağrı-acıya dözmək; 2) əzab çəkmək; iztirab çəkmək

- ألمَّ c. آلام 1) ağrı-acı; əzab; iztirab;

~ الرأس ~ baş ağrısı; 2) əzab, əziyyət, iztirab; زهرة الآلام ürək ağrıları; iztirablər; ~ نفسانية

bot. həvəşciçək; ... كل ~ في أن ~ çox heyflər olsun ki...

- ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıverici; əzabverici; üzücü; kədər-ləndirici; 2) ağrılı-acılı, əzablı, əziyyətli

- ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıtma, incitmə; 2) əzab vermə, əziyyət vermə

~ ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıdıcı, kədər-ələndirici; 2) əzabverici

~ ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıdıcı, kədər-ələndirici; 2) əzabverici

~ ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıdıcı, kədər-ələndirici; 2) əzabverici

~ ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıdıcı, kədər-ələndirici; 2) əzabverici

~ ألمَّ c. ألمَّ 1) ağrıdıcı, kədər-ələndirici; 2) əzabverici

- ألمَّ c. ألمَّ 1) alman -i/-ı; ألمَّ alman dili;

2. alman

(اله) II أَلَّكَ 1) ilahiləşdirmək; 2) pərəstiş etmək; V تَأَلَّمَ 1) ilahiləşmək; özünü tanrı

hesab etmək; 2) özü haqqında yüksək fikirdə olmaq

- إِلَهٌ, إلهٌ c. tanrı, ilahə; البحر ~ Dəniz tanrısı, Neptun;

الحب ~ məhəbbət tanrısı, Kupidon;

الحرب ~ müharibə tanrısı, Mars; الخمر ~ şərəb tanrısı, Baxus (*Vəqəh*)

- إِلَهَةٌ c. ilahə; الجمال والعشق ~ gözəl-lik və eşq ilahəsi, Venera;

الشعر ~ incəsənət və elm ilahəsi, Muza;

الصيد ~ ov ilahəsi, Diana

1. 1) tanrı -i/-ı; tanrıya məxsus;

2) ilahi, ilahiyat -i/-ı; 2. ilahiyatçı

إِلْهِياتٌ c. ilahiyat məsələləri, problem-ləri; ~ علم ilahiyat

الله tanrı, Allah; و الله اعلم Allah bilən yaxşı-
dır!; والله و اللّٰه (i)!; والله billah (i)! nə gözəl-
dir!; ~ وحده كم sən nə gözəlsən! أنت الله أنت!

! هذا bunun nə qədər olduğunu tək Allah bilir:

سأنت! عليك! (hərif. səni and verirəm Allaha!);

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي! اللهم إلهي!

- أَلَايَا c. أَلْيَّةٌ and
- اَندِيْچْمَہ andيَلَاءٌ
- اَغْي دَیْءَن قَادِيْنِن c. مَلِّاَة

ألومنيوم alüminium

إللي *yaxud* إلى *xalq dil.* hansı ki, hansılar ki, o ki, onlar ki, o şey ki; اللى تجمعه النملة فى *Ata. sözü.* qarışqanın bir ildə yıǵdığını dövə bir udumda udar

إلى (البئ) *(bitişən əvəzlilərlə işlədikdə)* 1) yön bildirir: doğru; içinə; üzərinə; arxasına; إلى mənə tərəf! الطاوله ~ جلس mizin arxasında əyləşmək; أين ~ haraya; 2) hədd bildirir: hətta, qədər, dak/dək; ~ o gələndək; ~ متى ~ nə vaxta qədər?; 3) üçün; nəzdində; birlikdə; مندوب مصر إلى هيئة الأمم المتحدة Misirin Birləşmiş Millətlər Təşkilatında nümayəndəsi; هذا احبّ طعام ~ bu onun ən çox xoşladığı (*ona ən xoş*) yeməkdir; العربية ~ اللغة الأذربيجانية من العربية-dən Azərbaycan dilinə tərcümə etmək; وما ~ bu da sənin üçün izahat! ~ و-ك البيان! ذلك və ilaxır; ~ عنى! ~ ك عنى! ~ ذلك

إلى lütf, ehsan c. إلى رِإِي, إلى 1) quyuq; qoyun quyuğu; 2) sağrı, yan; *təsn.* الئتان sağrılar *xüs. ad k.* İlyas, İlya *mi/-mi...* هل.. أم *yaxud* أم... أم *yaxud*; yoxsa, ya

1) أم (ə/u) 1) can atmaq, cummaq; yönəlmək; 2) gəlmək; أم (ə/u) qabaqda durmaq, qadaqda olmaq, imamlıq etmək; أم (u) أمّت müsəlmanlara imam olmaq; أمّ تأمّم ana olmaq; II أمّ milliləşdirmək; V تأمّم milliləşmək, milliləşdirilmək; VIII إئتم 1) imamın arxasında namaz qılmaq; imamı təqlid etmək; (kimisə ب-) imam qəbul etmək

1) ana; يا أمّاه ana! أمّات , أمّهات c. أمّ اللغة الأمّ 2) əsas; 3) (*ilkin*) mənəbə, qaynaq; أمّ اللغات الساميّة *yaxud* sami ulu dili, sami dillərinin anası; الحضارة الإنسانية الأمّ ana (*ilkin*) sivilizasiya; 4) başlıca hissə; أمّ başlıca məsələ; المدن أمّهات أمّ يّaxud أمّ الاربعين: *tex. matrisa:* أمّ يّaxud أمّ جيز: *bax:* أمّ الحبر: *qırxayaq;* أمّ يّaxud أمّ الام الحنون: *خبيسة:* *bax:* أمّ الخبائث: *amət. yumşaq* أمّ الخلول (*pia mater*); أمّ الباليق قۇلاǵى, مەرئانقۇلى; أمّ الرأس əmcək, tərə; أمّ على a) Əlinin anası; b) ümmüəli-şirintam xörək növü; أمّ البشر (*Bəşər anası*) أمّ Həvvə; أمّ القرى (*Şəhərlər anası*) أمّ Məkkə; أمّ القرى od, alov; أمّ المحصول yığılmamış məhsul; أمّ الكتاب; أمّ الكتاب (*Kitabın anası*) Qurani-Kərimin Fatihe surəsi; أمّ رأى بأمّ آغ Yol, Süd Yolu, Kəhkəşan أمّ النجوم öz gözü (*gözləri*) ilə görmək

~ qarşısında, qabağında; yanında, hüzurunda; ~ onun qarşısında; ~ المؤتمر التقرير- sar به إلى irəli aparmaq; o, məktubu bu kişinin yanında açdı; قَدَمُوهُ لِلْمَحَاكِمَة ~ onun işi hərbi tribunalda baxılmaq üçün təqdim edilib; ~ رحلة ... إلى رسميّة onu qarşıda ...-yə/-ya rəsmi səfər gözləyir; ~ عهتيyatlı ol!; qabağa bax!

~ qabaq tərəf, qabaq; إلى irəli; إلى أمّ سر! irəli addım! irəli addımla irəli!

1) أمّة rəhbər, lider, başçı; أمّة اللغة baş 2) imam; أمّ الاكبر baş imam (*əl-Əzhər universiteti şeyxinin titulu*); 3) şaqul; dik yamac

- 1) *imperator... -i/-1*; 2) *imperiya... -i/-1*
 - *imperiya* c. *إمبراطورية*, *إمبراطورية*
 - *imperializm* *إمبرياليزم*
 - *imperialist -i/-1*
 - *ampula* c. *أنبولة*
 - *amper-dəqiqə* *أمبير* - دقيقة *el. amper*
 - *amper-saat* *أمبير* - ساعة
 - *əyirlik; əyilmə; əyinti* (1) *إمات*, *أموت* c. *أمت*
 2) *zəiflik; biz onlar haqqında pis bir şey eşitməmişik*
xalq dil. nə vaxt? haçan? (*ای متى* = *إمتی*, *أمتی*)
zaman; hədd, son müddət. أماذ c. *أمد*
uzun zamandan bəri; uzun müddətli
qısamüddətli *قصير* - *المؤدتي*
 I *əmr etmək, buyurmaq (nə isə -ب) أمر* (ə) *أمر*, *أمر* (u) *أمر* (امر)
 ~ *hakim olmaq* *على البلد* *أمر* (u) *أمر*
 I *əmir, hakim idarə etmək; II أمر* (1) *əmir, hakim təyin etmək; hakimiyyət vermək (kimin üzərində)* (على); 2) *buyurmaq III أمر* (1) *məsləhləşmək, məşvərət etmək; 2) pis niyyətdə olmaq; V أمر* *əmr vermək; əmirlik etmək; VI تآمر* (1) *bir-birilə məsləhləşmək, məşvərət etmək; 2) qəsd hazırlamaq, (kimə qarşı isə) sui-qəsdin iştirakçısı olmaq; VIII إئتم* (1) *məsləhləşmək, məşvərət etmək; 2) əlbir olmaq; şərtləşmək; sözü bir yerə qoymaq; dilləşmək; (kiminsə -ب) qəsdində olmaq; 3) (kiminsə -ب) təhriki, məsləhəti ilə iş görmək; əmrə (kiminsə) tabe olmaq; kiminsə əmrini ilə oturub-durmaq; kiməsə tabe olmaq; kiminsə əmrlərini yerinə yetirmək*
 - 1) *əmr edən, amir; 2) amiranə, əmr -i/-1; 2. c. hökmdar; rəis; اللواء (İraqda)*

2) *imamət* *rəhbərlik, başçılıq*; 2) *imamət* (*həmc. ərazi*); *ruhani rəhbərlik*; 3) *imam vəzifəsi, imamlıq*
 - *qabaq (sif); qabaqcıl; ön; الخطوط*
 - *forpost* *نقطة* - *هربة* *hərb* *ön xətt*
 1. 1) *beynəlxalq, beynəlmiləl: İnternasional (himn): 2. 1) beynəlmiləlçi; 2) bütpərəst*
 1) *internasional; 2) beynəlmiləllik*
امو *bax*: *أمة*
 1) *millət; xalq; ümmət; أبناء* *ال*
منظمة; مجلس *bax*: *مجلس* *ال*
بیرلەشمی Millətlər *هیاة* *الامم المتحدة*
تەشکلاتی (BMT); yaxud *عصبة الأمم*
 a) *Məhəmməd* *محمد* *tar. Millətlər liqası*
 b) *müsəlmanlar; موسی* *ی* *yəhudilər*
 - *ana ... -i/-1* *أمهي*
 - *anallıq; نظام* *الماتريارخات*
 - *أمهي = أمومي*
 1) *ana -i/-1; 2) savadsız, oxuyub yazmağı bacarmayan; 3) avam, kobud, cahil*
 1) *savadsızlıq; 2) avamlıq, cahillik*
 - *milliləşdirmə, milliləşdirilmə; البنوك*
bankların milliləşdirilməsi
 - *milliləşdirmə -i/-1*
أ *məgər ... -ma/-mə* *bax*: *أما*
...gəldikdə, ...gəlinco; ...isə; بعد *sonra isə, daha sonra*
ya, və ya, yaxud, ya ki, ya da; ...~(و)...
ya..., ya; ya..., ya bu, هذا و~ ذك *yaxud* *هذا او ذاك*
ya da; يا o; ~ ان تسكت و انا اتكلم و~ أسكت و انت تتكلم
ya sən susursan, mən danışırım, ya da mən susuram, sən danışırısan!
أ *bax*: *أما*
بَاطِرَة, أَبَاطِرَة, إمبراطور, إمبراطور
imperator

əyalət qubernatoru (*başçısı*); هو الـ و الناهي
bütün hakimiyyət onun əlindədir

- 1) müşavirə; 2) qəsd
- إستتمارة = إستتمارة
- 1) əmr edən (*nə* بـ); 2) çağırın,
cəzb edən, aparın (*nəyə* بـ); النفس الـ
nəfsi-əmmarə, pislik əmr edən nəfs; جاهد
nəfsə-əmmarə, pislik əmr edən nəfslə
mübarizə aparmaq

- 1) əlamət; işarə; 2) parol
- 1) əmirlik, əmir rütbəsi; 2) ağılıq,
hökmranlıq; 3) c. إمارات - əmirlik, əmirin haki-
miyyəti altında olan ərazi

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

Allaha qalib!; لا أعرف شيئاً من هم
əgər lazım gələrsə; اذا دعا الـ
yaxud في اول الـ
hər şeydən əvvəl; əvvəlcə, əvvəl
başdan; ما لـ nədənsə, nə üçünsə; ما
... الـ الذى ... ki... boş yerə demirlər
... الـ الذى ... ki, bu da (*filan şeyə*) səbəb oldu
(*birləşdirici cümlə*); ماذا في الـ?
nə məsələdir?; nə olub ki?; قضية
iş bitdi!; قضية
onun işi bitdi!

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1) əmr, göstəriş, tapşırıq, buyu-
ruq; order; order; بالمقبض ~ həbs barəsində order;
عالم ~ dekret, fərman; الملكى ~
yaxud الـ الملكى kral fərmanı;
الـ الكريم *yaxud* الـ العالى
dinin əmr və vəhəyinin əmr; نواحي الدين
əmr və qadağaları; والنهي
hökm sahibi; hakimi-mütləq; بامر
onun əmrilə; ...əmr edin! əmrinizə müntəzi-
rəm! ه ~ تحت
kiminsə sərəncamında olmaq;
kiminsə komandanlığı altında olmaq;
تحت كـ!
2) *qram*.
fəlin əmr forması

- 1. مَأْمُورٌ 1. əmr alan; bir işə təyin olunan; 2) 1) tabelikdə olan; 2) dövlət xidmətində olan; rəis; məmur; المركز ~ mərkəz rəisi; السجن ~ həbsxana rəisi

- اتٌ c. مَأْمُورِيَّةٌ - 1) vəzifə; 2) tapşırıq; mis-siya; bir şəxsə tapşırılan dövlət işi; eza-miyyə; 4) məmuriyyə (inz.-ərazi vahidi)

- اتٌ c. مَأْمُورِيَّةٌ 1) müşavirə; 2) qəsd, sui-qəsd

- اتٌ c. مَوْتَمَرٌ - konfrans; konqres; qurultay; toplantı; ~ انصار السلم العالمی ~ Ümumdünya sülh tərəfdarları konqresi; ~ الذروة ~ خطابی yaxud ~ شعبي (القمة) zirvə toplantısı; ~ خطابي ~ صلح (السلام) sülh konfransı; ~ صحنى ~ مائدة ~ المستديرة dəyirmi masa konfransı

- مَوْتَمَرٌ konfrans, konqres, qurultay, toplantı iştirakçısı

- مَوْتَمَرٌ sui-qəsd iştirakçısı, sui-qəsdçi

أَمْرَكُ amerikanlaşdırmaq; تَأْمَرَكُ amerikanlaşmaq

- أَمْرَكُ amerikanlaşdırma

- تَأْمَرَكُ amerikanlaşma

- أَمْرِكِيٌّ = أَمْرِكَانِيٌّ

- أَمْرِكَانٌ topl. amerikanlar

- أَمْرِكَانِيٌّ 1) Amerika -i/-1; amerikan;

2) amerikalı

أَمْسٌ c. أَمْسٌ 1) dünənki gün; 2) keçmiş (zaman); البعيد فى الـ ~ uzaq keçmişdə

- أَمْسٌ c. keçmiş (zaman)

بِالـ ~ بالـ ~ الاوّل ~ sırağa gün; ~ بالـ ~ بالـ ~ القريب ~ bu günlərdə, bu yaxınlarda; yaxın keçmişdə

- اتٌ c. أَمْسِيَّةٌ - gecə

أَمْشِيرٌ əmşir (qibti təqviminin 6-cı ayı)

أَمْعٌ c. إِمْعَةٌ , إِمْعٌ heç bir əhəmiyyəti olmayan adam, miskin, tüfeyli; 2) qulluq

göstərən, yaltaq, canfəşanlıq edən adam; ikiüzlü, hər bir şəraitə uyğunlaşan adam

- 1) إِمْعِيَّةٌ 1) tüfeylilik; 2) qulluq göstərmə-yə hazırlıq, hər bir şəraitə uyğunlaşma

أَمَقٌ c. أَمَاقٌ gözüün ucu; ماء الأماق göz yaşları

I أَمَلٌ (u) ümid etmək; II أَمَلٌ 1) ümid etmək; gözləmək; 2) ümid vermək; V تَأَمَّلٌ

1) baxmaq, nəzərdən keçirmək, gözdən keçirmək, seyr etmək, tamaşa etmək; 2) dərin-dən düşünmək, fikirləşmək; diqqət yetirmək

- أَمَلٌ xalq dil. 1) deməli; əlbəttə, söz yox, şübhəsiz; انا اللى حقول له? deməli, ona mən deyəcəyəm?; 2) bəs, axı, amma, di, bəs necə (gücləndirmək üçün) !? يتعلمُ اِزْأى اِمَالٌ!? bəs necə öyrənsin?!

- أَمَلٌ c. أَمَلٌ ümid, əməl, arzu, dilək, gözləmə, intizar; كاذب ~ aldadıcı ümid; وسى كبير ~ mənim böyük ümidim vardır ki...; فَعَدَّ سَه فى ... ; اعرب: باخ أعرب عن سَه فى ... ; نَوىسَه ümidini itirmək; ... نَوىسَه عَقْد أَمَلَا على... ; نَوىسَه قَطْع الـ ~ نَوىسَه ümidini kəsmək, itirmək; نَوىسَه اِلىنى üzmək

- اتٌ c. تَأَمَّلٌ 1) baxma, nəzərdən keçirmə, seyr etmə; 2) dərin-dən düşünmə, fikirləşmə; ~ من غير ~ lazımcıca fikirləşmədən, lazımcıca düşünmədən

- تَأَمَّلِيٌّ seyrçi

- مَأْمَلٌ ümid; ümid yeri

- مَأْمُولٌ 1) gözlənilən; 2) ümid; من المأمول ... gözləmək olar ki...

- مَأْمُولٌ 1) ümid ediləsi; ... من الـ ~ ümid etmək olar ki...; ümid var ki...; 2) ümid yeri

- مَأْمُولٌ ümidvar

I اَمِنَ (u) اَمَانَةٌ sadıq, etibarlı olmaq; düz, təmiz, vicdanlı olmaq; اَمِنَ (ə) اَمْنٌ 1) arxayın olmaq, əmin-aman olmaq, salamat olmaq; 2) əmin olmaq; 3) etibar etmək; II اَمِنَ 1) əmin-aman etmək, təhlükəsiz etmək; 2) təmin etmək; qorumaq; sığorta et(dir)-mək; ضد الحريق ~ yanğından sığorta etdirmək; (على الدار) ~ həyatını (evini) sığorta etdirmək; 3) etibar etmək; 4) «amin!» demək (على nadən sonrasa); IV اَمَنَ 1) iman bəsləmək (kimə ب), iman gətirmək; بالله ورسوله ~ Allaha və Rəsuluna iman gətirmək; 2) təhlükəsizliyi təmin etmək; V تَأَمَّنَ təmin edilmək, təmin olunmaq; VIII اِئْتَمَنَ 1) etibar etmək; هـ على ~ الاسرار sirlərini kiməsə etibar etmək; 2) inanmaq, tapşırmaq, etibar etmək (على kimə); etibarını qazanmaq; 4) kredit açmaq; X اِسْتَأْمَنَ 1) düz, doğru, etibarlı hesab etmək; etibar etmək; 2) tapşırmaq, həvalə etmək, saxlamaq üçün vermək (على kimə); 3) əmin-amanlıq, himayəçilik axtarmaq; aman diləmək (kimdən الى)

- اَمِنُ ön təhlükəsiz, əmin-aman
- اَمِنٌ təhlükəsizlikdə olan, əmin-amanlıqda olan; المدن الدّين dinc əhali; المدن الدّين dinc şəhərlər
- اِئْتِمَانٌ 1) etibar, inam; 2) maliy. kredit; ~ أعمال kredit vermə, kreditləşdirmə işləri; 3) sadıqlıq, sədaqət, vəfa; ~ سوء vicdansızlıq, insafsızlıq, alçaqlıq
- اِئْتِمَانِيّ maliy. kredit -i/-1; تسهيلات ~ گүзəştli kredit
- اَمَانٌ 1) əmin-amanlıq; təhlükəsizlik; sakitlik; 2) aman

- ات c. امانة 1) etibarlılıq, sadıqlıq, vəfalılıq; ixlaskarlıq; doğruluq, düzlük; düz, doğru; vicdanla; sədaqətlə; ~ عدم vicdansızlıq; 2) əmanət, saxlanmaq üçün verilən şey; girov; maliy. depozit; 3) məcaz. bəxşiş; miras; 4) katiblik; الجامعة العربية ~ Ərəb Ölkələri Liqasının Baş katibliyi; العاصمة ~ bələdiyyə idarəsi (Iraqda)

- اَمِنٌ əmin-amanlıq, təhlükəsizlik; sakitlik; المجلس Təhlükəsizlik Şurası; الجماعي ~ kollektiv təhlükəsizlik; العلم ~ ictimai təhlükəsizlik; ~ رجال polis; ~ ادارة الامنية = ادارة الباخ: امنية ~ ictimai təhlükəsizliyi pozmaq; asayiş pozmaq

- اَمْنِيَّةٌ 1) təhlükəsizlik; ~ ادارة ictimai təhlükəsizlik idarəsi (ərəb ölkələrində siyasi polis); 2) təminat; zəminlik; 3) etibar, sədaqət

- اَمِينٌ 1. 1) doğruçu, etibarlı; təmiz; mötəbər; 2) təhlükəsiz; əmin-arxayın; salamat; 3) inanılmış; etibar edilmiş, vəkil edilmiş; 2. c. اَمْنَاءٌ 1) سرّ ~ katib; العام ~ baş katib; سرّ الدولة ~ dövlət katibi; الملك ~ kamerger; ~ المال ~ mühafiz; cözətçi; baxıcı; müdir; ~ yaxud الصندوق ~ xəzinədar; المتحف ~ muzeyin direktoru, mühafizi; المحفوظات ~ arxivarius, arxiv müdiri; المخزن ~ anbar müdiri

- اَمِينٌ din. amin
- اَمْنِيَّةٌ ammonium turşuları
- اِيْمَانٌ iman; بالله ~ Allaha iman
- اَلْاِيْمَانِيَّةُ fəls. fideizm
- ات c. اَمِنٌ 1) təminat, təmin etmə; 2) girov; ~ نقدي ~ pul girovu; 3) sığorta; اجتماعي ~ sosial sığorta; ~ ضد الاصابات (الحوادث) ~ bədbəxt hadisələrdən sığorta; على الحياة ~ həyatın sığortası; ~ (بوليسة) ~ sığorta polisi

- هو في ~ təhlükəsiz yer; xəlvət yer; ~ مَأْمَنٌ - ... من o, filan şeydən əmindir, təmin olunmuşdur

- 1) مَأْمُونٌ etimada layiq; 2) əmin, salamat, təhlükəsiz; 3) sadıq, vəfalı, etibarlı

- مَأْمُونٌ etimada layiq

- مَأْمُونٌ mömin, dindar; أمير السنين tar. əmi-rəlmöminin (xəlifələrin titulu)

- عليه مَأْمُونٌ ~ sığortalanmış

- 1) مَأْمُونٌ sığorta edən, qoruyan, təhlükəsizliyi təmin edən; 2) sığortaçı

omnibus - ات مَأْمِيوسُ

əmhər dili - الـمَهْرِيَّة

kəviz, qulluqçu - اماء مَأْمِيوسُ (امو)

- اموي مَأْمِيوسُ, اموي tar. əməvi; الجامع الـمَأْمِيوسُ - lər məscidi;

Əməvilər dövrü; الـمَأْمِيوسُ Əməvilər; الـمَأْمِيوسُ Dəməşq şəhəri

tar. Əməvilər - بنو مَأْمِيوسُ ~ Ümyyəyə; ad k. xüs. اميئة

balaca qulluqçu - اميئة كىilt.

topl. amerikanlar - اميريكان

1. Amerika -i/-ı; 2. amerikalı - اميريكانى

azbest; اميئنت

ki; ... 1) أن ki; ... getdi; هذا قال له ~ قال هذا; سən bunu yazasan; ... ona görə ki...; ondan ötrü ki...; ... siz/siz-من غير أن yaxud ... من دون أن... ki...; ... إلى أن...; ... ta ki...; 3) guya, sanki; نعم o da guya, hə! - deyə cavab verdi

1) əgər; إن يذهب أذهب ~ əgər o getsə, mən də gedərəm; ... əgər -ma/-mə...; وأنا و إن hərçənd...; hərçənd bu təşəbbüsü bəyənim, amma mən...; 2) (vasitəli

sualda) ki, -ib, -ib, -ub, -üb; ... إن... م... -ib, -ib, -ub, -üb... ya; وانا انظر اليه ولا ادري أن baxıram ona və başa düşürəm ki, məni məsxərəyə qoyub ya ciddi danışıq; ... أو... إن... ya...; وضعه ان... o bunu ya səhvən, ya da qəsdən tərtib edib; 3) əgər..., ancaq نالجاça, ancaq əgər o uğur qazanacaqsa, ancaq çalışqanlığı sayəsində; إلا da/də..., başqa bir şey deyildir; ancaq...; ان يقولون إلا كذبا desələr də, ancaq yalan deyərlər; onlar ancaq yalan deyərlər; إلا احلام bu, xəyaldan başqa bir şey deyildir; إلا هي انما ancaq bir neçə gün keçəcək, sonra isə...

إنما (feldən qabaq), isimdən qabaq) إن həqiqətən, düzdür, doğrudur, doğrudan da, gerçək; ... إن... لـ: zira, ona görə ki, ondan ötrü ki...

ki; كَأَنِّي به mənə elə gəlir ki, o...; بما أن belə ki; ona görə ki; إنَّ على أن yaxud بيد أن yaxud lakin, amma ki...

inildəmək, inləmək, zarıl-damaq, ah-zar etmək, ah-uf etmək

inilti, zarılı, çığırtı; ah-uf-lar

ah-zar, inilti

onun أنا mən.; أناي mənim «mənim»; onlar elə mənəni axta-racaqlar

eqoist, xudpəsənd, xudbin, özünü bəyənen, özündən razı

eqoistlik, xudpəsəndlik, xudbinlik, özündən razılıq

محمد = سيد الانام; canlı hər şey; انام = حمد bax:

أَنَاسٌ *topl.* ananas
 (انْب) II أَنَبَّ 1) danlamaq; qınamaq; töhmətləndirmək; sərzeniş etmək; məzəmmət etmək; 2) üzmək, əzab vermək (*vicdan haqqında*)
 - انْب مَزَمَّمَتٌ; danlaq; sərzeniş; qınaq;
 2) vicdan əzabı
 أَنَبَا *c.* أَنَبَاوَاتٌ ata, həzrətləri (*qibti kilsəsi ruhanisinin titulu*)
 أَنَبَارٌ *c.* أَنَابِيرٌ anbar; saxlanc yeri
 أَنَابِشِيَّةٌ *c.* أَنَابِشِيَّةٌ (*köhn.*) onbaşı, çavuş
 أَنَابِجٌ manqo ağacı
 أَنَابُوبٌ *bax:* نَبْ
 أَنَابِيقٌ *bax:* نَبِيقٌ
 أَنَتٌ *q.* أَنَتٌ sən; *təsn. k. və q.* siz ikiniz;
c. k. أَنَتُنَّ *c. q.* أَنَتُنَّ siz
 إِنْتَرْنَاسِيُونَالٌ internasional
 إِنْتَرُوْبُولُوجِيَا , إِنْتَرُوْبُولُوجِيَا antropologiya
 1. antropoloji , إِنْتَرُوْبُولُوجِيَا
 2. antropoloq
 إِنْتَلِجِنْسِيَا intelligensiya, ziyalılar
 إِنْتِكْخَانَةٌ *c.* إِنْتِكْخَانَةٌ - muzey, antikxana
 إِنْتِيْمُونٌ sürmə
 I أَنَتٌ (u) أَنَوْتَةٌ , أَنَاثَةٌ 1) incə olmaq; 2) zərif, ərköyün, nərmə-nazik olmaq; 3) qadın kimi incə, zərif olmaq; II أَنَتٌ 1) zərifliyə öyrətmək; nazını çəkmək, ərköyün böyütmək; 2) qadın kimi nərmə-nazik etmək; 3) *qram.* müənnəsləşdirmək, qadın cinsinə salmaq; V تَأَنَّتْ 1) yumşalmaq, incələşmək; 2) zərif olmaq; nərmə-nazik olmaq; 3) qadın kimi nərmə-nazik olmaq, qadın ədalarını mənimsəmək
 - إِنْتَوِيٌّ 1) qadın (*sif.*); 2) qadın kimi; incə, zərif
 - إِنْتَوِيَّةٌ qadınlıq; incəlik, zəriflik

- إِنَاتٌ *c.* أَنَتِيٌّ 1) qadın; مدرسة الإناث qadınlar məktəbi; 2) diş; إِنَتِيَانٌ *təsn. anat.* xayalar
 - إِنَوْتَةٌ 1) qadınlıq; 2) zəriflik, nərmə-naziklik; 3) qadın cinsinə mənsubluq
 - مَوْنَتٌ 1) qadın kimi; qadın -i/-ı; incə, zərif; 2) nərmə-nazik; 3) *qram.* müənnəs, qadın cinsində işlədilən
 إِنَجَاصٌ = إِنَجَاصٌ
 إِنَجْدَانٌ *bot.* əncüdan, köklərindən kəskin iyli kitrə çıxarılan bitki (*Asa foetida*)
 إِنَجْدَانٌ = إِنَجْدَانٌ
 إِنَجْرٌ *c.* 1) lövbər; 2) mis qab
 1. *topl.* ingilislər; *سي* ingilis -i/-ı;
 2. ingilis *الـ* ingilis dili;
 3. *Incil* *c.* إِنَجِيلٌ
 1. *Incil* -i/-ı; 2. yevangelist (*İncilin xəyali müəllifi*); incilçi (*dini icmaya mənsub adam*)
 1. *Əndəlus* -i/-ı; 2. *əndəluslu*; ispan
 1) *İndoneziya* -i/-ı; 2) *İndoneziya* dili; 2) *İndoneziyalı*
 1) *alışmaq* (u) *أَنَسَ* (ə) *أَنَسَ* (*yaxud* *أَنَسَ* (ə) *أَنَسَ*); tanış olmaq, öyrəşmək, mənimsənilmək, istifadə edilmək (*nə ilə* -); 2) dost kimi rəftar etmək; dostluq etmək (*kiminlə* -); 3) rəğbət bəsləmək, ünsiyyət bağlamaq, vurulmaq (*kimə* , *إلى*); sevmək (*kimi*); 4) ələ öyrətmək, əhliləşdirmək (*kimi* -); *~* biz onunla görüşməkdən məmnun olduq; II *أَنَسَ* ələ öyrətmək; əhliləşdirmək; III *أَنَسَ* müsahib olmaq; həmsöhbət olmaq; məşğul etmək, söhbətlə başını qatmaq; *وحشته* ~ tənha qalmış bir kəsin könlünü almaq; IV *أَنَسَ* 1) ünsiyyəti ilə sevindir-mək; gəlişi ilə şad etmək; *أَنَسْنَا* gəlişinizlə bizi şad etdiniz! (*görüşəndə deyirlər*);

2) şad etmək, sevindirmək, əyləndirmək; 3) görmək, duymaq, hiss etmək; VIII اِنْتَسَى ünsiyyət bağlamaq, dostluq etmək; X اِسْتَأْسَى 1) ünsiyyət saxlamaq, durub-oturmaq; 2) tanışlıq etmək; tanış olmaq (نَا اِلَا —); 3) ələ öyrəşmək; əhliləşmək; könül bağlamaq; mehribanlıq etmək; 4) öyrəşmək, alışmaq (نَا يَـسَا —); 5) tanıyıb bilmək; sezmək; و يُسْتَأْسَى ... منه مَـعْـh. bundan görünür ki...; 6) sevinmək, şad olmaq (نَا يَـسَا —); sevinc axtarmaq (نَا دَا —)

— أُنْسٌ c. اِنْسَاتٌ , اُنْسٌ qız, cavan qız; xanım (müraciət)

— اُنْسٌ 1) ünsiyyət; 2) ünsiyyətlilik, xoşsifətlik, xoşrəftarlıq; 3) şadlıq, şənlik, sevinc; 4) səmimi söhbət

— اِنْسٌ insanlar, insan nəsli; و الجن انسانlar və cınlar; ~ انسانlar aləmi

— اِنْسَانٌ c. اِنْسَانٌ انسان; ~ علم antropologiya; ~ اِنْسَانِيٌّ ibtidai insan; ~ شبيهه انسانabənzər; ~ اِنْسَانِيٌّ robot; ~ اِنْسَانِيٌّ bəni-insan, insan nəsli; ~ العين göz bəbəyi; ~ الغاب oranqutanq

— اِنْسَانَةٌ qadın

— اِنْسَانِيٌّ 1) insani; ~ اِنْسَانِيٌّ qeyri-insani; 2) insanpərvər; 3) humanitar; ~ العلوم humanitar elmlər

— اِنْسَانِيَّةٌ 1) insanlıq, bəşəriyyət; ~ اِنْسَانِيَّةٌ mütərəqqi bəşəriyyət; insanıyyət, insansevərlik; 3) nəzakətlik; 4) insan təbiəti

— اِنْسَانِيَّاتٌ c. humanitar elmlər

— اِنْسَانَةٌ sakitlik, arxayınlıq

— اِنْسَانِيٌّ, اِنْسَانِيٌّ 1) insani; 2) daxili; 2. c. اِنْسَانِيٌّ canlı varlıq; ~ اِنْسَانِيٌّ orada ins-cins yoxdur; ~ اِنْسَانِيٌّ göz bəbəkleri

— اُنْسٌ 1. 1) dostyana, səmimi; mehriban-casına; 2) mehriban, nəvazişkar, gülərlü, üzügülər; 3) ələ öyrəşmiş; əhliləşmiş; 2. 1) dost; həmdəm; 2) həmsöhbət

— اِنْسَانٌ 1) mehribanlıq, səmimilik; ~ mehribancasına, səmimiyyətlə; 2) ünsiyyət; ülfət; adama yovuşma, adamlarla çox tez yaxşı münasibət yaratma, istiqanlıq; 3) səmimiyyət; üzügülərlik

— اِنْسَانٌ adət edilmiş, öyrəncəli, vərdis edilmiş

— اِنْسَانَةٌ 1) mehribanlıq, səmimilik; dostluq;

2) həmdəmlik

— اِنْسَانٌ 1. mehriban, səmimi; 2. dost, munis

— اِنْسَانٌ ev -i/-1; ələ öyrəşmiş

— اِنْسَانِيٌّ tibb. insulin

— اِنْسَانِيٌّ ensiklopediya

— اِنْسَانِيٌّ c. اِنْسَانِيٌّ dyüm

— اِنْسَانِيٌّ ançous

— اِنْسَانِيٌّ ontologiya

— اِنْفٌ (اِنْفٌ) nifrət etmək (نَا يَـسَا), iyrenmək (نَا دَا); VIII اِنْتَفَ başlamaq X اِسْتَفَ yenidən başlamaq, təzədən təkrar etmək; bərpa etmək; ~ اِنْفٌ (الدعوى) apelyasiya verib məhkəmənin hökmünə qarşı şikayətlə müraciət etmək

— اِنْفٌ ~ yukarıda deyilən, yukarıda qeyd olunan; ~ اِنْفٌ ~ yukarıda göstərilən, yukarıda bəyan edilən; ~ اِنْفٌ ~ yukarıda; indicə

— اِسْتَفَ 1) yenidən başlama, təzədən təkrar etmə; bərpa etmə; 2) apelyasiya; ~ اِنْفٌ apelyasiya məhkəməsi; ~ اِنْفٌ apelyasiya vermək

— اِنْفٌ apelyasiya -i/-1; ~ اِنْفٌ apelyasiya qaydası ilə

لَا يَرَى ابْعَدُ burun; أَنْفٌ c. أَنْفٌ -
 o, burnundan uzağı görmür; العجل ~
 bot. şir əsnəyi, antirrinum; a) الجبل ~ dağ
 çıxıntısı; b) burun; رَعْمٌ ~
 çixıntısı; bizim istəyimizə rəğmə
 نَكَلَمَ ~ kiminləsə yuxarıdan, təşəx-
 xüslə danışmaq ~ الروح ~
 yorğunluqdan ölmək; كَسْرٌ ~
 burnunu ovmaq; شَمَخٌ ~
 حَتْفٌ ~ مات حتف ~ شَمَخٌ ~
 حَتْفٌ ~
 - أَنْفٌ iddia; lovğalıq, təşəxxüs, başqala-
 rına xor baxma; təkəbbür, dikbaşlıq
 - أَنْفِي burun -i/-ı (*həmç. fon.*)
 - أَنْفٌ lovğa, təkəbbürlü, dikbaş
 - تَأْنَفٌ nifrət, iyrənmə
 - مُؤْتَفٌ başlangıç
 - مَتَأْفٌ lovğa
 - مُسْتَأْفٌ yenidən başlanan; təzədən, tək-
 rar baxılan; ضِدٌّ ~ عليه ~
 yaxud ~ cavabdeh; مِثْلٌ ~
 عنه ~ apellyasiya obyektı
 - الدَعْوَى ~ apellyasiyaya baxan
 مُسْتَأْفٌ ~ apellyasiya verən, şikayətçi
 - المرض ~ إنْفِلُوْزَا
 الـ ~ الاسْيُوِيَّةُ qrip; مرض الـ ~
 Asiya qripı
 I أَنْقٌ (ə) gözəl olmaq, yaraşıqlı olmaq;
 IV أَنْقٌ heyran etmək, xoş gəlmək; V تَأْنَقٌ
 1) diqqətli, tələbkar, ciddi olmaq (*nədə*
 1) (*geyimdə, süfrədə və s.*) nəfisliyə,
 qəşəngliyə can atmaq
 - أَنْقَةٌ zəriflik, qəşənglik, incəlik, gözəllik
 - أَنْوَقٌ çalağan; qrif
 - أَنْيَقٌ zərif, qəşəng, incə, gözəl
 1) تَأْنَقٌ diqqətlilik; 2) zəriflik, qəşənglik;
 qəşəng, böyük zövqlə geyinmə
 - فِي مِثْلِهِ gözəl, qəşəng
 - أَنْيَقٌ = مَتَأْنَقٌ
 أَنْكَلِيْسٌ = إِنْقَلِيْسٌ

إِنْكَشَارِي tar. yeniçəri

انْكَلُوفِيْل anqlofil

انْكَلِيزِي c. İngilis dilində İngilis dili

- بَاخٌ: *ax*: *ax* sıra ilə

- أَنْفِي necə?; harada?; nə vaxt?; 2) müm-
 künmü? ola bilməz! haradan! nə cür, hansı
 vəchlə (*inkar formasında*); هَذَا ~
 لَهْ ~ لَهْ انْ يَعْلَمُ هَذَا ~
 o bu haradan bilsin! لَهْ انْ يَكُونُ كَاتِبًا ~
 o, yazıçı olsun!; 3) harada olursa-
 olsun; nə vaxt olursa-olsun

I أَنْفِي (i) أَنْفِي , إِنْفِي , 1) yetişmək, yaxınlaş-
 maq (*vaxt haqqında*) 2) yetişmək, dəymək;
 II تَأْنَقٌ təxirə salmaq, başqa vaxta keçirmək;
 ləngitmək; V تَأْنَقٌ 1) ləngitmək; 2) götür-
 qoy etmək; ehtiyatla hərəkət etmək; təd-
 birlə tərpənmək; نَالٌ مَا تَمَنَّى ~
 Ata. sözü. tədbirlə tərpənən istədiyinə yetişər;
 3) səbirli, təmkinli olmaq (*nədə* (على); X
 1) İSTƏNİ 1) gözləmək; 2) tələsməmək;
 3) (*bir işin*) təxirə salınmasını, başqa vaxta keçirilməsini xahiş
 etmək

- أَوَانٌ qab; boşqab, nimçə; أَنْفِي c. İNƏ
 c. qab-qacaq; بَغِيْرٌ قَاعٌ ~
 sanki dibsiz çəlləyə tökmək

- أَنْفِي 1) səbir, təmkin; qatlaşma; dözümlülük;
 2) gözləmə, intizar

- أَنْفِي vaxt; zaman; أَنْفِي c. İNƏ
 durmadan; gecə-gündüz, gecə
 də-gündüz də

- تَأْنَقٌ 1) ağırlıq, astalıq, lənglik; ləngitmə,
 yubatma, gecikdirmə, uzatma; təxirə salma-
 dan, vaxt itirmədən; 2) ehtiyatlılıq; diqqət-
 lilik; tədbirlilik; وَتَوَدَّةٌ ~
 diqqətlə və aramla
 - مَتَأْنَقٌ q. مَتَأْنَقٌ 1) ağır, yavaş, asta, aram;
 2) ehtiyatlı, tədbirli; مَتَأْنَقٌ ehtiyatla; 3) səbirli,
 dözümlü

- مُسْتَأْنِبٌ q. مُسْتَأْنِبَةٌ 1) gözləyən; 2) tələsmə-yən; مُسْتَأْنِبًا ağır-ağır, tələsmədən
~ نَجْمِيٌّ bot. cirə; أُنَيْسُونَ , أُنَيْسُونَ , أُنَيْسٌ ~ yaxud برئى ~ boyana; ulduzvarı cirə
أُنَيْلِيْنٌ kim. anilin
أُنَيْمِيَّةٌ tibb. anemiya, qan azlığı;
أُنَيْمِيَّةٌ البَد (pernisioz) anemiya
!أها yaxud أه!

أه - انتهي) - دن qıs.) son (sitatin sonunda qoyulur); وا حسرتاه!; تəəssüf ifadəsi; وا...اه; heyhat!, eyvah!, hayıf!; وا خجلتاه!; nə böyük xəcalət!

II أهَّبٌ (اهب) təchiz etmək, tədarük görmək, hazırlamaq; V تَأَهَّبٌ təchiz edilmək, tədarük edilmək, hazırlanmaq (nəyə əl)

- أهَّبٌ c. إهابٌ - cavanlıqda; أهَّبٌ cavan

1) hazırlama, hazırlanma, hazırlaşdırma; 2) hazırlıq; hazır olma; ~ على (nəyin-sə) ərəfəsində olan, (nəyəsə) hazır olan; هو سفره hazırdir; على ~ الاستعداد hazır olmaq (nəyə əl); 3) təchiz etmə, tədarük etmə

- أهَّبٌ hazırlıq

- أهَّبٌ hazırlaşan; hazır olan

I أهْوُلٌ (اهل) 1) məskunlaşmaq; məskun edilmək; 2) evlənmək; أهْلٌ (ə) yaxın olmaq (kiminlə -ب); أهْلٌ məsch. məskunlaşmaq; II أهْلٌ 1) yararlı etmək; bacarıqlı etmək (nəyə əl); hazırlamaq (hansı peşəyə-sə); مكفوفاً مهنيًا ~ kora bir peşə öyrətmək; 2) imkan, hüquq vermək; 3) evləndirmək; 4) «أهلا و سهلا» «xoş gəlmişsiniz» sözləri ilə salamlamaq; علينا بمقدماً ~ o bizə «xoş gəldiniz!» deyib salamladı; 5) milliləşdirmək;

1) yararlı olmaq (nəyə əl -); 2) evli olmaq; evlənmək; X إِسْتَأْهَلَ layiq olmaq; qazanmaq; dəymək (nəyə)

- أهْلٌ məskunlaşmış; أهْلٌ yaşayış məntəqələri

1) qohumlar; ailə; أهْلٌ c. أهْلٌ arvad; 2) əhali, sakinlər; أهْلٌ a) ev əhli; b) tar. Əhli-beyt; Məhəmməd peyğəmbərin ailəsi; أهْلٌ ~ البدوة أهْلٌ; 3) insanlar; أهْلٌ ~ الأدب والفن ~ ədəbiyyat və incəsənət xadimləri; أهْلٌ ~ الاغراض أهْلٌ qərəzkarlar, qərəzli adamlar; أهْلٌ ~ الامر أهْلٌ rəhbərlik, başçılar; أهْلٌ ~ الجنة أهْلٌ cən-nət əhli; أهْلٌ ~ الحديث أهْلٌ hədis, hədis alimləri; أهْلٌ ~ الأستقار أهْلٌ mötəbər şəxslər; أهْلٌ ~ السلب أهْلٌ kiminsə müasirləri; أهْلٌ ~ soyğunçular, qarətçilər; أهْلٌ ~ التميز أهْلٌ təmiz ərəb dilində danışanlar, ərəblər; أهْلٌ ~ العلم أهْلٌ elm əhli, alimlər; أهْلٌ ~ الوجاهة والحيثية أهْلٌ yüksək məqam sahibləri; أهْلٌ ~ الولاية أهْلٌ vilayət; müqəddəslər; أهْلٌ ~ xoş gəlmişsiniz!

- أهْلٌ 2 layiq (nəyə əl -); qadir (nəyə əl -); أهْلٌ o buna layiqdir

1) أهْلٌ ev -i/-1; əhliləşdirilmiş; ailəvi; أهْلٌ ev heyvanları; 2) yerli; vətən -i/-1; 3) xalq -i/-1; vətəndaş -i/-1; milli; أهْلٌ milli bank vətəndaş müharibəsi; أهْلٌ جعله ملكا للشعب bütün xalqın malı etmək; milliləşdirmək

1) أهْلِيَّةٌ qabiliyyət, bacarıq; yararlılıq; أهْلِيَّةٌ qabiliyyətli; أهْلِيَّةٌ عديم القدر qabiliyyətsiz, bacarıqsız; 2) əhliyyət, hüquq və vəzifə daşıma səlahiyyəti; أهْلِيَّةٌ hüquqa malik olma; 3) qohum-qardaş; qohumlar

- أهْلِيَّةٌ öyrətmə, təlim vermə; أهْلِيَّةٌ نوى ~ نوى أهْلِيَّةٌ əlillərin və müharibə veteranlarının (peşə) təlimi

- آهل = مأهول
 - آهل diplom, şəhadətnamə almış; peşəyə yiyələnmiş; hazırlıq keçmiş; ixtisaslaşmış; ~ عامل ixtisaslı fəhlə
 - آهل ~ دراسی tədris müəssisəsini bitirmək haqqında şəhadətnamə, diplom; təhsil haqqında sənəd
 - مؤهلات c. 1) qabiliyyətlər, istedadlar; 2) ixtisas; (ixtisas baxımından) hazırlıq tələbləri; الناخبين ~ seçki senzi
 - لئ نأهأ layiq, haqq qazanmış (nəyə لئ)
 - إهليلج c. riyaz. هلالج ellipsis
 - إهليلجى riyaz. elliptik; ~ جسم ellipsoid
 1) ya, yaxud; 2) (felin lazım forması ilə) -ca, -cə; -can; -cən; -kan, -kən
 - ألام (müq. et: قوام) xalq dil. tez, cəld
 - أانطة xalq dil. yalan
 - أانطجى c. أانطجى yalançı; fırıldaqçı; kələkbaz; dələduz
 - إى ~ إى qayıtmaq; إىاب, أوب (u) آب (وب) I ~ بالخسران ağıla gəlmək, ağıllanmaq; baş tutmamaq, uğursuz qurtarmaq
 - أوب ~ آهأ peşman olan, taqsırını boynuna alan, tövbə edən
 - أوب ~ كل من هر (وصوب) أوبى, أوبى hər tərəfdən, hər yandan
 - إىاب qayıtma, gəlmə; qaydan baş; إىاب ~ و o baş bu başa, gedən baş və qayıdan baş; gedəndə və qayıdanda
 - مأب¹ qayıdış
 - مأب² c. 1) qayıdış yeri; 2) sığınacaq, daldalanacaq
 - أوبرا c. أوبرا opera; - الـ opera teatrı
 - أوبريت operetta
 - أوماتيكى avtomatik
 - أوماتيكى 1) avtomatizm; 2) avtomatika

- ات c. أوتوبوس, أوتوبوس avtobus
 - ات c. أوتوستراد avtostrada
 - أوماتيكى avtomatik
 - أوماتيكى 1) avtomatizm; 2) avtomatik
 - ات c. أوتوموبيل avtomobil
 - الـ ~ الـ 1) ən yüksək nöqtə, zirvə, apogey; 2) astr. apogey
 - أواق = أواق
 - أاق c. أاق bax: əlifba sırası ilə
 I أاد¹ (u) أاد zəhmətə salmaq; əzab vermək, narahət etmək, yük olmaq; أاد² (u) أاد 1) qayıtmaq; 2) çatmaq, çatmalı olmaq; V أاد əyilmək; bükülmək; qatlanmaq; 2) meyil etmək; hansı tərəfəşə əyilmək; 3) əzilib büzülmək; ədəbazlıq etmək; qeyri-təbii hərəkətlər etmək; 4) zəhmətə salmaq
 - أاد əyrilik; 2) ağır vəziyyət; ~ قوم (اقام) a) vəziyyətini düzəltmək; b) dolandırmaq; dolanacağını təmin etmək, saxlamaq; xərclik vermək
 - أاد, أاد, أاد ağırlıq, yük
 - أاد c. أاد otaq, oda
 - أاد c. أاد 1) isti, od, alov; dəm; ~ أشعل müharibə alovunu alışıdırmaq; 2) yangı
 - أورانوس astr. Uran
 - أورانيم kim. uran
 - أوروبى 1) Avropa -i/-ı; 2) avropalı
 - أوردو ordu; dəstə; korpus
 - أوردى urdu dili
 - أوردى c. أوردى batalyon; eskadron; ~ بيادة piyada batalyon
 - أوردى anat. aorta
 - أوركسترا, أوركسترا orkestr; الـ الوترية simli orkestr
 - أوركسترا, أوركسترا orkestr -i/-ı; ~ الـ التوزيع orkestr üçün uyğunlaşdırma, alətləşdirmə

أورنيك c. أرانيك 1) blank, forma; 2) nümunə, örnək, model

أوربي = أورباوي

(اوز) II أور zarafat etmək, sataşmaq (kimə

على)

أور topl. qazlar; ~ رجل qazayağı, sirkən

- اوزة qaz; ذكر ~ erkək qaz; أنتى ~ diş

qaz; ~ العراق qaz balası; العراق ~ qu

- اوزى qaz -i/-1

أوزون ozon

أوزى = أوزي

أوزيرس mif. Osiris

أودة: أوض c. أوضة

أوفست poliqr. ofset; ~ طبع بالـ ofset çapı

أفة c. ات - 1) afət, bəla, müsibət; zərər,

ziyan; xora; 2) pas (bitki xəstəliyi)

- موف pas vurmuş (bitki haqqında)

I أوق (u) أوق bəla, bədbəxtlik gətirmək;

II أوق 1) zəhmətə salmaq, yük olmaq;

ağırlaşdırmaq; 2) bəladan qurtarmaq

- أوقه c. ات - uqqə (400 dirhəmə (bax:

yaxud 1,248 kq.-a bərabər çəki ölçüsü; müq. et. أقة)

- أوقية c. أوق ياقى 12 dirhəmə (bax: درهم

yaxud 37,44 q. bərabər çəki ölçüsü)

- أوق = أوق

أوقيانوس c. ات - okean

- أوقيانوسي okean -i/-1

أوكازيونات c. أوكازيون endirim, endirimlə satış

أكسجين = أوكسجين

أكسيد = أوكسيد

I آل (u) آل 1) qayıtmaq; 2) çatmaq, yetişmək

(nəyə); yaxınlaşmaq (nəyə

لـ); 3) gətirib çıxarmaq (kimi بـ nəyə

لـ); 4) keçmək (kimə الـ - məs., miras); 5) çev-

rilmək (nəyə الـ); II أول төvil etmək, gizli mənalarını açıqlamaq; yozmaq; yormağ;

V أول yozulmaq, yorulmaq, төvil edilmək

- 1) ailə; nəsil; sülalə; 2) ilğım

- c. آلائي musiqiçi

- 1) alət; maşın; dəzgah; cihaz;

apparat; التصوير ~ fotoaparət; التسجيل ~ maqnitofon;

حاسبة ~ cəhənnəm maşını; hesablavıcı maşın; kompüter;

الراديو ~ radio-qəbuledici;

الطباعة ~ qaldırıcı maşın; رافعة ~ çap maşını;

الكتابة ~ yazı maşını; مكبرة للصوت ~ səsucaldan;

الطرب ~ yaxud موسيقية ~ musiqi aləti; 2) aparat (inzibati); ~

في يده kor alət (kiminsə əlində صماء)

- 1) maşın -i/-1; mexaniki; لـ maşının köməyi ilə;

maşın üsulu ilə; 2) instrumental;

3) qeyri-şüuri; بحركة qeyri-iradi olaraq, şüursuz olaraq;

4) motorlaşdırılmış, motorlu;

القوات الحربية motorlu qüvvələr;

5) kim. üzvi

- c. آلية - mexanizm; maşın texnikası;

ذاتية الحركة ~ avtomatika; öz-özünə hərəkət

edən, özüyəriyən mexanizmlər;

ادخال maşınlaşdırma, avtomatlaşdırma

- بيت للسقوط (nəyə لـ); yaxınlaşan

uçmaqda olan ev

- أول اول başlanğıc; əvvəl; اوائل الجيش

hərb: avanqard; من الـ əvvəldən, başlanğıcdan;

الامر ~ yaxud لـ əvvəlcə; ilk növbədə;

من الـ əvvəldən axıra kimi; başdan ayağa;

كل شيء ~ hər şeydən əvvəl; لـ فـ لـ qayda ilə;

ardıcılıqla, sıra ilə; bir-birinin ardınca;

bir-bir; لـ əvvəldən axıra kimi

- أول أول c. أولي 1) q. 2) أول -

أول البارحة ~ birincisi; أول أول ilk dəfə;

أول أول əvvəla; أول أول srağa gün

- أَلَا = أَوْلَا
 - أَوْلَاءُ bunlar; أَوْلَانِكَ yaxud onlar
 - أَوْلَادُ c. أَوْلَادُونَ qədim xalqlar; əcdadlar; qədim kişilər
 - وَلِي: بَاخٍ أَوْلِيَّةٌ
 - أَوْلَى q. c. أَوْلَى birinci (qadın cinsini bildirir)
 - أَوْلَى 1) ilk, başlanğıc; ibtidai; ~ تعليم ibtidai təhsil; خَمَالُ الْمَوَدِّ أَوْلَى ~ عدد riyaz. sadə ədəd; 2) əsas, başlıca; ilk tələbat -i/-ı; مَطَالِبُ أَوْلَى ~ 1) birincilik; 2) adi qayda; şübhəsiz həqiqət, aksioma
 - أَوْلَى c. أَوْلَى - əyalət, vilayət
 - أَوْلَى hüq. 1) keçmə (əmlakın mülkiyyətə keçməsi); الميراث ~ mirasın keçməsi (kimə -الى) ~ malın keçməsi (kiminsə mülkiyyətinə); ~ رسم mülkiyyət haqqının başqa şəxsə keçməsi zamanı tutulan vergi; 2) mülkiyyət haqqı barədə sənəd
 - أَوْلَى c. تَأْوِيلٌ təvil, yozma, yorma
 - أَوْلَى 1) aqibət, son, nəticə; 2) məna, əhəmiyyət
 أَوْلَى olimpiya -i/-ı; الألعاب الولى olimpiya oyunları
 - أَوْلَى olimpiada
 أَوْلَى (ولى tas.h. أَوْلَى viy.h. أَوْلَاتٌ c. q. أَوْلَى) sahibləri; أَوْلَى ~ əmr sahibləri, başçılar; أَوْلَى ~ rəy sahibləri; أَوْلَى ~ mötəbər şəxslər
 وَلَى: بَاخٍ أَوْلَى
 أَوْلَى şiddətli yanğı
 أَوْلَى onbaşı, çavuş
 I أَوْلَى (اون) (u) gəlmək, yetişmək (vaxt haqqında); أَوْلَى ~ الاوان
 أَوْلَى vaxt, çağ, zaman; أَوْلَى indi, bu an; أَوْلَى vaxt; أَوْلَى أنا بعدَ آخرَ أَوْلَى o zaman; أَوْلَى arabir, hərdənbir, bəzən; bəzən..., bəzən

dən; بعدَ أَوْلَى bundan sonra, bundan belə بين
 أَوْلَى bir, arabir
 أَوْلَى bu vaxta qədər, indiyə kimi; أَوْلَى eyni zamanda, eyni vaxtda; أَوْلَى فى كلِّ أَوْلَى و مكان
 və hər yerdə; أَوْلَى من آخرَ
 أَوْلَى arabir; bu gündən etibarən, gələcəkdə
 - أَوْلَى cari, ani, indiki ana aid olan, aktual;
 ~ مزاجها onun bu an məzaci
 - أَوْلَى c. أَوْلَى vaxt, zaman, mövsüm; ~ قبل
 vaxtından əvvəl, vaxtından qabaq, çox tez;
 فى أَوْلَى vaxtında; فى غيرَ vaxtsız; أَوْلَى بين
 أَوْلَى و أخرى son vaxtlar; أَوْلَى artıq gec idi
 أَوْلَى onbaşı, çavuş
 V (أَوْلَى) ah-vay etmək, ah-uf etmək, içini çəkmək; köksünü ötürmək; qüssə çəkmək, həsrət çəkmək
 - أَوْلَى c. أَوْلَى - nəfəs, nəfəs alma; köks ötürmə; ah; أَوْلَى ah!, uf!; ~ ah arsl
 çəkmək
 - أَوْلَى ah-uf etmək
 I أَوْلَى (i) أَوْلَى, إواءٌ 1) sığınacaq, daldalanacaq axtarmaq; gizlənmək, daldalanmaq (harada); 2) sığınmaq, əl atmaq, müraciət etmək (nəyə); yapışmaq (nədən); أَوْلَى ~ o, yatağına girdi; II أَوْلَى sığınacaq vermək; IV أَوْلَى sığınacaq vermək, daldalanacaq vermək; yer verib saxlamaq; yerləşdirmək; gizlətmək; sığındırmaq; فى ~ ملجأ sığınacaqda yerləşdirmək
 - أَوْلَى (c. بنو) ~ أَوْلَى
 - أَوْلَى topl. 1) Quran ayələri; أَوْلَى Qurani-həkim; 2) ayətlər, əlamətlər, simvollar

– آیات الشکر 1) ayət; əlamət; 2) möcüzə və bağlılıq əlamətləri; 3) Quran ayəsi; ~ من آیات الفَن bir xəyanət nümunəsi; ~ من آیات الغدر bir xəyanət nümunəsi; 3) Quran ayəsi; ~ (انعكست) انقلبت vəziyyət dəyişdi – سِغْمَانَاق sığınacaq, daldalanacaq vermə – مَأْوَى مَأْوَى c. sığınacaq, daldalanacaq; düş-çək yer; himayə; dam, yurd, məskən; ~ المجانين ~ dəlixana

أَيُّ 1 yəni

أَيُّ 2 *kitab ədatı. ey!*

إِي and *sözündən qabaq təsd. ədatı* hə; إِي and hə, vəllahi!

أَيُّ 1) hansı; 2) istənilən, hər hansı; hansı biri; أَيْ من كان *yaxud* أَيْا كان kim olursa olsun; أَيْ واحد kimsə; kim olsa; hər kəs olsa; أَيْما hansı; hansı olursa olsun; أَيْ على hər halda; هو رجل ففرح بهذا o necə də gözəl adamdır! أَيْما فرح *q.* (يا) أَيْها o buna necə də sevindi! أَيْما فرح *q.* (يا) أَيْها *kitab ədatı. ey!*

– أَيْما *feldən ayrıca işlədilan bitişən əvəzliklərin təsirlik halda ifadəsi üçün istifadə olunan ədat, məs., إِيما mənə; ي سəndən rica edirəm; ك ارجو ~ bunu etməkdən çəkinin!; ك ان تفعل هذا ~ özünüzü vədə xilaf çıxmaqdan qoruyun!; بax a, bunu etmə!*

أَيْما may

أَيْما *bax:* اول

أَيْما 1) nə vaxt? 2) haraya?

أَيْما = إِيما شَيْئَة

أَيْما misirşünaslıq

أَيْما *bax:* وحى

أَيْما 1) dəstəkləmək; gücləndirmək, möhkəmlətmək; kömək olmaq, yardım

etmək; 2) təsdiq etmək; V تَأْيِيدُ dəstəklənmək, dəstək tampaq; güvvətləndirilmək; əsaslandırılmaq

– تَأْيِيدُ 1) dəstək; kiminsə dəstəyindən faydalanmaq; 2) təsdiq etmə, yardım göstərmə, əsaslandırma

– تَأْيِيدُ dəstəkləyən; hüsn-rəğbət bəsləyən, rəğbət bəsləyən (*məs., hansı partiya-yasa*)

أَيْما hidrogen

– أَيْما hidrogen -i/-1; هيدروجن قنبلة hidrogen bombası

أَيْما, إيديولوجية, إيديولوجيا ideologiya

– إيديولوجية ideoloji

أَيْما *anat. əza, üzv*

أَيْما 1) İran -i/-1; 2) iranlı

– أَيْما İrlandiya -i/-1; 2) irlandiyalı

أَيْما antenna

أَيْما *mif. İside*

أَيْما ümidsizləşmək, ümidini itirmək, naümid olmaq

– أَيْما ümidsizlik, naümidlik

أَيْما *؟: (أَيْ + شَيْئَة) أَيْش خalq dil. nə?, nədir?*

أَيْما – şərf *c.* إيشارف, إيشارب

أَيْما eləcə də, həmçinin; bir daha, yenə

أَيْما 1) İtaliya -i/-1; italyan; 2) italyalı, italyan

– أَيْما *c.* إيفوننة

أَيْما *topl.* pöhrəlik, kolluq; ağaclıq; cəngəllik; meşəlik

– أَيْما *c.* أَيْكة meşəlik, ağaclıq

أَيْما *c.* أَيْل, أَيْل maral, xallı maral

أَيْما *ولى*

أَيْما sentyabr

أَيْما (u) *am* (ایم) I o *am* (kisi) o *am* (kadın) o *am* (kadın) dul qalıb

- *k. və q. c. أَيَّامِي* 1. dul; 2. dul kişi; dul qadın
 - *أَيْمَةٌ* dulluq
 - *أَيْمٌ* ~ doğrudur!, düzdür!; *الله* ~ and olsun Allaha!
 - *أَيْمٌ c. أَيُّومٌ* böyük ilan; bağailanı
 (ابن) II *أَيَّنَ* ionlaşdırmaq; V *تَأَيَّنَ* ionlaşmaq
 - *أَيْونٌ c. ات* - ion
 - *أَيْونِي* ion -i/-ı; ~ *الغلاف* ion qışası (*yerin*); ionosfer
 - *تَأَيَّنَ* ionlaşdırma
 - *مُتَأَيَّنٌ* ionlaşdırılmış
 ~ ما *أَيْنَ* harada; ~ *الـ* haraya; ~ *من* haradan; ~ ما

... harada olursa olsun; haraya olursa olsun; *انا منهم* ~ mən hara, onlar hara!
أَيُّونٌ 1) adət, qayda; 2) adətlər, ədəb qaydaları; 3) protokol, etiket, mərasim
أيه *təhrik ifadə edən nida* hə!, görək də! davam elə!
أيه *xalq dil. nə?*
أَيُّونٌ *أَيُّونٌ* *xalq dil. təsdiq ədatı* hə
 1) *أَيُّونٌ* *c. أَيُّونٌ* zal; qəsr; 2) eyvan; qalereya
أَيُّوبٌ *xüs. ad k.* Əyyub; ~ *صبر* Əyyub səbri, çox səbirlilik, dözümlülük
 - *أَيُّوبِي* əyyubi
 - *الْأَيُّوبِيُّونَ* *tar.* Əyyubilər

ب

bē (باء) b (باء) bē (ərəb əlifbasının ikinci hərfi, rəqəm mənası 2)

ب 1) رجب (qəməri təqviminin 7-ci ayı) sözündən qısaltıldı.; xalq dil. indiki zaman ədatı: انا مən yazıram; انا مən gedirəm

ب 1) da, də; üzərində; şəhər-də; بالغة Nizami küçəsində; بالغة ərəb dilində; 2) vasitəsilə, köməylə, yolu ilə; بالتلفون telefonla; بالقلَم o, qələmlə yazır; 3) ilə, birlikdə; دَهَبَ onu gətirdi, onunla gəldi; دَهَبَ onu apardı, onunla getdi; بالليل والنهار gecə-gündüz; وصل الليل بالنهار gecəni gündüzə qatmaq; 4) yanında, yanından; نَزَدَ onun yanından keçdi; ona baş çəkdi; بالحقانية الإدارة الشرعية ədliyyə nazirliyi nəzdində şəriət idarəsi; 5) yerinə; əvəzinə, əvəzində; gör; üçün; -a, -ə, -ya, -yə; يَعْمَلُ عَيْنٍ o, dörd nəfərin yerinə işləyir; بِخَمْسَةِ قُرُوشٍ göz əvəzinə göz, gözə göz; بِعَشْرِ قُرُوشٍ ucuz qiymətə; 6) barəsində, haqqında; ...أخبرهم بأن... onu sürgün etmək barədə əmr verdi ki...; بَعْدَ ذَلِكَ بِأَسْبُوعٍ bundan bir həftə keçəndən sonra; 8) and ədatı; بالله billahi!, and olsun Allaha!; بالمرصاد pusquda; بالعربي ərəbcə; بسرعة sürətlə; بوضوح açıq-aydın; قام ليس هو برجل طيبٍ yaxşı adam deyildir; بوعده o öz vədinə əməl etdi; باخي انت bax: خرجت وإذا به يخرجك Allahın izni ilə; بأبٍ çıktım və onu qapının ağzında gördüm

ب 1) B vitamini; 2) beta; أشعة بَاتِيَّةٌ beta-süalar

~ و ماما 1) ata, dədə; باباوات , بابوات c. بابا ata və ana; ~ نوئيل ياخت ~ şaxta baba;

2) papa (Roma papası)

- بابوي , بابوي papa -i/-1

- بابوية , بابوية papalık

~ بابل Babil bürcü

- Babil dili; السبي Babil dili; اليهود الـ لليهود yəhudilərin Babil əsirliyi; 2) babili

- بابيه qibtə təqviminin 2-ci ayı)

~ بابوي c. بابوي papış, ayaqqabı

~ البحر buxar maşını; بابور c. بابور buxar gəmisi; ~ سكة الحديد parovoz; ~ الجاز primus

~ الكبير xrizantem çobanyastığı; بابونج

~ بات sah. pat

~ باتجان topl. badımcan

- باتجان c. بات badımcan

~ باتست batist (nazik pambiq parça)

~ باتولوجيا patologiya

- باتولوجي patoloji

~ بادشاه c. padşah

~ بادنجان = بادنجان

~ باديان bot. boyana

~ باتنجان = بادنجان

~ بار c. bar; kafe, qəhvəxana

~ باراشوت paraşüt

~ بارقان c. arakəsmə

~ باراكودا barrakuda (balıq)

- بارجة c. hərbi gəmi, xətt gəmisi

~ بارك c. park

~ برنامج = بارامج c. برنامه

~ باره c. para (1/40 quruşa-piastra bərabər pul vahidi)

باروت barıt; ~ atış, atma; ~ مخزن bart anbarı

– بارودة c. بارود tüfəng

باروق ağ qurğuşun boyağı

– بارومتر c. بارومتر barometr

– بارون c. بارون baron

باريسي 1) Paris -i/-ı; 2) parisli

باريوم kim. barium

بار شاهین, بيزان, أوزان c. بار

– بازار 1) bazar; 2) alış-veriş

باردار شاهین ovcusu, qızılquş ovcusu

باروکا (مدفع ~ hamç) harb. bazuka, tankvuran reaktiv silah

باري = بار c. باري

باردار = بيار c. باريار

باري المعطرة ~ ətirli noxud

– پاسپورت c. پاسپورت pasport

پاستيلا pastila (qəndlə meyvə şirəsindən hazırlanmış şirniyyat)

بسر: باسور bax

باش (mürək. birləşmələrdə) baş, böyük;

باش ~ جاش baş sanitar; ~ تمرجي baş çavuş;

باش ~ محضر baş katib; ~ كاتب baş məhkəmə icraçısı;

باش ~ معاون baş köməkçi (məhkəmədə);

– باش ~ مهندس baş mühəndis

– باش c. kart. kral

– باشا paşa (titul) باشاوات, بشوات c. باشا

– باشاوي paşalıq, paşa rütbəsi və ya

titulu

باشتو puştu dili ~: باشتو

باشروش zool. flaminço

باشق باشق c. باشق qırğı

باشكير = باشاكير c. باشكير

باشلوش basil (çöpşəkilli mikrob)

باشور bax: باشورة

– ات c. باص avtobus

باطس içlik

باطون beton; المسلح ال- dəmir-beton

باطية c. باط parç; cam; bardaq

– ات c. باط çuqun qəfəs; c. ocaq qəfəsi

باغة plastmassa, plastik kütlə; sellüloid, bakelit, tısağa sümüyü (və dəstə, sap, qulp düzəltmək üçün istifadə olunan digər material)

باقلای, باقلای topl. Misir paxlası

پاخلا paxla

– ات c. باقة 1) dəstə; ~ الزهور gül dəstəsi; ~ الورود qızıl gül dəstəsi; 2) bir əldə tutulacaq qədər göyərti, ot, açar dəstəsi; bağlı

باكي qutu (çay, siqaret); bağlı (qəzet)

کیت; کیت

– کیت 1) ağıl, fikir; ... و ک bu barədə

axı buna nə kəsir? هذا! ~ ک احتملت

ولا يغيب عن ال- yaddaş; ~ 2) unudulmamalıdır ki...; 3) zəhin;

ürek; fikir; ~ منشغل fikirli; ~ هادي ürəyisakit;

طول dözümlü, səbirli; ~ سبيري ürəyisakit; ~

راحة səbirli olmaq, təmkin göstərmək; ~

~ ürək sakitliyi, soyuqqanlıq, təmkinlilik; ~

وقع منه ب- ~ خطر ب- ~ ی

... ağılına gəldi; ~

... onlar əsla sakit olmazlar ... إلا بعد

~ biz yalnız ... sonra sakit ola bilərik; ~ ذو ciddi,

təmkinli; ~ ك! ~ سөнө nə olub? ~ ك

~ ehtiyatlı ol! ... من

a) diqqətli olmaq, ehtiyatlı olmaq, özünü gözləmək;

b) yadda saxlamaq (nəvisə); ... الی

yaxud الی ~ الی bir şeyə diqqət yetirmək

بالستيک ballistika

بالستيكي ballistik

بالصّة c. بالصّة polis; ~ تأمين sığorta polisi

بَطُو = بازُ
 I (u) بُوَسَ (بأس) güclü, cəsarətli olmaq; qorxu bilməmək; بَبْسَ qısalt. بَبْسَ (ə) بَبْسَ bu nə bədbəxt, yazıq olmaq; هذا الإنسان pis adamdır!; ما اشرتم به! sizin məsləhət gördüyünüz şey necə də pisdir!; VIII إِبْتِئَسَ kədərlənmək, qüسسə etmək
 - بَبْسَ c. بَبْسَ bədbəxt, yazıq
 - بَبْسَ 1) qüdrət, əzəmət, qüvvət; 2) cəsarət, qorxmazlıq; ~ a) qüdrətli, güclü; b) cəsarətli, igid; 3) pislik, yamanlıq; به لاِبِئَسَ a) pis olmayan, yaxşı; b) pis deyil; لها صوت لا ~ هنا ببعض onun səsi pis deyil; burada bəzi izahat vermək pis olmazdı; لا يرى فيه ~ o bunda pis bir şey görmür; 4) bəla; eyib; ~ لا eyib etməz deyəsən ki; لا عليك ~ qorxma!
 - 1) bəla, dərd, bədbəxtlik; الحياة ~ biz onunla həyatın ağrı-acısını birgə çəkmişik; 2) ehtiyac, yoxsulluq
 - بَبْسَ bəla, bədbəxtlik; ~ اهل بədbəxt insanlar
 - بَبْسَ bəlalər, bədbəxtliklər
 - 1. بَبْسَ c. بَبْسَ 2) çox əzab çəkmiş adam; cəfakeş
 I (ə) بَبْهَ diqqət yetirmək (kimə-nəyə) بَبْهَ bəunə (qibti təqviminin 10-cu ayı)
 بَبْهَ c. بَبْهَ bəbir
 - بَبْهَ bəbir -i/-1
 بَبْهَ c. بَبْهَ tutuquşu; (رَدَدَ) كَرَّرَ tutuquşu kimi sözü təkrar etmək
 - 1) tutuquşuya bənzər; tutuquşu -i/-1; ~ بشكل tutuquşu kimi; 2) tutuquşu kimi özgələrin sözünü təkrar edən

بَطُو ~ müşəm-
 bə palto; plaş
 بَطُو¹ flakon, ətir şüşəsi
 بَطُو² c. ات - tay; top, topa, qucaq
 بَطُو bal, rəqs gecəsi
 بَطُو səsəqoyma; səsvermə
 بَطُو hek منشورات بال- hek-toqrafda çap edilmiş bəyannamələr
 بَطُو c. ات - hava şarı (uşaq oyunağı)
 بَطُو balina, hövt
 بَطُو balet; قطع الباليه balet parçaları
 بَطُو bot. gülxətmi; bamiyə;
 1) Misir söyüdü; 2) ban fındıqlığı;
 بَطُو ban fındığı; ~ حَبُّ البان yaxud فستق البان
 بَطُو ban yağı; 3) məcaz. hündür, qədd-qamət
 بَطُو bot. alabəzək bənövşə
 بَطُو korolyok; zool. gicitkan kəpənəyi
 بَطُو vanna
 بَطُو funt sterlinq
 بَطُو c. ات - bəy (titul)
 1) «papa» sözünü demək (uşaq haqqında); 2) بَطُو (أب: باء) sözlərini demək
 - 1) «papa» sözünü demək; 2) بَطُو (أب: باء) sözlərini demək
 - بَطُو orta, mərkəz; ~ العين göz bəbəyi; o mənə dünyada hər şeydən (gözümün bəbəyindən) əzizdir
 I (ə) بَطُو quyu qazmaq
 - بَطُو q. c. آبار ~ artovazıye ~ artovazian quyusu; ~ البترول ~ neft quyusu; ~ pilləkənin gözü
 - 1) mərkəz, fokus; ~ بَطُو c. بَطُو ikifokuslu, bifokal; 2) ocağ (məs., infeksiya ocağı); gərginlik ocağı
 - بَطُو fokus -i/-1; ~ البعد fokus məsafəsi

- بَغَانِيَّةٌ yamsılama, təqlidini çıxarma; təqlid etmə
- بَغَاءٌ = بَغَانَاتٌ c. بَغَانٌ
- بِبَلِيُوجْرَافِيٍّ 1) bibliografik; 2) bibliograf
- بِلْيُوجْرَافِيَّا bibliografiya
- I بَت (ə/u, i) 1) kəsmək; ayırmaq; 2) qət etmək, qərara gəlmək; həll etmək; ... برأى فِي... ~ barəsində qərar çıxarmaq; VII اِنْبَت 1) kəsilmək; ayrılmaq; 2) qət edilmək, həll edilmək
- بَاتٍ qəti, sən
- بَاتٍ 1) kəsmə, ayırma; 2) qət etmə, həll etmə; بَاتًا sağdan sola, saat əqrəbinə əks istiqamətdə
- بَاتَاتٍ hökmən, qətiyyə
- بَاتَةٌ hökm; həll; ~ الـ əlbəttə, hökmən, əsla, qətiyyə; بَاتَةٌ qətiyyə; tamamilə
- بَاتِي qəti, tam, şübhəsiz
- ان الـ لا 1) kəsilmiş; ayrılmış; لا (At. sözü) (karvandan) dala qalan nə məsafə qət edər, nə də belə (dəvənin belinə) yazığı gələr; 2) qət edilmiş
- بَاتُوا toplu. qarğıdalı çörəyi
- بَاتُوا c. باتٍ qarğıdalı çörəyi kömbəsi
- بَاتَاتِي, - ات. c. بَاتِيَّةٌ, بَاتِيَّةٌ çəllək
- I بَتْر (u) 1) ayırmaq; kəsib atmaq; doğramaq; 2) amputasiya etmək, kəsmək; V تَبَتْر kəsilmək, aradan qaldırılmaq, bitmək, qurtarmaq
- بَتْرَاءٌ q. أَبَتْرٌ lümək; gödək; 2) sonsuz, övladı olmayan
- بَاتِرٌ c. بَاتِرٌ iti; kəsərli; ~ السيف iti qılınc
- بَاتِرٌ = بَاتِرٌ
- بَتْرٌ 1) ayırma; kəsib atma; çapma; 2) amputasiya
- مَبْتُورٌ 1) kəsilmiş; çapılmış; ayrılmış; 2) amputasiya edilmiş; ~ اليد (الساق) əli

- (ayağı) kəsik; 3) kəsik; qırıq; rabbitəsiz; حياة مبثورة dağılmış həyat
- أَبَار الـ ~ خَامٌ ~ خَامٌ بَتْرُولٌ, بَتْرُولٌ neft; خَامٌ ~ خَامٌ neft; بَتْرُولٌ neft quyuları; ~ منابع الـ neft mənbələri; ~ صناعة الـ neft sənayesi
- المنتوجات 1) neft -i/-1; بَتْرُولِيٌّ, بَتْرُولِيٌّ - المنتوجات 2) neftli, neftverən
- بَتْرُوكِيمَاوِيَّاتٌ ~ بَتْرُوكِيمَاوِيَّاتٌ neft-kimya sənayesi; neft emalı sənayesi
- بَتُّعٌ q. بَتَّاعٌ c. بَتُّعٌ (sözündən sonra gücləndirmək üçün) bütün
- بَاتِعٌ سره ألباتع onun gizli sirri
- بَتَّاعٌ 1) mülkiyyət; sahiblik, yiyəlik; 2) بَتَّاعٌ q. بَتَّاعٌ c. بَتَّاعٌ xalq dil. «status konstruktus» yiyəliyini əvəz edərək təyin olunanla (isimlə) təyini yiyəlik halında birləşdirmək üçün işlədilir, məs., الثور الـ onun öküzü; بَقْرَةٌ بَتَّاعَةٌ onun (qadının) inəyi; الدفاتر onun bacısının dəftərləri
- بَتُّعٌ güc, qüvvət
- بَتُّعٌ bal (içki)
- بَتَّافُورَةٌ c. بَتَّافُورَةٌ ~ دنiz. şlyupbalka (qayıqları gəminin bərtuna qaldırmaq və ya endirmək üçün qurğu)
- I بَتَّكَ (u, i) 1) kəsmək; 2) qopartmaq; çəkib çıxartmaq
- I بَتَّل (u, i) 1) ayırmaq; kəsmək; II بَتَّل = I; V تَبَتَّل 1) kəsilmək; 2) tərki-dünya olmaq; ~ özünü Allaha ibadətə həsr etmək
- بَتُولٌ bakirə; ~ الـ Bakirə Məryəm
- بَتُولَةٌ, بَتُولَةٌ tozağacı
- بَتُولِيٌّ 1) qız -i/-1; 2) bakir, məsum, ismətli; ləkəsiz
- بَتُولِيَّةٌ bakirəlik, bəkarət, ismət, məsumluq
- تَبَتَّل 1) tərki-dünyalıq; özünü Allaha ibadətə həsr etmə; 2) əməlisalehlik

– *بَثَّ* zahid, tərki-dünya, özünü Allaha ibadətə həsr etmiş

I *بَثَّ* (ə/u) *بَثَّ* 1) səpmək; səpələmək; dağıtmaq; yaymaq; göndərmək; ~ *الالغام* ~ mina düzmək; ~ *العيون* ~ cəsuslar göndərmək; ~ *الخوف والرعب في قلوب (نفوس) الناس* ~ insanların ürəyinə xof və qorxu salmaq; 2) (*radio, televiziya ilə*) xəbər vermək; yayınlamaq; 3) bildirmək, xəbər vermək, elan etmək; 4) açıb demək, etiraf etmək; VI *تَبَثَّ* 1) bir-birinə bildirmək, xəbər vermək; 2) (*sirri, hissələri və s.*) bir-birinə açıb demək, yaymaq; VII *إِنْبَثَّ* yayılmaq; səpələnmək; onlar axtarmağa başladılar

– *بَثَّ* 1) səpələmə; dağıtma; yayma; 2) yayın (*radio, televiziya ilə*); xəbər; elan, bildiriş; 4) etiraf

– *بَثَّ* *بَثَّ* c. *بَثَّ* bəla, kədər, hüzn

I *بَثَّرَ* (ə) *بَثَّرَ* *yaxud* *بَثَّرَ* (u) *بَثَّرَ* olmaq, sızanaq basmaq (*dərini, üzünü*); V *تَبَثَّرَ* sızanaqlı olmaq, sızanaq basmaq

– *بَثَّرَ* *topl.* c. *بَثَّرَ* sızanaq

– *بَثَّرَ* sızanaqlı, sızanaq basmış

– *بَثَّرَ* c. *بَثَّرَ* sızanaq

– *بَثَّرَ* = *بَثَّرَ*

– *بَثَّرَ* = *بَثَّرَ*

I *بَثَّقَ* (u) *بَثَّقَ* cırmaq, yırtmaq, deşmək; *المياه* ~ suyu buraxmaq (*bəndi, bəranə dağıtmaqqla*) VII *إِنْبَثَّقَ* 1) cırılmaq, yırtılmaq; deşilmək; çatılmaq, partlamaq; 2) axıb tökülmək; bitmək; çıxış etmək, irəli gəlmək, doğmaq, çıxmaq (*nədən* *من*); *الفجر* ~ sübh açıldı, hava işıqlandı

I *بَجَجَ* (ə) *بَجَجَ* *yaxud* *بَجَجَ* (ə) *بَجَجَ* sevinmək (*nəyə*), çox məmnun olmaq (*nədən* *بجج*); II *تَبَجَجَ* həyasız, sırtıq, azgın olmaq; V *تَبَجَجَ*

lovğalanmaq, öyünmək (*nə ilə* *بجج*); özünü tərifləmək

– *تَبَجَجَ* lovğalıq, öyünmə

I *بَجَدَ* (u) *بَجَدَ* qalmaq, yaşamaq (*harada* *بجج*)

– *بَجَدَ* c. *بَجَدَ* *bicad* (*miləmil parçadan tikilmiş geyim növü*)

– *بَجَدَ* 1) başlanğıc, mənbə; 2) torpaq, yer; *النيل* ~ *هو ابن* o, Nil torpağının oğludur; 3) mahiyyət; *هو ابن* a) o burada öz evində olduğu kimidir; b) o öz işini bilir; *عنده* o bu barədə bilir

بَجَادِي *miner.* qranat, süleymandaşı

I *بَجَرَ* (ə) *بَجَرَ* yekəqarın olmaq; *بَجَرَ* (u) *بَجَرَ* yarmaq, içalatını çıxarmaq

– *بَجَرَ* q. *بَجَرَ* c. *بَجَرَ* yekəqarın, qarınlı

– *بَجَرَ* c. *بَجَرَ* göbək; pətənə; *بَجَرَ* və *بَجَرَ* səhvlər və xətalər, qüsurlar və nöqsanlar

I *بَجَسَ* (u) *بَجَسَ* tökmək, axıtmaq; II *بَجَسَ* = I; V *تَبَجَسَ* tökülmək, axmaq; VII *إِنْبَجَسَ* axmaq, aşıb daşmaq, fişqırmaq

– *بَجَسَ* aşıb daşan

بَجَجَ *topl.* qutanlar

– *بَجَجَ* c. *بَجَجَ* – qutan

(*بجج*) II *بَجَّلَ* 1) tərifləmək, mədh etmək, ucaltmaq; 2) hörmət etmək; ehtiram göstərmək; V *تَبَجَّلَ* 1) şöhrət tapmaq; 2) hörmətli olmaq; hörməti saxlanılmaq

– *بَجَّلَ* *təsdiiq əd.* bəli

– *بَجَّلَ*, *بَجَّلَ* hörmətli, möhtərəm

I *بَجَمَ* (i) *بَجَمَ*, *بَجَمَ* susmaq, səsini kəsmək, cıncırını çıxartmamaq (*qorxudan, təəcübədən*)

– *بَجَمَ* 1) gicbəsər, gictəhər; gic, axmaq; ağıldankəm; 2) maymaq, ağzıaçıq

بَجَامَةَ c. *بَجَامَةَ* – pijama

(*بجج*) II *بَجَنَ* 1) çaxmaq, çalmaq, yeritmək; 2) pərçimləmək, pərçim vurmaq, qadaqlamaq (*nəyi*)

- پەرçیمچی, پەرçیم ustası
I بَحَّ (i/ə) بَحَّ , بَحَّ , بَحَّ خırılıtlı, batıq olmaq; xırıldamaq; II بَحَّ خırılıtlı doğurmaq; xırıldatmaq; IV أَبَّ = II
- أَبَّ q. بَحَّ c. بَحَّ خırılıtlı, batıq
- بَحَّ , بَحَّ خırılıtlı
- أَبَّ = مَبَّحَّ
بَحَّ firavan, şad-xürrəm yaşamaq; تَبَّحَّ = بَحَّ
- 1) firavanlıq, gen-bol həyat;
2) gen-bol biçim (*paltarın*)
- 1.1) بَحَّ firavan, qayğısız həyat sürən, geninə-boluna yaşayan; 2) şad, şən;
2. şən, zarafatçı, məzəli adam
- 1) بَحَّ c. بَحَّ genişlik, azadlıq; ~ الحرية tam hərəkət azadlığı; 2) bolluq, rifah, rahatlıq, komfort;
3) orta, mərkəz
- 1) مَبَّحَّ geniş, gen, gen-bol (*paltar*); rahat; 2) firavan
- الخالیة السمة; الرياضیة السمة; xalis riyaziyyat; المسائل السیاسیة السمة xalis siyasət məsələləri; المصادفة السمة xalis təsadüf; ~ عربي xalis ərəbi
- 1) بَحَّ səpələmək, dağıtmaq, töküşdürmək; 2) israf etmək, boş yerə xərcləmək (*müq. et. بَحَّ*); تَبَّحَّ səpələnmək, dağıtmaq, töküşdürülmək
- 1) بَحَّ c. بَحَّ alçaqboy, pota; enlikürək
- 1) بَحَّ səpələmə, dağıtma; 2) israfçılıq, bədxərclik
- بَحَّ: بَحَّ
- I بَحَّ (ə) بَحَّ 1) nəzərdən keçirmək, ayırd etmək, araşdırmaq, müzakirə etmək (*nəyi*); 2) tədqiq etmək, öyrənmək; 3) axtarmaq, aramaq (*nəyi*); 4) söhbət

- etmək (*kiminləsə* مع); III بَحَّ 1) birgə müzakirə etmək; 2) danışıq aparmaq; VI تَبَّحَّ 1) birlikdə araşdırmaq, öyrənmək; 2) birlikdə müzakirə etmək (*nəyi* فی)
- بَحَّ tədqiqatçı, araşdırmaçı; alim
- بَحَّ , بَحَّ tədqiqatçı, araşdırmaçı; sınaqçı; alim
- 1) بَحَّ , بَحَّ 1) öyrənmə, müzakirə etmək; 2) tədqiq etmək, araşdırmaq; الابحاث elmi tədqiqat; النوویة nüvə tədqiqatları; 3) elmi tədqiqat; dissertasiya; للدكتوراه ~ doktorluq dissertasiyası; للماجیستر ~ magistr dissertasiyası; 4) axtarış (*nəyi* عن)
- 1) تَبَّحَّ birlikdə öyrənmə, tədqiq etmək; 2) birgə müzakirə; فی مختلف القضايا ~ müxtəlif problemlərin birgə müzakirəsi
- 1) مَبَّحَّ c. ات - 1) müzakirə; mübahisə, diskussiya; 2) danışıqlar
- مَبَّحَّ gizli polis agentləri
- 1) مَبَّحَّ c. مَبَّحَّ tədqiqat, təhqiqat; قلم a) cinayət axtarışı; b) axtarış şöbəsi; رجال المباحث axtarış agentləri, gizli polis agentləri; 2) tədqiqat obyektini; 3) elmi məqalə; elmi iş
- 1) بَحَّ səpələmək, dağıtmaq; 2) israf etmək, səmərəsiz sərf etmək (*pulu, əmlakı*)
- تَبَّحَّ səpələnmək, dağıtmaq, tökülüb-töküşdürülmək
- 1) بَحَّ səpələmə, dağıtma; 2) israf etmək (*pulu, əmlakı*)
- 1.1) مَبَّحَّ 1) səpələyən, dağıdan, tökübtöküşdürən; 2) israf edən (*pulu, əmlakı*); 2) israfçı
- I بَحَّ (ə) بَحَّ heyrtlənmək; təəccüblənmək; dəhşətə gəlmək; II بَحَّ şimala üz tutmaq; Aşağı Misirə yollanmaq (الوجه)

بَحْرِيّ); IV أَبْحَرَ 1) dənizə çıxmaq; 2) dənizə tərəf yollanmaq (*quruda*); V تَبَحَّرَ dərinə getmək, içərilərinə girmək (*nəyin* فى), dərindən, müfəssəl öyrənmək (*nəyi* فى)

- كُونَى c. بَحَّارٌ dənizçi; matros; ~ كوسموناصت; بَحَّارَةُ السَّفِينَةِ gəminin heyəti, gəmi komandası

- بَحَّارٌ dəniz xəstəliyi

- أَبْحَارٌ , ابْحُرٌ , بَحَّارٌ , بَحُورٌ c. بَحْرٌ ~ a) açıq dəniz; b) reydl; ~ الداخلى الإقليمى (الارضى) daxili sular; ~ توتيا dəniz kirpisi; ~ حمول عشب الـ *yaxud* حشيش الـ *yaxud* yosun; ~ نجم dəniz ulduzu; dəniz xəstəliyi (*başgicəllənməsi*); ~ مستوى dəniz səviyyəsi; 2) böyük çay; 3) Nil; 4) *ədab.* bəhr; ~ بنت su pərisi; ~ حسان hippopotam (فرس) الـ ~ akula; ~ السنة il ərzində

- بَحْرَانٌ c. بُحْرَانٌ 1) *tibb.* böhran; 2) sayıqlama, sərsəmləmə

- بَحْرَانِيٌّ 1) Bəhreyn -i/-ı; 2) Bəhreyn adaları sakini; c. البَحْرَانِيَّةُ bəhreynlilər

- بَحْرَاوِيٌّ c. بَحْرَاوِيَّةُ Aşağı Misir sakini

- بَحْرَانِيَّةٌ c. ات - süni göl, nohur, kiçik göl

- بَحْرَةٌ c. بَحَّارٌ göl

- بَحْرِيٌّ 1. 1) dəniz -i/-ı; dəniz kənarındakı; dəniz sahilindəki; دَنِيَّاتٌ dəniz cərəyanları; دَنِيَّاتٌ القَوَاتِ الحربية-dəniz qüvvələri; 2) dənizçilik -i/-ı; 3) şimal -i/-ı; 3) Nil -i/-ı; 5) Aşağı Misirə aid olan; 2. c. = بَحْرِيَّةٌ ~ ماهر baş matros

- بَحْرِيَّةٌ 1) dənizçilik; 2) dəniz donanması; ~ وزارة dəniz donanması nazirliyi; ~ اميراللىق; ~ سلاح dəniz qüvvələri; ~ مشاة dəniz piyadası

- بَحْرِيَّةٌ c. ات - göl; ~ شاطئيَّةٌ ~ dəniz qulağı, dənizdən ayrılmış kiçik göl

- بَحْرِيٌّ 1. göl -i/-ı; 2. əslən Büheyərə mühafizəsindən olan; büheyrəli

- تَبَحَّرٌ 1) dərinalik, əsaslılıq; 2) dərinalik, iç, içəri; 3) alimlik

- مُتَبَحِّرٌ 1. dərindən öyrənən; 2. alim gözlərini bərəltmək, gözlərini dikmək (*kimə-nəyə* فى); gözlərini döymək (*kiminsə qarşısında* فى)

- بَحْلَقَةٌ gözlərini bərəltmə

I بَحْ (ə/u) 1) xoruldamaq, xorna çəkmək; 2) sıçratmaq, çiləmək, sıçradıb islatmaq; üstünə çiləmək (*nə* بِـ)

- يَخُ بَحْ! يَخُ! يَخُ! *yaxud* bəh-bəh!, əla!

- بَخَاخَةٌ c. بَخَاخَةٌ 1) pulverizator;

2) *tex.* forsunka

- سَپْرِتس - ات c. بَخِيخَةٌ

- بَخَوْتُ c. بَخَوْتُ , بَخَوْتُ bəxt, xoşbəxtlik; سوء bədbəxtlik; ~ من سوء مەنيم bədbəxtliyimdən; ~ قليل bədbəxt, uğursuz;

~ فاتحة falçı, falabaxan; ~ (قرأ) falax baxmaq, fal açmaq

- بَخِيخَةٌ , مَبْخَوْتُ , مَبْخَوْتُ xoşbəxt, uğurlu,

- تَبَخَّرْتُ , تَبَخَّرْتُ təkəbbürlə, təşəxxüslə gəzmək; özünü çəkmək, lovğalanmaq

- تَبَخَّرَةٌ , تَبَخَّرَةٌ təkəbbürlülük, lovğa-lovğa gəzmə; özünü çəkmək

- تَبَخَّرِيٌّ təkəbbürlü, lovğa-lovğa gəzən, özünü çəkən

- مُتَبَخَّرٌ = تَبَخَّرِيٌّ

I بَحْرٌ (ə) ~ الفم : بَحْرٌ ~ ağzından pis iy gəlmək; ~ الماء : بَحْرٌ ~ buxarlanmaq

(*su haqqında*); ~ ت القدر qazandan buxar çıxır; II بَحْرٌ 1) buxara çevirmək, buxarlandımaq; 2) tüstü vermək, tüstülətmək

(*bitkiləri* - nə ilə ب); 3) tüstülətmək (*buxurla*); buxurlamaq V تَبَخَّرَ buxarlanmaq, buxara çevrilmək; buğlanmaq

- اغْزَانُ ağzından pis iy gələn
- البَضَائِعُ c. بَوَاحِرُ buxar gəmisini; ~ buxar yük gəmisini; ~ السَّحْبُ buxar yedək gəmisini; ~ عَابِرَةُ المَحِيْطِ buxar okean gəmisini; ~ النَقْلِ nəqliyyat gəmisini

- مَشْبَعٌ ~ buxar, buxarlanma; ~ بَخْرٌ c. بَخْرَةٌ doymuş buxar; ~ مِيزَانُ ضَغْطِ الـ manometr

- آلةٌ ~ بَخْرٌ buxar -i/-1; buxarlı; ~ مَرْكَبٌ buxar maşını; ~ وَاوْرٌ buxar gəmisini; ~ حَمَامٌ buxar qüvvəsi; ~ حَمَامٌ buxar (*türk*) hamamı

- بَخْرٌ (*ağızda*) pis iy, qoxu
- تَبَخَّرَ c. بَخْرٌ ~ tüstüləmə; buxur, ətir, xoş iy; gözəl qoxu; ~ مَرِيْمٌ ~ *bot.* siklamen, Alp bənövşəsi; ~ اَطْلُقُ buxurlamaq, buxur tüstülətmək; ~ حَرَقُ لَهُ *yaxud* ~ المَدِيْحُ ~ kimin üçünsə tərifi buxuru yandırmaq, kimisə bərk tərifi etmək

- بَوَاحِرَةٌ c. بَوَاحِرَةٌ - kiçik buxar gəmisini, gəmicik
- تَبَخَّرَ buxarlanma, buxarəmələgəlmə
- تَبَخَّرَ 1) buxara çevirmə, buğavermə;

2) tüstüləndirmə (*məs.*, *bitkiləri*)

- مَبْخَرٌ c. مَبْخَرٌ - (*həmç.* ~ الوَقُودُ) karbürator
- مَبْخَرَاتِيَّةٌ c. مَبْخَرَاتِيَّةٌ tüstüverən (*bitkilərə*)
- مَبْخَرَةٌ c. مَبْخَرَةٌ 1) buxurdan; 2) bitkilərə tüstü vermək üçün cihaz

I بَخَسَ (ə) 1) azaltmaq (*çəkini*); 2) aşağı salmaq (*qiyməti*); 3) aldatmaq (*mübadilədə, ticarətdə*); ~ حَقٌّ ~ a) haqqını kəsmək; b) ədalətsizlik etmək; ~ مِيرَاثُهُ ~ irs bölgüsündə kimisə məğmun etmək; 4) azaltmaq, əksiltmək

- بَخَسَ 1. ucuz; ~ باعٌ بالـ ucuz, heç neçəyə, qəpik-quruşa satmaq; 2. 1) azlıq, çatış-

mazlıq; 2) aşağı qiymət; ~ طَالِمِي taleimin uğursuzluğundan, bədbəxtliyimdən

I بَخَسَ (ə) 1) bəxş etmək, dəlmək, sancmaq (*nə iləsə* ب); ... بَدَّ ~ dəng etmək, baş-qulağını aparmaq (*Suriya*)

بَخَشِيْشٌ bəxşiş vermək

- بَخَشِيْشٌ c. بَخَشِيْشٌ bəxşiş, hədiyyə

- بَخْشَوَانِيَّةٌ c. بَخْشَوَانِيَّةٌ bağban

1) ayağın ötlü altı; 2) *tibb.* blefarit

I بَخَعَ (ə) 1) bəx etmək, ölmək; ~ نَفْسُهُ ~ həyatına son qoymaq, özünü öldürmək

I بَخَقٌ, بَخُوقٌ, بَخُوقٌ (ə) 1) bəx *yaxud* بَخَقٌ (ə) 1) bəx çəpgöz, taygöz, təkçöz olmaq, bir gözünü kor olmaq (*insan haqqında*)

- بَخَقٌ c. بَخَقٌ çəpgöz, taygöz

- بَخَقٌ çəpgöz, taygöz; ~ بَخَقٌ: العين

- بَخَقٌ *tibb.* qlaukoma

I بَخَلٌ (u) 1) bəx *yaxud* بَخَلٌ (ə) 1) bəx paxıl, simic olmaq, xəsislik etmək, əsirgəmək, simiclik etmək (*nəyə* ب); ~ اَنَا ~ *zərbi-məsəl.* simic mən deyiləm, evimdir

- بَخَلٌ c. بَخَلٌ, بَخَلٌ simic, xəsis, acgöz, zıqqı

- بَخَلٌ çox simic

- بَخَلٌ, بَخَلٌ simiclik, xəsislik, acgözlük, zıqqılıq

- بَخَلٌ = بَخَلَةٌ c. بَخَلٌ

- بَخَلَةٌ xəsisliyə səbəb olan, insanı xəsis edən şey

بَخَلٌ başını bağlamaq (*yaylıq, örpəklə* بِبَخَلٍ)

- بَخَلٌ c. بَخَلٌ yaylıq, örpək, baş örtüyü

I بَدَّ (ə/u) 1) ayırmaq, əlaqəsini kəsmək, aralamaq; 2) tutub saxlamaq, kənarlaşdırmaq, uzaqlaşdırmaq (*nədən* بَدَّ); II بَدَّ 1) səpələmək, dağıtmaq, töküb-töküşdür-

mək; 2) sərf etmək, israf etmək; V بَدَأَ 1) dağılmaq, səpələnmək, pərən-pərən olmaq; هَبَاءٌ ~ məhv olmaq, heçə çıxmaq; 2) sərf edilmək, israf edilmək; X اِسْتَبَدَّ 1) istədiyi kimi sərəncam vermək (*nə barəsində* —); özbaşnalıq, zorakılıq etmək; istibdada yol vermək (*nədə* فى); 2) zülm etmək, sıxışdırmaq (*kimi* —); 3) büsbütün basmaq, tutmaq (*kimi* — *hislər barəsində*); به الغضب ~ onu hirs basdı, tutdu; به الخوف والقلق ~ onu qorxu və təşviş basdı; به الفضول أن... ~ onu maraq didirdi ki...; برأيه ~ inadkarlıq etmək, dediyinin üstündə durmaq, özünə arxayın olmaq

— أبدياً ~ : تماماً dağılmaq (*məs., duman, zülmət*)

— حكم 1) istibdad, zülm, despotizm; ~ الحكم istibdad rejimi; 2) mütləqiyyət, qeyri-məhdud monarxiya; بالرائى ~ inadkarlıq

— 1) istibdad -i/-1; despotik; 2) mütləqiyyət -i/-1

— 1) اِبْتِدَائِيٌّ *pay, hissə*
— 2) qaçılma, yol verməmə; منه شراً لا ~ labüddür ki...; من ان... ~ labüd olaraq, hökmən; كل من ~ ... burada hökmən deməliyik ki...
— 3) اِبْتِدَائِيٌّ *pay, hissə*

— 1) yeni başlayan, təzə başlayan; 2. birinci başlayan, bais, səbəbkar; ~ بالشّر ~ düşmənciliyə birinci başlayan; الظلم işə qızıqdırmanın günahı daha böyükdür; ~ فى ~ hər şeydən əvvəl, ən əvvəl

— 1) dağıtma, səpələmə, yayma, qovma; ~ السحب ~ buludların dağıdılması; 2) israf, israfçılıq

— 1) مُبَدَّدٌ 1) dağıdan, səpələyən, töküb-töküşdürən; 2) israf edən, bədxərc, boş yerə sərf edən; 2. israfçı

— 1) مُسْتَبِدٌّ 1) istibdadçı; mütləq hakim; برأيه ~ inadkar, öz bildiyini edən; السلطة الـ ~ qeyri-məhdud hakimiyyət; 2) despot, zalım

— 1) بَدَأَ (بَدَأَ, بَدَأَ, بَدَأَ) başlamaq (*nədən* فى); بدأ (ə) بدأ I o oxumağa başladı; 2) başlanmaq, yetişmək; الربيع ~ yaz yetişdi; 3) بُدِيَ xəstələnmək; II بدأ 1) birini o birindən əvvəl etmək; 2) üstünlük vermək (*nəyə* على); III بدأ birinci başlamaq; səbəbkar, bais olmaq; ~ بالكلام onunla söhbətə birinci o başladı; ~ بالشّر ~ kiminləsə düşməncilik etməyə başlamaq; IV اُبْدَأَ 1) (*nəyə*) ilk dəfə etmək; 2) yaratmaq; ما (لا) يبدئ و ما (لا) يعيد bacarıqsız, əlindən bir iş gəlməyən; ağıldan kasıbdır; VIII اِبْتَدَأَ 1) (*nədən* —) başlamaq; 2) başlanmaq

— 1) اِبْتِدَاءٌ 1) başlama, təşəbbüs; 2) başlanğıc, baş, əvvəl; ا) اِبْتِدَاءٌ çıxış nöqtəsi; b) start; اِبْتِدَاءٌ ibtidadan, başdan, əvvəldən; ... dan-/dən başlayaraq

— 1) اِبْتِدَائِيٌّ 1) ibtidai; محكمة ~ ibtidai məhkəmə mərhələsi; مدرسة ~ ibtidai məktəb; جملة ~ *qram.* adlıq cümlə; 2) başlanğıc -i/-1; giriş -i/-1; ilkin, qabaqcadan olan; əvvəlcədən olan; 3) elementar, sadə, bəsit

— 1. بَادِيٌّ yeni başlayan, təzə başlayan; 2. بالشّر ~ birinci başlayan, bais, səbəbkar; ~ بالشّر ~ düşmənciliyə birinci başlayan; الظلم işə qızıqdırmanın günahı daha böyükdür; ~ فى ~ hər şeydən əvvəl, ən əvvəl

— 3) بَادِيٌّ *qram.* önşəkilçilik, önlük

فی 1) başlanğıc; بِدَاءٌ , بَدَاءٌ , بَدَاءٌ - البداية başlanğıcda, əvvəlcə, əvvəl başda; منذ البداية lap əvvəldən; من بدايته الى نهايته əvvə-
lindən axırına kimi; start نقطة الـ... فله عوداً بدءاً bir şeyi yenidən, təkrarən etmək; بدءاً ...-dan/-dən başlayıb, -da/-də də qurtarana kimi; 2) başlanğıc, təşəbbüs

- بَدَاءٌ başlanğıc
- بُدَائِيٌّ , بُدَائِيٌّ 1) başlanğıc (*sif.*), ibtidai;
2) primitiv, bəsit; الـانسان ibtidai insan
- بُدَائِيَّةٌ 1) ibtidailik; 2) primitivlik
- بُدِيَّةٌ 1) başlanğıc, yaranma; 2) intuisiya
- بِالشَّرِّ başlanğıc, təşəbbüs; بالشر ~ düş-
mənçilik hərəkətlərinin başlanğıcı

- مُبْتَدَأٌ 1) başlanğıc; mübtəda, baş; حَدَّثَ عَنْ
bir şey haqqında bir şeyi əvvəldən axıra kimi danışmaq, hər şeyi ətraflı danışmaq; 2) *qram.* mübtəda (*adlıq cümlənin*)

- مُبْتَدِئٌ 1) yenicə başlayan; 2) xam, naşı
- مَبْدِئٌ 1) başlanğıc; 2) əsas; مَبْدِئُ العلم elmin əsasları; 3) müddəa, prinsip; من هذا مبدأ bu, prinsip məsələsidir; له o, prinsipsiz adamdır

- مُبْدِئٌ 1. başlanğıcını, əsasını qoyan; 2. yaradıcı

- مَبْدِئِيٌّ əsas, prinsipial, ən mühüm; لا مَبْدِئِيًّا qeyri-prinsipial; prinsipsiz; (غير) ~ prinsipcə, prinsipial olaraq, prinsip etibarilə
- مَبْدِئِيَّةٌ prinsipiallıq; الـ prinsipsizlik; فى العالیه جو الـ yüksək prinsipiallıq şəraitində

I بَدْرٌ (u) gözlənilmədən gəlib çıxmaq; qəflətən üstünü kəsdirmək; 2) gözlənilmədən alınmaq; عسى أن يكون قد ~

بەلكە دە مەنیم تەرەفimdən elə bir hərəkət olub ki, onu qəzəbləndirib; II بَدْرٌ 1) həmişəkindən tez, erkən olmaq; 2) nəyisə vaxtından əvvəl etmək; 3) pudra çəkmək; III بَادِرٌ 1) tələsmək (*nəyə* الـ); tez çatmaq (*nəyə* الـ); 2) qabaqlamaq; qabaqca etmək, qabağını almaq (*kimin nədə* الـ); VI تَبَادَرٌ 1) başqaları ilə birlikdə tələsmək; 2) hazır olmaq (*nəyəsə*); ... الـ ذهنه ~ birdən ağına gəldi ki...; VIII اِيتَدَرَ 1) tələsmək; 2) qabağını almaq, qabaqlamaq; نى ~ ... بالقول o məni qabaqlayıb dedi ...

- بَادِرٌ 1) əlamət; müjdə, iştartı, ilk xəbər; 2) ilk addım; 3) ruh yüksəkliyi, coşğunluq; منه onun ağzından ehtiyatsız bir ifadə çıxdı

- بَادِرَاتٌ c. ilk cürcətilər
- بَادِرٌ tələsiklik, tələskənlik; bir şeyə (إلى) tez yetişmə

الـ ... ! ~ , ~ tez, tez!; cəld ol! ... tələs (*nəyəsə*)!

- بَدْرٌ c. bədirlənmiş ay; *məcaz.* gözəl; الـ الخصب *tar.* «Bədri-xəşib» («Münbit ay») - Səudiyyə Ərəbistanı, İraq, Suriya, İordaniya və Livanın birləşdirilməsi planının adı

- بَدْرٌ c. بَدْرَاتٌ pul kisəsi; böyük məbləğdə pul; *tar.* 10000 dirhəm

- بَدْرِيٌّ¹ aybəniz, ay tək bədirlənmiş

- بَدْرِيٌّ² erkən

- بَدْرِيَّةٌ c. çüçə, çolpa

- تَبَادُرٌ hazırlıq

- مَبْدَأَةٌ 1) qabaqlama; 2) təşəbbüs; ~ خَلَقَةٌ yaradıcı təşəbbüs; فَرْدِيَّةٌ ~ fərdi təşəbbüs; ... الـ (kiminsə) təşəbbüsü ilə; ~ الـ ... فى yaxud فى ...

təşəbbüs göstərmək; ... ملك زمام الـ في ...
taşbih. təşəbbüsü ələ almaq
 بَدْرُومٌ, بَدْرُومٌ c. ات - aşağı, yarımzirzəmi
 mərtəbə

I بَدَعٌ (ə) 1) ixtira etmək, icad etmək;
 2) bidət işlətmək; II أَبْدَعٌ bidətdə günahlan-
 dırmaq; IV أَبْدَعٌ 1) etmək, vücuda gətir-
 mək, yaratmaq; 2) kamillik göstərmək
 (nədə في); VIII اِبْتَدَعَ 1) icad etmək, düşü-
 nüb tapmaq; 2) ixtira etmək; yenilik gətir-
 mək, yenilik tətbiq etmək

- اِبْتِدَاعِيَّةٌ yenilikçilik; yaradıcı yanaşma
 - اِبْتِدَاعٌ 1) yaratma, yaradılma, qurma, yara-
 dıcılıq əsəri; 2) yaradıcılıq, quruculuq
 - اِبْتِدَاعِيٌّ yaradıcı, qurucu
 - اِبْتِدَاعٌ c. بَدَعٌ 1) yenilik; 2) yenilikçi
 - بَدَعٌ c. بَدَعَةٌ 1) yenilik, yeni dəb, yeni
 adət; yeni bir şey, təzə bir şey; 2) *din*. bidət
 - بَدِيعٌ 1. 1) gözəl, incə, zərif, misilsiz,
 qəribə, şairanə; 2) bəlağətli, fəşahətli, ifadəli,
 mənalı; ~ علم stilistika, üslubiyyat; bəla-
 ğət elmi; poetika, bədii yaradıcılıq haqqın-
 da elm (*müq. et.* علم البلاغة: *bax*: بلاغة);
 2) yaradıcı, yaradan

- بَدَائِعٌ c. بَدِيعَةٌ misli olmayan şey, nadir
 şey, əntiq şey; 2) incəsənət əsəri
 - بَدِيعِيٌّ bədii, üslubiyyata, bəlağətə, poeti-
 kaya aid olan; ~ الغلو *ədəb*. hiperbola

- مَبْتَدِعٌ yenilikçi; ixtiraçı
 - مَبْتَدِعٌ ixtira edilmiş, icad edilmiş
 - مَبْتَدِعَاتٌ c. ixtiralar, yeni tətbiqlər
 - مَبْتَدِعٌ yaradan, yaradıcı
 - مَبْتَدِعَاتٌ c. görkəmli əsərlər, mühüm yara-
 dıcılıq işləri

I بَدَلٌ (u) بَدَلٌ dəyişdirmək, əvəz etmək;
 رِيشه ~ tüləmək, tükünü tökmək (*quşlar*

haqqında); II بَدَّلَ 1) əvəz etmək (*nə ilə*
nəyi —), təbdil etmək; 2) dəyişmək,
 dəyişdirmək; 3) bir şeyin əvəzində
 vermək; II بَادَلَ mübadilə etmək; əvəz-
 əvəz etmək; ~ ته النظر ~ biz bir-birimizə
 nəzər saldıq; IV أَبْدَلَ 1) dəyişmək, dəyiş-
 dirmək (*nəyə* —); əvəz etmək; 2) dəyiş-
 düyüş etmək; bir şeyi verib başqasını
 almaq; V تَبَدَّلَ dəyişilmək, əvəz edilmək;
 2) dəyişmək, başqa şəkllə düşmək, təbəd-
 dülə uğramaq; 3) əvəzində almaq, mübadi-
 lə yolu ilə almaq; VI تَبَادَلَ qarşılıqlı surət-
 də mübadilə etmək, bir-birilə mübadilə
 etmək (*kiminlə* مع الافكار ~ fikirlərini bir-
 birinə bildirmək; ~ التحية ~ bir-birini salam-
 lamaq; salam verib-salam almaq
 (*kiminlə* مع الزيارات ~ bir-birini ziyarət
 etmək, bir-birinə baş çəkmək; bir-birilə
 dostluq münasibətləri barədə nitq söylə-
 mək; X اِسْتَبَدَلَ 1) dəyişmək, mübadilə
 etmək (*nəyə*), əvəz etmək (*nəyi nə ilə* —);
 2) bir şeyi verib başqasını (من) almaq
 - اِسْتَبَدَلَ, اِسْتَبَدَالَ 1) əvəz etmə; dəyişmə, dəyiş-
 dirmə; *hiq.* cəzanın yüngülləş-
 dirilməsi; 2) mübadilə

- بَدَالَ əvəzinə, əvəzində, yerinə, yerin-
 də; يا ريت يا ريت (يا ليت) الواحد مات بدالها!
 (*o qadının*) yerinə bir başqası öləydi!

- بَدَالَ c. ات - pedal
 - بَدَالَ baqqal, ərzaq satıcısı
 - بَدَالَةٌ c. ات 1) sifon; 2) التليفون ~ kommu-
 tator; ~ عاملة telefonçu qız

- بَدَالَ əvəz, dəyişik, dəyişmə
 - بَدَالَ c. أَبْدَالَ 1) əvəz olaraq verilən şey;
 əvəz, əvəzedici; الصابون ~ sabun əvəzedi-
 cisi; 2) ekvivalent; 3) pulla ödəmə, haqq;

اكل ~ yeməyin haqqı; ~ الاعتراب ~ xaricdə, yad ölkələrdə, uzaq yerlərdə xidmət haqqı; ~ التعليم ~ tədris haqqı; ~ اشترك شهري ~ aylıq üzvlük haqqı; ~ اسم الـ *gram.* qoşma
 - ~ من ان تذهب, yerinə; ~ منه ~ bunun əvəzinə
 - ~ بدلة¹ əvəz, dəyişmə, dəyişik; ~ الاسنان ~ diş protezi, salma dişlər
 - ~ بدلة² c. بدلات ~ təşrifat (bayram) geyimi; ~ رسمية ~ forma geyimi; ~ رسمي geyim; ~ العمل (الشغل) ~ iş paltarı
 - ~ بدلية¹ (*bir işdən*) azad edilmək haqqı, azadlıq haqqı, fidyə
 - ~ بدائل¹ (1) əvəz; əvəzedicisi; ~ بدائل² sabun əvəzediciləri; 2) c. müavinlər; 3) *kino* dublyor, ehtiyat aktyor
 - ~ تبادل¹ (1) qarşılıqlı dəyişmə, mübadilə; ~ الأراء ~ *bax*: ~ رأى²; ~ التجارب ~ qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi; ~ التمثيل السياسي ~ diplomatik nümayəndəliklərin mübadiləsi; ~ ... ~ الرسائل بين ... ~ ... arasında məktüb mübadiləsi; ~ السلع ~ mal mübadiləsi; ~ قرارات الايرام ~ ratifikasiya fərmanlarının mübadiləsi; ~ اطلاق النار ~ *yaxud* ~ النيران ~ *hərb.* atışma; ~ الأسرى ~ əsirlərin qarşılıqlı dəyişdirilməsi, mübadiləsi; 2) qarşılıqlı, ikitərəflilik; ~ على سبيل الـ ~ qarşılıqlı əsasında, qarşılıqlı olaraq; qarşılıqlı fayda əsasında
 - ~ بدلي dəyişmə, başqa şəkllə düşmə, dəyişiklik, dönmə, çevrilmə; 2) *biol.* mutasiya
 - ~ قطع الـ ~ dəyişmə, əvəzetmə, təbdil; ~ ehtiyat hissələri
 - ~ مبادلة¹ (1) mübadilə; 2) mübadilə ticarəti
 - ~ مُبدل kommutator
 - ~ مُتبادل¹ (1) qarşılıqlı, ikitərəfli; 2) dəyişkən; ~ تيار ~ *elek.* dəyişən cərəyan

I بَدَن (u) بَدَانَةٌ iribədənli, yekəpər, cüssəli, tosqun olmaq
 - بَدَانٌ iribədənli, yekəpər, cüssəli, tosqun
 - بَدَانَةٌ iribədənlik, yekəpərlik, cüssəlilik, tosqunluq
 - بَدَنٌ c. 1) bədən, cüssə; gövdə; 2) füzelyaj (*təyyarənin gövdəsi*)
 - بَدَنَةٌ c. ات ~ həcc vaxtı kəsilən qurbanlıq heyvan (*dana və ya dəvə*)
 - بَدَنِي¹ (1) bədən -i/-1; ~ العفوية bədən cəzası; 2) fiziki ~ القوة الفيزيكية fiziki qüvvə
 - بَدِينٌ c. بَدْنٌ iribədənli, yekəpər, cüssəli, tosqun; ~ الجسم ~ iri cüssəli
 I بَدَّة (ə) بَدَّةٌ gözlənilmədən gəlmək; qəfil-dən gəlib üstünə çıxmaq; III بَدَّة (1) heyrətləndirmək, heyrətə salmaq, heyran etmək; 2) qəfildən, gözlənilmədən etmək; VIII بَدَّهَ bədahətən etmək, bir işi qabaqcadan hazırlaşmadan görmək; döşdən demək, improvizə etmək
 - بَدَاهَةٌ bədahət, aydınlıq, şübhəsizlik, isbata ehtiyacı olmayacaq dərəcədə aşkarlıq; ~ ان ... ~ ayındır ki...; 2) intuisiya; ~ بالـ a) intuitiv olaraq, intuisiya ilə; b) apriori, təcrübədən əvvəlki; بَدَاهَةٌ a) bədahətən, intuisiya ilə, döşdən, b) bədən-birə, hazırlıqsız; 3) improvizasiya; ~ على ~ bədahətən, döşdən, qabaqcadan hazırlaşmadan
 - بَدِيٌّ aydın, aşkar, mübahisəsiz, şübhəsiz; ~ ان ... ~ tamamilə aydındır ki...
 - بَدِيَّةٌ ~ على ~ *yaxud* ~ gözlənilmədən, qəflətən, qabaqcadan hazırlaşmadan
 - بَدَائَةٌ c. بَدِيَّةٌ (1) intuisiya; 2) hazırcavablılıq; ~ حضور الـ ~ fərsətlilik, fəhmlilik, bədahətçilik, tez baş çıxarma, fikirləşib bir

şey tapmaq qabiliyyəti; 3) improvizasiya; ~ الـ birdən-birə, hazırlıqsız, bədahətən, döşdən

- بَدَّهِيَ = بَدَّيْهِ

- بَدَّيْهِ c. ات - danılmaz həqiqət, aksioma, sübuta ehtiyacı olmayan müddəa; ~ الـ الابجدية hamıya məlum olan həqiqət, aydın həqiqət

- مَبَادَهَةٌ gözlənilməzlik

I بَدَا (بدو) 1) görünmək, aşkar olmaq, zahir olmaq; ... واضحا ان aydın oldu ki...; 2) görünmək, təsəvvürə gətirilmək; ... ان (لى) mənə belə gəlir ki...; 3) görüldüyü kimi, görünür ki...; 3) ağına gəlmək; بَدَا 2) (u) səhrada yaşamaq; III بَادَى göstərmək, aşkar etmək; بالعداوة ~ düşmənçilik göstərmək; IV أَبَدَى aşkar etmək, bürüzə vermək; ifadə etmək; göstərmək; ~ اسفه təəssüf etdiyini bildirmək; ~ له fikrini bildirmək; ~ اعجابه kiməsə valeh olduğunu bildirmək; V تَبَدَّى görünmək, zahir olmaq, aşkar olmaq; 2) səhrada yaşamaq; köçəri həyatı sürmək; VI تَبَادَى 1) bədəviləri təqlid etmək, özünü bədəvi kimi təqdim etmək; 2) bir-birinə düşmənçilik göstərmək

- بَاد 1) q. بَادِيَةٌ aydın, aşkar

- بَاد 2) q. بَادِيَةٌ c. بَادِيَةٌ səhra sakini; köçəri; صار حديثا لـ و حاضر onun barəsində hamı danışmağa başladı

- بَادِيَةٌ c. بَوَاد 1) səhra; 2) bədəvilər; köçərilər; ~ والحاضرة köçəri və oturaq əhali

- بَادَات c. بَدَاة 1) yeni rəy; yeni fikir; 2) xəyal, xülya, naz, şıltaq

- اهل الـ köçərilik, köçəri həyat; ~ اهل بədəvilər, köçərilər

- بَادِيَةٌ bax: بدأ

- بَدْو 1) səhra həyatı; köçəri həyatı; 2) bədəvilər, köçərilər; ~ والحضر köçəri və oturaq əhali

- بَدَوِيٌّ bədəvi

- مَبَدِّيَّةٌ q. مَبَدِّيَّةٌ 1) səhrada yaşayan; 2) səhra sakini

I بَدَّ 1) (ə/u) بَدَّ 1) qalib gəlmək, fəth etmək, istila etmək; 2) üstün olmaq; بَدَّ 2) (i/ə) بَدَّادَةٌ 1) köhnəlmək, dağılmaq, yırtılmaq, işlənib xarab olmaq, yeyilmək; 2) çirkənlənmək, kirli olmaq

- بَادَّ 1) köhnəlmiş, yırtılmış, köhnə;

2) çirkli, kirli, natəmiz

- بَدَّادَةٌ 1) işlənib köhnəlmə, xarab olma;

2) səliqəsizlik, natəmizlik

I بَدَّأ 1) (ə) بَدَّأ 1) təhqir etmək, söymək, ədəbsizlik etmək; بَدَّءٌ (ə) بَدَّءٌ ədəbsiz olmaq, həyasız, heyvərə olmaq

- بَدَّاءَةٌ ədəbsizlik; həyasızlıq; heyvərəlik; utanmazlıq; pozğunluq; ~ اللسان dilisöyüşlülük, ağzıpərtövlük, ağzıpozuqluq, ağzıyavalıq

- بَدَّئِيٌّ 1) eybli; pozğun; 2) ədəbsiz, həyasız, heyvərə; 3) ağzıyava, pis, təhqirədiçi, söyüş -i/1

I بَدَّخ 1) (ə) بَدَّخ 1) yüksək, uca olmaq; 2) lovğa, təşəxxüslü, məğrur olmaq

- بَادَخ 1) بَوَادَخ 1) yüksək, uca; 2) qəşəng, möhtəşəm; 3) c. بَدَّخَاءٌ lovğa, təşəxxüslü, məğrur

- بَدَّخ 1) بَدَّخ 1) iftixar, məğrurluq, lovğalıq, təkəbbür; 2) zinət, cah-cəlal, təmtəraq

I بَدَّر 1) (u) بَدَّر 1) səpmək; ~ البذور (الحبوب) toxum (dən) səpmək; 2) səpələmək, yaymaq; II بَدَّر israf etmək, xərcləmək,

sərf etmək; V تَبَدَّرَ 1) səpələnmək, səpil-mək; 2) israf edilmək

- بَدَّارٌ 1) səpən, yayan, əkən; 2) toxum-səpən, səpinçi, əkinçi

- بَدَّارَةٌ *həmç.* ~ آلة toxumsəpən (*maşın*), səpici maşın

- بَدَّرٌ¹ əkin, səpin; ~ أوان səpin vaxtı

- بَدَّرٌ² *topl.* بَدُّورٌ, بَدُّورٌ toxum; زرع بذور ... arasında təfriqə toxumu səpmək

- بَدَّرَةٌ *c.* بَدَّرَاتٌ toxum; tum; dən; taxıl

- تَبَدِيرٌ dağıtma, səpələmə, israf etmə

- مَبْدَرٌ 1) dağıdan, səpələyən, israf edən; bədxərc; 2) israfçı

- مَبْدَرَةٌ *c.* مَبْدَرٌ toxumsəpən

I بَدَّلَ (i, u) بَدَّلَ 1) sərf etmək, büsbütün vermək, səxavətlə vermək; qurban vermək;

2) xərləmək, dağıtmaq, israf etmək;

3) əsirgəməmək (*qüvvəsini*), heyfşilənməmək;

~ قَصَارَى جَهْدَه *yaxud* ~ جَهْدَه وَسَعَه heç nəyi əsirgəməmək, hər şeyi qurban vermək;

~ العالی ~ الجهد والعرق في سبيله bir şeyin yolunda tər töküb zəhmət çəkmək;

~ الرخيص ... uğrunda hər şeyi qurban vermək;

~ ماء الوجه ~ üzünün suyunu tökmək;

~ دمه في ~ لهماقətindən keçmək;

~ الدماء دفاعا ~ uğrunda qanını tökmək;

~ عن ... müdafiəsi uğrunda qanını tökmək;

~ الثوب iş paltarını geymək; V تَبَدَّلَ 1) qeyri-ciddi yanaşmaq; etinasız olmaq; laqeydlik göstərmək (*nədə* في); 2) təklifsizlik etmək; qeyri-təvazökar olmaq, nəzakətsiz olmaq; ədəbsizlik etmək, özünü layiqincə aparmamaq; 3) yüngüllük etmək; özünü asanlıqla başqasının ixtiyarına vermək (*qadın*

haqqında); VIII اِبْتَدَلَ qorumamaq, əsirgəməmək; bir paltarı geyib köhnəltmək, yırtmaq; 2) adi, bayağı, köhnəlmiş, çeynənmiş olmaq; 3) hörmətdən salmaq, sayğısızlıq göstərmək; bayağılaşdırmaq

- اِبْتَدَلَ 1) geyinib köhnəldilmə, köhnəlik, yırtıqlıq, cırıqlıq; 2) bayağılıq, şitlik, mənasızlıq; kobudluq; çeynənmişlik; 3) sayğısızlıq, etinasızlıq

- بَدَّلٌ 1) həsr etmə, imkan vermə, öhdəsinə buraxma; qurban etmə, fəda etmə;

~ الذات canını fəda etmə, fədakarlıq;

2) səxavət; ~ الامساك və simiclik

- بَدَّلٌ² *c.* بَدُّولٌ hədiyyə, bəxşiş, sovqat

- بَدْلَةٌ *c.* بَدَلٌ geyim, paltar, kostyum;

~ رسمية ~ rəsmi geyim, forma;

~ السهرة ~ ziyafət paltarı; ~ العمل iş paltarı

- تَبَدَّلَ qeyri-ciddilik, yüngüllük, ədəbsizlik, nəzakətsizlik; ~ في qeyri-ciddi; ədəbsiz; yüngül

- مَبْدَلٌ ədəbsizliklər, həyasızlıqlar

- مَبْدَلٌ 1) adi, gündəlik; 2) köhnəlmiş;

3) çeynənmiş, bayağı, qaba, kobud

- مَبْدَلَةٌ *c.* مَبْدَلٌ gündəlik paltar; xələt

- مَبْدَلٌ sərbəst, qaba, kobud, şit, bayağı

I بَرَّ (i/ə) يَخُود (ə/i) 1) hörmətli, xeyirxah, yaxşı olmaq; 2) yaxşı əməl sahibi olmaq, əməlisəlah olmaq; 3) itaət etmək, qulaq asmaq; 4) riayət etmək, yerinə yetirmək, əməl etmək (*anda, vədə və s.* —); vəfalı, sədaqətli olmaq (*nəyə*

في); II بَرَّرَ bəraət qazandırmaq; təmizə çıxartmaq; günahsız olduğunu etiraf etmək; doğrultmaq; الغاية تبرر الوساطة və məqsədə çatmaq üçün hər vasitə yaxşıdır

- 1) itaətkar; hörmətsaxlayan; xoşxasiyyət; 2) xeyirxah; 3) yaxşı əməl sahibi, əməlisaleh; 4) doğrudanışan, təmiz, sədaqətli, vəfali

- برء = البرء c. 1 برء -

- برء c. 2 برء materik, quru; بحرًا suda və quruda; باخرة البرء qatar

- برء topl. buğda

- 1) xeyirxahlıq, yaxşılıq; sevgi; 2) əməlisalehlik, yaxşı əməl; 3) xeyriyyəçilik; 4) əhsan və الاحسان; 5) xeyriyyəçi; yaxşılıq edən, ehsankar insan

- برء xalq dil. 1) bayırdan, çöldən;

2) bayıra

- برء 1. 1) xarici, bayır -i/-ı; 2) kənar;

3) saxta; 2. həyətin ortasında qoyulmuş soba

- برء 1) həm quruda, həm suda hərəkət edə bilən; hərْب. amfibiya-tank; 2) amfibiya, həm quruda, həm suda yaşayan

- برء c. amfibiya, həm quruda, həm suda yaşayanlar

- برء c. buğda dənəsi; ~ ماعاز ابن çörək

- برء 1) quru -i/-ı; 2) çöl -i/-ı; ماس., çöl heyvanı

- برء c. برء səhra, çöl, düz, bozqır

- 1) bəraətqazandırmaq; 2. 1) mədəh, müdafiəçi; 2) bəraət; dəlil-sübut

- 1) yaxşı iş, yaxşılıq, əməlisalehlik, sədəqə; ianə; 2) xeyriyyə fondu

- 1) xeyirxah, yaxşı; 2) əməlisaleh

I برء (برء) yaratmaq, yoxdan var etmək, vücuda gətirmək; برء (برء) 1

1) günahsız olmaq, taqsırı olmamaq (nadə), bir işdə (من) əli olmamaq; 2) canını qurtarmaq, yaxasını qurtarmaq (nadən); 3) şəfa tapmaq, sağalmaq (برء (ə) 2 برء); II برء 1) bəraət vermək; bəraət qazandırmaq; bəraətləndirmək (nadə); 2) günahsız olduğunu etiraf etmək, təmizə çıxarmaq; 2) yaxasını qurtarmaq, azad etmək (nadən); 3) kiminsə günahını (səhvini) bağışlamaq; 4) təmizləmək, bəraət vermək, sağaltmaq, müalicə etmək; 2) bağışlamaq (qüsurunun, borcunu); a) vicdanını təmizləmək; kiməsə borcunu bağışlamaq; V تبراء 1) bəraətləndirilmək; (nadəsə) günahsız, taqsırsız olmaq; 2) yaxasını qurtarmaq; boynuna almamaq, boynundan atmaq (nəvi); hər cür məsuliyyəti öz boynundan atmaq; X استبراء 1) azad olmaq (nadən); 2) təmizə çıxmaq, təmizlənmək, pak olmaq - 1) şəfa vermə, sağaltma; 2) bağışlama (borcu)

Yoxdan Yaradan, Bari

- برء (bütün cinslərdə, tək, təsniyə və cəmdə eyni) 1) günahsız, taqsırsız; 2) azad, uzaq (nadəsə); xali (nadən); 3) hamı ~ onlar günahsızdırlar, taqsırsızdırlar; onlar bütün töhmətlərdən bəraətlidirlər

- 1) bəraət; 2) günahsızlıq, taqsırsızlıq, əli olmama, iştirakı olmama; 3) günahsızlıq, sadəillik, sadələvhlük; 4) haqlı olduğunu sübuta yetirmək; 5) günahsızlıq, sadəillik, sadələvhlük; 6) günahsız olaraq; təmiz ürəklə; 7) uşaq sadələvhlüyü ilə; 8) c. icazə, lisenziya, patent;

الإختراع ~ ixtira patenti; القنصل ~ dip. konsul ekzekvaturası (*konsulluq şəhadət-naməsi*); 5) البراءة Quranın IX surəsinin daha bir adı

- برءٌ ~ şəfa tapma, sağalma; sağlam-lığı bərpa etmə

- برءٌ ~ البرياءُ, أبرياءُ c. برىءٌ - olan (nədə), günahsız, taqsırsız (nədə); من) ~ البراءة الذنب من دم ~ məcəz. günahsız; ~ الساحة At. sözü. tamamilə günahsız (hərf. Yəqub oğlunun qanının axıdılma-sında qurdun günahsızlığı kimi günahsız); 2) azad, uzaq, xali (nədən); 3) şəfa tapmış, sağalmış (nədən)

- برءٌ ~ برءٌ yaradılmış, xəlq edilmiş, yoxdan vücuda gətirilmiş

- تبرئة 1) bəraət, bəraət qazandırma, təmizə çıxartma; 2) bağışlama (borcu)

- مبارأة hüq.-fiqh. boşanma haqqında sənəd; əl çəkmə (haqqından)

برائیکه karantinin götürülməsi

برازیلی 1) Braziliya -i/-ı; 2) braziliyalı

پاراشوت - ات c. برأشوت

إمبراطور bax: برأطورة

برغماتزم fəls. praqmatizm

برافین parafin; زيت البرافین

بربخ c. بربخ yeraltı navalça; drenaj borusu

بربر 1) səs salmaq, səs-küy salmaq; 2) don-quldanmaq, burnunun altında danışmaq; deyinmək

- بربر 1) barbarlar; 2) bərbərlər; nubiyalılar

- بربر c. بربر quş balası, cüçə

- بربرة 1) səs, səs-küy, hay-küy, çığır-bağır; 2) deyinmə, donquldanma

- 1) barbar -i/-ı; vəhşi; 2) bərbər -i/-ı; البربرة (اللغة) bərbər dili; 2. 1) barbar; 2) bərbər

- 1) barbarlıq, vəhşilik; 2) kobud-luq, sərtlik, amansızlıq

- 1) barbar (sif.), vəhşi; 2) kobud, amansız

بربريس zirişk, zərinc

بريش göz vurmaq, göz qırpmaq, göz elə-mək; ظل يبرش باحدى عينيه طول الليل bütün gecəni gözlərini yummayıb

- بريشة göz vurma, göz qırpm

بربط ləpələnmək, dalğalanmaq, sıçrat-maq, şappıldamaq

برباب qədim məbəd (Misirdə)

بربور c. بربور fırtıq, burundan axan selik

- بربوني bərbuni balığı, sultan balığı

بربة = بربي

بربيت şirbit (balıq)

برستنتي din. protestant

برتغالي 1. Portuqaliya -i/-ı; portuqal;

البرتغالي portuqal dili; 2. portuqalılı

- برتغال topl. portaqal; يافاوي ~ Yaffa portaqalı

- برتغالة c. برتغالة - portaqal

- برتغالي 1) portaqal -i/-ı; 2) narıncı

برتيية bir partiya (mal), bir oyun, bir əl (oyun)

بروتون = برتون, بروتون

برتن 1) caynaq, dırnaq; 2) çəng, pəncə

برج 1) bəzənmək, bəzənib-düzənmək (qadın haqqında); 2) gözəlliyini nümayiş etdirmək

- برج c. برج bax: əlifba sırası ilə

- برج 1) bürc, qüllə; 2) ایفیل ~ Eyfel qülləsi; ~ الاجراس ~ zənglər qülləsi;

بَابِلُ ~ *baX*: بَابِلُ ~ الحمام ~ göyərçin damı; الدَّبَابَةُ ~ tank qülləsi; الكهرباء ~ elektrik naqilləri üçün dayaq; النفط ~ neft buruğu; 2) qəsr; 3) istehkam, bürc, qala; 4) *astr.* ulduz bürcü; بروج الافلاك ~ *fələk* (zodiak) bürcləri; دائرة البروج ~ eklipatika; 5) *şahm.* top (*Şim. Afrika*)

- بُرْجُجٌ qülləcik

بُرْجُدُ *c.* بُرْجُدُ (kobud alabəzək parçadan geyim)

بُرْجَسَ at çapışdırmaq; at idmanı yarışlarında iştirak etmək; أعمى و يبرجس فى النخل *At. sözü.* Bacarmadığın işdən yapışma (*hərf. kordur, amma xurmalıqda at çapışdırır*)

- بُرْجَسٌ bircas (*at idmanı növü*)

- بُرْجَسَةٌ at yarışı, at çapışması

- بُرْجِسٌ *astr.* ~: يupiter

بُرْجَلَ 1) pərt etmək, utandırmaq, karıxdırmaq, çaşdırmaq; 2) pozmaq (*məs., planları*)

- بُرْجَلٌ *c.* بُرْجَلٌ pərgar

بُرْجَمَ deyinqmək, donquldanmaq, mırıldamaq, mirtıldamaq

- بُرْجَمَةٌ deyinqmə, donquldanma, mırıldama, mirtıldama

- بُرْجَمَةٌ *c.* بُرْجَمٌ oynaq (*barmağın*)

بُرْجُوَازِيٌّ burjuaziya (*sif.*)

- بُرْجُوَازِيَّةٌ burjuaziya; الـبرى iri burjuaziya; الـوطنية milli burjuaziya

I بُرَّحَ (ə) tərək etmək, qoyub getmək; 2) çıxıb getmək, yoxa çıxmaq, itmək; ما ~ يكتب o yazmaqda davam edirdi, o hələ də yazmaqdadır; II بُرَّحَ yormaq; əldən salmaq; 2) narahat etmək, əziyyət vermək (*kimə* —); III بُرَّحَ tərək etmək, qoyub getmək; çıxıb getmək

- بُرَّحٌ keçən, ötən (*gün, gecə və s.*); الـ يaxud الـدünən; الـاول srağagün;

ما اشبه الليلة بالـة hər şey olduğu kimi qaldı

- بُرَّحٌ¹ tərək etmə, qoyub getmə

- بُرَّحٌ² boş yer, məndəcər yer, xam yer; sakit, xəlvət yer; açıqlıq, açıq yer

- بُرَّحٌ *c.* بُرَّحٌ əzab, əziyyət; الأبراح البارحة dəhşətli əziyyətlər

- بُرَّحٌ *c.* بُرَّحٌ əziyyətlər, əzablar, ağrı-acılar

- بُرَّحَةٌ getmə, yola düşmə

- بُرَّحٌ əzablı, əziyyətli, dözülməz; aman-sız; الـ bərk ağrı

I بُرَّدَ (u) soyumaq, soyuq olmaq, soyuqlaşmaq; بُرَّدَ (u) , بُرَّدُ

1) soyuq olmaq; soyumaq; 2) donmaq; soyuqlamaq; 3) əyələmək, əyə ilə açmaq, suvandılamaq;

II بُرَّدَ 1) soyutmaq; dondurmaq; 2) sakitləşdirmək, kəsmək (*ağrını*);

3) utandırmaq, xəcalət vermək; IV بُرَّدَ 1) poçt ilə göndərmək; 2) yağmaq (*dolu*);

~ السماء dolu yağdı; V بُرَّدَ soyumaq; VI بُرَّدَ 1) soyuq rəftar etmək (*kiminləsə*);

2) bezikdirmək, ürəyini sıxmaq; VII بُرَّدَ əyələnmək, suvandılanmaq, əyə ilə, suvandıla cılalanmaq;

VIII بُرَّدَ soyumaq, əli-ayağı soyumaq; ~ ت حماسته həvəsdən düşdü; X بُرَّدَ 1) nəyisə soyuq hesab etmək;

2) soyutmaq

- بُرَّدُ 1. sərin, soyuq; الأبردان *təsn.* səhər və axşam; 2. *c.* بُرَّدُ bəbir

- بُرَّدٌ 1) sərin; soyuq; 2) inandırıcı olmayan, tutarsız, zəif (*məs., dəlil*); 3) boş, mənasız, yelbeyin; 4) darıxdırıcı; dözülməz; 5) yüngül, zəif (*tütün haqqında*)

- بُرَّوْدٌ *baX*: əlifba sırası ilə

- بُرَّوْدٌ *baX*: əlifba sırası ilə

– 1 بَرَادٌ çilingər
 – 2 بَرَادٌ *həmç.* شاي ~ çaydan
 – *c.* بَرَادَةٌ – at – soyuducu; كهربائية ~ elektrik soyuducusu; بيتية ~ otaq soyuducusu
 – بَرَادَةٌ taxta kəpəyi, mişarağzı, suvantağzı; yonqar
 – بَرَادَةٌ çilingərlik; çilingər peşəsi
 – *c.* بَرَادِيَّةٌ – at – su soyutmaq üçün qab
 – 1 بَرْدٌ əyələmə, suvantlama
 – 1) 2 بَرْدٌ soyuq; sərinlik, sərin hava, təmiz hava; ~ الدنيا a) hava soyuqdur; b) soyuqdur; العجوز ~ «qoca soyuğu» (*baharda soyuqların qayıtməsi*); كَانَتْ هَذِهِ الْكَلِمَاتُ ~ و سلاما على جميع الحاضرين bu sözlər orada olanların hamısına ruhlandırıcı təsir göstərdi; 2) soyuqlama, soyuqdəymə
 – 1) *topl.* بَرْدٌ dolu; 2) *məcaz.* dişlər
 – 1) بَرْدَةٌ dolu dənəsi, dolu dənəciyi
 – 2) بَرْدٌ *c.* بَرْدٌ, بَرْدٌ miləmil üst paltarı; plaş; *tar.* نَسَجَ اِبْرَادَ الشَّهْرَةِ لَهُ *təşbih.* kiməsə şöhrət gətirmək, kiməsə məşhurlaşdırmaq; بَرْدٌ مَلءٌ بِرَدِيهِ صِحَّةٌ وَعَافِيَةٌ sağlam, sap-sağlam
 – 1) vic-vicə, uçunma, titrəmə, üşümə, əsmə
 – 1) 2 بَرْدَانٌ soyuq (*sif.*); 2) donan, əsən; soyuqlamış, soyuq dəymiş; ~ انا mənə soyuqdur
 – 1) بَرْدَانِيَّةٌ pərdə
 – 1) 2 بَرْدَانٌ miləmil üst paltarı; plaş; *tar.* Məhəmməd peyğəmbərin əbası; 2) «Burdə» («Əba») – Peyğəmbərin əbasına həsr edilmiş qəsidənin adı
 – 2) *mus.* بَرْدَةٌ bütöv səs pərdəsi
 – 1) *bot.* بَرْدِيٌّ papiрус; الوراق الـسـة papiрус parçaları

– 1) بَرْدِيَّةٌ əsmə, titrəmə, vic-vicə, uçunma, üşümə, titrəyib-qızdırma, isitmə
 – 1) 2 بَرْدٌ 1. soyuq; 2. göz üçün sürtmə dərmanı; mərhəm
 – 2) 2 بَرْدٌ = بَرْدٌ
 – 1) 2 بَرْدٌ 1) soyuqluq; 2) soyuqqanlıq; soyuqqanlıqla
 – 1) 2 بَرْدٌ = بَرْدَةٌ
 – 1) 2 بَرْدٌ 1) soyuq; 2) soyuqluq; soyuma (*münasibətlərin*); العلة ~ dəlilin zəifliyi
 – 1) 2 بَرْدٌ *c.* بَرْدٌ 1) çapar, ayaqçı; 2) poçt; diplomatik poçt; صندوق الـسياسي ~ diplomatik poçt; مكتب الـمكتب poçt markası; طابع الـمكتب poçt şöbəsi; بالـالجوي poçtla; بالـالعادي ~ هوايي avia-poçtla; تەyyarə poçtu ilə
 – 1) 2 بَرْدِيٌّ poçt –i/-1
 – 1) 2 بَرْدِيٌّ soyutma, soyuma; بالماء ~ su ilə soyutma; بالهوائ ~ yaxud هوايي hava ilə soyutma
 – 1) 2 بَرْدِيَّةٌ *c.*: تَبْرِيْدَاتٌ soyuducular şirkəti
 – 1) 2 مَبْرَدٌ *c.* مَبْرَدٌ əyə, suvant
 – 1) 2 مَبْرَدٌ *c.* مَبْرَدٌ xarrat dəzgahı
 – 1) 2 مَبْرَدٌ soyudulmuş; dondurulmuş; buzlu; اللحم
 – 1) 2 مَبْرَدٌ buzlu ət; 2) مَبْرَدٌ buzlu balıq
 – 1) 2 مَبْرَدٌ 1. soyuducu, sərinləşdirici; 2. *c.* ات – soyuducu (*cihaz*)
 – 1) 2 مَبْرَدَةٌ *c.* ات – soyuducu
 – 1) 2 مَبْرَدَاتٌ sərinləşdirici içkilər
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ *c.* پەردە
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ pardaxlamaq, parıldatmaq, hamarlamaq, cilalamaq
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ pardax, parıltı, parlaqlıq, cila, sığal
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ pardaxlama, cilalama, parıldatma, hamarlama
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ *c.* بَرْدَانِيَّةٌ palan; yəhər
 – 1) 2 بَرْدَانِيَّةٌ *c.* بَرْدَانِيَّةٌ yəhərqayıran, yəhərçi, palançı, sərrac

بَرْدَقُوشُ *bot. mərzə*

بَرْدَعَةٌ = بَرَادِعُ *c. بَرْدَعَةٌ*

بَرَادِعِيٌّ = بَرَادِعِيَّةٌ *c. بَرَادِعِيٌّ*

بَرَادِيقُ *c. بَرَادِيقُ* 1) arqamak (*türkmən atı cinsi*); 2) yükdaşıyan at; 3) yük atı

I بَرَزَ (u) بَرُوزُ 1) bürüz etmək, üzə çıxmaq, görünmək; 2) özünü bürüzə vermək, bariz olmaq; qabağa çıxmaq, seçilmək, fərqlənmək; II بَرَزَ bariz olmaq, seçilmək, fərqlənmək; III بَارَزَ mübarizə aparmaq; təkbətək, qarşı-qarşıya vuruşmaq; IV أَبْرَزَ 1) aşkara çıxarmaq; 2) təqdim etmək; göstərmək, nümayiş etdirmək; 3) buraxmaq, nəşr etmək; V تَبَرَّرَ qarnını boşaltmaq, nəcis ifraz etmək; VI تَبَارَزَ vuruşmaq

- بَارِزٌ *bax: əlifba sırası ilə*

- بَارِزٌ 1) qabağa çıxan, görünən, sallanan; qabarıq; 2) açıq-aydın, parlaq, gözə dəyən; بحروف iri hərflərlə; ~ مثل parlaq nümunə; 3) e görkəmli şəxsiyyət

- بَرَازٌ 1) nəcis, ifrazat; الحيوان ~ peyin; العيوان ~ peyin; 2) təkbətək vuruş, duel

- بَرَّازٌ böyük, görkəmli, təsirli

- بَرُوزٌ 1) görünmə, çıxma; 2) çıxıntı, çıxıq

- بَرِيْزَةٌ *c. بَرِيْزَةٌ* büreyzə (*10 qırşə - piastra bərabər pul vahidi*)

- بَرِيْزَةٌ *c. بَرِيْزَةٌ* ~ suburaxıcı qazan; الكهرياء ~ el. rozetka

- مَبَارِزٌ 1) mübariz, döyüşçü; 2) duelçi

- مَبَارِزَةٌ mübarizə, duel

- مَبْرُورٌ görkəmli (*insan haqqında*)

بَرَزَخٌ *c. بَرَزَخٌ* bərzəx, boyun

بَرَسٌ *c. بَرَسٌ* pambıq

بَرَسَامٌ *c. بَرَسَامٌ* plevrit (*ağ ciyər pərdəsinin iltihabı*)

بَرِسْكَوْبٌ *periskop*

بَرَسِيْمٌ *yonca (Misir yoncası); حجازي ~ qarayonca*

I بَرَشَ (u) بَرَشٌ ovmaq, narınlaşdırmaq, döymək, sürtüb əzmək (*sürtkəcdə*); بَرَشَ (ə) بَرَشٌ xallı olmaq, xal-xal olmaq, çilli olmaq, çil-çil olmaq

- أَبْرَشٌ *q. بَرَشَاءٌ c. بَرَشٌ* xallı, çilçil

- بَرَشِيٌّ *bot. tatla, dəli bəng, bihuşdarı*

- بَرَشٌ *c. بَرَشٌ* döşənək, döşəmə, döşək, fərş, həsir; ~ على نام həsir üstə yatmaq, quru yerdə yatmaq

- مَبْرُوشٌ sürtkəcdən keçirilmiş

بَرَشْتٌ *yalq dili. ilıq bişirilmiş (yumurta)*

بَرَشْمٌ 1) diqqətlə baxmaq; gözünü dikib baxmaq; 2) pərçimləmək, pərçim vurmaq, qadaqlamaq; 3) möhürləmək, yapışdırmaq

- بَرَشْمٌ *topl. 1) pərçim; 2) həb; toz, ovuntu*

- بَرَشْمَجِيٌّ *c. بَرَشْمَجِيٌّ* pərçimçi, pərçim ustası

- بَرَشْمَةٌ *c. بَرَشْمَةٌ* 1) pərçim; 2) həb; toz, ovuntu

- بَرَشْمَةٌ 1) pərçim, pərçimləmə; 2) möhürləmə, yapışdırma

بَرَشِيْمٌ = بَرَشِيْمٌ

بَرَشَوْتٌ = بَرَشَوْتٌ

- بَرَشَوْتِيٌّ paraşütçü

I بَرِصَ (ə) بَرِصٌ cüzama tutulmaq

- بَرِصٌ 1) cüzamlı, cüzam xəstəliyinə tutulmuş; مستشفى البرص leprozori, cüzamlılar üçün xəstəxana; 2) albinos

- بَرِصٌ cüzam

- بَرِصٌ *c. بَرِصٌ* kərtənkələ

- بَرِصٌ *c. بَرِصٌ* haşiyə, kənar

I بَرِضَ (u) بَرِضٌ cücərmək

بَرِضٌ *yalq dil. hər halda, həmçinin, yenə də olsun, eləcə də; ~ مش hələ yox*

- بَرَطُوزْ *dəniz*. bak; البحريّة ~ kubrik, gəminin alt göyörtəsi

بَرَطُشْ 1) ayaqla döyücləmək, ayaq döymək, ayaqlarını yerə vurmaq, tappıldatmaq, ağır-ağır addım atmaq; 2) bol olmaq; 3) bayağılaşmaq, çeynənmiş olmaq (*məs.*, *ifadə*)

- بَرَطِيشْ *c.* بَرَطِيشْ kandar (*qapının*), astana, eşik

- بَرَطِيشْ 1) ayaq tappılması; 2) bolluq, çoxluq
- بَرَطِوشْ *c.* بَرَطِيشْ köhnə başmaq, köhnə ayaqqabı

بَرَطْعْ çapmaq; qaçmaq; çaparaq getmək, yüyürmək

- بَرَطْعْ çapma, çaparaq getmə, yüyürmə, ora-bura qaçma

بَرَطْلْ rüşvət vermək, aldadıb ələ almaq; تَبْرَطْلْ rüşvət almaq; pula satılmaq; satqın olmaq, rüşvətخور olmaq

- بَرَطْلْ 1) ələ alma, aldadıb öz tərəfinə çəkmə; 2) rüşvətخورluq

- بَرَطِيلْ *c.* بَرَطِيلْ rüşvət
- مَبْرَطْلْ ələ alınmış, pula satılmış, aldadılmış

بَرَطْلْ mitra (*keşiş papağı*)

بَرَطْلْ çətir; paraşüt

- بَرَطْلِيْ paraşütçü

بَرَطْمْ 1) qəzəblənmək; özündən çıxmaq; deyinmək; 2) mırtıldamaq, donquldanmaq; burnunun altında danışmaq

- بَرَطْمْ qəzəb, hirs

بَرَطْمَانْ *c.* ات - gil bardaq

بَرَطِيمْ 1) tir, çatı, çatma; *c.* بَرَطُومْ, بَرَطُومْ

2) ponton; plaşkout, pələ

I بَرَعْ (برع) bacarıqlı, məharətli olmaq; بَرَعْ (u) = بَرَاعَة

1) təbərrüat vermək; qurban etmək, ianə etmək, kömək etmək, bağışlamaq, ehsan etmək; 2) (*bir işi* ب) könüllü, həvəslə etmək

- بَارِعْ 1) bacarıqlı, məharətli, mahir; öz işini bilən; 2) əla, çox gözəl, çox yaxşı

- بَرَاعَة məharət, bacarıq, bilik

- بَرَعْتْ *c.* ات - təbərrüat, ianə, bəxşis, hədiyyə, ehsan etmə

- مَبْرَعْ 1) ianəçi; xeyriyyəçi; ehsan edən; 2) bağışlayan

بَرَعْمْ tumurcuqlanmaq, qönçələnmək

- بَرَعْمْ *c.* بَرَاعْمْ tumurcuq, qönçə

- بَرَعْمَة tumurcuqlanma, qönçələnmə

- بَرَعْمْ = بَرَاعِيمْ *c.* بَرَعُومْ

بَرَعْتْ birə ilə dolu olmaq

- بَرَعُوتْ *c.* بَرَاعِيْتْ birə; الماء ~ zool. dafniya, subiresi - *şirin suda əmələ gələn xırda (5 mm. uzunluğunda) xərçəng*; البحر ~ zool. krevetka, dəniz xərçəngi

- بَرَعُوشْ *topl.* ağcaqanad, mığmığı, ditdili, hünü

- بَرَعُوشَة *c.* ات - ağcaqanad

بَرَعْلْ yarma, buğda yarması

بَرَعْمَاتِيْ *fəls.* praqmatik

- بَرَعْمَاتِيَة *fəls.* praqmatizm

بَرَعِيْ *c.* بَرَاعِيْ burğu, burma mıx, vint, bolt

بَرَأْفَانْ = بَرَأْفَانْ

بَرَقِيرْ purpur, firfir, qırmızı rəng; qıpqırmızı, tünd qırmızı rəng

I بَرَقْ (u) بَرَقْ, بَرُوقْ bərq vurmaq, parıldamaq, işıldamaq, şəfəq saçmaq; سَتْ فِي ~ birdən fikrimdən keçdi; birdən ağılıma gəldi; بَرَقْ الدنیا (السماء) ildırım (*şimşək*) çaxır; و رعد ~ ağzından od püskürmək, qəzəblə, hirsə danışmaq; IV بَرَقْ

1) bərq vurmaq, parıldamaq, şəfəq saçmaq; 2) tel vurmaq, teleqrafla xəbər vermək, teleqram göndərmək

- بَرَقَ 1 q. c. بَرَقَاءُ q. 1 أْبْرَقُ (at rən-gi), ala-bəzək, ala-bula, alaca

- بَرَقَ 2 c. أْبَارِقُ dərə-təpəli yer, təpə

- بَرَقَ 1 c. أْبْرَقُ bax: əlifba sırası ilə

- بَرَقَ 1) qara bulud; 2) məcaz. işıltı, parıltı, iştartı, işıq; الرجاء ~ yaxud ~ الامل ~ ümid işığı, ümid iştartısı; ~ البرقت له ona bir ümid yeri göründü

- بَرَقَ 1 c. أْبَارِقُ bax: əlifba sırası ilə

- بَرَقَ 1) a ~ الـ (Qüds şəhərində); Buraq (Məhəmməd peyğəmbər Məkkədən Qüdsə Buraq adlı əfsanəvi heyvanın belində isra etmişdir); 2) tibb. nevrologiya

- بَرَقَ parlaq, parıltılı; işıqlı, gözqamaşdırıcı, çox gözəl

- بَرَقَ 1) ildırım, şimşək; بسرعة الـ ~ boş ildırım sürətilə, ildırım kimi; الخلب ~ boş gurultusu olan ildırım, yağışdan xəbər verməyən ildırım; məcaz. ondan yaxşı bir şey gözləmə!; المغيث الـ ~ yağışdan xəbər verən ildırım; 2) bəzək-düzək; parıltılı şeylər; bafta; 3) teleqraf; سلكى ~ simli teleqraf; لا سلكى ~ yaxud سلكى ~ simsiz teleqraf; بالـ teleqrafla

- بَرَقَ Kirenaika sakini

- بَرَقَ teleqraf -i/-1; إشارة رسالة ~ teleqram

- بَرَقَ 1) at ~ teleqram, təcili məlumat

- بَرَقَ parıltı, parlaqlıq, işıltı

- بَرَقَ c. مَبْرَقُ çıxma, qalxma, doğma, doğuş; ~ الفجر ~ şəfəq qın doğması

- بَرَقَ teleqrafçı

- بَرَقَ teleqraf cihazı

بَرَقَ rəngləmək, bəzəmək; rəngbərəng, ala-bəzək etmək

- بَرَقَ Bəraqişiş (zərbi-məsəl olmuş itin adı); على اهلها دلت ~ yaxud على اهلها جنت ~ zərbi-məsəl. başına iş açmaq (hərf. Bəraqişiş öz adamlarına qarşı cinayət işlətdi və ya Bəraqişiş öz adamlarının yerini göstərdi)

- بَرَقَ c. بَرَقِشُ yalançı bülbül, alacaqanad; həmç. ابو براقش alacəhrə

- بَرَقَ rəngləmə; bəzəmə; alabəzəklik

- بَرَقَ rəngarəng, ala-bəzək

بَرَقَ üzünü örtmək (örtüklə); تَبَرَّقَ أنه هو هو و لو ~ بألف برقع; örtülmək (örtüklə); At.sözü. min örtüyü bürünsə də, özüdür ki, var

- بَرَقَ 1) çadra, örtük; 2) pərdə; الجنين ~ ana qarınıdakı uşağın köynəyi, dölün örtüyü

- بَرَقَ = بَرَقِيعُ c. بَرَقِوعُ -

بَرَقِيعُ topl. gavalı

- بَرَقِيعُ c. بَرَقِيعَةُ - gavalı

I بَرَقَ (u) diz çökmək, yerə çökmək (dəvə haqqında); II بَرَقَ 1) diz çökdürmək, yerə çökdürmək (dəvəni); 2) bərkəllah demək, bax:

بارك; 3) gölməçə əmələ gətirmək (su barədə); III بَرَقَ 1) xeyir-dua vermək (kimə), xeyir-bərəkət diləmək (kimə -

على في); Allah səni mübarək qılsın; Allah sənə xeyir-bərəkət versin!; mäch. Allah versin! (dilənçiyə pul vermək istəməyəndə deyilən söz); 2) təbrik etmək (kimi -)

IV بَرَقَ diz üstə çökdürmək (dəvəni); V تَبَرَّقَ 1) təberrük almaq (nə vasitəsilə -); 2) xeyir-dua diləmək;

VI تَبَارَكَ xeyir-dua, xeyir-bərəkət almaq (kimdən -); X اِسْتَبَرَكَ 1) diz üstə çökdür-

məyə çalışmaq (*dəvəni*); 2) xeyir-dua almağa çalışmaq; 3) sədət axtarmaq

- بَرُوكَةٌ sikkə, (*xeyir-bərəkət gətirən*) bir şey
- بَرَاكَةٌ c. ات - barak

- بَرُوكَةٌ c. ات - 1) xeyir-dua; 2) bərəkət; Allahın bərəkəti; الله علي بَرُوكَةٌ Allah naminə; ~ حَلَّتْ bərəkətsizlik; uğursuzluq; ~ حَلَّتْ sizi görməyimizə şadıq!; الحَرَكَةُ بَرُوكَةٌ *məsəl.* hərəkət bərəkət gətirir; səndən hərəkət – məndən bərəkət; ~ حَبَّةٌ *bot.* qarazirə, qaraçörəkotu

- بَرُوكَةٌ c. بَرِكٌ 1) gölməçə; nohur; 2) göl; su hövzəsi

- بَرُوكَةٌ c. تَبْرِيكٌ *حَفْلَةٌ* təberrük, xeyir-dua diləmə; *حَفْلَةٌ* xeyir-dua diləmə mərasimi (*yola çıx-mazdan qabaq*)

- بَرُوكَةٌ c. تَبْرِيكٌ - xeyir-düa arzulama, bərəkət diləmə; təbrik etmə

- مُبَارَكٌ *mübarək*, bərəkətli qılınmış

- مُبَارَكَةٌ 1) xeyir-dua arzulama; mübarəklik diləmə; təbrik etmə; 2) xeyir-dua; mübarəklik; *نَظْمٌ هَذَا لِأَمْرٍ بـه* bu işi filankəsin xeyir-duası ilə görmüşdür

- مَبْرُوكٌ 1. mübarək qılınmış; çiçəçklənən; bol, firavan; ~! mübarəkdir! (*veni bir şey bərəsində*); 2. *xüsusi ad. k.* Məbruk

بَرِكَارٍ pərgar

بَرِكَالٍ perkal (*pambıq parça*)

بُرْكَانٌ ~ ثَائِرٌ vulkan; بَرَاكِينٌ c. بُرْكَانٌ vulkan; ~ خَامِدٌ sönmüş vulkan; ~ مَقْدُوفَاتٌ vulkan püskürməsinin tullantıları; ~ فُوهَةٌ krater

- بُرْكَانِيٌّ vulkanik; ~ النَشَاطُ vulkanik fəaliyyət; ~ مَقْدُوفَاتٌ vulkan püskürməsinin tullantıları, lava

بَرِكِيَّةٌ parket

بَرْلَمَانٌ c. ات - parlament

- بَرْلَمَانِيٌّ parlamaent -i/-1

- بَرْلَمَانِيَّةٌ parlamentarizm

بَرِيلِيُومٌ *kim.* berillium

I بَرَمٌ (u) بَرَمٌ 1) burmaq, eşmək, əyirmək; hörmək; 2) təsdiq etmək; icazə vermək; 3) hərlənmək, fırlanmaq, dolanmaq; بَرَمٌ (ə) بَرَمٌ 1) narahat olmaq, həyəcanlanmaq; 2) narazı qalmaq; dilxor olmaq; pərt, məyus olmaq; ovqatı təlx olmaq (*nədən* بـ); 3) ikrah etmək (*nədən* IV أَبْرَمٌ 1) eşmək, əyirmək; 2) qəti qərara gəlmək; təsdiq etmək; 3) bağlamaq (*saziş, müahidə*); 4) bezikdirmək; usandırmaq, təngə gətirmək; V تَبْرَمٌ 1) narahat olmaq, həyəcanlanmaq; 2) narazı olmaq; pərt, məyus olmaq (*nədən* مـ); üzülmək, sıxılmaq (*nədən* بـ); 3) bəla çəkmək, dərd-qəm çəkmək; ehtiyac çəkmək; VII إِبْرَمٌ 1) burulmaq, eşilmək, hörülmək; 2) təsdiq edilmək

- إِبْرَامٌ 1) əymə, eşmə; 2) bağlama (*saziş, müahidə*); 3) təsdiq etmə; icazə vermə; ratifikasiya; ~ قَرَارَاتٌ ratifikasiya fərmanları ~ النَقْضُ وَالـ kassasiya məhkəməsi

- بَرَمٌ 1) əymə, eşmə; 2) təsdiq, təsdiq etmə; ratifikasiya

- بَرَمٌ pərtlik, məyusluq, narazılıq; ~ نَارَازِيلًا narazılıqla

- بَرَمٌ məyus, narazı, pərt

- بَرْمَانِيٌّ *box:* بَرْمَانِيٌّ

- بَرْمَاتٌ c. بَرْمَةٌ burum, bir burum; dövrə, dairə

- بَرْمَةٌ c. بُرْمٌ , بُرَامٌ 1) qazan; güvəc; 2) ~ مَسْمَارٌ vint, burma mismar

- بَرِيمٌ qaytan; bağ; ip
- بَرِيمَةٌ c. بَرِيمَاتٌ , بَرَارِيمٌ 1) tıxacacan; 2) burğu, matqab; 3) bur, burov, qazma maşını ~ العملاقة nəhəng burov
- تَبْرُمٌ 1) narahatlıq, həyəcan; 2) narazılıq, pərtlik, məyusluq
- مَبْرَمٌ 1) qəti qərara alınmış; dönməz; danılmaz; ~ قَضِي عليه قضاء ~ bir şeyi qəti ləğv etmək; 2) ratifikasiya edilmiş, təsdiq edilmiş
- مَبْرَمٌ c. مَبْرَامٌ iy, mil, ox
- مَبْرُومٌ 1) eşilmiş, hörülmüş; burulmuş; 2) dairəvi, girdə
- مَبْرُومَةٌ c. مَبْرَائِمٌ burma bilərzik, qolbağı
- مَبْرَمَجٌ planlaşdırmaq; proqramlaşdırmaq
- مَبْرَمَجَةٌ planlaşdırma; proqramlaşdırma; لجنة
- مَبْرَمَجَةٌ للدولة dövlət planlaşdırma komitəsi
- مَبْرَمَجٌ planlaşdırılmış, plana daxil edilmiş; plan -i/-ı; planlı; مَبْرَمَجٌ غير مَبْرَمَجٌ planlaşdırılmamış, qeyri-planlı; ~ الاقتصاد planlı təsərrüfat; ~ بشكل planlı şəkildə
- مَبْرَمَقٌ c. بَرَامَقٌ sürəh; 2) mil, barmaq (təkarin)
- مَبْرَمَكَةٌ c. بَرَامَكَةٌ 1) tar. Bərməki; 2) qaraçı
- مَبْرَمَهَاتٌ bəraməhat (qibti təqviminin 7-ci ayı)
- مَبْرَمُودَةٌ bərmudə (qibti təqviminin 8-ci ayı)
- مَبْرَمِيلٌ c. بَرَامِيلٌ 1) çəllək; ~ بارود ~ barıt çəlləyi; ~ طوق ~ çəllək taxtası; ~ الفارغ ~ boş çəllək səs çıxardar; 2) barrel
- مَبْرَامِيلِيَّةٌ c. بَرَامِيلِيَّةٌ yaxud بَرَامِيلَجِيَّةٌ c. بَرَامِيلَجِيَّةٌ çəlləkçi
- مَبْرَامَجٌ c. بَرَامَجٌ 1) proqram; plan; cədvəl; ~ نِزَامِنَامَةٌ ~ nizamnamə; ~ السَّنَوَاتُ الخمس ~ beşillik plan; ~ شَفْرِي ~ proqram (elektron-hesablayıcı maşın üçün); ~ شَفْرِيَّ ~ şifri; ~ زَوْدٌ ~ proqramlaşdırmaq; 2) reqlament; 3) kataloq

- بُرُنْجُكٌ krep (parça)
- بُرُنْزٌ tunc
- بُرُنْزِيٌّ 1) tunc; tuncdan qayrılmış; 2) tunc rəngində, tunc rəngli
- بُرُنْسٌ c. بُرَانْسٌ burnus, başlığı olan plaş; الحمام ~ hamam xələti
- بُرُنْسٌ c. بُرُنْسٌ prins
- بُرُنْسِيَّاتٌ c. بُرُنْسِيَّةٌ prinses
- بُرُنْطٌ şlyapa qoymaq, şlyapa geymək
- بُرُنْطَةٌ c. بُرَانِيطٌ şlyapa; ləçək; ~ اللببة ~ abajur
- بُرَانِيطِيٌّ şlyapaçı, şlyapatikən, şlyapa ustası
- مَبْرُنْطٌ başına şlyapa qoyan, şlyapalı
- بُرُنُوفٌ bot. birəçiçəyi
- بُرُنُوقٌ hippopotam, kərgədan
- بُرُنِيَّةٌ c. بُرَانِيٌّ gil qab, küvəc
- بُرَهْمَا Brəhma
- بُرَهْمَانٌ c. بُرَاهِمَةٌ brəhmən
- بُرَهْمَانٌ = بُرَهْمِيٌّ , بُرَهْمِيٌّ , بُرَهْمِيٌّ
- بُرَهْمِيَّةٌ brəhmənizm, brəhmənçilik
- بُرَهْنٌ sübuta yetirmək, isbat etmək (nəyi (علي); dəlil gətirmək; ~ تَبْرَهْنٌ sübuta yetirilmək, isbat edilmək
- بُرَهَانٌ c. بُرَاهِينٌ dəlil, sübut; əsas; dəstəvüz
- بُرَهْنَةٌ sübuta yetirmə; dəlilgətirmə; əsaslandırma
- بُرَهْنٌ ~ sübuta yetirilmiş, isbat edilmiş
- بُرَهَةٌ c. بُرَهَاتٌ an; ləhzə; qırpım; göz qırpımı; ~ برهة من الزمان bir an içində; ~ في كل ~ istənilən anda
- بُرَهِيٌّ ani
- بُرَهِيْزٌ pəhriz
- بُرُوبَاغَانْدَةٌ propaqanda
- بُرُوتِسْتَانِيٌّ 1. protestant; 2. protestant -i/-ı
- بُرُوتِسْتَانٌ c. بُرُوتِسْتَاتٌ protest; protest etmə

بِرُوتُوْبِلَازِم protoplazma
 ات - protokol
 c. بِرُوتُوْكُول
 - بِرُوتُوْكُولِي protokol -i/-1
 ~ مُتَعَادِلْ - ات - proton; بِرُوتُونْ, بِرُوتُونْ
 neytron
 بِرُوجْرَامْ proqram
 c. بِرُوجِيَّةْ şeypurçu, şeypurçalan
 بِرُوجِيَّةْ çərçivəyə salmaq, çərçivələmək
 - بِرُوَاژْ c. بِرُوَاژْ çərçivə
 - بِرُوَاژْ çərçivələmək
 بِرُوسِيَانِي prus
 ات - yaxa sancığı
 c. بِرُوشْ
 بِرُوجْرَامْ = بِرُوغْرَامْ
 ات - 1) sınaq, yoxlama, təcrübə-
 dən keçirmə; geyib ölçmə; 2) korrektura;
 korrekturayı düzəltmə; 3) məşq
 (mas., pyesin)
 بِرُولِيْتَارِيَّةْ, بِرُولِيْتَارِيَا proletariat
 - 1. proletar; 2. proletar -i/-1
 بِرُومْ, بِرُومْ kim. brom
 - بِرُومِيْدْ bromid
 ات - barometr
 c. بِرُومْتَرْ
 - بِرُونْتَرْ, بِرُونْتَرْ tunc
 - 1) tunc (sif.); 2) tunc
 rəngində
 ~ الصابون - ات - بِرُوَاتْ qalığı; بِرُوَاتْ c. بِرُوَاتْ
 بِرُوَاتْ burun (gəminin)
 1) itiləmək, yonmaq, çərt-
 mək (karandaşı); 2) üzmək, taqətdən sal-
 maq; yormaq; 3) sıyırmmaq, sürtmək, sürtüb
 yara etmək (ayağı); III بَارَى 1) yarışmaq,
 ötüşmək; çəkişmək, rəqabət etmək (nədə
 تَبْرَأْ müq. et. تَبْرَأْ); 2) təqlid etmək; V تَبْرَأْ
 azad olmaq; danmaq, inkar etmək (nəyi
 من), dönmək (nədən من); VI تَبْرَأْ 1) bir-
 birilə yarışmaq, ötüşmək; 2) qarşı çıxmaq

(kimə); VII اِنْبَرَى 1) qarşı çıxmaq (kimə
 —); 2) başlamaq; 3) itilənmək, çərtilmək,
 ucundan nazıqləşdirilmək
 - ات - 1) cib bıçağı; 2) karandaşyonan
 - بِرَاءَةٌ = بِرَاءَةٌ
 - بِرَى 1) torpaq; 2) toz
 - 1) itiləmə, yonma, çərtmə; 2) geol.
 abraziya
 بِرَأْ: bax: بِرِيَّةْ
 - بِرِيَّةْ = بِرِيَّةْ
 - 1) yarış, müsabiqə;
 الـ علي كأس... final yarışları; ...
 ~ الشطرنج ~ şahmat
 ...kuboku uğrunda yarış;
 turniri; 2) təqlid
 - ات - مِبَارْ cib bıçağı
 - مِبَارْ itilənmiş, yonulmuş, çərtilmiş
 بِرِي بِرِي tibb. beri-beri
 بِرِيْتُونْ periton; الـ التهاب
 tibb. peritonit,
 qarın boşluğu divarlarını örtən seroz qişa-
 nın iltihabı
 1. Britaniya -i/-1; 2. britaniyalı
 بِرِيْتُونْ = بِرِيْتُونْ
 kim. berillium
 - ات - بِرِيْمُوسْ
 c. بِرِيْمُوسْ
 kim. barium
 1) almaq, əlindən almaq,
 oğurlamaq; 2) üstün gəlmək (علي kimə),
 qalib gəlmək, məğlub etmək, ötmək, geri-
 də buraxmaq (علي kimi); VIII اِنْبَرَّ
 almaq, əlindən almaq; oğurlamaq; aldadıb almaq,
 qopartmaq (kiminsə pulunu)
 - اِنْبَرَّ oğurlamaq; mənimsəmə; aldadıb
 almaq; qopartma
 - ات - 1) parça; 2) pambıq parça,
 bez; kətan parça

- ولد علي ~ 1) دۆش (*qadın döşü*); 2) yelin, əmcək; 3) budaq
 - بَرِّيوز *bəzzaz*, arşınmalçı, parça satan tacir
 - ات بَرِّيوز *c.* - əmzik
 - رسمية ~ 1) پالتار, geyim; 2) qiyafə, rəsmi geyim; 3) العمل ~ iş paltarı; 4) qiyafə, görkəm; boy-buxun, əndam
 - دُيُون دُيُون *c.* - düyünlü, düyün-düyün
 - بَرِّيوز *c.* 1) burun (*çaydanın*); 2) çıxış dəliyi; kran
 I بَرِّي (i, u) بَرِّي səpmək; II بَرِّي toxum vermək (*bitki haqqında*)
 - اَبَرِّي *c.* ədviyat, xuruş
 - بَرِّي toxumsatan, toxum alverçisi
 - بَرِّي *topl. c.* بَرِّي toxum; الكتان ~ kətan toxumu; قَطُونَا ~ *bot.* bağayarpağı; اَبَرِّي *c.* ədviyat, xuruş
 - بَرِّي چوخدوغان qadın
 - بَرِّي *c.* بَرِّي toxum, tum; الثمرة ~ toxum, dən, dənə; القطن ~ pambıq toxumu
 - بَرِّي *c.* bot. spor, büzeyrə (*bəzi bitkilərdə cinsiyyətsiz çoxalma orqanı*)
 بَرِّي دُودَمَه, mələz, qatışiq, hibrid
 I بَرِّي (u) بَرِّي doğmaq, çıxmaq, görünmək (*günəş, ay*)
 - بَرِّي doğma, doğuş, çıxma, qalxma (*günəşin, ayın*)
 I بَرِّي (u) بَرِّي tüpürmək; II بَرِّي tez-tez tüpürmək
 - بَرِّي 1) tüpürük, çırt; 2) tüpürcək, ağız suyu
 - بَرِّي *c.* - tüpürcəkqabı; 2) ilbiz; mollyusk; 3) Misir kobrası
 - بَرِّي tüpürmə
 - بَرِّي *c.* بَرِّي tüpürük, çırt, tüpürcək
 - بَرِّي *c.* بَرِّي tüpürcəkqabı

- I بَرِّي (u) بَرِّي dəlik açmaq, dəlmək, deşmək; الزجاجة ~ şüşənin ağızını açmaq; اليرميل ~ çəlləyin tıxacını açmaq
 - بَرِّي 1) dəlik, deşik, yırtıq; 2) ağız (*çəlləyin*)
 - بَرِّي tıxacıqan, burğu
 - بَرِّي *tibb.* suyun çəkilməsi
 - بَرِّي = بَرِّي
 - بَرِّي *c.* مَبَرِّي 1) *tibb.* troakar; 2) kran
 - بَرِّي *kim.* vismut
 - بَرِّي *q.* بَرِّي toyuqsinə
 بَرِّي süd qardaşı
 - بَرِّي = بَرِّي
 - بَرِّي *c.* بَرِّي, بَرِّي pişik
 - بَرِّي piş!
 - بَرِّي *xalq dil.* yetər!, bəsdir!, kifayətdir!
 - بَرِّي xırda şey, xırda balıq; qurd-quş
 - بَرِّي *bot.* cır havuc; şüyüt (*Məğrib*)
 - بَرِّي busbusə (*buğda unu, şəkər və yağ-la bişirilmiş şirin yemək*)
 - بَرِّي pasterizə etmək
 - بَرِّي *c.* بَرِّي bostan, bağ
 - بَرِّي *c.* بَرِّي bağban, bostançı
 - بَرِّي bağçılıq; bostançılıq
 - بَرِّي bifşteks
 - بَرِّي *tex.* بَرِّي porşen
 - بَرِّي *c.* بَرِّي, بَرِّي porşen, piston
 - بَرِّي *kart.* بَرِّي qaratoxmaq
 - بَرِّي şirinçörək, kökə; yastı həb, tablet
 I بَرِّي (u) بَرِّي (*nəvisə*) vaxtından əvvəl etmək, danışmaq; بَرِّي (u) بَرِّي qaşqabağını tökmək, sımsırığını sallamaq, üzgözünü turşutmaq; tərs-tərs baxmaq; VIII بَرِّي 1) (*nəvisə*) vaxtından əvvəl etmək, danışmaq; 2) vaxtsız olmaq, vaxtından qabaq olmaq; 3) *məch.* qaşqabaqlı olmaq
 - بَرِّي qaşqabaqlı; acıqlı, hirsli

- باسورُ c. بَاسِيرُ babasil; şiş; ur, fir, törəmə
- بَاسِرٌ = بَسْرٌ
- بَسْرٌ topl. c. بَسَارٌ kal, dəyməmiş, yetişməmiş xurma
- بَسْرَاتٌ c. بَسْرَةٌ kal xurma dənəsi
- بَسْرٌ ~ الاسارير : مَبْسَرٌ
- مَبْسَرٌ 1) vaxtsız, vaxtından qabaq; فمن ... الـ ... indi vaxtı deyil; 2) kal, dəyməmiş, yetişməmiş
- I بَسَطَ (u) بَسَطَ 1) sərmək; döşəmək, açmaq (*qəzeti*); 2) yaymaq; 3) açmaq; ~ له يد المساعدة; ~ زراعہ ~ kiməsə kömək əlini uzatmaq; 4) təmizləmək; düzəltmək, hamarlamaq; 5) uzatmaq, uzun-uzadı danışmaq; izah etmək, aydınlaşdırmaq; 6) sevindirmək, ləzzət vermək; 7) uzadıb-yığmaq, döymək, cəzalandırmaq; 8) döymək (*dəmiri*); 9) üstünlük vermək (*kimə-nəyə təsirlik halda, kiminlə-nə iləsə müqayisədə* (علي) يده); ~ əlini açmaq; ~ gen-bol, qənaət etmədən xərcəlmək, bədxərclik etmək; ~ نفسه ~ əylənmək, fikrini dağıtmaq; ~ المائدة ~ süfrə salmaq, süfrə açmaq; بَسَطَ (u) بَسَطَ sadə, asan olmaq; II بَسَطَ 1) sadələşdirmək, asanlaşdırmaq; sadə dildə şərh etmək; 2) yaymaq; hamarlamaq; III بَاسَطَ 1) sadə rəftar etmək; 2) əyləndirmək, məşğul etmək, vaxtını keçirtmək; V اَبْسَطَ 1) genişlənmək, yayılmaq; 2) dərinə getmək (*nədəsə* (في) الكلام ~ başı söhbətə qarışmaq; 3) sadə rəftar etmək (*kiminlə* —); VII اَبْسَطَ 1) uzanmaq, yayılmaq, sərilmək, döşənmək; 2) genişlənmək, artmaq; 3) sevinmək; məmnun olmaq; 4) açılmaq; düzəldilmək (*məs., əl*)
- اَبْسَطَ bax: əlifba sırası ilə

- اَبْسَطَ 1) genişlənmə; القلب ~ tibb. dias-tola; والتمدد و قابلية الـ ~ gərilmə qabiliyyəti; müxtəlif cür mənalandırılma qabiliyyəti; 2) sevinc; razılıq, məmnunluq; xoş əhval-ruhiyyə
- اَبْسَطَ c. بَسَطَ, اَبْسَطَةَ palaz, xalça; الرحمة ~ rəhmət örtüyü; الريح ~ folk. uçan xalça; طَرَحَ macaz. müzakirəyə təqdim etmək, müzakirəyə çıxarmaq
- بَسَاتَةٌ sadəlik; sadələşməlik; ~ في bəsit, sadə; sadəcə
- بَسَطَ 1) uzun-uzadı izah etmək; 2) döşəmək, yaymaq, sərmək; 3) döşənəcək; 4) əyləndirmək, şənləndirmək; sevinc; məmnunluq; 5) riyaz. surət; 6) bəst (*çətənə toxumundan hazırlanan narkotik maddə*); بَسَطَ اَلْيَدِ əliaçıqlıq; ~ قَلَمٌ qələm
- بَسَطَ 1) genişlik, uzun-uzadı, müfəssəllik; ~ نَكَمٌ uzun-uzadı, ətraflı danışmaq; 2) həcm; 3) bolluq, çoxluq; 4) həmc. حيي في ~ من ~ firavanlıq; zənginlik; ~ العيش و يسر eninə-boluna yaşamaq, firavan yaşamaq; 5) səki, kandar (*qapının qabağında*); 6) bəstə (*un, süd, yumurta və şəkərdən hazırlanan pirojna*); 7) müfəssəl (*ətraflı*) təsvir (*nəyin* عن)
- بَسَطَ bəstəçi, narkotik alverçisi
- بَسَطَ c. بَسَطَ, 1. 1) sadə, bəsit; 2) sərilmiş, döşənmiş; 3) sadə, sadələşmə; 4) mötədil (*ödəniş haqqında*); ~ اليبدين ~ əliaçıq, səxavətli; 2. bəsit (*əruz vəznində şer ölçüsü*)
- بَسَطَ q. بَسَاتٌ c. بَسِيطَةٌ ~ 1. الـ - dən 1. بَسِيطٌ elmin bəsit məsələləri
- بَسِيطٌ bəsitləşdirmə; hamı üçün anlaşılıq dildə izah etmə

- مَبَاسِطَةٌ (*kiminləsə*) çəkinmədən, sıxıl-madan rəftar etmək;
- مَبْسُوطٌ sadələşdirilmiş; hamı üçün anla-şıqlı şəkildə şərh edilmiş
- مَبْسُوطٌ 1) genişləndirilmiş, geniş, uzun-uzadı; 2) məmnun, razı; 3) firavan
- مَبْسُوطٌ c. ات - genişlik, açıqlıq; geniş meydan
- مَبْسُوطٌ döşənmiş, sərilməmiş; sərili; 2) yastı, düz; 3) məmnun, xoş əhval-ruhiy-yəli; 4) kefli
- بَسْطَرٌ alebastr, kəc, kirəc
- بَسْطَرْمَةٌ basdırma
- بَسْطِيلَةٌ bəstilə (*un, toyuq əti, badam, şəkər, yağdan hazırlanmış yemək*)
- I بَسَقٌ (u) بَسُوقٌ 1) uca, hündür olmaq; yük-səlmək (*nəyə qədər* (إلى)); qalxmaq; 2) üstün gəlmək (*kimə* (علي)); II بَسَقٌ yüksəyə qaldırmaq (*nəyi*)
- بَسَقٌ c. بَوَاسِقٌ uca, yüksək; الاخلاق ~ nəcib, alicənab
- بَسْكَوَيْتٌ *topl.* biskvit, peçenyə
- بَسْكَوَيْتَةٌ c. ات - biskvit
- I بَسَلٌ (u) بَسَالَةٌ igid, qorxmaz, cəsur olmaq; V إِبْتَسَلٌ qaşqabaq tökmək; X إِسْتَبَسَلَ fədakarlıq etmək; şücaət göstərmək; ölüm-dən qorxmamaq; إِبْتَسَلَ فِي الْقِتَالِ döyüşdə rəşadət göstərmək
- إِبْتَسَلَ fədakar igidlik; ölümə məhəl qoymama
- بَسَلَ c. بَاسِلٌ igid, şücaətli, qorx-maz, cəsur, şanlı, rəşadətli
- بَسَالَةٌ igidlik, cəsərət, cəsurluq, rəşadət
- بَسَلَةٌ noxud; ~ خَضْرَاءُ yaşıl noxud
- I بَسَمٌ (i) بَسِمٌ gülümsəmək; gülmək; əylən-mək; لَهُ الْحِطُّ ~ bəxti gətirmək; V تَبَسَّمَ gülüm-səmək; təbəssüm etmək; VIII إِبْتَسَمَ = V

- إِبْتَسَامَةٌ, إِبْتَسَامٌ c. تəbəssüm, gülümsəmə;
- ~ الْكَلْفُ yalandan gülümsəmək
- بَسَمٌ gülümsəyən; gülən
- بَسَمٌ gülümsəyən; güləyən; üzügülər; şən
- بَسَمَةٌ c. بَسَمَاتٌ gülüş, təbəssüm
- إِبْتَسَامٌ = تَبَسَّمَ
- بَسَمٌ gülümsəyən
- مَبْسُوطٌ c. مَبَاسِمٌ ağız; dodaq; السجارة ~ müştük
- سمو *bax:* باسم الله = ~ الله : بَسْمٌ باسم الله الرحمن الرحيم «bismillah» بَسْمَلٌ «Rəhmli və Mərhəmətli Allahın adı ilə» demək; بَسْمَلٌ = تَبَسَّمَ
- بَسْمَلَةٌ «bismillah» demə
- بَسِيسَةٌ bəsisə (*un, yağ və baldan hazırlan-muş şirniyyat*)
- بَسِيكُولُوجٌ psixoloq
- بَسِيكُولُوجِيٌّ psixoloji
- بَسِيكُولُوجِيَّةٌ بَسِيكُولُوجِيَا psixologiya
- إِبْتَاغٌ *bax:* بَسِنٌ
- بَسِينَةٌ c. ات - *xalq dil.* pişikciyəz
- I بَشٌ (ə) بَشَاشَةٌ, بَشٌ gülümsəmək; sevin-cək, sevinə-sevinə qarşılaşmaq (*kimi* (بِ-)); gülər üzlə, məhribanlıqla rəftar etmək; xoş münasibət bəsləmək (*kimə* (لِ-))
- بَشٌ gülürüz; məhriban; şən
- هَشٌ بَشٌ gülürüz; səmimi; məhriban; بَشٌ gülürüz-xoşsifət
- بَشَاشَةٌ xoşüzlü; məhriban
- بَشَاشَةٌ 1) gülüş, gülümsəmə; 2) məhriban-çılıq, üzügürlük, xoşüzlük; nəvaziş
- بَشٌ = بَشَوْشٌ
- بَشْرُوشٌ = بَشَارُوشٌ
- بِشَامِيلٌ bişamil (*sous, xörək şirəsi*)
- بَشْبِشٌ islatmaq; isladib yumşaltmaq; yaş etmək; suya salmaq; بَشْبِشٌ islanmaq, yaş olmaq

– بِشْتِ islatma; yaş etmə; suya salma
بِشْتِ c. بُشُوتُ 1) bişt (*bürüncəyə bənzər geyim*); 2) kofta

بِشْتِ passiv pederast

– بِشْتِ c. اِتْ – 1) piştaxta; 2) sinif lövhəsi; 3) kiçik kamod

I بِشْرٌ (i, u) بِشْرٌ qabığını soymaq; təmizləmək, qazıb təmizləmək; ovuşdurmaq, ovxalamaq, sürtüb təmizləmək; بِشْرٌ بِشْرٌ, بِشْرٌ (u) بِشْرٌ *yaxud* بِشْرٌ, بِشُورٌ (ə) sevinmək (*nəyə* –); II بِشْرٌ 1) xoş xəbərlə sevindirmək; müjdələmək; 2) qabaqcadan xəbər vermək (*nəyi* – بِشْرٌ); بِشْرٌ ~ xeyir müjdəsi vermək; بِشْرٌ ~ dini təbliğ etmək, missionerlik fəaliyyəti ilə məşğul olmaq; III بِشْرٌ 1) aparmaq, yeritmək; yerinə yetirmək; həyata keçirmək; 2) idarə etmək, müdirlik etmək; 3) girişmək (*nəyə*); məşğul olmaq (*nə ilə*); işlətmək, tətbiq etmək, məşğul olmaq; بِشْرٌ ~ ticarətlə məşğul olmaq; بِشْرٌ ~ sənətkarlıq etmək; بِشْرٌ ~ təhqiqat aparmaq; بِشْرٌ ~ hakimiyyəti həyata keçirmək; بِشْرٌ ~ cinsi əlaqədə olmaq; IV بِشْرٌ 1) sevinmək; 2) sevindirmək (*nə ilə* –); VI بِشْرٌ bir-birinə xoş xəbər vermək; bir-birini təbrik etmək (*nə ilə* –); VII بِشْرٌ təmizlənmək, qabığı soyulmaq; X بِشْرٌ 1) sevinmək; yaxşı bir şey gözləmək; yaxşı bir şey görmək (*nədə*); بِشْرٌ ~ xeyir görmək; 2) sevindirmək (*kimi nə ilə* –)

– بِشْرٌ SIXI; TIXAC

– بِشْرٌ c. اِتْ – kəpənək

– بِشْرٌ c. بِشْرٌ muştuluq

– بِشْرٌ c. بِشْرٌ 1) xoş xəbər, müjdə; عيد ~ بِشْرٌ bayramı (*xristianlıqda*); 2) İncil;

3) yeni bir şey; novbar; بِشْرٌ ilk xurmalılar; بِشْرٌ həyat müjdəçiləri, həyatın ilk əlamətləri

– بِشْرٌ müjdə

– بِشْرٌ şənlilik; sevinc; وَايْنَسُ ~ فِي Şən və mehribanlıqla

– بِشْرٌ 1) insan; كَأَنَّهُ لَمْ يَمْسُسْهُ ~ sanki ona insan əli dəyməmişdir; 2) bəşər; insanlar; بِشْرٌ ~ bəşər övladı; Adəm ~ أَبُو Adəm; Həvva; 3) anat. cinsiyyət orqanı

– بِشْرٌ c. بِشْرٌ dəri, qabıq, epiderma; ذُوو قَارَادَرِيلِيلُ ~ قَارَالَار; قَارَالَار; ذُوو قَارَادَرِيلِيلُ ~ قَارَالَار

– بِشْرٌ = بِشْرٌ c. بِشْرٌ

– بِشْرٌ 1) bəşəri; insan cəmiyyəti; 2) dəri -i/-ı; dəriüstü

– بِشْرٌ 1) bəşəriyyət, insanlıq; 2) insan təbiəti

– بِشْرٌ = بِشْرٌ

– بِشْرٌ c. بِشْرٌ 1. xoş xəbər; ~ الوجه xoşsifət; 2. 1) sevinc müjdəçisi; 2) müjdəçi; 3) incilçi

– بِشْرٌ c. 1) ilk bəhrələr, ilk nəticələr; 2) xoş əlamətlər, müjdələr; بِشْرٌ ~ الصبح sübhün müjdəçiləri

– بِشْرٌ 1) xoş xəbər vermək; müjdələmə; 2) dini təbliğ; missionerlik fəaliyyəti; ~ missioner cəmiyyəti

– بِشْرٌ missioner -i/-ı; ~ الارساليات missioner missiyaları; ~ النشاط missioner fəaliyyəti

– بِشْرٌ 1.1) yerinə yetirən, həyata keçirən; 2) birbaşa, dolay; ~ غير vasitəli; bilvasitə; 2. müdir; baxıcı, gözetçi, nəzarətçi

– بِشْرٌ 1) yerinə yetirmə, aparma, həyata keçirmə; 2) məşğul olma (*nə ilə*); 3) cüt-

ləşmə; cinsi əlaqədə olma; مَبْشَرَةٌ birbaşa, bilavasitə, vasitəsiz

– مَبْشَرٌ 1) missioner, din təbliğçisi;

2) incilçi; incilçilər sektasına mənsub adam

– مَبْشَرَةٌ c. مَبْشَرٌ sürtkəc

بَشْرُوشْ zool. flaminqo; qızılqaz

بَشْرُوفٌ c. بَشْرَافٌ mus. müqəddimə; uvertüra

I بَشَعَ (ə) بَشَعٌ, بَشَاعَةٌ 1) çirkin, iyrənc olmaq; pis, xoşagəlməz olmaq; 2) ikrah doğurmaq (نَايَا قَارِشِي —) بِالطَّعَامِ ~ yeməkdən çiyrənmək; ~ o bu işdən bezib, cana doyub, təngə gəlib; V تَبَشَعُ = I; X اِسْتَبَشَعُ çirkin, iyrənc hesab etmək; çiyrənmək, iyrənmək

– بَشَاعَةٌ çirkinlik, iyrənclik, pislik

– بَشَعٌ, تَبَشَعٌ çirkin, iyrənc, pis, xoşagəlməz; nifrətdoğuran, ikrahlandırın, mənfur, çiyrəndirən

بَاشِقٌ bax: əlifba sırası ilə

I بَشَكَ (i) بَشَكٌ yalan demək, yalan danışmaq; VIII اِبْتَشَكَ = I

بَشَاكِرِي c. بَشَاكِرَةٌ qəssab köməkçisi

– بَشَاكِرَةٌ ~ heyvanı kəşib doğrama

بَشَاكِرٌ c. بَشَاكِرٌ odçəkən, atəşkeş

بَشَاكِرٌ c. بَشَاكِرٌ dəsmal, məhrəba; salfet; ~

hamam dəsmalı; qətfə

بَشَاكٌ tar. beşlik (xırda türk pulu)

بَشَلَةٌ c. اِتْ – basil (çöpşəkilli mikrob)

بَشَلَةٌ = بَشْلُوشْ

I بَشِمَ (ə) بَشِمٌ 1) çox yemək; toxluq etmək; yediyini həzm edə bilməmək; بَشِمٌ 2) ~ من (ə) بَشَامَةٌ nifrət bəsləmək (نَايَا ~ من) nifrət bəsləmək (نَايَا ~ من) bu iş onu təngə gətirib; o bu işdən bezib; IV اَبَشِمَ həddən çox yedirtmək; toxluq edəndə qədər yedirtmək

– بَشَامٌ topl. bot. Məkkə balzamini, xına-çiçəyi

– بَشَامَةٌ nifrət, ikrah

– بَشِمٌ 1) həddən artıq çox yemək; 2) toxluq; həzm edə bilməmə

– بَشِمَةٌ bəşmə (xoş ətirli ağac, çöplərdən diş təmizləmək üçün istifadə edilir)

بَشِمَلَةٌ bot. əzgil ağacı; əzgil

– بَشِمَسٌ bəşənsu (qibtə təqviminin 9-cu ayı)

(بَشِنُق) بَشِنُقٌ başını bağlamaq

– بَشِنُقَةٌ, بَشِنُقَةٌ yaylıq, örpək, baş örtüyü

– بَشِنُقٌ Misir şanagülləsi; suzanbağı; لا يعجبه الـ و من زرعه At. sözü: onu razı salmaq olmur (hərflər nə zanbaq xoşuna gəlir, nə də zanbaq əkən)

I بَصَّ (ə/i) بَصٌّ, بَصِيصٌ 1) parlamaq, parıldamaq, titrək parıltı vermək, sayrımaq; 2) baxmaq, boylanmaq (haradan (من) بَصَّ 1) gözünü açmaq (küçük haqqında); 2) quyuğunu bulmaq (it haqqında); V بَصَّصَ izləmək, güdmək, casusluq etmək

– بَصَّاتٌ c. بَصَّاتٌ avtobus

– بَصَّاصٌ 1) güdən, izləyən; 2) casus, xəfiyyəçi

– بَصَّاصَةٌ c. اِتْ – göz

– بَصَّةٌ 1) baxış, nəzər; 2) yanar kömür; köz; kösöv

– بَصِيصٌ parıltı, ışıltı, işarantı; ~ من الامل ~ işıqucu, işıq yeri

1) Bَصَّصَ quyuq bulmaq (it haqqında); 2) göz vurmaq; göz eləmək; süzmək (kimisə); بَصِيصٌ ~ gözaltı baxmaq; 3) şorgözlük etmək; eşqbazlıq etmək; بَصَّصَ güdmək, baxmaq; izləmək (kimi علي)

– بَصَّاصِيصٌ c. qızarmış kömür; köz

– بَصَّصَةٌ 1) quyuq bulmaq; 2) göz vurma; 3) eşqbazlıq etmə

I بَصَرَ (ə) بَصَرَ yaxud بَصَرَ (u) بَصَارَةٌ
 1) görmək, sezmək (nəyi بَصَارَةٌ); 2) başa düşmək, bilmək; bacarmaq; II بَصَرَ 1) gös-tərmək, izah etmək; 2) maarifləndirmək; öyrətmək (nə بَصَرَ); 3) Bəsrəyə yollanmaq; 4) qabaqcadan bilmək, duymaq, sezmək (nəyi بَصَرَ); IV أَبْصَرَ 1) görmək; 2) başa düş-mək o, Bakıda doğulub (hərf. işıq üzü görüb); V تَبَصَّرَ 1) fikirləşmək, mühakimə yürütmək; düşünmək (nə barədə fi); ağıl-fərasət, dərrakə göstərmək; 2) görmək (nəyi بَصَرَ); X اِسْتَبَصَّرَ 1) yaxşı-yaxşı baxmağa çalışmaq; 2) anlamağa, bil-məyə çalışmaq; 3) baxmaq, müayinə etmək; xəstəni müayinə etmək; 4) bəsirətli, fərasətli, dərrakəli, açıqgözlü olmaq; 5) aydın olmaq, göz qabağında olmaq
 - 1) اِبْصَارٌ görmə; baxış
 - 2) اِبْصَارِيٌّ optik
 - 3) اِسْتَبْصَارٌ nüfuz etməyə, anlamağa, bil-məyə çalışma; 2) baxma, yoxlama, müayi-nə etmə; 3) bəsirət, fərasət; intuisiya
 - 4) بَوَاصِرٌ c. göz
 - 5) بَصَارَةٌ 1) görmə; 2) dərkətmə, yaxşı bilmə
 - 6) بَصَارَةٌ bisarə (doğranmış paxla, gülxət-mi, nanə və başqa ətirli şeylərdən bişiril-miş yemək)
 - 7) بَصَارَةٌ c. – baxıcı, falçı qadın
 - 8) صَحِيحٌ بَصَرَ 1) görmə, göz; ~ بَصَرَ ~ صحیح الـ normal görən; ~ بَصَرَ طول uzağı yaxşı görmə; uzağı yaxşı görən; ~ بَصَرَ قصر uzağı görmə-mə; ~ بَصَرَ قصير uzağı yaxşı görməyən; uzaq-görməz; ~ بَصَرَ علي مدي سمع: سمع تحت سمعه و ~ ه göz işlədikcə; ~ بَصَرَ كلمح bir anda, bir göz qırpımında; ~ بَصَرَ بصيرة و ~ بَصَرَ كل ذي ~ و بصيرة gözü və bəsirəti olan hər kəs; ~ بَصَرَ غاب عن الابصار

gözdən itmək; ... وقع ~ ي علي... gözümə dəydi, gözümə sataşdı; ~ بَصَرَ بالابصار أنه يُرْمَى o çox məşhurdur, tanınır; 2) ayırd etmə, fərqləndirmə; 3) qavrama; 4) başa düşmə, anlama, bilmə; ~ بَصَرَ رجال الرأي ~ o bunu daha yaxşı bilir; 5) bəsirət, fərasət; 6) baxış, nəzər

- 1) بَصَرِيٌّ 1. Bəsrə -i/-ı; 2. 1) Bəsrə sakini; bəsrəli; 2) tar. Bəsrə qrammatika məktəbinin nümayəndəsi

- 2) بَصَرِيٌّ 1) görmə (göz) -i/-ı; gözlə görü-nən; əyani; ~ بَصَرَ الوسائل əyani vəsait; 2) göz -i/-ı; 3) optik

- 3) بَصَرِيٌّ c. hamç. ~ بَصَرَ علم optika
 - 4) بَصَرِيٌّ c. 1) yaxşı görən; görə bilən; gözlü; 2) fərqləndirən; ~ بَصَرَ العين ~ e و اليد ~ e gözlə; 2) fərqləndirən; ~ بَصَرَ At. sözü: göz görür, əl çatmır; 3) ağıllı, fərasətli, bəsirətli

- 4) بَصَرِيٌّ c. 1) ağıl; 2) dərrakə; ~ بَصَرَ سداد ~ yüksək dərrakə; 3) bəsirət, fərasət, uzaqgörənlik; ~ بَصَرَ من هذا o bunu yaxşı bilir

- 5) تَبَصَّرَ 1) düşünmə, fikir yürütmə; 2) düşün-cəlilik, dərrakəlik, mühakiməlilik

- 6) تَبَصَّرَ izah etmə, aydınlaşdırma; gözü-nü açma, gələcəyi görmə

- 7) مُبْصِرَةٌ televiziya

- 8) مُبْصِرٌ televizor

- 9) مُبْصِرٌ görən, gözlü

- 10) مُسْتَبْصِرٌ bəsirətli, ağıllı-fərasətli

- 11) بَصَطْرٌ = بَصَطْرٌ

I بَصَقَ (u) بَصَقَ tüpürmək

- 1) بَصَاقٌ 1) tüpürük, çırt; 2) tüpürcək; ağız suyu

- 3) بَصَاقَةٌ c. – tüpürcəkqabı

- بَصَقَةٌ tüpürük, çırt

- بَصَاقَةٌ = مَبَاصِقٌ c. مَبِصَقَةٌ

(بصل) II بَصَلَ soyundurmaq; soğan kimi soymaq; kefinə soğan doğramaq

- بَصَلَ topl. soğan; الزير ~ giasint (*zanbaq fəsiləsindən ətirli bitki*); ماء الـ soğan suyu; ميناء الـ İskəndəriyyə şəhərində məhəllə adı

- بَصَلَةٌ c. بَصَلَةٌ - soğanaq; bir baş soğan; baş, bir baş; الزهر ~ gül soğanağı; الفأر ~ bot. dəniz soğanı; المحبب خروف ~ At. sözü: yarın yara sovqatı bir dəstə bulaq otu (*hərf. yardan bir baş soğan da quzudur*); لا يـ heç nəyə dəyməz; bir qəpiyə dəyməz

- بَصَلِيٌّ 1) soğanaqlı; 2) soğanabənzər

- بَصِيلَةٌ c. بَصِيلَةٌ - soğanaq; البيضاء bot.

Alp amarillisi (*soğanaqlı bəzək bitkisi*); Alپ amarillisi (*soğanaqlı bəzək bitkisi*); الشعير ~ tibb. tük soğanağı; 2) bot. giasint (*Suriya*)

I بَصَمَ (u) بَصَمَ 1) ştempel vurmaq; damğa vurmaq; ştamplamaq; بختم ~ möhür vurmaq; 2) basmaq, çap etmək; üzünü çıxarmaq; القماش ~ parçaya naxış vurmaq; 3) barmaq basmaq (*imza əvəzinə*); الدرس ~ dərsi əzbərləmək

- بَصَمَاتٌ c. بَصَمَةٌ 1) basma, ştempel, ştamp, möhür, damğa; 2) ottisk, üz, iz; الإصبع ~ barmaq izi

² بُوصَةٌ = بُصَةٌ

بُوصَةٌ yanar kömür, kösöv

I (بص) بَصَّ (ə/i) بَصَّ simləri bir-bir seçib yoxlamaq; kökləmək, sazlamaq (*musiqi alətini*); بَصَّ (ə/i) بَصَّ xəfif-xəfif axmaq, gilə-gilə axmaq; damcılamaq; بَصَّ (ə/i) بَصَّ yaxud بَصَّ incə, zərif dərili olmaq; IV أَبَصَّ az-az vermək;

V تَبَصَّصَ az-az almaq; حَقَّ ~ haqqını az-az almaq

- بَصَّ, بَصَّ, بَصَّ zərif dərili

- بَصَّ c. بَصَّ suyu az olan

I بَصَّ (ə) بَصَّ 1) kəsmək, yarmaq; kəşib atmaq; 2) amputasiya etmək; II بَصَّ bazarlıq etmək; mal almaq; III بَصَّ cütləşmək; cinsi əlaqədə olmaq; V تَبَصَّ = II; X اِسْتَبَصَّ 1) alver etmək; mal gətirmək (*haradan*); mal almaq (*kimdən*)

- بَصَّ c. بَصَّ mal, alış-veriş predmeti;

بَصَّ zinət predmetləri (*mal kimi*); بَصَّ onun bilik yükü azdır

- بَصَّ 1) kəsmə, yarma; kəşib atma;

2) amputasiya

- بَصَّ c. بَصَّ qadın cinsiyyət orqanları

- بَصَّ bir qədər; bir neçə (3-dən 10-a qədər); ~ on neçə ev

- بَصَّ c. بَصَّ parça, tikə (*ətin, çörəyin*)

- بَصَّ, بَصَّ alış, alqı

- بَصَّ c. بَصَّ tibb. lanset, cərrah bıçağı; neştər

I بَطَّ (ə/u) بَطَّ açmaq, yarıb açmaq; içəltini təmizləmək; II بَطَّ döymək; yastılatmaq; başını əzmək; əzişdirmək, kötəkləmək

- بَطَّ topl. c. بَطَّ ördəklər; بَطَّ ~ çöl ördəkləri; شمالی ~ zool. şimal dəniz ördəkləri; ~ فرخ yaşılbaş, erkək ördəklər; ~ عَوَام At.sözü: ördək balası üzgüçü olar

- بَطَّ (1 - ات) c. بَطَّ

~ yaşılbaş, erkək ördək; أنثى ~ dişi ördək; 2) ördək şəklində qab; الساق ~ yaxud baldır (*ayaqda*); !~ يا qəşəng qız! (*adətən nəvazişlə müraciət üçün işlədilir*)

- بَطَّ yastı; zolaq

- مَبْطُوطٌ yastı
بطَارِيَّةٌ, بَطَارِيَّةٌ c. 1) *el.* batareya;
جَافَةٌ ~ cib fənəri üçün batareya;
قُورُ batareya; سَائِلَةٌ ~ maye batareya;
شَمْسِيَّةٌ ~ günəş batareyası; كَلْوَانِيَّةٌ ~ qalvanik
batareya; كِيمَايِيَّةٌ ~ kimyəvi batareya; 2) *hərb.*
batareya

بَطَاطِسُ topl. kartof
- بَطَاطِسَةٌ c. 1) bir baş kartof
- بَطَاطَةٌ c. 2) حلوة ~ batat, şirin kartof
I بَطُو (u) بطءٌ ağır, yavaş, asta tərپənmək;
ləngitmək, yubatmaq; II بَطَأٌ gecikdirmək,
yavaşıtmaq, sürətini azaltmaq; IV أَبْطَأَ
1) yubatmaq, uzatmaq; 2) gecikdirmək,
süründürmək (نَوي) ما ~ بك عنّا?; V تَبَطَأَ
1) yavaşıtmaq; VI تَبَاطَأَ 1) astagəl olmaq; ağır,
ləng tərپənmək; 2) uzanmaq; sürəti azal-
maq; X اِسْتَبَطَأَ 1) ağır, ləng hesab etmək;
2) səbirsizliklə gözləmək
- اِطْيَاءٌ ləngimə, gecikmə; yubanma; بلا
~ الامر لا يحتمل الـ (دون) bu iş təxirə salına bilməz, bu işi gecikdirmək
olmaz

- بَطْنَانٌ ... ما بَطْنَانٌ nə qədər ləng...
- بَطْنَةٌ astalıq, lənglik; ~ بَطْنٌ ləng, asta
- بَطْنَةٌ astalıq, lənglik
- بَطْنٌ c. 1) asta, ləng; الحركة ~ ağır
tərپənən; ağır hərəkət edən; 2) tənblə
- بَطْنَانٌ yavaşayan, yubanan; uzunçəkən,
uzunsürən, uzun davam edən
بَطْبُطٌ 1) vaqqıldamaq; 2) baş vurmaq, suya
dalmaq; sualtı üzmək; şappıldatmaq, sıçratmaq
- بَطْبُطَةٌ 1) vaqqıldama; 2) baş vurma, suya
dalma; şappıldatma, sıçratma

I بَطَحَ (ə) بَطْحٌ 1) açmaq, uzatmaq, sərmək;
aşırmaq, yıxmaq; 2) yaralamaq (*başından*);

III بَاطِحٌ yıxmaq, çevirmək, devirmək;
V تَبَطَّحَ uzanmaq; sərilmək; arxası üstə
yıxılmaq; VII اِنْبَطَحَ 1) sərilmək, arxası üstə
uzanmaq; 2) yerə sərələnmək; علي وجهه ~
(علي بطنه) qarnı üstə uzanmaq (*tüfəng atan-
da*); 3) yaralanmaq (*başından*)

- بَطْحَاءٌ = أَبَاطِحُ c. أَبَاطِحُ
- بَطْحَاءٌ 1) sayıqlama (*qızdırmadan*);
2) *tibb.* quru plevrit
- بَطْحَاءٌ q. c. بَطْحَاءٌ, بَطْحَاوَاتٌ 1) çayın geniş
məcrası; vadi; 3) savanna
- بَطْحَجِيَّةٌ c. بَطْحَجِيَّةٌ ilk başlayan; başçı,
qabaqda gedən

- بَطْحَاتٌ c. بَطْحَاتٌ 1) düzənlik; 2) yara (*baş-
da*); زَرْبِيٌّ مَسْأَلٌ علي رأسه ~ يحسَسُ عليها
hər kəs öz dərdindən danışır (*hərf. kimin
başında yara varsa, əli daima yarasında
olar*)

- بَطْحَاءٌ = بَطَائِحُ c. بَطِيحَةٌ
- مَبْطُوحٌ 1) sərilmiş, sərələnmiş; 2) yastı
بَطِيحٌ, هَمَّاحٌ hamç. ~ احمَرُّ qarpız;
topl. yemiş
- العجلة ~ القارِيزُ - ات. بَطِيحَةٌ, بَطِيحَةٌ ~
تəkər poyrası / göbəyi
- مَبْطُوحٌ c. مَبْطُوحٌ bostan

I بَطْرٌ (ə) بَطْرٌ 1) narazı olmaq; 2) naşükür,
nankor olmaq; yaxşılıq bilməmək; لن أبطر
mən Allahın nemətinə naşükürlük
etməyəm (*nədə* , في); 3) lovğa, təkəb-
bürlü, dikbaş olmaq; IV أَبْطَرَ 1) özizləmək,
ərköyün böyütmək; nazlamaq, korlamaq;
2) lovğa, dikbaş, təkəbbürlü etmək
- بَطْرٌ narazılıq; 2) naşükürlük, nankor-
luq; 3) lovğalıq, təkəbbürlülük, dikbaşlıq
- بَطْرٌ lovğa, dikbaş, təkəbbürlü
- بَطْرَانٌ 1) narazı; 2) naşükür, nankor;
3) lovğa, dikbaş, təkəbbürlü

بَطْرَخ c. بَطَارِخُ , بَطْرُوخُ küri

- مُبَطْرَخَةٌ : küriülü balıq

بَطْرُسُ xüs. ad, k. Pyotr

بَطْرَقُ c. بَطَارِقُ patriarx

- بَطْرُقْكَانَةٌ c. اَت 1) patriarxın evi;

2) patriarxiya

- بَطْرُقْكَ = بَطْرَيْرْكَ

- بَطْرَيْرْكَي patriarx -i/-ı

I بَطَشُ (u/i) 1) hücum etmək (*kimin-sə üzərinə* ب); vurmaq (*kimi* ب); 2) tutmaq; ələ keçirmək (*kimi* ب); yerə vurmaq (*kimi* ب)

- بَطَّاشٍ 1) qüdrətli, güclü; 2) qəddar

- مارس سياسة بَطَشُ qüdrət, qüvvət, güc; زوراكيلق və soyğunçuluq siya-səti yürütmək

- بَطْشَةٌ hücum; 2) zorakılıq; 3) zərbə

بَطَاقَةٌ c. بَطَاقُ 1) kağız; məktub;

بَطَاقَةُ الدخول ~ giriş bileti; بَطَاقَةُ البريد ~ poçt açıqçası; بَطَاقَةُ الشخصيّة (الهويّة) ~ şəxsiyyət vəsiqəsi; بَطَاقَةُ الزيارة ~ yaxud بَطَاقَةُ الاعاشة (التموين) ~ viziit kartı, kartvizit; 2) yafta, damğa; etiket

I بَطْلٌ (u) بَطْلٌ 1) yalan, boş, əsassız, tutarsız olmaq; heçə çıxmaq, zay olmaq; 2) avara, tənbel, veyil olmaq; 3) işsiz olmaq; 4) qüvvəsini itirmək, dayanmaq, durmaq, kəsilmək; ləğv olunmaq; 5) batıl olmaq; بَطُولَةٌ (u) بَطْلٌ 1) qəhrəman olmaq; 2) çempion olmaq; II بَطْلٌ 1) saxlamaq, salmaq (*qüvvədən nəyi*); 2) qurtarmaq (*nə ilə*); بَطْلٌ ~ yeməyi kəsmək; 2) ləğv etmək; məhv etmək; qüvvədən salmaq; 3) işsiz qoymaq; IV أَبْطَلٌ 1) ləğv etmək; qüvvəsini itirmiş elan etmək; məhv etmək; aradan qaldırmaq; 2) dayandırmaq, saxla-

maq (*işi*); 3) yalan demək; boşboğazlıq etmək; V تَبَطَّلَ avaralanmaq, tənbellik etmək, heç bir iş görməmək, işsiz gəzmək

- لَغْوٌ بَطْلٌ ləğv etmə; yox etmə; aradan qaldırmaq

- أَبْطَالٌ c. أَبْطُولَةٌ əbəslik, bihudəlik, mənasızlıq; boş-boşuna vurnuxma, dünya təlaş, dünya vurnuxması

- بَاطِلٌ 1. 1) batıl, yalan, doğru olmayan; əsassız; qüvvəsini itirmiş; 2) boş, mənasız, əbəs, faydasız; ~ بالـ a) yalandan, uydurma; b) hər cür yalanla; haqsız yerə; boş yerə, əbəs yerə; ~ لـ əbəs yerə, boş yerə; 2. c. بَوَاطِلٌ 1) yalan, hiylə, fırıldaq, kələk, saxtakarlıq, cəfəngiyat, olmazın, mənasızlıq;

2) haqsızlıq, ədalətsizlik; 3) şeytan!; يا له بَطْلَةٌ c. xalq dil. elə pis adamdır ki!; 4) c. بَطْلَةٌ sehrbaz, ovsunçu; ~ ذُو zarafatçı, masqaraçı

- بَطْلٌ 1) avara, tənbel; 2) işsiz; 3) pis, sarsaq

- بَطْلَةٌ qəhrəmanlıq, igidlik, cəsurluq

- بَطْلَةٌ 1) avaralıq, tənbellik; 2) işsizlik;

3) tətill

- أَبْطَالٌ c. بَطْلٌ 1) cəsur, qəhrəman; ~ الوطني Azərbaycanın milli qəhrəmanı; ~ القصة ~ əsərin qəhrəmanı; 2) çempion; ~ العالمي ~ tennis üzrə çempion; ~ العالمی dünya çempionu

- بَطْلَةٌ c. اَت 1) qəhrəman qadın; 2) çempion qadın

- بَطْلٌ yalan, fırıldaq; 2) əhəmiyyətsizlik, heçlik, faydasızlıq

- بَطْلَانٌ 1) uyduma, saxtılıq, yanlışlıq; 2) heçlik, gərəksizlik, lüzumsuzluq, vecsizlik, faydasızlıq; 3) yararsızlıq, əsassızlıq, qüvvəsini itirmə, qüvvəsi olmama, etibarsızlıq

- بَطُولَة 1) qəhrəmanlıq, cəsurluq, igidlik; ~ qəhrəmancasına, qəhrəmanlıqla; 2) birincilik, çempionat; ... باكو في ... üzrə Bakı birinciliyi; ~ العالمية في ... üzrə dünya birinciliyi; yaxud ... في العالم في ... üzrə dünya çempionatı

- المأثرة السمة -i/-1; qəhrəmanlıq qəhrəmanlıq dastanı

- اvaralıq, tənbellik
- 1. avara, veyil, mənasız; 2. boş, bikar, vecsiz

بطالمة, بطالسة tar. Ptolemeylər
بطم topl. terpentin (qatranlı şəffaf şirə verən iynəyarpaqlı) ağacları

- بطمة c. terpentin ağacı

I بطن (u) içində olmaq; gizli olmaq; gizlənmək; و ظهر məcəz. hər şeyi təfərrüatı ilə, hərtərəfli bilmək; cikini-bikini bilmək; بطن (a) dolu olmaq; dolmaq (mədə); بطن (u) بطناً yekəqarın olmaq; II بطن 1) doldurmaq (məs., pambıqla); astarlamaq, astar vurmaq, astar salmaq; 2) yuvanı döşəmək (quş haqqında); IV أبطن 1) gizlətmək, gizli saxlamaq; 2) özünə dost seçmək (kimisə); V تبتن içinə girmək; dərinliyinə nüfuz etmək; 2) tədqiq etmək, araşdırmaq; 3) astarlanmaq (paltar); X إستبتن 1) içinə girməyə, nüfuz etməyə çalışmaq; 2) dərindən öyrənmək; ən gizli məqamlarını bilmək; 3) öz-özünü (öz hərəkət və təəssüratını) təhlil etmək; 4) himayə göstərmək

- إسبتن özünü təhlil
- بطن c. بطن 1. 1) daxili; 2) gizli, məxfi; ~ öz içində, qəlbində, gizli, məxfi; gizli və aşkar; 2. iç, orta; ~ الزاحة ~

yaxud الكف ~ ovuc, ovucun içi, əlin içi; ~ القدم ~ ayağın altı; السهل ~ düzənliyin ortası; ~ في الأمور işin məxfi tərəfləri; sirlər; ~ في الأمر əslində, həqiqətdə, işin mahiyyətinə görə; ~ أجر من ~ vasitəli icarəyə vermək; icarəçidən icarə haqqı ilə icarəyə vermək

- 1) باطني daxili; ~ أمراض daxili xəstəliklər; 2) gizli, məxfi; ~ آيات ~ تلا في صوت ~ آيات Quran ayələrini öz içində oxumaq; a) içəridən, daxildən; daxilən

- باطنية : ~ batiniyyə (Quranda gizli mənalər axtaran dini-fəlsəfi yönüm)

- 1) أبطنه c. بطن qarınaltı (qoşqu hissəsi); 2) tapqır

- 1) بطنن c. بطنه astar; anat. endokardit, ürəyin daxili qişası; القلب ~ التهاب tibb. ürəyin daxili qişasının iltihabı, endokardit; 2) ətraf, mühit, saray adamları, yaxın adamlar; dostlar; əlaltılar, həmfikirlər; 3) fon, yerlik (mücridə qiymətli şeylər üçün)

- بطنية c. بطنيات yorğan, ədyal

- 1) بطن c. بطنه qarın; mədə; أخذه بطنه onu qarınağrısı tutub, qarını ağrıyır; ولدت وولدت bir qarında ikisini doğub, əkiz doğub; 2) iç, orta; في بطنه nəyinsə içində; في بطون المؤلفات القديمة qədim əsərlərdə; 3) yeraltı, yerin təkisi; iç; dərinlik; ~ الارض ~ yerin altı; 4) nəsil, tayfa; 5) çuxur, iç (məs., qaşığın); ~ ابن qarınqulu, doymaz; ~ الرجل ~ ayaq baldırı; ~ القدم ~ ayağın altı, pəncə; ~ المركب ~ gəminin anbarı; قلبنا بطننا alt-üst etmək

- بطنه mədəni doldurma; acgözlük, qarınqululuq

- بطني qarına aid olan; qarın -i/-1; التكلم ~ الدواqlarını tərptəmədən danışma bacarığı

- بِطِينٌ 1. qarınılı; yekaqarın; 2. qarınqulu, ağgöz

- بِطِينٌ mədəcik (*ürəyin*)

- مِطْبَانٌ 1. qarınılı, yekaqarın, qarınıyoğun, şişman, şişqarın; 2. qarınqulu

- مِطْبَانٌ gizli; məxfi; ~ بِشْكَلٍ gizli surətdə, məxfi olaraq

- مِطْبَانٌ 1) astar çəkilmiş; 2) üz çəkilmiş (*parçadan*); 3) döşənmiş (*yuva*)

- مِطْبَانَةٌ c. اَتٌ - mubattana (*astarlı üst paltarı*)

- مُسْتَبْتِنٌ ~ الكلام ~ sözün gizli mənası

بَاطِيَةٌ *bax: əlifba sırası ilə*

I بَطَّ (ə/u) tökülmək, axmaq, axıb tökülmək; II بَطَّطَ tökmək, axıtmaq; عَيْنُهُ ~ gözünü vurub çıxartmaq

بَطَّرٌ c. بَطَّرٌ anat. klitor

بَطْرَمَةٌ *xalq dil.* boş danışıq, cəfəngiyat, boşboğazlıq; ~ بَلَّاشٌ bəsdir boşboğazlıq etdin!

بَطْرَمِيٌّ düdəmə, mələz, qatışıq

بَعَائِيصٌ c. بَعَائِيصٌ *xalq dil.* şiş

بَعِيعٌ 1) boşboğazlıq etmək, çərənləmək, naqqallıq etmək, laqqırtı vurmaq; çənə vurmaq; 2) qorxutmaq, vahiməyə salmaq (*kimi* (علي); 3) *xalq dil.* deyirmək, mırıtdanmaq

- بَعِيعٌ c. بَعِيعٌ uyuq, qorxuluq; «xoxan», «xoxu» (*uşaqları qorxutmaq üçün işlədilan söz*)

- بَعِيعَةٌ 1) boş danışıq, cəfəngiyat; 2) qorxutma; 3) *xalq dil.* deyirmə, mırıtdanma

I بَعَثَ (ə) göndərmək, yola salmaq (*nəyi*), bəşət etmək; ezam etmək (*kimi* — *və ya təs.hal*); 2) təhrik etmək, qızıqsıdırmaq (*nəyə* (علي); təlqin etmək, doğurmaq, beyninə yeritmək, ürəyinə salmaq (*nəyi* — ,

bu هذا الوضع يبعث علي القلق (الخوف); (في) vəziyyət təşviş (*qorxu*) doğurur; 3) buraxmaq, çıxarmaq; من فمه صفيرا ~ ağzından fit səsi çıxarmaq; 4) oyatmaq; dirçəltmək, canlandırmaq, diriltmək; من الموت ~ ölünü diriltmək; من نومه ~ yuxudan oyatmaq; تَبَاعَثَ ~ النظرات ~ nəzər salmaq (*kimə* (الي); VI تَبَاعَثَ 1) bir-birini təhrik etmək; 2) bir yerdə gəlmək (*haradan* (من); VII اِنْبَعَثَ 1) göndərilmək, bəşət edilmək; 2) dirçəldilmək, dirildilmək; yenidən canlanmaq, təzədən meydana çıxmaq; 3) görünmək, meydana çıxmaq (*haradan* (من); yayılmaq, çıxmaq, gəlmək (*nədən* (من - iy, *qoxu haqqında*); 4) tələsmək; 5) başlamaq, girişmək; بيكي ~ o, ağlamağa başladı; VIII اِنْبَعَثَ 1) yadına salmaq, yaddaşında canlandırmaq; canlandırmaq; təzədən oyatmaq; 2) göndərmək

- اِنْبِعَاثٌ 1) canlanma, dirçəlmə, yüksəliş; bərpa olunma, yenidən yaranma; 3) keçmə, axıb keçmə

- بَاعَثٌ c. بَوَاعَثٌ səbəb; motiv; təhrik

- بَعَثٌ c. بُعُوثٌ 1) göndərmə, yola salma; 2) missiya, vəzifə; 3) dirilmə, canlanma, yenidən oyanış; حزب الـ Bəəs partiyası; يوم الـ *din.* dirilmə günü; عصر الـ İntibah dövrü; 4) ekspedisiya dəstəsi

- بَعَثَةٌ c. بَعَثَاتٌ 1) göndərmə, yollama, yollanma; ezam etmə; 2) ekspedisiya; kəşfiyyat dəstəsi; 3) missiya; nümayəndə heyəti; (دبلوماسية) سياسية ~ diplomatik missiya; تعليمية ~ tədris qrupu, xaricdə təhsil almaq üçün göndərilən bir qrup tələbə; الـ Məhəmməd peyğəmbərin bəşəti, peyğəmbərlik risaləsi ilə göndərilməsi; عهد الـ bəşət dövrü, Məhəmməd peyğəmbərin risaləsini təbliğ etdiyi dövr

- 1) مَبْعُوثٌ göndərilmə vaxtı və ya yeri; Məhəmməd peyğəmbərin risalə ilə bəsəti, ona peyğəmbərlik verilməsi; 2) yaranma, doğma, törəmə yeri; mənbə; الوحي ~ ilham mənbəyi; 3) səbəb, əsas, dəlil

- 1) مَبْعُوثٌ göndərilmə; 2) elçi, nümayəndə, müjdəçi; deputat; مجلس السان Məclisi-məbusan (köhnə Türkiyədə Deputatlar palatası)

بَعَثَ 1) səpmək, səpələmək; töküşdürmək; 2) sovurmaq, israf etmək, dağıtmaq (pulu); 3) çevirmək, aşırmaq; تَبَعَثَ 1) səpilmək, səpələnmək, sovurulmaq; 2) itmək

- 1) بَعَثَرَةٌ səpmə; səpələmə, sovurma; 2) çevirmə, aşırma; 3) israf etmə, dağıtma; الثروة ~ sərvətin dağıdılması

- 1) مَبْعُوثٌ səpələnmiş, dağıdılmış; dağınıq, pərakəndə; 2) çevrilmiş, aşırılmış

I بَعَجٌ (a) 1) açmaq, sökmək, yırtmaq, yarmaq; 2) batıqlar etmək (dəmir məmulat üzərində); VII اِنْبَعَجَ 1) batıqlar almaq (dəmir məmulat haqqında); 2) sıxılmış, yumulmuş, yastılanmış olmaq; 3) öyilmək, qarılmaq

- c. بَعَجَاتٌ batıq, əzik yer

I بَعْدٌ (u) 1) uzaq olmaq; aralı olmaq; ...dan/-dən (من) ... məsafədə yerləşmək; !şər səndən uzaq olsun! 2) ağılaşmaz, qeyri-mümkün olmaq; ... لا يبعد ان tamamilə mümkündür ki...; II بَعَدَ uzaqlaşdırmaq; III بَاعَدَ 1) ayrı olmaq (kimdənsə); uzaqda olmaq (kimdənsə); 2) bir-birindən uzaqlaşdırmaq; ayırmaq (kimi kimdən - بينه وبين); iri addımlar atmaq; بين خطاه ~ iri addımlarla irəliləmək; IV أَبْعَدَ 1) uzaqlaşdırmaq; 2) təcrid etmək; 3) köçürtmək, sür-

gün etmək (haradan (من) haradan); 4) kənar etmək, kənarlaşdırmaq (nədən (عن) nədən); rədd etmək; istisna etmək; VI تَبَاعَدَ 1) təcridən bir-birindən uzaqlaşmaq; yavaş-yavaş ayrılmaq, uzaqlaşmaq (nədən (عن) nədən); 2) bir-birindən uzaqda olmaq; 3) fərqlənmək في طرائقنا ~ bizim həyat yollarımız ayrılışıdır; VIII اِبْتَدَعَ uzaq olmaq, uzaqlaşmaq (nədən (عن) nədən); çıxıb getmək, tərək etmək; X اِسْتَبَدَعَ 1) uzaq hesab etmək; 2) qeyri-mümkün, ağılaşmaz hesab etmək; 3) çəkilmək, uzaqlaşmaq, yox olmaq (haradan (عن) haradan); 4) kənar etmək, istisna etmək; çıxarmaq; ~ məsələni gündəlikdən çıxarmaq

- 1) اِبْتَعَادٌ kənar etmə, çıxartma, aradan qaldırma, istisna etmə; 2) təcrid etmə; 3) köçürtmə, sürgün etmə

- اِبْتَعَادِيَّةٌ c. أَبْعَادٌ, أَبْعَادٌ ferma, xutor

- 1) أَبْعَدٌ ən uzaq, ən aralı, ən kənar; 2) mən, sən, o (adbaad çağırmaq əvəzinə eyhamla)

- بَعَادٌ ayrılıq

- بَعْدٌ¹ uzaqlıq, ayrılıq; بَعْدٌ ... عن هو بعيد عن ...-dan/-dən göylə yerin uzaqlığı qədər uzaqdır; 2) uzaq yer علي uzaqda, uzaqlarda; ~ (من) uzaqdan mus. الـ الكلي ~ uzaqgörənlik; النظر ~ onu görüm, yox olsun!; !ك! ~ it!, yox ol!, rədd ol!

- c. أَبْعَادٌ² بَعْدٌ علي ~ ثلاثة اميال 1) məsafə; üç mil məsafədə; ... من حجر هو علي ~ macaz. o, filan şeyə çox yaxındır (hərf. o, filan şeyə atılan daş məsafəsindədir); 2) ölçü; اِتَّخَذَ أَبْعَادًا riyaz. koordinatlar; tayın ölçüləri (uzunluğu, hündürlüyü, eni); اِتَّخَذَ تَهْلُكَةً təhlükəli ölçülər almaq

o لم يبلغ ~ الثامنة عشر; hələ; sonra; hələ on səkkiz yaşına çatmamışdır; اما بعد sonra, sonra isə; ~ فيما sonralar, axırda, nəticədə; ~ من قبل و من

بعد sonra; keçəndən sonra; ardınca, arxasında; بكرة ~ birigün, bir gün sonra; ~ قليل من الزمان ~ günortadan sonra; ~ واحد ~ الآخر bir-birinin ardınca; ~ يوما ~ يوم gündən günə, günbəgün; ... ما ~ yaxud ... ان ~ yaxud ... dan/-dən sonra; ~ اللتيا و اللتيا ~ اللتيا ~ وقوع الامر; ~ و وقوع الامر; ~ حماقة ليست بعدها حماقة! axmaqlığın son həddi!; o, həssəvürə gətirilməyəcək dərəcədə ehtiyac içindədir; و بعد اخذ و رد و سين و جيم تبيين و بعد اخذ و رد و سين و جيم تبيين ... çox sual-cavabdan sonra aydın oldu ki...

بعد خالق dil. sonra

الثورة ~ üstündən çox keçmədən; inqilabdan bir az sonra

بعد uzaq; ~ 1) بعداء c. uzaq olmayan, yaxın; ~ كل البعد عن... çox uzaq, olduqca uzaq; ~ النظر ~ الأثر ~ çox təsirli; ~ المنال ~ çətin müəssər olan, çətin əldə edilən; ~ من uzaqdan; 2) çox-dankı, əvvəlki, köhnə, sürəkli, uzun (müddət); çoxdan bəri, qədimdən bəri; 3) ... ان ~ و غير ~ ola da bilər ki...; 4) yad, qohumluq əlaqəsi olmayan adam

بعد bir-birindən uzaqlaşma; ayrılıq, ayrılma; ~ شقة büyük fikir ayrılığı

بعد uzaqlaşdırılmış, sürgün edilmiş

وقف علي ~ من ... uzaq, uzaqlıq; ... dan/-dən uzaqlıqda dayanmaq; يوجد علي ~ o, iki kilometr uzaqda yerləşir

من; qeyri-mümkün, ola bilməyən; ... ان ~ ola bilməz ki...

بعثات c. (becərmək üçün) naqolay, münasib olmayan torpaqlar

بعث II پەيىن tökmək (heyvan haqqında)

بعث topl. c. أبعار پەيىن

اهل ال- ~ أبعرة, أباعر, بعزان c. بعير bədəvilər

بعث anat. gödə

بعث 1) səpələmək, dağıtmaq; 2) israf etmək

بعث 1) səpələmə, dağıtma; 2) israf etmək

بعث israfçı, bədxərc

بعث II hissələrə bölmək; V تبعض bölünmək

منذ سنة و ~ السنة 1) أبعاض c. بعث ~ bir ildən artıq olar ki; 2) bəzi, bəziləri; ~ ل- ~ a) bəzi insanlar; b) bəziləri; ~ في ~ الأيام ~ bir-birini; ~ هم ~ bəzən; bir dəfə; ~ الأوقات ~ bəzən; bir az, bir qədər; ~ فهمه ~ الفهم ~ güc-bəla ilə başa düşdü; ~ عراه o bir az utanır; ... -da/ -də bəzi uğurlar qazandı; ~ بعضه xalq dil. fərqi yoxdur! eyni şeydir! eyb etməz!

بعث topl. ağcaqanad; mığmığa

بعث c. - ات - ağcaqanad; mığmığa

بعث 1) بعل c. 1) ər; 2) sahib, ağa; 3) Bibl. Bəəl; 4) dəmyə torpaqlar; dəmyə əkin

بعث arvad

بعث dəmyə; الارض ال- dəmyə torpaqlar, dəmyə; زراعة - dəmyə əkinini

بعث din. Bəlzəbul, şeytan

بعث - ات - tutuquşu

بعث 1) baş vermək, gözlənilmədən meydana çıxmaq; 2) heyrətə sal-

maq, təəccübə salmaq; III بَاعَتَ 1) gözlə-nilmədən, birdən, lapdan etmək (*nəyi*—); 2) gözlənilmədən hücum etmək; qəfildən haqlamaq; VII اِنْبَغَتَ 1) qəfildən haqlanmaq; 2) təəccüblənmək, heyran qalmaq

– باعَتَ gözlənilməz, qəfil

– باعَتَةً gözlənilməzlik, qəfillik; بَعَتَةً gözlənilmədən, qəfildən, lapdan, birdən

– باعَتٌ = بَعِيٌّ

– باعَتٌ gözlənilməz, qəfil

– مِباَعَتَةً 1) gözlənilməz hücum, hadisə;

2) gözlənilməzlik, sürpriz

بُعَاثُ topl. c. بُعَاثٌ quşcuğaz; الطيور ~ balaca quşlar; At. sözü; *يسْتَسِرُّ هناك الـ*; orada sərçələr qartala dönürlər (*milçəkdən fil düzəltmək mənasında*)

– بُعَاثَةً quşcuğaz

– بُعَاذَةٌ torta

(بغدد) özünü çəkmək, lovğalanmaq, təşəxxüs satmaq; naz etmək, əzilib-büzülmək; Bağdad şəhərinə mənsub olmaq; özünü Bağdad əhlinə oxşatmaq

– بُغَادِيٌّ 1. Bağdad -i/-ı; 2. bağdadlı;

~ بَغْدَادِيٌّ çiləkən, nazik, ensiz taxta

– بُغْدَادَةً özünü çəkmə, lovğalanma, təşəxxüs satma; naz-qəmzə etmək, əzilib-büzülmə

– بُغَاذٌ c. بُغَاذٌ boğaz

– بُغَاذِيٌّ c. بُغَاذِيٌّ losman

I بَغَشٌ (ə) بَغَشٌ çişkinləmək, çiləmək, damcılamaq; بَغَشَتِ السماء الارض خırda-xırda yağış yağır

– بُغَاشَةٌ c. بُغَاشَةٌ – at – buğaşə (*xırda qutab*)

– بُغَشَةٌ xırda yağış, çişkin

I بَغَضٌ (ə) بَغَضَةٌ yaxud بَغَضٌ (ə) Bَغَضٌ zəhlətökən, nifrət oyandıran olmaq; II بَغَضٌ nifrət doğurmaq, ədavət doğur-

maq, kin oyandıranmaq; III بَاغَضَ bir-birini görməyə gözü olmamaq; bir-birinə kin bəsləmək; IV أَبْغَضَ görməyə gözü olmamaq, nifrət bəsləmək; VI تَبَاغَضَ bir-birini görməyə gözü olmamaq; bir-birinə nifrət bəsləmək

– بَاغَاضَةٌ nifrət, kin, ədavət

– بَغَضٌ , بَغْضَةٌ , بَغْضَاءٌ ədavət, nifrət

– بَغِيضٌ mənfur, nifrət oyandıran, nifrətə

layıq

– تَبَاغُضٌ qarşılıqlı nifrət, bir-birini görməyə gözü olmamaq

– مُبْغِضٌ = بَغِيضٌ

– مَبْغُوضٌ = بَغِيضٌ

I بَغْلٌ (u) بَغُولَةٌ 1) ağılsız olmaq; axmaq olmaq; 2) doğmayan, qısır olmaq (*dişi heyvan*); II بَغْلٌ biol. cütləşdirmək, mələzləşdirmək

– تَبْغِيلٌ cütləşdirmə, mələzləşdirmə,

hibridləşdirmə

– بَغَالٌ çarvadar yaxud qatır sahibi

– بَغَالٌ c. بَغَالٌ 1) qatır; 2) ağılsız, axmaq,

sarsaq

– بَغْلَةٌ dişi qatır; القنطرة ~ körpü özülü

I بَغَمٌ (ə) بَغَامٌ mələmək (*ahu, ceyran*)

I بَغِيٌّ 1) arzulamaq, istəmək; can atmaq; 2) niyyətində olmaq, qəsdində olmaq; 3) qəsd etmək (*nəyə* علي); 4) incitmək, zülm etmək, əziyyət vermək, sınıntı vermək (*kimə* علي); 5) pozğunluq etmək; fahişəlik etmək; IV أَبْغَى 1) əldə etməyə, tapmağa (*nəyi*) kömək etmək;

2) vermək, tutmaq, göndərmək; VII اِنْبَغَى : ... يَنْبَغِي گərəkdir ki...; lazımdır ki...; zəruridir ki...; ... يَنْبَغِي عليه أن ... گərəkdir ki, ... اِنْبَغَى ان ننسى ان ...

... *بَقَّتْ* necə lazımdır; VIII *بَقَّتْ* arzulamaq, istəmək
 - *بَقَّتْ* istək, arzu; *بَقَّتْ* ... istəyərek; ... məqsədilə; ... məqsəd güdərək
 - *بَقَّتْ* *q. باغ* 1. zülm edən; əziyyət verən; incidən; 2. qaniçən, zalım, qəddar, tiran
 - *بَقَّتْ* istək, arzu
 - *بَقَّتْ* pozğunluq, fahişəlik; *دار الـ* fahişəxana
 - *بَقَّتْ* 1) ədalətsizlik; zülm; 2) pozğunluq; fahişəlik
 - *بَقَّتْ* *c. باغ* pozğun qadın; fahişə
 - *بَقَّتْ* istək, arzu, məqsəd; *بَقَّتْ* müdaxilə məqsədilə
 - *بَقَّتْ* *c. مَبَغِيَّاتٌ* istənilən, güdülən məqsəd
بَقَّتْ *كولنكور*; *بَقَّتْ* çit
 I *بَقَّتْ* (ə/u) *بَقَّتْ* 1) tökmək; axıtmaq; 2) sıçratmaq; 3) boşboğazlıq etmək, çərənləmək; II *بَقَّتْ* taxtabiti ilə dolu olmaq (*otaq*)
 - *بَقَّتْ* çoxdanışan, naqqal, çərənçi, boşboğaz
 - *بَقَّتْ* ağız
 - *بَقَّتْ* *topl. taxtabiti*; *بَقَّتْ* un qurdu
 - *بَقَّتْ* *c. بقعة* - taxtabiti; *بَقَّتْ* *bot. شجرة الـ* qarağac
بَقَّتْ 1) köpüklənmək, qur-qur axmaq; qur-qur etmək (*su*); 2) çərənləmək, qırıldamaq, naqqallıq etmək; 3) suluq etmək; suluqlamaq, qabar-qabar olmaq
 - *بَقَّتْ* = *بَقَّتْ*
 - *بَقَّتْ* 1) quruldama; 2) çərənləmə, qırıldama; 3) suluqlama, qabarlaşma
 - *بَقَّتْ* *c. بقوفا* suluq, qabar
بَقَّتْ *c. بقجة* 1) düyünçə, bağlama, boğça; bağlı, dəstə; paket; 2) sarğı

بَقَّتْ *bot. cəfəri* *بَقَّتْ*, *بَقَّتْ*
 I *بَقَّتْ* (ə) *بَقَّتْ* açmaq, yarmaq; yırtmaq
 - *بَقَّتْ* qaramal sürüsü
 - *بَقَّتْ* *c. بقارة* çoban; mal-qara saxlayan; qaramalçı; heyvandar
 - *بَقَّتْ* *topl. c. بقارة* qaramal; *البحر* ~ *yaxud* *الماء* ~ *zool. dəniz inəyi*; *الوحش* ~ *vəhşi inək*; ~ *ابو* a) vağ; b) çökükburun
 - *بَقَّتْ* *c. بقرة* ~ *inək*; öküz; *وحشية* ~ antilopa
 - *بَقَّتْ* *inək -i/-1*; öküz *-i/-1*; ~ *لين inək südü*; ~ *لحم* mal əti
بَقَّتْ *bot. şümşad*, şümşad ağacı
بَقَّتْ *topl. ات* - *suxarı*; biskvit
 - *بَقَّتْ* *c. بقمطة* - *suxarı*; biskvit
بَقَّتْ *bəxşiş vermək*; çaypulu vermək (*علي kimə*)
 - *بَقَّتْ* *bəxşiş vermə*; çaypulu vermə; bağışlama
 - *بَقَّتْ* *c. بقشة* buqşə (*Yəməndə 1/40 riyala bərabər pul vahidi*)
 - *بَقَّتْ* *c. بقشيش* bəxşiş; çaypulu; hədiyyə
 I *بَقَعَ* (ə) *بَقَعَ* xallı, çilli, ləkəli olmaq; xallanmaq; ala-tala olmaq; II *بَقَعَ* ləkələmək, ləkə salmaq; çirkləndirmək; ala-tala etmək; xal salmaq; V *بَقَعَ* 1) xallanmaq, ləkələnmək; 3) ala-tala olmaq; 3) bəzi yerləri yaş olmaq
 - *بَقَعَ* *c. بقعاء* *q. أبقع* xallı; çilli, ləkəli; ~ *zool. xallı qarğa*
 - *بَقَعَ* *k. c. باقعة* böyük zəkaya malik adam
 - *بَقَعَ* *c. بقعة* ¹ ləkə; çil
 - *بَقَعَ* *c. بقاع* ² 1) yer; 2) bir parça torpaq, torpaq sahəsi
 - *بَقَعَ* xallı; çilli; ləkəli

I بَقَلَ (u) bitmək, boy atmaq (*ot, dənli bitkilər*); V تَبَقَلَ yığmaq, dərmək (*məs., tərəvəzi*)

– بَقِيلٌ *xüs.ad.* Baqıl (*pəltəkliyi ilə seçilən ərəb, Səhbanın ziddi – bax: سحبان وائل*)

– بَقَائِلٌ *bax: əlifba sırası ilə*

– بَقَائِلِيٌّ baqqal

– بَقَالًا = بَقَالًا

– بَقَالٌ 1) baqqal; 2) göyerti, tərəvəz satan

– بَقَائِلِيٌّ baqqallıq; ~ دَكَّانُ البَقَائِلِ baqqal dükanı

– بَقَلَ *topl. c.* بَقُولٌ 1) dənli bitkilər; 2) otlar; 3) göyerti, tərəvəz

– بَارِدَةٌ tərəvəz, göyerti, səbzəvat; ~ بَارِدَةٌ

a) Misir paxlası; b) sarmaşıq; ~ الحَمَقَاءُ ~ pərpərəng; ~ الخطاطيف ~ dəmrovotu; ~ الذببئة sirkən; ~ العريبيَّة (اليمانية) qırmızı amarant; ~ الملكة ~ bağ kasnısı; ~ السدأفوتو

– بَقْلَةٌ treska

– بَقُولِيٌّ dənli

– مَسْقُوفَةٌ *c.* مَبَاقِلٌ bostan; dirrik; xır; مسقوفة ~

بِقَالِجٌ üstüörtülü dirrik, parnik

بِقَالِيَّةٌ paxlava

بِقُولَةٌ qovuş; kisə; şüşə

بِقَمٌ *bot.* səndəl ağacı

بِقُوطِيٌّ kiçik zənbil

I بَقِيَ (ə) بَقَاءٌ 1) qalmaq, qorunub saxlanmaq; tələb edilənə qədər qalmaq; بَقِيَ لم يبق طفلاً (*məs., məktub*) tələbli *balıq* artıq uşaq deyilsən!; و لم يبق احد منهم إلا aralarında bir nəfər də qalmadı ki, ... iştirak etməsin; 2) bir yerdə olmaq, qalmaq; mövcud olmaq; 3) qalmaq (*borcu – kimin*); II بَقِيَ saxlamaq; IV أَبَقِيَ 1) qoymaq; saxlamaq; ~ الله حياتك! sən Allah saxlasın!; 2) qorumaq, hifz etmək;

əsirgəmək; muğayət olmaq; gözləmək (*kimi*); V تَبَقِيَ qalmaq; tələb edilənə qədər qalmaq; X اِسْتَبَقِيَ qorumağa çalışmaq; 2) salamat saxlamaq, qorumaq; 3) ləngitmək; saxlatmaq (*yanında*)

– اِسْتَبَاءٌ 1) saxlama, qoruma; 2) əsirgəmə (*kimi*)

– اِسْتَبَقِيَ daha möhkəm, daha yaxşı qorunub qalmış; ... لقد كان خيرا لكم و لو سizin üçün daha yaxşı və daha etibarlı olardı

– اِسْتَبَاءٌ 1) saxlama; 2) saxlatma; ləngitmə

– بَقِيَ الورقة المالية 1. 1) qalan; pulun qalanı, artığı; 2) qalan, yerdə qalan;

3) etibarlı, gizli; 4) daimi, əbədi; الحَيِّ الباقِي Əbədi Əzəli olan (*Allahın gözəl adlandır*); فَارِقُ الدارِ الفانيةِ الي الدارِ الباقيةِ o öldü (*hər f. fani dünyadan ayrılıb əbədiyyət aləminə qovuşdu*); axirət həyatı; 2. بَقَايَاتٌ *c.* əbədi qalan şeylər; الباقيات الصالحات əbədi qalan saleh əməllər

– بَقَايَةٌ *c.* ayıdöşəyi; qıjı (*Suriya*)

– بَقَاءٌ 1) sürəklilik, davamlılıq; 2) əbədlilik, uzunömürlülük; ~ طَوِيلٌ uzunömürlü, uzunmüddətli; 3) olduğu kimi qalma; yaxşı saxlanma; ~ الفِيزِ قَانُونٌ enerjiyə itməməsi qanunu; 4) olma, qalma, mövcudluq; yaşama; ~ نَزَاعٌ *yaxud* ~ تَنَزَاعٌ *biol.* mövcudluq uğrunda mübarizə; ~ الانسب *biol.* daha çox uyğunlaşa bilənlərin yaşaması; ~ دارِ axirət həyatı

– بَقَاً *xalq dil.* elədə, belə olan halda; elə isə; deməli

– بَقَايَةٌ *c.* 1) qalan, qalıq; keçmişin qalıqları; ~ بَقَايَةٌ olan-qalan; 2) davam; ~ له ardı vardır; ~ علي الصفحة

الرابعة davamı dördüncü səhifədə; البقية في ... حياتك sənin ömrün uzun olsun! (yaxın adamın ölümünü münasibətilə əzakarlıq)

– عليه : مَبْقِيٌّ ~ qalan, saxlanmış

بَكٌّ c. بَكْوَاتٌ bəy (titul)

– بَكْوِيَّةٌ bəylik

بَكِيٌّ c. بَكَاءٌ bir qədər xəsis (məs., danış-mağça)

بَكَابُورٌ döşəmə ağzı, lyuk

بَكَارٌ bakkara (kart oyunu növü)

بَكَّاسِيْنٌ, بَكَّاسِيْنٌ cüllüt, bekas

بَكَالُورِيَا bakalavr dərəcəsi; في العلوم ~ حامل ~

بَكَالُورِيُوسٌ = بَكَالُورِيُوسٌ

بَكَّاشِيَّةٌ c. بَكَّاشِيَّةٌ köhn. bəybaşı; polkovnik-leytenant

I بَكْتُ (u) بَكْتُ 1) vurmaq, döymək; əziş-dirmək; 2) qalib gəlmək, üstün gəlmək, qazanmaq (mübahisədə); II بَكْتُ söymək, danlamaq; məzəmmət etmək, qınamaq

– الضمير ~ مَزَعمَةٌ, danlaq; بَكْتِيَّةٌ ~ vicdan əzabı

بَكْتِيْرِيَا bakteriya

I بُكْرٌ (u) بُكْرٌ 1) tezdən durmaq, oyanmaq; 2) səhər tezdən yola düşmək (hara الي); 3) erkən, vaxtından qabaq görmək (bir işi في النوم ~); II بُكْرٌ = I; III بُكْرٌ erkən gəlmək (kiminsə yanına); VIII بُكْرٌ 1) ixtira etmək, icad etmək, düşünüb tapmaq; yaratmaq; 2) təşəbbüs göstərmək; 3) ilk yetişən, təzə meyvələri dərmək; 4) qızlığını almaq; 5) qəribə, orijinal olmaq

– اِتٌّ c. اِتْتِكَارٌ 1) ixtira; yaratma; yaradıcılıq; 2) təşəbbüs; 3) orijinallıq, qəribəlik

– اُنْ بَاكِرٌ erkən, vaxtsız, vaxtından əvvəl; اُنْ ~ هَلَاةٌ الوقت hələ tezdir; ~ مَوْتٌ vaxtsız ölüm; اُنْ ~ tezdən

– اُنْ بَاكِرَةٌ c. بَاكِرَةٌ ilk yetişən, təzə meyvələr; ilk əlamətlər

– اُنْ بَاكِرٌ tezyetişən; tezdəyən, erkən

– اُنْ بَاكِرَةٌ c. بَاكِرَاتٌ, بَاكِرٌ ilk meyvə; ilk addım (hansı işdəsə); ilkin; الصبح ~ sübh tezdən; اُنْ اَعْمَالُهُ ~ əməyinin ilk məhsulu; 2) c. ilk əlamətlər, müjdəçilər

– اُنْ بَاكِرَةٌ qızlıq, bəkarət, bakirəlik; ~ غِشَاءٌ bakirəlik pərdəsi

– اُنْ بَاكِرٌ c. اُنْ بَاكِرٌ 1) cavan dəvə; 2) xüs. ad. k. Bəkr

– اُنْ بَاكِرٌ 1. bakir, toxunulmamış; təmiz; saf; اُنْ اَلْاَرْضِيَّةٌ xam torpaqlar; اُنْ اَلْبَلَدُ bakir ölkə, yer; اُنْ اَلْاَرْضِيَّةٌ o, dilə-ağıza gəlməyən dərəcədə heyrləndi; 2. c. اُنْ اَلْبَاكِرٌ

1) ilki, ilkin; ilk meyvələr; 2) bakirə, qız – اُنْ بَاكِرٌ topl. 1) tex. blok, qarqara; 2) çarx, makara

– اُنْ بَاكِرَةٌ 1) tex. blok, qarqara; 2) çarx, makara (ابيض) ~ bir çarx qara (ağ) sap; اُنْ اَبِيْهُمُ اَحْتَفُوْهُ ~ onlar hamı birlikdə onu təntənə ilə qarşıladılar

– اُنْ بَاكِرَةٌ 2 cavan dəvə

– اُنْ بَاكِرَةٌ səhər, sübh, şəfəq; في ~ اَلنَّهَارُ ~ obaşdan, səhər tezdən; ا) səhər tezdən; b) sabah; ~ بعد birigün, ertəsi gün

– اُنْ بَاكِرٌ birinci doğulmuş, ilkin, böyük oğul

– اُنْ بَاكِرَةٌ 1) birinci doğulmuş, ilkin, böyük qız; 2) ilk dəfə doğan qadın

– اُنْ بَاكِرٌ = بَاكِرٌ

– اُنْ بَاكِرَةٌ, بَاكِرَةٌ ilkinlik, birincilik

– اُنْ بَاكِرٌ ilk, tezyetişən, tezdəyən

- مَبْتَكِرٌ orijinal
- مَبْتَكِرَاتٌ c. ixtiralar
- مَبْتَكِرٌ erkən
- مَبْتَكِرٌ erkən, tezyetişən, tezdəyən
- مَبْتَكِرٌ c. بَكَرَجَّ çaydan, qəhvədən
- مَبْتَكِسَةٌ boks
- I بَكَلٌ (u) düymələmək, bağlamaq;
- II بَكَلٌ = I
- بَكَلَةٌ c. düymə, ilgək, bənd; toqqa
- بَكَلًا treska
- بَكَلًا = بَكَلًا
- بَكَلُورِيَا = بَكَلُورِيَّةٌ
- بَكَلُورِيُوسٌ bakalavr; علوم ~ elmlər bakalav-
lavrı; فنون ~ incəsənət bakalavrı; درجة ~
bakalavr dərəcəsi
- I بَكَمٌ (ə) بَكَمٌ lal, dilsiz olmaq; بَكَمٌ (u)
- بَكَمَةٌ susmaq, danışmamaq; IV أَبْكَمٌ lal, dilsiz
- etmək; V تَبْكَمٌ dili tutulmaq, susmaq; danışa
- bilməmək; nitq qabiliyyətini itirmək
- بَكَمٌ q. بَكَمَاءٌ c. lal, dilsiz
- بَكَمٌ lallıq, dilsizlik
- بَكَمٌ c. أَبْكَامٌ lal
- I بَكَيٌ (i) بَكَاءٌ ağlamaq, hönkürmək; göz
- yaşı tökmək, yas saxlamaq (*kimin üçün* علي *və ya* تأس. halda); II بَكَيٌ 1) çox ağlamaq;
- 2) ağlatmaq; IV أَبْكَيٌ ağlatmaq; ağlamağa
- məcbur etmək; VI تَبْكَيٌ 1) ağlaşmaq; 2) yalan-
- dan göz yaşı tökmək (*nə üstündə* علي);
- X اِسْتَبْكَيٌ ağlatmaq
- بَكَيٌ c. بَكَاءٌ ağlayan; göz yaşı tökən, yas
- saxlayan
- بَكَيَةٌ c. بَوَاكٌ 1. ağlayan qadın; göz yaşı
- saxlayan qadın; 2. 1) ağı deyən qadın,
- ağıcı; 2) memar. tağ; alaqapı
- بَكَيَةٌ ağlaşan
- بَكَيٌ, بَكَيٌ ağlama, hönkürmə, göz yaşı
- tökmə

- مَبْكِيَةٌ q. gözü yaşlı doğuran; hüznlü,
- kədərli
- مَبْكِيَةٌ c. مَبَاكٌ (*kimin üçünsə*) ağlama yeri;
- ~ حَائِطُ الْـ "ağlama divarı" (*Qüds şəhərində*)
- مَبْكِيَةٌ ~ yası tutulan, təziyəsi sax-
- lanılan
- ليس هو بَلَّ əksinə, ancaq, hətta; həm də; هو
- ما قال o, yazıçı yox, həkimdir; o, kاتباً بل طبيب
- هذا عمرو بل زيد bunu Əmir yox, Zeyd
- demışdir; بل يصير علي الخطأ o nəinki
- səhv edir, hətta səhvində israrlıdır
- I بَلَّ (ə/u) بَلَّ islatmaq, yaş etmək;
- suvarmaq; بَلَّ الظَّمَا boğazını islatmaq yaş
- ظَمَاهُ بَلَّ yanğısını söndürmək; هذا لا يبيل الرقيق
- məcaz. bu əsla kifayət deyildir; بَلَّ (ə/i)
- بُلُولٌ sağalmaq (*nədən sonra*), qıvrıqlaşmaq,
- özünə gəlmək, düzəlmək (*nədən* من);
- مرضه xəstəlikdən sağaldı; II بَلَّلٌ bərk islat-
- maq (*nə ilə* بَلَّ); الله تراه ~ Allah onun
- qəbrinin üstündə ot bitirsin; ~ الفقيدة بدموعه
- ölən qadın üçün acı göz yaşı tökmək;
- IV أَبَّلٌ sağalmaq (*nədən sonra*), qıvrıqlaş-
- maq, özünə gəlmək (*nədən* من); V تَبَّلٌ
- islanmaq, yaş olmaq; بالعرق ~ tər tökmək;
- VIII اِبْتَلَّ islanmaq, isladılmaq
- اِبْتَلَّ islatma
- اِبْتَلَّ¹ sağalma
- اِبْتَلَّ² yabanı kəndələşin meyvəsi
- اِبْتَلَّ رُتُبَةٌ, nəmlik, yaşlıq
- اِبْتَلَّ hamamçı
- اِبْتَلَّ c. اِبْتَلَّ 1) hamamçı qadın; 2) ev
- sahibəsinə kömək edən qadın, qulluqçu
- اِبْتَلَّ رُتُبَةٌ, nəmlik; ~ زاد في الطين ~ daha
- da qızıqdırmaq; altına od qoymaq
- اِبْتَلَّ 1. yaş, islaq, nəm; 2. sərin yel
- اِبْتَلَّ şəkərli buğda və ya qarğıdalı sıyığı

- مَبْلُولٌ, مَبْلَلٌ, مَبْتَلٌ –
حَائِطٌ ~ صورة كغرفة ...sız/-sız; (ب+ـلا) بلا
نافذة ~ *At. sözü*: şəkilisiz divar pəncərəsiz
otaq kimidir
مَبْلَاتُونَ *c. at* – *hərb. bölmə (bax: قول)*
مَبْلَاتِينَ platin
مَبْلَاجٌ *c. at* – çimərlik
مَبْلَاجِرَا *tibb. pellaqra*
مَبْلَازِمَةٌ plazma
مَبْلَاسْتِيكٌ plastmassa, plastik
مَبْلَاشٌ *xalq dil. havayı, pulsuz;*
!~ necə ucuzdur!, boş şeydir!
مَبْلَانِكٌ *c. at* – dəmir parçası, qəlib
مَبْلَاصٌ lif süpürgə ilə silmək, sürtmək,
süpürmək
– مَبْلَاصٌ *c. lif süpürgə*
مَبْلَاطٌ şappılatmaq, sıçratmaq
– مَبْلَاطَةٌ şappılatma, sıçratma
مَبْلَوعَةٌ *c. həb*
مَبْلَلٌ 1) narahat etmək, təşvişə salmaq;
2) qatıb-qarıxdırmaq; pozmaq; dolaşdırmaq;
تَبْلَلٌ 1) narahat olmaq, təşvişə düşmək;
2) qarışdırılmaq, pozulmaq, dolaşmaq
– مَبْلَالٌ ¹ *c. təşviş, həyəcan*
– مَبْلَالٌ ² bəlbəl kolu
– مَبْلَالٌ *c. bülbül;* ~ *zool. tənək quşu*
– مَبْلَالَةٌ *c. bəlbəl* 1) narahatlıq; قَرَّتْ بَلَابِلُهُ
narahatlıqdan qurtardı تَضَاعَفَتْ بَلَابِلُهُ
narahatlığı artdı; 2) qarışıqlıq, səliqəsizlik,
nizamsızlıq, pozuntu; vəlvələ, çaxnaşma;
3) *c. qayğılar, əndişələr*
– مَبْلَالَةٌ *c. at* – 1) burun (*çaydanın, bardağın, səhəngin*); 2) kran
– مَبْلُولٌ bizquyruq, qılquyruq çöl ördəyi
– مَبْلُولٌ qatıb-qarıxdırma; səliqəsizlik; vəlvələ;
~ *dillərin qatılıb-qarıxdırılması*

- مَبْلَلٌ 1) həyəcanlanmış, narahat olmuş;
2) qarışdırılmış, nizamsız hala salınmış
I مَبْلُوجٌ 1) parlamaq, parıldamaq; 2) işıqlanmaq;
مَبْلَجٌ (θ) işıq saçmaq, parıldamaq; sevinmək,
gül kimi açmaq (üz); IV مَبْلَجٌ 1) parıldamaq;
şəfəq saçmaq; 2) açmaq, aşkar etmək, ifşa etmək;
~ *الحق*
At. sözü: doğru aydın danışar, yalançı pəltəkləyər
(*müq. et. مَبْلَجٌ*); V مَبْلَجٌ 1) parıldamaq,
şəfəq saçmaq; 2) işıqlanmaq; VII مَبْلَجٌ 1) işıqlanmaq;
2) görünmək, çıxmaq (*şüa*)
– مَبْلَجٌ *c. q. bəlgə* 1) parıldayan; 2) şəhər;
3) aydın; ~ *و الباطل لجلج* doğru aydın,
yalan əyri olar
– مَبْلَجٌ ~ *الفجر* şəfəq; dan yerinin
ağarması; 2) başlanğıc; *القرن العشرين* ~
iyirminci əsrin başlanğıcı
– مَبْلَجٌ parıltı, işıq, şölə
مَبْلَجِيٌّ 1) Belçika -i/-ı; 2) belçikalı
– مَبْلَجٌ *topl. xurma (təzə); zool. midi*
– مَبْلَجَةٌ *c. xurma*
I مَبْلَدٌ (u) yaşamaq (*harada*); yaşayış yeri seçmək
(*nəvi*); مَبْلَدٌ (u) iqlimə axmaq, sarsaq olmaq;
II مَبْلَدٌ 2) iqlimə uyğunlaşdırmaq; V مَبْلَدٌ 1) səfehləmək,
gicləmək, xərifləmək, sarsaqlamaq, axmaqlamaq;
2) kütləşmək; ~ *ت احساسيه* hissələri kütləşib;
3) iqlimə uyğunlaşmaq; VI مَبْلَدٌ özünü axmaq yerinə qoymaq
– مَبْلَدٌ ölkə (*bax: مَبْلَدٌ*)
– مَبْلَدَةٌ axmaqlıq, sarsaqlıq, kütlük, ağır-
danyüngüllük
– مَبْلَدٌ *c. بلدان*, مَبْلَدٌ 1) ölkə; 2) vilayət;
3) şəhər; yer; ~ *ابن a*) şəhər adamı, şəhərli;
b) *xalq dil. şıq geyinən, ədəbaz*
– مَبْلَدَانِيٌّ toponimika alimi

- بُلْدَانِيَّةٌ toponimika
- بَلْدَةٌ c. بلادٌ 1) şəhər; 2) məntəqə, qəsəbə
- بَلَدِيٌّ 1. 1) şəhər -i/-ı; 2) yerli; 3) bələdiyyə -i/-ı; ~ مجلس bələdiyyə məclisi;
- 2. yerli, həmşəhərli, həmvətən
- بَلَدِيَّةٌ c. ات - şəhər idarəsi, bələdiyyə; بَلَدِيَّةٌ رَئِيسُ bələdiyyə rəisi, şəhərin başçısı; بَلَدِيَّةٌ دَارُ bələdiyyə binası, şəhər bələdiyyə idarəsinin binası
- بَلِيدٌ c. بَلْدَاءٌ 1. ağıldankəm, key, axmaq, sarsaq; ~ اذنه ~ ağı zəif; kəmağıl; kütbeyin;
- 2. axmaq, sarsaq
- تَبَلُّدٌ axmaqlıq, sarsaqlıq; kütbeyinlik;
- ~ كُوت-كُوت, axmaqcasına
- تَبَلُّدٌ iqlimə uyğunlaşdırma
- مُتَبَلِّدٌ axmaq, kütbeyin
- ~ بُلْدُوزرٌ c. ات - buldozer
- ~ بَلْدِيُومٌ kim. palladium
- ~ بَلْسٌ 1) əncir ağacı (*Ficus palmata*); 2) əncir ~ صغیر 1) balzam ağacı; kəndəlaş; ~ قارا kəndəlaş
- ~ بَلْسْتِيكٌ = بَلْسْتِيكٌ
- بَلْسْتِيكِيٌّ = بَلْسْتِيكِيٌّ
- ~ بَلْسَمٌ c. بَلْسَمٌ balzam; شافٍ ~ məcaz. şəfa-verici balzam
- بَلْسَمِيٌّ balzam -i/-ı
- (بَلْسٌ II بَلْسٌ başlamaq (*Suriya*))
- ~ بَلْسُونٌ vağ; ~ كل بركة ولها ~ *At. sözü*: hər gülün öz bülbülü var (*hər gülün öz vağı olar*)
- I بَلَصٌ (u) aldadıb almaq, hədələməklə almaq, zorla almaq; II بَلَصٌ = I; VII إِبْلِصٌ aldadıbmaq
- بَلِاصٌ c. بَلِاصٌ gil bardaq
- بَلِاصٌ = بَلِاصِيٌّ
- بَلِصٌ 1) zorla alma; 2) qoparma
- بَلِصَةٌ aldatma, fırıldaq, dələduzluq

- (بَلَطٌ II بَلَطٌ 1) döşəmək, daşla döşəmək; 2) əldən düşmək, gücdən düşmək, taqətdən düşmək, zəifləmək; ~ وجهه üzündə abır olmamaq; üzünə salmaq; V تَبَلَطٌ döşənmək; 2) məcaz. veyllənmək, avaralanmaq
- بَلِاطٌ¹ topl. döşəmə üçün daş, çay daşı; قاشاني ~ kaşı; اسمنت ~ sement döşəmə
- بَلِاطٌ² saray
- بَلِاطَةٌ c. ات - daş; tava daşı, yastı daş; ~ ملونٌ ~ kaşı; ~ الضريح ~ başdaşı, qəbirüstü daş
- بَلِاطَةٌ c. بَلِاطٌ balta (*daha çox döyüş baltası mənasında*)
- بَلِاطِيٌّ topl. Nil xanı balığı
- بَلِوطٌ 1) palıd; 2) həməç. ~ ثمره palıd qozası; bot. şabalıd
- تَبَلِيطٌ döşəmə
- مَبْلُوطٌ döşənmiş
- ~ بَلِطَجٌ 1) başqasının hesabına yaşamaq; 2) şantajla məşğul olmaq; şantaj işlətmək
- بَلِطَجَةٌ şantaj
- بَلِطَجِيٌّ c. بَلِطَجِيَّةٌ 1) istehkamçı; 2) hədə ilə, şantajla pul qoparan; şantajçı
- I بَلَعٌ (ə) udmaq; ~ ريقه nəfəsini dərmək, bir qədər dincəlmək; II بَلَعٌ uddurmaq, udmağa məcbur etmək; ~ ريقه nəfəsini dərməyə imkan vermək; yeməyin üstündən su içmək; IV أَلْبَعٌ = I; VII إِبْلَعٌ udulmaq; VIII إِبْتَلَعٌ udmaq, canına çəkmək, hopdurmaq
- إِبْتِلَاعٌ udma, canına çəkmə
- بَالُوعَةٌ c. بَالُوعَةٌ çirkab borusu, çirkab quyusu; nov; ~ مجار ~ kanalizasiya quyusu
- بَلَاعَةٌ c. ات - 1) çanaq, tas (*mətbəxdə*); 2) navalça; çirkab quyusu
- بَلْعَةٌ c. بَلْعَاتٌ udum, qurtum, içim; bir udum, bir içim, bir qurtum
- بَلَاعَةٌ = بَلِيعَةٌ c. بَلِيعَةٌ

بَلَعَمَّ c. بَلَاعُمُ udlaq, hulqum, əsnək; qida borusu

- بَلَعَمَّة c. ات - *biol.* faqosit

- بَلَعُوم c. بَلَاعِيم = بَلَعَمَّ; *tibb.* التهاب الـ faringit; التهاب الـ الخنجري farinqolaringit; منظار الـ farinqoskop

- بَلَعُومي udlaq -i/-1

I بَلَع (u) بَلَع (بلغ) 1) çatmaq, yetişmək (*nəyə*); ~ هذا الخبر bu xəbər ona çatdı; 2) çatdırmaq, aparmaq, gətirmək (*kimi-nəyi* ~ *hara* الی); 3) yetkinləşmək, yetkinlik yaşına çatmaq; 4) yüksək həddə çatmaq; 5) təsir etmək (*kimə* - *dərd, söz və s. haqqında*); مبلغ (کل) ~ onun bərk qəzəbi tutdu; kiminsə razılığını qazanmaq; بَلَع (u) بَلَاعَةٌ bəlağətli olmaq; II بَلَع 1) çatdırmaq, yetirmək; له التحية ~ kiməsə salam çatdırmaq, salam yetirmək; 2) diqqətinə çatdırmaq, xəbər vermək, xəbərdarlıq etmək; 3) məlumat vermək (*kimin barəsində* عن); çuğulluq etmək; III بَالَع şışirtmək, artırmaq, mübaliğə etmək; IV أَبْلَع çatdırmaq, yetirmək; ~ إلى milyon milyona çatdırmaq; 2) diqqətinə çatdırmaq, xəbər vermək, bildirmək, xəbərdar etmək; bəyan etmək; ötürmək; V تَبْلَع kifayətlənmək, qane olmaq (*nə ilə* بـ); VI بَلَاغَةٌ bəlağətli olmağa səy göstərmək, boş-boşuna əlləşmək

- أَبْلَع *tibb.* إبْلَاع -dən

- بَالَع 1) yaşa dolmuş, yetkin, yetkinlik yaşına çatmış; 2) böyük, iri, azman; görünən, açıq (*yara*); الهمية ~ böyük əhəmiyyətə malik; الخطورة ~ son dərəcə təhlükəli; الصعوبة ~ çox çətin; الدقة ~ olduqca dəqiq

- 1) بَلَاغٌ c. ات - 1) xəbərdarlıq, bildiriş; elan; 2) çağırış, müraciətnamə; 3) rəsmi məlumat, bəyanat; مشترك ~ birgə bəyanat; ~ أخير ونهائي ~ ultimatum, son və qəti tələb

- 2) بَلَاغٌ yetərillik

- 1) بَلَاغَةٌ bəlağət, gözəl və aydın danışma qabiliyyəti, natiqlik istedadı; علم ~ gözəl, aydın, bəlağətli elmi, ritorika; بـ gözəl, aydın, bəlağətli; 2) belletristika

- 1) بَلَاغِي 1) bəlağətə aid; 2) ritorik;

2) ritor; bəlağət sahibi, natiq

- بَلَعٌ c. بَلَعٌ sarı dəridən tikilmiş başmaq

- بَلَعَةٌ yetərillik

- 1) بَلُوع yetişmə, çatma (*nəyəsə*); 2) həddi-bülüğ, yetkinlik

- 1) بَلَاغٌ c. بَلِيغٌ bəlağətli, gözəl və aydın danışan; 2) böyük, iri, azman; əhəmiyyətli

- ات c. تَبْلِيغٌ təbliğ; çatdırma, xəbərdarlıq; *dip.* təqdim etmə; جمركي ~ gömrük bəyanatı

- مَبْلَغٌ ~ şışirdilmiş, mübaliğə edilmiş

- لا ~ ادا في 1) şışirtmə, mübaliğə; ... القول ان ... desək, əsla mübaliğə olmaz; mübaliğəsiz demək olar ki...; 2) *ədəb.* mübaliğə

- 1) مَبْلَغٌ c. مَبْلَغٌ məbləğ; 2) ölçü; 3) dərəcə; ~ الحاجة ~ ehtiyac dərəcəsi (*nəyə* الی);

4) hədd; بلع في البخل son dərəcə simic olmaq; بلع ~ الرجال ~ kişilik həddinə yetişmək; həddi-bülüğə çatmaq; ~ بلغ هذا الامر ~ bu iş ciddiləşdi

- مَبْلَغٌ ~ عنه - bəyan edilmiş; elan edilmiş

- 1) مَبْلَغٌ məlumatverən; 2) xəbərçi, çuğulçu "بَلْعَارٌ" *topl.* bolqarlar

- 1) بَلْعَارِي bolqar (*sif.*); الـ bolqar dili; 2) bolqar

- 1) بَلْعَمٌ bəlgəm, selik; 2) fleqma

- بَلْفَمَاتِي fleqmatik; fleqmatik

I بَلْف (u) ələ salmaq, oynatmaq, aldatmaq, axmaq yerinə qoymaq

- بَلْف¹ blef, yalan, oynatma

- بَلْف² klapan, qapaq; الأمان ~ qoruyucu klapan, qapaq

I بَلَق (ə) ələq ala, əbləq olmaq; alaca, alabula olmaq

- بَلَقُ q. بَلَقَاءُ c. بَلَقُ ala, əbləq; ala-bula, alaca; alaş

بَلْقَانِي balkan (sif.)

بَلْقَعُ bələq c. بَلْقَعُ səhralıq

بَلْقِيسُ tar. Bəlqis (Səba məlikəsinin adı)

بَلْمَ c. بَلْمَ yastıdıbli uzun qayıq (İraq)

بَلْم² c. بَلْمَ topl. ançous (siyəməyə oxşar xırda balıq)

- بَلْمَةَ c. ات - ançous

I بَلَّة (ə) axmaq, kütbeyin, əbləh olmaq; VI بَلَّالَةٌ özünü axmaqlığa vurmaq, kütbeyin göstərmək, əbləhlik etmək

- بَلَّالَةٌ q. بَلَّاءُ c. بَلَّالَةٌ 1. əbləh, axmaq; sadələvh; 2. qarabatdaq (quş)

- بَلَّالَةٌ axmaqlıq, əbləhlik, kütbeyinlik; sarsaqlıq, səfehlik

- بَلَّةُ kütbeyinlik, əbləhlik, ağılsızlıq

- بَلَّةُ nəinki ..., həтта ...; -dan/-dən heç danışmağa dəyməz; ~ ما اعياه عن ان يخط حرفا ~ ما اعياه elə zəifdir ki, nəinki bir söz, həтта bir hərf də yaza bilmir

بَلَّارِسِيَّةُ tibb. bilharsioz

I بَلَّ (u) bələ, bələ (u) yoxlamaq, imtahanndan keçirtmək; 2) bəlaya düşər etmək; بَلَّي (ə) köhnəlmək, yeyilmək, yırtılmaq, dağılmaq; 2) çürümək, külə dönmək; 3) məch. mübtəla olmaq (nəyə) ~, xəstəlik çəkmək; II بَلَّي (1) köhnəlmək, yırtmaq;

2) əldən salmaq; III بَلَّي diqqət yetirmək (nəyə); maraq göstərmək (nəyə), qayğısını çəkmək (nəyin); ! أَبَالِي لا mənim üçün fərqi yoxdur, nə vecimə!; IV أَبَالِي 1) köhnəlmək, çox işlətmək; yırtmaq; 2) güc gəlmək, güc göstərmək (nəyə) ~ عذرا في ~ ياختا cəsərlə döyüşmək; بلاء حسنا ~ yaxşı işləmək, çox iş görmək (nədə) ~ döyüşdə igidcəsinə vuruşmaq; V بَلَّي kimisə (علي) nahaqdan ittiham etmək; VIII بَلَّي imtahan etmək; 2) məch. mübtəla olmaq, məruz qalmaq (nəyə) ~ بلاء بالجماف ölkə quraqlığa məruz qaldı

بَلَّي: مَبَالِيَّةُ = لا- : أَبَالِيَّةُ

- بَلَّي 1) imtahan, bədbəxtlik, bələ; 2) cəzalandırma (nə ilə) ~

- بَلَّي q. بَلَّي 1) köhnə, çürümüş, xarab olmuş, yeyilmiş; yararsız hala düşmüş

- بَلَّي 1) imtahan; ~ حسن ال- mətənət, möhkəmlilik, dözümlük, dayanıqlılıq; 2) bələ, bədbəxtlik; لا يُدفع bu, qarşısı alınmaz bələdir; 3) zəhmət, əmək; بلاؤه في هذا البحث كبير bu araşdırmada onun əməyi böyükdür; أَحْسَنُ البلاء böyük uğurla iş görmək; 4) tibb. cüzam; 5) sızanaq, çivzə

- بَلَّوِي c. بَلَّوِي bələ, bədbəxtlik, fəlakət; به عمت ال- bu, ümumi tələbata çevrildi

- بَلَّي köhnəlmə

- بَلَّي (inkarlı suala cavab) bəli, əlbəttə; o, məktub yazmamışdırmı? - Bəli (yazmışdır)

- بَلَّي çox köhnəlmiş, dağılmış; çürük

- بَلَّي c. بَلَّي küərə, diyircək; بَلَّي diyircəkli yastıq

- بَلَّوِي = بَلَّي c. بَلَّي

- بَلَّي qurulmuş, quraşdırılmış, yalan ittiham

- مُبَالٍ *q.* مُبَالِيَةٌ diqqət yetirən (*nəvə*), qayğı göstərən (*kimə* —); غير ~ ب... ~ etinasız (*nəvə*), diqqət yetirməyən (*nəvə*)
 - مُبَالَاةٌ *etina* göstərmə, diqqət yetirmə; diqqət, qayğı; marağ; ~ اللّا etinasızlıq, diqqətsizlik, biganəlik; ~ عدم diqqətsizlik
 - مُبَالِيَةٌ : ~ لا etinasızlıq, biganəlik
 - مُبْتَلِيٌ mübtəla olmuş, məruz qalmış
 kim. plutonium
 بَلُورٌ kristallaşdırmaq, büllurlaşdırmaq; تَبْلُورٌ ~ problemi dürüst ifadə etmək; تَبْلُورٌ kristallaşmaq, büllurlaşmaq
 - بَلُورٌ, بَلُورٌ *topl.* 1) kristallar; 2) büllur; صَخْرِيٌّ ~ saf kvars
 - بَلُورَةٌ *c.* 1) - ات kristal; 2) kristal parçası
 - بَلُورَةٌ kristallaşdırma, büllurlaşdırma
 - بَلُورِيٌّ 1) kristal, kristallik; 2) büllur (*sif.*)
 - بَلُورِيَّاتٌ kristalloidlər
 - تَبْلُورٌ krsitallaşma, billurlaşma
 بَلُوزَةٌ *c.* بَلُوزَاتٌ bluza (*üst köynəyi*)
 - ات - pulover
 بَلُوكٌ *tex.* blok
 بَلُونٌ *c.* - ات hava şarı, aerostat, dirijabl
 بَلِيَّاتَشُو kloun, oyunbaz; təlxək
 بَلِيَّارْدُو bilyard; عَصَا البليارد (*bilyard ağacı*); bilyard şarı
 بَلِينٌ بَلِينَةٌ balina
 بَلِيُونٌ *c.* بَلَايِينٌ bilyon
 بَمٌ bəm simi (*udun*); bəm
 بُمْبٌ *topl.* bomba, mərmii
 - بُمْبَةٌ bomba, mərmii
 بِيكْبَاشِيٌّ = بِيكْبَاشِيٌّ
 بُمْبَاغٌ *c.* - ات boyunbağı, qalstuk
 بَمْبَرَا ~ اللـ bambara (*dil adı*)
 بَمْبَةٌ açıq-çəhray
 (بِن) II بَنْدٌ kökəlməyə buraxmaq (*məs., qoyunu*)

بِنِي *bax:* بِنِي
 بِنِي qəhvə dənələri, toxumları; dənəvar qəhvə; مسحون ~ üyüdülmüş, çəkilmis qəhvə
 - بِنَانٌ *c.* بِنَانَةٌ qəhvə taciri, qəhvə alverçisi
 - بِنِي 1) qəhvə -i/-ı; 2) qəhvəyi
 - بِنِي Nil karpı, şirbit (*balıq*)
 - بِنَانٌ *topl.* barmaqlar; barmaqların ucları; ~ الندم *məcaz.* bərk peşman olmaq; ~ مَاحِ يشار إليه بالـ *məch.* onu barmaqla göstəririlər; çox məşhurdur, çox tanınır
 - هُو طَوْعٌ ~ بِنَانَةٌ barmaq; barmağın ucu; هُو طَوْعٌ o onun barmağının işarəsinə bənddir
 بِنْدُورَةٌ = بِنَادُورَةٌ
 بِنَالْتِي *idm.* on bir metrlik cərimə zərbəsi
 بُمْبَةٌ = بِنْبَةٌ
 بِنِي *bax:* بِنِي
 بِنْتُو, بِنْتِيَّاتٌ *c.* بِنْتُو (*20 franklıq xırda pul*)
 I بَنْجٌ (u) huşa gəlmək, öz əvvəlki halına qayıtmaq; II بَنْجٌ 1) məst etmək, bihuş etmək; xloroformla yuxulatmaq; keyləşdirmək, hissizləşdirmək, ağrısızlaşdırmaq; V تَبَنْجٌ məst olmaq, bihuş olmaq; xloroformla yuxuya verilmək; keyləşdirilmək
 - بَنْجٌ 1) *bot.* bəngotu; 2) xloroform; 3) narkoz, huşsuzlaşdırma, yatırtma
 - بَنْجٌ başlanğıc, mənsəf
 - بَنْجٌ anesteziya, ağrısızlaşdırma; موضوعي ~ yerli anesteziya
 بَنْجَرٌ qırmızı çuğundur; الشکر ~ şəkər çuğunduru
 بَنْجَالُو bunqalo
 بَنْجَةٌ ~ السبع *tibb.* karbunkul
 1) بَنْدٌ *c.* maddə; bənd; paraqraf; 2) bayraq

بندر c. بندر 1) ticarət mərkəzi; 2) əyalətin baş şəhəri; 3) liman

بندورة pomidor; عصير ال- tomat şirəsi

بندير dəf, qaval

بنديرة c. ات - bayraq

بندق atmaq; vurmaq, öldürmək (tüfənglə)

بندقه atış, atma; vurma, öldürmə (tüfənglə)

بندق topl. fındıq

بندقه c. ات - 1) fındıq; 2) güllə

بندقي 1) Venetsiya (sif.); 2) Venetsiya

sexini (qızıl pulu)

بندقية c. 2 بندقي - silah ustası

بندقية c. بنداق - tüfəng; رش ~ qırma tüfəngi, seçmə tüfəngi; سريعة الطلقات ~ tezatan, tezaçılan tüfəng; اوتوماتيكية ~ yaxud آليّة ~ avtomat; رشاشة ~ avtomat; سريّة البنادق atıcı rotası

بندوق c. بندوق - kəbinsiz, qeyri-qanuni doğulmuş; söyüş; alçaq, yaramaz

بندول kəfkir, rəqqas; الساعة ~ saat kəfikiri

بندول 1) limon; 2) padzəhr

بنزول benzol

بنزين benzin; الخفيف ال- yüngül benzin;

ال- الثقيل ağır benzin

بنسولين penisilin

بنسة bot. alabəzək bənövşə

بنسيون c. ات - pansion (təhsil müəssisəsi)

بنش c. ات - biniş (uzunqol bayram paltarı)

بنصر q. c. بنصر adsız barmaq

بنط 1) birj. bənd; نزل سعر

بنط عشرة القطن pambığın qiyməti beş bənd aşağı düşüb; 2) mətb. punkt; 3) məntəqə; yer; 4) idm. xal

بنطال şalvar; tuman; قصير ~ qısa tuman; sort

بنطال = نطلونات c. بنطلون

بنفسج topl. bənövşə

بنفسج c. ات - bənövşə

بنفسجي bənövşəyi; الاشعة فوق ال- ultrabənövşəyi şüalar

بنائق c. بنائق 1) paz, çiv; calaq, yamaq;

2) yaxalığ, yaxa; مقلوبة ~ qatlama yaxa

بنقو bənqo (Sudanda narkotik maddə)

بنك 1) başlangıç; العمر ~ ömrün çiçəklənən vaxtı, həyatın ən yaxşı çağı; mənşə; cins

بنك c. بنوك 1) oturacaq, skamya; 2) piş-taxta;

البنجار ~ dülgər dəzgahı; 3) bank;

الائتمان ~ dövlət bankı; الحكومة (الدولة)

العقاري torpaq-kredit bankı; العقاري

الاصدار ~ emissiya bankı; torpaq-ssuda bankı;

الاهلي ~ milli bank; التسليفات ~

ssuda bankı; الدولي ~ beynəlxalq bank;

الرهونات العقارية ~ lombard; الرهونات

ipoteka bankı

بنكي bank (sif.); التوظيفات ال- bank

investisiyaları; الودائع ال- bank əmanətləri

بنكرياس mədəaltı vəzi

بنكوت c. ات - banknot

بنكيريّة c. بنكير bankir

بنة c. بنّ qələm

بنور (müq. et. بلور) büllur

بنورة c. ات - kiçik şüşə qab, ətir şüşəsi

بنى (i) tikmək, ucaltmaq,

بناء (i) bina etmək; في الهواء ~ həvada tikib-qurmaq,

xəyalında tikib-qurmaq; 2) əsaslanmaq (ناي) ~ evlənmək (kimin-

لأ) ~ sözü ikihallı etmək; qram. الكلمة ~

qəti qərara gəlmək; II بني çox tik-

mək; V تبني 1) oğulluğa götürmək;

2) qəbul etmək; إقترأ ~ təklif qəbul

etmək; افكاره ~ kiminsə fikirlərini qəbul

etmək; VII إبنى 1) əsaslanmaq; qurulmaq

(*nəyə, nə üzərində* علي); VIII اِبْتِنَى 1) tik-mək; 2) evə gətirmək (*məs., gəlini*); X اِسْتَبْنَى təmirə ehtiyacı olmaq

- اِبْنَاءٌ , بَنُونَ c. (بُنُّ اِبْنٌ *xüsusi adlarda* اِبْنٌ) oğul; الـ الاصغر böyük oğul; الـ الاكبر kiçik oğul; الـ الاخ (الأخت) ~ nəvə; الـ الابن (البنات) qardaşoğlu; (*bacıoğlu*); الـ عم ~ əmioğlu; الـ خال ~ xala oğlu; الـ زوج (الزوجة) *bar:* şəhər sakini, şəhərli; الـ المدينة (البلد) ; صلب ~ yerli; الـ الجنس ~ həmdin; الـ الدين ~ hər şey üçün özünə borclu olan; الـ روحه ~ özüne təkbaşına yol açan; الـ السبيل ~ a) yolçu, yolda olan; b) evsiz; الـ عرب ~ Dəməşq sakini, dəməşqli; الـ مصر ~ Qahirə sakini, misirli; الـ عشرين سنة ~ iyirmi yaşlı; الـ هو ~ a) atasına çəkib; b) atası məlum deyil; الـ ناس ~ o, tanınmış ailədən; الـ الذوات *yaxud* ~ nasib vətəndaşlar; الـ ابناء وطني həmvətənlərim; الـ ابناء قومه onun həmvətənləri; الـ ابناء اللغة eyni dildə danışanlar; الـ ابناء العربية eyni dildə danışanlar; الـ ابناء العربية *yaxud* qaradaşlarım; الـ بنو آدم ~ bəni-adəm, insan; الـ بنو الإنسان *yaxud* insan oğulları, insanlar, bəşəriyyət; الـ بنو أمية *tar.* Əməvilər; الـ بنو العباس *tar.* Abbasilər; الـ بنو حرب Hərb qəbiləsi; الـ بنو تميم Təməim qəbiləsi

- الـ ااخت ~ qardaşqızı; الـ الاخ ~ bacıqızı; الـ العم ~ əmioqızı; الـ العمالة ~ xalaqızı; الـ زوج (الزوجة) ögey qız

- الـ ااخت oğul (*sif.*)
- الـ ااخت *c.* بَانِيَّةٌ q. بَانٌ tikən, memar, inşaatçı; qurucu; konstruktör
- الـ ااخت *Məhəmməd* مُحَمَّدٌ بْنُ أَحْمَدَ; الـ ااخت *bax:* اِبْنٌ bin Əhməd

- الـ ااخت 1. 1) konstruktiv, əməli; 2) yarıdıcı; 2. 1) bəna; tikən; 2) memar

- الـ ااخت 1) tikiliş, tikmə, tikilmə, bina olunma, bina edilmə; quruculuq; الـ الاقتصادي iqtisadi, elmi, mədəni quruculuq; الـ إعادة yenidənqurma; bərpa; الـ مواد tikinti materialı; الـ على... əsasında; 2) tikinti, bina; الـ تحتی *fəls.* bazis, altqurum; الـ فوقی *fəls.* üstqurum; 3) konstruksiya; quruluş; الـ الاجتماعي ictimai quruluş; 4) *qram.* dəyişməz forma; dəyişməzlik

- الـ ااخت 1) tikinti (*sif.*); 2) struktur (*sif.*)
- الـ ااخت *c.* بَانِيَّةٌ - bina, korpus, tikinti, tikili
- الـ ااخت بِنَاتٌ *c.* بِنْتُ قِيزِ الـ الكبري böyük qız; a) o qız atasına çəkib; b) o qızın atası məlum deyil; الـ بلد ~ şəhər qız; الـ حلال ~ halal süd əmmiş qız; الـ حلال qızı; الـ العم ~ a) əmioqızı; b) arvad; الـ ناس ~ tanınmış ailədən olan qız; الـ الأمس ~ yaxın keçmişdə olanlar; الـ الشفة ~ söz; الـ العنب ~ fikir; الـ الفكر ~ göz yaş; الـ العين (الحان) idəya; الـ الماء ~ su pərisi; الـ اليمن ~ qəhvə; الـ بنات qay-bənlər, bədbəxtliklər; الـ الصدر qay-gümanlar; الـ الظنون xəyallar, uydurmalar; الـ الطريق yoldan ayrılan qollar, dolama yollar; الـ بنات الليل gecə qızları, fahişələr; الـ بنات الهواء yelbeyin qızlar

- الـ ااخت qız (*sif.*)
- الـ ااخت oğulluq
- الـ ااخت oğul (*sif.*)
- الـ ااخت يا بُنَيَّ oğul; الـ ااخت *c.* بَنِيَّ oğlum!
- الـ ااخت قِيزِ ~ qız; الـ ااخت قِيزِمْ!; الـ ااخت بنات الطريق əsas yoldan ayrılan qollar, dolama yollar; الـ ااخت دع بِنَاتِ الطريق kələk gəlmə!

- الـ ااخت شجرة الـ بِنِيَّانٌ *bot.* hind ənciri ağacı
- الـ ااخت 1) bina etmə, tikmə, qurma; 2) bina, tikinti; 3) struktur, quruluş; الـ

كالـ ~ المرصوص iqtisadi struktur; six mütəşəkkil halda; six birləşmiş halda

– c. بُنْيَةٌ 1) fiziki quruluş, tərkib; 2) qəddi-qamət; bədən quruluşu; قوي الـ ~ möhkəm bədənli, boylu-buxunlu; ضعيف الـ ~ zəif bədənli, sısqa, cansız

– dam, ət saxlamaq üçün gildən tikilmiş yer

– ابن بالتبني 1) oğulluğa götürmə; بالتبني götürmə oğul, oğulluq; ابنة بالتبني götürmə qız, qızlıq; 2) qəbul etmə (*məs.*, *qətnamə*)

– c. مَبْنَى 1) əsasını, özülünü qoyma; tikiliş; 2) bina, korpus; حروف المبنائي əlifba

– 1) qurulmuş, tikilmiş; 2) *qram.* dəyişməz; ~ علي الكسر sonu kəsre ilə bitən dəyişməz sözlər (*məs.*, *سيبويه*)

I بَهْت 1) heyrətlənmək, təəccüblənmək, valeh olmaq; 2) *məch.* sarsımaq, heyrətə gəlmək, özünü itirmək, çəşmaq; بَهْت (ə) 1) valeh etmək, hey-rətləndirmək, heyrətə gətirmək; 2) qəfil-dən yaxalamaq; 3) *məch.* çəşib qalmaq, donuxub qalmaq; 4) böhtan atmaq, iftira yaxmaq (*kimə* —); بَهْت (ə) 1) solmaq, rəngi qaçmaq, ağarmaq, solğun görünmək (*üz*); 2) solmaq, bozarmaq (*rəng*); II بَهْت hey-rətə salmaq, valeh etmək; III باهت = II; VII ابْهَت hey-rətlənmək, hey-rətə gəlmək, məftun olmaq

– باهت aydın olmayan, solğun, tədricən itib gedən

- باهت yalan, böhtan, iftira; söyüş
- بَهْت = بُهْتَان
- بَهْت heyranlıq, məftunluq
- مَبْهُوت heyran, məftun

I بَهَج (ə) 1) sevindirmək, şadlan-dırmaq; بَهَج (ə) 2) sevinmək, şadlanmaq,

şənlənmək, fərəhlənmək (*nəyə* —); بَهَج (u) 1) بَهَجَةٌ parlaq, gözəl olmaq; IV أَبْهَج sevindirmək, fərəhləndirmək; VIII ابْتَهَج sevinmək, fərəhlənmək, şadlanmaq, şad-yanalıq etmək (*nə münasibətlə* —, —)

– ابْتَهَج sevinc, fərəh, şənlik, şadyanalıq

– 1) بَهَج, بَهَج 1) fərəhlənən, şadyanalıq edən, şənlənən, şən; 2) parlaq, işıqlı; 3) gözəl, yaraşlıq, füsunkar, məlahətli

– 1) بَهَجَةٌ sevinc, şadyanalıq, şənlik; 2) gözəllik

– c. مَبَاهِج ~ : həyatın xoş anları; həyatın nəşəsi

– مَبْتَهَج sevinən, şadlanan, şən, şad

– مَبْتَهَج sevindirən, fərəhləndirən, sevin-dirici, fərəhləndirici

1) بَهْدَل söymək, təhqir etmək; incitmək, pis rəftar etmək; ~ بکلām فارس لاذع مهين onu acı, tikanlı və təhqiredici sözlərlə söydü; 2) qeyri-normal həyat tərzi keçirmək 1) تَبْهَدَل rüsvay olmaq, özünü biabır etmək; 2) təhqir edilmək, alçaldılmaq

– 1) تَبْهَدَل təhqir etmək; alçaltma; kobud rəftar etmək; 2) qeyri-normal həyat tərzi; 3) şitlik, bayağılıq, kobudluq, qabalıq; 4) qalmaqal, rüsvayçılıq, biabırçılıq, abır-sızlıq, şərəfsizlik; ~ العزّ حشمة والفرّ At. sözü: kasıblıq sadəlik gətirər, cah-cəlal isə bayağılıq

– مَبْهَدَل başısoyuq, nizamsız, səhlənkər, səliqəsiz adam

I بَهْر (ə) 1) parıldamaq, şəfəq saçmaq; göz qamaşdırmaq; 2) *məch.* gözləri qamaşmaq, heyran olmaq; 3) ağır nəfəs almaq, təngənəfəs olmaq, töyşümək;

VII اِنْبَهَرَ 1) gözləri qamaşmaq, valeh olmaq, heyran olmaq; 2) ağır nəfəs almaq, tənqənəfəs olmaq, boğulmaq; VIII اِنْتَهَرَ 1) tez-tez nəfəs almaq; boğulmaq; 2) öyünmək, lovğalanmaq (nə ilə —)

– اِنْبَهَرُ anat. aorta

– اِنْبَهَرٌ gözləri qamaşma, heyran olma, valeh olma; ~ (—) في heyranlıqla, heyrtlə, heyran-heyran

– نَجَاحٌ parlaq, çox gözəl, çox yaxşı; ~ نَجَاحٌ parlaq qələbə

– اِنْبَهَرٌ c. 1) Yamayka bibəri;

2) c. ədviyə, ədviyyat

– اِنْبَهَرٌ təmizlənmiş pambıq

– اِنْبَهَرٌ tənqənəfəslik, töyüşmə

– اِنْبَهَرٌ orta, mərkəz; ~ الشَّاءُ qışın ortası;

الظَّلامُ ~ qatı zülmət

– اِنْبَهَرٌ hamç. ~ الانْفاسُ boğulan, ağır nəfəs alan

بَهْرَجَ 1) bəzəmək, bəzənib-düzənmək, geyinib-keçinmək; 2) saxtılığını müəyyən etmək; تَبَهْرَجَ bəzənib-düzənmək, geyinib-keçinmək

– بَهْرَجٌ 1. 1) şöhrətpərəst, lovğa; 2) saxta (pul); 3) diqqəti cəlb edən, gözəçarpan, qeyri-adi (rəng); 2. 1) bəzək-düzək, bər-bəzək, zahiri bəzək; 2) boş şey, fanilik, tələş

– بَهْرَجَانٌ bər-bəzək; bəzək-düzək, zahiri bəzək

– بَهْرَجَةٌ 1) bəzək; 2) gözəllik, qəşənglik; parlaqlıq

– مَبَهْرَجٌ gözəçarpan, diqqəti cəlb edən (rəng)

– بَهْرَمَانٌ bot. yabanı zəfəran, saflor; 2) min.

karbunkul (qiyəmətli daş)

– يَاقُوتٌ بَهْرَمَانِيٌّ yabanı zəfəran rəngi; ~ يَاقُوتٌ

بَهْرِيْزٌ şorba, duru xörək, horra

I اِبْتَهَرَ (ə) بَهْلٌ ağılamağa hazır olmaq

– ما من ~ الا وراءها جهشة At. sözü: dama-dama göl olar (hərf. göz yaşı damcı-damcı damcılayar sel olar)

I اِبْتَهَرَ (ə) بَهْلٌ sıxmaq, çətinliyə salmaq; ağır yük olmaq (vergi haqqında); IV اُنْبَهَطَ سِخْمًا; ağır yük olmaq, çətinliyə salmaq (nə ilə —)

– اِبْتَهَطٌ ağır, həddən artıq, yüksək (xərclər)

– اِبْتَهَاطَةٌ ağırlıq, çətinlik, hədsizlik

– اِبْتَهَقٌ q. بَهْقَاءٌ c. بَهْقٌ dəmrovlu

– اِبْتَهَقٌ tibb. dəri xəstəliyi; dəmrov

I اِبْتَهَلَ (ə) بَهْلٌ lənət oxumaq, qarğmaq, nifrin etmək; V اِنْتَهَلَ bir-birini lənətləmək, qarğmaq; VI اِنْتَهَلَ = V; VIII اِنْتَهَلَ yalvarmaq, yalvarıb-yaxarmaq

– اِنْتَهَالَ yalvarma, yalvarıb-yaxarma

– اِبْتَهَلٌ bot. ardıc

– اِبْتَهَلٌ c. 1.1) qeyri-məşğul; daimi işi olmayan; ~ اِعْمَالٌ işsiz; 2) cıdarlanmamış, buxovlanmamış; 2. köhn. əmcöyi bağlanmamış dişi dəvə

– اِبْتَهَلَةٌ qarğış, lənət

– اِبْتَهَلَةٌ a) اِعْمَالٌ üzüaçıq (qadın); ~ اِعْمَالٌ a) açıq-aşkar; b) həyasızcasına, sırtıqcasına

– اِبْتَهَلَةٌ xalq dil. təlxəklik; !~ اِعْمَالٌ burax təlxəkliyi!

– اِبْتَهَلَةٌ c. 1) اِبْتَهَلَةٌ 1) təlxək, oyunbaz, masqaraçı; 2) köhn. qəhrəman, pəhləvan

– اِبْتَهَلَةٌ c. اِتِّكَاكٌ – akrobat; gimnast; kəndirbaz, canbaz

– اِبْتَهَلَةٌ akrobatik; اِعْمَالٌ akrobatik təmrinlər

– اِبْتَهَلَةٌ 1) ekvilibristika, kəndirbazlıq, canbazlıq; 2) av. ali pilotaj

- بَهْلَوَانِيَاتٌ c. akrobatika, akrobatika hərəkətləri

- بَهْلَوِيٌّ pəhləvi; بَهْلَوِيَّةٌ pəhləvi dili

(بهم) IV أَبْهَمَ 1) qeyri-müəyyən, mübhəm olmaq; dolaşmaq olmaq; şübhəli olmaq; 2) qeyri-müəyyən etmək, şübhəli etmək; الكلام ~ anlaşılmaz, eyhamla danışmaq; V تَبَهَّمَ qeyri-müəyyən, anlaşılmaz, ikimənalı olmaq (على için); VII ابْتَهَمَ aydın olmamaq, qaranlıq, naməlum, gizli, sirli, mübhəm olmaq; X اسْتَبَهَمَ mübhəm, ikimənalı olmaq (على için)

- ابْتِهَامٌ 1) mübhəmlilik, qeyri-müəyyənlik; dolaşlıqlıq; şübhəlilik; الرمزى ~ simvolizm

- ابْتِهَامٌ 2) c. أَبَاهُمُ, أَبَاهِيمُ böyük barmağ; اليد ~ əlin baş barmağı; الرجل ~ ayağın baş barmağı

- ابْتِهَامٌ topl. cavan qaramal (cöngə, düyə və s.)

- ابْتِهَامٌ, ابْتِهَامٌ topl. = ابْتِهَامٌ, ابْتِهَامٌ

- ابْتِهَامٌ c. بَهْمَاتٌ buzov, dana, quzu və s.

- ابْتِهَامٌ c. ابْتِهَامٌ 1) qaya; 2) çətin məsələ, problem

- ابْتِهَامٌ c. ابْتِهَامٌ, ابْتِهَامٌ qatran kimi qara; qaranlıq (gecə)

- ابْتِهَامٌ 1) topl. heyvan (ev heyvanı, vəhşi heyvan)

- ابْتِهَامٌ 2) c. ابْتِهَامٌ heyvan; ev heyvanı; vəhşi heyvan

- ابْتِهَامٌ 1) qaramal (sif.); 2) heyvan (sif.); 3) vəhşi

- ابْتِهَامٌ 1) heyvanlıq; 2) vəhşilik, qəddarlıq

- ابْتِهَامٌ qeyri-müəyyən, mübhəm, şübhəli; ~ الریاض. adsız ədəd; الاسماء ~ gram. işarə əvəzlilikləri

- مَبْهَمَاتٌ c.: القوائد ~ simvolistik, simvolizm ruhlu poemalar

I بَهَاءٌ (u) بَهَاءٌ (u) gözəl olmaq

- بَهَاءٌ c. أَبْهَاءٌ böyük zal; vestibül, salon; في هذا البهء bu evin divarları arasında

1) genişləndirmək (deşiyi, dəliyi, yaranı); 2) öyünmək, lovğalanmaq (Suriya); 2) öyünmək, lovğalanmaq

1) genişləndirmə (deşiyi, dəliyi, yaranı); 2) öyünmə, lovğalanma

- تَبَهُّورٌ öyünmə, lovğalanma; yalan; hap-gop; ~ و هيلمه

I بَهَاءٌ (ə) بَهَاءٌ gözəl, parlaq olmaq; III بَهَاءٌ

1) gözəllikdə yarışa girmək, rəqabət aparmaq; 2) lovğalanmaq, öyünmək (nə ilə); fəxr etmək (nə ilə); VI تَبَاهَى bir-biri qarşısında öyünmək, lovğalanmaq; fəxr etmək (nə ilə)

- بَاهِيَةٌ gözəl, parlaq

- بَاهِيَةٌ gözəllik, parlaqlıq, cah-cəlal

- بَاهِيَةٌ : din. bəhai

- بَاهِيَةٌ : din. bəhailik

- بَاهِيَةٌ gözəl, qəşəng, parlaq (rəng)

- بَاهِيَةٌ lovğalıq, öyünmə; iftixar, fəxr

- مَبَاهَاةٌ 1) gözəllikdə rəqabət; 2) lovğalıq; iftixar

ابْتِهَامٌ c. ابْتِهَامٌ uyuq

I بَوَاءٌ (u) بَوَاءٌ (u) qayıtmaq (haraya);

2) qayıtmaq (nəyi); ~ بالفشل a) uğursuz nəticələnmək; b) uğursuzluq gətirmək;

~ بالخيبة ~ umidi kəsilmək, ümidi boşa çıxmaq, məyus olmaq; ~ بالخسران ~ zərər çəkmək, ziyana uğramaq; itirmək; II بَوَاءٌ 1) yerləşdirmək; qoymaq; 2) qaldırmaq, çıxarmaq (məs., taxta); ~ العرش ~ taxta çıxartmaq; taxtda oturtmaq; ~ مقعدا ~ oturtmaq, əyləş-

dirmək; IV *أَبَاءَ* yerləşdirmək, yer eləmək, qoymaq; 2) qaytarmaq; V *تَبَوُّاً* oturmaq; tutmaq (*yeri*); yerləşmək; *العرش* ~ taxta çıxmaq

- *إِبَاءَةً* yerləşdirmə, yer eləmə, məskun etmə

- 1) *بَوَاءٌ* bərabərlik; 2) tay, tay-tuş, tay-bərabər

- *بَوَاءٌ* *zool. boa (iri ilan)*

- 1) *بِئَاتٌ*, *بِئَاتٌ*, *c. بِئَاتٌ*, *بِئَاتٌ*, *بِئَاتٌ*; 2) mühit, sahə, dairə; cəmiyyət; 3) yaşayış yeri, olduğu yer

- mühitlə bağlı

- *تَبَوُّ* tutma (*yeri*); *العرش* ~ taxta çıxma

- 1) *مَبَاءَةٌ* olduğu yer; 2) yer, anbar, saxlanc; 3) *مَاعِزٌ* ocaq; *الأمراض* ~ LK bu, bir çox xəstəliklərin ocağıdır

(*بوب*) II *بَوَّبَ* 1) fəsillərə, bablara bölmək, ayırmaq (*məs., kitabı*); 2) çeşidləmək, növlərə ayırmaq; V *تَبَوَّبَ* fəsillərə, bablara bölünmək

- 1) *أُبُوْبَةٌ*, *بِئَانٌ*, *أَبُوْبَةٌ* *c. بَابٌ* - giriş; alçaq; *تَقْفِي* ~ dama qapı; *زِرْزَمِيَّة* ~ zirzəmiyə qapı; *البدن* ~ *anat. gödə*; *البدن* ~ turniket; *مَاعِزٌ* söhbətə başlamaq; *مَاعِزٌ* müzakirələrə başlamaq; *مَاعِزٌ* - da/-də yeni imkanlar açmaq; *أَبُوْبَةٌ* qapı arxasında qalmaq, qovulmaq, çıxarılmmaq; *علي* *معركة الانتحابية* seçki kampaniyası ərəfəsində; *علي ابواب المؤتمر* konfrans ərəfəsində; *سياسة الأبواب المفتوحة* açıq qapı siyasəti; 2) fəsil, bölmə, məqalə; 3) mənəbə (*gəlirin*); 4) yeni sərvət mənəbi; 5) *قَرَامٌ* ~ yeni sərvət mənəbi; 4) çeşid, növ, cür, qism, qəbil; *عَالِي* ~ *tar. Babi-ali (Osmanlı imperiyasının hökuməti)*; *عَالِي* ~ ehtiyatən; *عَالِي* ~ *الاحتياط*

nəzakət xatirinə; ... *التصدفة* ~ *ان* təsadüfidir ki...; *العطف* ~ canı yandığından; *من الضرورة* ~ qənaət xatirinə; *من الاقتصاد* ~ zərurət üzündən; *في هذا* ~ bu baxımdan; bu şahədə; *علي* ~ Allahın köməyi ilə; *عائش على* ~ Allah *عائش على* ~ Allahın yetirdiyi ilə dolanan; *عائش على* ~ Allah qapısına gəlmək, dilənmək; *عائش على* ~ oturub dənizə çıxmaq üçün havanın yaxşılaşacağını gözləmək

- *هل انت من* - *دەرەجە*; *دەرەجە*; *نۆڧ*; *نۆڧ* - *بَابَةٌ* *هل انت من* - *دەرەجە*; *دەرەجە*; *نۆڧ*; *نۆڧ* - *بَابَةٌ* *هل انت من* - *دەرەجە*; *دەرەجە*; *نۆڧ*; *نۆڧ* - *بَابَةٌ* *هل انت من* - *دەرەجە*; *دەرەجە*; *نۆڧ*; *نۆڧ* - *بَابَةٌ*

- 1) *بَابِيٌّ* portal -i/-ı; 2) *دِينٌ*. babi, babilin ardıcılı

- *بابِيَّةٌ* *دِينٌ*. babilik

- *بَابِيَّةٌ* qapıçı, dalandar, süpürgəçi; *المعدة* ~ *anat. mədə* çıxacağı

- *بَابِيَّةٌ* qapı, darvaza, alaçaq; *الفوز* ~ zəfər tağı; *القنطرة* ~ şlüz

- *بَابِيَّةٌ* qapıçılıq, dalandarlıq, süpürgəçilik

- 1) *تَبَوَّبَ* fəsillərə, bölmələrə ayırmaq; 2) çeşidləmək, təsnif etmə

- 1) *مَبُوْبٌ* fəsillərə, bölmələrə ayrılmış, bölünmüş; 2) çeşidlənmiş, təsnif edilmiş *بُوْتُقَاتٌ* ~ *بُوْتُقَاتٌ*, *كُورَةٌ*, *تِيَانٌ*; *الدهر* ~ həyatın sınağı

I *بَوَّحَ* (*u*) 1) aşkar olmaq, açılmaq; 2) açıb söyləmək, aləmə yaymaq, car çəkmək, aşkar etmək (*nəyi*); IV *أَبَّاحٌ* 1) açıb söyləmək, aşkar etmək; 2) icazə vermək, yol vermək, izn vermək; *لِنَفْسِهِ* ~ özünə eyb bilməmək, özünə rəva görmək; *الفرج* ~ qərətə və qadınları zorlamağa izn vermək; 3) bir şeyi ümumun malı bilmək; 4) məqbul saymaq; X *إِسْتَبَّاحٌ* 1) icazəli, iznli bilmək; məqbul

saymaq; 2) özünə tam sərbəstlik vermək (*nədəsə*); 3) tapdalamaq, basmaq, ayaq altına salmaq, ayaqlamaq, kobudcasına pozmaq; 4) müsadirə etmək

- 1) اِبَاحَةٌ açma, aşkar etmə; 2) icazə, izn; 3) tam sərbəstlik (*hərəkətlərdə*); azgınlıq, hərki-hərkiçilik; ~ الجنس cinsi münasibətlərdə pozğunluq, əxlaqsızlıq

- اِبَاحِي hər şeyi icazəli hesab edən; sərbəst; azgın, pozğun

- 1) ات c. اِبَاحِي tam sərbəstlik; azgınlıq; özbaşınalıq; 2) azadfikirlilik; 3) nihilizm

- اِسْتِباحَةٌ müsadirə
- 1) بَاحَاتٌ , بَوحٌ c. بَاحَةٌ ev, bina, otaq; həyət; açıqlıq; هذه الجامعة ~ bu universitetin divarları arasında; 2) *idm.* meydança

- مَبَاحٌ azad, sərbəst, heç kəsə mənsub olmayan; ümumun malı olan; ~ الدخول giriş sərbəstdir; c. المباحات *fiqh-ilahiyyat*. icazəli olan hər şey; iznli sayılan hər şey

- مُسْتَبَاحٌ pozulan, tapdanan, ayaq altına atılan

I بَوَّخٌ (u) ¹بَاخٌ (بوخ) düşmək, enmək, əksilmək, azalmaq, sakitləşmək; ²بَاخٌ (u) ¹بَوَّخٌ

1) korlanmaq, xarab olmaq, tərəvətini itirmək; 2) bayat, dadsız olmaq, dadsızlaşmaq (*yemək haqqında*); 3) solmaq (*məs., parça*); 4) bayağı, şit, duzsuz olmaq; 5) cəsərətinə itirmək, ümitsizliyə qapılmaq; keyləşmək, süstləşmək; əli-ayağı soyumaq; II بَوَّخٌ

1) korlamaq, yararsız hala salmaq; 2) bayağılaşdırmaq, səthiləşdirmək

- 1) بَايَخٌ korlanmış, tərəvətini itirmiş; 2) dadsız, bayat; 3) solğun; 4) bayağı, şit; ~ اِحْتِشَامٌ süni hörmət; ~ كلام boş söz, cəfəngiyat

- بُوَاخٌ buxar, buxarlanma

- 1) تَبْوِيحٌ korlama, xarab etmə, yararsız hala salma; 2) bayağılaşdırma

بُودْرَةٌ pudra, kirşan; ~ علبه pudra qutusu
بُودَقَةٌ = بَوَادِقٌ c. بُودَقَةٌ

بودا Buddha

- 1) بُودِيٌّ Budda -i/-ı; 2) buddist, buddaçı

- ~ بُودِيَّةٌ buddizm

I بَوْرٌ (u) بَوْرٌ , بَوْرٌ 1) məhv olmaq, itmək, yox olmaq, korlanmaq, xarab olmaq; 2) satılmamaq, atılıb qalmaq (*mal haqqında*); durğunluq halında olmaq (*ticarət haqqında*); 3) becərilməmiş, emal edilməmiş qalmaq; herik edilmək (*torpaq*); 4) uğursuz, faydasız olmaq (*əmək haqqında*); ت ~ بنت qız qalıb qarımaq; II بَوْرٌ herik etmək (*torpağı*)

- 1) بَائِرٌ namünasib, becərilmədən qalmış (*torpaq*); 2) satılmayıb qalmış (*mal*); ~ بنت qarımış qız

- 1) بَوْرٌ məhv olma, itmə, korlanma; 2) durğunluq (*ticarətdə*); 3) becərilməmiş qalma, boş qalma, viran qalma; yararsızlıq (*torpaq haqqında*); ~ دار cəhənnəm

- 1) بَوْرٌ həlak olma; 2) durğunluq (*ticarətdə* - «bazar ölüb» mənasında)

- 1) بَوْرٌ (*hallanmur, cəm şəkilçisi qəbul etmir*) namünasib, becərilməmiş və ya herik edilmiş (*torpaq*); ~ الاراضى namünasib, atılmış torpaqlar; ~ احياء الاراضى başlıbaşına buraxılmış torpaqların becərilməsi

- 2) بَوْرٌ kim. bor

بُورْجُوَازِيٌّ burjuaziya -i/-ı

- الصغيرة burjuaziya; ~ الصغيرة

- الكبيرة xırda burjuaziya; ~ الكبيرة

- الكومبرادورِيَّةٌ iri burjuaziya; ~ الكومبرادورِيَّةٌ

komprador burjuaziya

~ بُوْرْجِيَّةٌ c. بُوْرْجِيٌّ boruç, şeypurçu, truba çalan

~ fond ~ الاوراق المالیة birja; - ات. c. بُورُصَّةٌ birjası; ~ العمل ~ البضاعة ~ əmək birjası; ~ əmtəə birjası

بُورِقٌ boraks

بورى 1) boru; 2) lehimləmə borucuğu

- بُورِيٌّ² topl. zool. buri, kefal (balıq)

- بُورِيَّةٌ¹ c. ات. - zool. buri, kefal

- بُورِيَّةٌ² c. بُورِيٌّ həsir

- borat الحامض الـ ~ borat بُورِيكٌ (sif.); turşusu

- بازٌ bax: əlifba sırası ilə

II بوزٌ qaşqabaqlı, qaraqabağ, üzügülməz, hirsli olmaq

- بُوزٌ¹ c. بُوزٌ 1) sifət, burun (heyvanda);

2) ağız; ~ مط دodaqlarını qabağa vermək;

3) burun (çaydanın); 4) çəkmənin burnu;

5) uc (bıçağın); 6) çıxış dəliyi

- بُوزٌ xalq dil. buz, dondurma

- بُوزَةٌ¹ 1) pivə; 2) pivəxana (Misir)

- بُوزَةٌ² c. ات. - poza; ~ امام المصور

fotoaparət qarşısında poza almaq

- بُوزِيَّةٌ hirsli sifət; hirsli üz

بُوزِيْتْرُونٌ pozitron

I ابوس ايديك; ~ بوسٌ (u) بَاسٌ (بوس) xalq dil. əlini öpürəm; VI تَبَاوَسَ öpüşmək

- بوسٌ öpmə, öpülmə, öpüş

- بوسَةٌ c. ات. - öpüş, busə

- بوسَةٌ c. ات. - poçt

- بوسْتَالِيُونٌ poçtalyon

- بوسْتَالِيُونٌ korset

- بوسْتَالِيُونٌ = بوسْتَالِيُونٌ

I بوشٌ (u) بَاشٌ (بوش) salmaq, suya qoymaq; II بوشٌ 1) qışqırmaq;

2) islatmaq

~ بوشٌ səs-küylü dəstə, camaat

- بوشٌ xalq dil. boş yerə, əbəs yerə

~ kətan və ya ipək parça

~ هِنْدِيّ 1) qamış, qarğı; 2) bambuk;

2) quru qarğıdalı gövdəsi

- بُوصَةٌ¹ c. ات. - qamış gövdəsi; quru qar-

ğıdalı gövdəsi; ~ تَبْقِي عروسة At.sözü.

gözəllik ondur, doqquzu dondur (hərfl.

qamış gövdəsini də geyindirсэн gəlin olar)

- دُؤْمٌ c. ات. - düym

- بُوصَلَةٌ, بُوصَلَةٌ kompas; bussol

- بُوطٌ c. بُوطٌ çəkmə

- بُوتَاسِيُومٌ = بُوتَاسِيُومٌ

- بُوتَقَةٌ = بُوطٌ c. بُوطَةٌ

I 1) بوظَانٌ (u) باظٌ (بوظ) korlanmaq, xarab

olmaq; 2) faydasız olmaq; II بوظٌ korlamaq,

yararsız hala salmaq; ~ البنْت qızı korlamaq,

qızlığını almaq

- بُوظَةٌ 1) pivə (Misir); 2) pivəxana; 3) don-

durma (Suriya)

1) باعَاتٌ, أَبْوَاعٌ c. باعٌ ba (üç arşına bərabər

uzunluq ölçüsü); 2) qucaq, qucum; طول

طويل a) qüdrət; b) qabiliyyət, bacarıq;

~ طویل a) qüdrətli; b) qabiliyyətli, bacarıqlı;

~ قَصْرٌ a) gücsüzlük, zəiflik; b) qabiliy-

yətsizlik, bacarıqsızlıq; ~ ضَيْقٌ simic; كان

kiminləsə əlbir olmaq

- بُوعٌ c. بُوعٌ anat. ayaq darağı; لا يعرف

~ زَرْبِي مَاسٌ, heç nə bilmir; iki

eşşəyin arpasını bölə bilmir

V بُوعٌ تَبْوَعٌ (بوغ) qaynamaq (qan)

- بُوعٌ c. بُوعٌ biol. spor

- بُوعِيٌّ spor -i/-1

- بُوعَادَةٌ = بُوعَادَةٌ

1) بُوعَايِزٌ c. بُوعَايِزٌ boğaz; 2) liman

- بُوعَايِزِيٌّ c. بُوعَايِزِيٌّ losman

- بُوعِيَّاتٌ c. بُوعِيَّاتٌ bufet

II بوقٌ (بوق) şeypur çalmaq

– بَأَنَقٌ *c.* بَأَنَقٌ bəla, bədbəxtlik
 – بَوَاقٌ şeypurçu
 – بُوَقٌ *c.* بُوق 1) şeypur, buynuz, kərənay; 2) səsyan, səsgücləndirən
 بَوَاقِيلٌ *c.* بَوَاقِيل qab, şüşə
 بَوَكْسَاتٌ: بُوَكْسَاتٌ ~ الحديد: بُوَكْسَاتٌ *(İraq)*
 بُوَكْسِيتٌ *min.* boksit
 بُوَكْلَةٌ toqqa, bənd, ilmək
 I بَوَلٌ (u) بَالٌ (bol) işəmək, sidikləmək;
 II بَوَلٌ = I; IV أَبَالٌ işətmək, sidiklətmək;
 V تَبَوَلٌ = I; ~ علي نفسه ~ altına işəmək, sidikləmək (*xəstə haqqında*); X اِسْتَبَالَ işətmək, sidiklətmək
 – بَالٌ *bax:* əlifba sırası ilə
 – بَوَالٌ tez-tez sidikləyən
 – بُوَالٌ *tibb.* poliuriya
 – بُوَالَةٌ *tibb.* urologiya
 – بُوَالَةٌ *c.* اِتِّ اِتِّ – ictimai tualet, ayaqyolu
 – بُوَالٌ *topl.* markalar (*poçt*)
 – بُوَالٌ *c.* اَبُوَالٌ sidik; *tibb.* مرض السكرى ~ السكرى sidik diabet, şəkər xəstəliyi; *c.* مجرى السكرى sidik kanalı
 – بُوَالٌ sidik -i/-1; طبيب المسالك السكرية *yaxud* الامراض طيبب الاعضاء السكرية *yaxud* المجارى السكرية sidik-tənasül xəstəlikləri; *c.* مجرى السكرية *bax:*
 – بُوَالٌ sidikləmə; *c.* عدم السidiyin kəsilməsi; *tibb.* دموي ~ uremiya
 – بُوَالٌ sidikləmə
 – بُوَالَةٌ sidikqovucu dərman
 – بُوَالَةٌ *c.* مَبُوَالٌ 1) sidikqabı; 2) ayaqyolu;
 3) sidikqovucu dərman
 – مَبُوَالٌ sidikqovucu
 بُوَالَدٌ polad
 بُوَالَقٌ Bulaq (*Qahirənin məhəllələrindən biri*); ~ راح علي Bulağa getdi; ürəyi bulandı

بُوَالُو *idm.* polo
 بُوَالُونْدِي 1. Polşa -i/-1; 2. polyak, polşalı
 – بُوَالُونِي 1. polyak; *c.* اللغة polyak dili;
 2. polşalı
 بُوَالُوَيْتِيلِينٌ polietilen
 بُوَالِيْسٌ polis; ~ الأَدَبٌ ~ əxlaq polisi; ~ الغِزْلِيّ cinayət axtarışı; ~ السَّرِيّ gizli polis; ~ السِّيَاسِيّ jandarmeriya; ~ المَبَاحِثِ ~ axtarış polisi; ~ المَرور yol polisi
 – بُوَالِيْسِي 1. polis -i/-1; ~ الحَكمِ polis rejimi; 2. polis nəfəri
 بُوَالِيْسَةٌ *c.* بُوَالِيْسٌ polis (*sığorta vəsiqəsi*); ~ السِّيَاسِيّ ~ التَّامِينِ *yaxud* ~ السِّيَاسِيّ ~ sığorta polisi; ~ الشَّحْنِ البَحْرِيّ ~ konosament
 بُوَالِيْسَةٌ = بُوَالِيْسٌ *c.* بُوَالِيْسَةٌ
 بُوَالٌ *topl.* اَبُوَالٌ bayquş
 – بُوَالَةٌ *c.* اِتِّ bayquş
 بُوَالَادَةٌ pomada
 بُوَالٌ qabaq çadır payası *c.* بُوَالٌ , بُوَالٌ ~ شَاسِعٌ 1) məsafə; 2) fərq, təfəvüt; olduqca böyük fərq
 – بُوَالٌ *c.* اِتِّ – bon (*kredit kağızı*); talon
 بُوَالَةٌ şəhvət
 بُوَالِيّ ponı *c.* بُوَالِيّ ponı
 بُوَالِيّ *c.* بُوَالِيّ 1) boyaçı, rəngsaz; 2) çəkmə-silən
 بُوَالِيّ *c.* بُوَالِيّ boya; ~ بالزيت yağlı boya; ~ جَزم yapışqanlı boya; ~ جَاهِزَةٌ (*çəkmə yağtı*)
 بُوَالِيّ 1) piyada qoşun; 2) *şahm.* piyada
 – بُوَالِيّ piyadaçı, piyada əsgər
 بُوَالِيّ *c.* اِتِّ – bağ (*süni surətdə suvarılan*); plantasiya
 بُوَالِيّ *c.* بُوَالِيّ piano; royal; العازف
 – بُوَالِيّ pianoçu
 بُوَالِيّ *bax:* بُوَالِيّ

بَيَّةٌ çubuq, tənbəki çubuğu

I بَاتَ (بيت) (i) مَيِّتٌ, مَيِّتٌ 1) gecələmək; gecəni keçirmək; 2) olmaq, edilmək; 3) başlamaq; II بَيَّتَ 1) gecələmək; 2) gecələmək üçün yer vermək; الماشية ~ gecə heyvanı pəyəyə salmaq; الدجاج ~ gecə toyuqları quş damına salmaq; الشاه ~ *şahm.* rokirovka etmək; السيف في قرابه ~ qılıncı qınına salmaq; 3) gecə ikən nə isə etmək; 4) gecə ikən hücum etmək (*kimin üzərinə* (على)); 5) təkrar sinifdə qalmaq (*şagird*); 6) nəyinsə niyyətində, qəsdində olmaq (*kimə qarşı* له غدرا ~ *yaxud* له شراً ~ kimə qarşısa şər niyyətində olmaq; ... الكيد ~ kimə qarşısa fitnə-fəsad qurmaq; مؤامرة ~ sui-qəsd niyyətində olmaq; 7) damalamaq; IV أَبَاتَ gecələmək üçün saxlamaq; gecə qalmaq üçün yer vermək

– بَاتَتْ 1) tərəvətini itirmiş, köhnə; bayat, qurumuş (*çörək*); 2) bir sinifdə iki il qalan şagird

– بَيَّاتٌ 1) gecələmə; 2) gecə hücumu
– بَيُّوتٌ c. 1 بَيَّتٌ ~ الـ الابيض Kəbə; العتيق *yaxud* الحرام Ağ ev; الـ الاول soyunma otağı; الـ الادب ~ الراحة *yaxud* الـ الماء ~ *yaxud* الـ الخلاء ~ ayaqyolu; الاستجمام ~ الـ الابرة ~ *bax*: التجاري ~ ابرة; ticarət firması; زجاجي ~ oranjereya, şüşəbənd, gülxana; الطاعة ~ *bax*: الزوجية ~ *bax*: a) كəbə; الله ~ عَنكَبُوتٌ ~ *bax*: العَنكَبُوتُ; زوجية ~ الولد ~ beytülmal, xəzinə; الـ المال ~ *bax*: وُلْدٌ ~ اهل الـ ~ وُلْدٌ; Məhəmməd peyğəmbərin ailə üzvləri; الفساد ~ fahişəxana; 2) *həmç.* ~ شعر ~ çadır; 3) şöbə, bölmə; 4) çanta; 5) qın; قصيدنا ~ هذا *yaxud* هذا ~ قصيدنا ~ هو ~ bizə də elə bu lazımdır; iş də elə bundadır

– شَعْرٌ *həmç.* أَبْيَاتٌ c. 2 بَيَّتٌ ~ beyt
– *dəniz.* gəmiləri sahilə bağlamaq üçün dirək, kötük
– بَيَّتِي 1) ev (*sif.*); ailəvi; 2) xüsusi; 3) əl -i/-1
– بَيُّوتَاتٌ c. tanınmış ailələr; 2) ticarət evləri
– بَيِّتٌ c. ات - evcik
– *şahm.* rokirovka; الطويل ~ الـ uzun rokirovka; القصير ~ الـ qısa rokirovka
– تَبَيَّتَةٌ *tex.* karter
– مَيِّتٌ 1) gecələmə; 2) gecələmə yeri, gecəni keçirmək üçün yer; dam, sığınacaq; 3) *tex.* örtük, qapaq, gövdə, korpus
بَيْتُومِيْنٌ bitum

I بَادَ (بيد) (i) بَيِّدٌ həlak olmaq, tələf olmaq; itmək; *məcaz.* izi-sorağı qalmamaq; IV أَبَادَ həlak etmək, tələf etmək, qırmaq
– الجَنَسُ ~ اِبَادَةٌ məhv etmə, qırma, qırğın qırğın soyqırım; الـ الجماعة ~ اسلحة kütləvi qırğın silahları

– بَائِدٌ 1) həlak olmuş; tələf olmuş; itmiş; qırılmış, nəslə kəsilmiş; الـ الامم nəsilləri kəsilmiş xalqlar (عاد، ثمود، طسم، جدیس); الـ الحضارات ~ الـ itib getmiş sivilizasiyalar; 2) keçmiş, ötmüş, olmuş; الـ العهد *məcaz.* izi-sorağı itib getmiş dövr

– بَيِّدٌ ~ لَکِن، اَنَاق، هَر هَالِدَا، اَمَمَا
– بَيِّدٌ c. بَيِّدٌ ~ بَيِّدٌ səhra; düz; düzənlik
– بَيِّدٌ qırılmış, nəslə kəsilmiş; itib getmiş
– مَبِيْدٌ 1) qıran, nəslini kəsən; ~ خَطَرٌ məhvədicə təhlükə; 2) c. ات - (*həmç.* ~ حَشْرِيٌّ zərərverici həşəratı qırmaq üçün maddələr; مَبِيْدَاتٌ حَشْرِيَّةٌ insektisidlər

بَيِّدَرٌ c. بَيِّدَرٌ xırman, samanlıq
c. بَيِّدَقٌ *yaxud* بَيِّدَقٌ *şahm.* piyada
1) پِيْوَ; الـ مصنع pivə zavodu;
2) پِيْوَخَانَا

- ات c. بَيْرَارِيَّةٌ - pivəxana
 - بَيْرَا = بَيْرَة
 بَيْرَق c. بَيْرَق bayraq
 - بَيْرَقْدَارِيَّةٌ c. بَيْرَقْدَار bayraqdar
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ 1) bürokratik; 2) bürokrat
 - بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ bürokratiya
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ şahinlə ov edən ovçu
 - بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ şahin ovu
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ 1. Bizans -i/-1; Bizans العصر الـ Bizans dövrü; 2. bizanslı; ~ səmərəsiz mübahisə
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ bizon; الـ الاورِيَّةٌ zubr, vəhşi buğa
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ xırda balıqlar
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ bizon
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ beş (zərin göstəricisi)
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ bot. akonit
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ örtük
 بَيْرَقْرَاطِيَّةٌ bisara (paxladan hazırlanmış xörək)
 I 1) بَاضٌ (بيض) yumurtlamaq (toyuq); yumurtacıq tökmək; sürfə tökmək (həşərat); ~ a) oturub qalmaq; b) haradasa qalıb yaşamaq; 2) بَاضٌ ağ olmaq; II بَيَّضٌ 1) ağartmaq; 2) qalaylamaq; 3) ağ kağıza köçürmək, üzünü ağartmaq; 4) arıtmaq (düyünü); ~ oğul uğurları ilə atasının üzünü ağ eləyir; ~ وجهه ~ bax: وَجْهٌ V; 1) تَبَيَّضٌ ağarmaq; 2) qalaylanmaq; 3) ağ kağıza köçürülmək; IX اِبْيَضٌ ağarmaq; ağ olmaq; qalaylanmış olmaq (qab haqqında); ~ وجهه ~ sevinmək
 - اِبْيَاضَةٌ biol. ovulyasiya
 - نَاصِعٌ 1) 1) بَيَّضٌ c. بَيَّضَاءٌ q. اِبْيَضٌ ~ qar kimi ağ; ~ الذهب الـ ağ terror; ~ اللهب الـ platin, ağ qızıl; ~ البيضاء mus. yarımnot; ~ البيضاء məcaz. gümüş; ~ ما كل بيضاء شحمة məsəl. hər parıldayan şey qızıl deyildir (hər f. hər ağ şey piy deyil); 2) təmiz; səmimi; açıq;

ləkəsiz; ارض بيضاء çılpaq, becərilməmiş torpaq; ولا اسود ~ لا يملك onun heç nəyi yoxdur; a) اليد البيضاء lütf, ehsan, yaxşılıq; b) xidmət, məziyyət, ləyaqət; ~ سلاح soyuq silah; ثورة بيضاء qansız inqilab; الموت ورقة التصويت البيضاء مَوْتٌ: boş səs-vermə bülleteni; ~ يوم xoş gün; 2. şahm. ağlar

- ات c. بَيُوضَةٌ - biol. yumurtacıq, sürfə; toxum hüceyrəsi; بويضات الجراد çeyirtkənin sürfəsi

- اِبْيَاضٌ 1) ağlıq, bəyazlıq; ~ الـ اصل boş yer, boş buraxılmış yer (məndə); البيض ~ yumurtanın ağı; العين ~ gözün ağı; النهار ~ gündüz işığı; ~ مرض الـ pas xəstəliyi (bitkilərdə); ~ الوجه كسب ~ məcaz. kiminsə qarşısında özünü təmizə çıxartmaq; 2) divar ağartmaq üçün məhlul; 3) astr. əlbeyza; 4) topl. merlan (balıq); ~ الوجه ~ etibar, hörmət; ~ علي kart-blans; qeyri-məhdud səlahiyyətlər

- اِبْيَاضٌ 1) yumurtasatan; 2) ağardıcı (fəhlə)
 - بَيَّاضَاتٌ 1) bəyazlıq, ağlıq, ağ rəng; بَيَّاضَاتٌ c. ağ paltarlar; ağlar; 2) merlan (balıq)
 - بَيَّاضَةٌ c. بَيَّاضَةٌ - ات yaxşı yumurtlayan (toyuq)
 - بَيَّاضٌ topl. بَيَّاضٌ yumurta; ~ برشت ~ ilıq (bişirilmiş) yumurta; ~ جامد ~ bərk (bişirilmiş) yumurta; ~ مقلي ~ nimru, qayqanaq; ~ ابو böyə, böv

- ات c. بَيَّاضَةٌ - yumurta; 2) anat. yumurtacıq, sürfə; 3) dəbilqə, dəmir papaq; 4) qızardılaraq döyülən dəmir parçası; 5) bütövlük; toxunulmazlıq; quş südü

- بَيَّاضَاتٌ yumurtavari, elliptik; مسارات ~ elliptik orbitlər

- بَيَّاضِيَّةٌ yumurtavari
 - ات c. بَيَّاضٌ yumurtlayan (toyuq)
 - بَيَّاضَةٌ biol. toxum hüceyrəsi

- 1) تَبْيِضُ ağartma; 2) qalaylama
- c. تَبْيِضَةٌ üzü ağardılmış əlyazması
- 1) مَبْيِضُ boyaqçı, ağardıcı; 2) boyaçı, rəngsaz; 3) qalayçı; 4) üzünü köçürən
- c. مَبْيِضُ , مَبْيِضُ anat. yumurtalıq
- c. مَبْيِضَةٌ üzü ağardılmış əlyazması
- بَيْطَرُ nallamaq (ati)
- 1) بَيْطَارُ baytar; 2) dəmirçi, nalbənd
- 1) بَيْطَرَةٌ döymə, nallama; 2) baytarlıq
- الطب البَيْطَرِيُّ baytar, baytarlıq -i/-ı; ~ الطب البَیْطَرِيُّ baytarlıq; مدرسة بَیْطَرٌ baytarlıq məktəbi; ~ طبيب بَیْطَرٌ baytar həkim

I بَاعَ (i) بَاعَ satmaq, alver etmək, ticarətlə məşğul olmaq; ~ بالمزاد müzaidə ilə, hərracdən satmaq; ~ بالمناداة ~ əldə gəzdirərək satmaq; ~ نفسه ~ özünü satmaq, satılmaq (kimə) (لـ) يُشْتَرَى و يُبَاعُ alınıb-satılır; a) ~ العرض ~ satqın olmaq; b) fahişəlik etmək; II بَاعَ satdırmaq; III بَاعَ 1) sövdələşmək; 2) beyət etmək; IV أَبَاعَ satışa qoymaq; VI تَبَاعَ bir-birilə sövdələşmək; VII إِبْتَاعَ satılmaq, xırtd edilmək; VIII إِبْتَاعَ almaq, tədarük etmək, alıb yığmaq

- إِبْتِئَاعٌ alma, satın alma; satın alınmış şey, bazarlıq

- c. بَائِعٌ satıcı, tacir; متجول ~ səyyar satıcı

- بَائِعٌ = بَيَّاعٌ

~ بالتجزئة ~ pərakəndə satış; ~ بالجملة ~ topdan satış; ~ بالمناداة ~ malın gəzdirilərək satışı, səyyar satış; ~ علني ~ hərrac; ~ الكَؤن. girovla yaxud kreditə satış; tic. فوب - فوب, franko bort ~ كاف (سيف) تسليم ظهر الباخرة = السفينة) = tic. kaf (sif.) (qiyət, sığorta, fraxt = بيع ~ ~ kreditə satışı; ~ ~ التسليم ميناء الوصول ~ ~ الشراء alqı-satqı; ticarət; ~ ~ satılır

- c. 1 بَيْعَةٌ - ات sövdə; ~ علي üstəlik, üstəlik olaraq

- 2 بَيْعَةٌ beyət

- c. بَيْعَةٌ kilsə, sinaqoq, məbəd

- مَبَاعٌ satılmış; satqın

- 1 مَبَايِعَةٌ beyət, andiçmə

- 2 مَبَايِعَةٌ c. 1) malın hazır olmadan satılması barədə sövdə; 2) kupçı kağızı; yer, mülk kağızı

- مَبْتَاعٌ alıcı

- 1 مَبِيْعٌ satılmış; 2. 1) satış; 2) əmtəə, mal

- c. مَبِيْعَاتٌ 1) ticarət sövdələri; 2) mal, əmtəə

- c. بَيْكٌ bəy (titul)

- بَيْكُوتَةٌ bəylik

- c. بَيْكَارٌ pərgar

- c. بَيْكَبَاشِيَّةٌ köhn. bəybaşı, polkovnik-leytenant

- بَيْكَارِيُونَاتٌ bikarbonat

- c. بَيْكَةٌ - ات kolba (elektrik lampasının);

~ النور الكهربائي ~ elektrik lampası

- بَيْكِينِي bikini (çimərlik paltarı)

- بَيْلَسَانٌ kəndəlaş

- بَيْلُونٌ gilabı (baş yumaq üçün işlədilan gil növü)

- c. بَيْلِيَّةٌ 1) şar, kürəcik; yastıq; 2) bil-yə (kürəciklərlə uşaq oyunu)

- c. بَيْمَارِسْتَانٌ xəstəxana, bimaristan, dəli-lər üçün müalicəxana

- c. بَيْمَةٌ bimə (balıq)

I (i) بَانٌ ayrılmaq, tərək etmək, əlvida etmək (kiminlə) (عن) بَانٌ 2) aydın olmaq; 2) görünmək; aşkar olmaq; II بَيَّنَّ 1) bəyan etmək, izah etmək; 2) göstərmək; aşkar etmək; işarə etmək; III بَايَنَ 1) tərək etmək, qoyub getmək; ayrılmaq; 2) fərqlənmək, seçilmək; təzad təşkil etmək; ziddiyyət təşkil etmək; IV أَبَانَ

1) aydın danışmaq; 2) izah etmək; göstərmək; sübut etmək; V تَبَيَّنَ 1) aydın, aşkar, bəlli olmaq; göz qabağında olmaq; 2) ayırmaq, ayırd etmək, seçmək, fərqləndirmək; özü üçün aydınlaşdırmaq, anlamaq, başa düşmək; 3) aydınlaşdırmağa çalışmaq, anlamağa cəhd etmək; VI اِسْتَبَانَ fərqli olmaq, fərqlənmək, təzad təşkil etmək; X اِسْتَبَانَ 1) aydın, aşkar, bəlli olmaq; göz qabağında olmaq; anlaşımaq, aydınlaşmaq; 2) aydınlaşdırmağa çalışmaq; 3) aydınlaşdırmaq
 - اِزْهَابٌ izah etmə, aydınlaşdırma; aydınlıq;
 ~ aydın olmayan, anlaşılmaz surətdə
 - اِبْتِنَانٌ 1) aydın, aşkar; 2) görünən; 3) bain, qəti (*talaq*)
 - اِحْزَانٌ cehiz
 - اِبْتِنَانٌ 1) aydınlıq; aşkarlıq, şübhəsizlik; 2) bəyan etmə, açıqlama, izah etmə; ~ غِنَى عَنْ اَلْـ ان...; 3) bildiriş, elan; ~ رَسْمِي رسمی bildiriş; 4) bəyanat, bəyannamə, komyunike; ~ زَارِي nazirlik bəyannaməsi; 5) müraciətnamə, çağırış, manifest; 6) ifadə, üslub, nitq gözəlliyi; ~ اَهْل bəlağət əhli; ~ حَسَنٌ gözəl nitq qabiliyyəti, ifadə gözəlliyi; ~ عِلْمٌ üslubiyyət, stilistika; ~ اَلْمَعْجَز العcazkar ifadə gözəlliyi; ~ عَطْفٌ qram. qoşma; 7) məlumat, bildiriş, xəbər; 8) proqram; 9) siyahı
 - اِبْتِنَانٌ bax: a) sırası ilə
 - اِبْتِنَانٌ 1. 1) aydınlaşdırıcı, izahedici; اِرْقَامٌ izahedici rəqəmlər; diaqram; 2) üslubi; 2. üslubçu, stilist
 - اِبْتِنَانٌ 1) ayrılma, ayrılıq; ~ اَلذَاتُ düşməncilik; çəkişmə, ixtilaf; 2) ara, aralıq, fasilə
 - اِبْتِنَانٌ arasında; ~ اِبْتِنَانٌ a) qarşısında, hüzurunda; b) əlində, varıdır; ~ اِنْ مَصِيرِكُمْ هُوَ

~ اِبْتِنَانٌ taleyiniz öz əlinizdədir; ~ اِبْتِنَانٌ ثَرَوَاتٌ ~ اِبْتِنَانٌ əllərində böyük sərvət vardır; ~ اِبْتِنَانٌ وَقْتُتٌ ~ اِبْتِنَانٌ hərdənbir, ساعة و اخرى yaxud ~ اِبْتِنَانٌ و آخر hal ~ اِبْتِنَانٌ و بين... bu arada; ~ اِبْتِنَانٌ ذلك kiməsə nədəsə mane olmaq; ~ اِبْتِنَانٌ العافى o gah mürgüləyir, gah da ayıq olurdu; ~ اِبْتِنَانٌ اَعْجَبْتُ ~ اِبْتِنَانٌ و ~ اِبْتِنَانٌ و ~ اِبْتِنَانٌ كُنتُ اَعْجَبْتُ onlara valeh olurdum; ~ اِبْتِنَانٌ و ~ اِبْتِنَانٌ نفسى öz-özünə sualı təkrar edirdi; ~ اِبْتِنَانٌ belə də, ~ اِبْتِنَانٌ ما قال من ~ اِبْتِنَانٌ ما قال ان... a) arasında; ~ اِبْتِنَانٌ orca, orta; ~ اِبْتِنَانٌ اَعْزَمْتُ dedi ki...; b) ~ اِبْتِنَانٌ -dan/-dən; ~ اِبْتِنَانٌ تَخَلَّصْتُ onun qolları arasından sürüşüb çıxdı; ~ اِبْتِنَانٌ a) ara, fasilə; ~ اِبْتِنَانٌ الشَّوْطَيْنِ iki hissə arasında; b) fərq; ~ اِبْتِنَانٌ yaxud ~ اِبْتِنَانٌ halbuki; bir halda ki;
 - اِبْتِنَانٌ aydın, aşkar, bəlli, şübhəsiz
 - اِبْتِنَانٌ c. بَيِّنَاتٌ aşkar dəlillər; aydın dəlilsübutlar; ~ اِبْتِنَانٌ اَعْلَى ~ اِبْتِنَانٌ ... yaxşı bilmək, aydın təsəvvürü olmaq; məlumatı olmaq; ~ اِبْتِنَانٌ اِعْلَى حَرَامِي بِلَا ~ اِبْتِنَانٌ سلطان xandan-bəydən doğru (*hərf. dəlil-sübutsuz oğru sultandır*)
 - اِبْتِنَانٌ 1) fərq, təfavüt, təzad; 2) ziddiyyət
 - اِبْتِنَانٌ aydınlaşdırma, izah etmə
 - اِبْتِنَانٌ aydınlaşdırma, izah etmə; göstərmə
 - اِبْتِنَانٌ = مَبَانِيَةٌ
 - اِبْتِنَانٌ izah edilən, göstərilən; ~ اِعْلَاهُ yuxarda göstərilən
 - اِبْتِنَانٌ 1. göstərən; 2. göstərici
 - اِبْتِنَانٌ aydın, aşkar, bəlli
 - اِبْتِنَانٌ bir-birindən fərqli; müxtəlif
 - اِبْتِنَانٌ = بَيِّنَةٌ
 - اِبْتِنَانٌ tar. fərman
 - اِبْتِنَانٌ püre
 - اِبْتِنَانٌ biologiya
 - اِبْتِنَانٌ 1. bioloji; 2. bioloq

ت

tē (ərəb əlifbasının üçüncü hərfi; *rəqəm mənası 400*); التاء المربوطة *qram.* tə mərbutə (*bağlı tə*); التاء الممدودة *qram.* tə məmdudə (*uzun tə*)

تلفون (2) *sözündən qısal.* saat; 1) *sözündən qısal.* telefon

ت and ədatı; and olsun Allaha!

تاكّ bu; أولاء *c.* تان *tasn.* (دا -dən q.) تى, تا *tasn.* تانكّ bu *q.*

تابلو *c.* تابلوهاّت *tablo*

تابوت *c.* توابيت sandıq; yeşik; qutu; 2) *Bibl.* Əhd sandığı; 3) tabut; sənduqə; الساقية ~ suvarma çarxı (*vedrəsiz*); رفع المياه ~ Arximed vinti (*suvarma aləti*)
تأبير *c.* توابير dəstə; cərgə; sıra; qafilə; batalyon

تأبير *c.* zool. tapir

تارجي *c.* tuareq

تارة ~ ... ~ ... ~ و طوراً *yaxud* ... و اخرى *yaxud* ...
..., bəzən də...; gah ..., gah da ...

تاريخ 1) kadastr; 2) mərz çəkmə, mərzlə ayırma, sərhəd çəkmə; 3) *geod.* plan alma; şəklini çəkmə

تازة, تازة, تازجّ

تاسويم *c.* tuffli, səndəl

تاكسي - ات *c.* taksi

تاليوم *c.* tallium

تامول *bot.* betel, qara bibər kolu

تانتوري *boyaqçı (parça)*

تايير, تايير - ات *c.* qadın kostyumu

تأتا hərfini tələffüz edərkən dili dolaşmaq

تأتاة hərfini tələffüz edərkən dili dolaşma

تؤدة *bax:* وأد

تؤذنتؤ özündən tez çıxan; tündxasiyyət, tünd-məcaz

تؤام IV *əkiz doğmaq*

تؤامؤ üç ثلاثة توائم *əkiz; c.* تؤامان *tasn.* تؤامؤ -
əkiz; astr. التؤامان *əkizlər*

تؤامية - *c.* تؤامية - mirvari dənəsi, inci dənəsi

I تئب (ə/u) تئب məhv olmaq, puç olmaq; qurumaq; X استئب normal hala düşmək, normallaşmaq; bərqərar olmaq (*asayiş haqqında*); النظام ~ qayda yaradıldı; asayiş bərpa edildi

تئبؤ başın tələf olma, ölmə, ölüm; ! تئبؤ başın batsın!; lənətə gələsən!

تئبؤ 1) zəiflik; 2) ölüm, quruma, püç olma

I تئبر (i) تئبر qırmaq; məhv etmək; تئبرؤ (ə) تئبرؤ məhv olmaq

تئبارؤ qırılma; məhv olma

تئبرؤ ~ الذهب, külçə; تئبرؤ - qızıl qum

I تئبع (ə) تئبع, تبع 1) izləmək, ardınca getmək; خطأ ~ a) ardınca getmək; b) təqlid etmək, yamsılamaq; تبع *məch.* ardı var; 2) tabe olmaq; 3) dalınca düşmək; təqib etmək; izləmək, güdmək; اللص ~ oğrunu təqib etmək; II تئبع (*nəyisə kiminsə* —) tabeliyinə vermək; III تئبع 1) (*nəyinsə*) ardınca gəlmək; dalınca getmək; 2) izləmək, güdmək; 3) davam etdirmək; getdikcə inkişaf etdirmək (*mövzunı*); çox dayanmaq (*nəyinsə üzərində*); IV تئبع 1) ardınca göndərmək; 2) tabe etmək; 3) sözləri qoşa işlətmək (*bax: إبتاع*); V تئبع 1) təqib etmək; izləmək (*məs., hadisələri*); 2) öyrənmək, tədqiq etmək; VI تئبع bir-birinin ardınca getmək; bir-birinin ardınca baş vermək (*hadisələr haqqında*); VII تئبع 1) ardınca

getmək; سياسة ~ siyasət yürütmək; 2) tərəfdar olmaq; gözləmək (*mas.*, *qayda-qanunu*); rəhbər tutmaq; riayət etmək; القرآن ~ Qurani rəhbər tutmaq, Quranda deyilənlərə əməl etmək; الصديق ~ doğruluğu, düzlüyü gözləmək; X استتبع 1) ardınca gəlməyi tələb etmək (*mas.*, *məhbusdan*); 2) törətmək, nəticələnmək; ضرورة ~ zərurət doğurmaq; 3) izləmək

- اتباع 1) ardınca göndərmə (*hərəkət*); 2) *qram.* mənanı gücləndirmək üçün sözdəki ilk samiti بـ ilə əvəz etməklə qoşa işlətmək (*mas.*, *كثير بئير , حسن بسن , حياك الله و بياك*)

- اتباع 1) ardınca getmə; təqlid etmə; ۱- ardınca gedərək, əməl edərək, uyğun olaraq (*nəyə* —); 2) yürütmə (*siyasət*); 3) epiqonçuluq

- اتباعي təqlidçi; epiqonçu

- اتباعية 1) klassizm; 2) klassik nümunələri təqlid etmə

- تابع 1. 1) ardınca gedən; ما قبله ~ ardı, davamı; ~ له ardı var; 2) aid olan, məxsus olan (*kimə-nəyə* —); tərkibinə daxil olan (*nəyin* —); مجلس الأمن ~ لمنظمة الأمم المتحدة; Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası; 3) asılı, tabe, hakimiyyəti altında olan; و متبوع ~ tabe olan və tabelik edilən, tabelikdə olan və rəis; البلدان الحرة asılı ölkələr; 2. c. أتباع , تَبَاع , تَبَعَة 1) ardıcıl; şagird; 2) təbəə; 3) nöker; əlaltı; vassal; 4) c. qoşma; 5) *astr.* peyk, satellit; 6) *din.* ruh (*kişinin oxşarı*)

- تابعية 1) təbəə qadın; 2) xidmətçi qadın; 3) ruh (*qadının oxşarı*)

- تابعة 1) aqibət, nəticə, sonuc; 2) məsuliyyət; ۱- على عاتقه məsuliyyəti kiminsə üzərinə qoymaq

- تابع , تابعي c. تابِعون tabiiilər, Məhəmməd peyğəmbərin səhabəsinin çağdaşları

- تابعية 1) mənsubluq, aidlik; 2) asılılıq; 3) təbəəlik; vətəndaşlıq

- اتباعا ardıcıl olaraq, dalbadal, bir-birinin ardınca; hissə-hissə; seriya-seriya

- تابع 1) ardınca gəlmə; بال- ardıcıl olaraq, bir-birinin ardınca; ل- uyğun olaraq (*nəyə*), müvafiq olaraq (*nəyə* —)

- تابع 1. mənsub, məxsus, aid; bağlı (*kiminləsə*); 2. c. أتباع ardıcıl, ardınca gedən; كان له ~ kiminsə ardıcılı olmaq

- تابعية c. تَبَاعَة qədim Yəmən məliklərinin titulu

- تابعة 1) mənsubluq, məxsusluq; 2) asılılıq; 3) milliyət, milli mənsubluq; təbəəlik; vətəndaşlıq; 4) aqibət, nəticə, sonuc; 5) məsuliyyət

- تابعة 1) tabelik, asılılıq; vassal asılılığı; 2) təbəəlik

- تابعي ardıcıl, ardınca gedən; köməkçi

- اتباع 1) bir-birinin ardınca getmə; ardıcılıq; arasıkəsilməzlik, aramsızlıq; بال- bir-birinin ardınca, ardıcıl olaraq; dalbadal; növbə ilə; 2) *idm.* estafet, estafet qaçışı; ۱۰۰×۴ (السيدات) kişiler (*qadınlar*) üçün 4×100 estafet qaçışı

- اتباع izləmə, güdmə, təqib

- تابع c. 1) ləvazimat, zəruri hissələr; 2) *astr.* peyklər, satellitlər; الشمس و سها Günəşlər və onların peykləri; 3) *din.* ruhlar (*insanın oxşarları*); والعرافون أصحاب ال- fəla baxanlar və bilicilər

- متابعة 1) ardınca getmə; 2) izləmə; 3) davam etdirmə; ... ardı, ... davamı

- مَبْعٌ 1. məqbul, ümumən məqbul; 2. izlənilən, ardınca gedilən
- مَبْعٌ 1) (*kiminsə*) ardınca gedən; 2) ardıcıl, tərəfdar
- مَبْعٌ 1) ardınca gedilən kəs; rəis; başçı; 2) *qram.* təyinlənən
- مَبْعٌ (*kiminsə-nəyinsə*) ardınca gedən; apdıcıl; növbə ilə bir-birini əvəz edən; arası-kəsilməz, aramsız, fasiləsiz
- تَبَعٌ مَبْعٌ *c.* تَبَعٌ تَبَعٌ
- I تَبَلٌ (u) تَبَلٌ yormağ, əldən salmaq, üzmək, zəiflətmək (*xəstəlik haqqında*); dərdə salmaq (*məhəbbət haqqında*); II تَبَلٌ tamını yaxşılaşdırmaq, dada götürmək, (*dada gəlmək üçün*) ədviyyat qatmaq; V تَبَلٌ dada gəlmək, tamı yaxşılaşmaq, ədviyyat qatılmaq
- تَبَلٌ *c.* تَبَلٌ ədviyyat, xuruş
- تَبَلٌ ədviyyatsatan
- تَبَلٌ təbbulə (*cəfəri və zeytun yağı ilə bişirilmiş yarma aşısı*)
- تَبَلٌ ədviyyat qatılmış; dada götürülmüş
- تَبَلٌ *c.* مَبَلَاتٌ ədviyyatlı xörəklər, yeməklər
- تَبَانٌ *c.* تَبَانٌ qısa tuman, şort
- تَبَانٌ *c.* تَبَانٌ samansatan
- تَبَانٌ *c.* تَبَانٌ - ات saman, küləş dükanı; درب
- تَبَانٌ (سَكَّة) Ağ Yol, Süd Yolu
- تَبَانٌ saman, küləş
- تَبَانٌ saman çöpü
- تَبَانٌ 1) saman -i/-1; 2) saman rəngi
- تَبَانٌ *c.* مَبَانٌ samanlıq
- تَبَانٌ *topl.* tatarlar
- تَبَانٌ 1. tatar; 2. تَبَانٌ tatar dili
- تَبَانٌ *bax:* وتر
- تَبَانٌ tətik
- تَبَانٌ tütün
- تَبَانٌ تَبَانٌ *tibb.* tetanus

وجه تَبَانٌ *bax:*

- I تَبَانٌ (u) تَبَانٌ alver etmək, ticarət etmək, ticarət aparmaq (*nə ilə* (فی)); III تَبَانٌ = I; IV تَبَانٌ = I; VIII تَبَانٌ = I
- تَبَانٌ *c.* تَبَانٌ tacir, alverçi; الجملة ~ topdansıq alverçisi; المَفْرَقُ ~ pərakəndə satıq alverçisi; العمولة ~ komisiyon alverçisi; الع ~ tezsətılan, rəvac mal
- تَبَانٌ 1) ticarət, alver, komersiya; التَبَانُ الداخلي daxili ticarət; التَبَانُ الخارجي xarici ticarət; التَبَانُ الدولية beynəlxalq ticarət; الجملة ~ tapdansıq ticarəti; التجزئة ~ yaxud التَبَانُ الخاصة ~ pərakəndəsətıq ticarəti; المَفْرَقُ özəl ticarət; المرور ~ tranzit ticarəti; اعمال ارباب التَبَانُ ticarət və icarə; التَبَانُ tacirlər, alverçilər, kommersantlar; 2) mal, əmtəə
- تَبَانٌ ticarət -i/-1; التَبَانُ الاتفاقيه ~ ticarət sazişi; بيت a) ticarət evi, ticarət firması; b) ticarət müvəkkili (*müəssisə*); التَبَانُ التبادل ticarət mübadiləsi; التَبَانُ الرأسمال ticarət kapitalı; التَبَانُ شركة ticarət şirkəti; التَبَانُ غرفة ticarət palatası
- تَبَانٌ¹ ticarət, kommersiya
- تَبَانٌ² *c.* مَبَانٌ 1) ticarət yeri; mağaza; 2) mal
- تَبَانٌ ticarət -i/-1
- تَبَانٌ alt; alt hissə
- تَبَانٌ altında; altda, altdan, altına; aşağı; السكَّة a) yerin altında; b) yeraltı; السكَّة من تَحْتُ aşağı; السكَّة الحديديَّة ~ metro; السكَّة من تَحْتُ aşağı; السكَّة من البالیşın altından; السكَّة من تَحْتُ سفردان aşağı, mənfi; ... عنوان ...başlığı altında; السكَّة ~ چاپdadır; السكَّة ~ زعامة ... rəhbərliyi altında; السكَّة ~ ئهلی بقی ~ sərəncamında; السكَّة ~ تصرفه

silah altında qalmaq (*ordu haqqında*); عين ~
 ~ طي ~ polisin gözü qarşısında; الخفاء gizli, məxfi, xəlvəti, oğrun-oğrun;
 altdan-altdan; امرک ~ (انا) qulluğunda hazı-
 ram!; əmrinə müntəzirəm! ~ ل ~ gizlicə,
 xəlvəti, altdan-altdan; əl altından; هذا
 ~ یجرى هذا bu gizlicə baş verir; تحت aşağıda
 - تحتي alt (*sif.*), aşağı; ملابس alt
 paltar
 - تحترضي yeraltı; ~ ممر yeraltı keçid
 - تحتي 1) alt (*sif.*); 2) altdan-altdan baş
 verən, aşağıdan edilən
 (تحف) IV تحف hədiyyə etmək, töhfə
 etmək, bağışlamaq (*nə ب*); sevindirmək
 (*nə ilə ب*)
 - تحفة 1) hədiyyə, töhfə; 2) əntiqə
 şey, nadir şey; 3) bədii əsər, rəsm; التحف
 muzey
 - تحفجی c. تحفجی narkotik alverçisi; tiryək-
 satan
 - الحضارات الشرقيّة ~ متحف c. متحف
 Şərq mədəniyyətləri muzeyi
 I تح (u) تح qıqcırmaq, acımaq
 (*xəmir*); turşumaq, çürümək
 (تخت) II تخت mebel düzmək, avadanlıq
 qoymaq; səliqəyə salmaq
 - تخت 1) oturacaq; skamya; 2) kürsü;
 3) taxt (*söykənəcaksiz enli divan*); 4) taxt
 (*şahlıq kürsüsü*); 5) çarpayı; 6) orkestr
 (*sitra, ney, ud və kamandan ibarət*); الثياب ~
 paltar şkafı; qarderob; الغناء ~ estrada;
 المملكة ~ paytaxt
 - تخت 1) taxa; yazı lövhəsi;
 2) masa, parta
 تحق qıqcırmaq, acımaq, turşumaq, çürü-
 mək, qaxsımaq, içini qurd yemək

- تحق qıqcırmaq, acımaq, turşumaq, çürü-
 mək; xarab olma
 c. تحقوان taxt-rəvan
 I تحق götürmək
 I تحق (i) تحق məhdudlaşdırmaq;
 hədd qoymaq (*nəyə*); qısnamaq; تحق (u)
 تحق toxluq etmək, həzm edə bilməməyə
 səbəb olmaq; تحق (ə) تحق həzm edə bilmə-
 mək; mədə həzmetməməsindən əziyyət
 çəkmək (*müq. et. وحق*); III تحق həmhüdüd,
 həmsərhəd olmaq; IV تحق 1) mədə həzmet-
 məməsinə tutulmaq; 2) toxluq etmək
 VIII تحق mədə həzm etməməsinə tutul-
 maq, toxluq etmək
 - تحق c. تحق sərhəd, hüdüd
 تحق həzm etməmə
 - متحق 1) həmhüdüd, həmsərhəd; 2) hədd
 qoyulmuş, hüduqları təyin edilmiş
 - تحق toxluq etmiş
 - متحق 1) mədə həzmetməməsindən əziy-
 yət çəkən; 2) qeyri-sağlam
 تحق kökəlmək, yoğunlaşmaq
 - تحق 1) yoğunluq, köklük; 2) böyük
 ölçü; müq. et. تحق
 تحق = تحق
 c. تحق masa
 ورت bax: تحق
 تحق tragediya
 تحق tibb. traxoma
 تحق tramvay
 تحق tranzit
 تحق = ترانسیت
 I تحق (ə) تحق tozlu olmaq; II تحق tozlan-
 dırmaq, tozla örtmək; III تحق yaşlıd,
 həmyaş olmaq; IV تحق tozla örtmək;
 V تحق tozla örtülmək, tozlanmaq

- 1) أترربة c. تراب ~ toz; 2) ذرة toz dənəsi, toz zərrəsi; 2) torpaq; الوطن ~ doğma torpaq, ana torpaq, vətən torpağı; الحديد ~ dəmir filizi; معدني ~ filiz; نفطي ~ min. ozokerit
- ترابة cement (Suriya)
- 1) ترابي tozlu; 2) torpaq -i/-ı; الاعمال
الطراقة torpaq işləri; 3) torpaqlı, torpaq qarışıqlı, boz, torpaq rəngli
- تراب tozlu, toz basmış
- تراب c. أتراب yaşıl, həmyaş; yoldaş
- 1) تراب c. تربة torpaq, süxur, türbət; نباتية ~ سفراء ~ yaxud ~ سوداء ~ qaratorpaq; (açıq sarı rəngli, kövrək, narın torpaq);
2) qəbir
- ترابي c. ترابي qəbirqazan
- تراب c. تراب sinə, döş
- تراب toz basmış, tozlanmış, toza batmış, tozlu
- تراب yoxsulluq, kasıblıq
ترابزة - ترابزة
1) ترابزة cəftələmək, cəftə ilə bağlamaq, cəftəsini vurmaq; 2) hasaralamaq, çəpərləmək; səngərləmək, səngər qurmaq
- تراب c. تراب 1) cəftə; rəzə; kilid; 2) təbəqə; tir, dirək; 3) çaxmaq (topun, tufəngin)
- تراب pambıq ziyanvericisi
- تراب cəftələmə; 2) səngərləmə
تراب tibb. trepanasiya etmək; sümüyü deşmək, dəlmək
- تراب tibb. trepan
- تراب tibb. trepanasiya
تراب terpentin
تراب = تراب
تراب topl. parıltı, işıltı, parıldayan bəzək şeyləri

- تراب c. تراب - parıltı, işıltı, bəzək-düzək
تراب kim. tritium
1) تراب tərcümə etmək, çevirmək (bir dildən başqa dilə اخرى الى اخرى); 2) şərh etmək, izah etmək, yozmaq; 3) ifadə etmək, göstərmək; عن شعوره ~ hisslərini ifadə etmək; 4) tərcümeyi-halını yazmaq (kimin لـ)
- تراب c. تراب tərcüməçi, mütərcim, tərcüman
- 1) تراب , تراب 1) tərcümə (bir dildən başqa dilə); 2) şərh etmə, izah etmə; yozma; 3) tərcümeyi-hal; الحياة ~ həyat yolunun təsviri; ذاتية ~ avtobioqrafiya
- 1. متراب 1. tərcümə edilən (bir dildən başqa dilə); 2. tərcümeyi-hal yazılan
- 1. متراب 1. tərcümə edən (bir dildən başqa dilə); 2. 1) mütərcim; 2) bioqraf
I تراب kədərli, qüssəli olmaq, kədər-lənmək, qüssələnmək; II تراب kədər-ləndirmək, ovqatını təlx etmək, qəm-qüssə vermək, məyus etmək; dilxor etmək; IV تراب = II; V تراب kədər-lənmək, qüssələnmək, əhvalı pozulmaq, ovqatı təlx olmaq
- تراب c. أتراب qüssə, qəm, kədər, dərd; pərtlik, dilxorluq
- تراب qüssəli, qəmli, kədərli, pərt, dilxor
I تراب 1) qurumaq; 2) bərkimək, codlaşmaq, qabalaşmaq
- تراب 1) qurumuş; quru; 2) bərk, cod, qaba
تراب c. تراب dərzi; افرنجي ~ Avropa dəbində tikən dərzi
1) تراب II sipər etmək, kəsmək, çəpərləmək, sədd çəkmək, səngər düzəltmək; 2) sən-gərə çəkilmək (harada في)

- sipər tutmuş; qalxanla silahlanmış; لا يستوى الرجل والفارس والاكتشف والـ ~ *məsəl*: atlı ilə piyada, qalxanlı ilə qalxansız bir olmaz

- 1) qalxan, sipər, zireh ustası; 2) çarvadar, çodar

- qalxan düzəltmə

- aradırdən, oğraş

- sipər, qalxan; سمك *c.* ترسٌ ~ الـ *paltus (bahıq)*

- عجلة *c.* ترسٌ diş (*mişarda, çarxda*); عجلة بتروس dişli çarx; صندوق التروس ötürücülər qutusu

- 1) arsenal; 2) tərşanə, gəmi təmirxanası

- تisbağa *c.* ترسة

- 1) bənd, sədd; 2) sipər, zirehli hasar, manə, barrikada; اقام متاريس barrikadalar qurmaq; 3) rəzə, cəftə

- 1) sipər; 2) rəzə, cəftə; 3) sədd, bənd; 4) səngər

- eyvan, balkon *c.* ترسينة

I ترع (ə) dolu olmaq, doldurulmaq;

IV اترع ağzına kimi doldurmaq

- 1) suvarma kanal; الرى ~ فرعیه ~ عمومية ~ baş kanal; ~ kanalı; ~ kanalı qolu

- ağzına qədər dolmuş, dopdolu

- qumru *c.* ترغلة

I ترف (ə) firavan yaşamaq, zinət, bolluq içində yaşamaq; israfçılıq etmək; IV اترف 1) firavan yaşatmaq; ərköyün böyütmək, əzizləmək; ərköyün böyümək, əzizlənmək; bolluğa öyrəşmək, israfçılığa alışmaq; V تترف israfçılıq etmək

- 1) zinət, bolluq; 2) ərköyünlük, əzizlənmə, nazlanma

- 1) bolluq içində yaşayan; 2) ərköyün, əzizlənməmiş; israfçılığa öyrəşmiş

- yerdombalanı (*göbalək*)

- körpücük sümüyü; بلغت روحه *c.* ترقوة ölüm ayağında olmaq

I ترک (u) 1) qoyub getmək, tərək etmək, buraxmaq; وشأنه ~ kimisə sakit buraxmaq, kimdəsə işi olmamaq; ~

أثراً ~ a) iz buraxmaq; b) təsir bağışlamaq (*kimə* علی); 2) özündən sonra miras qoymaq;

3) atmaq, tullamaq; 4) imtina etmək; 5) yol vermək, imkan vermək, qoymaq; II ترک

1) sakit buraxmaq; 2) barışmaq, sülhə gəlmək; V تترك türkləş-

mək; türkləşdirilmək

- türkləşdirmə

- tərək etmə, qoyub getmə; imtina etmə (*nədən*)

- türklər *topl. c.* أترك

- Türkmənlər *topl. c.* ترکمان

- türkmən; türkmən dili

- miras, irs *c.* ترکه

- türk; التركية *bax*: دخلت العبارة عليه بالـ

تürk dili

- 1) türklük; türkcülük; *linq.* türkizm

- *c.* ترکه evdə qalıb qarımış qız

- barışmaq, mütarikə (*həmç.* -) السلاح

- tərək edilmiş, atılmış

- miras qalmış əmlak, vərəşə malı; ~ الركاب ~ sərnəşinlərin unudaraq qoyub

getdikləri əşyalar

- türkolq, türküünas

- terrakota

- ترمبة = ترمبة

تُرْمِيْطَةٌ *c.* at – truba, şeypur, gəranay
تُرْمِيْطِيْجِيْ *c.* at – truba çalan, şeypur-
çu, gəranayçı

تُرْمُسٌ *topl. bot.* acıpaxla

– acıpaxla *c.* at – تُرْمُسَةٌ

تُرْمُسٌ, تِرْمُوسٌ *termos*

تُرْمُوْمِتْرٌ *c.* at – termometr; istilikölçən;
~ مُئْوَى ~ Fareneyt termometri; ~ فارنهيْت

Selsi termometri

تُرْنَجٌ *topl.* limon

– تُرْنَجَانٌ *bot.* badrənc

– limon *c.* at – تُرْنَجَةٌ

I تَرَةٌ (ə) boş şeylərlə məşğul olmaq,
xırdalıqlara varmaq

– تَرَةٌ *c.* at – 1) boş şey, vecsiz şey,
dəyərsiz şey; 2) uydurma, qondarma,
yalanpalan, hiylə, fırıldaq, kələk;
axmaqlıq, giclik; 3) ən qısa yol; تَرَهاْت
boş ümidlər, aldadıcı ümidlər

وتر *bax:* تَرَةٌ

تُرُوْبٌ *c.* at – *hərb.* bölmə; ~ سُوارِيْ ~ süvari
bölməsi

تُرُوْسْتٌ *c.* at – trest

تُرُوْلِيْ, تِرُوْلِيْ (1) kiçik vaqon, dəmir yolu
arabası; 2) *el.* kontakt diyircəyi; 3) باس ~
trolleybus; سائق التrolleybus sürücüsü

تُرِيْاقٌ *padzəhr*, zəhərə qarşı dərman;
كان هذا فَرُوْقٌ *bax:* فَرُوْقٌ ~ *yaxud* ~ فاروْقِيْ
متى يجيئون ~ bu, ən yaxşı dərman oldu;
~ خيْر ~ *məsəl.* من العراق يكون المريض قد مات
İraqdan zəhərə qarşı dərman gətirincə xəstə
ölər

~ اشبعه *məzəmmət*, danlaq, qınama; تَرِيْقَةٌ ~
... kimisə nə üstündəsə yaxşıca
danlamaq

1) تَرِيْكُو triko, toxunma parça; 2) trikotaj,
trikotaj mallar

تُرْجَةٌ *c.* at – تَرْجَاتٌ, تَرْجٌ, دəzɡah; piştaxta

تُرْجَةٌ = تَرْكٌ, تَرْكَاتٌ *c.* at – تَرْكَةٌ

I تَسَعٌ (ə) doqquzuncu olmaq

– doqquzuncu تاسِعٌ

– تاسُوْعَاءُ, تاسُوْعَةٌ *(məhərrəm ayının
9-cu günü)*

– doqquz–doqquz تَسَاعٌ

– doqquzdan ibarət تَسَاعِيٌّ

– doqquzda bir تَسَاعٌ *c.* at – تَسَعٌ

– doqquz; تَسَعٌ, تَسَعَةٌ *yaxud* تسعة عشر

on doqquz عشرة

– doqquzluq تَسَعَةٌ *c.* at – *kart.*

– doxsan تَسَعُوْنٌ

– doxsanıncı illər تَسَعِيْنَاْتٌ *c.* at –

تسعين الثاني, oktyabr; تشرين الاول : تشرين
نويابر

تَشِيْكِيٌّ *q.* çex تَشِيْكِيٌّ

– çexlər *topl.* تَشِيْكٌ

– çex dili تَشِيْكِيٌّ *(sif.)* çex الـ

تَخَالٌ *(bax: علو)* خالq dil

I تَعَبٌ (ə) 1) yorulmaq, əldən düşmək,
üzülmək; لا يتعب *məch.* yorulmaz; 2) zəhmət
çəkmək, əlləşmək, işləmək; ~ من هذا bu
onu təngə gətirib, o bundan bezib; IV أتعَبَ
1) yormaq, əldən salmaq, üzmək; zəhmət
vermək; ~ نفسه في ... özünü yormaq,
zəhmətə salmaq (*nə iləsə*); 2) bezikmək;
narahət etmək

– مَقْدَمٌ *c.* at – أتعَبَ ~ ödənc, mükafat, qonorar;
beh

– 1) yorğunluq, üzgünlük; تَعَبٌ *c.* at –
2) gərginlik; zəhmət; 3) çətinlik, narahatlıq

– yorğun, üzgün, əldən düşmüş تَعَبَانٌ, تَعَبٌ

– yorğun مَتَعَبٌ

– yorucu, zəhmətli, ağır; çətin مَتَعَبٌ

– çətinlik, zəhmət; مَتَاعِبٌ *c.* at – zəhmət,
əmək, səylər

تَعْبٌ ~ عليه; مَتَعُوبٌ = تَعِبٌ
götürülmüş (*məs., dəlil, misal*)

تَعْتَعٌ 1) tərپətmək, dəbərtmək, yerindən oynatmaq; 2) *həmç.* في كلامه ~ hıqqanmaq, dili dolaşmaq; kəkələmək, pəltəkləmək; تَتَعَتَعٌ 1) tərپənmək, dəbərmək, hərəkət etmək; 2) *həmç.* في كلامه ~ dili dolaşmaq, kəkələmək, pəltək vurmaq

- تَعْتَعَةٌ 1) yerindən tərپətmə, dəyişiklik, hərəkət; 2) kəkələmə, pəltəkləmə

I تَعَسٌ (ə) تَعَسٌ bədbəxt olmaq; ağır vəziyyətə düşmək; تَعَسٌ (ə) تَعَسٌ məhv etmək, bədbəxt etmək, ağır vəziyyətə salmaq; IV تَعَسٌ = I تَعَسٌ

- تَعَسٌ bədbəxtlik; bəla; ağır vəziyyət

- تَعَسٌ bədbəxt, başı bəlalı, yazıq

- تَعَسٌ = تَعَسَاءٌ c. تَعِيسٌ

- تَعَسٌ = مَتَعُوسٌ

I تَفَفٌ (ə/u) تَفٌ tüpürmək; II تَفَفٌ 1) «tfu» (...لـتفا) deyərək öz nifrətini ifadə etmək; 2) dırnaqlarını təmizləmək; dırnaqların altındakı çirki çıxarmaq

- تَفَفٌ dırnaqların altındakı çirk

- تَفَفٌ tfu!

- تَفَفٌ tüpürmək, ağız suyu

- تَفَفٌ *bot.* südləyən (*bitki*)

- تَفَفٌ c. ات - tüpürək, tüpürük, çırt

تَفَفَةٌ, تَفَفَةٌ tafta

تَفَفَةٌ *kim.* anilin; ~ ملح anilin duzu

شَرَابٌ تَفَفٌ ~ الفارسي saftalı; *topl.* alma;

~الـ sidr (*alma şərabi*)

- تَفَفَةٌ 1) alma; 2) alma ağacı

- تَفَفَةٌ kətanquşu

- تَفَفَةٌ kətanquşu; ~ حمراء alacəhrə

I تَقَلٌ (u, i) تَقَلٌ tüpürmək

- تَقَلٌ tüpürək, tüpürük, çırt

- تَقَلٌ çoxtüpürən

- تَقَلٌ piş iy (*ağızdan*)

- تَقَلٌ = تَقَالٌ

- تَقَلٌ bir az, az miqdarda

- تَقَلٌ c. مَتَافَلٌ tüpürəkqabı

تُقَفَنٌ tufəng

I تَفَهُ (ə) تَفَهُ, تَفَاهَةٌ 1) boş, əhəmiyyətsiz olmaq; 2) dadsız olmaq (*yemək haqqında*)

- تَفَهُ 1) ən əhəmiyyətsiz; ən cüzi, ən boş; تَفَهُ لـ غضب boş şeyin üstündə hirsənmək; 2) ən dadsız, ləzzətsiz; 3) ən adi; ən bayağı; ən mənasız

- تَفَهُ 1) əhəmiyyətsiz, xırda; 2) dadsız;

3) adi, bayağı

تَفَاهَةٌ c. تَوَافَهُ boş şey, xırda şey

- تَفَاهَةٌ c. ات - xırdalıq, cüzilik, əhəmiyyətsizlik; 2) dadsızlıq (*yeməyin*)

- تَفَاهَةٌ əhəmiyyətsizlik, cüzilik, kiçiklik

- تَفَاهَةٌ = تَفَهُ

- تَفَاهَةٌ c. ات - vaşaq, yazıpişiyi

- تَفَاهَةٌ = تَقْوَةٌ

تَقَالَةٌ (تَقَلٌ - *dən*) 1) çəki, ağırlıq; 2) press-pəpye

قَوِي: تَقَاوِي *bax:*

I تَقْنٌ (u) تَقْنٌ məharətlə, bacarıqla etmək; IV تَقْنٌ mükəmməl surətdə etmək; mükəmməl mənimsəmək; ustalıq, məharət göstərmək; ~ التكلّم باللغة العربية ~ ərəb dilində yaxşı, sərbəst danışmaq; ~ كفاءته (اتصافه) ~ ixtisasını artırmaq

- تَقْنٌ 1) məharət, ustalıq, mükəmməllik; işin təmizliyi; ~ بـ mükəmməl surətdə; əla; ~ عدم natamamlıq, qeyri-mükəmməllik; 2) dəqiqlik

- تَقْنٌ = تَقَانَةٌ

- تَقْنٌ mahir, bacarıqlı

- تَقْنٌ mükəmməl, məharətlə, ustalıqla edilmiş

- مُمَّقَورٍ mükəmməl, əla
تَفَنِي texniki
- تَفَنِيَّة texnika
تَقِي (وقى - *dən*) 1) çəkinmək, qorunmaq; 2) qorxmaq (*Allahdan*)
- تَقْوَى تَقَى, Allah qorxusu, pis əməllərdən çəkinmə
- تَقْوَى تَقَى, Allah müttəqi, ürəyində Allah qorxusu olan, pis əməllərdən çəkinən
I تَكُّ (ə/ü) تَكُّ 1) tapdalamaq; 2) sərxoş etmək, məst etmək, kefləndirmək (*şərab haqqında*); 3) çıxarmaq (*səs*); taqqıldamaq (*saat*); II تَكُّ tumanbağ keçirmək; X إِسْتَكَّ = II
- تَكُّ bot. tik ağacı, hind palıdı
- تَكَّة تَكَّت c. 1) taqqıldama, çıxqıldı, taqqıldı
- تَكَّة تَكَّت c. 2) skamyə
- تَكَّة تَكَّت c. 3) taqqıldı bağ; tumanbağı
وَكَّا bax: وَكَّا
تَكَّت 1) tapdalamaq, ayaqlamaq, ayaqla basmaq, ayaq altında əzmək; 2) çıxqıldamaq, tıqqıldamaq; 3) qaynamaq, quruldamaq; fişıldamaq
- تَكَّت 1) tapdalama, ayaqlama, ayaq altında əzmə; 2) çıxqıldama, tıqqıldama; 3) qaynama, quruldama; fişıldama
تَكَّت taktika
تَكْس II تَكْس məzənnə qoymaq, qiymət qoymaq, nırx qoymaq
- تَكْس məzənnə qoyulmuş, qiymət qoyulmuş, nırx qoyulmuş, məzənnəyə görə ödənilən; رسالة سفارشی məktub
تَكْسِي ات - taksi
وَكَّة bax: وَكَّة
تَكْنُولُجِيَا texnologiya
- تَكْنُولُجِي texnoloji
تَكْنِيك texnika
تَكْيَا c. تَكْيَا sığınacaq; yetimxana; əlillər evi

- تَل c. تَل تَل تَل tərə, tərəcik, yüksəklik, kurqan
- تَلِي tərəli, dərə-tərəli
- تَلِي ات - tərəcik
تَل 1) tül; 2) ağcaqanaddan qorunmaq üçün tor, miçətkən
تَلِي telepatiya
تَل دلدurmaq
- تَل دلدurma
- تَل تَل تَل c. 2) çətinlik; pislik, pis hadisə, pis xəbər; bəla
تَل = تَلج II (تَلج)
وَلج bax: وَلج
تَلد ata-baba -i/-ı; irsi
- تَلد ata-baba -i/-ı; irsi; irsən keçmiş və yenidən qazanılmış (*əmlak*); مَجْد keçmiş şan-şöhrət
تَلد teleskop
- تَلد 1) teleskop -i/-ı; 2) teleskopik
I تَل (تَلج) تَلج ~ başımı qaldırmaq; تَلج (تَلج) uzun olmaq (*boyun*)
- تَلج uzun (*boyun*)
- تَلج 1) tərə; yüksəklik;
2) talveq
تَلج c. 1) teleqraf; لاسلكي ~ samsiz teleqraf; شمسي helioqraf; عامود ال- teleqraf dirəyi; 2) teleqram
- تَلج teleqrafçı
- تَلج teleqraf -i/-ı; ~ teleqraf
تَلج vurmaq, teleqrafla xəbər vermək
- تَلج teleqraf
I تَل (تَل) تَل tələf olmaq, qırılmaq; IV تَل 1) korlamaq, xarab etmək, zədələmək; 2) tələf etmək, qırmaq; 3) çox xərcləmək, israf etmək
- تَل 1) korlama, xarab etmə, zədələmə; 2) tələf etmə, qırma

- تَلْفَانٌ *c.* تَوَالَفٌ korlanmış, xarab olmuş, zədələnmiş, yararsız hala salınmış; تَوَالَفٌ xaraba qalmış müllər

- تَلْفٌ 1) ziyan, zərər, itki; zədə, azar; تَعْرِضٌ azara tutulma; 2) tələf olma

- تَلْفَانٌ korlanmış; yararsız

- تَلْفِيَّاتٌ *c.* itkilər; ziyan, zərər

- تَلْفٌ 1. 1) çox xərcləyən, bədxərc; تَلْفٌ vaxtının qiymətini bilməyən; 2) ziyan verən; 2. 1) tələfxərc, israfçı, bədxərc; 2) ziyanverici, zərərverici, ziyankar, ziyancı

- تَلْفٌ *c.* تَلْفَةٌ, تَلْفٌ 1) tələf olma yeri; 2) səhra; 3) tələf olma səbəbi

- تَلْفٌ tələf olmuş, korlanmış, zədələnmiş

- تَلْفٌ 1) tələf edən, korlayan; 2) tələfedici, məhvədicisi, zərərli

- تَلْفٌ = تَلْفٌ

تَلْفَانٌ *c.* تَلْفَانٌ televizor

- تَلْفَانٌ televiziya

- تَلْفَانٌ 1) televiziya; 2) *həmç.*

تَلْفَانٌ - *c.* تَلْفَانٌ televizor

- تَلْفَانٌ 1. televiziya -i/-ı; tele...; تَلْفَانٌ televiziya ilə çıxış; تَلْفَانٌ ~ ستوديو televiziya ilə çıxış; 2. televiziya işçisi

تَلْفَانٌ telefonla danışmaq, telefon etmək, zəng etmək

- تَلْفَانٌ telefonla danışma

- تَلْفَانٌ - *c.* تَلْفَانٌ, تَلْفَانٌ telefon aparatı; تَلْفَانٌ telefonla danışmaq

تَلْفَانٌ *bax:* تَلْفَانٌ, تَلْفَانٌ

تَلْفَانٌ *o (q.); bax:* تَلْفَانٌ

I تَلْفَانٌ تَلْفَانٌ həyasız, sırtıq, utanmaz, abırsız, dikbaş olmaq; تَلْفَانٌ (i) تَلْفَانٌ pisləmək, bədnam etmək, adını batırmaq, ləkələmək

- تَلْفَانٌ həyasızlıq, sırtıqlıq, abırsızlıq, dikbaşlıq

- تَلْفَانٌ *c.* تَلْفَانٌ şırım

- تَلْفَانٌ sırtıq, dikbaş

تَلْفَانٌ telemetrik

- تَلْمِطْرِيَّةٌ telemetriya

تَلْمِطْرِيَّةٌ şagirdliyə götürmək, şagirdi olmaq (*kimin*); تَلْمِطْرِيَّةٌ şagirdi olmaq, yanında oxumaq; dərs almaq (*kimdən* *على يده*, *على*)

- تَلْمِطْرِيَّةٌ 1) oxuma, şagirdlik; 2) şagirdlik vaxtı

- تَلْمِطْرِيَّةٌ *c.* تَلْمِطْرِيَّةٌ şagird, yetişdirmə; dinləyici; tələbə; مدرسة حربية ~ hərbi məktəbin tələbəsi

تَلْمِطْرِيَّةٌ *həmç.* تَلْمِطْرِيَّةٌ Talmud

I تَلْمِطْرِيَّةٌ 1) karışmaq, çəşmaq, çəşib qalmaq, özünü itirmək, nə edəcəyini bilməmək; ağılı başından çıxmaq, ağılı çəşmaq, ağılı itirmək

- تَلْمِطْرِيَّةٌ *c.* تَلْمِطْرِيَّةٌ karışmış, çəşqın, çəşib qalmış; تَلْمِطْرِيَّةٌ ~ ağılı itirmiş

I تَلْمِطْرِيَّةٌ 1) ardınca gəlmək; 2) nəticə çıxmaq, irəli gəlmək; تَلْمِطْرِيَّةٌ (u) تَلْمِطْرِيَّةٌ oxumaq (*yazılı şeyi bərkədən*); tilavət etmək, avazla oxumaq (*Qurani*); تَلْمِطْرِيَّةٌ نَتِجَةٌ بعضى تَلْمِطْرِيَّةٌ Quranın bəzi ayələri avazla oxundu; IV تَلْمِطْرِيَّةٌ ardınca gəlməyə məcbur etmək; VI تَلْمِطْرِيَّةٌ bir-birini əvəz etmək; bir-birinin ardınca gəlmək; X تَلْمِطْرِيَّةٌ 1) ardınca gəlməyi tələb etmək; 2) davam etdirmək (*məs., sözüni*)

- تَلْمِطْرِيَّةٌ *q.* تَلْمِطْرِيَّةٌ dalınca gələn, ardınca gələn; sonrakı, o birisi; ən yaxın; وبالتالي və beləliklə...; buna görə də...

- تَلْمِطْرِيَّةٌ bir-birinin ardınca gəlmək, ardıcılıq; وبالتالي ardıcılıqla; bir-birinin ardınca

- تَلْمِطْرِيَّةٌ tilavət, avazla oxuma; üzündən oxuma

- تَلْمِطْرِيَّةٌ ardınca gəlmə

- تَلْمِطْرِيَّةٌ ardınca, dalınca, arxasınca; sonra;

تَلْمِطْرِيَّةٌ ~ جامٌ biri o birinin dalınca; جامٌ ~ جامٌ cam üstündən cam

- تَلْمِطْرِيَّةٌ parıltı, parıldayan bəzək şeyləri

- مَتَّال q. مَتَّالِيَّةٌ bir-birinin dalınca gələn, ardıcıl

تَلَيْسُ c. تَلَيْسُ kisə, xaral, torba, çuval; kisə-kisə لا تجد هذا ولو بذلت فيه تاليس من المال pul qoysan da, bunu tapa bilməzsən

I تَمَّ (ə/i) تَمَّ , تَمَّام , تَمَّامَةٌ 1) tamamlanmaq, tamam olmaq; 2) bitmək, qurtarmaq, başa çatmaq; 3) baş vermək, baş tutmaq, keçirilmək; 4) yalnız kağız üzərində qalmaq; II تَمَّمَ 1) tamamlamaq, başa çatdırmaq, bitirmək; yerinə yetirmək; 2) əlavə edib doldurmaq, üstünü düzəltmək; IV أَتَمَّ bitirmək, tamamlamaq, başa çatdırmaq; təhsilini başa vurmaq; X اِسْتَمَمَّ 1) tamama yetirmək, bitirmək, qurtarmaq; 2) başa çatdırmağı tələb etmək; 3) bir çəngə yun istəmək

- اِتْمَامٌ tamamlama, başa çatdırma
- تَامٌ tam, bütöv; bitmiş, mükəmməl
- تَمَّةٌ 1) son; 2) əlavə
- تَمَّةٌ = تَتَمِيمٌ
- تَمَّ topl. qu
- خَالِقٌ dil. ağız
- تَمَّامٌ 1. tamam; bütöv; büsbütün; mükəmməl; قَمَرٌ تَمَّامٌ (müq. et بدر) tam dairə şəklinə düşmüş, bədirlənmiş ay; 2. 1) bütünlük, bütövlük; dolğunluq, mükəmməllik; ~ بالـ yaxud لا~ tamamilə, tamamən, tamamlama, bütünlüklə, büsbütün; ~ على البـ büsbütün; في الساعة الرابعة yaxud في~ الساعة الرابعة هم عالمون بواجباتهم ~ saat dörd tamamda; ~ هم عالمون بواجباتهم ~ çox yaxşı bilirlər; ~ الاستعداد tam, büsbütün hazır olmaq; ... كـ ... düz ... kimi, dübbədüz ... kimi; 2) son; الزاوية ~ riyaz. kosinus; ظل ~ الزاوية riyaz. kotangens
تَمَّامٌ 1) tam dairə şəklinə düşmüş, bədirlənmiş ay; 2) bitirmə; tamamlama

- تَمَّامَةٌ tamamlanma, əlavə
- تَمَّامِيَّةٌ tamlıq, bütünlük, bitkinlik
- تَمَّةٌ bir çəngə yun
- تَمِيمٌ tam; mükəmməl
- تَمِيمَةٌ c. تَمَّامٌ həmayil, gözmuncuğu, tilsim
- تَمَّامٌ 1) tamamlayıcı; 2) əlavə, üstəlik verilən

تَمْبَاكٌ tənbəki
تَمَّمٌ donquldanmaq, mırıtdamaq, öz-özünə danışmaq, burnunun altında danışmaq
- تَمَّمَةٌ donquldanma, mırıtdanma
تَمْرٌ topl. c. تَمْرٌ quru xurma; حِنًا ~ a) xına rəngi; b) həməç. حِنًا افركية. əspərək, quzuotu

- تَمْرٌ xurmasatan
- تَمْرَاتٌ , تَمْرَاتٌ , تَمْرَةٌ c. تَمْرَةٌ xurma
- تَمْرَجِيٌّ c. تَمْرَجِيٌّ kiçik tibb işçisi; sanitar; feldşer
- تَمْرَجِيَّةٌ c. تَمْرَجِيَّةٌ - tibb bacısı

تَمْسَاحٌ أمير امركيّ timsah; تَمْسَاحٌ c. تَمْسَاحٌ (Amerika timsahı); ذرْفٌ دَمَوْعٌ التَمْسَاحِ yalançı göz yaşları tökmək
تَمْعَةٌ damğa, əlamət; ~ ورقٌ gerbli kağız, üstündə gerb şəkli olan kağız; ~ رسم الـ gerb rüsumu

تَمَلِيٌّ xalq dil. daima, həmişə
تَمَنٌ xalq dil. 1) səkkizdə bir hissə; 2) məhəl-lə; 3) polis bölməsi

تَمَوْزٌ iyul
تَمَّ تَمَّ (تَمَّ تَمَّ تَمَّ) (q. تَمَّ تَمَّ تَمَّ) sən hələ də yeyirsən; تَمَّ تَمَّ (q. تَمَّ تَمَّ) elə baş alıb gedir

تَمَّ (tunes (balıq)
تَمَّامٌ = تَمَّامٌ , تَمَّامٌ
- تَمَّامِيَّةٌ c. تَمَّامِيَّةٌ tənbəkisatan
تَمَّامٌ tənbəllik etmək
- تَمَّامٌ c. تَمَّامٌ tənbel
- تَمَّامٌ tənbellik

تنبة hörmətli adam
 تنجسين kim. volfram
 تندة c. ات – talvar, tent, örtü
 تندورا tundra
 ملعب (صاعة) racket; tennis; ~ tennis
 ~ المائدة ~ kort; meydançası, tennis
 ~ الطاولة ~ stolüstü tennis, ping-pong
 تنك 1) tənəkə; təbəqə dəmir; 2) tənəkə
 məmulatı
 - تنكجي c. tənəkəçi; qalayçı
 - تنك c. tənəkə qab; tənəkə qutu; qazan-
 ça; bidon
 تنكار kim. boraks
 تنكاري = تنكجي
 تنوب topl. küknar
 - تنوب c. (bir) küknar
 تنور c. tənür
 ~ فوقانية (alt) tuman, yubka; تنورة
 (üst) tuman, yubka
 تنوفة c. tənəf
 تنين tanin
 تنين c. tənün
 ~ بريا ~ yaxud ~ البر ~ piton; ~ الناموس ~ cırcıra-
 ma, iyneçə
 تنهته kəkələmək, pəltəkləmək, pəltək vur-
 maq, dili dolaşmaq; donquldanmaq
 - تنهته kəkələmə, pəltəkləmə, donqul-
 danma
 I تنهته (ə) korlanmaq, iylənmək, qoxumaq;
 تنهته töhmətləndirmək, ittiham etmək
 (müq. et: vəhm); IV تنهته 1) şübhələnmək;
 töhmətləndirmək (müq. et: vəhm); 2) Tihaməyə
 yollanmaq; VII تنهته töhmətləndirilmək
 (nədə)
 - تنهته 1. Tihamə -i/-ı; 2. Tihamə sakini,
 tihaməli
 - تنهته bərk, qızmar isti, bürkü

- تنهته pis qoxulu, pis iyli
 - تنهته pis qoxu, pis iy
 - تنهته c. şübhə; töhmət
 تنهته bax: وه
 تنهته أنا مسافرون في التوت: تو
 yaxud دərhal, ləngimədən, indii-
 cə; birbaşa, əlüstü, o saat; و قد مات لتوته
 o qəflətən öldü; دərhal uzaqlaşdı; إنصرف لتوته
 o, ölkəni dərhal tərک etməyə məcbur edildi
 تنهته tualet
 I تنهته 1) peşman olub atmaq, əl çəkmək;
 2) tövbə etmək (nədən); II تنهته atdırmaq,
 əl çəkdirmək; tövbə etdirmək; VI تنهته
 əsnəmək (müq. et: tən); X تنهته = II
 - تنهته 1) tövbə edən; 2) bağışlayan, günah-
 lardan keçən
 - تنهته 1) çox tövbə edən; 2) tövbələri
 qəbul edən (Allahın sifətlərindəndir)
 - تنهته 1) tövbə; 2) islah olma
 تنهته şlak
 تنهته ədviiyyat qatmaq (xörəyə; müq. et: tən)
 - تنهته ədviiyyat qatma
 تنهته topoqrafiya
 تنهته mif. Tot
 تنهته tut (qibti təqviminin 1-ci ayı)
 تنهته tut (أسود, ~ احمر, ~ ابيض) topl. 1) tut
 ağacları; 2) tut meyvəsi; (فرنجا) ~ فرنجي
 ~ ارصي ~ meşə ~ الارض ~ yaxud ~ العليق ~ شوكي
 ~ وحشي ~ böyürtkən; ~ شامي ~ qara tut ağacı,
 çəkil; ~ مصري ~ ağ tut ağacı
 - تنهته 1) tut (ağac); 2) tut (meyvə);
 ~ و ~ فرغت الحدوتة xalq nağıllarının sona
 yetdiyini bildirən ifadə
 تنهته sink; ~ حمراء ~ anqlezit, qurğuşun kupo-
 rosu; ~ زرقاء ~ mis kuporosu; ~ حجر min.

kalamın; *zool.* dəniz kirpisi

(تَوَجُّج) II تَوَجُّج tac qoymaq; mükafatlandırmaq, başa çatdırmaq, nəticələnmək (*nə ilə* —); V تَوَجُّج tac qoyulmaq; mükafatlandırılmaq, başa çatdırılmaq, nəticələnmək (*nə ilə* —)

- تَوَجُّج tac, çələng; الاسقف ~ mitra; السنّ ~ diş tacı; الاذن ~ qulaq seyvanı; العرب ~ çalma; العقد ~ *yaxud* memar. sütun başlığı; ~ حروف baş, böyük hərflər

- تَوَجُّج tac (*sif.*);anat. tac şirayin ~ damarlar; للقلب ~ üreyin tac qapağı; ~ الانسداد infarkt

- تَوَجُّج tacqoyma; العقد ~ memar. tağtavanın zahiri səthi (*qabarıqlığı*)

- تَوَجُّج *bot.* çiçək tacı; البناء - binanın tacı
- تَوَجُّج tac qoyulmuş, tacdar; başa çatdırılmış, nəticələnmiş (*nə ilə* —)

I تَوَجُّج hazır olmaq, hazırlaşmaq
- الارقام ~ əlçatan, əlyetər; əldə olan; تَوَجُّج

əldə olan rəqəmlər

تَوَجُّج *biol.* hormon

تَوَجُّج *Bibliya*; Beş kitab, Tövrat;

~ əhli-Tövrat, yəhudilər

تَوَجُّج *torpeda*

تَوَجُّج *turbini*; ~ su turbini

تَوَجُّج *min.* turmalin

تَوَجُّج *kim.* torium

تَوَجُّج *c.* tufəngsaz, silahqayıran, silah ustası

I تَوَجُّج şövqə gəlmək, bərk həvəslənmək, həvəsə gəlmək, can atmaq (*nəyə* (əli))

- تَوَجُّج şövqlü, həvəsi olan, həvəsə gəlmiş

- تَوَجُّج bərk həvəsində olan, can atan (*nəyə* (əli))

- تَوَجُّج şövq, həvəs, ehtiras

تَوَجُّج *c.* - düymə, toqqa, bənd

I تَوَجُّج (تَوَجُّج) ovsunlamaq, sehlənmək; valeh etmək, heyran etmək

- تَوَجُّج ovsunçuluq, sehlənlilik, valeh olma, heyran olma

- تَوَجُّج *c.* - bəla, bədbəxtlik

- تَوَجُّج *11,232 qr. bərabər çəki ölçüsü*

- تَوَجُّج ovsunlanmış, sehlənməmiş; valeh olmuş, heyran olmuş,

تَوَجُّج *bag.*

تَوَجُّج *kim.* toluol

تَوَجُّج *c.* - tümən (*fars sikkəsi*)

تَوَجُّج = تَوَجُّج

تَوَجُّج = تَوَجُّج

تَوَجُّج *tundra*

تَوَجُّج *tunisləşdirmək*

- تَوَجُّج *tunisləşdirmə*

- تَوَجُّج *Tunis -i/-ı*; *Tunis sakini, tunisli*

I تَوَجُّج 1) تَوَجُّج (تَوَجُّج) azmaq, sərgərdan gəzmək; 2) تَوَجُّج məhv olmaq; II تَوَجُّج azdırmaq

- تَوَجُّج azma, sərgərdan gəzmə

تَوَجُّج III تَوَجُّج *gizlətmək*

تَوَجُّج *c.* تَوَجُّج *teatr*; ~ مسرح *səhnə*

- تَوَجُّج *teatr -i/-ı*

تَوَجُّج *tibb.* tetanos

تَوَجُّج *kim.* titan

تَوَجُّج = تَوَجُّج *c.* تَوَجُّج

تَوَجُّج *tayqa*

I تَوَجُّج (تَوَجُّج) məhkum edilmək, düçar olmaq (*nəyə* —); qabaqcadan təyin edilmək, nəzərdə tutulmaq (*nə üçün*), alınma yazılmaq, təqdir edilmək; ~تَوَجُّج له فرصة ~əlinə fürsət düşdü; IV تَوَجُّج qabaqcadan təyin etmək, nəzərdə tutmaq; imkan vermək; vermək, izn vermək; yol vermək; ...üçün fürsət vermək; ~ الفرصة...التوفيق ona uğur qazanmaq nəsib oldu

- إتاحة vermə, imkan vermə; إتاحة الفرصة fürsət vermə
 - تيار hər işə qarışan; hər şeyi bilməyə çalışan
 - تيار = تيار
 - تيار qabaqcadan müəyyən edilmiş, təqdir edilmiş
 - تيار = تيار
 - تيار sel, axın; cərəyan; ~ البحرى ekvatorial cərəyan
 - تيار dəniz cərəyanı; تيار ~ هوا yel; yelçəkər;
 - تيار مع hava axını; ~ تيار ضد axına qarşı; مع
 - تيار axınla; 2) cərəyan, istiqamət, yönüm
 (məs., siyasətdə, elmdə və s.); 3) el. cərəyan;
 - تيار ~ متناوب, ~ بالثأثير induksiya cərəyanı;
 - تيار ~ متذبذب ~ ياختود dəyişən cərəyan;
 - تيار ~ مباشر ياختود sabit cərəyan
 - تيار 1) firuzə; 2) firuzə rəngi
 - تيار 1) keçi; جبلى ~ تيار keçisi;
 - تيار 2) macaz. tərs, axmaq
 - تيار تيارlik, axmaqlıq
 - تيار بارا paratif ~ تيار تيار tibb. qarın yatalağı;
 - تيار قملی ~ تيار səpmə yatalağı
 - تيار hamç. قملی ~ تيار tibb. səpmə yatalağı
 - تيار tik ağacı, hind palıdı
 - تيار bot. تيار tik ağacı, hind palıdı
 - تيار دأ ~ تيار, bax: تيار
 - تيار 1) çətənə; 2) çətənə lifi; 3) kətan, tik
 (döşəküzü parça)
 - تيار 1) splint; 2) şallaq, qamçı
 - تيار 2) lif; القطن ~ تيار pambıq lifi;
 - تيار uzunlifli; ~ قصيراليفli
 - تيار 1) kəndir lifindən qayrılmış;
 2) kətan -i/-ı
 - تيار cökə, cökə ağacı
 - تيار 1) tam (تيم) mähəbbətin qulu olmaq, bərk
 sevmək, mähəbbətdən ağılını itirmək; II تيم
 ağılını başından almaq (məhəbbət haqqında)

- تيم mähəbbətin qulu
 - تيم idm. komanda
 - تيم 1) bərk vurulmuş; 2) mähəbbətin qulu
 - تيم topl. 1) əncir; شوكى ~ تيم tikanlı əncir, kak-
 tusun meyvəsi; ~ ورقة ال- əncir yarpağı
 - تيم 1) əncir
 - تيم 1) azmaq; سەرگەردان تيار, sərgər-
 dan gəzmək; gəzib dolaşmaq; 2) itib bat-
 maq, məhv olmaq; في الحساب وضاع ~ he-
 sabda tamam çəşbaş olmaq; تيار 2) تيار
 lovğalanmaq, özünü çəkmək, təşəxxüs sat-
 maq; II تيار 1) yoldan azdırmaq; 2) qarışıq-
 lıq törətmək, qarğışalıq salmaq; yayındır-
 maq; IV تيار = II; V تيار azmaq, sərgərdan
 gəzmək
 - تيار azan, gəzib dolaşan, yolunu azmış;
 - تيار anat. azan العصب ال- dağınıq fikirli; ~ الفكر
 əsəb; تيار كلة ~ تيار tibb. azan böyrək; 2) lovğa,
 təkəbbürlü, özünüçəkən
 - تيار təkəbbürlü, təşəxxüslü, özünüçəkən,
 lovğa
 - تيار azma, gəzmə, yolunu azma, sərgər-
 dan gəzmə
 - تيار 1) lovğalıq, təkəbbür; 2) səhra;
 3) labirint; 4) anat. labirint, qulağın içi
 - تيار səhra, biyaban
 - تيار azan, gəzib dolaşan, sərgərdan gəzən
 - تيار azma, gəzib dolaşma, sərgərdan
 gəzmə
 - تيار lovğa, təkəbbürlü, təşəxxüslü, özü-
 nüçəkən
 - تيار 1) səhra; 2) labirint; متاهة, متاهة
 مغلقات النفس ومتاهاتها qəlbin dərin guşələri;
 غزا متاهات المجهول gizli sirləri açmaq
 - تيار teodolit

ث

ث (ثَاء) *sə* (*ərəb əlifbasının dördüncü hərfi*; *rəqəm mənası 500*)

ثانية - *dən qısald.*

ثَالِيَوْمٍ *kim. talium*

I تَثَّبَ (ə) əsnəmək; VI تَتَّابَ = I

- تَثَّبَ = تَتَّابَ

- اتَّابَ - اتَّابَ c. تَتَّابَ

- اتَّابَ تَتَّابَ, تَثَّبَ

ثَاءٌ *nəm torpaq*

I تَأَّرَ (ə) *intiqaq almaq, qisas almaq, əvəzini çıxmaq (kimdən — nəyin من نأير kimdən — nəyin من نأير);* IV أَّتَّرَ = I; VI تَتَّارَ bir-birindən *intiqaq, qisas almaq*

- تَأَّرَ *intiqaq alma, qisas alma*

- تَأَّرَ ¹ *intiqaq alan; qisas alan*

- تَأَّرَ ² *bax: ثور*

- تَأَّرَ *intiqaq, qisas; əvəzini çıxma; منه (الـ) ~ ondan intiqam aldı; ondən əvəzini çıxdı*

- تَأَّرَ *intiqaqçı, qisasçı, kinli; الاعمال السياسية القساسة qisasçılıq əməlləri; القساسة qisasçılıq siyasəti*

ثَالِيَلٍ *ziyil c. ثَوْلُولٌ, ثَوْلُولٌ*

I ثَبَّتَ (u) *ثَبَّتَ (u) sabit, tərən-məz olmaq; 2) bərk, sarsılmaz olmaq; bərk dayanmaq, durmaq (nəyinsə üstündə علی); 3) sübuta yetirilmək, təsdiq olunmaq (məs., fakt); 4) davam gətirmək, özünü saxlamaq; ثَبَّتَ (u) cəsür, səbatlı olmaq; II ثَبَّتَ 1) möhkəmlətmək, bərkitmək, sabitləşdirmək, təsdiq etmək قدمه في البحر ~ dənizdə öz hökmranlığını bərqərar etmək; 2) bərkitmək (nəyinsə علی); qurmaq, quraşdırmaq (məs., cihaz); 3) təsdiq etmək*

(məs., vəzifədə); 4) təsdiq etmək, sübut etmək; müəyyən etmək; الذاتية (الشخصية) ~ şəxsiyyəti müəyyən etmək; الواقع ~ faktı müəyyən etmək; 5) möhkəmlətmək, sabitləşdirmək (məs., valyutanın məzənnəsini); 6) foto fiksajlamaq, fiksaja salmaq; IV أَثَّبْتَ 1) təsdiq etmək, müəyyən etmək, sübuta yetirmək, isbat etmək; بالحجة ~ əsaslandırmaq (nəyinsə); الذنب عليه ~ kiminsə günahını sübuta yetirmək, boynuna aldırmaq; 2) qeyd etmək, yazıb təsbit etmək; في المحضر protokola salmaq; V أَثَّبْتُ 1) möhkəmlənmək, yerini bərkitmək, sabitləşmək, bərqərar olmaq; 2) təsdiq olunmaq, sübuta yetirilmək; 3) yoxlayıb yəqin etmək, məsləhətləşib yəqinlik hasil etmək (barəsində من في); 4) ehtiyatla hərəkət etmək (nədəsə في); أَثَّبْتُ sübut tələb etmək; 2) tələsmədən, ehtiyatla hərəkət etmək; 3) bərkitmək, təsbit etmək

- أَثَّبْتُ 1) bərkitmə, quraşdırma, yerləşdirmə, qoyma (məs., cihaz); 2) təsdiq etmə; müəyyən etmə, isbat etmə, sübuta yetirmə; الذاتية ~ yaxud الهوية الشخصية ~ yaxud şəxsiyyəti müəyyən etmə; 3) sübut

- أَثَّبْتُ təsdiq edən, təsdiqedic

- أَثَّبْتُ yəqinlik; ~ qətiyyətlə, yəqinliklə

- أَثَّبْتُ 1) möhkəmlətmə, bərqərar etmə; sabitləşdirmə, təsbit etmə; 2) bərkitmə; quraşdırma, qurma; 3) fiksajlama, fiksaja salma

- أَثَّبْتُ 1) sabit, möhkəm, sarsılmaz; الجأش ~ soyuqqanlı; cəsəretli; qətiyyətlili; العزم ~ əzmli, əzmini toplamış, səbatlı, sarsılmaz; القدم ~ mətin qəlbli, dönməz; a) sabitqədəm; b) səbatlı, əzmli, yəqinlik hasil etmiş; 2) dəyişməyən, hərəkətsiz,

tərpənməz; 3) mübahisəsiz, yəqin; əmin-
arxayın; 4) daimi; 5) *hüq.* daşınmaz

- تَوَابَتٌ *c.* تَابَتَةٌ 1. تَابَتٌ -dən *q.*; 2. *astr.* hərəkətsiz ulduz; الثوابت النجوم hərəkətsiz ulduzlar

- تَبَّاتٌ 1) səbat, əzm, dəyanət, mətanət, möhkəmlilik; 2) hərəkətsizliklik; 3) daimilik, səbatlılıq, sabitlik; ~ سَبَاتٌ səbatsızlıq

- تَبَّتْ *c.* تَبَّتَاتٌ 1) sübut; 2) qəti müəyyən edilmiş siyahı

- تَبَّتْ *c.* تَبَّتَتْ 1) möhkəm, sarsılmaz; 2) mötəbər

- تَبَّتَتْ 1) möhkəmlilik, sarsılmazlıq; 2) davamlılıq, sabitlik, dayanıqlılıq; ~ مَتَبَّرَةٌ mütərəddidlik, səbatsızlıq (*mas., dəlillərin*); 3) hərəkətsizlik; 4) mötəbərlik, etibarlılıq; رمضان ~

Ramazan ayının girməsi anının təsbit edilməsi; ~ دُرُورٌ yəqin, dəlil-sübutla

- تَبَّتَتْ *c.* تَبَّتَتْ 1) sübutu, möhkəm, etibarlı; sübutedici (*mas., dəlil*)

- تَبَّتَتْ 1) təsdiq edilmiş, müəyyən edilmiş, sübuta yetirilmiş; 2) təsbit edilmiş

- تَبَّتَتْ 1. 1) təsdiq edən; müəyyən edən; 2) təsbit edən; 2. 1) fiksaj, fiksativ təsbitedici; 2) sabitləşdirici

I تَبَّجَ (u) تَبَّجَ, تَبَّجَ 1) qarışıq, qara-qura, cızma-qara yazmaq; 2) anlaşılmaz bir surətdə danışmaq, aydın danışmamaq; II تَبَّجَ = I

تَبَّجَ 1) qara-qura, cızma-qara yazı; 2) qeyri-aydın danışmaq

- تَبَّجَ *c.* تَبَّجَاتٌ orta; البحر *yaxud* ~ البحر اثنابج الدنيز ديبى

- تَبَّجَ *c.* تَبَّجَاتٌ alaca bayquş

I تَبَّرَ (u) تَبَّرَ qovmaq, qovub çıxarmaq; تَبَّرَ (u) تَبَّرَ məhv olmaq, həlak olmaq, tələf olmaq, puç olmaq; III تَبَّرَ inad, səbat, səy, çalışqanlıq göstərmək (*nədə* علی)

- تَبَّرَ həlak olma, tələf olma, məhv olma; نادى بالويل والى وعظائم الامور *yaxud* نادى وىلا وىلا

hay-küy, mərəkə qaldırmaq

- مَثَابِرٌ inadlı, inadçı; çalışqan, səbatlı

- مَثَابِرَةٌ inad, israr, səbat, mətanət, çalışqanlıq

hay-küy, mərəkə qaldırmaq

- مَثَابِرٌ inadlı, inadçı; çalışqan, səbatlı

- مَثَابِرَةٌ inad, israr, səbat, mətanət, çalışqanlıq

I تَبَّطَ (u) تَبَّطَ çəkəndirmək (*nədən* عن); mane olmaq (*nədən* من, عن); II تَبَّطَ 1) ləngitmək, saxlamaq; çəkəndirmək (*nədən* عن); mane olmaq (*nədən* من, عن); 2) məhdudlaşdırmaq; ~ العزم həvəsdən salmaq, əzmin-dən döndərmək

تَبَّطَ *c.* تَبَّطَاتٌ 1) möhkəm, sarsılmaz; 2) mötəbər

- تَبَّطَاتٌ 1) möhkəmlilik, sarsılmazlıq; 2) davamlılıq, sabitlik, dayanıqlılıq; ~ مَتَبَّرَةٌ mütərəddidlik, səbatsızlıq (*mas., dəlillərin*); 3) hərəkətsizlik; 4) mötəbərlik, etibarlılıq; رمضان ~

Ramazan ayının girməsi anının təsbit edilməsi; ~ دُرُورٌ yəqin, dəlil-sübutla

- تَبَّطَاتٌ *c.* تَبَّطَاتٌ 1) sübutu, möhkəm, etibarlı; sübutedici (*mas., dəlil*)

- تَبَّطَاتٌ 1) təsdiq edilmiş, müəyyən edilmiş, sübuta yetirilmiş; 2) təsbit edilmiş

- تَبَّطَاتٌ 1. 1) təsdiq edən; müəyyən edən; 2) təsbit edən; 2. 1) fiksaj, fiksativ təsbitedici; 2) sabitləşdirici

I تَبَّجَ (u) تَبَّجَ, تَبَّجَ 1) qarışıq, qara-qura, cızma-qara yazmaq; 2) anlaşılmaz bir surətdə danışmaq, aydın danışmamaq; II تَبَّجَ = I

تَبَّجَ 1) qara-qura, cızma-qara yazı; 2) qeyri-aydın danışmaq

- تَبَّجَ *c.* تَبَّجَاتٌ orta; البحر *yaxud* ~ البحر اثنابج الدنيز ديبى

- تَبَّجَ *c.* تَبَّجَاتٌ alaca bayquş

I تَبَّرَ (u) تَبَّرَ qovmaq, qovub çıxarmaq; تَبَّرَ (u) تَبَّرَ məhv olmaq, həlak olmaq, tələf olmaq, puç olmaq; III تَبَّرَ inad, səbat, səy, çalışqanlıq göstərmək (*nədə* علی)

- تَبَّرَ həlak olma, tələf olma, məhv olma; نادى بالويل والى وعظائم الامور *yaxud* نادى وىلا وىلا

hay-küy, mərəkə qaldırmaq

- مَثَابِرٌ inadlı, inadçı; çalışqan, səbatlı

- مَثَابِرَةٌ inad, israr, səbat, mətanət, çalışqanlıq

I تَبَّطَ (u) تَبَّطَ çəkəndirmək (*nədən* عن); mane olmaq (*nədən* من, عن); II تَبَّطَ 1) ləngitmək, saxlamaq; çəkəndirmək (*nədən* عن); mane olmaq (*nədən* من, عن); 2) məhdudlaşdırmaq; ~ العزم həvəsdən salmaq, əzmin-dən döndərmək

تَبَّطَ *c.* تَبَّطَاتٌ 1) möhkəm, sarsılmaz; 2) mötəbər

- تَبَّطَاتٌ 1) möhkəmlilik, sarsılmazlıq; 2) davamlılıq, sabitlik, dayanıqlılıq; ~ مَتَبَّرَةٌ mütərəddidlik, səbatsızlıq (*mas., dəlillərin*); 3) hərəkətsizlik; 4) mötəbərlik, etibarlılıq; رمضان ~

تَرْتَر laqqırtı vurmaq, çərənləmək, naqqal-lıq etmək

- تَرْتَر 1. çoxdanışan, çərənləyən, laqqırtı vuran; 2. naqqal, çərənçi

- تَرْتَر laqqırtı, naqqallıq, çərənçilik; الفارغة boş laqqırtı

I تَرْتَر (u) تَرْتَر ufalamaq, ovub tökmək (çörəyi)

- تَرْتَر تَرْتَر şorba, horra; doqramac

تَرْتَر تَرْتَر mırıq c. تَرْتَر q. تَرْتَر

I تَرْتَر (u) تَرْتَر artmaq, çoxalmaq (dövlət); تَرْتَر (ə) تَرْتَر = تَرْتَر; IV تَرْتَر 1) varlanmaq, dövlətli olmaq; 2) zənginləşdirmək (nə ilə)

- تَرْتَر varlanma, zənginləşmə; علی تَرْتَر حساب özgələri hesabına varlanma; تَرْتَر varlanma hərisliyi

- تَرْتَر var, var-dövlət, sərvət; bolluq;

تَرْتَر تَرْتَر (c. تَرْتَر) hərbi malların satışı sayəsində varlanan, nuvoriş

- تَرْتَر اهل تَرْتَر = تَرْتَر تَرْتَر c. تَرْتَر varlılar;

تَرْتَر ~ milli sərvət

- تَرْتَر = تَرْتَر

- تَرْتَر تَرْتَر varlı, dövlətli c. تَرْتَر

- تَرْتَر 1: تَرْتَر astr. Pleyadalar, Yeddiqardaş,

Ülkər

- تَرْتَر 2: تَرْتَر - at c. تَرْتَر çılçıraq, qəndil

- تَرْتَر تَرْتَر varlı, dövlətli, milyonçu q. تَرْتَر

I تَرْتَر (ə) تَرْتَر nəm, yaş, islaq olmaq

- تَرْتَر 1) تَرْتَر nəmlik, yaşlıq; 2) nəm, yaş

torpaq; طيب الله تراه Allah onun yatdığı yeri xoş eləsin!; التريا تريا yerlə göy kimi

- تريا تريا = تريا 2: تريا

تريا البحرى ilan, kürzə; تريا c. تريا yaxud ~ الماء zool. angil; تريا ~ البحر السمك ilanbalığı

- تريا ilan -i/-ı; ilanvari

1) متاعب c. متاعب qanov, ensiz arx; ماء المتاعب çirkab, yağış suyu; 2) sifon (mayeni bir qabdan digərinə axıtmaq üçün)

تعالبة tülkü

تتعلب tülkülük etmək, aldatmaq

- تعلب c. تعلق tülkü; الماء ~ susamuru; كف ~ bot. üskükotu; تعلق دااء ~ saçın tökülməsi; keçəlləşmə; ~ بنو bənu-sələb (ərəb qəbiləsinin adı)

- تعلبة 1) tülkü (dişi); 2) tülkülük, biclik; بنو تعلق bənu-sələbə (ərəb qəbiləsinin adı); فما من واد الا واد اثر فيه yaxud بكل واد اثر من At. sözü. harda aş, orada baş (hərf. elə bir vadi yoxdur ki, orada bənu-sələbənin izi olmasın)

- تعلب tülkü -i/-ı; tülküyəbənzər

I تغر (ə) تغر dəlmək; dəlik, deşik açmaq; yarmaq, yarıq açmaq; VII تغر deşilmək, yarımaq; VIII تغر çırtdamaq, yenicə çıxmaq (diş); الطفل ~ uşağın dişi çırtdadı, dişinin yeri ağardı, dişi çıxdı

- تغر 1) تغر c. تغر qabaq dişlər; 2) ağız; 3) dərə, dar dərə, keçid; 4) sərhəd bölgəsi; sərhəd; 5) liman

- تغر, تغرَات c. تغر دəlik, deşik, yarıq; giriş; تغر سد ~ في nədəsə yarığı örtmək; 2) keçid, məsafə (məs., sıralar arasında); 3) oyuq, çuxur; تغرَات للريبة şübhə yerləri (ağ gülləri olan dağ bitkisi)

- تغمات c. تغمات ağ gülləri olan dağ bitkisi; تغمات وكان الشيب بشعره artıq onun saçları ağarıb

I تغم (u) تغم mələmək; VI تغم mələşmək

- تغم ما له ~ ولا راغ o, lüm-lütdür (hərf. onun nə mələyəni (qoyunu), nə də böyürəni (dəvəsi) var)

تَفَرَّ *c.* أَتَفَرَّ quşqun, pərdüm
تَفَرَّ ağır, ləng (*məs., dəvə*)
تَفَرَّ çöküntü, xılt; qalıq, artıq, son
(1 ثَافَن III (تَفَن) *kimin-*
laşə); 2) oturub–durmaq; bir yerdə olmaq
(*kiminlaşə*)

تَفَرَّ *bax: əlifba sırası ilə*

I تَفَرَّ (u) تَفَرَّ dəlmək, dəlik açmaq;deş-
mək, deşik açmaq; dəlib keçmək; qazı-
maq; IV تَفَرَّ alışıdırmaq, yandırmaq, odla-
maq; V تَفَرَّ deşilmək, dəlinmək, qazılmaq;
VII تَفَرَّ deşilmiş, dəlinmiş, qazılmış olmaq
- تَفَرَّ *tibb.* dəlmə, deşmə; dəlinmə,
deşilmə; (في) الامعاء ~ bağırsaqları dəlmə
- تَفَرَّ dələn, deşən, dəlib keçən; تَفَرَّ
fərasətli, dərindən düşinən; النظر ~
itigörən, itigözlü; uzaqgörən; الزول ~
qulağagirən; تَفَرَّ الذرة *c.* qarğıdalı ziyan-
vericiləri

- تَفَرَّ *c.* تَفَرَّ kibrit

- تَفَرَّ تَفَرَّ, تَفَرَّ dəlik, deşik; deşmə,
dəlmə

- تَفَرَّ تَفَرَّ *c.* تَفَرَّ dəlik, deşik, yarıq

- تَفَرَّ yanma; pərıldama, şəfəqlənmə, nur-
lanma; ~ الزهن ~ zehnin itiliyi

- تَفَرَّ تَفَرَّ *c.* تَفَرَّ burğu; burğu aləti; الحفر ~
burov, qazma aləti; ~ الحفر التوربيني ~ turbo-
bur, turboburov

- تَفَرَّ تَفَرَّ *c.* تَفَرَّ burğu; 2) dəlmə aləti

- تَفَرَّ تَفَرَّ *c.* تَفَرَّ dəlmə dəzgahı, dəlikaçan
dəzgah

- تَفَرَّ تَفَرَّ dəlinmiş, deşilmiş; deşik, yırtıq

I تَفَرَّ (u) تَفَرَّ iti, nüfuzedicə ağıla
malik olmaq; zəhinli, qanacaqlı, fərasətli
olmaq; تَفَرَّ¹ (ə) تَفَرَّ = تَفَرَّ² (ə) تَفَرَّ¹
tapmaq, rast gəlmək; II تَفَرَّ (1) düzəltmək,
hamarlaşmaq; 2) savad vermək; tərbiyə etmək;

inkişaf etdirmək; mədəniləşdirmək; 3) incə-
ləşdirmək, zərifləşdirmək; yonmaq; 4) tək-
milləşdirmək; III تَفَرَّ بالسلاح ~ qılınc
oynatmaq, qılınclaşmaq; V تَفَرَّ özünü
inkişaf etdirmək (*intellekt cəhətindən*);
savadlanmaq; tərbiyələnmək

- تَفَرَّ تَفَرَّ tərbiyə etmə; inkışaf etdirmə;
savadlandırma

- تَفَرَّ (1) anlama; 2) mədəniyyət; savadlı-
lıq; savad; inkışaf səviyyəsi; السمة البدنية
bədən tərbiyyəsi

- تَفَرَّ مَدَنِي مَدَنِي mədəni; ~ التبادل mədəni müba-
dilə; السمة القيم mədəni dəyərlər; mədəni
əlaqələr

- تَفَرَّ مَثَابَة qılıncoynatma

- تَفَرَّ مَثَابَة savadlı, maariflənmiş; mədəni
الذوق ~ incə, həssas zövqə malik

- تَفَرَّ مَثَابَة *c.* ziyalılar

I تَفَرَّ (u) تَفَرَّ (تَقَل) تَقَل 1) ağır olmaq, çəkisi
çox olmaq; 2) çətin olmaq, sıxıntı vermək
(*kiməsə*); 3) zəhmət vermək, çətinə
salmaq, yükləmək, yük olmaq (*nə ilə* —);
4) qayğı göstərməmək, maraqlanmamaq
(*nə ilə* عن تَقَل); (ə) تَقَل ağır xəstə olmaq;
سمعته ~ onun qulağı ağır eşidir; II تَقَل (1) ağır-
laşdırmaq, zəhmətə salmaq, yükləmək;
رجله ~ ağır–ağır getmək; 2) bezdirmək
(*kimi*); 3) *qram.* səssiz hərfi qoşalaş-
dırmaq; IV تَقَل ağırlaşdırmaq; sıxıntı ver-
mək; yükləmək (*nə ilə* —) بالحديد ~
kimisə zəncirləmək; كاهله ~ kiminsə yükü-
nü artırmaq, kimisə zəhmətə salmaq (*nə*
ilə —); VI تَقَل (1) tosğunlaşmaq və ağır
tərpənmək; ağırlaşmaq; 2) yavaş hərəkət
etmək; 3) tənbellik etmək, ərinmək (*nəyi-*
sə etməyə عن); 4) təngə gətirmək, bezdir-
mək (*kimi*); X تَقَل (1) kiməsə ağır gəl-

mək; 2) xoşlamamaq, acığı gəlmək; 3) ağır olmaq

- *məcaz.* من الهم على القلب *أثقل* daha ağır;

bu çox ağırdır

- *تثاقل* 1) ağırçəkililik; ağırlaşma; 2) lənglik, ağırlıq, süstlük; a) ağır-ağır, yavaş-yavaş; b) könülsüz, istəməyə-istəməyə; ~ من ال- bir qədər ağır tərpnərək; könülsüz

- *ثقل* c. qiymətli şey

- *ثقل* c. ağırlıq; çəki, vəzn (*həmç. məcaz.*); siqlət البلاد الدولي ~ dövlətin beynəlxalq (*nüfuzu*) vəzni, siqləti; الرأس ~ başda ağırlıq; *مأقال الارض* *məcaz.* yeraltı sərvətlər; *مأقال الرياضة* *idm.* idman daşları; ştanq; *مأقال رفع الأثقال* *idm.* ağır atletika; نوعي ~ xüsusi çəki; 2) yük, ağırlıq

- *ثقل* ağırlıq, çəki, vəzn

- *ثقلان* ~ *التسن* ins və cin

- *ثقل* 1) ağırlıq; 2) çətinlik; 3) yük,

səfər yükü, bilik, məlumat

- *ثقل* cazibə -i/-ı

- *ثقل* 1) ağır, vəznli; 2) əziyyətli, zəhmətli, yorucu; 3) usandırıcı, darıxdırıcı, bezikdirici, xoşagəlməz; pis, yaman; ~ مزاح pis zarafat; 4) tünd (*məs., çay, siqaret*); ~ الدم tündməcaz; qanıacı; xoşagəlməz, yaraşıqsız; ~ الروح darıxdırıcı, dözülməz; ~ السمع ağırsəidən, qulaqdan ağır; ~ الظل ağır, dözülməz; ~ الفهم kütbeyin, küt

- *مأقال* ağır, ağıryüklü; ləng; könülsüz, istəmədən

- *مأقال* c. *مأقال* misqal (24 karata və ya 4,68 gr. bərabər çəki ölçüsü)

- *مأقال* 1) ağır; 2) ağırlaşdırılmış; yüklənmiş (*nə ilə*)

- *مأقال* c. idman daşları

- *مأقال* 1) ağırlaşmış (*məs., göz qapaqları*); 2) dərin (*məs., yuxu*)

وَيَقْبَ أَخْ

I *ثقل* (ə) *ثقل*, *ثقل* uşağını, *yaxud* sevdiyi adamı itirmək (*qadın haqqında*); IV *ثقل* anadan ayırmaq, anasının əlindən almaq (*uşağı*); V *ثقل* = I

- *ثقل* 1) *ثقل* balasını və ya sevdiyi adamı itirmiş (*qadın*)

- *ثقل* 2) *ثقل* uşağını itirmiş

ثقل kazarma

I *ثقل* (ə/u) *ثقل* 1) dağıtmaq; məhv etmək; 2) yıxmaq (*hökmədarı*); VII *ثقل* 1) dağıdılmaq; yıxılmaq, dağılmaq; 2) yıxılmaq, devrilmək (*hökmədar haqqında*)

- *ثقل* dağıtma, məhv etmək

- *ثقل* 1) yığm, dəstə; 2) *hərb.* komanda, dəstə, bölmə

- *ثقل* = *ثقل*

I *ثقل* (i) *ثقل* böhtan atmaq, şər atmaq, ləkələmək, qara yaxmaq, bədnam etmək

- *ثقل* ləkələyən, qara yaxan; böhtan atan

- *ثقل* 1) böhtan, şər hədəfi; 2) qüsur, nöqsan; 3) böhtan, şər

I *ثقل* (u) *ثقل* üçdən birini götürmək;

ثقل (ə) üçüncü olmaq; II *ثقل* 1) üç dəfə artırmaq, üç qat artırmaq; 2) üç bölmək, üçləmək, üç-üç bağlamaq, üç qat artırmaq;

~ at yarışı üçüncü başa vurdu;

3) *qeod.* trianqulyasiya aparmaq; 4) *qram.* üç nöqtə qoymaq (*hərfin üstündə və ya altında*)

- *ثقل* 1) üç dəfə artırma, üç qat artırma;

2) üç bölmə; 3) *qeod.* trianqulyasiya

- *ثقل* triqonometrik

- *ثقل* 1) üçüncü; ... *ثقل* *bax:* *ثقل* üçüncüsü; 2) *mus.* tersiya

عبث به ~: الفقر والجهل (1) üçlük; ثلاثٌ - المرض o, üç şeydən əzab çəkirdi: yoxsul-luq, cahillik və xəstəlik; 2) *al-məqdəs* ~ *al-din*. müqəddəs üçlük; ~ زهرة *al-bot*. alabəzək bənövşə

~ on ~ عشرة *yaxud* ~ عشر; üç; ثلاثٌ, ثلاثٌ ~ üç; üç dəfə, üç kərrə, üç yol; üçüçlük trio, üçlük; ~ heç bir söz don an يقول ثلاث الثالثة كم soruşmadan

~ üç-üç; üç dəfə, üç yol
~ ثلاثاً *yaxud* ~ الـ: ثلاثاً axşamı

~ ثلاثون otuz
~ ثلاثي (1) üçqat, üçtərəfli, üç qat artıq, üç hissədən ibarət olan; ~ üçayaq; ~ üçrəngli; ~ الحدود *riyaz*. üçhədli; ~ üçüz-lü; ~ الـ *bot*. üçləçəkli; ~ الفصوص *bot*. üçyarpaqlı ~ الـ *riyaz*. üçbucaqlı pira-mida; 2) *geol*. üçüncü; 3) *qram*. üçhərflili, üçsamitli (*fel*); 4) *qram*. üçnöqtəli (*hərf*); 5) üçlük; 6) *müs*. trio; 7) *rad*. triod

~ ثلاثين *c*. otuzuncu illər
~ ثلاثينيات *c*. = ثلاثينيات
~ ثلاثية trilogiya
~ ثلاثي üçgünlük; ~ الـ üçgünlük titrə-dib-qızdırma
~ ثلاث *c*. 1 üçdəbir
~ ثلاث *c*. 2 sülüs, sülüs (*ərəb yazısının bir növü*)

~ ثلاثي sülüs, sülüs (*ərəb yazısında kalligrafik xətt növü*)

~ ثلاث = ثلاث
~ ثلاث 1) üç dəfə artırılmış, üç qat artıq; üçqat, üç misli; ~ الـ آذربيجان

Azərbaycanın üçrəngli bayrağı; 2) *qram*. üçnöqtəli (*hərf*)

~ قائم الزاوية *riyaz*. üçbucaq; *c*. 2 مثلث - düzbucaqlı üçbucaq; ~ الحاد *al-itibucaqlı* (sivribucaqlı) üçbucaq; ~ متساوي الساقين ~ bərabəryanlı üçbucaq; ~ مختلف الاضلاع ~ müxtəlif tərəfli üçbucaq; ~ المتثلثات المتشابهة oxşar üçbucaqlar; ~ حساب المتثلثات *yaxud* ~ علم المتثلثات *yaxud* ~ علم المتثلثات *riyaz*. triqonometriya; ~ السpherik *riyaz*. sferik triqonometriya; ~ المستوية ~ düzxətli triqonometriya; ~ الحضارة القديمة ~ *tar*. qədim sivilizasiya üçbucağı (*Yəmən və Həzrəmövət - zirvə; Nil vadisi və Mesopotamiya tərəflər*)

~ üçdən ibarət, üçqat, üçhissəli
~ *c*. مثلث triqonometrik; ~ *c*. مثلثي triqonometrik funksiya
~ مثلث üçqat; üç dəfə artırılmış; ~ جبل üçqat höürülmüş ip

I تتلج السماء (u) تتلج (u) yağmaq (*qar*); II تتلج (u) 2 تتلج (u) üçüçürəyi buz kimi olmaq, arxayın, rahat, əmin olmaq (*nədən*)
~ (الى, ب);

1) sərinlənmək, havasını dəyişdir-mək, təmizləmək; 2) sevinmək; ~ الصدور qəlblər sevindi; II تتلج dondurmaq; buza qoymaq; soyutmaq; IV تتلج 1) yağmaq (*qar*); 2) soyutmaq; 3) sevindirmək; ~ الصدور qəlb-ləri sevindirmək

~ تتلج dondurma, buza qoyma; bərk soyutma
~ تتلج buzsatan

~ تتلج *c*. 1) buzxana; soyuducu; ~ كهربائية ~ refriyator; elektrik soyuducusu; 2) buzlaq, aysberq, buzdağı

~ تتلج buz kimi soyuq

- a) ابرد من الـ ~ qar, buz; ثَلُوجٌ c. تَلَجٌ - buzdan da soyuqdur; b) onunla adamın ürəyi sıxılır; زهرة ندفة الـ ~ qar dənəciyi; الثلوج bot. xəccəgülü, novruzgülü, qargülü; سيّدة الثلوج qar qız

- ثَلَجٌ qar -i/-1, qarlı; buzlu; buzlaq -i/-1; soyuq; buz kimi soyuq, bumbuz; عاصفة الـ ~ boran, çovğun; العصر الـ ~ buzlaq dövrü

- ثَلَجٌ donmuş, dondurulmuş, don vurmüş; 2) buz kimi soyuq, bumbuz

- 1) مَلْجٌ , مَلْجٌ donmuş, dondurulmuş; 2) dondurulmuş toyuq; 3) soyudulmuş, soyuq, buz kimi soyuq, bumbuz

- مَلْجَاتٌ c. sərinləşdirici içkilər

- مَلْجَةٌ c. buzxana; soyuducu

- مَلْجٌ dondurulmuş; ~ حليب dondurma

I تَلْم (i) تَلْمٌ dəlik, deşik, yarıq açmaq; 2) diş-diş etmək, diş açmaq; kələ-kötür etmək; kütləşdirmək; 3) təhqir etmək, ləkələmək, bədnam etmək; II تَلْمٌ çoxlu dəlik açmaq, deşik-deşik etmək; 2) tamam kələ-kötür etmək; IV أَتَلْمٌ diş-diş etmək, kələ-kötür etmək, kütləşdirmək; ~ حدة المشاعر ~ məcəz. hiddətini bir qədər soyutmaq; V تَتَلْمٌ diş-diş olmaq, kütləşmək; VII اِتْتَلْمٌ 1) diş-diş edilmək; 2) ləkələndirilmək, böhtana salınmaq

- 1) تَلْمٌ c. تَلْمَةٌ ~ سَدٌّ ~ yarığı doldurmaq; 2) dişək, diş; kələ-kötürlük

- مَلْجٌ ləkələnmiş, böhtana düşmüş;

تَهْقِيرٌ ~ العرض

1) ثَمَّةٌ yaxud ثَمٌّ orada; 2) vardır; ~ من odur ki; bu səbəbdən, buna görə

ثُمَّتٌ yaxud ثَمٌّ sonra, ardınca

هذا على ثَمَامٌ topl. bot. Panicum satigerum; زاربي-ماسال رأس البنان وطرف الـ ~ bu, hamıya yaxşı məlumdur; bunu uşaq da bilir, böyük də

- ثَمَامٌ çox zərif və artmayan bitki (ثَمَامٌ - nin təki, kiçik, cüzi bir şeyi göstərmək üçün işlədilir); At.sözü: الغريق يتشبث بـ ~ suda batan saman çöpündən yapışar

ثَمُودٌ, ثَمُودٌ səməd (Quran. asilik etdikləri-nə görə Allahın həlak etdiyi qövmlərdən birinin adı)

I ثَمْرٌ (u) səməyə vermək; bar, meyvə, bəhər vermək; II ثَمْرٌ 1) səməyə verdir-mək; 2) istifadə etmək; 3) qoymaq (pul); kapital qoymaq, maya qoymaq, investisiya qoymaq, sərmayə yatırmaq (نَاطِءٌ); IV ثَمْرٌ səməyə vermək, bəhər vermək; X اِسْتَمْرٌ 1) istifadə etmək; 2) istismar etmək; 3) qoymaq (pul), sərmayə yatırmaq; investisiya qoymaq (نَاطِءٌ)

~ الانسان للانسان 1) istismar; ~ القوة ~ انسانin insan tərəfindən istismarı; ~ مصاريف العاملة işçi qüvvəsinin istismarı; ~ istismar xərcləri; 2) investisiya, sərmayə qoyuluşu, yatırım

- اِسْتِمْرَةٌ c. təsərrüfat; mülk, malikanə

- اِسْتِمْرَةٌ 1) istismarçı; 2) istismar (işlətmə)

-i/-1

- ثَمَارَةٌ pomologiya

1) ثَمَارٌ, ثَمَارٌ səməyə, məhsul, bəhrə; meyvə, bar, bəhər; كانت له ثمار مباركة onun bərekətli məhsulu oldu; 2) məhsul, məhsullar, hasilat; 3) fayda, xeyir, mənəfət, qazanc; 4) nəticə

- اِتْمَرَةٌ c. meyvə

- اشجار ~ 1) meyvə verən, bar verən; 2) münbit, məhsuldar, bərkətli; 3) səmərəli; 4) mənfəətli, qazancılı, gəlirli

I ثَمَل (ə) ثَمَل keflənmək, sərxoş olmaq, məst olmaq; IV أَثَمَلَ kefləndirmək, sərxoş etmək, məst etmək

- ثَمَال c. ثَمَال 1) çöküntü, xılt, tör-töküntü, pozğun ünsürlər; köpük

- ثَمَل keflilik, sərxoşluq, məstlik

- ثَمَل 1) keflənmiş; kefli, sərxoş, məst; 2) aludə olmuş, cəlb edilmiş (نَهْأَة الی)

I ثَمَن (u) ثَمَن səkkizdə birini almaq (مَاس., مَاهَسُالون); ثَمَن (ə) ثَمَن səkkizinci olmaq; II ثَمَن (u) ثَمَانَة qiymətli olmaq; II ثَمَن 1) qiymətləndirmək, qiymət qoymaq, qiymətini müəyyən etmək; ثَمَن لا يَثْمَن məch. a) qiymətsizdir, qiyməti yoxdur; b) dəyərsizdir, heç nəyə dəyməz; 2) səkkiz dəfə artırılmış etmək, səkkizdən ibarət etmək, səkkiz-guşəli etmək

- ثَمَن qiymətləndirmə, qiymətqoyma

- ثَمَن səkkizinci; ثَمَن səkkizincisi

- ثَمَانَة ثَمَانِيَة səkkiz; ثَمَانِيَة ثَمَانِيَة yaxud ثَمَانِيَة ثَمَانِيَة عشرة on səkkiz

- ثَمَان səkkiz-səkkiz

- ثَمَانُون səksən

- ثَمَانِي 1. səkkizdən ibarət, səkkiz dəfə artırılmış, səkkiz dəfə böyük; 2. mus. oktet

- ثَمَانِيَة c. ثَمَانِيَة kart. səkkizlik

- ثَمَانِيَات c. səksəninci illər

- ثَمَان c. ثَمَان qiymət; dəyər; بال-الاساسي maya dəyərinə; بال-الاصلي maya dəyərinə; ثَمَان التجزئة pərakəndə satış qiymətləri; ثَمَان الجملة topdansatış qiymətləri

- ثَمَان c. ثَمَان səkkizdə bir

- ثَمَان = ثَمَان

- ثَمَانَة sumunə (1/8 قَدَح يَخُود 0,26 litra bərabər tutum ölçüsü)

- ثَمَانِي qiymətli

- ثَمَانِي سƏKKİZ-SƏKKİZ

- ثَمَانِي 1) qiymətləndirilən; qiymətli; 2) səkkiz dəfə artırılmış, səkkizdən ibarət; الثَمَانِي ~ a) səkkizbucaqlı; b) səkkizüzüzlü; الثَمَانِي السَطُوح ~ səkkizüzüzlü, oktaedr

- ثَمَانِي 1) qiymətləndirən; 2) nırx qoyan, məzənnə qoyan, qiymət qoyan; qiymət təyin edən; الثَمَانِي ~ gömrük qiymətləndiricisi

ثَمَانِيَة ثَمَانِيَة c. ثَمَانِيَة dırnaqüstü qıl (atın)

ثَمَانِيَة ثَمَانِيَة c. ثَمَانِيَة döş (kişinin)

I ثَمَانِي (i) ثَمَانِي 1) əymək; döndərmək; bükmək, ikiyə qatılmaq; 2) ikiqat artırmaq; 3) saxlamaq, çəkəndirmək, daşıdırmaq (نَادَان); 4) üz döndərmək, dönmək, imtina etmək (نَادَان); 5) özmindən dönmək; II ثَمَانِي 1) əymək, qatılmaq, bükmək; 2) ikiqat artırmaq; qram. təsniyədə vermək; b) iki nöqtə qoymaq (هَارْفِين üstündə və ya altında); 3) iki dəfə etmək, təkrar etmək (نَايِي); ikinci növbədə etmək (نَايِي); ثَمَانِي ~ بالسَيِّدِ فَلَان sonra o, cənab filankəsin adını ikinci çəkdi; 4) büzmə salmaq, büzmələmək; 5) tərifi etmək, sənə etmək, öymək, mədh etmək (كِيْمِي); IV ثَمَانِي تƏRİF etmək, mədh etmək (كِيْمِي); sənə etmək, razılıq etmək, minnətdarlıq etmək (كِيْمِي); saxlamaq, çəkəndirmək (نَادَان); V ثَمَانِي 1) təsniyədə olmaq, ikiləşmək; ikiqat edilmək; 2) təkrarlanmaq, təkrar edilmək; 3) bükülmək, əyilmək, qatlanmaq; 4) naz-qəmzə ilə getmək, əzilə-büzülə getmək; VII ثَمَانِي 1) əyil-

mək, bükülmək; 2) dönmək, çevrilmək; 3) qayıtmaq; 4) burulmaq, dönmək (*yoldan*); 5) üz döndərmək; 6) rəyini dəyişmək, fikrindən daşınmaq, imtina etmək (*nədən* عن); 7) başlamaq; يسأل ~ soruşmağa başlamaq; امام المصاعب ~ çətinliklər qarşısında dayanıb durmaq; X استثنى 1) istisna etmək; götürmək, aradan qaldırmaq, kənar etmək

- أثناء *söz.cəmi*: أثناء əsnasında, ərzində; في أثناء təhqiqat əsnasında; في أثناء o vaxt; هذا الإثناء ~ bu vaxt

- اثنا عشر *q*. اثنتان, إثنان iki; cüt; qoşa; اثنا عشر *anat*. اثنتا عشرى on iki; اثنتا عشرة *onikibarmaq* bağırsaq; الاثني (يوم) düşənbə, bazarertəsi; لا يختلف (يناقش) ~ في هذا الأمر buna heç bir şəkk-şübhə yoxdur; نحن بين ... اما... اما... ya da...

- إثنائية dualizm
- استثناء istisna; حالة الـ qeyri-adi, müstəsna vəziyyət; غير من غير *yaxud* ~ *yaxud* istisnasız olaraq

- استثنائي müstəsna, xüsusi, qeyri-adi; بصورة bir istisna kimi, müstəsna olaraq; حالة الـ fövqəladə iclas; حالة الـ fövqəladə, müstəsna hal, iş; son dərəcə; yalnız, ancaq; ...çıxmaqla

- إبتناء 1) öyilmə, bükülmə; bükük, qıvrım, dirsək; 2) öyilmə qabiliyyəti

تثنية 1) öymə, bükmə, qatlama; 2) təsniyədə vermə; təkrar etmə, təkrarlama; *Bibl*. İkinci qanun; 3) *qram*. təsniyə

- ثاني *q*. ثانياً ikinci; digəri; ثانياً on ikinci; ثانياً a) ikinci; b) ikinci dəfə, dübarə, təkrar; ثانياً ikinci dəfə, dübarə; ثانياً ikinci ikisindən ikincisi (*Quran*, 9:40); ثاني اكسيد

kim. 4-oksit; بالثاني yenə, bir daha; ان الجواب له على هذا السؤال واحد لا ثاني له bu suala yalnız bir cavab ola bilər

- ثانياً 1) ikinci; 2) ikinci dərəcəyə, pilləyə aid; orta; مدرسة الـ ikinci pillə məktəbi, orta məktəb; 3) ikinci dərəcəli

- ثانياً *c*. ثانياً - ikinci pillə məktəbini, orta məktəbi birtirmək haqqında şəhadətnamə; ~ ثانياً ikinci pillə məktəbini, orta məktəbi bitirmək haqqında şəhadətnaməsi olan *c*. ثانياً saniyə

- ثناء 1) təbrik; 2) tərif, mədh; 3) şükr-səna; الـ على النفس özünütərif; 4) minnətdarlıq

- ثناء iki-iki; ثناء iki-iki

- ثنائي tərifli, tərifləyici, məhdədiç

- ثنائي 1. 1) ikiqat, ikili; ikitərəfli, ikiüzlü; المراقبة الـ ikitərəfli saziş; المراقبة الـ ikitərəfli nəzarət; الحكم الـ *siyas*. kondominium; 2) *geol*. ikinci dərəcə; 3) *qram*. ikihərflilik, ikisamitli (*fellər*); 2. *mus*. duet

- ثنائي 1) ikilik; ikitərəflilik; 2) *qram*. ikihərflilik, ikisamitlilik (*fellər haqqında*); الجزية الـ ikisamitli kök; 3) *idman*. dubl, qoşa oyun

- إثنان *bax*: إثنان dualist
- ثنائي dualizm
- ثني 1) bükmə, öymə, qatlama; 2) dönmə; 3) saxlama, çəkəndirmə (*nədən* عن); ومرة اثر اخرى

- ثني 1) döngə, dirsək; 2) bükük, büzümə, qat

- ثنيات *c*. ثنيات bükük, büzümə, qat
- ثنياً 1) kəsici diş, qabaq diş; 2) bükük, büzümə, qat; في ثنياه nəyinsə qatlarında; *məcaz*. nəyinsə içində; في ثنياه

الكتب *məcaz.* kitablarda; ثنابا الفواد *məcaz.* ürəyin dərin guşələri; 3) eniş, döş (*dağın*); 4) aşırım, dağ keçidi, keçid; 5) dəlik

- مَثَانَةٌ *c.* مَثَانَةٌ təqdirəlayiq cəhət, keyfiyyət, məziyyət; المثالب والمثالي yaxşı və pis cəhətlər, məziyyətlər və qüsurlar

- مَثَوِيٌّ 1. ikili, ikiqat, ikien, ikitərəfli; 2. məsnəvi, hər iki misrası həmqafiyə olan şer

- مَثَاءٌ = مَثَوِيٌّ

- مَثَانِيٌّ *c.* مَثَانِيٌّ beyt, ikimisralı şer; المثاني Quranın ayələri; السبع المثاني Quranın birinci surəsi olan «əl-Fatihə»nin daha bir adı (*hər namazda iki təfə təkrarlanan yeddi ayə, yaxud iki dəfə nazil edilmiş yeddi ayə mənasında*)

- مَثْنِيٌّ 1. ikiqat artırılmış; 2. *qram.*

1) təsniyə; 2) ikinöqtəli hərf

- مَثْنِيٌّ 1) ikiqat bükülmüş; ikiyə qatlanmış; 2) *qram.* ikiləşən (*fellər*)

- مُسْتَثْنِيٌّ 1. istisna edilən, müstəsna; 2. *qram.* istisna edilən (*söz*)

I (صوابه) ~ ثَابٌ ثَوْبٌ (u) ¹ ثَابٌ (ثوب) ~ سَتَّ ~ سَتَّ ~ سَتَّ ağıla gəlmək, özünə gəlmək; سَتَّ ~ سَتَّ ~ سَتَّ peşman olub tövbə etmək; سَتَّ ~ سَتَّ ~ سَتَّ ayılmaq, özünə gəlmək; سَتَّ ~ سَتَّ ~ سَتَّ yeniyə, bir daha sakitləşmək; ثَابٌ ثَوْبٌ ² (u) ثَابٌ toplamaq, yığılmaq, axıb gəlmək; ثَابٌ ثَوْبٌ ³ (u) ثَابٌ yaxşı olmaq, qıvrıqlaşmaq, sağalmaq; ثَابٌ ثَوْبٌ 1) mükafatlandırmaq; 2) əvəzini vermək; IV ثَابٌ ثَوْبٌ 1) qaytarmaq; ثَابٌ ثَوْبٌ 1) huşa gətirmək, özünə gətirmək; 2) əvəzini vermək, mükafatlandırmaq, savab vermək; X اِسْتِثَابٌ savab qazanmaq istəmək, mükafat istəmək

- اِسْتِثَابَةٌ 1) qaytarmaq; 2) əvəzini vermə, savab vermə, mükafatlandırma

- ثَوْبٌ 1) savab, mükafat, yaxşılığın əvəzi; 2) yaxşılıq, savab iş

- اِثْوَابٌ 1) paltar, geyim; ثِيَابٌ *c.* ثَوْبٌ - matəm libası; maskarad geyimi; اِثْوَابٌ اخذ ~ في اسنانه *məcaz.* qaçmağa üz qoydu (*hər f. paltarının ətəyini dişinə aldı*); 2) *məcaz.* iç üz, əsl sifət, maska, görkəm, şəkil; لَخْصٌ بِتَظَاهِرِ بـ ~ مكتوب مکتوب şəklində təqdim etdi; مِثْقَالِ الصَّدِيقِ o özünü dost kimi göstərir; مِثْقَالِ الصَّدِيقِ cənnətə paltarlı girmək, cənnətə birbaşa girmək

- مَثَابٌ toplandı yeri, yığılma yeri

- مَثَابَةٌ 1) toplandı yeri, görüş yeri; 2) daimi yer (*məs., dilənçinin məscid qarşısında yeri*);

3) qayıdı yeri; 4) qalma yeri, ... olduğu yer; 5) dərəcə; ~ بـ ... qismində, ... kimi

- مَثْوَبَةٌ savab, əvəz, mükafat

I (ثور) 1) ثَوْرٌ (u) ثَوْرٌ 1) həyəcanlanmaq, hirsələnmək, hiddətlənmək, coşmaq, coşub özündən çıxmaq; ثَوْرٌ ~ ثَوْرٌ o hiddətləndi; ثَوْرٌ ~ ثَوْرٌ o hirsələndi, coşub özündən çıxdı; 2) qalxmaq, ayağa qalxmaq, qiyam etmək; doğmaq, çıxmaq; ثَوْرٌ آخر هنا يثور سؤال آخر burada başqa bir sual doğur, ortaya çıxır; 4) püskürmək (*vulkan*); 5) alışmaq, başlamaq (*müharibə*); II ثَوْرٌ inqilablaşdırmaq; IV اِثْوَابٌ 1) hiddətləndirmək, qızıdırmaq; غِظَةٌ ~ غِظَةٌ ~ غِظَةٌ *yaxud* ~ غِظَةٌ ~ غِظَةٌ qəzəbləndirmək, qeyzləndirmək; كِمْدَسَةٌ ~ كِمْدَسَةٌ ~ كِمْدَسَةٌ kimdəsə maraqlandırmaq; اِعْصَابَةٌ ~ اِعْصَابَةٌ kimisə əsəbiləşdirmək, əsəblərini qıcıqlandırmaq, əsəblərinə toxunmaq; فِتْنَةٌ ~ فِتْنَةٌ ~ فِتْنَةٌ fitnə-fəsad salmaq; اِثْوَابٌ ~ اِثْوَابٌ ~ اِثْوَابٌ kimisə hirsələndirmək; 2) qaldırmaq (*məs., məsələ*); VI اِسْتِثَارٌ bir-birinə qarşı qalxmaq; X اِسْتِثَارٌ 1) o yatmaq, irəli sürmək, doğurmaq;

ج

ج ¹ cīm (arəb əlifbasının beşinci hərfi; rəqəm mənası 3)

جمع - dan qısalđ. cavab; 2) 1) ج - dan qısalđ. qram. cəm; 3) جمادی الاخرة - dan qısalđ. qəməri təqvimin 6-cı ayı; 4) جلد - dan qısalđ. cild; 5) جنیه مصري - dan qısalđ. - الجمهورية العربية المتحدة - dan qısalđ. BƏR ج.ع.م مصر (7) جمهورية مصر ج.ع.م MƏR العربية - dan qısalđ. - جمادی الاولى جا -

qəməri təqvimin 5-ci ayı

جَاتُوَةٌ pirojna

جَاتَلِيقٌ c. katolikos

جرج: جَارَاجٌ bax:

جَارَاجٌ = جَارَاشٌ

جَرَّ: جَارُورٌ bax:

قاز; 2) 1) ات - c. 1) جَارَازٌ

قاز 2) جَارَازٌ (parça)

جازبند caz, caz-bənd

جَاكِتَةٌ c. jaket; pencək

شاكوش = جَاكُوشٌ

قadin jaketi - ات c. جَاكِيَةٌ

Bibl. Calut (Qoliqf) جَالُوتٌ

tar. yəhudilərin sürgün həyatı, caliyə, diaspora

جَوَالِيسٌ c. bir topa zığ, palçıq

جَالُونٌ güləbətın, bafta

qallon - ات c. جَالُونٌ

صَبَّ ~ غضبه ونقمته - ات c. جَامٌ q. cam, badə;

... (حقده وكرهه) علی... məcəz. bütün hirsini (qəzəbini, nifrətini) ... üstünə tökmək

جَامَا qamma (yunan əlifbasının 3-cü hərfi);

~ أشعة fiz. qamma şüalar

ات - maaş, əmək haqqı c. جَامِكِيَّةٌ

hippopotam, ~ البحر c. جَامُوسٌ kəl; kərgədan

at ~ camış c. جَامُوسَةٌ

جَانْدَرْمَةٌ jandarma

جَاهٌ cah-cəlal, yüksək məqam, rütbə; 2) ləyaqət, qədr-qıymət; 3) nüfuz, güc; ~ عريض geniş nüfuzlu

جَاوْدَارٌ = جَاوْدَارٌ, جَاوْدَارٌ

جَاوْرُسٌ moqar, macar dərısı

1. Yava -i/-ı; 2. 1) yavalı; جَاوِيٌّ = جَاوِيٌّ 2) benzoy qatranı; şəhli buxur

1) چاவுش جَاوِيش c. baş çavuş ~ باش- (polisdə); 2) yeməyin axırında süfrəyə gətirilən düyü xörəyi

özünü saxlamaq, çəkinmək (جَاوِيٌّ)

1) köks (quşun); 2) burun (جَاوِيٌّ) (gəminin)

جَاوِرٌ böyürmək, movuldamaq I جَارٌ (ə) جَارٌ - böyürmə, movuldama

تəşvişə düşmək, narahat olmaq, təlaş keçirmək, həyəcanlanmaq I جَاشٌ (ə) جَاشٌ

həyəcan, təşviş, narahatlıq; 1) جَاشٌ - kimisə sakitləşdirmək; 2) ürək; 3) nəfəs, təmkin, özünü saxlama, özünü itirməmə;

özünü ələ almaq, sakitləşməmək; 4) soyuqqanlı, sakit, özünü saxlaya bilən; ~ رباط soyuqqanlılıq, sakitlilik, səbirlilik

1) kəsmək, kəsib atmaq; I جَبٌّ (ə/u) جَبٌّ - axtalamaq; 2) üstün olmaq, üstün gəlmək

1) çala, çuxur; 2) quyu - جَبَابٌ, جَبَابٌ c. جَبٌّ -

cübbə (geniş qolları olan üst paltarı) جَبَابٌ c. جَبَّةٌ -

xədim, hərəmağası - مَجْبُوبٌ جَبَابٌ arı pətəyi, arı təknesi c. جَبِّحٌ

جَبَّانَةٌ c. ات 1) əsgəri təchizat, döyüş sursatı; 2) barıt anbarı; döyüş sursatı anbarı; topxana, silah anbarı, cəbbəxana

I جَبَّ (i) جَبَّ = جَبَّ

I جَبَّ (i) جَبَّ dartmaq, çəkmək

I جَبَّ (u) جَبَّ, جَبَّور, جَبَّور 1) yerinə salmaq (çıxmış sümüyü); 2) düzəltmək, təmir etmək, sınıqçılıq etmək; bərpa etmək; 3) kömək etmək; 4) məcbur etmək (على nəyə); جَبَّور ~ qəzavü-qədər; 4) həmişinin علم الـ والمقابلة cəbr; الـ العالی ali cəbr
- جَبَّور xüs. ad. k. Cəbrail
- جَبَّور xüs. ad. k. Cəbrail جَبَّور-dən qısald.

- جَبَّور icbar, məcbur etmə; zorla boynuna qoyma

- جَبَّور 1) icbari; 2) məcburi

- جَبَّور icbarilik, məcburilik

- جَبَّور yerinə salma (sümüyü); جَبَّور للـ-
ortopedik cihazlar

- جَبَّور 1. sınıqçı, sümüyü yerinə salan; 2. zalım, zülm edən

- جَبَّور 1. 1) qüdrətli; güclü, qüvvətli; القوة nəhəng qüvvə; جَبَّور ~ çox böyük cidd-cəhd; 2) qəddar; 2. c. جَبَّور 1) nəhəng; pəhləvan; bahadır; atlet; الـ Cabbar (istədiyi kəsi istədiyi şeyə məcbur etməyə qadir – Allahın gözəl adlarından biri); الـ astr. Orion; 2) zalım

- جَبَّور cəbbərə (şam ağacından hazırlanmış gəmi)

- جَبَّور¹ sınıqçılıq

- جَبَّور = جَبَّور

- جَبَّور 1) yerinə salma (sümüyü); لا جَبَّور ولا جابر بعد كسر عظمه At. sözü. onun sümüyü elə sınımayıb ki, əlacı olsun; daha ona heç nə kömək etməz; 2) cəbr, məcburiyyət, zor; yaxud məcburən, çarəsiz; zorla; 3) din. qəzavü-qədər; 4) həmişinin علم الـ والمقابلة cəbr; الـ العالی ali cəbr
- جَبَّور xüs. ad. k. Cəbrail
- جَبَّور xüs. ad. k. Cəbrail جَبَّور-dən qısald.

- جَبَّور cəbrüt, qüdrət, güc, əzəmət

- جَبَّور 1) icbari, məcburi; قوة الـ-1/-1; الـ-1 cəbr simvolu; الـ-1 cəbr tənliyi

- جَبَّور 1. fatalist; الـ-1 fatalizm;

2. c. جَبَّور 1) tar. cəbəri (labüd ilahi qəzavü-qədər tərəfdarı); 2) fatalist

- جَبَّور 1) الـ tar. cəbəriyyə (ilahi qəzavü-qədər labüd olduğunu, insanın öz əməllərinə məcbur edildiyini deyən dini cərəyan); 2) fatalizm

- جَبَّور 1) 1) iftixar, lovğalığ, dikbaşlıq, təkəbbür

- جَبَّور = جَبَّور

- جَبَّور c. جَبَّور tibb. sarğı taxtası; وضع رجله ~ kiminsə ayağına sarğı taxtası qoymaq

- جَبَّور sınıqçı

- جَبَّور məcbur edilmiş, məcburi, çarəsiz

- جَبَّور qabardin (yun parça)

- جَبَّور II جَبَّور 1) gipsləmək, gipsə salmaq; الـ ~ ələ gips sarğı salmaq; 2) malalamaq, mala çəkmək, suvaqlamaq, suvaq çəkmək

- جَبَّور malakeş, suvaqçı

- جَبَّور c. جَبَّور – qıbs istehsalı

- جَبَّور gips; الـ وضع رجله في ~ ayağına gips sarğı salmaq

- جَبَش *topl.* qarqız
- جَبَسَة *c.* ات – bir qarqız
- جَبَسِي *gips (sif.);* جَبَسِي *gips naxışlar*
- I جَبَش (i) جَبَش qırmaq
- I جَبِل (u, i) جَبِل 1) etmək, yaratmaq, düzəltmək, təşkil etmək; 2) formalamaq, qəlibləmək; 3) *məch.* təbiətən yaradılmaq (*nə üçünsə* علی); 4) yoğurmaq (*xəmir*), tutmaq (*məs., palçıq*)
- جَبِل 1) etmə, yaratma, düzəltmə, təşkil etmə; 2) formalama, qəlibləmə; ~ قالبية الـ plastiklik
- جَبِل *c.* جَبَال dağ; جَبِيد ~ aysberq, buzdağı; نار ~ vulkan; الجَلجَة ~ *Bibl.* Cəlcəsə, Qolqofa; بنت الـ əks-səda
- جَبَلِي 1. 1) dağ -i/-ı; dağlıq (*sif.*); 2) *tex.* vulkanizasiya edilmiş; 2. dağ əhli, dağlı
- جَبَلَوِي *c.* جَبَلَوِي 1. 1) dağda yaşayan; 2) vəhşi; 2. dağlı
- جَبَلِيَّة mağara, zağa, kaha
- جَبَلِيَّة protoplazma
- جَبَلَة *c.* ات – anadangəlmə xasiyyət; xilqət, yaradılışdan olan hal, xüsusiyyət
- جَبَلِي 1) anadangəlmə, təbiətində olan; 2) əhəmiyyətli, çox mühüm
- I جَبِن (u) جَبِن qorxaq olmaq, qorxaq, cəsarətsiz olmaq; ürəksiz, ağciyər olmaq; qorxaqlıq göstərmək, çəkinmək; II جَبِن 1) qorxaq saymaq; qorxaqlıqda töhmətləndirmək; 2) qorxaq etmək; ان الحشيش يجبن الحشيش يجبن *məsəl.* həşiş (insanı) qorxaq, çaxır isə cəsarətli edər; 3) çürütmək (*südü*), kəsmik halına salmaq, kəsmikləşdirmək; 4) çürümək, kəsmikləşmək; V تَجَبِن = II 4)
- جَبَن *c.* جَبَن 1) qorxacaq; ağciyər, ürək-siz; 2) qorxaq, cəsarətsiz adam

- جَبَان ¹ *c.* جَبَابِين pendirsatan
- جَبَان ² *c.* جَبَانَة, جَبَانَة – qəbiristanlıq
- جَبَانَة qorxaqlıq, cəsarətsizlik, ürəksizlik
- جَبِن ¹ qorxaqlıq; ürəksizlik
- جَبِن ² *c.* جَبَان pendir; *yaxud* ~ أبيض ~ رومي ~ kəsmik; بلدي ~ kənd pendiri; قريش ~ türk pendiri, brınza; قريش ~ holland pendiri; ماء الـ zərdab
- جَبِنَة pendir tikəsi; pendir; *yaxud* ~ بيضاء ~ رطبة ~ kəsmik
- جَبِين kazein
- جَبَان = جَبَانَة ¹ *c.* جَبِين
- وصمة عار لَطخت به ² *c.* جَبِين alın; onun alnında ar ləkəsi var
- جَبِينِي 1) alın -i/-ı; 2) ön, qabaq, qarşı, üz-büz
- جَبِينَة *c.* مَجَابِين pendir istehsal edən müəssisə
- وجب *box:* جَبَة
- I جَبَة (ə) جَبَة 1) alnına vurmaq; 2) üzünə baxmaq, üzləşmək (*məs., təhlükə ilə*); جَبَة ~ dilənçini əliboş qaytarmaq; II جَبَة xoşagəlməz, təhqiredici sözlər demək; utan-dırmaq; danlamaq; III جَبَة 1) üzünə baxmaq, üzləşmək (*nə ilə təs. hal və ya* علی); 2) çıxış etmək (*kimin qarşısında* علی); 3) dəf etmək; 4) sarsıtmaq, çaşdırmaq (*nə ilə* ب); ~ هـ gözlənilmədən, lapdan demək; sözü kiminsə üzünə demək; V تَجَبَة bir cəbhədə birləşmək
- جَبَاهَة 1) جَبَاهَة, جَبَاهَة *c.* جَبَاهَة 2) cəbhə; ~ والقاعدة ~ vahid cəbhə; متحدة (متحدة) جَبَاهَة və arxa; جَبَاهَة ~ باردة (حارة) *meteor.* soyuq (*isti*) hava axını; اعيانهم و اعيانهم جَبَاهَة kübarlar, əyan, zadəgan
- جَبَاهِي cəbhə -i/-ı
- مَجَابَهَة 1) üzleşmə, qarşılaşma; qarşı-qarşıya, üz-üzə durma; 2) qarşidurma

I جَبِي (i) جَبَايَة toplamaq, yığmaq, tutmaq (*vergi*); II جَبِي 1) üzüqoylu düşmək, diz çökmək (*məs., namaz vaxtı*); 2) hədiyyə etmək; bağışlamaq; VII جَبِي seçmək

- جَبِي diz üstə durma (*məs., namaz vaxtı*)

- جَبِي q. جَبَايَة c. جَبَايَة vergiyığan; جَبِي التذاکر جَبِي biletəbaxan, biletəyoxlayan

- جَبِي جَوَاب c. جَبَايَة hovuz, nohur

- جَبَا xalq dil. hədiyyə, bəxşiş, sovqat;

جَبَا عَاش ~ وصاحبه! hədiyyə də, hədiyyə verən də sağ olsun!

- جَبَا toplama, yığma (*vergi*)

جَبِي 1) qabıq (*meyvənin*); 2) karotin

I جَبِي (ə/u) جَبِي 1) kökündən qoparıb atmaq;

2) kökünü kəsmək; VIII جَبِي = I

- جَبِي c. جَبِي cüssə, meyit; cəmdək (*heyvanın*); ~ هامة ~ nəfəsi kəsilmiş, ölü, cansız bədən

جَبِي qalın (*saç*)

جَبِي c. جَبَايَة katolikos

I جَبِي (u, i) جَبِي 1) çömbəlmək, sallağı oturmaq; öyilmək; yerə sıxılmaq, qısılmaq; 2) tər-pən-mədən uzanmaq; 3) gizlənmək, özünü göstərməmək, xəlvətə çəkilmək; 4) oturmaq (*it haqqında*); 5) daş kimi düşmək (*quş haqqında*); 6) üstünə düşmək, üstünə yıxılmaq, üstünə cummaq (*kimin-nəyin*); 7) sıxmaq, təzyiq göstərmək, zülm etmək, əsarət altına almaq (*kimi*); 8) enmək, düşmək (*məs., gecə*)

- جَبِي جَبَا, جَبَا vahimə, dəhşət

- جَبِي bədən; ~ المیت meyitin, ölünün bədənini

- جَبِي bədən -i/-ı; cismi, cismani, fiziki

- جَبِي c. جَبَا quşların yatdığı yer; tar (*hində*); ağac çubuq (*hində*)

I جَبِي (u) جَبَا diz çökmək; ~ علی رکبتيه ~ dizləri üstə düşmək

- جَبِي c. جَبَا q. جَبَا diz çökən, diz çökmüş,

səcdə edən; astr. الجائي Herkules

- جَبِي diz çökmə, səcdə

- جَبِي c. جَبَا qəbir, qəbir üzərindəki torpaq təpə

- جَبِي c. جَبَا döşəkçə (*namaz vaxtı dizlərin altına atmaq üçün*)

جَبِي qarpiriz (*Nəcdə*)

جَبَا, جَبَا Cuha (*Qoha*) (*ərəb folkloru qəhrəmanının adı*)

I جَبِي (ə) جَبِي, جَبِي 1) danmaq; 2) dönmək, üz döndərmək, inkar etmək, imtina etmək; 3) inanmamaq; 4) nankor olmaq, nankorluq etmək

- جَبِي 1) danan; 2) inanmayan, iman gətirməyən; 3) nankor; ~ الجميل المعروف ~ yaxşılığı danan, nankor

I جَبِي (ə) جَبِي yuvada gizlənmək;

VII جَبِي = I

- جَبِي, جَبِي yuva

جَبِي c. جَبَا eşşək balası, xotuq, qoduq;

جَبِي c. جَبَا eşşək (*inşaat işlərində işlədilən hündür skamya*); dayaq, altlıq

- جَبِي c. جَبَا - at - dişi eşşək balası

I جَبِي (ə) جَبِي gözləri bərəlmək, gözü kəlləsinə çıxmaq; dombalangöz olmaq; VI جَبِي Cahizi təqlid etmək, Cahiz kimi yazmağa səy göstərmək (*الجاحظ*)

- جَبِي c. جَبِي (*həmç. العينين*) dombalangöz; ~ تان من الفرح عينا sevindən gözləri bərəlmək; Cahiz الجاحظ (*IX əsrin məşhur yazıçısının ləqəbi*); ~ هو bəlağətdə ona çatan olmaz (*bəlağətdə Cahizdir*)

- *تیبب* ~ الدرقی; *dombalangözlük*; *جُحُوظٌ* -
Bazedov xəstəliyi

I جَحَفَ (ə) جَحَفَ 1) dağıtmaq, yuyub aparmaq; 2) meyil etmək (*kimə tarafsə* مع); IV أُجَحَفَ 1) ziyan vurmaq, zərər yetirmək; 2) ədalətsizlik etmək (*kiməsə münasibətdə* —); VI تَجَاحَفَ oynamaq (*nə* —) بالكرة ~ at üstündə top oyunu oynamaq

- اجحافٌ 1) zərər, ziyan; 2) zülm, ədalət-sizlik

- جَحَافٌ məhvedici, zərərli

- جَحَفَةٌ hokkey

جَحَفٌ c. جَحَافٌ böyük ordu, çoxsaylı qoşun; ~ رجل böyük, hörmətli adam

I جَحَمَ (ə) جَحَمَ 1) yandırmaq (*od*), alıxdırmaq, alovlandırmaq, odlamaq; 2) «cəhənnəm ol!», «lənətə gələsən!» deməklə rədd etmək; II دِجَمَ diqqətlə baxmaq; gözünü dikmək; IV أَجَمَ çəkinmək, imtina etmək (*nədən* عن)

- جَاحِمٌ alovlu; yandırıcı; qızmış, közərmiş

- جَحِيمٌ q. cəhənnəm odu, cəhənnəm; *هَيَات نَزَرِيمِدْ هَيَات اَصْبَحَتْ الْحَيَاةُ - فِي نَظَرِي* cəhənnəmə dönüb

- جَحِيمِي cəhənnəm -i/-1

I جَحَّ (ə/i) جَحَّ lovğalanmaq, iddialanmaq, öyünmək, özünü öymək

- جَخَّخَ 1. lovğa; 2. öyünən, özünü öyən

- جَخَّةٌ gop hekayət

جَحَفَ (i, u) جَحَفَ, جَحِيفٌ həddən artıq lovğalanmaq, öyünmək

- جُحَافٌ böyüklük iddiası

- جَحَافٌ çox lovğa adam, özünü çox öyən adam

I جَدَّ (ə/i) جَدَّ 1) böyük olmaq; 2) mühüm, əhəmiyyətli olmaq; جَدَّ 2) (ə/i) جَدَّ 1) ciddi gör-

kəm almaq, ciddiləşmək; cidd-cəhd göstərmək (*nədə* في); zəhmət çəkmək; جَدَّ وَكَدَّ tər tökübləşmək; 2) ciddi olmaq, ciddiyyətli işə girişmək; جَدَّ 3) (i/i) جَدَّةٌ yeni olmaq هل جد جديد تَزَوَّ نَهْ وَارْ? جَدَّ 4) (i/ə) جَدَّ *yaxud məch.* xoşbəxt olmaq; II جَدَّدَ 1) yeniləşdirmək; yenidən başlamaq, təzələmək; bərpa etmək; ~ المُدَّةِ فِي الْجَيْشِ ~ müddətindən artıq hərbi qulluqda qalmaq; yenidən hərbi xidmətə başlamaq; ~ الشَّبَابِ ~ cavanlaşdırmaq; 2) yenilik gətirmək, yenilik tətbiq etmək; 3) yenidən başlamaq, təkrar etmək; IV أَجَدَّ cidd-cəhd göstərmək, ciddiyyətli çalışmaq (*nədə* في); 2) yeniləşdirmək, təzələmək, yenidən etmək; V تَجَدَّدَ 1) yeniləşmək, təzələnmək; yenidən başlanmaq; bərpa olunmaq; 2) ilk dəfə görünmək, yenidən meydana çıxmaq; X اِسْتَجَدَّ 1) yeniləşmək, təzələnmək, yenidən başlanmaq, yenidən əmələ gəlmək; 2) yenidən bərpa etmək; 3) nəyisə ilk dəfə etmək; təzə (*şagird, işçi*) olmaq; 4) yenisini axtarmaq

- جَدَّدَ yeniləşmə; ~ الخُلُوبِ *biol.* anabolizm

- تَجَدَّدَ 1) yeniləşdirmə; bərpa etmə, əvvəlki şəklinə salma; ~ الشَّبَابِ ~ cavanlaşdırma; 2) yenilik tətbiq etmə

- تَجَدَّدِي yeniləşdirici; yenilik tətbiq edən, yenilikçi

- جَادَّ 1) mühüm, ciddi, ağır, təmkinli, vüqarlı; 2) çalışqan, səyli, qeyrətli

- جَادَّةٌ c. جَادَاتٌ, جَوَادٌ geniş yol, prospekt; ~ الْحَقِّ ~ haqqın yolu; ~ الرَّشَادِ ~ doğru yol; عاد ~ الصَّوَابِ ~ doğru yola qayıtmaq, doğru yola düşmək ~ النَّهْرِ ~ farvater

- جَدَّ 1 c. جُدُودٌ 1) böyüklük; 2) xoşbəxtlik, uğur; عَاثِرُ الْجَدِّ a) xoşbəxt olmayan; b) uğursuz;

العائر bəd tale, bədbəxtlik

- الجَدُّ لأبيه baba; (1) جُدُوْدٌ , أُجْدَاَةٌ c. جَدٌّ 2 -
(*ata tərəfdən*); الجَدُّ لأمه baba (*ana tərəfdən*);
الجَدُّ الاصغر baba (*kiminsə özünün babası*);
الجَدُّ الاكبر ابو الجَدُّ (*nənənin*) atası; الجَدُّ
(الجدَّة) ulu baba; dədə-baba; 2) c. əcdad
- الجَدُّ لآبائه nənə ~ لآبائه nənə (*ata tərəf-*
dən); الجَدُّ لأمها nənə ~ لآبائها nənə (*ana tərəfdən*);
الجَدُّ الصغرى nənə ~ لآبائها nənə (*kiminsə özünün nənəsi*);
الجَدُّ الكبرى və ya أم الجَدُّ (*nənə-*
nin) anası; ~ لآبائها ~ ulu nənə

جَدٌّ 1) cidd-cəhd, çalışqanlıq, zəhmət; 2) cid-
dilik, ciddiyyət; الجَدُّ أخذهُ مأخذ الجَدُّ nəyisə ciddi
qəbul etmək; الجَدُّ مسألة جَدُّ خطيرة olduqca ciddi
məsələ; الجَدُّ عسير çox çətin; الجَدُّ في جَدِّ
onun bütün etdikləri çox ciddidir; yaxud الجَدُّ
جَدُّ جَدُّ يَخُودُ جَدُّ في جَدِّ *yaxud* من جَدِّ
جَدُّ جَدُّ جَدُّ نظر اليه بعين الجَدِّ kiməsə ciddi nəzərlə bax-
maq; ... انت جَدُّ عالم ان... çox yaxşı bilirsen
ki...; ... انسانلار مھتمون جَدُّ الاهتمام...
çox maraq göstərirlər; جَدُّاً çox, olduqca

من سلك الـ امن دüz yol; hamar yer; الجَدُّ
At.sözü: düz yolla gedən büdrəməz

- جَدَّةٌ yenilik

- جَدِّي ciddi

- جَدِّيَّةٌ ciddilik, ciddiyyət

- جَدِّدٌ c. جَدِّدٌ 1) yeni; ən yeni; təzə; bu yaxın-
lardakı, bu günlərdəki, sonuncu; جَدِّدٌ ~ yeni,
təzə; ~ من yenidən, bir daha; ~ yeni-
dən, təzədən; bu yaxınlarda; لا جديد في
- da/-də təzə bir şey yoxdur; في جَدِّدٍ
nəyəsə yeni bir şey gətirmək; الجديدان *təsn.*
gecə və gündüz; 2) para (*1/40 qırşə bəra-
bər pul vahidi*); الجَدِّدُ الابيض ينفع في اليوم
At.sözü. saxla samanı, gələr zamanı
(*hərf. ağ para qara gündə faydalı olar*)

- جَدِّدٌ çalışqan, cidd-cəhd, səy göstərən
- جَدِّدٌ 1. yeniləşdirici; الـ جَدِّدُ ~ *el. rele*; 2. yeni-
likçi, novator
- جَدِّدٌ xoşbəxt
- جَدِّدٌ yeni, yenicə, təzə; ən yeni; bu
yaxınlardakı
- جَدِّدٌ yeni gələn (*şagird, işçi*); في الدين
din. dinə yeni gələn, dini yenicə qəbul edən
I جَدِّدٌ (u) جَدِّدٌ *yaxud* جَدِّدٌ (i) جَدِّدٌ quru
olmaq, barsız olmaq (*torpaq haqqında*);
IV جَدِّدٌ 1) quru, barsız olmaq, tükənmək,
qıtlaşmaq, yorulmaq (*torpaq haqqında*); من
انتجج *At.sözü*. qıtlığa məruz qalan kənar
otlaq axtarar; 2) qıtlığa məruz qalmaq
- جَدِّدٌ 1) quraqlıq; 2) boş çıxma, uğur-
suzluq
- جَدِّدٌ q. جَدِّدٌ quru, məhsulsuz, barsız
(*torpaq*); جَدِّدٌ qumsallıq
- جَدِّدٌ 1. 1) quru (*torpaq*); 2) barsız, məh-
sulsuz; 2. 1) quraqlıq; 2) barsızlıq, məhsul-
suzluq
- جَدِّدٌ 1) quru, barsız (*torpaq*); 2) məhsulsuz
- جَدِّدٌ quru, barsız
- جَدِّدٌ quru, barsız; 2) *xalq dil.* divanə,
qələndər (*müq. et. جَدِّدٌ*)
جَدِّدٌ c. جَدِّدٌ qəbir
جَدِّدٌ c. جَدِّدٌ sisəy
I جَدِّدٌ (ə) جَدِّدٌ 1) qarışdırmaq; qarışdır-
qarışdırma qatmaq; əlavə etmək
I جَدِّدٌ (u) جَدِّدٌ 1) layiqli olmaq, dəymək
(*nəyə*); جَدِّدٌ بالذکر xatırlamağa dəyər;
2) lazım olmaq, gərək olmaq (*kimə* -
Azərb. dilində -dir, -dir, -dur, -dür şəkilçiləri ilə
ifadə olunur); 3) *məch.* çiçək çıxartmaq,
çiçək xəstəliyinə tutulmaq; II جَدِّدٌ 1) *həmç.*
məch. çiçək çıxartmaq; 2) kök buraxmaq
(*müq.et. جَدِّدٌ*)

أَجْدَرُ ən münasib; ən yararlı; ən layiqli; ... والاجر ان daha yaxşı olar ki...

- جَدَارٌ c. 1 جُدْرٌ Böyük Çin divarı, Çin səddi; صوتي ~ və ya ضرب ~ من الصمت ~ av. səs maneəsi; av. səs maneəsi; ... ətrafında sükunət divarı qurmaq

- جَدَارٌ c. 2 جَدَارٌ ات - əsas, binövrə, təməl, özül
- جَدَارَةٌ 1) uyğunluq; yararlılıq; qabiliyyət; 2) ləyaqət, gərəklilik; واستحقاق ~ عن layiqli və haqlı olaraq

- جَدَارِي divar -i/-ı; anat. divaryanı, divarətərəf, pariyetal

- جَدْرَانٌ c. جَدْرٌ divar
- جَدْرٌ c. 1 جُدْرٌ bot. yerarmudu
- جَدْرٌ c. 2 جُدْرٌ kök
- جَدْرَةٌ tibb. ur, boğaz uru
- جَدْرِيّ, جَدْرِيّ tibb. çiçək; البقر ~ danaçiçəyi; الدجاج ~ toyuqçiçəyi, suçiçəyi

- جَدِيرٌ c. جَدِيرٌ layiqli, layiq olan (نَظْمٌ بِ) yararlı, gərəkli; بالذکر xatırladılmalı; جدير diqqətəlayiq

- جَدِيرِيّ toyuqçiçəyi, suçiçəyi
- جَدَارٌ uyuq, qorxuluq
- جَدْرٌ çiçəyə tutulmuş, çiçəklənmiş
- جَدْرَةٌ mücəddərə (yağda bişirilmişdiyi və mərci xəbəyi)

- جَدْرٌ 1) çiçəyə tutulmuş, çiçəklənmiş;

2) çopur (çiçəkdən sonra)

جَدِيرٌ tar. Cədis (Ərəbistanda qədim qövmlər)

I جَدَعٌ (ə) جَدَعٌ kəsmək, kəsib atmaq (bədənin hansı hissəsinə); şikəst etmək, çolaq etmək

- جَدَعٌ q. جَدَعٌ burnukəsik

- جَدَعٌ kəsmə, kəsib atma; الأنف ~ nəy'in bahasına (necə) olursa-olsun; الأنف ~ يئمنى ~ o əlinin (hərflər: burnunun) kəsilməsinə razı olardı ki...

- جَدَعٌ c. جَدَعَانٌ 1. cəsarətli; fəal, çalışqan; 2. 1) cavan oğlan; 2) dəliqanlı, qoçaq, igid, comərd

- جَدَعَةٌ dəliqanlılıq, qoçaqlıq, igidlik, comərdlik

I جَدَفٌ (i) جَدَفٌ kəsilməmiş qanadlarını yel-lətmək; II جَدَفٌ 1) avar çəkmək; 2) pisləmək; ləkələmək, söymək, qeybətini etmək; 3) küfr danışmaq (على الله)

- جَدَفٌ c. جَدَفٌ 1) avarçəkmə; 2) pisləmə, söymə; 3) küfr danışma (على الله)

- جَدَفِيّ küfr -i/-ı

- جَدَفٌ c. جَدَفٌ qəbır

- جَدَفٌ c. جَدَفٌ avar; بيت اvar yeri (qayıqda)

- جَدَفٌ avarçəkmə

I جَدَلَ (u, i) جَدَلَ burmaq, eşmək, hörmək; الشعر في ضفيرتين ~ saçı iki hörük hörmək; II جَدَلَ 1) hörmək; hördürmək; eşdirmək; 2) aşırmaq, yerə yıxmaq; III جَدَلَ bir-birinə sübuta yetirməyə çalışmaq; mübahisə etmək (nə barədə) VI جَدَلَ bir-birilə, öz aralarında mübahisə etmək; müzakirə aparmaq; VII جَدَلَ 1) hörülmək, eşilmək, burulmaq; aşırılmaq, yerə endirilmək

- جَدَلَ mübahisə; müzakirə; لا (يتحمل) جَدَلَ ~ mubahisəsiz; qəti; ~ بلا mubahisəsiz; bu tamamilə mübahisəsizdir

- جَدَلَ mübahisəçi, mübahisə etməyi xoşlayan

- جَدَلَ 1) mübahisə; müzakirə; ~ جَدَلَ mübahisəsiz; لا هذا لا يقبل (يتحمل) ~ جَدَلَ bu, mübahisəsizdir; ~ بأن هذا قد حصل (نسلم) ~ جَدَلَ bu artıq baş vermişdir; 2) fəls. dialektika

- جَدَلَ 1) mübahisəyə aidiyyəti olan; mübahisəli; 2) fəls. dialektik; الفلاسفة ~ جَدَلَ dialektika

- جَدَلِيَّةٌ *fəls.* dialektika
- جَدِيلٌ *c.* جَدْلٌ hörülmüş ip, burma ip
- جَدِيلَةٌ *c.* جَدَائِلٌ saç, tel, zülf; hörük
- جَدَائِلَةٌ mübahisə; müzakirə
- مَجْدَالٌ 1. mübahisə etməyi xoşlayan;
- 2. mübahisəçi
- مَجْدَالٌ 2 *c.* مَجَادِيلٌ yol kənarında dirəkcik; iri daş
- مَجْدَالٌ *c.* مَجَادِلٌ 1) qəsr; 2) mübahisəçi
- مَجْدُولٌ 1) burulmuş; bərk hörülmüş; eşilmiş; dolaşmış, salınmış, ilişik düşmüş; 2) güclü və yaraşlıq; الرقية ~ möhkəm boyunlu
- I جَدَا جَدُو (u) جَدَا (جدو) bağışlamaq, vermək (*kimə*); IV أَجْدَى götürmək, vermək (*fyada*); fəxr etmək; هذا لا يجديك نفعا bunun sənə faydası olmayacaq; أجدى عليه خيرا kiməsə fayda, xeyir götürmək; هذا لم يجد فتىلا bunun heç bir xeyri olmadığı; VIII اِجْتَدَى istəmək, diləmək; X اِسْتَجْدَى istəmək, yalvarıb almaq, diləmək; dilənmək; sədəqə istəmək
- أَجْدَى daha xeyirli, daha faydalı
- جَدَاءٌ fayda, xeyir
- رِيَّازٌ جَدَاءٌ vurma hasilı
- جَدْوَى 1) pay, hədiyyə; 2) fayda, xeyir; üstünlük; ~ على غير *yaxud* ~ دون xeyirsiz, faydasız; nəticəsiz; ~ بلا *yaxud* ~ عديم faydasız, xeyirsiz; ~ من *yaxud* ~ منة faydasızlıq; ~ دون *yaxud* ~ منة faydasız olmaq, xeyri olmaq (*məs., zəhmət*)
- اِذْنٌ جَدْوَى جَدَائِيَّةٌ, جَدَائِيَّةٌ *c.* جَدْوَى *bot.* bağayarpağı; ~ برج *astr.* Oğlaq bürcü; ~ مدار *Oğlaq tropiki*; 2) *həmç.* ~ *yaxud* ~ الفرق *Qütb ulduzu* جَدْوَى *yaxud* ~ الفرق
- مُجْدٌ *q.* مُجْدِيَّةٌ faydalı, xeyirli
- مُسْتَجْدٌ *q.* مُسْتَجْدِيَّةٌ dilənçi
- جَدْوَارٌ hindyovşanı

- جَدُولٌ xətləmək, xətt çəkmək; cızmaq, cızıqlamaq, cızıq çəkmək (*kağıza*); تَجْدُولٌ xətlənmək, cızıqlanmaq
- جَدُولٌ *c.* جَدَاوِلٌ 1) axın; sel, kiçik çay; kanal; 2) cədvəl, siyahı; qrafik, diaqramma; ~ الاعمال ~ iş cədvəli, gündəlik; ~ الخطأ ~ səhvlərin siyahısı; جدول الدروس dərslər cədvəli; ~ الضرب ~ vurma cədvəli; ~ القضايا ~ məhkəmə işlərinin siyahısı; مندلييف ~ *yaxud* ~ نظام العناصر الدوري ~ Mendeleev cədvəli, elementlərin dövrü sistemi cədvəli; جداول انتخابية seçki siyahıları
- جَدْوَلَةٌ xətləmə, cızıqlama
- جَدْوَلِيٌّ *c.* جَدْوَلِيٌّ -i/-1; ~ رقم العنصر elementin cədvəldəki rəqəmi
- جَدْوَانٌ sükan (*velosipedin*)
- I جَدَّ (ə/u) جَدَّ kəsmək; vurmaq, çapmaq;
- VII اِنْتَجَدَّ kəsilmək, çarılmaq
- جَدَاذَةٌ *c.* جَدَاذَةٌ 1) kart, vəsiqə; 2) fiş, oyun daşı
- جَدَاذَاتٌ *c.* جَدَاذَاتٌ qırıntılar, parçalar; talaşa, yonqar
- I جَدَّبَ (i) جَدَّبَ 1) dartmaq, çəkmək; 2) cəzb etmək, cəlb etmək; heyran etmək; 3) uzatmaq, çəkmək; III جَادَّبَ 1) dartışmaq; hərə bir tərəfə dartmaq; 2) rəqabət aparmaq, mübarizə aparmaq (*kiminlə*); mübahisə etmək; iddiasında olmaq (*nəyin*); جبل المكاتبه ~ onunla yazışdım; ~ سته الحديث ~ onunla söhbət edirdim; ~ سته بنكته ~ onunla zarafat etdim; VI تَجَادَّبَ 1) dartışmaq; hərə öz tərəfinə dartmaq; 2) bir-birinə meyil etmək, bir-birinə cəlb olunmaq; 3) *fiz.* bir-birinə cəzb olunmaq; 4) yarışmaq; mübarizə aparmaq, çəkişmək; اطراف الحديث ~ söhbət etmək, danışmaq (*kiminlə* مع); VII اِنْتَجَدَّبَ 1) cəlb olunmaq, cəzb olunmaq; çəkilib

çıxarımaq; 2) *fiz.* cəlb olunmaq, cəzb olunmaq; 3) vəcdə gəlmək, haldan çıxmaq, huşunu itirmək; 4) ağılnı itirmək, dəli olmaq, havalanmaq; VIII *إِجْتَذَبَ* cəzb etmək, cəlb etmək; *الانظار* ~ diqqəti cəlb etmək (*نظار* الی)

- *إِجْتَذَبَ* 1) meyil etmə, özünə çəkmə; 2) cazibədarlıq; 3) *fiz.* cazibə

- *إِنْدَبَ* 1) vəcd halı, haldan çıxma; heyranlıq; 2) hüsn-rəğbət, meyil, arzusunda olma

- *تَجَادَبَ* 1) bir-birinə meyil etmə; qarşılıqlı cəlbətmə; dostluq; 2) *fiz.* bəndlənmə, bağlanma; ilişmə, qarşılıqlı cazibə; *المغطيسي* ~ maqnit cazibəsi; 3) birləşmə; *كيمياوي* ~ kimyəvi birləşmə

- *جَادَبَ* 1) cəzbedici; cəlbədicisi; *القوة المركزية* *fiz.* mərkəzəqaçan qüvvə; 2) cazibədar, məftunedici, valehedici

- *جَادِبَةٌ* *c.* *جَوَانِبٌ* 1. *جَادِبٌ* - *in q.*; 2. cəzbedici keyfiyyət, cəlbədicisi xüsusiyyət; cazibə, gözəllik

- *جَادِبِيَّةٌ* 1) vəcd, həvəs, cəlbətmə, meyil; 2) *fiz.* cazibə, *الالتصاق* ~ bəndlənmə; *الارضية* yer cazibəsi; *النقل* ~ ağırlıq qüvvəsi; *ناموس (قانون)* ~ maqnetizm; *الارضية* maqnetizm; 3) cazibədarlıq, cəlbədicilik; 4) maraqlılıq (*məs.*, *nağulın*)

- *جَادِبٌ* cazibədar, cazibəli, cəlbədicisi
- *جَذِبَ* 1) meyil, həvəs, rəğbət; 2) cəzbətmə, cəlbətmə; 3) *fiz.* cazibə; 4) *din.* vəcd, huşunu itirmə, cuşa gəlmə, vəcd halına düşmə; *الدفع* ~ *المؤاباهة*lər, çəkişmələr

- *جَذِبَتْ* *c.* *جَذَبَاتٌ* 1) məsafə, distansiya; 2) meyil, həvəs, rəğbət; 3) cazibədarlıq, cəlbədicilik; 4) vəcd halı

- *جَذِبِيَّةٌ* cazibədarlıq, cəzbedicilik

- *مُجَادِبَةٌ* mübarizə, rəqabət

- *مَجَذِبٌ* *c.* *مَجَذِبٌ* 1. 1) vəcd halında olan, vəcdə gəlmiş; 2) özündə olmayan, özündən çıxmış, ağılnı itirmiş; *المجاذيب* məstəfi dəlillər üçün müalicəxana; 3) dəli, divanə, cinli; 2. məczub (*sufilikdə vəcdən nurlanmış halda olan; kiminsə rəhbərliyi olmadan vəcd halına düşən*)

- *مُنْجَذِبٌ* 1) heyran olmuş, valeh olmuş; 2) vəcdə gəlmiş; 3) ağılnı itirmiş; 4) divanə, dəli, cinli

I *جَذَرَ* (u) *جَذْرٌ* 1) kökündən qoparmaq; 2) kökünü kəsmək; II *جَذَرَ* 1) kökündən çəkib çıxartmaq; 2) kök buraxmaq; 3) *riyaz.* kök almaq

- *تَجَذَّرَ* 1) kökündən qoparma; 2) kökünü kəsmə; 3) *riyaz.* kök alma

- *جَذْرٌ* *c.* *جُذُورٌ* *müxt. mənalarda.* kök; ~ *مربع* *yaxud* ~ *تربيعي*; *bot.* mələkotu; ~ *رياز.* kvadrat kök; *رياز.* kök çıxarmaq; ~ *رياز.* kök işarəsi; *الجذر الثنائي* *gram.* ikisamitli kök; 2) əsas, təməl

- *جَذْرِيٌّ* 1) köklü, radikal; *كلمات* köklü dəyişikliklər; 2) kök -i/-ı

جَذَعٌ *c.* *جُذَعَانٌ* 1) cavan oğlan, igid, qoçaq, dəliqanlı; 2) təzə (*işçi, şagird*)

- *جَذَعٌ* *yaxud* *جَذَعَةٌ* yenidən, təzədən, bir daha
- *جَذَعٌ* *c.* *جُذُوعٌ* 1) kötik; gövdə; saplaq; tir; *At.* *رأى الفذاة في عين اخيه ونسى الـ في عينه sözü.* özgə gözündə çöpü seçir, öz gözündə isə tiri görmür; 2) bədən, gövdə

(*جَذَفَ*) II *جَذَفَ* avar çəkmək (*müq. et.* *جَذَفَ*)
- *جَذَفٌ* avarçəkmə

- *مَجَذَافٌ* *c.* *مَجَذَافٌ* avar

I *جَذَلَ* (ə) *جَذَلٌ* sevinmək, şadlanmaq; IV *أَجَذَلَ* sevindirmək, şadlandırmaq, fərəhlənmək

- جَدَلٌ sevinc, şadlıq, fərəh
- جَدَلٌ c. جَدْلَانٌ şad, şən; xoşbəxt
- جَدَلٌ c. أَجْدَالٌ, أَجْدَالٌ kötük; gövdə
- جَدْلَانٌ şad, şən
- جَدِيلٌ c. ات - dirək (*dəvələrin sürtünməsi üçün*)

I جَنَمَ (i) جَنَمٌ 1) kəsmək, kəsib gödəltmək; budamaq; 2) *məch.* cüzama tutulmaq; IV أَجَنَمَ cüzama tutulmaq

- جَنَمٌ 1) جَنَمَاءٌ c. جَنَمَاءٌ q. أَجَنَمٌ - cüzamlı, cüzama tutulmuş; 2) barmaqları əzilmiş, *yaxud* əli əzilmiş

- جَدَامٌ *tibb.* cüzam
- جَدَامَةٌ kövşənlik; kövşən
- جَدَمٌ 1) جَدُومٌ c. جَدَمٌ kök; 2) gövdə
- جَدَمٌ cüzamlılar üçün xəstəxana
- جَدَمٌ cüzamlı, cüzama tutulmuş
- جَدَمِيرٌ c. جَدَمِيرٌ kötük
- جَدَى c. جَدْوَةٌ, جَدْوَةٌ yanar kömür; köz; kösöv

I جَدَى (i) جَدَى manə olmaq, əngəl törətmək (*nə isə etməyə*)

I جَرَّ (ə/u) جَرَّ 1) daşımaq, çəkmək, dartmaq, sürümək; ardınca çəkib aparmaq; sürümək; *جَرَّ المَرْكَبُ* gəmini yedəyə almaq, yedəyə alıb aparmaq, yedəkləmək; ... *جَرَّ المِيَاهِ* ... harasa su çəkmək; *جَرَّ الهَوَاءَ* ... canına hava çəkmək; *جَرَّ قَدَمِيهِ* ayaqlarını sürümək; *جَرَّ زورًا* zorla yerimək, sürünə-sürünə, ayaqlarını çəkə-çəkə getmək (*harasa*); *كَلَّ* *يَجْرُ النَّارَ* *إلى قرصه* *At. sözü.* hər kəs öz keçəlini qaşır (*hər kəs özü kökəsinə tərəf çəkər*); 2) daşımaq, daşıyıb aparmaq; 3) çəkmək; sövq etmək, cəlb etmək (*nəyə*) *جَرَّ إلى الحرب* kimisə müharibəyə sürükləmək; 4) çıxartmaq (*nədən*); 5) *qram.* sözü yiyəlik halına salmaq; *جَرَّ شكلاً*

جَرَّ قوڭغا salmaq (*kiminləsə*); *جَرَّ جَرِيرَةً* cinayət işlətmək (*kimə qarşı*); II جَرَّ 1) zorla dartıb aparmaq, sürükləmək; IV جَرَّ 1) yenidən çeynəmək (*saqqızı*); 2) təxirə salmaq (*ödənişi*); VII جَرَّ 1) zorla dartılıb aparılmaq, sürüklənmək, yedəyə alınmaq; *جَرَّ مع التَّيَّارِ* ~ axınla aparılmaq, axına düşüb getmək; 2) cəlb edilmək, sövq edilmək (*nəyə*); *جَرَّ وراء عجلة...* ~ hamıdan geridə qalmaq, arxada qalıb sürünə-sürünə getmək; *جَرَّ إلى الورياء* ~ geriyə çəkilmək, kənarlaşmaq; *جَرَّ من أنجرٍ* qabağımca sürün! *جَرَّ من أنجرٍ* qəkil buradan!; sürüş buradan!; VIII جَرَّ 1) yavaş-yavaş dartıb aparmaq, sürükləmək; 2) kreditə almaq

- جَرَّ يَجْرُ yenidən çeynəmə (*saqqızı*)
- جَرَّ يَجْرُ cəlb olunma, sövq edilmə
- جَرَّ يَجْرُ 1) yedəyə almaq; 2) yedəyə alma haqqı

- جَرَّ 1) dartıb aparan, sürükləyən; 2) *qram.* yiyəlik halına salan

- جَرَّ يَجْرُ *c. جَرَّ يَجْرُ* siyirtmə
- جَرَّ 1) sürümə, sürüyüb çəkmə; yedəkləmə; *جَرَّ المِخَانِ* mexanika (*ağırliqların qaldırılması və daşınması üzrə*); *qram.* sözün yiyəlik hala salınması; *qram.* ön qoşması; *جَرَّ* *هَلْمٌ* *جَرَّ* *وَهَلْمٌ* *جَرَّ*

- جَرَّ *من جَرَّاءٍ ذلك* *جَرَّاءٍ* - bunun nəticəsində; bu səbəbdən

- جَرَّ 1. çoxsaylı (*ordu haqqında*); 2. 1) dulusçu; 2) qoşma platforma, üstüaçıq qoşma vaqon; *جَرَّ والحبل على الابل* və *ilaxır*
- جَرَّ 1) traktor; *جَرَّ* *جَرَّاءٍ* ~ *yaxud* *بحصيرة* ~ *yaxud* *بحصيرة* ~ tırtıllı traktor; *جَرَّ* ~ elektrik traktoru; 2) yan qayıışı (*qoşquda*); 3) sarı əqrəb

من القلم – təkən; sərt hərəkət; جَرَّةٌ¹ c. –
 ~ bir qələmə, irəlisini-gerisini düşün-
 mədən, bir anda
 - جَرَّةٌ² c. جَرَّاتٌ, جَرَّارٌ, جَرَّارٌ küvəc, bardaq, küpə;
 ما كلٌّ كَسْرٌ المـ بينه وبينها
 ~ مَرَّةٌ تسلم المـ At. sözü. su çanağı suda sınar
 - جَرَّةٌ c. جَرَّرٌ iz; təkər izi; cığır, yol
 - جَرَّةٌ c. أُجْرَةٌ saqqız
 - جَرِيرَةٌ c. جَرِيرٌ noxta, ovsar
 - جَرِيرَةٌ c. جَرَائِرٌ günah, pis iş, cinayət;
 ~ ذلك و... bunun nəticəsidir; ~ من onun
 ucbatından
 - جَوَّشٌ gövşəyən; جَوَّشٌ الحيوانات المـ
 heyvanlar; جَوَّشٌ c. gövşəyənlər
 - جَرَّاجٌ c. مَجَرٌّ nov
 - جَرَّاجٌ ötürücü qayıq
 - جَرَّاجَةٌ c. مَجْرَةٌ ~ نهر المـ Ağ Yol, Süd
 Yolu, Kəhkəşan
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ Süd Yoluna aid; ~ العالم المـ
 Kəhkəşan
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) çəkilən, sürüdülmən, aparılan;
 yedəyə alınmış; 2) qram. yiyəlik halına
 salınmış, yiyəlik halına düşmüş; ~ الجارّ و المـ
 ön qoşması və onun təsiri altında yiyəlik
 halına düşmüş söz
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 2) مَجْرَةٌ ~ النازل (həmç.
 ~) naval-ça; ~ مدخل qanov; ~ شبكة
 kanalizasiya şəbəkəsi
 جَرَّاجٌ c. جَرَّاجٌ bax;
 جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ qram
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ qramofon
 جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ qranit
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ qranit (sif.)
 I جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) cürətli, qorxmaz,
 cəsərətli olmaq; 2) cürət etmək (nəyə
 (على); II جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürətləndirmək,
 ruhlandırmaq, ürək-
 ləndirmək (nəyə və ya kimə qarşı (على);

V جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürətlənmək, cəsərətlənmək (nəyə
 (على); VIII جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ = V
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürətlilik, cəsərətlilik, qorxmaz-
 lıq, igidlik
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürət; cəsərət; ~ جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürətlə, cəsərətlə
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ cürətli, cəsərətli, qorxmaz
 I جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) yara-xura salmaq; qotur
 tutmaq; 2) tükəlmək, tük tökmək, solmaq;
 II جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) təcrübədən keçirmək, yoxlamaq;
 təcrübə aparmaq; ~ نفسه özünü yoxlamaq
 (nədə (في); 2) sınaq, imtahan etmək; yol-
 dan çıxarmaq, tovlamaq; V جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ yoxlan-
 maq, imtahana məruz qalmaq; təcrübədən,
 sınaqdan keçirilmək
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) qoturluq -i/-i;
 keçəlliyə, qoturluğa tutulmuş; yara-xura
 basmış; 2) tükü tökülmüş (məs., quyruq)
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) təcrübə, sınaq, yoxla-
 ma, eksperiment; التجارب النووية nüvə sınaq-
 ları; عرفه بالمـ sınaq keçirmək; التجارب
 ~ الطبع təcrübədən bilmək; ~ المتبھə korrek-
 turası; ~ راجع المـ korrekturayı oxumaq (tas-
 hih etmək) ~ مدة المـ yoxlama müddəti;
 2) təcrübə, vərdiş; 3) tovlama; 4) məşq;
 ~ الغنائية المـ xorun məşqi;
 pyesin məşqi
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ eksperiment aparma, təcrübə
 etmə, təcrübə qoyma; yoxlama
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ eksperimental, təcrübə
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) kisə; torba, çuval; çanta;
 çiyin çantası; 2) qın; ~ الفرد (المسدس) qobur,
 tapancaqabı; 3) anat. xayalığ, xaya torbası
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ جَوَّابَاتٌ, جَوَّابٌ corab
 - جَرَّاجٌ c. مَجْرَةٌ 1) qaşınma, gicişmə; qotur, yara-
 xura, keçəllik; ~ الحلاقين tibb. parazitar siko; 2) qasnaq, köz, qartmaq (yarada)

- جَرَبٌ c. جَرَابٌ qotur; keçəl
 - جَرَبَانٌ c. جَرَبِيٌّ 1) *bax*; 2) tükü tökül-müş, solmuş
 - جَرِبٌ c. جَرِبَةٌ cərib (100 قصبه مرتبة - *yə və ya 1260-1592 m²-ə bərabər sahə ölçüsü*)
 - جَرِيْبٌ anat. follikul vəzi, qovuquq
 - مُجْرَبٌ 1. sınaqdan keçirən, yoxlayan, təcrübə aparan; 2. 1) sınaqçı; 2) tovlayan, aldadan
 - جَرَبٌ yoxlanılan, sınaqdan çıxarılan; təcrübi
 جَرَبْدِيَّةٌ c. أَتٌ - ovçu çantası, ovçu heybəsi
 جَرَبُوعٌ c. جَرَابِيْعٌ 1) cərbu (*ərəbdovşanı*); 2) avara
 جَرَبٌ bakteriyalarla yoluxdurmaq; تَجَرَّبٌ rüşeym halında olmaq, yaradılmaq, törədilmək
 - جَرَبَةٌ bakteriyalarla yoluxdurma
 - جَرَبَةٌ c. جَرَابِيْعٌ 1) kök, əsas; 2) rüşeym, nüvə; toxum; جَرَابِيْعٌ الذَّكْرُ *yaxud* منويّة *yaxud* جَرَابِيْعٌ الذَّكْرُ *biol.* kişi tənəsül hüceyrəsi, məni; 3) mikrob, bakteriya; جَرَابِيْعٌ حَرَبٌ bakteriooloji müharibə; علم الجراثيم bakteriologiya
 - جَرَبٌ bakteriooloji; الحرب البكتيريولوجي müharibə
 - جَرَبٌ bakteriyalarla yoluxmuş
 (جَرَجٌ) II جَرَجٌ qaraja qoymaq (*maşını*)
 - جَرَجٌ c. أَتٌ - qaraj
 جَرَجَاوِيٌّ 1. Cərcə əyalətindən olan; 2. cərcə, Cərcə sakini
 جَرَجٌ 1) guruldamaq; gumbuldamaq; gurultu qoparmaq, səs salmaq, uğuldamaq; حلقه في الماء ~ boğazını yaxalamaq, boğazını qarqara etmək; 2) çəkmək, sürütmək; ~ نفسه من *yaxud* ~ قدميه (رجليه) من شدة العناء ~ يورğunluqdan ayaqlarını güclə çəkmək, sürünə-sürünə gəzmək; ~ وراءه ~

- dalınca çəkib aparmaq; sürümək, çəkə-çəkə aparmaq
 - جَرَجٌ bot. circar (*salat*), vəzəri; الماء ~ su vəzərisi; بَرِّيٌّ ~ yabanı vəzəri
 - جَرَجٌ topl. paxla; مصريٌّ ~ acıpaxla
 - جَرَجَةٌ gurultu; səs-küy; 2) sürükləmə, darta-darta aparma
 - جَرَجٌ = جَرَجِيٌّ
 I جَرَحَ (جَرَحٌ) 1) yaralamaq; 2) incitmək, təhqir etmək; pisləmək; الشهادة ~ şahidin ifadələrini rədd etmək; اسمه ~ kimisə ləkələmək, bədnam etmək; II جَرَحَ 1) çox yara vurmaq, bərk yaralamaq; 2) bir şeyin həqiqiliyini şübhə altına almaq; inanmamaq; rədd etmək (*şahidin ifadəsini*); etiraz etmək (*şahidin şahidliyində*); V تَجَرَّحَ bərk yaranmaq; VII إِنْجَرَحَ yaranmaq; VIII إِنْجَرَحَ etmək, törətmək, işlətmək; ~ السَّيِّئَاتِ ~ pis işlər görmək; العجائب ~ möcüzələr yaratmaq
 - تَجَرَّحٌ 1) yaralama; 2) incitmə, təhqir etmə; 3) rədd etmə (*şahidin ifadəsini*); etiraz etmə (*şahidin şahidliyində*)
 - جَرَحٌ 1) yaralayan, yaralayıcı; 2) təhqirədicə, incidici; 3) aşındırıcı, yandırıcı, kəskin, acı; 4) yırtıcı (*heyvan, quş*)
 - جَرَحَةٌ c. جَوَارِحٌ 1) orqan, əza, üzv (*bədənin*); 2) yırtıcı quş
 - جَرَّاحٌ, جَرَّاحِيٌّ cərrah
 - جَرَّاحَاتٌ, جَرَّاحٌ c. جَرَّاحَةٌ 1) yara
 - جَرَّاحَةٌ 2) cərrahlıq, cərrahiyyə; ~ التَّجْمِيلِ ~ plastik cərrahiyyə; ~ غرفة العانة cərrahiyyə otağı; ~ مائدة العانة cərrahiyyə masası
 - جَرَّاحِيٌّ 1. cərrahiyyə -i/-ı; عمليّة ~ cərrahiyyə əməliyyatı; 2. cərrah
 - جَرَّاحٌ c. جَرَّاحٌ, جَرَّاحٌ, جَرَّاحٌ, جَرَّاحٌ cərrah, çapıq, kəsik
 - جَرَّاحِيٌّ c. جَرَّاحِيٌّ yaralı

- مَجْرُوحٌ c. مَجْرِيحٌ yaralı
 I (جرد) 1) soyundurmaq, çılpmaq, çılpmaq etmək; 2) qabığınyı soymaq, təmizləmək; 2) məhrum etmək (*nədən* من); 4) siyahıya almaq; siyahı tutmaq, uçot aparmaq; inventarizasiya etmək; جرد (ə) 1) çılpmaq olmaq, bitkisiz olmaq; 2) tükünü tökmək; solmaq; II جرد 1) açmaq; soyundurmaq; çılpmaq etmək, lüt etmək; ~ سيف qılıncı sıyımaq; 2) qabığınyı, dərisini soymaq; 3) məhrum etmək (*nədən* من); ~ من الجنسية kimisə vətəndaşlıqdan məhrum etmək; ~ من الحقوق kimisə hüquqlarından məhrum etmək; ~ من kiminsə rütbesini alçaltmaq; ~ من الملكية kimisə tərək-silah etmək; ~ من المülkiyyət haqqından məhrum etmək; ~ من نفسه ~ özünü təcrid etmək (*nədənsə*); boyun qaçırmaq (*nədənsə*); 4) ekspedisiya göndərmək, təchiz etmək; yürüşə hazırlamaq (*nə üçün* لـ *yaxud kimə qarşı* على); 5) mücərrədləşdirmək; V تجرد 1) açılmaq, soyulmaq, çılpqalaşdırılmaq, sıyrılmaq, ifşa edilmək, aşkara çıxarılmaq; 2) təcrid olunmaq (*nədən* عن); məhrum olmaq (*nədən* عن); 3) özünü büsbütün həsr etmək (*nəyə* لـ); VII إنجرد 1) çılpmaq, lüt olmaq; bitkidən məhrum olmaq; tükünü tökmək (*heyvanlar haqqında*) - جرد 1) çılpmaq, lüt; 2) bitkidən məhrum; جرد barsız torpaq; 3) tüksüz, keçəl
 - جرد *xalq dil.* tüksüz (*üz*)
 - جرد qərəzsizlik, üzgörməzlik; marağı olmama
 - جرد 1) açma, çılpqalaşdırma, ifşa etmək; 2) qabığınyı soyma; 3) məhrum etmə (*nədən*

من); tərək-silah etmək; demilitarizə etmək; 4) ekspedisiya yola salma, təchiz etmək; yürüşə təchiz etmək; 5) mücərrədləşdirmək; təcrid etmək; abstraksiya; مذهب ~ abstraksionizm; 6) sökmə (*qurğunu, cihazı*); 7) qərəzsizlik, mənfəətdar olmama, marağı olmama, üzgörməzlik
 - جرد c. تجريد - hərbi dəstə
 - تجريد mücərrəd, abstrakt, təcridi; الرسم ~ abstrakt rəsm; الفن ~ abstrakt sənət; لوحة ~ abstrakt lövhə
 - تجريد abstraksionizm
 - جرد *topl.* çəyirtkə; ~ نطاط omar, dəniz xərçəngi
 - جرد c. جرد - çəyirtkə
 - جرد 1) uçot; yoxlama; السنوي illik uçot (*malların*); ~ قائمة inventar siyahısı; 2) siyahı, reyestr
 - جرد c. جرد köhnə yun şal
 - جرد c. جرد yalın, çılpmaq, bitkisiz torpaq
 - جرد 1) çılpmaq; 2) bitkisiz
 - جرد *topl.* çılpmaq xurma budaqları
 - جرد c. جرد - çılpmaq xurma budağı
 - جرد c. جرد 1) qəzet; الرسمية ~ ofisiöz, rəsmi qəzet; الشبيهة بالرسمية ~ yarımofisiöz, yarım rəsmi qəzet; اليومية ~ gündəlik qəzet; 2) siyahı
 - جرد c. جرد fırça; ~ الاسنان ~ diş fırçası
 - جرد 1) çılpmaq, lüt; ~ (ملك) şahm. tənha şah; 2) sadə, adi; ~ بعين ~ gözle; ~ التشابه ~ sadəcə oxşarlıq; 3) məhrum edilmiş (*nədən* من); ~ من السلاح tərək-silah (*demilitarizə*) edilmiş bölgə; 4) mücərrəd, abstrakt; ~ بصورة ~ abstrakt tərzdə; 5) *qram.* ilk, ibtidai; ~ فعل I bab feli; ~ بـ ~ a) ancaq... görə; təkcə... görə; b) ...-dən

dərhal sonra; ... kimi ...; ~ عودته qayıt-
dıqdan dərhal sonra, qayıdan kimi; ~ وهم
~ هذا bu ancaq xəyaldır

- مُجَرَّدَاتُ c. mücərrədliklər, abstraklıqlar
جَرَدَقُ c. çərdəq (*girdə çörək*)

جَرَدَلُ c. vedrə

جَرْدَانُ c. çərdən, siçan

جُرَّةٌ dəstə, bağı, şələ; ~ الحطب
odun

I جَرَسَ (i) جَرَسٌ 1) səslənmək; cingildə-
mək; 2) zəng vurmaq; II جَرَسَ 1) adını batır-
maq, bədnam etmək, biabır etmək, şərəf-
siz etmək (*kimi* —); hay-küy, dava, qovğa
salmaq (*kiminlə* —); 2) təcrübəli, yoxlanıl-
mış, sınıanmış etmək; V تَجَرَسَ bədnam olmaq,
biabır olmaq

- جَرَسٌ 1) səslənmə; səs; ~ سليم yaxud
~ الماء xoşavaz, məlahətli (*səs*); ~ الماء
suyun şırlıtısı; 2) zəng səsi, cingilti, səs, şayiə
- أَجْرَسٌ c. zəng; ~ الخطر təhlükə, həyə-
can, haray zəngi; ~ كهربائي elektrik zəngi;
~ يد əl zəngi, zıncırov; ~ دق zəng
vurmaq; افعى ذات الاجراس zıncırovlu ilan;
~ على رقبة القط əhliləşdirmək, ələ
öyrətmək (*hərf. pişiyin boynuna zıncırov
asmaq*)

- جُرْسَةٌ c. dava, qovğa, hay-küy, biabır-
çılıq; ~ بلاش *xalq dil.* kəsin hay-küyü!;
bəsdir biabırçılıq!

- جُرْسِيَّةٌ c. hay-küyçü, qovğaçı,
davakar

- جُرْسِيَّةٌ c. *bot.* zəngçiçəyi

جُرْسُونٌ c. qarson, ofisiant, yemək-
gətirən

I جَرَشَ (u) جَرَشٌ xırdalamaq, parçalamaq,
doğramaq, döymək, əzmək, ovmaq; yarmalıq
döymək

- جَارُوشَةٌ c. جَوَارِيشٌ daş dəyirmanı (*dəni döy-
mək üçün*)

- جَرَشٌ c. أَجْرَاشٌ xırtıldı, xışıldı, cəh-cəh
vurma, çırtıdama

- جَرِيشٌ 1. döyülmüş; 2. yarma

- مَجْرَشَةٌ c. مَجَارِشٌ daşdoğrayan maşın,
ding (*yarma maşını*)

- مَجْرُوشٌ döyülmüş; doğranmış; ovulmuş

I جَرَضَ (ə) جَرَضٌ (u) جَرَضٌ boğmaq; جَرَضٌ
boğulmaq, tənq-nəfəs olmaq (*nədən*
—); ~ بريقه boğazında qalmaq (*nə* —); ~
مَاعِزٌ bərk hiddətlənmək (*hərf. ağır
suyundan boğulmaq*); IV أَجْرَضَ boğmaq

- جَرِيشٌ boğazında qalan tikədən boğul-
ma; حال الجريض دون القريض *At. sözü.* boğa-
zında qalan tikədən boğulanın halı elədir
ki, şersiz də keçinər

I جَرَعٌ (ə) جَرَعٌ yaxud جَرَعٌ (ə) Jَرَعٌ
içib boşaltmaq; birnəfəsə içmək; II جَرَعٌ
uddurmaq, birnəfəsə içdirmək; V تَجَرَعٌ
qurtum - qurtum içmək; VIII اِجْتَرَعٌ = I

- أَجْرَعٌ c. چلپاق qumsallıq

- جُرْعَةٌ c. جُرْعَةٌ 1) qurtum, udum;
2) doza (*dərmanın*); miqdar; ~ تقدير dozanı
müəyyən etmə

I جَرَفَ (u) جَرَفٌ 1) dırmaqlamaq, kürə-
mək, kürəyib yığmaq; 2) aparmaq, yuyub
aparmaq (*sel haqqında*); VII اِنْجَرَفَ aparıl-
maq, yuyulub aparılmaq; VIII اِجْتَرَفَ = I

- جَارُوفٌ c. جَوَارِيفٌ 1) kürək, bel; xəkən-
daz; 2) çalov (*eksqavatorun*)

- جَرَّافَةٌ c. 1) mala, dırmıx; 2) dırmaq,
çəng; 3) yerqazan maşın

- جُرُوفٌ c. جُرُوفٌ sıldırım, yalçın qaya,
dik eniş; dik sahil; ~ القاربي qitə şelfi

- جَارُوفٌ = جُرُوفٌ

- 1) مَجَارِفُ c. مَجْرَفَةٌ küre, bel; xəkəndaz;
2) dırmaq, çəng

I جَرَمَ (i) جَرَمَ günah işlətmək; cinayət törətmək; II جَرَمَ 1) cinayətdə ittiham etmək; cinayətkar elan etmək; cinayət hesab etmək; 2) cərimə etmək (müq. et. غَرَّمَ); IV أَجْرَمَ cinayət törətmək; cinayətkar olmaq; V تَجَرَّمَ cinayətdə ittiham etmək (kimi على); VIII إجتَرَمَ cinayət törətmək

- إجْرَامٌ cinayətkarlıq, cinayətkar fəaliyyət; cinayət; ~ اسلحة cinayətin törədildiyi silah; ~ علم kriminalistika

- إجْرَامِيٌّ cinayət -i/-ı; kriminal; الاعمال cinayət əməlləri

قرار الجرم cinayətdə ittiham etmə; ~ قرار ittihamnamə; cinayət törətməkdə ittiham etmə

- جَرْمٌ c. جُرُومٌ 1) gəmi; qayıq; barka; 2) həcm, tutum, ölçü

- ولا جَرْمٌ c. جَرَمٌ günah; cinayət; ~ ولا ... ان günah deyil ki, ...; ~ لا əlbəttə, şübhəsiz

- الاجرام السماوية (الفلكية) أجرامٌ c. جَرْمٌ cisim; səma cisimləri

- أدوات جرم cinayət -i/-ı; ~ أدوات əşyayi-dəlil

- جَرْمٌ c. isti ölkələr
- جَرِيمٌ 1) iribədənli; 2) böyük ölçülü;
3) günahkar, taqsırlı; cinayətkar

- جَرَائِمٌ c. جَرِيمَةٌ ~ السياسية siyasi cinayət; ~ ضد الإنسانية bəşəriyyətə qarşı cinayət; ~ كبرى (عظمى) böyük cinayət

- مَجْرِمٌ 1. cinayət -i/-ı; 2. cinayətkar; cani; ~ الحرب müharibə canisi; ~ تسليم المجرمين cinayətkarların verilməsi

جرمان topl. germanlar

اللغات الـسمة 1. جَرْمَانِيٌّ german -i/-ı; german dilləri; 2. german

جرموز c. جَرْمَانِيٌّ buynuz (səkkizayaqlı iblizin)
II جَرَنَ qalaqlamaq, topalamaq

- جَرَانٌ c. أَجْرَنَةٌ köks, sinə (dəvənin); القى a) nəyəsə alışmaq; b) nəyinsə üstünə atılmaq; ~ ضرب möhkəmlənmək, sabitləşmək

- جُرْنٌ c. أَجْرَانٌ 1) çən; hovuz; 2) həvəng-dəstə; 3) xırman, samanlıq

- جَرْنَةٌ c. جُرْنٌ ötirşah (Suriya)

- جَرِينٌ xırman, samanlıq

- جَرْنَالٌ c. جَرْنَالَاتٌ jurnal; qəzet

- جَرَوٌ c. أَجْرِيَةٌ küçük; bala

- جَرَوْتُ c. جَرَوْتُ (dulmuşu aləti)

I جَرَى (i) جَرَى 1) qaçmaq, axmaq; 2) üfürmək, əsmək; ~ على اربع iki əli və iki ayağı üstə qaçmaq;

لا تجرى الرياح كما تشتتى السفن At. sözü. küləklər gəmilərin istədiyi kimi əsmir; 4) baş vermək, üz vermək, vəqə olmaq; ~ العادة بذلك adətən olduğu kimi; 5) çox işlənmək, dəbdə olmaq; يجرى

bu zərbi-məsəl dillərdə gəzir; 6) axtarmaq, əldə etməyə çalışmaq (nəyi على); 7) qayğısına qalmaq (kimin على عائلته); ~ على عائلته

1) qaçırmaq; 2) axıtmaq; ~ ريقه ağzının suyu axdı; III جَارَى 1) ayaqlaşmaq (kiminlə); 2) təqlid etmək; 3) rəqəbət aparmaq; yarışmaq; 4) razılaşmaq (nə ilə في); IV أَجْرَى 1) qaçırmaq; qaçmağa məcbur etmək;

~ القلم في ورقة macaz. bir vərəq kağız üzərində yazmaq; 2) axıtmaq; 3) yerinə yetirmək, icra etmək, həyata keçirmək; aparmaq; ~ محادثات kiminləsə danışıqlar apar-

~ maq; التجربة ~ təcrübə aparmaq; ~ التحقيق في ~ ...barədə təhqiqat aparmaq; ~ عملية جراحية ~ cərrahiyyə əməliyyatı aparmaq; ~ عليه ~ قاصا qisas almaq; 4) müəyyən etmək, təyin etmək (*kimə* على); 5) yetirmək (*kimə* على)

- إجراء *c.* 1) icra etmə, yerinə yetirmə; الوظيفة ~ səlahiyyətlərini yerinə yetirmə; 2) üsul, prosedur; 3) *c.* a) tədbirlər; اتخذ إجراءات tədbir görmək; b) rəsmiyyət; rəsmiyyəti yerinə yetirmək

- إجرائي *c.* 1) icra -i/-1; السلطة السـة icra hakimiyyəti; 2) prosedur -i/-1; prosessual

- جَارٍ *q.* 1) qaçan; 2) axan, cari; السنة الجارية cari il; الشهر الجاري cari ay; الحساب الجاري cari hesab; العادة كجاري adətən, adət üzrə

- جَوَارٍ *c.* 1) cariyə, kəviz; 2) xidmətçi qadın, qulluqçu; وابتاء الجارية *məcaz.* kübarlar və adi xalq (*hər.f.* xanımdan doğulanlar və kəvizdən doğulanlar); 2) qız

- جَوَارٍ *c.* 2 جَارِيَةٌ ~ بالرياح ~ *in cəmi*; جَوَارٍ *c.* 2 جَارِيَةٌ ~ yelkənli gəmi من جراء ذلك جَرَاءُ ~ bunun nəticəsində, bunun ucbatından; *müq. et:* جَرَاءُ *bax:*

- جَرَاءُ جَرَاءٍ ~ qaçıcı
- جَرَاءٍ *c.* 1) -at ~ ərzaq payı; natura ilə ödəmə; نظام الجرايات على ~ aşığı növ çörək; على ~ الخبز çörəyə kart sistemi

قاچا-قاچا qaçma, qaçış; ... إلى ~ قاچا-قاچا getmək (*harasa*); ... إلى ~ قاچا-قاچا qayıtmaq (*harasa*); 2) axın, gediş; ~ ما ~ uyğun olaraq

- جَرِيٌّ *c.* 1) ilanbalığı

- جَرِيَّاتٍ *c.* hadisələr, olaylar

- جَرِيَّانٌ *c.* 1) sürətli (*sel və s.*); هوائي ~ hava axını; البطن ~ *tibb.* ishal, qarnın işləməsi, qarnın getməsi

- جَرِيَّةٌ *c.* 1) hərəkət, axın tərzi; gediş; سريع ~ *iti*, sürətli (*sel və s.*); 2) allyur (*atın yerişi*)

- جَرِيَّاتٍ *c.* 1) Məcəziyyat

- مَجْرَاءَةٌ *c.* 1) təqlid etmə, yamsılama; 2) yarış (*qaçışda və s.*); ... ~ ...uyğun olaraq; ...müvafiq olaraq

- مَجْرَى *c.* 1) məcra; yol; axın (*suyun*); istiqamət (*küləyin*); الهواء ~ hava cərəyanı; yelçəkən; مجارى الماء drenaj boruları; المجارى المائية sidik boruları; التنافس المجارى tənəffüs yolları; شبكة مجارى kanalizasiya; المجارى kanalizasiya şəbəkəsi; 2) gediş (*hadisələrin*); وما ~ جَرِيٌّ هذا ~ vətən; جَرِيٌّ هذا ~ vətən

- مَجْرِيَّاتٍ *c.* 1) hadisələrin gedişi

1) kəsmək, ayırmaq; 2) qırmaq; VIII جَزَّ = I

- جَزَّازٌ *c.* 1) qırıcı (*qoyunların*)

- جَزَّازٌ *c.* 2) qırıcı; qoyunqırıcı

- جَزَّازَةٌ *c.* 1) qızıl parça; kitabxana vərəqəsi

- جَزَّازَةٌ *c.* 2) qırıcı (*qoyunların*); ~ الصوف ~ qırılmış yun

- جَزَّازٌ *c.* 3) qırılmış yun

- مَجْرٌ *c.* 1) qayçı, yunqırıcı

- مَجْرٌ *c.* 2) qırılmış; ayrılmış

1) bir hissə ayırmaq; bölmək; 2) kifayətlənmək, qane olmaq (*nəyə*)

II جَزَّازٌ ayırmaq, parçalamaq; doğramaq, kiçik hissələrə bölmək; dozalara bölmək; لا

تَجَزَّأُ ayrılmaz, bölünməz; V جَزَّأُ ayrılmaz; parçalanmaq, doğranmaq, hissə-

lərə bölünmək; لا يتجزأ ayrılmaz, bölünməz; bölünməz tam; VII انجزأ ayrımaq; bölünmək; hissələrə ayrımaq; VIII انجزأ 1) bir hissəsini götürmək, ayırmaq (*tamdan*); 2) qismən əxz etmək (*nədən* (من); 3) kifayətlənmək, qane olmaq (*nəyə* —)

- اجزائي əzcaçı

- اجزائية = اجزائية

- اجزائي = اجزائية c. اجزائي

- اجزائية c. ات - əczaxana; aptek

- اجزائية ayırma, ayrılma; tərkib hissələrinə bölmə; parçalama, parçalanma

- اجزائية parçalama, xırdalama, tərkib hissələrinə ayırma, bölmə; قابل bölünən, bölünə bilən; غير قابل bölünməz, bölünə bilməyən; قابلية bölünmə, bölünə bilmə, bölünərlik; عدم خاصة bölünməzlik; بيع pərakəndə satış, hissə-hissə satış; تاجر pərakəndə mal alverçisi

- لا يفصل عنه 1) hissə, pay; اجزاء c. جزء - yaxud لا يتجزأ ~ bölünməz, ayrılmaz hissə (*nəyin* (من); 2) cüz (*Quranın otuz cüzündən biri*)

- اجزائية cüzi; ~ قismən, natamam; 2) xırda, boş, kiçik; مواد hüquq. xırda işlər; اجزائية xırda işlərə baxan məhkəmə

- اجزائية c. 1) hissəciklər; 2) təfərrüat; xırda məsələlər

- اجزائية natamamlıq, cüzilik

- اجزائية c. جزئية hissəcik; fiz. molekul

- اجزائية dəyişmə

اجزائية c. جزائية pul kisəsi, cib kisəsi

I جز (u, i) جز 1) kəsmək (*heyvan*); 2) azalmaq, düşmək, enmək, səviyyəsi enmək (*suyun*); البحر ~ dənizin suyu çəkilib; VII انجزر 1) kəsilmək (*heyvan*); 2) səviyyəsi

yəsi enmək (*suyun*); البحر ~ dənizin suyu çəkilib

- اجزائية suvarma çarxı

- اجزائية 1. 1) ada -i/-ı; 2) əlcəzair -i/-ı;

2. 1) adada yaşayan; 2) əlcəzairli

- اجزائية qəssab

- اجزائية 1) qəssablıq; 2) kəsmə, kəsilmə (*heyvanın*)

- اجزائية 1) kəsmə, kəsilmə (*heyvanın*);

2) suyun çəkilməsi (*dənizdə*); dayazlıq

- اجزائية topl. kök; ابيض ~ يaxud رومي ~ cır havuc

- اجزائية c. ات - bir kök

- اجزائية 2 lülək (*çəlləyin*)

- اجزائية qurbanlıq heyvan; qurbanlıq qoyun

- اجزائية 1. ada -i/-ı; 2. adada yaşayan

- اجزائية c. جزو kəsilmək üçün ayrılmış

heyvan

- اجزائية جزو ada; ~ شبه yarımada

- اجزائية c. جزئية adacıq

- اجزائية c. مجازو sallaqxana

- اجزائية c. مجازو, مجازو - sallaqxana; qırğın; qırhaqır; بارثيمي ~ Varfolomey gecəsi

I جزع (ə) جزع, جزوع 1) dözümsüz, narahat olmaq; 2) həyəcanlanmaq, təşvişə düşmək, qorxmaq (*nədən* (من); 3) qəmlənmək, kədərlənmək, qüssəsini çəkmək (*kimin* (على); yazığı gəlmək (*kimə* (على); üreyi bulanmaq; II جزع bölmək, parçalamaq; V جزع sındırılmaq, sınmaq, qırılmaq (*ip*)

- جزع 1) səbirsiz, dözümsüz; 2) həyəcanlı; narahat; qayğılı; 3) qüssəli, kədərli

- جزع 1) səbirsizlik, dözümsüzlük; 2) qayğı, təlaş, əndişə, təşviş; 3) ehtiyatlanma, qorxu; 4) kədər, qüssə

- جَزَعٌ 1) səbirsiz; narahat; 2) təşvişə düşmüş, tələş keçirən, qayğılı; 3) qorxaq; 4) qüdsəli, dərddli

- جَزَعٌ c. أَجْزَاعٌ min. oniks (*damarlı aqiq*)

- جَزْعٌ ox

- جَزْوَعٌ səbirsiz; narahat

- مُجْرَعٌ 1) ayrı-ayrı parçalardan düzəldilmiş; mozaik; ~ رخام mərmər mozaika; 2) ~ ورق alabəzək, rəngbərəng

I جَزْف (u) جَزْفٌ 1) topdan almaq; 2) lazımcınca düşünmədən hərəkət etmək; risk etmək; III جَزْفٌ 1) risk etmək, təhlükə altına qoymaq (*nəyi* ~ بنفسه ~ həyatını təhlükə altına qoymaq; 2) qarasına, düşünmədən etmək; ~ في كلامه fikirləşmədən danışmaq

- جَزَافًا 1) əbəs yerə, boş yerə, nahaq, hədə, bihudə; 2) fikirləşmədən, tutdu-tutmadı, bəxtəbəxt; ~ نكلم fikirləşmədən danışmaq; 3) necə gəldi

- جَزَافِيٌّ düşünülməmiş, ölçülüb-biçilməmiş, tələsik, ehtiyatsız; ixtiyari

- مُجَازِفٌ 1. tələsik, ehtiyatsız, riskə hazır; 2. avantürist, macəraçı

- مُجَازِفَةٌ 1) ehtiyatsızlıq, tələsiklik; təhlükəlilik; dəlicəsinə qoçaqlıq, dəliqanlılıq; 2) risk, avantüra

I جَزَلٌ (u) جَزَالَةٌ 1) bol olmaq; 2) böyük olmaq; 3) bəlağətli olmaq; IV أَجْزَلٌ boluca, səxavətlə vermək (*kimə* ~ له التحية ~ kimisə hərərlə salamlamaq; ~ له العطاء ~ kiməsə səxavət göstərmək, bolluca əta etmək

- جَزَالَةٌ 1) bolluq, çoxluq, firavanlıq; 2) həmç. القول ~ bəlağətli danışq; 3) böyük-lük, irilik

- جَزَالٌ c. جَزَلٌ 1) bol; 2) böyük; iri; 3) bəlağətli

- جَزَالَةٌ c. جَزَلٌ parça, tikə

- جَزِيلٌ c. جَزَالٌ = جَزَلٌ ~ الاحترام çox hörmətli; ~ كبير böyük xeyir; ! شكرا çox sağ ol! ! اشكركم sizə böyük təşəkkür bildirirəm!

جَزْلَانٌ c. ات - pul kisəsi, cib kisəsi

I جَزَمٌ (i) جَزَمٌ 1) kəsmək, kəsib atmaq; ayırmaq; 2) qət etmək; qərara gəlmək; cürət etmək (*nəyə* على); 3) boynuna qoymaq (*kimin* على), tapşırmaq (*kimə* على); 4) qəti əmin olmaq (*nəyə* ~); 5) *gram.* feli şərt formasında işlətmək

- جَزَمٌ 1. 1) həlledici; qəti; 2) inamlı, qəti əmin (*nəyə* ~); 2. c. جَوَازٌ *gram.* felin şərt formasını tələb edən ədat

- جَزَمٌ 1) kəsmə; 2) qət etmə; 3) qətiyyət; 4) *gram.* felin şərt formasında işlədilməsi;

جَزَمٌ ~ علامة sukun

- جَزَمَاتِيٌّ c. جَزَمَاتِيٌّ çəkməçi

- جَزَمِيٌّ = جَزَمِيَّةٌ c. جَزَمِيٌّ çəkməçi

- جَزَمَةٌ c. جَزَمٌ, جَزَمَاتٌ çəkmə, uzunboğaz çəkmə; ~ يرباط bağlı, qaytanlı çəkmə; yarım-boğaz çəkmə; çəkmə bağı

- مَجْزُومٌ 1) qərara alınmış, qət edilmiş (*bə yaxud* فيه); 2) *gram.* a) sükun hərəkətlənmiş, saitsizləşdirilmiş (*hərf*); b) şərt formasında işlədilmiş (*fel*)

جَزُونٌ qazon

I جَزَى (i) جَزَاءٌ 1) qane etmək; 2) əvəzini vermək (*nəyin* ~ على); 3) mükafatlandırmaq (*nə ilə* ~); 4) cəzalandırmaq, cəzasını vermək (*nəyin* ~ على); 5) əvəz etmək (*kimin* عن); III جَزَى 1) əvəzini vermək; 2) mükafatlandırmaq; 3) cəzalandırmaq; cəza

vermək; IV أَجْرَى 1) yetərli olmaq, kifayət etmək, qane etmək; 2) faydalı, xeyirli olmaq; 3) əvəz etmək (*kimi* عن)

- جَزَاءٌ c. جَزَاءَاتُ 1) cəza; هذا جزاؤه bu onun cəzasıdır! 2) mükafat; 3) cərimə; نَقْدِي ~ pul cəriməsi; منطقة cinayət məcəlləsi; ~ المنطقة *idm.* cərimə meydançası; 4) sanksiya, tədbir; 5) ~ شرط *qram.* şərt budaq cümləli tabeli mürəkkəb cümlədə baş cümlə (*hərf.* şərt və cavab)

- جَزَائِيٌّ cəza -i/-ı; cəzalandırıcı; cinayət -i/-ı
- جَزِيَّةٌ c. جَزَى , جَزَاءٌ cizyə, can vergisi; vergi, torpaq vergisi

- مُجَازَاةٌ 1) cəza; əvəz, qarşılıq, haqq; بالمثَل ~ *dip.* təzyiq tədbirləri; 2) əvəzini vermə, ödəmə

- مُجْرِيَةٌ q. مُجْرٍ 1) yetərli; qanedicici, tamamilə münasib; ~ بِمَنْسَبٍ münasib qiymətlə; 2) xeyirli; faydalı

I جَسَّ (ə/u) 1) əlləmək, əl ilə yoxlamaq; النبض ~ nəbzi yoxlamaq; 2) öyrənməyə, bilməyə çalışmaq; bələdləmək; V تَجَسَّسَ öyrənib bilmək; axtarış, təhqiqat aparmaq; cəsus məlumatı toplamaq; cəsusluq etmək; VIII اِجْتَسَّ = I

- لِحْسَابِ دَوْلَةِ اجْنَبِيَّةٍ cəsusluq; اجنبيية cəsusluq; xarici dövlətin hesabına cəsusluq

- شَبْكَةٌ cəsus -i/-ı; شبكة cəsus şəbəkəsi

- جَاسُوسٌ c. جَاسُوسِيٌّ cəsus; xəfiyyə
- جَاسُوسِيَّةٌ cəsusluq; axtarış; قضية ~

hüq. cəsusluq işi

- مَجَسَّاتٌ , مَجَسَّاتٌ 1) zond; şup; 2) *zool.* buynuz

- مَجَسَّاتٌ c. مَجَسَّاتٌ əl ilə yoxlama yeri (*məs., nəbzi*)

I جَسَّ (ə) جَسَّءٌ , جَسَّءٌ qaba, cod, kobud, sərt olmaq; qabalaşmaq, kobudlaşmaq, codlaşmaq, sərtləşmək

- جَاسِيٌّ qaba, cod, kobud, sərt
- جَسَاءَةٌ , جَسَاءَةٌ qabalıq, codluq, kobudluq, sərtlik

II جَسَّدَ 1) təcəssüm etdirmək, konkret forma vermək; əks etdirmək; 2) not işarələri ilə yazmaq; 3) üzünə zəfəran çəkmək; V تَجَسَّدَ təcəssümünü, ifadəsini tapmaq, əks olunmaq, konkret forma almaq

- تَجَسَّدٌ təcəssüm edilmə, təmsil olunma, ifadə edilmə

- تَجَسِّيٌّ 1) təcəssüm etmə, konkret forma vermə; 2) الموسيقِيٌّ ~ not işarəli ilə yazma; not yazısı; 3) üzünə zəfəran çəkmə

- جَسَدٌ c. أَجْسَادٌ bədən, cüssə, cism
- جَسَدَانِيٌّ bədən -i/-ı; cismani
- جَسَدِيٌّ 1) bədən -i/-ı; 2) cismani, fiziki; الفيزيقي القوة ~ fiziki olaraq, cismən

- مَتَجَسَّدٌ təcəssümünü tapmış; təcəssüm edilmiş

- مَجَسَّادٌ c. مَجَسَّادِيٌّ stereoskop
- مَجَسَّدٌ təcəssüm olunmuş
- مَجَسَّدَةٌ c. مَجَسَّدَةٌ - at ~ *mus.* not; حامل ~ püpitir
- مَجَسَّدٌ c. مَجَسَّدٌ köynək

I جَسَّرَ (u) 1) cəsarətli, cürətli olmaq; 2) cəsarət etmək (*nəyə* على); 3) keçmək, kəsib keçmək (*məs., səhranı*); جَسَّرَ²

(u) bənd, dəhnə qurmaq; körpü tikmək; II جَسَّرَ 1) cəsarətə gətirmək, cürətləndirmək, ruhlandırmaq; 2) bənd, dəhnə qurmaq; körpü tikmək; VI تَجَسَّرَ cəsarətə gəlmək, cəsarəti olmaq, cürəti olmaq (*bir işi görməyə* على); VIII اِجْتَسَّرَ keçmək, yarıb keçmək (*məs., səhranı*)

- تَجَسَّرٌ qorxmazlıq, igidlik
 - جِسَارَةٌ cəsərət, cəsurluq, qoçaqlıq, qorxmazlıq
 - جِسَارِيَّةٌ c. ات - ponton (körpü üçün), üzən körpü
 - جُسُورٌ c. جِسْرٌ 1) qum təpəsi; bənd; dəhnə; 2) körpü (*həmç. stomatologiyada*); şax döşənək, çırpı döşənək; سَكَّةُ الْحَدِيدِ ~ dəmir yolu körpüsü; عَائِمٌ ~ ponton körpüsü, üzən körpü; مَتَحَرِّكٌ ~ mütəhərrik körpü; açılan körpü; مَعْلَقٌ ~ asılı körpü; 3) tir, çatı; جِسُورٌ حَدِيدِيَّةٌ dəmir çatılar; جِسُورٌ خَشَبِيَّةٌ ağac tirlər
 - جِسُورٌ c. جِسْرٌ cəsür, çox cəsərətli, qoçaq; dəliqanlı
 - جِسْرٌ قُوْچَاقٌ, igid, cəsür
 تَجَسُّطَنَ yayılıb uzanmaq (*harada* في)
 I جِسْمٌ (u) جِسَامَةٌ böyük, iri, cüssəli, görkəmli olmaq; II جِسْمٌ 1) təcəssüm etdirmək; kiminsə obrazını gipsdə təcəssüm etdirmək; 2) şəkilləndirmək, forma vermək; 3) böyütmək; 4) şişirtmək, həddən ziyadə artırmaq; V تَجَسَّمَ 1) formalaşmaq, şəkillənmək, şəkil almaq; 2) təcəssümünü tapmaq; 3) böyüdülmək, artırılmaq; 4) şişirdilmək, həddən ziyadə artırılmaq
 - تَجَسَّيْتُ 1) təcəssüm etdirmə; 2) böyütmə
 - جَسَامٌ böyük, iri, yekə, gövdəli, bazburudlu, boylu-buxunlu
 - جِسَامَةٌ 1) böyüklük, irilik, yekəlik; bazburud; 2) ciddilik, görkəmli
 - جِسْمٌ c. جِسَامٌ 1) bədən, orqanizm; جِسَامَاتُ الْحَيَاةِ canlı orqanizmlər; 2) gövdə; füzelyaj; 3) kütlə; maddə; مَوْصَلٌ ~ el. ötürücü; عَازِلٌ ~ el. dielektrik, elektriki keçirməyən maddə; 4) forma

- جِسْمَانٌ bədən, cüssə; kütlə
 - جِسْمَانِيٌّ 1) cismani; 2) fiziki; الْعَمَلُ الْفِيزِكِيُّ fiziki əmək; لَوْ أَوْ مَعْنَوِيًّا ~ fiziki və ya mənəvi olaraq; 3) maddi
 - جِسْمِيٌّ 1) cismani; 2) fiziki; 3) maddi
 - جِسِيمٌ c. جِسَامٌ 1) böyük, iri, cüssəli; 2) canlı, dolğun, boylu-buxunlu; 3) mühüm
 - جِسِيمٌ c. جِسِيمٌ - cisimcik; zərrəcik
 - جِسِيْمَةٌ c. جِسِيْمَةٌ - cisimcik; fiz. ən kiçik hissəciklər (maddənin); الْجِسْمِيَّاتُ الشَّمْسِيَّةُ günəş korpuskulları; الْجِسْمِيَّاتُ الْمَضَادَّةُ لِلْمَرَضِ tibb. anti-cisimciklər
 - مُجَسِّمٌ 1. 1) böyük, iri, cüssəli, gövdəli; 2) şişirdilmiş; 3) qabarıq, qabardılmış; رِيْلْيَفٌ ~ القَطْعِ -i/-1; الخَرِيْطَةُ الـمـة رilyef xəritəsi; الزَائِدَاتُ 2. riyaz. üçölçülü həndəsi cisim; hiperboloid
 I جِسْوٌ (u) جِسَاٌ möhkəm, bərk, kobud, cod olmaq
 - جِسَاوَةٌ möhkəmlik, bərklik, kobudluq, codluq
 I جِسٌّ (ə/u) جِسٌّ əzmək, basmaq, sıxmaq; xırdalamaq, parçalamaq, doğramaq
 - جَسَاءٌ q. جَسَاءٌ xırılıtlı, batıq, tutqun (səs)
 - جَسَاءٌ جَسَاءٌ, جَسَاءٌ جَسَاءٌ (səsdə)
 - جَسِيْشٌ sınıq, parçalanmış, doğranmış, xırdalanmış; iri döyülmüş
 - جَسِيْشٌ c. مَجَاشٌ əl dəyirmanı
 - جَسِيْشٌ = مَجَشُوشٌ
 II جَسَاءٌ gəyirmək; V تَجَسَّأٌ = II جَسَاءٌ gəyirmə
 - جَسِيْبٌ c. جَسِيْبٌ JIZI, zəif olmaq
 I جَسْبٌ (u) جَسْبِيَّةٌ cüzi, zəif olmaq (məs., yemək)
 I جَسْرٌ (ə) جَسْرٌ xırılıtlı, batıq olmaq

- جَسَعٌ *q. أَجْسَرُ* -
 جَسَعٌ tamahkarlıq, acgözlük
 - جَسَعٌ tamahkar, acgöz
 I جَسَمٌ (ə) جَسَمٌ 1) özünə zəhmət vermək, özünü əziyyəyə salmaq, üzərinə yük götürmək; 2) dözmək, tab gətirmək; المشقة ~ məşəqqətə, çətinliyə dözmək; II جَسَمٌ yük-ləmək (*kimə*), zəhmətə salmaq (*kimi*); V تَجَسَّمٌ 1) boynuna yük götürmək; 2) məruz qalmaq (*təhlükəyə*); 3) itki, tələfat vermək
 جَسَأٌ = تَجَسَّأٌ V (جَسَى) جَسَأٌ
 II جَسَصٌ (جَص) gips çəkmək; malalamaq
 - جَصٌ *min. gips*
 - جَصَّاصَةٌ *c. ات* - gipsi bişirmək üçün soba
 تَجَسَّطَنٌ = تَجَسَّطَنٌ
 جوع *bax*: جَعَانٌ
 II جَعَبٌ (جعب) çevirmək, döndərmək, tərs üzünə çevirmək; 2) yerə atmaq
 - جَعَبَةٌ *c. جَعَابٌ* oxqabı, oxluq; çanta; patron-taş; *مَاعَازٌ* *انَّ سِي قَد خَوْتُ* *məcaz.* oxqabım boşdur, heç nəyim yoxdur, əliboşam; ~ *نَفْسٌ لَهُ* *məcaz.* bütün xəbərləri ona çatdırdı; *فَرَعْتُ الْجَعَابَ* *məcaz.* kisə boşaldı, xəbərlər ehtiyatı tükəndi; *الْأَخْيَارُ* ~ *pleyada*, seçilmişlər nəsl
 I جَعَجَعٌ 1) səs salmaq guruldamaq; gumbuldamaq, partıldamaq; 2) qışqırmaq, bağırmaq, nərildəmək; qaqqıldamaq (*hind quşu*); 3) deyinmək, donquldanmaq; mırıldamaq
 - جَعَجَاعٌ hay-küylü; səs-küylü
 - جَعَجَعَةٌ nərilti; gurultu; qışqırtı, gumbultu; *بَلَا طَحْنٌ* ~ səs-küyü çox, nəticəsi yox: *وَلَا أَرَى طَحْنًا* *(hərf.)* dəyirmanın səs-küyünü eşidirəm, amma unu görmürəm *məsəlindən qısald.*)

I جَعَدٌ (u) جَعَادَةٌ , جَعُودَةٌ 1) qıvrım, buruq-buruq olmaq (*saç*); 2) qırısqıq, qırısqı-qırısqı olmaq (*dəri*); II جَعَدٌ 1) burmaq, qıvrılmaq; 2) qırısqıq əmələ gətirmək; V تَجَعَّدٌ 1) burulmaq, buruq-buruq düzümlənmək, qıvrılmaq (*saç*); 2) qırısqımaq
 - جَعْدٌ *q. جَعْدَاءٌ c. جَعْدٌ* qıvrım, buruq; qıvrım-saç, buruqsaç
 - تَجَعَّدَاتٌ *c. قَرِيشَاتٌ*, büküklər, qatlar
 - تَجَعِيدٌ *c. قَرِيشَاتٌ* qırısqıq, bükük, qat
 - جَعْدٌ döşənək, döşənəcək
 - جَعْدٌ ¹ *c. جَعَادٌ* qıvrım, buruq; qıvrımsaç, buruqsaç
 - جَعْدٌ ² *c. جَعَادٌ* (*həmç.* *البيدين ~ yaxud* *اليد ~ simic*)
 - جَعْدَةٌ *c. ات* 1) zülf, tel; burum, qıvrım; 2) qat, qırısqı
 - جَعْدِيٌّ burulan, qıvrılan, qıvrım, buruq-buruq
 - جَعْدِيَّةٌ *c. جَعْدِيَّةٌ* kobud, ədəbsiz, nəzakətsiz, xuliqan
 - مُتَجَعَّدٌ 1) qıvrım, buruq-buruq; 2) qırısqı-qırısqı
 - مُتَجَعَّدٌ = مُجَعَّدٌ
 I جَعَرٌ (ə) جَعَرٌ peyinləmək, peyin tökmək; جَعِيرٌ ² (ə) جَعَرٌ böyürmək; II جَعَرٌ = I²
 - جَعَارَةٌ böyürtü
 - جَعْرَانٌ *c. جَعَارِينٌ* böcək; skarabey
 - جَعْرَى dörd əli birləşdirməklə əmələ gələn oturacaq
 - جَعْرٌ *xalq dil.* deşik, yırtıq
 (جعص) VII جَعِصٌ oturacağın arxasına söykənib özünü çəkərək oturmaq
 جَعْفَرٌ *c. جَعْفَرٌ* kiçik çay
 جَعْفَرٌ *xüs. ad k.* Cəfər
 جَعْفِيلٌ *bot.* orobanş

I جَعَلَ (ə) 1) etmək; qılmaq, hazırlamaq, düzəltmək; 2) qurmaq; 3) yerləşdirmək, qoymaq; 4) məcbur etmək; ~ه يقرأ ~ kimisə oxumağa məcbur etmək; 5) çevirmək (*nəyəsə*); 6) təyin etmək, təyin etmək (*kimə*); له قيمة كبيرة (لـ); qiymət vermək; 7) hesab etmək, qəbul etmək (*kimisə kim, nəyisə nə*); ~ه يقرأ ~ oxumağa başlamaq; ~ه سافله ~ alt-üst etmək; III جَاعَلَ ələ almaq, ələ gətirmək, öz tərəfinə çəkmək, rəğbətini qazanmaq; VII إَجَعَلَ qabaqcadan təyin edilmək, qərarlaşdırılmaq
- جَعَالَةً c. جَعَالٌ haqq, muzd, mükafat
- جَعُولٌ c. جَعُولٌ haqq, muzd, mükafat
- جَعْلَانٌ c. جَعْلَانٌ böcək; skarabey
- جَعِيلَةٌ = جَعَالَةٌ
- مَجْعُولٌ 1. qərarlaşdırılmış, qabaqcadan müəyyən edilmiş; 2. haqq, muzd, mükafat
«جُعِلْتَ فِدَاعَكَ» - جَعَلَفَ sözlərini demək
«جُعِلْتَ فِدَاعَكَ» - جَعَلَفَةٌ demə
جوع جَعَانٌ *bax*: جوع
جَعَةٌ *pivə*
~ الاقتصادية جَعْرَافِيَةٌ, جَعْرَافِيَا iqtisadi coğrafiya; ~ الفيزيكية جَعْرَافِيَا fiziki coğrafiya
- جَعْرَافِيٌ coğrafi
I جَفَّ (ə/i) جَفَافٌ, جُفُوفٌ qurumaq; جَفَّ حلقه boğazı qurudu; جَفَّ ريقه من الجرى qaçmaqdan dili quruyub; II جَفَّفَ 1) qurutmaq; 2) silmək (*məs., üzünü*); ~ه عرقه ~ tərini silmək; ~ه يخاله ~ *yaxud* gözünlün yaşını silmək; ~ه يخاله بالمنشفة ~ əllərini dəsmalla silmək; 3) *kim.* susuzlaşdırmaq, suyunu çəkmək; V جَفَّفَ qurumaq; VIII إَجْتَفَّ qurutmaq, içib boşaltmaq

1) تَجَفَّافٌ qurutma, qurudulma, quruma; 2) silmə; 3) *kim.* susuzlaşdırma, suyunu çəkmək
- تَجَفَّافٌ c. تَجَفَّافٌ dəmir geyim, polad geyim, zireh
- تَجَفَّافٌ = تَجَفَّافٌ
- جَفَّافٌ quru, qurumuş
- جَفَّافٌ 1) quruluq; 2) quraqlıq
- مُجَفَّفٌ 1) qurudulmuş, quru; ~ه حليبٌ quru süd
- مُجَفَّفَاتٌ c. قاخ, quru meyvə
I جَفَّاءٌ (ə) sahilə atmaq (*zibili, qırıntıları – sel haqqında*)
- جَفَّاءٌ 1) köpük, kəf; 2) zibil, qırıntılar (*selin süpürüb atdığı*); جَفَّاءٌ əbəs yerə, boş yerə, hədə; جَفَّاءٌ hədə hədə getmək
- جَفَّتٌ c. جَفَّتٌ 1) maşa, maqqaş, pinset, sıxac, qısqac; 2) *həmç.* صيد ~ qoşalülə
جَفْنَتِي filiqran
جَفْنَتِي malikanə; ferma
جَفْرٌ fal açma (*hərflərlə*)
- جَفْرَةٌ şifrə; ~ه كتب بالـ şifrələmək; ~ه كتابة حل şifrəni açmaq
- جَفْرٌ c. جَفْرٌ qın
- جَفْرٌ gips
I جَفَّلَ (u) جَفَّلَ, جَفُولٌ 1) diksinmək, səksənmək, qorxmaq; 2) qaçmaq, kənara sıçramaq, yana tullanmaq (*məs., qorxudan*); II جَفَّلَ diksindirmək, səksəndirmək, qorxutmaq; IV أَجَفَّلَ 1) = I; 2) diksindirmək, qorxutmaq
- جَفَّلَ qorxu; həyəcan
- جَفَّلَ = جَفُولٌ
- جَفَّلَكَ = جَفَّلَكَ
نام ملء الجفون, جَفَّنَ, جَفُونٌ c. جَفَّنَ göz qapağı; ~ه يخاله دهرين yuxuya getmək; ~ه ان يخاله دون ان يخاله gözünü qırpmadan

- جَفَانٌ c. جَفْنَةٌ 1) qab, kasa; 2) üzüm tənəyi, meynə

I جَفَأٌ (u) جَفَأٌ (جفو) 1) kobud, cod, bərk olmaq; 2) quru, sərt, ciddi olmaq; 3) çəkinmək, qaçınmaq, özünü gözləmək, uzaqlaşmaq; 4) tərək etmək, qoyub getmək; II جَفَى özündən kənar etmək; uzaqlaşdırmaq, itələmək; çəkindirmək; III جَفَى 1) kobud, quru, ciddi rəftar etmək; 2) uzaqlaşmaq, uzaq gəzmək, çəkinmək; 3) ziddinə getmək (نَـيْنِ)؛ razı olmamaq; uyğun olmamaq; هذا يجافى الصواب bu, həqiqətə uyğun deyildir; VI تَجَافَى 1) bir-birindən uzaqlaşmaq; bir-birindən soyumaq; 2) özünü saxlamaq, çəkinmək (نَـدَانِ) عن

- تَجَافَى 1) quruluq; sərtlik; kobudluq; 2) ara soyuqluğu, aralarının dəyməsi

- جَافٌ q. جَافِيَةٌ c. جَافَةٌ 1) kobud, daşürəkli, hissiz; الامَّ الجافية anat. bərk beyin qişası; 2) ciddi, sərt

- جَافٌ 1) kobudluq; daşürəkliklik; 2) quruluq; sərtlik, cəfa; ciddilik; ~ قُـرُـو quru; 3) soyuma, dəymə (مُنَاسِبَاتِـلَرِـنِ)

- جَافَةٌ kobudluq; daşürəkliklik, rəhmsizlik, cəfa

- جَفَوٌ 1) kobudluq; daşürəkliklik; hissiyat-sızlıq; 2) uzaqlaşma, quruluq (مُنَاسِبَاتِـلَرِـدَـ)؛ 3) ciddilik; sərt rəftar; ədalətsizlik

- جَفَوٌ = جَفَوَةٌ

- جَفِيَّةٌ c. ات - qoruyucu şəbəkə

I جَلَّ (ə/i) جَلَّ 1) böyük, qüdrətli, cəlalı olmaq; من لا يسهو ولا يخطئ ~ İzzətli və Cəlalı Allah (Allahın sifəti); cəllalıdır o kəs ki, səhv etmir və xəta işlətmir; 2) yüksək olmaq (نَـدَانِ) عن; هذا ~ الشيء bu, təsvirə gəlmir; ~

bir şeyin böyük və ya əsas hissəsini götürmək; II جَلَّ 1) örtmək; bürümək; ~ الشيب ~ بالعار adını batırmaq, biabır etmək; بالسواد ~ qara haşiyə çəkmək, qara ilə haşiyələmək (matəm əlaməti olaraq); 2) hörmət etmək, saymaq, sayğı göstərmək, pərəstiş etmək; IV أَجَلٌ 1) hörmət, ehtiram göstərmək; böyük tutmaq; 2) yüksək, uca tutmaq; V تَجَلَّ örtülmək, bürünmək; VI عَن تَجَلَّ ucalmaq, uca olmaq (نَـدَانِ) عن

- أَجَلٌ hörmət göstərmə, dərin ehtiram göstərmə, pərəstiş etmə; ~ لَـ ona hörmət əlaməti olaraq; ~ في hörmətlə, ehtiramla

- تَجَلَّةٌ hörmət, ehtiram, şövkət, şan

- جُلٌّ¹ qızıl gül

- جُلٌّ² 1) daha böyük hissə; 2) ən başlıca olan

- جَلَّ³ c. جَلَّالٌ, جَلَّالٌ çal

- جَلٌّ 1) böyük, əzəmətli; 2) yoğun, qalın

- جَلَّالٌ calal, əzəmət, ehtişam, dəbdəbə, təmtəraq, büsat

- جَلَّالَةٌ 1) cəlal, əzəmət; ذو الجلالة Cəlalı (Allahın sifəti); صاحب الجلالة əlahəzrət (padşahların titulu); 2) əhəmiyyət; أخذته ~ o, vəcdə gəldi

- جَلَّالَةٌ küçələrdə peyin yığan qız

- جَلَّ 1) böyük, əzəmətli; 2) nəhəng; mühüm; ~ أمرٌ mühüm iş

- جَلَّةٌ¹ c. جَلَّ 1) səbət; 2) qumbara; bömbə

- جَلَّةٌ², جَلَّةٌ¹ peyin; təzək

- جَلَّةٌ² kübarlar, seçilmişlər, məşhur, adlı-sanlı adamlar

- جَلْوِيٌّ xalq dili. peyin yığan adam

- جَلِّيٌّ c. جَلَّ 1) mühüm iş

- جَلَّةٌ¹, جَلَّةٌ, أَجَلَاءٌ c. جَلِيلٌ 1) böyük, nəhəng, mühüm; 2) əzəmətli; şan-şöhrətli; şövkət-

li; şanlı; 3) adlı-sanlı; hörmətli; صاحب المقام

مقام *bax* -

- *جَلَبَةٌ* c. *جَلَابٌ* çox böyük, mühüm iş

- *مَجَلَّة* c. *مَجَال*, *مَجَالَات* 1) jurnal; dövrü nəşr;

شهرية aylıq jurnal; 2) *hüquq*. Məcəllə

I *جَلَبَ* (i, u) *جَلَبَ* 1) gətirmək, çatdırmaq;

idxal etmək; 2) cəlb etmək, səbəb olmaq,

düçar etmək; *النظر* ~ nəzəri cəlb etmək;

ضررا ~ zərər vurmaq (*kimə* علی); 3) əldə

etmək, qazanmaq, qazandırmaq (*kimə* -);

4) səs, qışqırıq, qalmaqal salmaq, hay-küy

qaldırmaq; 5) sağalmaq (*yara*); 6) laxtalan-

maq (*qan*); VII *إِجْتَلَبَ* gətirilmək, idxal edil-

mək; VIII *إِجْتَلَبَ* gətirmək; 2) əldə etmək,

qazanmaq, kəsb etmək; X *إِسْتَجَلَبَ* gətir-

mək, idxal etmək; 2) aparmaq (*haradan* من

haraya إلی); 3) cəlb etmək, dəvət etmək

(*kənardan*)

- *إِجْتَلَابٌ* 1) gətirmə, çatdırma; 2) *məcaz*.

əsassız misal gətirmək

- *إِسْتِجْلَابٌ* 1) idxal; 2) cəlb etmə, dəvət

etmə (*kənardan*)

- *جَالِبٌ* 1. gətirən, gətirib çatdıran; 2. idxalçı

- *جَلَابٌ* c. *جَلَابَةٌ* 1) ticarətçi, alverçi; ~

العبيد ~ qul alverçisi

- *جَلَابٌ*, *جَلَابٌ* 1) qızılgül suyu, güləb;

2) şirin mikstura (*qaşıq dərmanı*)

- *جَلَابِيَّةٌ* c. *جَلَابِيَّاتٌ*, *جَلَابِيَّةٌ* (*uzun*

köynəyə oxşayan kişi üst paltarı)

- *جَلَبَ* 1) gətirmə, çatdırma; 2) cəlb etmə;

səbəb olma; düçar etmə; 3) qazanma; əldə

etmə; 4) idxal

جَلَبَ 1) *أَجْلَابٌ* 1) idxal edilən mal; 2) *tar*.

qullar (*alver predmeti kimi*)

- *جَلَبٌ* 2) hay-küy, qalmaqal, qışqırtı

- *جَلَبًا* *bot.* yalapa

- *جَلَبَانٌ*, *جَلَبَانٌ* *topl. bot.* lərgə, gülülçə

- *جَلَبَةٌ* 1) = *جَلَبًا*

- *جَلَبَةٌ* 2) hay-küy, qışqırtı, qalmaqal;

بدون ~ hay-küy; وضوء ~ وضوء

küysüz

- *جَلَبٌ* c. *جَلَبٌ* çarıq

- *جَلَبٌ* c. *جَلَبٌ*, *جَلَبَات* oymaq, tıxac, halqa,

çənbər; *tex.* silindr, silindr gilizi

- *جَلَبِيَّةٌ* = *جَلَابٌ* c. *جَلَبِيَّةٌ*

- *جَلَبِيَّةٌ* c. *جَلَبِيَّةٌ*, *جَلَبِيَّةٌ* *tar.* qullar (*alver pred-*

meti kimi)

- *جَلَبِيَّةٌ* 2) *جَلَبِيَّةٌ* c. *جَلَبِيَّةٌ* gətirmə mal

- *مَجَلَبَةٌ* c. *مَجَلَبَةٌ* motiv, bəhanə; səbəb

تَجَلَبٌ (*kiməsə*) cilbab geydirmək; *تَجَلَبٌ*

cilbab geymək; *بالبرقع* ~ a) örtüklə örtün-

mək; b) maskalanmaq; pərdələnmək;

بجلباب الرحمة ~ özünü quzu kimi göstərmək

- *جَلَبَابٌ* c. *جَلَبَابٌ* cilbab (*uzun köynəyə oxşayan*

kişi üst paltarı; həmçinin örtük şək-

lində qadın paltarı); uzun köynək, uzun

xələt; ~ *افرنجی* ~ Avropa geyimi

- *جَلَبِيَّةٌ* cilbab geydirmə

- *جَلَبَةٌ* ~ *جَلَبَةٌ* *جَلَبَةٌ* *جَلَبَةٌ* Cülcüsə

(*dağ*), Qolqofa

جَلَبٌ 1) cingildəmək; guruldamaq; şaqqlı-

datmaq; 2) şaqqlı ilə tərپətmək

- *جَلَبٌ* c. *جَلَبٌ* qumrov, zınqrov; 2) itdir-

səyi (*gözün üstündə*)

- *جَلَبَانٌ* koriandr toxumları

- *جَلَبَةٌ* cingilti; gurultu, şaqqlı, taqqıltı

- *جَلَبَةٌ* c. *جَلَبَةٌ*, *جَلَبَةٌ* *جَلَبَةٌ* *جَلَبَةٌ*

Cülcüsə (*dağ*), Qolqofa

- *مُجَلَبٌ* cingildəyən; cingiltili, qulaqbatı-

ran; ~ *صوت* qulaqbatıran səs

I *جَلَحَ* (ə) *جَلَحَ* keçəlləşmək, keçəl olmaq,

dazlaşmaq

- انا على... 2 دۆzümlü, təpərli, mətin; ~
- mən ... halındayam
- جَلَدٌ 1) dözüm, təpər, mətanət; səma, göy qübbəsi, göy
- جَلَدٌ = جَلَدٌ 2
- جَلَدٌ c. جُلُودٌ , أَجْلَادٌ 1) dəri; cild; qabıq; gön; جَلَدٌ ~ الحَيَّةُ ilan qabığı; سَخْتَيَانٌ ~ tumac (dəri); شَجْرَانٌ ~ şaqren; غَزَالٌ ~ maral dərisi; لَمَاعٌ ~ lak çəkilmiş dəri; مَدْبُوعٌ ~ aşlanmış dəri; 2) cild (kitabın); عَلَى عَظْمٍ ~ bir dəri bir sümük; مات في ~ qorxudan ölmək; غَيَّرَ ~ cildini dəyişmək; cildə girmək
- رَأْسُ الْإِنْسَانِ 1) dəri parçası; جِلْدَةُ ~ baş dərisi; يَخُودُ بَنُو سَهْ ~ yaxud bir qəbilədən, bir tayfadan olan şəxslər; yerlilər, həmvətənlər; 2) nazik dəri; 3) cild (kitabın)
- جِلْدَاتٌ c. جِلْدَةٌ zərbə (şallaqla, qamçı ilə, qırmaqla)
- جِلْدِي 1) dəri (sif.), dəriüstü; ~ حَفْنٌ dəri altına yeritmək; امْرَأَةٌ ~ dəri xəstəlikləri; 2) dəridən hazırlanmış; ~ قَفَازٌ dəri ölcək; 3) dəri -i/-ı; البَضَائِعُ ~ dəri məmulatı
- جِلْدِيَّاتٌ c. dəri məmulatı
- جُلُودٌ dözümlü, təpərli, mətin
- جِلْدَةٌ = جُلُودَةٌ
- جَلِيدٌ 1) bərk, möhkəm; 2) dözümlü, təpərli
- جَلِيدٌ 2) şaxta; buz; عَصْرُ الْبُزِّ ~ buz dövrü; اَيْسْبَرْجٌ ~ aysberq; بَعْضُ الْبُزِّ ~ buz parçası, buz kütləsi; مَرْكَبَةٌ ~ kirşə, xizək
- جَلِيدَةٌ 1) nazik dəri, nazik pərdə; 2) foto. plyonka
- جَلِيدِي 1) buzlu, bumbuz; 2) buz -i/-ı
- مَجَالِدٌ güləşçi; تَارٌ qadiator
- مَجَالِدَةٌ güləş, təkətək döyüş
- مَجْلَدٌ 1. 1) dondurulmuş; 2) cildlənmiş; 2. c. ات - cild; kitab
- أَجْلَحَ q. جَلَحَاءُ c. جَلَحٌ keçəl, daz
- بَيْضَاءٌ جَالِحَةٌ ~ ağ vağ
- I جَلَخَ (ə) جَلَخَ 1) yonmaq; cilalamaq; itiləmək (ülgücü); 2) yastılmaq, yaymaq hamarlaşmaq, vərdənəlmək; II جَلَخَ = I
- تَجَلَّيخٌ 1) yonma, itiləmək; cilalama; 2) yayma, vərdənəlmək; ~ عَجَلَاتٌ yayma dəzğahı
- جَلَاخَةٌ cilalama, yayma
- جَلَخٌ 1) cilalama, yayma; ~ اسطوانات الـ yayma dəzğahı; 2) بُلُوبٌ حَجْرٌ الـ bülöv daşı, bülöv; 3) قَايِشٌ (ülgücü itiləmək üçün); الفِرْنٌ ~ şlak, pasa
- مَجْلَخٌ 1) cilalanmış; 2) yayılmış
- I جَلَدٌ (i) جَلَدٌ qamçılamaq, şallaqlamaq; جَلَدٌ (u) جَلَدٌ , جِلْدَةٌ səbirli, dözümlü, mətin olmaq; جَلَدٌ (ə) جَلَدٌ donmaq, buza dönmək; II جَلَدٌ 1) dondurmaq; 2) cildləmək (kitabı); divara panel çəkmək; III جَالِدٌ mübarizə aparmaq, vuruşmaq, döyüşmək; IV أَجْلَدٌ donmaq; buzlamaq, buz bağlamaq; V تَجَلَّدٌ 1) dözüm, səbir, mətanət göstərmək; səbirlə dözmək; özünü bərk saxlamaq; 2) buz bağlamaq, buza dönmək; VI تَجَالَّدٌ 1) müqavimət göstərmək; dözmək (nəyə عَلَى); 2) mübarizə aparmaq, bir-birilə vuruşmaq; VII اِجْتَلَدٌ qamçılanmaq, şallaqlanmaq; VIII اِجْتَلَدٌ 1) özünə gəlmək, qaydaya düşmək; 2) dözümlü, təpərli olmaq, təpər göstərmək
- تَجَلَّدٌ dözüm, mətanət, təpər
- تَجَلَّدِي 1) dondurma; 2) cildləmək; الحَيْطَانُ ~ divara panel çəkmə
- جَالِدٌ mübarizə
- جَالِدٌ 1) cəllad; 2) dəri alverçisi
- جِلْدَةٌ dözüm, təpər, mətanət
- جَلْدٌ 1) qamçılama, şallaqlama; عَمِيرَةٌ ~ onanizm, kəfləmə

- جَلَدٌ 2) dözümlü, təpərli, mətin; ~
- mən ... halındayam
- جَلَدٌ 1) dözüm, təpər, mətanət; səma, göy qübbəsi, göy
- جَلَدٌ = جَلَدٌ 2
- جَلَدٌ c. جُلُودٌ , أَجْلَادٌ 1) dəri; cild; qabıq; gön; جَلَدٌ ~ الحَيَّةُ ilan qabığı; سَخْتَيَانٌ ~ tumac (dəri); شَجْرَانٌ ~ şaqren; غَزَالٌ ~ maral dərisi; لَمَاعٌ ~ lak çəkilmiş dəri; مَدْبُوعٌ ~ aşlanmış dəri; 2) cild (kitabın); عَلَى عَظْمٍ ~ bir dəri bir sümük; مات في ~ qorxudan ölmək; غَيَّرَ ~ cildini dəyişmək; cildə girmək
- رَأْسُ الْإِنْسَانِ 1) dəri parçası; جِلْدَةُ ~ baş dərisi; يَخُودُ بَنُو سَهْ ~ yaxud bir qəbilədən, bir tayfadan olan şəxslər; yerlilər, həmvətənlər; 2) nazik dəri; 3) cild (kitabın)
- جِلْدَاتٌ c. جِلْدَةٌ zərbə (şallaqla, qamçı ilə, qırmaqla)
- جِلْدِي 1) dəri (sif.), dəriüstü; ~ حَفْنٌ dəri altına yeritmək; امْرَأَةٌ ~ dəri xəstəlikləri; 2) dəridən hazırlanmış; ~ قَفَازٌ dəri ölcək; 3) dəri -i/-ı; البَضَائِعُ ~ dəri məmulatı
- جِلْدِيَّاتٌ c. dəri məmulatı
- جُلُودٌ dözümlü, təpərli, mətin
- جِلْدَةٌ = جُلُودَةٌ
- جَلِيدٌ 1) bərk, möhkəm; 2) dözümlü, təpərli
- جَلِيدٌ 2) şaxta; buz; عَصْرُ الْبُزِّ ~ buz dövrü; اَيْسْبَرْجٌ ~ aysberq; بَعْضُ الْبُزِّ ~ buz parçası, buz kütləsi; مَرْكَبَةٌ ~ kirşə, xizək
- جَلِيدَةٌ 1) nazik dəri, nazik pərdə; 2) foto. plyonka
- جَلِيدِي 1) buzlu, bumbuz; 2) buz -i/-ı
- مَجَالِدٌ güləşçi; تَارٌ qadiator
- مَجَالِدَةٌ güləş, təkətək döyüş
- مَجْلَدٌ 1. 1) dondurulmuş; 2) cildlənmiş; 2. c. ات - cild; kitab

- مُجَلِّدٌ cildçi
 - مُجَلِّدٌ = مُجَلِّدَاتِيَّةٌ c. مُجَلِّدَاتِيَّةٌ
 - مُجَلِّدٌ c. مُجَلِّدٌ şallaq, qırmanc, qamçı
 I جَلَزَ (i) جَلَزَ 1) bürmələmək, bükmək, yığmaq; bağlamaq; 2) şallaqlamaq, qamçılamaq, qırmanclamaq
 - جَلَزَ جَلَزَةً, جَلَزَ جَلَزَةً (şallağın, qırmancın, qamçının)
 - جَلَسَ جَلَسَ (i) جَلَسَ 1) iclas keçirmək; 2) bir yerdə oturmaq, əyləşmək; 3) kiminsə məclisində olmaq, kiminləsə bir məclisdə olmaq; IV أُجْلَسَ oturmaq, əyləşdirmək; VI تَجَلَّسَ başqaları ilə bir yerdə oturmaq, bir məclisdə olmaq
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ oturmaq, əyləşən
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ 1) iclas, toplantı; sessiya; عامة ~ ümumi iclas; علنية ~ açıq iclas; عامة ~ plenar iclas; عامة بكامل الاعضاء yaxud تامّة ~ مغلقة ~ مقفلة ~ تاعيلي ~ المستعجلة yaxud مغلفة ~ سرية ~ bağlı, gizli iclas; - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ 2) oturmaq, oturuma oxuyub qurtardım
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ götürüm, atıl, tənbel
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ minik, minmə; oturmaq
 جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ amiranə və lovğa oturuşla oturmaq
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ 1) oturmaq; 2) taxta çıxma; عيد taxta çıxma bayramı
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ 1) qonşu (parta, masa qonşusu); 2) yoldaş, oturub-duran, tay-tuş; həmsöhbət
 - جَلَسَ جَلَسَ c. جُلُوسٌ 1) məclis; iclas yeri; اتخذ o, adətən oturduğu yerdə oturdu; اخذ o onlara müqabil

tərəfdə öz yerini tutdu; 2) iclas, toplantı; 3) cəmiyyət; birlik; 4) şura, idarə, palata; الأمة ~ milli məclis; النيابي ~ parlamenti; التشريعي ~ qanunvericilik məclisi; الشورى ~ məşvərət şurası; şura; الشيوخ ~ şeyxlər palatası, senat; النواب ~ vəkillər palatası, nümayəndələr palatası; اللوردات ~ lordlar palatası; الدفاع ~ Müdafiə Şurası; الجامعة ~ universitetin şurası; الرقابة ~ nəzarət şurası; الادارة ~ idarə şurası, müdiriyyət; المديرية ~ əyalət şurası; البلدي ~ bələdiyyə şurası; حسبي ~ qəyyumluq şurası; 5) məhkəmə; tribunal; عسكري ~ hərbi tribunal; 6) tibb. qarnın, mədənin işləməsi

جَلَّشَ qat-qat, lay-lay xəmir

- جَلَّشَ جَلَّشَ c. جَالُوسٌ piroq (xaş-xaşlı, qozlu, badamlı)
 - جَلَّشَ جَلَّشَ c. جَالُوسٌ kəsək, torpaq koması, quru palçıq topası

I جَلَطَ (i) جَلَطَ 1) qırmaq (baş); 2) sürtmək; sıyımaq; soymaq (dərin); V تَجَلَّطَ laxtalanmaq (qan)

- تَجَلَّطَ koaqulyasiya, pıxtalaşdırılma, laxtalanma (qanda)

- تَجَلَّطَ sürtmə, sıyıma, soyma (dərin)

- تَجَلَّطَ qan laxtası, pıxtı, tromb; الدموية ~ damarların tutulması, tıxanması

I جَلَعَ (ə) جَلَعَ pis tərbiyə olunmaq; ədəbsiz olmaq; IV أُجْلِعَ = I

I جَلَفَ (ə) جَلَفَ kobud, yontalanmamış, mədəniyyətsiz olmaq

- جَلَفَ جَلَفَ c. جَلَفَ 1. kobud, yontalanmamış, ədəbsiz, tərbiyəsiz; 2. qaba, nəzakətsiz adam
 جَلَفَ qatranlamaq, qatran çəkmək, kəpitkəlmək (gəmini)

- جَلَفَ qatranlama, kəpitkəlmə

جَلْفَنٌ qalvanizasiya etmək

جَلْفَنَةٌ qalvanizasiya etmək

I جَلَمٌ (i) kəsmək, qırmaq (*yun*);
VIII اِجْتَلَمَ = I

- جَلَمٌ qırxıcı, qoyunqırخان

- جَلَامَةٌ, جَلَامَةٌ qırılmış yun

- جَلَمٌ *yaxud təsn:* جَلَمَانٌ yunqırخان qayçı

جَلَمَةٌ c. جَلَامَةٌ 1) qaya; 2) qaya parçası; buzlaq daşı

- جَلَمَةٌ = جَلَامِيذٌ c. جَلْمُوذٌ

جَلْنَارٌ nar gülləri

جَلْنِيْقٌ səs; taqılı (qapıda)

جَلْنَرٌ ingilisləşdirmə; تَجَلْنَرٌ ingilisləşmək, ingilisləri təqlid etmək

- جَلْنَرَةٌ ingilisləşdirmə

I جَلَاءٌ (u) جَلَا (جلو) aydın olmaq, aydınlaşmaq; aşkar olmaq, açıq-aşkar görünmək; 2) çıxıb getmək, uzaqlaşmaq, köçmək, köçüb getmək, təxliyə edilmək (*haradan* (عن من); 3) təmizləmək, pardaxlamaq, parıldatmaq, cilalamaq; 4) kənar etmək, qovmaq (*haradan* (عن) لصدأ ~ pasını qaşayıb tökmək (*nədən* (عن); 5) aşkar etmək, göstərmək; II اَيْدِنْلَاشْدِرْمَ aydınlaşdırmaq, açıb göstərmək; III جَالِي مَْلُْمَاتٌ vermək (*nə barədə*), diqqətinə çatdırmaq (*təsirlik halda və ya* بـ) هذا الكتاب على الناس ~ o bu kitabı nəşr etdi; IV اَجْلِيْ خَْخِيْبْ getmək, kənar olmaq, uzaqlaşmaq (*haradan* (من); 2) uzaqlaşdırmaq, kənar etmək; təxliyə etmək, köçürmək; V تَجَلِيْ 1) aydın olmaq, aydınlaşmaq; aşkar olmaq, açılmaq; 2) bütün aydınlığı ilə görünmək (*kimin qarşısında* (على); VII اِنْجَلِيْ 1) aydın, aşkar olmaq; açıqlanmaq; aşkar görünmək; 2) çıxıb getmək, kənarlaşmaq, yan keçmək, təxliyə edilmək

(*haradan* (عن); 3) pardaqlanması, cilalanmaq, parıltılı olmaq; 4) başa çatmaq, qurtarmaq (*nə ilə* (عن); nəticədə alınmaq (*nəyin nəticəsində* (عن); VIII اِنْجَلِيْ 1) aydınlaşdırmaq, açmaq, aşkar etmək, faş etmək; 2) görmək, sezmək, müşahidə etmək; X اِسْتَجَلِيْ aydınlıq, aşkarlıq istəmək; görməyə, bilməyə çalışmaq; aydınlaşdırmaq, aşkar etmək

- اِجْلَاءٌ çıxıb getmə, köçmə; təxliyə

- اِسْتِجْلَاءٌ aydınlaşdırma, öyrənilmə

- تَجَل 1) aşkar etmə; 2) bütün aydınlığı ilə görünmə (*kiməsə*)

- تَجْلِيَةٌ 1) aydınlaşdırma, müəyyən etmə;

2) *din.* zübur etmə

- جَالِيَاتٌ c. جَوَالٌ (*yad şəhərdə, yad ölkədə olan*) həmyerlilərin birliyi

- البَصْرِيْ جَلَاءٌ 1) aydınlıq, aşkarlıq; بَصْرِيْ ~ bəsirət, qabaqcadan görmə; و وضوح ~ açıq-aydın, açıq-aşkar; gözgörəsi; 2) çıxıb getmə, köçmə, köçürülmə, təxliyə

- جَلَاءٌ məlumatlandırma, diqqətə çatdırma

- جَلْوٌ pardaxlama, parıldatma, cilalama

- جَلْوَةٌ 1) parıltı, cilvə; 2) örtüyün (*ər evində gəlinin örtüyünün*) götürülməsi

- جَلِيْ aydın, aşkar, şübhəsiz; اِ ~ açıqcasına, açıq-aydın; من الـ ~ an... tamamilə aydındır ki...; كالشمس ~ gün kimi aydın

- جَلِيًّا c. جَلِيَّةٌ 1) aydın, aşkar şey; 2) işin mahiyyəti; 2) düz xəbər

- مَتَجَلِيَّةٌ q. مَتَجَلِيَّةٌ aydın, aşkar, gözgörəsi

- مَجَلِيٌّ c. مَجَالِيٌّ təzahür; اِسْتَقْبَلْ بِمَجَالِيٍّ التَّكْرِيْمِ o, böyük ehtiramla qarşılandı

جَلْوَزَةٌ c. جَلْوَزٌ polis

جَلْوَزٌ topl. cəviz, qoz; خازن الـ ~ sitta (*kiçik quş*)

- جُمَبَانٌ = جُمَبَانِيَّةٌ
 جَمْبُوزِيَا ~ جَمْبُوزِيَا قَامْبُزِيَا (xırda balıq)
 جَمَجَمٌ mırıldamaq, öz-özünə danışmaq, burnunun altında danışmaq; جَمَجَمٌ = جَمَجَمٌ
 - جَمَجَمَةٌ qeyri-aydın nitq, mırıldama, burnunun altında danışma
 علم الـ ~ علم جَمَجَمَةٌ c. جَمَجَمَةٌ kəllə, qafa tası; ~
 kraniologiya
 - جَمَجَمِيَّةٌ kəllə -i/-1
 I جَمَاحٌ (ə) جَمُوحٌ , جَمَاحٌ 1) baş aparmaq, hürkmək (at); من الحرب ~ məcaz. döyüş meydanından qaçmaq; 2) qızmaq, harınlaşmaq (at); 3) öz kefində olmaq; 4) dikbaşlıq etmək, ərini atmaq
 - جَمَاحٌ c. جَمَاحٌ 1) tərs, harın, kəhgir (at); 2) ipə-sapa yatmayan, azgın; رَغِيبة ~ qarşı-sıalınmaz istək
 - جَمَاحٌ 1) kəhgirlik, harınlıq (atda); 2) şıltaqlıq, tərslik; كَبَحٌ ~ cilovlamaq, saxlamaq, çəkəndirmək
 - جَمَاحٌ bot. erkəkcik
 - جَمَاحٌ = جَمُوحٌ
 - جَمَاحَةٌ cimxana (at və dəvə üstündə idman yarışları)
 I جَمَدٌ (u) جَمُودٌ , جَمَدٌ 1) donmaq; bərkimək; qurumaq; qatılaşmaq; qəlizləşmək; laxtalanmaq (qan); çürümək (süd); 2) donub qalmaq, yerində quruyub qalmaq (qorxudan, təəccübdən); ~ qorxudan yerində quruyub qalmaq, matı-mutu kəsilmək; (كَفَهُ) ~ o, simicdir; ~ سَتِ يَدُهُ (كَفَهُ) ~ o bu kitabı anlaya bilmədi; ~ سَتِ نَفْسُهُ عَلَيَّ... ~ biganə qalmaq (nəvəsə); II جَمَدٌ 1) bərkitmək; dondurmaq; 2) iqt. dondurmaq; ~ الاموال ~ kapitalı dondurmaq; 3) laxtalandırmaq (qan); çürütmək (südü); V جَمَدٌ

at - bir dənə cəviz, bir dənə qoz
 جُلُوكُوزٌ qlükoza
 qallon - at c. جَلُونٌ
 جَلْفَنٌ = جَلُونٌ
 جَلْفَنَةٌ = جَلُونَةٌ
 südotu (Sonchus oleraceus)
 I جَلَى (i) جَلَى pardaxlamaq, cilalamaq; II جَلَى cıdırda hamını ötmək (at)
 - جَلَى pardaxlama, cilalama
 - جَلَى 1) lük, qapaq, ağız; 2) dam pəncərəsi
 - جَلَى cıdırda hamını ötmüş at
 - جَلَى = جَلِيَاتٌ
 جَلِيْبٌ yağlamaq, piy çəkmək
 - جَلِيْبَةٌ yağlama, piyləmə
 I جَمَّ (ə/i) جَمَّ 1) dolu olmaq, bol olmaq; çox olmaq; 2) doldurmaq; II جَمَّ 1) ağzına-can doldurmaq; 2) sıx bitmək (ot); IV جَمَّ 1) istirahət vermək, dincəltmək; V جَمَّ 1) sıx bitmək (ot); 2) toplaşmaq, doluşmaq, yığışmaq; X جَمَّ 1) dincəlmək, istirahət etmək; gücünü toplamaq; 2) bol olmaq; ota örtülmək
 - جَمَّ q. جَمَّ c. buynuzsuz, qapaq
 - جَمَّ دار الـ ~ dincəlmə, istirahət; ~ دار الـ istirahət evi
 - جَمَّ 1. 1) bol, çoxlu; جَمَّ 2) bol, çoxlu; جَمَّ 2) boluq, çoxluq; جَمَّ وفير yaxud جَمَّ غفير 1) bol, çoxlu; 2) böyük say; b) böyük kütlə
 - جَمَّ tam dinclik, istirahət
 - جَمَّ c. جَمَّ darama; ~ الشعر ~ saç düzüümü
 - جَمَّ c. جَمَّ sinə, yaxa
 جَمَّ topl. dəniz xərçəngi
 - جَمَّ c. جَمَّ - at dəniz xərçəngi
 ~ الفَنِّي جَمَّ (müq. et: جَمَّ) gimnastika; ~ الفَنِّي bədii gimnastika; ~ القوي ~ atletik gimnastika
 1. gimnastika -i/-1; 2. gimnast

جَمَدٌ (u) جَمُودٌ , جَمَدٌ 1) donmaq; bərkimək; qurumaq; qatılaşmaq; qəlizləşmək; laxtalanmaq (qan); çürümək (süd); 2) donub qalmaq, yerində quruyub qalmaq (qorxudan, təəccübdən); ~ qorxudan yerində quruyub qalmaq, matı-mutu kəsilmək; (كَفَهُ) ~ o, simicdir; ~ سَتِ يَدُهُ (كَفَهُ) ~ o bu kitabı anlaya bilmədi; ~ سَتِ نَفْسُهُ عَلَيَّ... ~ biganə qalmaq (nəvəsə); II جَمَدٌ 1) bərkitmək; dondurmaq; 2) iqt. dondurmaq; ~ الاموال ~ kapitalı dondurmaq; 3) laxtalandırmaq (qan); çürütmək (südü); V جَمَدٌ

1) donmaq, buzla örtülmək, buz basmaq; bərkimək, quruyub qalmaq; 2) qatılmaq; laxtalanmaq (*qan*); çürümək (*süüd*); 3) *iqt.* dondurulmaq; VII *إِنجَمَدَ* 1) buz bağlamaq, donmaq

- *جَمِيدٌ* dondurma, bərk soyutma, dondurulma; ~ الاموال ~ *iqt.* kapitalın dondurulması
- *جَوَامِدٌ* c. *جَامِدٌ* 1) quru; 2) donmuş; bərk; soyumuş, donub qalmış; 3) möhkəm, güclü; 4) hərəkətsiz, güclü ضربة ~ 5) cansız, ölgün; *kim.* qeyri-üzvi; 6) *qram.* dəyişməz; ~ *felin* dəyişməz, təsri edilməz forması (*mas. نَعْمَ , عَسَى , بئسَ*) ~ *simic* ~ اليد (الكف)

- *جَمَادٌ* c. *ات* - mineral, qeyri-üzvi maddə; عالم الجمادات cansız təbiət

- *جَمَادِيٌّ* mineral -i/-1; qeyri-üzvi
- *جَمَادَى* ~ الاولى ~ *cümadəl-əvvəl* (*hicri-qəməri təqviminin 5-ci ayı – 30 gündür*); ~ الاخرة ~ *cümadəl-axirə* (*hicri-qəməri təqviminin 6-cı ayı – 29 gündür*)

- *جَمَدٌ* donma; bərkimə; donub qalma, soyuma; ~ درجة donma dərəcəsi

- *جَمَدٌ* c. *أَجَمَدٌ* buz; buz parçası
- *جُمُودٌ* 1) hərəkətsizlik; donuqluq; durğunluq; 2) cansızlıq; 3) bərklik, möhkəmlik

- *مُتَجَمِّدٌ* donmuş, buz bağlamış; bərkimiş; quruyub qalmış; ~ المنطقة الشمالية ~ *Arktika*; ~ المنطقة الجنوبية ~ *Antarktika*

- *جَمَدٌ* donmuş; buzlu; ~ لحم ~ *buzlu*, dondurulmuş ət; ~ اموال ~ *iqt.* dondurulmuş kapital

- *مَجْمَدَةٌ* c. *مَجَامِدٌ* buzlaq (*dağlarda*)

I *جَمَرَ* (i) *جَمَرَ* birləşmək, toplaşmaq, cəmləşmək; II *جَمَرَ* 1) közərmiş kömürlə bişirmək; 2) toplamaq, birləşdirmək; V *تَجَمَّرَ* birləş-

mək; cəmləşmək; VIII *إِجْتَمَرَ* yellətmək (*buxurdanı* بالمجمرة)

- *جُمَارٌ* *topl.* 1) özək (*bitkilərdə*); 2) xurma ağaclarının başları, çətirləri

- *جُمَارَةٌ* c. *ات* - xurma ağacının başı, çetiri
- *جَمْرٌ* *topl.* yanar köz; *məcaz.* bərk qəzəb; *هَرَقَ عَلَى سِكَ مَاءً* sakit ol! (*hərf.* yanar közünün üstünə su səp); *هو على مثل الـ من* o elə təşviş keçirirdi ki, sanki yanar köz üstündədir; *بax: على احرق من الـ*

- *جُمَارٌ* = *جَمْرٌ*

- *جَمْرَةٌ* c. *جَمَرَاتٌ* 1) yanar köz; kösöv; لا *يَمِيزُ* *بين* *التمر* *والـ* *masəl:* o, xurmanı közdən ayıra bilmir; *لو قلت* *تمر* *لقال* ~ *masəl:* mən nə hayda, o nə həyda (*hərf.* mən xurma barəsində danışırım, o isə köz); 2) xırda daş; 3) *tibb.* çiban; *خبیثة* ~ a) irin, irinli yara; çiban; b) Sibir xorası

- *جَمْرَةٌ* c. *مَجَامِرٌ* 1) kürə, manqal; 2) buxurdan gömrük رسم الـ ~ *جَمْرُكٌ* c. *جَمْرُكٌ* gömrük rüsumu

- *جَمْرُكِيٌّ* c. *جَمْرُكِيٌّ* gömrükçü

- *جَمْرُكِيٌّ* c. *التعرفة الـ* gömrük tarifi; *الاجراء الـ* gömrük rəsmiyyəti

- *جَمِيرٌ* *topl.* firon ənciri; əncir

- *جَمِيرَةٌ* c. *ات* - firon ənciri, əncir (*ağac və meyvə*)

~ البحر (النهر) *جاموسٌ* c. *جاموسٌ* camış; hippopotam, kərgədan; ~ ابو *vağ* (*tünd-sarı*)

- *جَامُوسَةٌ* c. *ات* - kəl, camış

جَمَّاسٌ çodar

جَمَّسَتْ *min.* ametist

I *جَمَشَ* (u) *جَمَشَ* tükləri təmizləmək; qırmaq; II *جَمَشَ* qıdıqlamaq; nazlamaq, oxşamaq

- *جَمُوشٌ* depilyator (*tükləri təmizləmək üçün krem*)

جَمُوشٌ = جَمِيشٌ -

I جَمَعٌ (ə) 1) toplamaq; 2) yığmaq (*məhsulu*); 3) əhatə etmək, cəm etmək; 4) *riyaz.* toplamaq, cəmləmək, üs-üstə gəlmək; 5) الحروف ~ *poliq.* yığmaq; 6) qoşmaq (*nəyə* الی); 7) eyni zamanda bir neçə iş görmək (*hansı işi hansı ilə* ب); birləşdirmək (*nəyi nə ilə* باین); 8) *qram.* cəmləmək (*müəyyən model üzrə* - علی); kimə qarşı isə silah toplamaq; II جَمَعٌ 1) çoxlu miqdarda toplamaq, çox yığmaq, 2) cəmləşdirmək; 3) kollektivləşdirmək; 4) kolleksiya yığmaq; III جَمَعٌ 1) kiminləsə birləşmək; 2) cinsi əlaqəyə girmək; IV أَجْمَعٌ qərara gəlmək; razılaşmaq (*nə ilə*), həmfikir, həmrəy olmaq (*nədə* علی); أَجْمَعُوا علی أُجْمِعُوا onların sözü düz gəldi; أُجْمِعُوا امرهم ... onlar bir səslə qərara gəldilər; V تَجْمَعٌ 1) toplaşmaq, yığılmaq; 2) bir qrupda birləşmək; 3) toplamaq, üs-üstə gəlmək, cəmləmək (*rəqəmləri*); 4) cəmləşdirilmək; VIII اِجْتَمَعَ 1) toplanmaq; 2) birləşmək; 3) görüşmək (*kiminlə* ب); X اِسْتَجْمَعُ 1) toplamaq; hazırlaşmaq; قواه ~ var gücünü toplamaq

- اِجْتِمَاعٌ c. 1) iclas; yığıncaq; mitinq; اِنتِخَابِيٌّ ~ seçkiqabağı iclas; جَمَاهِيرِيٌّ ~ mitinq; اِلتِمَامِيٌّ ~ plenium; 2) görüş; 3) birləşmə, qovuşma; اِلتِهَارُ ~ çayların qovuşması; اِلتِرَاقُ ~ yolların kəsişməsi; iki yol ayrıcı, iki yol ağzı; اِلتِمَامِيٌّ ~ علم sosiologiya

- اِجْتِمَاعِيٌّ 1. sosial, ictimai; اِلتِمَامِيٌّ ~ الحالة الاجتماعية sosial vəziyyət; اِلتِمَامِيٌّ ~ المساواة sosial bərabərlik; اِلتِمَامِيٌّ ~ الهيئة ictimai quruluş; اِلتِمَامِيٌّ ~ وزير الشؤون اِلتِمَامِيٌّ ~ insan cəmiyyəti; اِلتِمَامِيٌّ ~

ictimai işlər naziri; 2. sosioloq اِلتِمَامِيٌّ ~ c. sosial məsələlər; ictimai həyat hadisələri

- اِجْتِمَاعِيَّةٌ ictimaiyyət

- اِجْتِمَاعٌ yekdil qərar; yekdillik; اِلتِمَامِيٌّ ~ *fiqh.* fəqihlərin şəriət məsələlərində rəy yekdilliyi; اِلتِمَامِيٌّ ~ يekdilliklə

- اِجْتِمَاعِيٌّ 1) kollektiv, ümumi; اِلتِمَامِيٌّ ~ السلامة kollektiv təhlükəsizlik; 2) yekdil; اِلتِمَامِيٌّ ~ موافقة yekdil razılıq

اِلتِمَامِيٌّ ~ اِجْتِمَاعٌ q. جَمَعَاءٌ c. اِلتِمَامِيٌّ ~ bütün; ~ العالم *yaxud* aِلتِمَامِيٌّ ~ المدينة bütün aləm; اِلتِمَامِيٌّ ~ باجمعه şəhər; اِلتِمَامِيٌّ ~ hamı bir yerdə

- اِلتِمَامِيٌّ 1) toplama, birləşdirmə; 2) yığma, montaj etmə

- اِلتِمَامِيٌّ yığma (*sif.*); montaj -i/-1; اِلتِمَامِيٌّ ~ الاعمال montaj işləri

- اِلتِمَامِيٌّ 1. 1) toplayan; 2) tam, əhatəli; məzmunlu (*nitq*); 3) birləşdirici, toplayıcı; لا اِلتِمَامِيٌّ ~ يجمعهم اي جامع ب... onları birləşdirən heç bir şey yoxdur; 4) came (*məscid*); 2. 1) yığıcı, montajçı; 2) *həmç.* ~ الحروف ~ mürəttib; 3) tərtibatçı, düzücü; kompilyator

- اِلتِمَامِيٌّ 2 c. جَمَاعٌ ~ aِلتِمَامِيٌّ ~ الأزهر *yaxud* aِلتِمَامِيٌّ ~ الأزهر əl-Əzhər məscidi (Qahirədə) aِلتِمَامِيٌّ ~ الامويّ Əməvilər məscidi (Dəməşqdə)

- اِلتِمَامِيٌّ 1) ümumilik, birlik; اِلتِمَامِيٌّ ~ اِلتِمَامِيٌّ ~ الطورانية panislamizm; اِلتِمَامِيٌّ ~ pantürkizm; اِلتِمَامِيٌّ ~ العربية panərəbizm; اِلتِمَامِيٌّ ~ المصلحة ~ mənafə ümumiliyi; 2) birlik, bütövlük; 3) əlaqə, bağlılıq; 4) ittifaq, liqa; اِلتِمَامِيٌّ ~ tar. Millətlər liqası; اِلتِمَامِيٌّ ~ الدول العربية Ərəb ölkələri liqası; اِلتِمَامِيٌّ ~ الشعوب البريطانية *tar.* Britaniya birliyi; 5) universitet; اِلتِمَامِيٌّ ~ مدير universitetin rektoru

- اِلتِمَامِيٌّ 1. universitet -i/-1; 2. universitet işçisi

جَمَاعٌ 1) birləşmə; cəm, yekun, məcmu; ...القول ان... 2) yığılma, dilbir olma, cinsi əlaqə; 3) yetərlilik

- جَمَاعٌ toplayan, yığan, toplayıcı, kolleksioner; ~ كهربائية *el. akkumlyator*

- جَمَاعَةٌ c. اتٌ 1) birlik, korporasiya; 2) cəmiyyət; icma; 3) qrup; camaat; 4) *hərb.* bölmə; 5) dəstə, guruh; ~ الرَّجُلِ a) ailə; b) arvad

- تداوير ~ كُتْلَوِيّ kolektiv; ~ المزرعة ~ kolektiv tədbirlər; ~ قتل کُتْلَوِيّ qət təsərrüfat; ~ قتل کُتْلَوِيّ qət

- جَمَاعِيَّةٌ kolektivlik; ~ القيادة ~ kollegiallıq, kolektiv rəhbərlik

- جَمْعٌ c. جُمُوعٌ 1) toplama, birləşdirmə; ~ شملهم *yaxud* dilbirlik, sözbirlik, birlik; 2) toplantı; 3) *riyaz.* toplama, cəmləmə; 4) iclas; 5) yığnaq, kütlə; 6) *qram.* cəm; ~ الكثرة ~ say çoxluğu bildirən cəm; ~ القلة ~ say azlığı bildirən cəm; ~ الد ~ cəmin cəmi; ~ اليد ~ yumruq

- جَمْعٌ c. أَجْمَاءٌ cəm, yekun, məcmu; bütövlük, tamlıq; ~ قرأ الكتاب o, kitabı büsbütün oxudu; ~ اليد (الكف) ~ yumruq

- جَمْعٌ c. جُمُعَةٌ ~ həftə; ~ الألام *din. həzinlik həftəsi (Pasxa ərəfasindəki sonuncu həftə)*; 2) ~ الد ~ *dini.* həzinlik cüməsi

- جَمْعِيٌّ *toplu*; ~ اسم الجنس *qram.* ümumi toplu isim

- جَمْعِيَّةٌ c. اتٌ 1) məclis; ~ التشريعية ~ qanunvericilik məclisi; 2) cəmiyyət; ~ الخيرية ~ xeyriyyə cəmiyyəti; 3) ittifaq, birlik, assosiasiya, liqa; ~ العمومية لمنظمة الامم المتحدة ~ Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş

Assambleyası; ~ الامم ~ *tar.* Millətlər birliyi; 4) çoxluq

جَمِيعٌ 1. cəm, yekun, məcmu; ~ بütöv-lükdə, məcmu halında; 2. bütün, hamı; ~ الناس ~ bütün insanlar; ~ هم ~ onlar hamısı

- جَمِيعَةٌ birləşmə, cinsi əlaqə

- جَمِيعٌ c. اتٌ 1) toplantı, yığışma, görüş yeri; 2) iclas; 3) cəmiyyət; kollektiv; ~ الانسانى (البشري) insan cəmiyyəti

- جَمِيعٌ toplantı iştirakçısı
- جَمِيعٌ c. مَجْمَعٌ 1) toplantı yeri; 2) iclas, qurultay, toplantı; ~ العلمى ~ elmlər akademiyası; ~ اللغة العربية ~ Ərəb dili akademiyası; 3) kompleks; 4) blok; ~ القلوب اخذ بمجامع القلوب ürəklərə yol tapmaq

- جَمِيعٌ toplayan, toplayıcı; ~ الكهرباء *el. akkumlyator*

- جَمِيعِيٌّ 1. akademik (*sif.*); akademiyaya aid; 2. akademik; akademiyanın əməkdaşı

- جَمُوعٌ 1. toplanmış, yığılmış, bir yerdə götürülmüş; ~ اوامرفوقا ~ bir yerdə və ya ayrıca; ~ الحروف ~ *poliq.* yığım; 2. c. مَجَامِيعٌ 1) cəm, məcmu; ümumi məbləğ; yekun; ~ *riyaz.* cəm; ~ مصانع التعدين ~ metallurgiya kombinatı; 2) kollektiv

- جَمُوعَةٌ c. اتٌ ~ məcmuə, toplu; kompleks; ~ النظام الشمسى ~ *yaxud* şemsiyə günəş sistemi planetləri; 2) kolleksiya; ~ النباتية ~ həşəratlar kolleksiyası; ~ الحشرية ~ bitkilər kolleksiyası; 3) qrup, qruplaşma; seriya; ~ الدم ~ qan qrupu

- جَمُوعِيٌّ global
جَمَكِيَّةٌ = جَوَامِكٌ, جَمَكِيَّاتٌ c. جَمَكِيَّةٌ

I جَمَلٌ (u) جَمَلٌ gözəl, qəşəng, yaxşı olmaq; ~ ويجمل بنا ان تلقى نظرة الى... هل يجمل بنا... nəzər salmaq; ...

...bizə yaraşarmı; جَمَلَ (u) toplamaq; birləşdirmək; cəmləmək; II جَمَلَ bəzəmək, yıx-yığış etmək, gözəlləşdirmək; zinət vermək (nə ilə —); III جَمَلَ 1) xoş, yaxşı, nəzakətlə rəftar etmək (kiminləsə); IV أَجَمَلَ 1) birləşdirmək, toplamaq, cəmləmək; 2) qısa ifadə etmək; 3) bir işi yaxşı görmək; V تَجَمَّلَ 1) bəzənmək; özünü yaraşığa salmaq; 2) ədəb-ərkanı, nəzakət qaydalarını gözləmək; şirin, nəzakətlə, xoş danışmaq; 3) dözmək; təmkin göstərmək; VI تَجَمَّلَ bir-birilə xoş rəftar etmək; bir-birinə xoş sözlər demək; X اِسْتَجَمَلَ gözəl saymaq, gözəl hesab etmək

- 1) اِسْتَجَمَلَ birləşdirmə, toplama, cəmləmə; 2) icmal, xülasə; qısa ifadə; جَمَلَ - 1) qısaca, yığcam şəkildə; جَمَلَ بوجھ الی - 1) ümumiyyətlə

- 1) اِسْتَجَمَلَ ümumi, yekun, ümumiləşdirici; جَمَلَ الی - 1) hərb. bir nöqtəyə yönəldilmiş zərbələr; 2) icmal -i/-1

- 1) تَجَمَّلَ (zahiri) nəzakət; 2) dözümlü

- 1) تَجَمَّلَ bəzəmə; جَمَلَ جراحة الی - 2) جراحة kosmetik vasitələr

- جَمَلَ الجراحة الی - 1) -i/-1; جَمَلَ البزءة bəzək bərpaedici (plastik) cərrahiyyə

- جَمَلَ gözəllik, qəşənglik, qanışirinlik, gözəşirinlik; cazibadarlıq; جَمَلَ صاحبة gözəl, məlahətli (qadın); جَمَلَ ربة (الإلهة) - 1) gözəllik ilahəsi, Venera, جَمَلَ علم estetika

- جَمَلَ c. جَمَلَ çarvadar, çodar

- جَمَلَ ات. جَمَلَ - 1) جَمَلَ bax: جَمَلَ ات. جَمَلَ

- جَمَلَ estetik; جَمَلَ المتعة estetik həzz; جَمَلَ الذوق estetik zövq; جَمَلَ القيم mənəvi dəyərlər

- جَمَلَ estetiklik, estetika

- جَمَلَ c. جَمَلَ dövə; بسنام ~ birhörgüclü dövə ~ ikihörgüclü dövə; بسنامين ~ yaxud ~ 1) ذوسنامين ~ ikihörgüclü dövə; بسنامين ~ zool. buqələmun; الماء ~ qutan; ليس لهم في الامر ~ ولا ناقة onların işə heç bir aidiyyəti yoxdur

- جَمَلَ حساب الی - 1) جَمَلَ hesabı (əlifbanın rəqəm mənası daşıyan hərfləri üzrə; bax: اجد)

- جَمَلَ c. جَمَلَ 1) cəm, məcmu; yekun; müəyyən say; sıra, bir neçə; أعطاهم ~ من النصائح ~ 1) o onlara bir neçə məsləhət verdi; القول ~ 2) bir sözlə; a) bir sözlə; b) topdan, hamı bir yerdə; c) kütləvi miqyasda; اعتقالات ~ 3) kütləvi həbslər; والمفروق ~ 4) yaxud ~ 5) kütləvi həbslər; القطاعي ~ 6) topdan və pərakəndə; تجار ~ 7) topdansatış alverçiləri; جملة ~ 8) bütövlükdə; في ~ 9) məcmu halında; وتفصيلا ~ 10) bütövlükdə və təfəsilatı ilə; وتفصيله ~ 11) ümumiyyətlə və xüsusilə; من ~ 12) o cümlədən; وحديثنا في ~ 13) sözarası ~ 14) o cümlədən ~ 15) bizə danışdı ki...; 2) خبرية ~ 16) qram. xəbər cümləsi; اسمية ~ 17) ismi cümlə; فعلية ~ 18) feli cümlə; معترضة ~ 19) ara cümlə

- جَمَلَ ات. جَمَلَ - 1) binanın qübbə şəklində olan yuxarı hissəsi; taxtapuş; çatı; qübbə; qoşaçatılı dam; جَمَلَ سطح damda at başı şəklində olan bəzək

- جَمَلَ tağlı; qübbəşəkili

- جَمَلَ 1. gözəl, qəşəng; xoşagəlimli; məlahətli; 2. yaxşılıq; yaxşı iş; lütf, iltifat; جَمَلَ اعتراف عرفان الی - 3) yaxşılıq bilmə, təşəkkür; جَمَلَ minnətdarlıq; جَمَلَ نكران الی - 4) çox cəzəli; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük; جَمَلَ جَمَلَ ناşükürlük

- مُجْمَلٌ 1. 1) cəmi; 2) qısa; 2. icmal; oçerk; sxem; qısa kurs (*məs., tarix kursu*); ... حاله ان ~ يظهر من ~ حاله ان...; ki...; و تقصيله (ب ~ ه) في bütövlükdə və təfsilatı ilə

- مُجْمَلٌ gözəlləşdirən, bəzədən, bəzəkçi
- مُجْمَلَاتٌ c. bəzək əşyaları (*gümüşdən, qiymətli daşlardan*)

جُمَانٌ topl. mirvari, inci
- جُمَانَةٌ c. at – mirvari dənəsi, inci dənəsi
جَمَهْرٌ toplamaq, yığmaq; تَجْمَهُرٌ toplamaq, yığışmaq, axışib gəlmək

- تَجْمَهُرٌ toplamaq, yığışmaq; yığın
- جَمَاهِيرِيٌّ kütləvi
- جَمَاهِيرِيَّةٌ kütləvilik, kütləvi xarakter, cəmahiriyyə

- جَمَهْرَةٌ toplanti, yığınaq; yığnaq, toplu
- جُمهُورٌ c. جَمَاهِيرٌ kütlə; dəstə; izdiham; guruh; xalq; الجماهير الغفيرة geniş kütlələr
- جُمهُورِيٌّ 1) ümumi, xalq -i/-ı; respublika -i/-ı; 2) respublikaçı

- جُمهُورِيَّةٌ c. at – respublika; آذربيجان ~ Azərbaycan Respublikası

- مُجْمَعٌ 1. toplanmış; 2. c. at – məcmuə, toplu; مجمعات العرب yaxud مجمعات العرب – islamaqədərki yeddi qəsidə toplusu (*ərəb poeziyasında əhəmiyyətində görə Müəlləqlərdən sonra ikinci yerdə duran*)

I جَنَّ (ə/u) 1) gizlətmək, örtmək; جَنَّ الليل gecə düşdü; 2) məch. aqlını itirmək, dəli olmaq; II جَنَّ 1) dəli etmək, aqlını başından almaq; 2) cinləndirmək; hirsəndirmək, qəzəbləndirmək; IV أَجَنَّ aqlını başından almaq, dəli etmək; 2) gizlətmək, örtbasdır etmək; V تَجَنَّ dəli olmaq; aqlını itirmək; VI تَجَانَ özünü dəliliyə vurmaq;

X اِسْتَجَنَّ pərdələnmək (*nə ilə* ب); 2) gizlənmək; 3) dəli hesab etmə

- جَانٌ cinlər
- جَانٌ = جَانَانِيَّةٌ c. جَانَانِيٌّ
- ثابت الـ c. أَجَانٌ can; qəlb; ruh; ~ ruhən möhkəm, qorxmaz

- جَانَانٌ, جَانَانٌ sipər
- جَانَانٌ dəlilik
- جَانَانٌ bağban
- جَانَانٌ hamç. جَانَانٌ topl. cinlər, ruhlar;

~ جَانَانٌ cinlər ələmi
- جَانَانِيٌّ cin
- جَانَانِيَّةٌ c. at – cin (*qadın şəklində*); pəri; البحر ~ su pərisi

- جَانَانِيَّةٌ c. جَانَانٌ, جَانَانٌ bağ; ~ əhl cənnət; اهل أسكنه الله cənnət əhli, əməlisalehlər; Allah onun yerini cənnət eləsin!; عصفور القنان cənnətlik; قارنقش عصفور الـ ~

1) daldalanacaq (*nədənsə qorunmaq üçün*); 2) sipər
- جَانَانٌ = جَانَانِيَّةٌ

- جَانَانِيَّةٌ 1) ağılsızlıq, dəlilik; ... من الـ ان ~ جَانَانِيَّةٌ cin vurdu başına; cinləndi; dəli oldu; فنون الـ məsəl. hərə bir cür başını itirib (*hər fənlərinin fənləri var*); 2) qəzəb, hirs; 3) maniya, mübtəlalıq, düşkünlük, iddia; ~ التعاضم

~ özəmətlilik iddiası; الحريق ~ piromaniya (*odlamağa meyillilik*); السرقة ~ kleptomaniya (*oğurluğa meyillilik*)

- جَانَانِيَّةٌ şiddətli, dəhşətli, məkrli, iblisənə
- جَانَانِيَّةٌ c. جَانَانِيَّةٌ rüşeym, embrion; علم الاجنة ~ embriologiya

- جَانَانِيَّةٌ c. جَانَانِيَّةٌ, جَانَانِيَّةٌ bağ, bağça

- جَانَانِيَّةٌ c. جَانَانِيَّةٌ bağban

- جَانَانِيَّةٌ rüşeym -i/-ı; embrional

- 1) yan xurcun (*atın belinə çatılmış xurcunlardan biri*); 2) yan, tərəf, böyür; *yaxud* بجنباته *nəyinsə daxilində*; *بین جنبات الحجره* otağın içində; *بین جنبات المسجد* məscidin divarları arasında; 3) kol

- *yan, köndölən* جُنُبِيّ

- 1) cənub; *لـ* cənuba tərəf, cənubda; 2) cənub küləyi; *شَرْقِيّ* ~ cənub-şərqi; *غَرْبِيّ* ~ cənub-qərbi

- cənubi; *القطب الـ* Cənub qütbü

- 1. (*yandan*) aparılan; 2. dinc, itaətkar

- *at* - *مُجَنَّبَةٌ* c. fligel, əsas binanın yanında

tikilmiş əlavə bina

جُنُبَادِيَّةٌ c. gimnastlar; akrobatlar

- *جُنُبَانٌ* c. gimnast; akrobat

- *جُنُبَانٌ* gimnastika (*müq. et. جُمْبَانٌ*)

- *جُنُبَانِيٌّ* gimnastika söz. *sif.*

- *جُنُبَانِيَّةٌ* = *جُنُبَانٌ*

جُنُجُلٌ = *جُنُجُلٌ*

I *جَنَحٌ* (ə) *جُنُوحٌ*, *جَنَحٌ* 1) qanadından, əlindən yaralamaq; 2) düşmək (*gecə düşdü*); 3) saya oturmaq (*gəmi saya oturdu*); 4) söy etmək, çalışmaq (*nəyə* الی); meyil etmək (*nəyə* الی); meyil göstərmək (*nəyə* الی); getmək (*nəyə* الی); II *جَنَحٌ* 1) qanad qoymaq, qanadla təmin etmək; *بديه* ~ əllərini yel-ləmək; 2) *məcaz.* qanad vermək, qanadlandırmaq; 3) kimisə taqsırlı bilmək, bir qəbahətdə günahlandırmaq; IV *أَجْنَحٌ* 1) meyil-ləndirmək, təhrik eimək (*nəyə* الی); 2) saya oturmaq (*gəmi*)

- 1) meyil edən (*nəyə* الی); meyilli; 2) başına hava gəlmiş; yolundan azmış;

2. 1) yan, böyür, tərəf; qabırğa; 2) günahkar, taqsırlı

- *بين جوانحه* *جَوَانِحٌ* c. qabırğa; *جَانِحَةٌ* c. qəlbində, ürəyində

- 1) qanad; 2) üzgəc; 3) fligel, korpus, pavilyon (*sərgidə*); 4) yan, tərəf, böyür; *hərb.* cinah; 5) pər (*məs., yel-vuranın, havadəyişənin*) 6) himayə; *هي تحت* o qadın onun himayəsindədir; 7) ətək (*paltarın*); *مَنْخَفُضٌ الـ* qolları yanına düşmüş; *الطائر* ~ *مَقْصُوصٌ الـ* qanadı sınımış; *على* ~ *الطائر* qanadı üstündə, sürətlə; *السرعَة* ~ *على* ildırımsürətli müharibə

- *جُنَاحٌ* günah; təqsir; cinayət; *عليه* لا جناح عليه ... günah olmaz ki...

- *جُنْحٌ* hissə (*gecənin*); *تحت* ~ *الظلام* gecənin qaranlığında

- *جُنْحٌ* tərəf, qırağ, kənar; *من الليل* ~ gecənin bir çağı

- *جُنْحٌ* c. pis iş, pis əməl, günah, taqsır

- *جُنُوحٌ* meyilli (*nəyə* الی)

- 1) meyillilik; 2) saya oturma

- *جُنِيحٌ*, *جُنِيحَةٌ* c. qanadçıq; *av.* eleron

- *جُنِيحٌ* = *جُنِيحٌ*

- 1) qanadlı, qanadları olan; 2) qanadlanmış

(*جند*) II *جَنَدٌ* cəlb etmək (*bir təşkilata*); orduya yığmaq; hərbi xidmətə çağırmaq; səfərbər etmək; *نفسه* ~ özünü səfərbər etmək (*nə üçün* الـ); *نə isə* etməyi (الـ) boynuna götürmək, öhdəsinə götürmək, təklif etmək; V *تَجَنَّدٌ* hərbi xidmətə girmək; 2) cəlb edilmək, səfərbər edilmək

- *تَجَنَّدٌ* hərbi xidmət keçmə

- *تَجَنُّدٌ* orduya yığım; orduya cəlb edilmə;

hərbi xidmətə çağırış; səfərbərlik; الجباري ~ icbari hərbi mükəlləfiyyət
 - جنود c. جُنُودُ ordu; hərbi hissə; جنود نظاميوني nizami ordunun əsgərləri; جنود المظلات paraşütçülər; جنود المجنّدة saysız-hesabsız ordu
 - جنديّ 1) əsgər, sırayı əsgər; hərbi; مستجد ~ orduya yeni çağırılmış; مجهول قير ~ naməlum əsgərin qəbri; 2) şahm. piyada; المقناة ~ bostan uyuğu
 - جنديّة 1) əsgərlik, hərbi xidmət; 2) hərbiçilər; 3) militarizm
 - جنديّ yeni əsgər, əsgərliyə yeni alınmış جندارمە jandarma
 جناب c. جنابٍ cırcırma
 جنبر basıb ütüləmək (paltarı)
 - جنبرة toxac (paltarı basıb ütüləmək üçün)
 - جنبرة 1) basıb ütüləmə (paltarı); 2) toxac (paltarı basıb ütüləmək üçün)
 جندارمە = جندرمە
 - جندرمي 1) jandarma -i/-ı; jandarma جندي topl. istridyə
 جنل yıxmaq, çevirmək, devirmək, aşırmaq
 - جنل c. جنالٍ daş; qaya; astana, kandar (çayda)
 - جنلة yıxmaq, çevirmə, devirmə, aşırmaq
 - جنولة, جنولا c. جنولات qondola
 جنز II جنز meyiti cənazəyə qoymaq; meyit üzərində dua oxumaq; dəfn etmək
 - جنز c. جنائرٍ dəfn mərasimi; dəfn صلاة ~ جنزات c. جنزات cənazə; جنزات ~ cənazə namazı
 - جنزايّ dəfn -i/-ı
 شراب ~ (زنجبيل) جنزبيل zəncəfil suyu; كعك ~ zəncəfilli kökə
 جنزر mis oksidi ilə, yaşıl boya ilə örtülmək
 - جنزرة, جنزارة, جنزار mis oksidi, yaşıl boya

- جنزير (müq. et: زنجير) c. جنزير zəncir; جنزير لتوصيل zəncirin halqası; جنزير الحركة transmissiya; 2) tırtıl; جنزير الحرارة traktorun tırtıları
 - جنزير mis oksidi ilə örtülmüş; tırtılı
 جنس II جنس 1) eynicinsli etmək; bənzətmək; 2) naturallaşdırmaq, vətəndaşlıq haqqı vermək; 3) çevirmək, döndərmək; 4) həmahəng etmək; eyni cür səsləndirmək; جنس ~ الرياز. kəsirləri eyni məxrəcə gətirmək; III جنس 1) eyni, bənzər, həmcins olmaq; 3) ikimənalı ifadələr işlətmək; 4) əyləndirmək; tay-tuş olmaq, cur olmaq, yoldaşlıq etmək; V جنس oxşadılmaq, bənzərdilmək; qram. assimilyasiya olmaq; 2) naturallaşdırılmaq; بالجنسية ~ təbəəliyi, vətəndaşlığı qəbul etmək; VI جنس bənzətmək, həmcins olmaq
 - جنس 1) bənzərlik, oxşarlıq; həmcinslik; miner. izomorfizm; جنس ~ عدم həmcins olmama; 2) tam uyğunluq
 - جنس naturallaşma; təbəəliyi, vətəndaşlığı qəbul etmə
 - جنس naturallaşdırma, vətəndaşlıq haqqı vermə
 - جنس 1) uyğunluq; həmahənglik; 2) sözoynatma; üslub. cinas, paronomaziya
 جنس ~ البشري 1) biol. cins; جنس ~ البشري bəşər cinsi; 2) sort, növ; 3) qəbilə, irq, cinsiyyət, milliyyət; جنس ~ هو مصري o, milliyyətçə misirlidir; a) onun həmvətənləri; b) kişilər; جنس ~ بنات a) onun (qadının) həmvətənləri; b) qadınlar; جنس ~ اولاد onun qəbilənin, millətin və s. nümayəndələri; علم ~ البشرية antropologiya; جنس نظرية الاجناس irqi nəzəriyyə;

5) *gram.* cins; ~ اسم الجنس (*c.* اسماء الاجناس) *gram.* ümumi isim

- 1) جنسيّ irqi; qəbilə -i/-ı; milli; 2) cinsi; ~ اتصال cinsi əlaqə; ~ لا a) cinsiyyətsiz; qeyri-cinsi; b) apatrid, vətəndaşlığını itirmiş şəxs

- 1) جنسيّة 1) milliyət (*millətə mənsubluq*) 2) təbəəlik; vətəndaşlıq; ~ عديم apatrid; ~ اختار vətəndaşlığı qəbul etmək اسقط عنه (سلب, سحب) kimisə vətəndaşlıqdan məhrum etmək; ~ اللا a) apatridizm; b) cinsiyətsizlik; 3) cins

- متجانس eyni, həmcins, homogen
- مجانس bənzər, oxşar
- 1) مجانسة bənzərlik, oxşarlıq; həmcinslik; 2) öyləndirmə
- مجنس cins olmayan; qanı təmiz olmayan; 2) düdəmə, mələz

I جَنَفٌ (ع) doğru yoldan çıxmaq (عن); 2) özbaşınalıq etmək; ədalətsizlik etmək (*öz vəsiyyətinə*); III جَانَفٌ çəkinmək, kənar gəzmək; VI تَجَانَفٌ çəkinmək (*nədən*); boyun qaçırmaq (عن *nədən*); meyil göstərmək (*نəyə* الی, لـ)

- جَنَفٌ zülm, ədalətsizlik
جَنَفِصَةٌ, جَنَفَاصٌ parça

جَنَلٌ *bax:* جَنَلٌ
جَنَلَةٌ *c.* ات – qısa tuman, yubka

I جَنِيٌّ (i) 1) جَنِيٌّ yığmaq, dərmək (*meyvə*); məhsul yığmaq; *məcaz.* bəhrəsini görmək; xeyir götürmək, faydalanmaq; جَنِيٌّ (i) 2) جَنِيَّةٌ cinayət işlətmək (*kimə qarşı* علی); *məsəl.* insanın özü-özünə elədiyini heç kəs etməz; başına nə gəilrsə, öz ucbatından gəlir; V تَجَنَّى günah-

landırmmaq; cinayətdə ittiham etmək; kiməsə (علی) münasibətdə alçaq hərəkət etmək; kiməsə (علی) böhtan atmaq; kiminsə (علی) qeybətini qırmaq; علی الحقيقة ~ haqqı qoyub nahaqqı tutmaq; VIII اِجْتَنَى yığmaq, dərmək (*meyvə*)

- تَجَنَّى cinayətdə ittiham etmə (*kimə* علی); kiməsə (علی) münasibətdə alçaqlıq etmə; kiməsə (علی) böhtan atma; qeybət etmə (*kimin barəsində* علی); ... التجنى ان ədalətsizlik olardı ki...

- 1) جَانَةٌ *c.* جَانِيَّةٌ q. جَانٌ yığan, dərən (*meyvə*); 2) جَانِيٌّ cinayətkar; günahkar
- جَانِيٌّ cinayət -i/-ı; cinayətkar
- ات *c.* جَانِيَّةٌ – cinayət
- جَانِيٌّ tər meyvələr (*üzüm, xurma və s.*)
- جَانِيٌّ *c.* جَانِيَّاتٌ yığım; məhsul yığımı
- جَانِيٌّ *c.* مَجَانٌ 1) meyvələrin yığım yeri; bağı; 2) *məcaz.* qaynaq

- جَانِيٌّ yığılan; yığılmış; ~ عليه a) zərərçəkən; b) cinayətin qurbanı
جَانِيٌّ ~ انگلیزی ~ ingilis funtu; ~ مصري ~ Misir funtu; ~ استرليني ~ funt sterlinq

1) جَهَابَةٌ *c.* جَهْدٌ, جَهْدٌ görkəmli insan; bilici; 2) زِرْعٌ, دِرْبَاعٌ adam, bacarıqlı adam, hərif
I جَهْدٌ (ə) 1) جَهْدٌ çalışmaq; səy göstərmək; cidd-cəhd etmək; mübarizə aparmaq (*çətinliklərlə*); ... جهده الاقصى لـ ~ var gücü ilə səy göstərmək; 2) يَوْمٌ; əldən salmaq (*xəstəlik haqqında*); III جَاهِدٌ var gücünü qoymaq; mübarizə aparmaq, vuruşmaq (*nə uğrunda* في سبيل الدين); (في سبيل) cihad etmək; IV اُجْهَدٌ 1) zəhmətə salmaq, zəhmət vermək; gərgin qüvvə sərf etmək; ~ الذاكرة ~ hafizəsinə, yaddaşına güc vermək;

~ özünü yormaq (*nə ilə* —); 2) yor-
maq, əldən salmaq, üzmək; VIII *إِجْتَهَدَ*
1) çalışmaq, cidd-cəhdlə etmək; 2) *fiqh.*
ictihad etmək – şəriət məsələləri ilə bağlı
müstəqil rəy bildirmək (*bax*: *إِجْتِهَادٌ*)

- *إِجْتِهَادٌ* 1) cidd-cəhd; səy; çalışqanlıq;
2) *fiqh.* ictihad – ən yüksək bilik səviyyə-
sinə yetişmə və bəzi fiqh-ilahiyyat məsə-
lələrini müstəqil həll etmək haqqı qazanma
الشرع في الشرح şəriət məsələlərinin mötəbər
şərhi; في المسائل القضائية *fiqh* məsələ-
lərini müstəqil həll etmək haqqı; 3) müstəqil
yaradıcılıq, (*qaynaqların*) müstəqil tədqiqi

- *إِجْتِهَادِيٌّ* ictihadi; müstəqil tədqiqata
əsaslanan

- *إِجْتِهَادٌ* yorma, əldən salma, üzmə

- *فِي* *إِجْتِهَادٌ* cidd-cəhd; cihad; mübarizə; في *الله*
سبيل الدين *Allah* yolunda cihad, mübarizə

- *جِهَادِيٌّ* 1) cihada aid olan; mübariz

- *جِهَادِيَّةٌ* cihad xidməti

- *جُهْدٌ* c. *جُهْدٌ* 1) cəhd; cidd-cəhd; zəhmət;
بذل *جُهْدٌ* böyük zəhmətlə; *بذل* *جُهْدٌ*
... *في* *الجهد* nə üçünsə bütün gücünü sərf
etmək; 2) *الـ* *العالي* (المتوسط , *المنخفض*)
gərginlik; (orta, alçaq) gərginlik;
... *أقسم* *جهد* *إيمانه* *ان*... o, and-aman elədi ki...

- *جُهْدٌ* güc, qüvvə; bacarıq; gərginlik;
cidd-cəhd; səy, zəhmət; *الطاقة* ~ gücü
çatdıqca, var gücü ilə; *المستطاع* ~ *yaxud*
الاستطاعة ~ imkana görə; ما *باعد* *جهد*
qədər; ما *يستطيع* *جهد* qədər

- *جِهْدِيٌّ* son dərəcə çətin, ağır

- *مُجَاهِدٌ* mücahid (*haqq iş uğrunda*); müba-
riz, döyüşçü

- *مُجَاهَدَةٌ* 1) mücahidə; cidd-cəhd; 2) müba-
rizə

- *مُجْتَهَدٌ* 1) çalışqan, zəhmətkeş, cidd-
cəhd göstərən; 2) müctəhid, yüksək (*fiqhi-
hüquqi*) bilik dərəcəsinə yetişmiş; *الائمة*
المجتهدون müctəhid imamlar, qaynaqların
sərbəst tədqiqi əsasında müstəqil rəy bil-
dirən şəriət alimləri

- *مُجْتَهَدٌ* yorğun, əldən düşmüş, üzülmüş

- *مَجْهُودٌ* c. *ات* - cidd-cəhd, səy, zəhmət;
enerji; *بذل* bütün gücünü sərf etmək;
ذهبت *مجهوداتهم* onların zəhməti hədəf
getdi

I *جَهْرٌ* (ə) *جَهْرٌ* (ə) bərkdən, uca
səslə danışmaq; 2) açmaq, elan etmək;
etiraf etmək; bir işi hamının gözü qarşı-
sında etmək (—); *جَهْرٌ* (u) *جَهْرَةٌ* bərk, cin-
gilti olmaq (*səs*); II *جَهْرٌ* *fon*. cingilti
etmək; gurlaşdırmaq; III *جَاهِرٌ* açıq, hamı-
nın yanında danışmaq, elan etmək, bəyan
etmək; bildirmək, ifadə etmək; *ها برأيه* o
öz fikrini ona (*o qadına*) açıq bildirdi;
VI *تَجَاهَرٌ* açıq çıxış etmək

- *جُهْرٌ* 1) *جُهْرٌ* c. *جُهْرَاءٌ* q. *أَجْهَرٌ*
gündüz korlu-
ğundan əziyyət çəkən; 2) yaxıngörən

- *جَاهِرَةٌ* mikroskop

- *جَهْرٌ* aydınlıq, aşkarlıq; *أجهر* aydın, aşkar;
açıq-aşkar; *ونهارا* *أجهر* günün günorta çağı

- *جَهْرٌ* 1. aydın, açıq, aşkar; *أجهر* aydın,
aşkar olaraq; bərkdən, ucadan; 2. aydınlıq,
aşkarlıq, açıqlıq

- *جُهْرِيٌّ* (*zahiri*) görünüş, görkəm

- *جَهْرَةٌ* açıqlıq, aşkarlıq; *جَهْرَةٌ* açıq, aşkar,
gur, bərkdən, ucadan

- *جَهْرِيٌّ* açıq, aydın

- *جَهْرِيٌّ* cingiltili, gur, bərk (*səs*); *أجهر* bərk-
dən, ucadan

- *جَهْرِيٌّ* bərk, uca, gur, yoğun; bas;

الـ *الاول* bariton

- مَجْهَرٌ 1) bərk, ucasəsli, gur-səsli; reproduktor, səsucaldan
 - مَجْهَرٌ bərk, gur, uca
 - مَجْهَرٌ fon. gurlaşdırılmış, gur
 - مَجْهَرٌ¹ = مَجْهَرٌ
 - مَجْرٌ² c. مَجَاهِرٌ mikroskop; الكهربيّ ~ elektrik mikroskopu; الـ ~ elektron mikroskop
 - مَجْهَرِيٌّ 1) mikroskop -i/-ı; 2) mikroskopik
 - مَجْهَرِيَّةٌ mikroskopiya
 - مَجْهَوْرٌ fon. cingiltili, gur
 I جَهْرٌ (ə) جَهْرٌ axırına çıxmaq, nəfəsini kəsmək (kimin (على); II جَهْرٌ 1) hazırlamaq; təchiz etmək (nə ilə —); 2) cehiz hazırlamaq (gəlin üçün); IV أَجْهَرٌ = I; V تَجَهَّرٌ hazır olmaq, təchiz edilmək; hazırlaşmaq, təchiz olunmaq
 - تَجَهَّرٌ təchiz etmə; hazırlama
 - تَجْهِيْرَاتٌ c. təchizat; avadanlıq
 - تَجْهِيْرِيٌّ hazırlıq -i/-ı
 - تَجْهِيْرِيَّةٌ c. at – hazırlıq sinfi
 - تَجَاهِرٌ hazır; ملابس hazır paltarlar
 - أَجْهَرَةٌ c. جَهَارٌ 1) bütün zəruri şeylər; təchizat; avadanlıq; 2) cehiz (gəlinin); 3) aparat; الدولة ~ dövlət aparatı; 4) cihaz; maşın; qurğu; الارسال (اللاسلكي) ~ radio ötürücü; الـ ~ elektron hesablayıcı maşın, EHM; الرادار ~ radar; لتكثيف الهواء ~ havanı dəyişdirmək üçün cihaz, kondisioner; 5) anat. sistem, orqan, cihaz, aparat; دموي ~ qan sistemi; عصبِيّ ~ əsəb sistemi; هضمِيّ ~ həzm cihazı; حيّ ~ canlı orqanizm

- مُجَهَّرٌ 1) təchiz edilmiş (nə ilə —); 2) hazır; ملابس hazır paltarlar
 - أَجْهَشٌ IV بالكاء ~ hönkürməyə, ağlamağa hazır olmaq
 - أَجْهَشَةٌ c. ات. أَجْهَشَةٌ – ağlama; hönkürtü
 - أَجْهَضٌ IV أَجْهَضٌ uşaq saldırmaq; abort əməliyyatı etmək; ست المرأة ~ qadın uşaq saldı; vaxtından qabaq doğdu; مطالبه ~ kiminsə tələblərini yerinə yetirməkdən imtina etmək
 - إِجْهَاضٌ uşaqsalma; abortetmə; abort
 - جَهَاضٌ cərrah-ginekoloq
 - إِجْهَاضٌ = جَهَاضٌ
 - جَهِيْضٌ, جَهِيْضٌ salınmış uşaq, vaxtından qabaq düşmüş uşaq; ölü doğulmuş uşaq
 - مُجْهَضٌ abortiv
 I جَهْلٌ (ə) جَهْلٌ, جَهْلَةٌ 1) cahil olmaq; 2) axmaq olmaq; 3) düşüncəsiz olmaq; 4) bilməmək; لا يجهل هذا احدٌ yaxud لا يجهل هذا انسان adam yoxdur ki, bunu bilməsin; bunu bilməyən yoxdur; II جَهْلٌ 1) cahillikdə ittiham etmək; 2) cahillik yaymaq, cahillikdə saxlamaq; VI تَجَاهَلَ 1) özünü bilməməzliyə vurmaq; 2) hesabləşmamaq (nə ilə), saya almamaq (nəyi); saymamaq, əhəmiyyət verməmək, məhəl qoymamaq; X اِسْتَجْهَلَ cahil hesab etmək
 - جَهْلٌ q. جَهْلَةٌ c. جَهْلٌ çox cahil
 - جَهْلٌ saymama, saya almama, əhəmiyyət verməmə; من جهل او من ~ cahillik ucbatından yaxud saymazlıqdan
 - جَهْلٌ 1) cahil; 2) axmaq; nadan, savadsız, avam
 - جَاهِلِيٌّ 1. cahili; islamaqədərki dövrdə yaşamış; العصر الـ ~ büt-pərəst
 - جَاهِلِيَّةٌ 1) cahillik; 2) büt-pərəstlik; الـ ~ yaxud الجاهلاء الـ ~ cahiliyyət, islamaqədərki dövr

- 1) جَهَالَةٌ axmaqlıq; axmaq hərəkət; 2) cahillik, cəhalət, nadanlıq

- 1) جَهْلٌ axmaqlıq; 2) bilməməzlik, cahillik, nadanlıq, avamlıq; ~ من nadanlıqdan, avamlıqdan; ولسنا من الـ بحيث نفكر في ذلك biz o qədər də axmaq deyilik ki, bu barədə fikirləşək; 3) düşüncəsizlik; 4) təcrübəsizlik

- 1. جَهُولٌ son dərəcə cahil, nadan; 2. key, kütbeyin, ayam

- 1) مَجَاهِلٌ c. مَجْهَلٌ tədqiq edilməmiş, öyrənilməmiş yer; صحراء مجاهل Səhranın tədqiq edilməmiş yerləri; 2) səhra

- 1) مَجْهُولَاتٌ , مَجَاهِيلٌ c. مَجْهُولٌ 1) məchul, naməlum, müəmmal, əsrarəngiz; ~ الاصل ~ naməlum mənşəli; 2) həməç. الاسم ~ anonim; عُدَّ في izi-sorağı olmamaq; ~ العين والاثار ~ naməlum qismində sayılmaq; 2. 1) qram. məchul növ; ~ لصيغة yaxud ~ للفعل felin məchul növü; 2) riyaz. məchul; bir neçə məchullat ذات معادلة bir neçə məchullu tənlik

- مَجْهُولِيَّةٌ məchulluq, naməlumluq

I جَهْمٌ (ə) جَهْمٌ 1) qaşqabaqlı baxmaq; 2) qaşqabaqlı qəbul etmək (kimi); qaraqabaq qarşılamaq; جَهْمٌ (u) جَهْمَةٌ qaşqabaq tökmək; mısmırığımı sallamaq; üz-gözünü turşutmaq; tutulmaq; V تَجَهَّمَ 1) qaşqabaq tökmək; tutulmaq, qanı qaralmaq; ~ الجوِّ a) qaranlıq düşdü; b) məcaz. vəziyyət gərginləşdi; 2) qaşqabaqlı, tutqun nəzərlərlə baxmaq (kiməsə təs. halda və yaxud لـ)

- جَاهِمٌ tutqun, qaşqabaqlı, üzügülməz

- جَاهِمٌ topl. qara, tutqun buludlar (yağışsız)

- جَاهِمَةٌ qaraqabaqlıq, qaşqabaqlılıq, tutqunluq, üzügülməzlik

- جَاهِمٌ qaşqabaqlı, qaraqabaq

- جَهْمٌ = مُنْجَهَمٌ

(جَهْنَمٌ q. cəhənnəm)

- جَهْنَمِيَّةٌ cəhənnəm -i/-1; آلة ~ cəhənnəm maşını

وجه bax: جَهَّةٌ

(جَهْوٌ) II جَهْوٌ açmaq, aralamaq, genişləndirmək (yararı)

- جَهْوَةٌ q. جَهْوَةٌ çılpaq, örtülməmiş; بيت ~ üstü örtülməmiş ev; داز رأس ~ baş

وجه جَهْوِيٌّ bax: جَهْوِيٌّ

اجواء (1) جَوَاءٌ , أجواءٌ c. جَوٌّ hava, atmosfer; اجواء البلاد ölkənin hava məkanı; سلاح الجوِّ hərbi-hava qüvvələri; جَوٌّ hava ilə, təyyarə ilə; 2) məcaz. atmosfer, şərait; من الودِّ dostluq və mehribanlıq şəraitində; qarşılıqlı anlaşma şəraitində; جَوٌّ من المبدئية ~ جَوٌّ من المبدئية müzakirələr yüksək prinsiplilik şəraitində keçdi; 3) göy; 4) geniş vadi; 5) hava; iqlim; 6) məcaz. əlverişli zəmin; münasib şərait; 7) fiz., tex. (bir) atmosfer (təzyiq ölçərkən); الجوِّ النفسي hal, əhval-ruhiyyə; اخلى الجوِّ sığınacağı olmamaq; sərbəst buraxmaq (kimi لـ)

- أجوائِيٌّ meteoroloq

- جَوًّا , جَوًّا xalq dil. içəridə

- جَوًّا دَخِلِيٌّ , جَوًّا دَخِلِيٌّ daxili, içəri

- جَوِّيٌّ 1) hava -i/-1; ~ اسطول hava donanması; ~ غارة hava hücumu;

2) atmosfer -i/-1; ظواهر جوِّ atmosfer hadisələri; سوء الجوِّ hava şəraiti, hava; علم الارصاد pis hava şəraiti; علم الارصاد meteorologiya; ~ الضغط hava təzyiqi;

3) hava -i/-1; ~ حجر meteorit; 4) radio antenna

- جَوِّيَّاتٌ c. hava, atmosfer şəraiti

- جَوِّفَةٌ bot. quvafa (meyvə və ağac)

جول *bax*: جُوال
 جُوال = جَوَالِيْق , جَوَالِقِ c. جَوَالِقِ
 ات c. جُوال – *tex*. aralıq, ara qat
 جلد ~ جَوَانَتِيَاتِ c. جَوَانَتِيَاتِ
 ǝlcək; ǝlcəklər; صوف ~ ǝlcəklər; ǝlcəklər

I جَوَابِ (u) جَابِ (جوب) I səyahət etmək; dolanmaq; gəzib dolanmaq; başdan ayağa öyrənmək; 2) nüfuz etmək, içinə girmək; 3) yarıb keçmək; yarmaq; 4) kəsmək; biçmək; 5) *xalq dil.* gətirmək; III جَوَابِ cavab vermək (*kimə*); IV أَجَابِ 1) cavab vermək; ھـ ~ kiminsə sualına cavab vermək; etiraz etmək; 2) cavab vermək; müvafiq olmaq (*nəyə* – الی); qane etmək; 3) razılaşmaq (*nəyə* الی); VI تَجَاوَبِ 1) bir-birinə cavab vermək; 2) uyğun gəlmək; 3) səsləşmək; 4) əks-səda vermək; VII اِنْتِجَابِ keçmək; dağıdılmaq (*əndişə, qaranlıq haqqında*); VIII اِجْتَابِ tədqiq etmək, öyrənmək; ھـ ~ yer üzünü gəzib dolanmaq; X¹ اِسْتِجَابِ diqqətlə dinləmək (*yalvarışı*); cavab vermək (*səsə*); eşitmək (*kimisə* – الی); X² اِسْتِجْوَابِ dindirmək; sorğu-sual etmək; 2) sorğu göndərmək (*məs., parlamentdə*)

– 1) cavab; ... اجابة على... cavab olaraq; 2) yerinə yetirmə, əməl etmə; ھـ ~ xahişinizi yerinə yetirərək; 3) razılıq; 4) itaət

– 1) اِسْتِجَابَةَ 1) əməl etmə, yerinə yetirmə (*xahişi*); ... اطلبكم ~ xahişinizi yerinə yetirərək; 2) uyğunluq (*nəyə* – الی); 3) reaksiya, əks-səda
 – ھـ ~ اِجْتِجَابِ c. ات – 1) dindirmə; اخصوم ~ *hüq.* tərəflərin dindirilməsi; 2) sorğu; parlament sorğusu

– اِنْتِجَابِ dağılma, keçib getmə (*dumanın, buludun və s.*)

– ھـ جَائِيَّةِ c. جَوَانِبِ yenilik, xəbər
 – ھـ جَوَابِ 1) جَوَابَاتِ , أَجْوَبَةٌ c. جَوَابِ replika, atmaca; 3) *xalq dil.* məktub; 4) *mus.* oktava
 – ھـ جَوَابِ 1. səyahət edən; gəzən, gəzib dolan; 2) dənizdə çox üzən (*gəmi*); 2. səyyah; yolçu; turist

– ھـ جَوَابَةَ görkəmli səyyah
 – ھـ جَوَابِي رسالة ھـ cavab –i/-ı; مکتوبu

– ھـ جَوَابِ 1) gəzmə, dolaşma, səyahət; 2) öyrənmə; 3) nüfuz etmə

– ھـ جَوَابِ q. yubka; ھـ قَصِيْرَةٌ ~ qısa yubka
 – ھـ جَوَابِ c. جَوَابِ 1) dəlik; 2) kəsik yer, açıq yer (*qadın paltarında*)

– ھـ مَجَابِ c. مَجَابِ burğu
 – ھـ مَجَابِ cavab verən; ولا سمیع lakin nə cavab verən var, nə eşidən

ھـ جَوَابِ cüt
 ھـ جَوَابِ *tibb.* boğaz uru; qalxanvari vəzi

I جَوَابِ (u) جَوَابِ məhv etmək, həlak etmək; süpürüb atmaq; IV أَجَابِ tələf etmək, məhv etmək; VIII اِجْتَابِ 1) məhv etmək, tələf etmək, həlak etmək; viran etmək, xaraba qoymaq (*məs., ölkəni*); 2) süpürüb aparmaq; götürüb aparmaq (*dalğa, sel haqqında*); sürətlə, gurultu ilə keçib getmək (*fırtına, dalğa, təttil və s.*)

– ھـ جَائِيَّةِ c. جَوَابِ 1) bəla, fəlakət, müsibət; 2) fırtına, tufan, boran; 3) taun

ھـ جَوَابِ مَفْرَشِ مِنَ الـ الاخضر mahud; ھـ جَوَابِ yaşıl mahud süfrə; ھـ مَسْحِ kiminsə qarşısında quyruq bulamaq, yaltaqlıq etmək, alçalmaq

I جَوَابِ 1) جَوَابِ , جَوَابِ üstün olmaq; 2) əla keyfiyyətli olmaq; ھـ جَوَابِ 2) جَوَابِ səxavətli olmaq; səxavətlə pay vermək (–);

fəda etmək, qurban vermək (*nəyi* بـ); لا (الزمان) bu çox nadir hallarda olur; ست العين göz yaşını tökmək; ست السماء göydən yağış tökmək; بنفسه ~ özünü fəda etmək; بالنفس الاخير ~ canı çıxmaq; ölmək; II جَوْدٌ 1) keyfiyyətini yüksəltmək; yaxşılaşdırmaq; 2) təcvid etmək, avazla oxumaq (*Qurani*); IV أَجَادٌ 1) bir işi yaxşı, əla görmək; المضع ~ yaxşı-yaxşı çeynəmək; 2) yaxşı, gözəl danışmaq; العربية ~ ərəb dilini yaxşı bilmək; ərəb dilində yaxşı danışmaq; 3) yaxşılaşdırmaq; V تَجَوَّدٌ yaxşısını seçmək; VI تَجَاوَدَ kimin daha yaxşı olduğunu müəyyən etmək, yarışmaq (*nədə* في); X اِسْتَجَادَ nəyisə yaxşı, əla hesab etmək

- اِجَادَةٌ əla, yaxşı, kamil yerinə yetirmə; kamillik (*nədə* في)

- تَجَوَّدٌ təcvid, avazla oxuma (*Qurani*)

- جَوَادٌ c. 1 جَيَادٌ at; cins at; çapağan at; löh-rəm at

- جَوَادٌ c. 2 أَجَوَادٌ, أَجَوَادٌ səxavətli, comərd, əli-açıq adam

- جَوْدٌ bərk yağış

- جَوْدٌ səxavət; comərdlik

- جَوْدَةٌ üstünlük; yüksək keyfiyyət, yaxşı cəhət

- جَيَادٌ c. جَيَادٌ 1) yaxşı, əla, gözəl, üstün; علم جَيَادٌ çox yaxşı bilmək; ~ yaxşı, əla; جَيَادٌ ~ əla (*qiymət*); 2) səxavətli

- مَجَوَادٌ çox səxavətli

- مَجِيدٌ mahir, bacarıqlı

جَوْدَارٌ çovdar; ~ خبز الـ çovdar çörəyi

I جَوْرٌ 1) aralanmaq, çəkil-mək; uzaqlaşmaq, sapmaq (*nədən* عن); عن ~ yoldan sapmaq; 2) cövr etmək, zülm etmək (*kimə* على); 3) sıxmaq, əzmək; zor

işlətmək (*kimə qarşı* على); على الارض ~ yeri özbaşına tutmaq, torpağı zəbt etmək; II جَوْرٌ kimisə cövr etməkdə, cəfa etməkdə günahlandırmaq; III جَاوَرَ 1) qonşuluqda yaşamaq; qonşuluqda olmaq; həmhüdüd, yanaşı olmaq; yapışıq olmaq; 2) mücavirlik etmək, pırə və ya məscidə xidmət etmək, məscidin yanında dinin təbliği ilə məşğul olmaq; في الازهر ~ əl-Əzhərin tələbəsi olmaq; ~ ölmək; IV أَجَارَ himayədarlıq etmək; kömək, yardım göstərmək; müdafiə etmək; VI تَجَاوَرَ qonşuluqda yaşamaq; qonşuluğunda olmaq; X اِسْتَجَارَ kömək, himayə istəmək (*kimdən* بـ)

1) جَوْرَةٌ c. جَائِرٌ - cövr edən; qəddar, zalım; 2) ədalətsiz; ~ ədalətsiz müharibə; 2. müstəbid

اجوار qonşu; yaxın; الجوار At. ~ جَارٌ وَاِنْ جَارَ qonşular; الغريبيون qonşu zülm etsə də qonşuluğunda qalır

- جَوْرَةٌ c. جَوْرَةٌ - qonşu qadın

- جَائِرٌ ayaqqabı qəlibi

1) جَوَارٌ qonşuluq; yaxınlıq; ~ kimin-sə qonşuluğunda; حسن الـ yaxşı qonşuluq; 2) himayə; ~ رِبَةً انتقل الى yaxud ~ الله الى دعاه الله الى ~ ölmək

جَوْرٌ cövr, cəfa; zülm, zorakılıq; qəddarlıq; ədalətsizlik; özbaşınalıq

1) جَوْرٌ, جَوْرَاتٌ c. جَوْرَةٌ - çuxur (*döşəmədə*); oyuq, çala

جَوْرِيٌّ həmç. Dəməşq qızılgülü

جَوْرَةٌ qonşuluq

جَوْرٌ qonşu, həmhüdüd

1. جَوْرٌ həmhüdüd, yanaşı, qonşu, yapışıq; الزاويتان الـ riyaz. qonşu bücaqlar;

2. mücavir, pir və ya türbə yanında xidmət edən, dini təbliğ edən şəxs; ilahiyyətçi tələbə; في الأزهر ~ əl-Əzhərin tələbəsi

- مجاورَة 1) qonşuluq; ~ حسن الـ yaxşı qonşuluq; 2) mücavirlik

- مجير 1. himayə göstərən; 2. himayəçi
جورَب c. جورَب corab; قصير ~ qısa corab;
~ حمالة الـ corabbağı, dizbağı

I جَوْرَبُ 1) keçmək; keçib getmək; 2) verə bilmək (*imtahanı*), çıxmaq (*imtahanından*); 3) caiz, icazəli olmaq; icazə verilmək; لا يجوز olmaz, caiz deyil; 4) baş tutmaq, keçmək, əmələ gəlmək; هذه الحيلة عليها; لم تجز هذا hiylə baş tutmadı; II جَوْرَبُ icazə vermək, caiz saymaq; 2) səlahiyyət vermək; 3) *xalq dil.* evləndirmək; ərə vermək (*müq. et.* زَوْج); III جَوْرَبُ 1) ötmək, aşmaq; هذا يجاوز هذا buna onun gücü çatmaz; 2) həddi aşmaq; pozmaq (*məs., qanunu*); 3) keçmək (*nədən nəyə* الـ); عن ذنبه ~ günahından keçmək; IV أجاز 1) icazə vermək, izn vermək, ixtiyar vermək; 2) vermək; 3) mükafatlandırmaq (*nə ilə* بـ), savabını vermək; 4) yerinə yetirmək; keçirmək; قرارا ~ qərarı keçirmək; 5) diplom vermək (*kimə* في); 6) keçirmək, göndərmək (*vasitasilə* عبر); V تَجَوَّرَ 1) lazım olduğundan az etməyi özünə rəva bilmək; 2) (*nədəsə* في) yarıtmaz olduğunu göstərmək; 3) məcazi ifadə işlətmək; 4) *xalq dil.* evlənmək; ərə getmək; evli olmaq; ərli olmaq (*müq. et.* تَزَوَّج); VI تَجَاوَزَ 1) həddi aşmaq; kənara çıxmaq; ötmək; السبعين ~ yaşı yetmiş ötüb; 2) dolanmaq; yanından ötüb keçmək; 3) kəsmək, qabağını kəsmək, aradan qaldırmaq; كل المشاكل ~ bütün çətinlikləri aradan qaldırmaq; 4) çəkinmək;

imtina etmək (*nədən* عن); VIII إجتاز 1) keçmək; aşmaq; addamaq; çevrilmək; امتحانا ~ imtahanı verə bilmək; 2) çəkmək, qatlaşmaq, dözmək; ضائقة ~ çətinliyə qatlaşmaq; 3) aradan qaldırmaq; öhdəsindən gəlmək; keçmək (*manələri*); X إستجاز 1) icazə istəmək; 2) diplom verilməsi barədə xahiş etmək
- إجازات التصدير 1) icazə; ات c. إجازة - إخراج (الاستيراد) ixrac (*idxal*) lisenziyaları; 2) şəhadətnamə; diplom (*elmi dərəcənin verilməsi barədə*); الـ ekzekvatura; 3) məzuniyyət; مدفوعة ~ ödənişli məzuniyyət; سنوية ~ *yaxud* إعتيادية ~ növbəti məzuniyyət; مرضية ~ xəstəliyə görə məzuniyyət; الحمل الـ *yaxud* الوضع ~ الولادة ~ hamiləlik məzuniyyəti; غائب الـ məzuniyyətdə olan; حضر الـ ... بالـ məzuniyyətdə harayasa gəlmək

- إجتياز keçmə; kəsib keçmə; الامتحان ~ imtahanı vermə; العقبات ~ çətinlikləri aradan qaldırma, manələri keçmə

- أجورٌ daha caiz
- ات c. تجاوز 1) keçmə (*nəyə*); 2) aşmaq; addamaq; ifrat, ifratçılıq; 3) qanunu pozmaq
- مəcəzi, obrazlı ifadə; تَجَوَّرَ اسميه هكذا من (على سبيل الـ) olaraq belə adlandırırım

- جائر 1) keçən; 2) caiz, icazəli; غير ~ qeyri-caiz, yolverilməz; ان... ola bilər ki...

- جوائز c. جائزة mükafat
- جواز 1) keçid; 2) yol verilmə, mümkünlük; icazəlilik, caizlik; ~ عدم qeyri-caizlik; qeyri-mümkünlük; الامتحان ~ imtahanı vermə; 4) *xalq dil.* nikah, evlənmə

- passport; ~ السفر. *həmç.* 1) - ات. *c.* 2 جَوَزْلُ -
pasport şöbəsi; 2) pasportda
viza

- arvad (*müq.*
et: زَوْجٌ) 1) *xalq dil.* 1) cüt; 2) arvad (*müq.*
et: زَوْجٌ)

- başlıca hissə
kosmik məkanda; 2) özək, məğz; başlıca hissə

- *topl.* 3 جَوَزْلُ -
qoz, qoza; ~ البلوط ~ palıd qoza-
sı; ~ الكشيو ~ barama; ~ القَرز ~
hindqozu, kəşyu; ~ المقيئ ~
hindqozu; kokos; ~ خشب ~
qoz ağacı (*material kimi*)

- *astr.* Өkizlər bürcü;
~ النجاج عليه ابعده منالا *astr.* Betelgeyz;
~ بيت الله onun uğur qazanmağına çox qalib
~ الرقبة *yaxud* ~ الحلقوم - ات. *c.* 1 جَوَزْلُ -
anat. hulqum, xirtədk

- qəlyan; ~ شرب الله
çəkmək; ~ الحشيش ~
həşiş çəkmək

- qoz -i/-ı; 2) qoz rəngi, qəhvəyi
1) جَوَزْلِي

- evlənmə
1) *xalq dil.* nikah, evlənmə
- *həddi aşan*
مُتَجَاوِرٌ

- ailəli
مُنَجَّوِرٌ
- keçid, dəhliz; 2) boğaz; 3) məcaz;
obrazlı ifadə; metafora; ~
yaxud ~ سبيل الله
məcəzi olaraq

- 1) icazəsi olan; 2) lisenziat, dip-
lomlu, şəhadətnaməsi olan; ~
في العلوم ~ في العلوم
~ الجغرافية coğrafiya elmləri namizədi

- məcəzi, obrazlı
مَجَازِي
- keçmə; 2) ötüb keçmə, həd-
dini aşma, addama
مُجَاوِرَةٌ

- göyərçin balası
جَوَزْلُ *c.* جَوَزْلُ

- axtarmaq; axtarıb
I جَوَسٌ (u) جَاسٌ (جوس)
tapmaq; izləmək; araşdırmaq, axtara-axtara
özünü ora-bura vurmaq; VIII إجتاس = I

1) köşk; 2) çardağ; 3) qəsr
c. جَوَسَقٌ
I جَاعٌ (u) جَاعٌ (جوع) ac olmaq, aclıq çəkmək;

II جَوَّعٌ ac saxlamaq; IV أجاج = II; ~
~ نفسه
özünü ac saxlamaq; ac qalmaq; X إستجاج
özünü həmişə ac hiss etmək, doymaq bilməmək
- ac saxlama; yeməkdən məhrum
etmə

- ac; aclıq çəkən
c. جَائِعٌ
- جَائِعٌ = جَعَانِيْنُ *c.* جَعَانٌ
- 1) ac; doyunca yeməmə; ~
الكافر ~ کافر
At. sözü: aclıq kafirdir; aca nə halal, nə
haram; ~ هذا لا يسمن ولا يغني من ~
bunun xeyri
yoxdur

- *c.* جَوَّعٌ *q.* جَوَّعَانٌ
- جَوَّعٌ = مَجَاعَةٌ

I جَوْفٌ (ə) boş olmaq; içiboş olmaq;
II جَوْفٌ içini boşaltmaq; içiboş etmək;
V = تَجَوَّفٌ I

- boş, içiboş; ~ الخدين
~ الخدين *c.* جَوْفَاءُ *q.* أَجْوَفٌ
~
yanaqları batmış; ~
qram. boş fel; ~
کلمات
boş, mənasız sözlər;
~ الجوفاء *yaxud* جوفاء
boşboğazlıq; ~
الساعات الخلوء, durğun
gecə

- 1) içini oyma;
تَجَوِّفَاتٌ, تَجَاوِيفٌ *c.* تَجَوِّفٌ
oyuqlama; 2) oyuq, çuxur, girinti, qazıq;
boşluq; ~ الصدري
~ الصدري ürək boşluğu;
~ القلب
sinə boşluğu; ~ البريتوني
~ البريتوني qarın (*periton*)
boşluğu; ~ حَقِيّ
~ oynaq batığı; dərə, çuxur

- *alifba sırası ilə*
جَوَافَةٌ
- 1) boşluq; iç; ~ السفينة
~ السفينة gəmi-
nin anbarı; 2) qarın; tək; alt; ~ الارض
~ الارض yerin
təki; ~ الخضم
~ الخضم okeanın dərinlikləri; ~ الليل
~ الليل gecədən xeyli keçmiş

- yerin altında, təkində olan; yeraltı;
جَوْفِيٌّ
~ الانهار الـمة yeraltı çaylar;
~ الـمة
~ الـمة yeraltı sular; ~ الثروات الـمة
yeraltı sərvətlər

- مَجُوفٌ boş, içiboş
 - أجوقٌ q. جوقاءٌ c. جوقٌ öyilmiş (*sifat*)
 - أجواقٌ c. جوقٌ 1) toplantı, qrup, dəstə;
 2) truppa; 3) orkestr; 4) xor
 - أجوقٌ c. جوقا - at - qrup, dəstə; ansambl; موسيقية ~ orkestr; مدير الـ ~ şərəf legionu
 - أجوقٌ jokey جوقيةٌ c. جوقيةٌ
 I جَوْلَانٌ , جَوْلٌ (u) جَالٌ (جول) gəzmək; gəzib dolaşmaq; dolanmaq; 2) cövlan etmək; get-gəl etmək; hərlənmək; aylanmaq; 3) at oynatmaq; ~ نə ~ في خاطره; بصال: bax: صال و ~ ~ nə barədəsə düşünmək; II جَوْلٌ = I; IV أَجَالٌ ~ الكناسون gəzdmək; cövlan etdirmək; 1) cövlan etdirmək; süpürgeçilər səkilərə yaxşı süpürge çəkdilər; 2) dolandırmaq; dövrə vurdurmaq; hərlətmək, aylandırmaq; ~ فيه الفكر ~ ətrafa göz gəzdmək; ~ في الفكر ~ bir şey haqqında uzun-uzadı düşünmək; V تَجَوْلٌ 1) gəzib-dolaşmaq, dolanmaq; 2) cövlan etmək; cövlana çıxmaq; hər yanı gəzmək; get-gəl etmək
 - إِجَالَةٌ dolanma; hərlənmə; dövrə vurma; الفكر ~ fikrə dalma
 - تَجَوْلٌ 1) gəzib dolaşma; cövlan etmə; 2) dövrə vurma, hərlənmə
 - تَجَوْلٌ gəzib dolaşma; get-gəl etmə; hərlənmə
 - مَتَجَوْلٌ = جَائِلٌ
 - جَوْلٌ c. جَوْلٌ جَوْلَةٌ, جَوْلَاتٌ c. جَوْلٌ (müq. et: شول) bax: شوال
 - جَوْلٌ 1) gəzib dolaşan; 2) səyyar; gəzərgi; 3) gəzərgi alverçi; 2) səyyah; turist
 - جَوْلَةٌ 1) görkəmli səyyah; 2) c. ات - motosikl
 - جَوْلٌ gəzib dolaşma; 2) get-gəl etmə, hərlənmə; 3) dolanma, dövrə vurma

- جَوْلٌ = جَوْلَانٌ
 - جَوْلَةٌ 1) səyahət; turne; turist səfəri; 2) tur; gəzmə; reys (*gəmi, təyyarə*); 3) hərlənmə; hərəkət; yerləş; 4) *idm.* raund; ربح الـ ~ الاولى birinci raundu udmaq
 - مَتَجَوْلٌ gəzib dolaşan; səyahət edən; ~ بَيَاعٌ səyyar, gəzərgi alverçi; çərçi; ayaqçı, paylayan; ~ وكيل səyyar agent; ~ مراسل səyyar müxbir
 - مَجَالٌ c. ات 1) yer; ~ للشكك هنا ~ لئليس burada şübhə üçün yer yoxdur; ~ للكلام على... لئليس bura ... haqqında danışmağın yeri deyil; لئليس bura bu məsələni müzakirə etmək yeri deyil; 2) məkan; genişlik; ~ الحويي ~ həyatı sahə; ~ واسع الـ geniş; ~ الجويي hava məkanı; 3) meydan, sahə; ~ الجويي ~ fəaliyyət sahəsi; ~ القوة ~ fiz. qüvvət sahəsi; ~ الكهربائي ~ elektrik sahəsi; ~ الـ شدة الـ ~ fiz. maqnit sahəsi; ~ المغناطيسيي ~ fiz. maqnit sahəsinin gərginliyi; 4) imkan seçmək ~ لئلاختيار عنده ~ لا bu həqiqəti danmaq mümkün deyildir
 - مَجَاوِلٌ c. مَجَوْلٌ 1) halqa; asma, asmalıq; sırğa, tana; 2) həmayil
 - جَوْلٌ qolf (*oyun*)
 - جَوْلٌ bax: əlifba sırası ilə
 - جَوْلٌ c. جَوْلٌ çarx topu, təkər topu; buksa; oymaq, tıxac
 - جَوْلٌ bax: əlifba sırası ilə
 - جَوْلٌ c. جَوْلٌ 1. qara, zil qara (*at*); 2. gün
 - جَوْلٌ c. جَوْلٌ körfəz; kiçik körfəz
 - جَوْلَةٌ c. جَوْلَةٌ üzərinə dəri çəkilmiş kiçik səbət (*ətriyyət üçün*)
 - جَوْلَةٌ = جَوْلَةٌ
 - جَوْلٌ bax: əlifba sırası ilə

جَوْهَرٌ 1) cövhər, mahiyyət (*işin*);
~ الصورة forma və mahiyyət; 2) maddə,
materiya; a) ~ فرد atom; b) *fəls.* monada;
3) qiymətli daşlar; cəvahirat

c. جَوْهَرَجِيَّةٌ *yaxud* جَوْهَرَجِيَّةٌ c. جَوْهَرَجِيَّةٌ
zərgər جَوْهَرَجِيَّةٌ

1) qiymətli daş; 2) daşqas;
qızıl-gümüş; cəvahirat; qiymətli şey; *məcaz.*

xəzinə

- 1) əhəmiyyətli; mahiyyətli; 2) maddi
- جَوْهَرِيَّةٌ maddilik
- جَوْهَرَاتٌ c. qiymətli əşyalar

1) جَوِيٌّ (جَوِيٌّ) böyük həvəsə düşmək;
ehtirasa uymaq; 2) müsibətə, dərdə düşmək
olmaq; VIII *İجتوی* nifrət bəsləmək

- جَوِيٌّ ehtiras, coşqunluq, coşqun sevgi

جَوِيْدَارٌ çovdar

1) مَجِيءٌ (جِيءٌ) gəlmək; gəlib çatmaq;
yetişmək; ~ إلى الدنيا dünyaya gəlmək;
... ~نا البيان الآتي... biz belə bir açıqlama
almışığı; ~ من القاهرة Qahirədən xəbər
gəlib ki...; 2) yaxınlaşmaq; yanaşmaq (*kimə*
على); 3) baş vermək, alınmaq, olmaq; ~ هذا
4) etmək; 5) gətirmək (*nə* بـ); 6) göstəril-
mək, xəbər verilmək; ~ في الامثال...
zərb-məsəllərdə deyilir ki...; IV *أجاء* gətir-
mək (*kimi*)

- جَائِيَةٌ gələn, gəlib çatan

- مَسَّيٌّ ذَهَابًا (ذُهَابًا) gəliş, gəlmə; جَائِيَةٌ

var-gəl etmək; o başa-bu başa getmək

- مَجِيءٌ gəliş, gəlmə

جِيْبٌ - at - yubka

1) جَيْبٌ (جَيْبٌ) kəsik açmaq (*pal-
tarda*); 2) *xalq dil.* gətirmək

- جَيْبٌ c. جَيْبٌ cib; ~ ساعة cib saati;

~ مصروف cibxərc-

liy; ~ a) *وضع في الـ* cibinə qoymaq; b) *mənim-
səmək*; ~ الآخر başqasının hesabına; ~ ابو
2) kəsik *obrazl.* cibiyirtiq, bədxərc; 2) kəsik
(*paltarda*); 3) *obrazl.* ürək; ~ ناصح
təmiz ürəklə; 4) *riyaz.* sinus; تمام الزاوية ~
riyaz. kosinus; 5) yuva, ocaq (*müqavimət*)

- جَيْبِيٌّ cib -i/-1

- جَيْبِيَّةٌ c. cib dua kitabçası

جَيْبٌ c. *أجباد* boyun

جَيْبٌ bəli, əlbəttə

جَيْرٌ əhəng; *kim.* kalsium; ~ حيّ söndürül-
məmiş əhəng; ~ مطفأ söndürülmüş əhəng;

~ نترات kalsium nitratı, əhəngli şora;

~ كربونات kalsium karbonatı

1) söndürülməmiş əhəng; 2) əhəng-
satan

- جَيْرَةٌ c. *أجبارة* - əhəngbişirmə sobası

- جَيْرِيٌّ əhəng -i/-1; əhəngli, təbaşirli

جَيْرُوسْكَوبٌ girooskop

جَيْرَاوِيٌّ cizəli; Cizə sakini

1) جَيْشٌ (جَيْشٌ) coşmaq, qızıışmaq;
qalxmaq; cuşa gəlmək; 2) qaynamaq, gurul-
damaq; ~ت onun ürəyi bulandı; II جَيْشٌ
səfərbər etmək; ordu yığmaq, qoşun yığ-
maq; ~ الجيوش *məch.* ordular toplandı (*nə
üçün* -); X *إستجاش* coşdurmaq (*hissləri*)

1) جَيْشٌ coşan, həyəcanlanan; 2) qaynayan,
guruldayan; ~ النفس ürəyi bulan

- جَيْبَانٌ qaynar

~ الأذربيجاني جَيْبَانٌ ordu; qoşun; c. جَيْبَانٌ

Azərbaycan ordusu; ~ مجلس hərbi şura;

~ وحدات ordu hissələri

- جَيْشَانٌ həyəcan, coşqunluq; 2) qaynama,
guruldama; ~ النفس ürəyi bulanma

II جَيْصٌ *xalq dil.* qarından yel burax-
maq

I جَيْفَ (i) جَيْفَ 1) çürümək; xarab olmaq; 2) pis qoxu, iy vermək; II جَيْف = I; V تَحْيَيْفَ 1) çürümək, korlanmaq, xarab olmaq; 2) ölü iyi vermək
 - جَيْفَ c. جَيْفَةَ - cəmdək, leş, ölü
 - جَيْفِي ölü -i/-ı; ~ زاغ yaxud ~ غراب qarğa
 جَيْلَ c. جَيْلًا 1) qəbilə, nəsil; ~ بعد nəsilədən nəslə; ~ إلى ~ نəsilədən nəslə; 2) əsr; ~ على مرّ əsrlər boyu; ~ لاجيال əsrlər boyu; ~ لاجيال əsrlər boyu
 جَيْلَاتِي , جَيْلَاتِي dondurma
 جَيْلَاتِي gilotin
 جَيْلِي jele

جَيْمَ 1) cim (ج hərfinin adı); 2) qamma (yunan hərfinin adı); سؤال و جواب) سين و جيم (-dan qısald.)

الاشعة السامة - جَيْمَ - جَيْمِيَّ
 gamma şüalar

جَيْمَانَةٌ = جَيْمَانَةٌ

جَيْلُونِيَّ = جَيْلُونِيَّ

جَيْوْفِيْزِيَا geofizika

جَيْوْفِيْزِيَا 1. geofiziki; 2. geofizik

جَيْوْكِيْمِيَايِيَّ geokimyəvi

جَيْوْلُوجِيَا geologiya

جَيْوْلُوجِيَا 1. geoloji; 2. geoloq

ح

ح (حَاء) hā (ərəb əlifbasının altıncı hərfi; rəqəm mənası 8)

ح, خ xalq dil. رايح – dən qısalı. 1) (gələcək zamanda dərhal hərəkət bildirmək üçün işlədilən söz): انا حاكتب indi yazacağam; هه حانعمل nə edəcəyik?; بəs nə edək? 2) ha (eşşəyi hərəkətə gətirmək üçün çıxarılan səs, hoş demə)

كانت خالq dil. چیغرتی (məs., keçi, qaz); حانت ~ مرتاحة جابت لها At. sözü: hər işi qurtarmışdı, qalmışdı qaqqılıtsı

باشي ~ baş ravvin; حات ravvin – ات c. حاخام كبير إسرائيل

İsrailin baş ravvini

Bibl. Ham (Nuhun oğlu)

حامل bax: حامل

حامي 1. hami (sif.); اللغات السمة hami dilləri; 2. hami

شەراب دükanı; حان بنت الـ

حانا xüs. ad q. Hana; حانا مانا məcaz.

iki od arasında qalmaq

شەراب دükanı; حان اشةخانا

حانوت دükanı; حانوت اشةخانا

حانوتی 1) dükancı; 2) tabutdü-

zəldən

I حَبَّ (ə/i) حَبَّ sevmək; məftun olma; xoşlamaq; məhəbbət bəsləmək; 2) istəmək;

II حَبَّبَ 1) sevdirmək; məhəbbət aşılamaq; məhəbbət oyatmaq; meyil oyatmaq, həvəsləndirmək (nəyəyə əli);

~ اللغة العربية الی o öz şagirdlərinə ərəb dilini sevdirmişdir; 2) toxum vermək (dənli bitkilər);

3) dən-dən etmək, dənəvərləşdirmək; IV حَبَّ 1) sevmək, könül bağlamaq; meyil göstərmək; 2) toxum vermək (dənli bitkilər);

V تَحَبَّبَ məhəbbət bəsləmək (kimə əli);

2) sevgisini qazanmağa çalışmaq; özünü sevdirmək; VI تَحَابَّ yaxud تَحَابَّبَ bir-birini sevmək; dostluq münasibətində olmaq;

X اِسْتَحَبَّ 1) sevmək; həzz almaq; 2) üstünlük vermək (nəyə əli); 3) məch. təqdirəlayiq olmaq; 4) ümumən məqbul sayılmaq

~ الی... من... ~ ən sevimli, ən xoş; ... üçün ... dan/dən daha xoşdur

~ تَحَابَّبَ qarşılıqlı məhəbbət; sevgi; dostluq; dostluq münasibətləri

حَبَّ الهال 1) toxum; dən; حَبَّ الهمال hil dənələri; حَبَّ الرمان nar dənələri; حَبَّ

البركة bot. qaraçörəkotu; حَبَّ الرأس bot.

vəzəri; حَبَّ الشوم bot. zoğal; حَبَّ العزيز yaxud

حَبَّ الملوك bot. albalı; حَبَّ الزلم bot. yerbadamı;

2) giləmeyvə; 4) c. çörək (taxıl şəklində); حَبَّ الصبا

حَبَّ الشباب yaxud حَبَّ الغمام dolu

حَبَّ ~ sevgi, məhəbbət; bağlılıq; meyil;

حَبَّ ~ hər şeyi bilmək həvəsi; حَبَّ الاستطلاع

حَبَّ ~ özünü sevmə, xudpəsəndlik; حَبَّ الظهور

حَبَّ السلم pasifizm; sülhpərəstlik; حَبَّ الوطن

حَبَّ الوطن altruizm; حَبَّ الغير böyük məmnuniyyətə;

... حَبَّ ب... yaxud ... حَبَّ kiməsə/nəyəyə sevgisi üzündən; o qıza vurulub

حَبَّ ~ c. 2 حَبَّ ~ səhəng, dəsti, bardaq

~ 1. sevgili, canan; 2. dost

~ 1) dalğa, ləpə, qırış (suyun üzündə); köpük; 2) girdab, burulğan

~ c. حَبَابٌ ampula

~ səhəng alverçisi

~ ləpə; köpük (suyun üzündə)

~ 1) toxum, dən; dənə; حَبَابٌ ~ yaxud

~ الی ~ البركة təsbehin dənələri;

السوداء *bot.* zirə; الحلوۃ *bot.* cirə, anis;
 2) giləmeyvə; 3) həb; 4) sızanaq, civzə;
 5) *xalq dil.* əhəmiyyətsiz, xırda şey; 6) dənə
 (*sayda*); 7) həbbə (1/72 *fəddana yaxud*
 58,345 m² *bərabər sahə ölçüsü*); ~ الشعير
 (1/144 *معماری ذراع yaxud 0,521 sm. bərabər*
uzunluq ölçüsü); العين ~ göz bəbəyi; ~ يا
 جعل كل ~ قبة ~ القلب! ~ عيني
 milçəkdən fil düzəltmək
 - ~ sevgi -i/-ı; dost; dostluq -i/-ı; ~
 sevə-sevə, sevgi ilə
 - ~ أحبب c. أحبَاء , أحبَاب 1. sevgili, canan,
 məhəbub; 2. 1) istəkli; الشعب ~ xalqın istək-
 lisi; 2) dost, aşna
 - ~ حبيبة c. حَبَابَة sevgili (*qadın*); canan, məh-
 bubə
 - ~ حبيبة c. ات - toxumcuq, dənəcik
 - ~ حبيبي dənəvər; ~ خشب preslənmiş taxta
 yonqarı (*tikinti materialı kimi*)
 - ~ مُحَابَب sevən və sevilən; dostluq münasi-
 bətində olan; ~ الدول الـ دوست ölkələr
 - ~ للحرية ~ للسلام 1. sevən; ~ لئانه
 ~ eqoist, xudpəsənd, özünü-
 sevən; ~ للعمل ~ əməksevər; 2. sevgili, vurğun;
 aşiq; pərəstişkar; ~ الفن ~ سَنَوتِ sevənlər
 - ~ مُحَبَّب 1 sevimli; istəkli; xoşlanılan
 - ~ مُحَبَّب 2 dənəvər, xırtdalanmış, dən-dən
 edilmiş
 - ~ الوطن ~ مَحَبَبət, sevgi; bağlılıq; ~ الوطن
 vətənpərvərlik; vətən sevgisi
 - ~ مُحَبَّب 1. sevgili, məhəbub; 2. c. مَحَابِب
 sevimli
 - ~ مُحَبَّبَة 1. sevgili (*qadın*), məhəbubə;
 2. c. ات - sevimli (*qadın*)
 - ~ مُسْتَحَب 1) sevilən, xoşlanılan; 2) üstün-
 lük verilən; 3) təqdir edilən, istənilən,
 arzuolunan, müstəhəb; 4) maraqlı

حَبَب axmaq, şırıltı ilə axmaq, xəfif-xəfif
 axmaq

- ~ حَبَاب c. حَبَابَة işıldaquş

- ~ حَبَابَة c. حَبَاب قarıpız (*Hicaz*)

(حَب) II حَبَّ bəyənmək, tərifləmək, təqdir
 etmək

- ~ حَبَّ bəyənmə, tərifləmə, təqdir etmə

- ~ حَبَّ nə yaxşı!; əladır!; ~ الرجل
 nə yaxşı kişidir!; ~ المرأة
 nə yaxşı qadındır!; ~ لو
 yaxşı olardı ki ...

I حَبَّ (حَب) 1) bəzəmək; 2) sevin-
 dirmək; şad etmək; حَبَّ (ə) حَبَّ
 sevinmək, şadyanalıq etmək; II حَبَّ 1) bəzəmək; bəzək
 vurmaq; istənilən şəklə salmaq; 2) yazmaq;
 ~ المسودة ~ qaralama yazmaq; 3) mürəkkəblə
 xətləmək, cızmaq; qaralamaq; IV حَبَّ
 sevin-
 dirmək; V حَبَّ qaralanmaq; mürəkkəbə
 bulanmaq

- ~ حَبَّ , حَبَّات c. حَبَّ
 iz, əsər, əlamət; ~ الضرب
 zərbə izləri; qançır (*bədəndə*); yara
 yeri, çarıq, kəsik

- ~ حَبَّات c. حَبَّات dovdaq (*quş*)

- ~ حَبَّ , حَبَّ c. حَبَّ 1) əməlisaleh
 alim; ~ سَفَرِ الحَبَّ *Bibl. Levit*; 2) din başçısı;
 yepiskop; Roma papası; ~ الاعظم
 a) baş kahin; b) Roma papası

- ~ حَبَّ , حَبَّ mürəkkəb; rəng,
 boya; ~ سَرِي ~ simpatik mürəkkəb; ~
 avto-
 mat qələm, mürəkkəblə yazan qələm;
 ~ الصين ~ Çin tuşu; ~ طباعة
 ~ yaxud ~ مطبعي ~ yaxud ~
 الورق *kinayə*. bir parça kağız; kağız parçası
 (məs., *saziş haqqında*); ~ قد جف بعدُ
 ...heç mürəkkəbi qurumamışdı ki...;
 ~ الزول. mürəkkəbböcəyi, sepiya

- ~ حَبَّ zolaqlı parça

- *c. حَبْرَةٌ* - örtük, mantilya (*çiyin şalı*);
 ~ *حَبْرَةٌ* - örtük və *حَبْرَةٌ* - örtük əsri
 - *حَبْرِيٌّ* = *حَبْرِيٌّ*
 - *حَبْرِيٌّ* 1) papa -i/-ı; 2) yepiskopal
 - *c. حَبْرِيَّةٌ* - ibadət cübbəsi, xələti
 - *حَبْرٌ* sevinc, şadyanalıq
 - *c. مَحْبَرَةٌ* mürəkkəbqabı
 - *حَبْرٌ* şən, şad; xoşhal, razı
 I *حَبَسَ* (i) 1) həbs etmək, həbsxanaya salmaq; 2) bağlamaq, qıfıllamaq, kilidləmək, qapamaq; 3) qorumaq; 4) saxlamaq; qoymamaq; mane olmaq; *وسني المرض* və *سني المرض* gözlənilməz xəstəlik məni sizi ziyarət etməyə qoymadı; *~ انفاسه* bir qədər nəfəs almamaq; 5) cilovlamaq, boğmaq (*hissləri*); 6) yolu kəsmək; buraxmamaq (*عن*); 7) həsr etmək; vəqf kimi vəsiyyəət etmək (*على نأفأ*); VII *إِحْبَسَ* 1) həbs olunmaq, saxlanılmaq; 2) ilişib qalmaq sıxılmaq (*nəfəs*); *صرخت ولكن الصرخة* - *ت في حلقه*; *صرخت* çığırdım, amma çığırtı boğazımda ilişib qaldı; VIII *إِحْتَبَسَ* 1) həbsxanaya salınmaq; 2) bağlanmaq, qapanmaq; 3) kəsilmək, boğulmaq, sıxılmaq (*nəfəs*); *ت انفاسه* ~ onun nəfəsi sıxılır; *الصوت في حلقه* ~ səs boğazında ilişib qaldı
 - *إِحْتَبَسَ* kəsilmə; *البول* ~ *tibb.* sidiyin kəsilməsi
 - *إِحْبَاسٌ* saxlanılma; *فى الهواء* ~ boğanaqlıq, havada ağırlıq; *المطر (الامطار)* ~ yağışsızlıq, yağışların yağmaması
 - *إِحْتَبَاسٌ* ~ ibtidai həbs etmək; həbs; *احتياطي* (ilkini) həbs; *أفرادي* ~ ayrı, tək-cə saxlanılmaqla həbs
 - *c. حَبَسٌ* 2) həbsxana; zindan; qazamat

- *c. حَبَسٌ* xeyriyyəçilik məqsədləri üçün vəsiyyəət edilmiş mal; vəqf malı; *كان* ... özünü büsbütün (*nəyəsə*) həsr etmək
 - *c. أَحْبَاسٌ* 1) bənd; dəhnə; 2) döşək-ağı, mələfə
 - *c. حَبَسَانَةٌ* - *هəbsxana*
 - *حَبَسَةٌ* pul verib azad etmə, girovu geri alma
 - *حَبَسَةٌ* *tibb.* afaziya, nitq pozğunluğu
 - *حَبَسٌ* 1. 1) məhbus; qapadılmış, bağlı; *كانت* ev dustağı olmaq, bütün günü evdə otrumaq (*qadın haqqında*); 2) sıxılmış (*nəfəs*); 2. *c. حَبَسَاءٌ* 1) məhbuslar, dustaqlar; 2) zahid, tərkdünya, zaviyəyə çəkilmiş
 - *c. مَحْبَسٌ* 1) məhbəs; 2) saxlanma yeri, saxlanc; 3) rezervuar, çən; 4) zaviyə, hücrə (*zahidin*)
 - *مَحْبَسٌ* bağlama kranı
 - *مَحْبَسٌ* ~ *عليه* nəfinə vəqf ayrılmış şəxs və ya müəssisə
 - *مَحْبَسٌ* vəqf ayıran, vəqf təsisçisi
 - *c. مَحْبَسَةٌ* zahidin, münzəvinin qaldığı yer
 - *مَحْبَسٌ* məhbus, dustaq
 (حبش) II *حَبَسَ* 1) doldurmaq (*məs., pam-bıqla*); 2) bəzəmək (*məs., xörəyin üstünü xuruşla*); xuruş, ədviyyat vurmaq
 - *c. تَحْبِيشَةٌ* 1) iç, tıxma; 2) bəzək; (*cəfəri, quru nanə, soğan, kəvər və sarım-saqdan hazırlanmış*) xuruş
 - *تَحْبِيشَةٌ* *topl.* həbəşlər; *نَجَاج* firəng-toyuğu
 - *حَبَسَةٌ* Həbəşistan (*Efiopiya*)
 - *c. حَبَسِيٌّ* 1. həbəş (*sif.*);
 2. həbəş dili;

- *حَبَشِيَّةٌ* həbəşlik; həbəş mənşəyi (*məs.*, *sözün*)

- *حَبِيْشٌ* *topl.* firəngtoyuğu

- *حَبِيْشَةٌ* *c.* ات - firəngtoyuğu

- *مُسْتَحْبِشٌ* həbəşşünas alim

I *حَبَطَ* (ə) *حَبُوْطٌ* baş tutmamaq, müyəssər olmamaq, müvəffəq olmamaq, uğursuz nəticələnmək, boşa çıxmaq; IV *أَحْبَطَ* pozmaq, batırmaq, heçə çıxarmaq, korlamaq

- *حَبَطٌ* göy qançır, çarıq

- *حَبُوْطٌ* pozulma, zay olma, heçə çıxma, uğursuzluq, müvəffəqiyyətsizlik

II *حَبَطَ* zarafat etmək, məzələnmək, əylənmək; şitlik etmək

حَبَقٌ *bot.* birəgülü; *البقر* ~ çobanyastığı, ağkirpik, mollabaşı

I *حَبَكَ* (u, i) *حَبَكٌ* 1) sıx toxumaq, sıx hörmək; toxumaq (*corab*); hörmək (*kəndir*); qurmaq, quraşdırmaq, düzəltmək; *الدسائس* ~ intriqa düzəltmək; *المؤامرة* ~ qəsd hazırlamaq; *السوء* ~ pis niyyətdə olmaq (*kiməsə qarşı* *ضد*); 2) tikmək, bənd etmək, bitişdirmək, yenidən hörmək, bir-birinə keçirmək; 3) möhkəm etmək, bərkitmək; II *حَبَكَ* bitişdirmək, bərkitmək; VIII *أَحْبَكَ* bir-birinə keçmək, hörülmək

- *حَبَاكٌ* toxucu, culfa

- *حَبَاكَةٌ* toxuculuq, culfalıq

- *حَبَكَةٌ* *c.* *حَبَكٌ* 1) toqqa, qayıq, kəmə; 2) başlanğıc, giriş (*ədəbi əsərdə*)

- *حَبِيكَةٌ* *c.* *حَبِيكٌ* hərəkət yolu, iz (*ulduzun*)

- *مَحْبُوكٌ* sıx, yaxşı hörülmüş, yaxşı görülmüş; əla edilmiş

I *حَبَلَ* (u) *حَبَلٌ* 1) iplə bərkitmək; 2) torla tutmaq; kəmənd atmaq; *حَبَلٌ* (ə) *حَبَلٌ* hamilə olmaq; 2) dolu olmaq (*nə ilə*); II *حَبَلٌ*

hamilə etmək; mayalandırmaq, dölləndirmək; IV *أَحْبَلَ* = II; VIII *أَحْتَبَلٌ* torla, kəməndlə tutmaq

1) *أَحْبَابٌ*, *أَحْبُولَاتٌ* *c.* *أَحْبُولَةٌ* ilgək, ilmə; kəmənd; 2) cələ, tələ, duzaq, tor, kəmənd - *حَابِلٌ* 1) tələ quran, torçu; 2) yerlik (*parçanın*); *بالنابل* *اختلط* qat-qarış olmaq; dolaşmaq düşmək

- *حَبَالٌ* *c.* *حَبَالَةٌ* ipçi, kəndirqayıran

- *حَبَالَةٌ* *c.* *حَبَائِلٌ* tor, cələ, tələ, kəmənd

1) *أَحْبَالٌ*, *حَبَالٌ* *c.* *حَبَلٌ* ip, kəndir, qaytan, zivə, kanat, buraz; *الجر* ~ buraz (*yedək üçün*);

الغسيل ~ zivə, paltar zivəsi; *كابل* ~ kabel;

المرساة ~ lövbər zənciri; *الله* ~ həblullah,

Allahın ipi (*İslam*); *الله* ~ Allahın

ipindən bərk yapışmaq (*İslama etiqad etmək*);

وضع *سا في عنقه* boynuna kəndir salmaq,

ilişdirmək; *لعبة شد* ~ kəndirçəkmə oyunu,

kim kimi dartar oyunu; *عين* ~

الصوت *ماعاز*. ikili oyun oynamaq; 2) tel;

الوريد ~ boyun damarı; 4) şırnaq; *سرى* ~ göbəkbağı;

شوكي ~ onurğa beyni (*haram ilik*); *المساكين* ~

bot. sarmaşiq; *منوي* ~ *anat.* toxum borusu;

اضطرب ~ *الامن*; *النفط* ~ ip (*ipatdı oyunu üçün*);

ألقى *الـ* ~ *على الغارب* ictimai asayiş pozuldu;

الامور *على* cilovu buraxmaq; sərbəstlik vermək; *ماعاز*.

özünü taleyin ixtiyarına vermək; *على*

heç bir tədbir görməmək, passivlik göstərmək;

النجاة ~ *مد إليه* kiməsə kömək əli uzatmaq;

المشاجرة ~ *طال* mübahisə uzun çəkdi;

انقطع ~ *المودة بينهما* *ماعاز*. aralarında məhəbbət telləri kəsildi, araları dəydi;

الـ ~ *ببينهم* bütünü münasibətləri kəsilib; *قطع*

الصمت ~ sükutu kəsmək

- ^{حَبْنٌ} hamilə olma; boynuna düşmə; mayalanma; ~ بلا دنس ~ bakirə hamiləlik, toxunmadan hamilə olma

- ^{حَبْلَانٌ} 1) dolu, boylu; 2) hamilə qadın

- ^{حَبْلَى} c. ^{حَبَالَى} boylu, hamilə qadın; الحالة ^{حَبْلَى} باوخم العواقب təhlükəli nəticələri ola biləcək vəziyyət

I ^{حَبْنٌ} (ə) ^{حَبْنٌ} *həmç. məch.* bədən boşluqlarına su yığılmasına tutulmaq

- ^{حَبْنٌ} 1) bədən boşluqlarına su yığılan xəstə; 2) ayağının altı ətli olan

- ^{حَبْنٌ} bədən boşluqlarına su yığılması

^{حَبْنَانٌ} hil toxumu

I ^{حَبْنٌ} (u) ^{حَبْنٌ} 1) sürünmək; ~ على يديه ~ dizləri üstündə sürünmək; diz-diz sürünmək; 2) bağışlamaq (*nə*), hədiyyə etmək, vermək (*nə* —); 3) yaxınlaşmaq; yetmək; ~ o, on yaşına yetişmişdi; III ^{حَبْنٌ} 1) yararlı olmaq; 2) qərəzkar olmaq; tərəfkeşlik etmək

- ^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} hədiyyə, bəxşiş, töhfə, peşkeş

- ^{حَبْنٌ} sürünmə

- ^{حَبْنٌ} = ^{حَبْنٌ}, ^{حَبْنٌ}, ^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ}, ^{حَبْنٌ}, ^{حَبْنٌ}

- ^{حَبْنٌ} vergililik, istedadlılıq

- ^{حَبْنٌ} q. ^{حَبْنٌ} yararlı, qərəzkar, tərəfkeş

- ^{حَبْنٌ} 1) yararlılıq; 2) üzgörenlik; tərəf-girlik; ~ عدم qərəzsizlik; ~ بلا üzgörenlik etmədən; bitərəf

I ^{حَبْنٌ} (ə, u) ^{حَبْنٌ} 1) pozmaq; qaşımaq; qazıyb təmizləmək; 2) içərisindən yemək, içərisindən dağıtmaq; yuyub aparmaq; VI ^{حَبْنٌ} 1) silinib getmək, pozulmaq (*sikkə*); 2) tökülmək, səpilmək, dağılmaq, korlanmaq; ovulub tökülmək, ufalanmaq

- ^{حَبْنٌ} 1) silinib getmə; 2) pozulma; aşınma

- ^{حَبْنٌ} ovuntular, tikələr, parçalar

- ^{حَبْنٌ} yarpaqların tökülməsi (*xəstəlikdən*)

- ^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} 1) parça, tikə; ovuntu; az miqdar; 2) sikkə; 3) məhəllə (*şəhərdə*)

I ^{حَبْنٌ} (ə) ^{حَبْنٌ} 1) əsil-nəcəbətli, adlı-sanlı olmaq; 2) cins olmaq

- ^{حَبْنٌ} əsil; mənşə; cins; ~ ال- əsil-nəcəbətli

^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} qıraq, uc, ətək; haşiyə, kənar

- ^{حَبْنٌ} 1) kiçik bir parça; 2) boş, vecsiz, dəyərsiz şey

^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} ölüm, həlak olma, tələf olma;

^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} o, güllədən öldü; قضی مات حتف فيه ^{حَبْنٌ} مات حتف فيه ^{حَبْنٌ} ölmək; ^{حَبْنٌ} مات حتف فيه ^{حَبْنٌ} öz əcəli ilə ölmək

I ^{حَبْنٌ} (i) ^{حَبْنٌ} 1) vacib etmək; boynuna qoymaq; tələb etmək; 2) qəti qərara gəlmək; qərara almaq (*nə* —); II ^{حَبْنٌ} öhdəsinə qoymaq (على), bir vəzifə olaraq tapşırmaq, məcbur etmək (على); V ^{حَبْنٌ} öhdəsinə düşmək; boynuna qoyulmaq, vacib olmaq, zəruri olmaq, labüd olmaq (*kimə, kimin üçün*)

- ^{حَبْنٌ} *xüs. ad* Hatəm; ~ أجود من çox səxavətli (*hərf. Hatəmdən də səxavətli*)

- ^{حَبْنٌ} *الضیافة* böyük səxavət; ^{حَبْنٌ} *الضیافة* səxavətli qonaqlıq

- ^{حَبْنٌ} = ^{حَبْنٌ} + ما = ^{حَبْنٌ} *حتى*

- ^{حَبْنٌ} qalıqlar; tikələr; qırıntılar, ovuntular

- ^{حَبْنٌ} c. ^{حَبْنٌ} qəti qərar; qətnamə; ~ ^{حَبْنٌ} qətiy-yətlə; labüd olaraq; dönmədən; qeydsiz-şərtsiz

- ^{حَبْنٌ} 1) vacib, qaçılmaz, məcburi; 2) qəti; həlledici

- ^{حَبْنٌ} 1) vaciblik, qaçılmazlıq, dönməzlik; 2) şərtlənmə, asılılıq

- ^{حَبْنٌ} qaçılmaz, hökmən olacaq

- ^{حَبْنٌ} = ^{حَبْنٌ}

حَتَّى 1. qədər, dak-dək; الصبح ~ sabahadək; هذا ~ günümüzə qədər; حَتَّمَا (ما + ~) nə vaxtacan? الآن ~ indiyədək, hələ; الآن ~ لعلك ~ bəlkə, sən onu hələ görməmişən?; 2. 1) həтта; 2) nə qədər ki; 3. ta ki; ان ~ ki; ~ وما elə bunu demişdim ki...; ابتمسم انتهيته من كلماتي ~ abtemsm qurtarmamışdım ki, o gülümsədi

حَاتِي q. حَاتِي bişirən, qızardan; كَبَاب حَاتِي kababbişirən

I حَتَّ (ə/u) 1) vadar etmək; təhrik etmək, qızıqdırmaq (على); həvəs doğurmaq; 2) qovmaq, tələsdirmək, sıxışdırmaq; حَتَّ خَطَاهُ yerişini bir qədər sürətləndirmək; VIII اِحْتَتَّ təhrik etmək, qızıqdırmaq; X اِسْتَحْتَّ = I - حَتَّيْتُ c. حَتَّيْتُ sürətli, becid, tez, yeyin; ~ sürətlə, yeyin; tələsik

حَتَّالَةٌ qalıq; tör-töküntü; xılt; çöküntü

I حَتَّ (u) حَتَّ (u) tökmək; çırpmaq (tozu nəyinsə üstünə)

I حَجَّ (ə/u) 1) həcc etmək; həccə getmək; الحرام حج البيت Beytülhəramı (Məkkədə) ziyarət etmək; 2) dəlil-sübutları ilə qalib gəlmək; sübut etmək, inandırmaq; II حَجَّ həccə yola salmaq; III حَجَّ mübahisə etmək; sübut etməyə çalışmaq; IV أَحَجَّ həccə yola salmaq; həccə göndərmək; V تَحَجَّ özünə bəraət qazandırmaq (nə ilə —); dəlil-sübut gətirmək (—); bəhanə ilə boyun qaçırmaq; VI تَحَاجَّ bir-birilə mübahisə etmək, höccət etmək, höccətləşmək; VIII اِحْتَجَّ 1) dəlil-sübut gətirmək; bəhanə gətirmək; özünə haqq qazandırmaq (nə ilə —); 2) etiraz etmək (nəyə على)

- اِحْتَجَّ 1) etiraz; ~ دين protestantlıq; العفيدة ~ protestant; 2) dəlil-sübut gətirmə; bəhanə

- حَجَّ c. حَجَّ hacı, həcc ziyarətində olan, zəvvar; احمد ~ balqabaq (İraq)

- حَجَّ c. حَجَّ ات - hacı qadın, zəvvar qadın, ziyarətdə olan qadın, hacıxanım

- حَجَّ c. حَجَّ həcc, həcc ziyarəti; الحج الأكبر böyük həcc (zilhicənin 9-cu günü - Ərəfat günü cümə gününə təsadüf edəndə)

- حَجَّ c. حَجَّ hədəqə sümüyü (gözü); العين ~ a) hədəqə (gözü); b) qaş

- حَجَّ c. حَجَّ mübahisə, höccət, münazirə

- حَجَّ c. حَجَّ 1) dəlil, sübut, bəhanə; bəraət; ... bəhanəsi ilə; 2) hüq. (nəyə) sahiblik haqqı barədə sənəd; ... هو o bu sahədə mötəbər nüfuz sahibidir

- حَجَّ 1) həcc, müqəddəs yerlərə ziyarət; ~ zülhiccə (ay təqviminin 12-ci ayı);

2) il; الشمس قبل günəş batmamış, günəş batmazdan qabaq

- حَجَّ c. حَجَّ sübutluluq gücü

- حَجَّ c. حَجَّ 1) dəlilgətirmə; 2) hüq. mübahisə

- حَجَّ c. حَجَّ həcc yeri, ziyarət yeri, ibadət yeri

- حَجَّ c. حَجَّ mübahisəçi, höccətçi, höccət adam

- حَجَّ c. حَجَّ 1) böyük yol; həcc yolu; 2) həcc, ibadət yeri; العلم ~ məcaz. cəzbedici elm mərkəzi; 3) orta; الطريق ~ yolun ortası

I حَجَّ (u) حَجَّ 1) bağlamaq, örtmək, örtük çəkmək; 2) gizlətmək; 3) buraxmaq (harasa);

~ مَني سَندَ من اَيَرَمَ (harasa); ~ مَني و مَني xalqı tərəqqi yolundan azdırmaq; II حَجَّ 1) örtmək, bağlamaq, gizlətmək (nə ilə —); 2) ördürmək, başını örtməyə məcbur etmək; 3) nəzər duası gəzdirməyə məcbur etmək; V تَحَجَّ örtüklə örtülmək, örtük örtmək, başını bağlamaq, hicablı olmaq; hifzedici bir şey kimi nədənsə

الحكمة ~ yaxud الفلاسفة ~ hikmət daşı, iksir;
(الاسس) ~ məhək daşı; عثرة ~ manəə, əngəl;
لم يترك فيه yaxud لم يبق منه ~ ا على آخر
~ nədəsə daşı daş üstə qoymamaq

- c. 1 حَجَزٌ qadağa qoyulmuş şey;
محجور ~ qəti qadağan edilmiş şey, qəti
yasaq buyurulmuş şey; ~ الـ Hicr (*Kəbənin
şimal-qərbində divar*); 2) diz, ağuş; 3) ətək;
4) cinsiyyət orqanı

- c. 2 حَجَزٌ madyan
- c. حَجَزٌ حَجَرَاتٌ, qıraq
- c. حَجْرَةٌ hücrə, otaq; kamera;
kayut; ~ الـ استقبال yaxud ~ الزوار
~ mansarda; الطيار ~ təyyarəçinin kabi-
nəsi; ~ النوم yataq otağı; ~ الاحتراق
~ tex. yanacaq kamerası; ~ لها أجره
At. sözü: hər şeyin öz qiyməti var

- 1 حَجْرِيٌّ daş, daşdan qayrılmış; 2) daşlı,
daşlıq; ~ العصر daş dövrü; ~ العصر
~ الحديث paleolit; ~ العصر القديم
neolit

- 1 حَجِيرَةٌ kiçik otaq; kamera;
2) özək; biol. hüceyrə
- حيوان ~ daşlaşmış, daşa dönmüş;
~ نباتات qazıntı halında tapılan heyvanlar
- c. 1 حَجَرَاتٌ daşlaşmış qalıqlar; 2) qazıntı
halında tapılan şeylər

- حَجْرٌ, حَجَرٌ, حَجَرٌ daş karxanası, daş
çıxarılan yer; ~ العين gözün hədəqəsi; ~ الـ
~ الصحي karantin; ~ الصحي البيطري
~ الحيوان heyvanlar üçün karantin

- 1 حَجْرٌ saxlanılmış (*karantində*);
2) himayədə olan; عليه ~ dəli sayılan

1 حَجَزٌ (i, u) saxlamaq, çəkindir-
mək (*kimi nədən* عن); yubatmaq; buraxma-
maq; 2) toplamaq, yığmaq (*su*); 3) qarşısını
kəsmək, qabağını tutmaq; tıxamaq; ayır-

~ الطريق ~ bir-birindən ayırmaq; ~ بينهما
yolu bağlamaq; ~ النهر çayın qarşısını kəs-
mək (*bənd tikintisində*); 4) siyahıya almaq
(*mal-mülkü*); müsadirə etmək (*nəyi* على);
həbsə almaq (*nəyi*); 5) qabaqcadan (*yer,*
bilet və s.) ayırıb saxlamaq; IV حَجَزَ Hicaza
yollanmaq; VII حَجَزَ 1) saxlanılmaq; 2) siya-
hıya alınmaq, müsadirə edilmək (*mal-mülk*);
VIII حَجَزَ 1) qapanmaq, qapanıb qalmaq,
adamlara qovuşmamaq, adam arasına çıx-
mamaq; 2) özü üçün saxlamaq (*nəvisə*);
yubatmaq, saxlamaq; ~ ه في نفسه
gizlətmək, gizli saxlamaq (*nəyi*)

- 1 حَجَزَةٌ ayıran; qabağını tutan;
2) həbsə alan, müsadirə edən

- 1 حَوَاجِزٌ manəə; 2) sədd, çəpər,
hasar, arakəsmə; bənd; *hərb.* sipər, zireh
sipər; torpaq səngər; tərəp; ~ السِّلْم
~ sürəhi, məhəccər; ~ الـ لماموج
yaxud ~ الـ موج ~ dalğaçıran, bənd;
~ الرصيف gömrük manəələri; ~ (كمركية)
bufər dövlət; ~ الصوت səs manəəsi;
~ اجتاز الحواجز manəələri keçmək (*at yarışında*)

- هذا ~ يصعب hündür yer, tərəklik;
~ التغلب عليه bu elə bir manəədir ki, onu keçmək
çətindir

- 1 حَجَازِيٌّ hicazlı; 2. Hicaz sakini; ~ سنا
~ الكاسية, səna

- 1 حَجَزٌ saxlamaq; həbs etmək; həbs;
~ الـ الاموال əmlaka həbs qoyulması; əmlakın
müsadirə edilməsi; ~ الـ التحفظي iddianı təmin
etmək üçün əmlaka ibtidai (*ilkin*) həbs qoyul-
ması; ~ الـ التنفيذي əmlaka satış üçün həbs
qoyulması; 2) manəə, əngəl

- حَجْرَةٌ, حَجْرَاتٌ, حَجْرٌ qurşaq; bel; ~ الـ
~ شديد kiməsə kömək

üçün müraciət etmək; kiminsə ötəyindən yapışmaq

- مَحَاجِرَةٌ mane olma, buraxmama, əngəl

- مَحْجُورٌ 1) saxlanılmış; 2) müəyyən məqsəd üçün qabaqcadan ayrılmış, təxsis edilmiş (*yer, билет və s.*); عليه ~ a) siyahıya alınmış; b) həbs edilmiş

I حَجَل (i, u) حَجَلٌ, حَجَلَانٌ 1) səyirtmək, çapmaq, çaparaq getmək; atılmaq, hoppanmaq; 2) atıla-atıla getmək; 3) dik qalxmaq, şaha qalxmaq (*at haqqında*)

- فلما رأيتُ البلقَةَ حَجَلْتُ atın ayağında ala halqa; فلما رأيتُ البلقَةَ حَجَلْتُ Han عليّ الـ ~ *At. sözü.* alaca atı görəndə ayaqdakı ala halqa, alındakı ala qaşqa gözüm-dən düşdü

- حَجَلٌ, حَجَلٌ, حَجَلٌ halqa; خَالِ خَالٍ, حُجُولٌ, أَحْجَالٌ c. حَجَلٌ, حَجَلٌ xal;xal; رَبَاتُ الْحِجَالِ (الحجول) qadınlar

- حَجَلٌ topl. kəkliklər

- حَجَلَةٌ c. ات - kəklik

- حَجَلٌ 1) xalxallı (*qadın haqqında*); ayaqları ala halqalı (*at haqqında*)

I حَجَمٌ (i, u) حَجَمٌ, حَجَامَةٌ həcəmət qoymaq, müalicə məqsədilə küpə qoyub (*zəli sahib*) qan almaq; IV أَحْجَمٌ 1) imtina etmək, bitərəf qalmaq (عن); 2) çıxıb getmək; geri çəkilmək

- إِحْجَمٌ 1) çıxıb getmə; geri çəkilmə; 2) imtina etmə, bitərəf qalma (*nədən* عن)

- حَجَامَةٌ həcəmətçi, həcəmət qoyan

- حَجَامَةٌ həcəmətçilik sənəti; *tibb.* qanalma (*zəli ilə*)

- حَجْمٌ c. حُجْمٌ həcm; format; كبير الـ ~ həcmli

- حَجْمٌ c. مَحْجَمَةٌ 1) zəli; 2) *tibb.* küpə, banka

I حَجَنٌ (i) حَجَنٌ əymək, bükmək, qatlamaq; VIII إْحْتَجَنٌ gecikdirmək, ləngitmək (*bir şeyin haqqını*)

- أَنْفٌ ~ حَجَنٌ c. حَجَنٌ əyri; bükük; ~ قَرْمَاقِشَكِيلِي, (قِرْغِي) بُرُون

- مَحْجِنٌ c. مَحَاجِنٌ 1) qırmaq; dəstəyi əyri çomaq; 2) harpun

I حَجَا (u) حَجَا düşünmək, fikirləşmək, zənn etmək; به خَيْرَا ~ kimdəsə xeyir görmək; III حَاجِي tapmaca demək; eyhamla danışmaq; VI تَحَاجِي bir-birinə tapmaca demək

- حَاجِي daha ağılabatan; daha münasib, daha yaxşı; ... به ان كان onun üçün daha yaxşı olardı ki...

- حَاجِي c. أَحْجِيَةٌ tapmaca; bağlama

- حَاجِي c. أَحْجَاءٌ ağıl, dərrakə

- حَاجِي = حَجِي

حَدٌ *xalq dili.* bir

I حَدٌ (ə, u) حَدٌ 1) hədd qoymaq, məhdudlaşdırmaq; كَيْفِيَّةً مِنْ حَدِّ كَيْفِيَّةً kiminsə azadlığını məhdudlaşdırmaq; كَيْفِيَّةً مِنْ سُرْعَةِ الْحَرَكَةِ حَدِّ كَيْفِيَّةً sürəti azaltmaq; 2) itiləmək, yonmaq; حَدٌّ²

(ə/i) حَدٌّ matəm saxlamaq; yaşlı olmaq; حَدٌّ³ (ə/i) حَدٌّ hiddətlənmək, hirsələnmək (*kimə* على); II حَدٌّ 1) məhdudlaşdırmaq; 2) müəyyən etmək, təyin etmək; 3) itiləmək, yonmaq; 4) dəmirçi olmaq, dəmirçilik etmək; III حَدٌّ

1) acılmaq; düşmənçilik etmək; müqavimət göstərmək; 2) ümumi hüduzlara malik olmaq; qonşu olmaq, hüduklanmaq; IV حَدٌّ

1) matəm saxlamaq (*kimin üçün* على); 2) itiləmək, yonmaq, sivriləşdirmək; ~ النَّظَرُ ~ nəzərə çarpdırmaq; diqqətlə baxmaq (*kimə* إلى); V حَدٌّ 1) məhdud olmaq, məhdudlaşmaq; 2) müəyyən olunmaq, təyin edilmək; müəyyənləşmək; VIII إِحْتَدَّ hiddətlənmək; qızıışib özündən çıxmaq; hirsələnmək (*kimə* على); 2) kəskinləşmək (*məs., hisslər*);

X إِسْتَحَدَّ 1) itiləmək; yonmaq; 2) tüklərini qırmaq (*bədəndəki*)

- 1) تَحْدِيدٌ məhdudlaşdırma; النسل ~ nəslin məhdudlaşdırılması; 2) hədd qoyma, sərhəd çəkmə; müəyyən etmə, təyin etmə; على الاراضى ~ demarkasiya; (وجه) على الـ ~ demarkasiya; yaxud بالـ aydın surətdə; dəqiq; qəti surətdə

- 1) حَدَّ iti; kəskin; şiddətli; البصر ~ itigöz, itigözlü; الذهن ~ itiağıl; زاوية رِيَّاز. sivri bucaq; 2) kəskin; tünd; tündməcaz, tez-hirsələnən, tezacıqlanan; الطبايع ~ tündxasiyyət; 3) matəm saxlayan, yas saxlayan (*kimə* على)

- 1) حُدُودٌ c. حَدَّ hədd, hüdu, son, qıraq; الحد الأدنى minimum; الحد الأقصى maksimum إلى حدَّ ayırıcı xətt; suayrıcı; إلى حدَّ xeyli, böyük miqdarda, əhəmiyyətli dərəcədə; إلى حدَّ müəyyən dərəcədə, bir qədər; إلى حدَّ məlum həddə qədər; إلى أقصى حدَّ son həddə qədər; إلى غير ما حدَّ son dərəcə uzun, axırı, sonu olmayan; على حدَّ سواء eyni dərəcədə; لا حدَّ له intəhasız, hüduzsuz; لحدَّ həddi-hüdudu olmayan; saysız-hesabsız; لحدَّ الآن indiyədək; إلى أبعد حدود التفاضل son dərəcə nikbin, optimist; مولى به لحدَّ الهوس kiməsə intəhasız dərəcədə vurğun olmaq; على حدَّ öz-özünə; özlüyündə; إلى حدَّ onun dediyinə görə; يَخُودُ kiməsə həddini bildirmək; kiməsə həddini aşmağa qoymamaq; في حدود القانون qanun çərçivəsində; وقف عند حدَّ dayanmaq, yerində durmaq; 2) sərhəd, hüdu; تحطى حدود demarkasiya; تقىة بغير الحدود ləyaqət həddini aşmaq;

بحدَّ السيف hədsiz etibar; 3) uc; tiyə, ağız; سكينه iki ağızlı silah; بحدَّين fin bıçağı; 4) hədd (*şəriətə əsasən cəza hökmü, maddəsi*); 5) riyaz. hədd; ثانی الحدَّ ikihədli, binom; *fəls., məntiq.* mühakimə - الحدَّ matəm, yas; ثوب الـ matəm libası; ... وقف ~ أ على kiminsə xatirəsini yad etmək üçün qalxmaq

- حدَّ دəmirçi
- حدَّ دəmirçilik, dəmirçi işi
- قاداغان edilmiş; ... يا Allah, ... -dən Özün saxla

- حدَّ bax: وحد
- 1) حِدَّةٌ hiddət, şiddət; hirs; يَخُودُ فِي ~ hirsli; 2) qısqanclıq; 3) həvəs, şövq; 4) kəskinlik, itilik; البصر ~ gözün itiliyi; iti göz; التوتير الدولي ~ beynəlxəlxə vəziyyətin kəskinləşməsi; 5) fərasət, bəsirət, açıqgözlülük - سərhədboyu, sərhəddə olan; المنطقة السـ sərhəd zonası

- 1) حِدَّةٌ c. حِدَّةٌ iti, kəskin, sivri; 2) القلب ~ tezqızısan, tez özündən çıxan, tez-hirsələnən - 1) حِدَّةٌ 2) دəmir; صلب ~ polad; يَخُودُ الظهر ~ çüyün; الخردة ~ يَخُودُ ~ dəmir qırıntıları; قراضة ~ döyülməyə qabil dəmir; مرفق على شكل زاوية ~ يَخُودُ ~ bucaq şəklində olan dəmir; مطروق ~ burma dəmir; مبروم ~ döymə dəmir, prokat; خام ~ يَخُودُ ~ dəmir filizi; سكة الـ dəmir yolu; مصنع الـ dəmir emalı zavodu; والنار ~ ماعاز. odla-qılıncla; بارد ~ zərbi-məsəl. qəlbirlə su daşıyırısan (*hərf.* dəmiri soyuq-soyuq döyürsən); 2) *idm.* ştanq

- 1) حِدَّةٌ c. حِدَّةٌ dəmir parçası; 2) dəmir məmulatı; صناعة الحدائد dəmir emalı sənə-

yesi; المحراث ~ gavahın; اللجام ~ dəhnə, yüyən ağızlığı; ~ هو على الـ onun əli aşağıdır; ~ أصبح على الـ pulsuz qalmaq, bir həsir, bir Məmmədnəsir qalmaq

- حَدِيدِي 1) dəmir (sif.), dəmirdən qayrılmış; سَكَّةٌ سَكَّةٌ dəmi yolu; 2) qara (metallar haqqında); ~ يَخُودٌ ~ لا əlvən (metallar haqqında); ~ السِّتَارُ dəmir pərdə

- اللُّهْجَةُ ~ hirslənmiş, qəzəblənmiş; اللُّهْجَةُ ~ hirslə, acıqlı əda ilə; ~ hirslə, acıqla

- مَحْدَدَةٌ emalatxana

- مَحْدُودٌ 1) məhdud; ~ لا hədsiz, intəhasız, qeyri-məhdud; الدَّخْلُ ~ qazancı məhdud olan; 2) müəyyən edilmiş; 3) intəhalı, sonlu

- مَحْدُودِيَّةٌ məhdudiyyət, məhdudluq, məhdud ölçü

حَدَّاءٌ c. حَدَّاءٌ küling

حَدَّاءٌ c. حَدَّاءٌ çalağan

حَدَّاءٌ = حَدَّاءَاتٌ c. حَدَّاءِيَّةٌ

I حَدَّبَ (ə) 1) qozbel olmaq; 2) bükülmək, qabarmaq, dombalmaq; 3) tərəfini saxlamaq, meyil etmək, dəstəkləmək (kimi); II حَدَّبَ 1) qozbel etmək; 2) bükmək, qabarıq etmək, qabartmaq, donqartmaq; V تَحَدَّبَ 1) beli bükülmək, belini əymək; 2) bükülmək, qabarmaq; 3) əyilmək (nəyinsə üzərinə); XII إِحْدَوَيْتَ belini bükmək, əyilmək, qatlanmaq

- حَدَّبَ q. حَدَّبَاءٌ c. حَدَّبَ 1) qozbel, əyribel, donqar; 2) əyri; 3) qabarıq; الـحَدْبَاءُ əl-Hədba (Mosul şəhərinin epiteti)

- إِحْدَيْتَ qozbellik, belibüküklük, donqarlıq

- تَحَدَّبَ donqarlıq, qabarıqlıq, çıxıntı

- حَدَّبَ c. حَدَّبَ 1) eniş, yamac, dağın döşü; 2) həvəs, meyil, təmayül; و صوب من كل ~ و صوب hər tərəfdən, hər yandan

- حَدَّبَ 1) qozbel; 2) əyri, bükük, donqar; 3) qabarıq, çıxıntı; 4) meyilli, meyil göstərən, hüsn-rəğbət bəsləyən (kimə علی)

- حَدْبَةٌ 1) qoz, donqar; 2) güvən, hörgüc (dəvədə); 3) çıxıntı; 3) yüksəklik, hündür yer

- حَدْبٌ uşaşsevər (ana haqqında)

- مَحْدَبٌ 1) belində qoz, əyri olan; الأنف ~ (donqar) burun; 2) qabarıq

- مَحْدُوبٌ qozbel, əyribel

- حَدْبٌ مَحْدُوبٌ bax:

حَدْوَتٌ c. حَدْوَتٌ xalq dil. nağıl, hekayə

I حَدَّثَ (u) حَدَّثَ baş vermək, əmələ gəlmək, olmaq; تَوَدَّدَ yaranmaq; حَدَّثَ (u) حَدَّثَ yeni olmaq; sonradan yaranmaq;

II حَدَّثَ 1) rəvayət etmək, ötürmək; أما كرمه 1) rəvayət etmək, ötürmək; حَدَّثَ عَنْهُ مَعَازٌ onun səxavətinə gəlincə, bu barədə səhərədək danışmaq olar; نَفْسَهُ ~ öz-özünə danışmaq; قَلْبَهُ ~ yaxud سَتَ نَفْسَهُ ürəyi ona xəbər verdi (nəyi); 2) yeniləşdirmək, müasirləşdirmək, modernləşdirmək; 3) fiqh. hədis öyrənmək (kimin yanında); hədis ötürmək (kimdən); III حَدَّثَ 1) söhbət etmək, danışmaq (kiminlə); 2) müsahibə almaq; 3) danışmaq; IV أَحَدَّثَ 1) yaratmaq; qurmaq; törətmək, səbəb olmaq, doğurmaq; ضَجَّةٌ ~ hay-küy doğurmaq; ... تَأْتِي عَلَى تَأْتِي تَأْتِي doğurmaq; 2) ixtira etmək, icad etmək; yenilik gətirmək (hansı şahadəsə); 3) ifraz etmək; V تَحَدَّثَ çıxış etmək, danışmaq; söhbət etmək (nə barədə); xəbər vermək; rəvayət etmək (kimə nə barədə); به ~

ONUN BƏRƏSİNDƏ HAMU DANIŞIRDI; HAMU ONU TANYIRDI; VI تَحَادَّثَ bir-birilə söhbət etmək; öz aralarında danışmaq; X إِسْتَحَدَّثَ

1) doğurmaq, səbəb olmaq; هذا انقلابات كبيرة ~

1) doğurmaq, səbəb olmaq; هذا انقلابات كبيرة ~

1) doğurmaq, səbəb olmaq; هذا انقلابات كبيرة ~

1) doğurmaq, səbəb olmaq; هذا انقلابات كبيرة ~

1) doğurmaq, səbəb olmaq; هذا انقلابات كبيرة ~

bu, böyük dəyişikliklərə səbəb oldu (*nədə* (fi); 2) ilk dəfə əmələ gətirmək (*yeni cins*); təzədən, yenidən etmək; yeniləşdirmək

- أبعاد سة - ات c. إحداثيَّ koordinatlar; «x» الـ السَّيْنِيَّ *yaxud* ~ افقيَّ oxu, absis; الـ *yaxud* ~ رأسيَّ (عموديَّ) «y» الـ الصاديَّ «z» الـ العينيَّ; oxu, ordinata; نظام الاحداثيات koordinatlar sistemi; احداثيات جغرافية coğrafi koordinatlar

- احداثيَّ c. أحداثيَّ söhbətin mövzusu; yenilik; rəvayət, hekayət, nağıl; احاديث جديتي nənəmin nağılları; هذا ~ تروى dillərdə dastan olmaq

- حدث¹ sonradan əmələ gələn; bu yaxınlarda olan; yeni

- حدث² c. حادثة² 1) hadisə; münaqişə; bədbəxt hadisə; كثير الحوادث hadisələrə dolu; محلّية حوادث xronika, yerli xəbərlər şöbəsi (*qəzetlərdə*); عرضية حادثة təsadüfi hadisə; مكان الـ hadisə yeri; 2) fiz. hadisə; 3) teatr. pərdə; 4) ədəb. fabula

- حدث¹ 1) yenilik; 2) hadisələrin yaxınlığı; 3) gənclik; təzəlik, təravət; السن ~ gənclik, cavanlıq; العهد ~ yeniyetməlik

- حدث¹ c. أحداث¹ gənc, cavan; yeniyetmə
- حدث² c. أحداث² 1) hadisə; yenilik; olay; 2) təsadüf; dəyişiklik; الدهر أحداث baxtın dönüklüyü; 3) yeni hadisə; 4) fiqh. murdarlanma; 5) ifrazat, nəcis

- حدثان¹ *yaxud* حدثان² ~ الدهر baxtın dönüklüyü

- حدث¹ baş vermə, əmələ gəlmə, törəmə, doğma; hadisə; بعد- الامر postfaktum (*iş idən keçəndən sonra*)

- حدث¹ c. حدث¹ 1) yeni; təzə; bu yaxınlarda baş vermiş; الاستقلال ~ yenicə müstə-

qillik əldə etmiş; التحرر ~ yenicə azad olmuş; ~ yenicə; bu günlərdə; السن ~ yeniyetmə, cavan, gənc; العهد ~ a) yenicə baş vermiş; b) gənc; c) yenicə tanış olmuş (*nə ilə* ب-); 2) layiq olmadığı mövqeyi tutan, bambılı

- حدث² c. أحاديث 1) söhbət; لهم الـ ... onların ... başqa söhbətləri yoxdur; الساعة ~ aktual söhbət; الناس ~ dillərdə dastan olmaq; 2) müsahibə; ادلى ~ müsahibə vermək; 3) rəvayət, hekayət; 4) الـ شجن *bax*: نو شجون hədisi-şərif; صار هذا ~ خرافة cəfəngiyat, boş söz

- حدث¹ 1) söhbət edən, söhbəti aparan; ...adandan çıxış edən; باسم... ~ رسمي ~ nazirliyin nümayəndəsi; 2. müsahib

- حدث¹ c. محادثة¹ 1) söhbət, danışmaq; müsahibə; 2) danışmalar; اجري محادثات danışmalar aparmaq (*kiminlə* مع)

- حدث¹ 1) rəvayət edən; söhbət edən; 2) mühəddis, hədis alimi

- حدث¹ 1) yeni, ən yeni; 2) yenicə varlanmış adam; 2. yerini bilməyən adam, bambılı

- حدثات¹ c. yeniliklər

- حدثون¹ c. modernistlər

- مستحدث¹ yeni; müasir

حَدَجَ (i) حَدَجَ (~ بنظره *həmç.*) baxmaq; II حَدَجَ gözlərini dikib baxmaq, dik-dik baxmaq; gözü ilə yemək

- حَدَجَ c. حَدَجَ örtülü xərək, xəti-rəvan, kəcavə

- حَدَجَ c. حَدَجَ yük, ağır şey, ağırlıq

- حَدَجَ ابو- حَدَجَ leylək, hacıleylək

I حَدَرَ (u, i) حَدَرَ, حَدَرَ 1) endirmək, düşürmək; 2) düşmək, enmək; diyirlənib

düşmək, üzüaşağı gəlmək, yuvarlanmaq; حَدَرَ² (u) حَدَرَ kök olmaq, dolu olmaq, yoğun olmaq; II حَدَرَ 1) eniş düzəltmək; 2) endirmək; V تَحَدَّرَ 1) düşmək, enmək; diyirlənib düşmək; 2) irəli gəlmək, əmələ gəlmək, törəmək (نَدَان من); 3) mənşəcə, əslən (كِمْدَان من) olmaq; VII اِنْحَدَرَ 1) enmək, düşmək; diyirlənib düşmək, yuvarlanmaq; aşağı düşmək; 2) mənşəcə, əslən (هَارَادَان من) olmaq; 3) keçmək, ötürülmək (اِرْسَان - كِمَا الى); 4) çatmaq (كِمَا-نَايَا), yetişmək (كِمَا - نَايَا الى)

- اُنْحُوْرُ eniş, enişlik

- اِنْحَادْرُ 1) eniş, meyil, enişlik, yamac; 2) düş-künlük (مَنْهَوِي)

- تَحَدَّرُ c. ات - eniş, meyil, enişlik

- حَادِرُ kök, dolu, yoğun, şişman

- حَادِرُ şiş

- حُدْرَةٌ 1) kütlə, yığnaq; 2) sürü (دَاوَا)

- حُدُوْرُ sərt eniş, dağdöşü, dağətəyi

- حُدُوْمُ düşmə, enmə, eniş

- حَيْرُ şir

- تَحَدَّرُ = مُنْحَدَّرَاتُ c. مُنْحَدَّرُ

I حَدَسَ (u) حَدَسَ düşünmək, zənn etmək; fərz etmək

- حَدَسُ 1) fərasət, fəhm, tez başa düşmə; nüfuz etmə; 2) zənn, güman, hiss etmə, duyma; ~ على düşünmədən, bəxtə-bəxt, necə gəldi; ~ النفسِيَّ yaxud ~ intuitiya

- حَدَسِيَّ intuitiv

- حَدَسِيَّةُ ~ الفِلس. intuitivizm

I حَدَفَ (u) حَدَفَ ayağını geriyə çəkmək (دَاوَا يَوْلُ جَدَارَكَن); حَدَفَ² (i) حَدَفَ bax: حَدَفَ

- حَدَفَاتُ c. حَدَفَاتُ - nazim çarx

I حَدَقَ (i) حَدَقَ 1) əhatə etmək (كِمِي-نَايَا -ب); 2) dik-dik baxmaq; ... في النظر ~ göz-

lərini bərəldib baxmaq; II حَدَقَ diqqətlə baxmaq (هَارَا فِي يَاخُوْدِ الى); الطعام ~ xörəkdən qabaq duzlu, acı bir şey yemək; IV اَحَدَقِي əhatə etmək (كِمِي-نَايَا -ب)

- حَادِقُ 1) turş, şor, acı (يَمَاك هَاقِقَانَا);

2) mahir, hiyləgər, fəndgir

- حَدَاقَةٌ = حَدَاقَةٌ

~ العَيْن حَدَقَاتُ, حَدَقَاتُ, حَدَقَاتُ c. حَدَقَةٌ

~ نَايَا نَايَا göz bəbəyi kimi qorumaq

- حَدَقِيَّ dombalangöz

- حَدِيْقَةٌ c. حَدَائِقُ bağ; park; ~ الحيونات heyvanxana, zoopark

- حَدَقُ əhatə edən; ~ خَطَرُ qaçılmaz təhlükə

I حَدَلُ (ə) حَدَلُ yaxud حَدَلُ¹ (i) حَدَلُ ədalətsiz rəftar etmək (كِمِيْنَلَا على); حَدَلُ²

(i) حَدَالَةٌ hamaralamaq, yaymaq

- حَادَلَةٌ c. ات - buldozer

- حَادَلَةٌ c. حَادَلُ vərdənə, yayıcı dəzgah, yolbasan (مَاشِيْن), paltarhamarlayan

(حَدَم) VIII اِحْتَمَمَ 1) yanmaq, alovlanmaq;

2) özündən çıxmaq; غِيْظَا ~ qeyzlənmək;

3) qızıışmaq, alovlanmaq (مُيْبَارِيْزَا هَاقِقَانَا) - حَقِيْزَلِيَّ qeyzli, özündən çıxmış, cinlənmiş, hirsələnmiş

وحد: حَادَةٌ

I حَدَاءُ, حَدَاءُ, حَدَاءُ (u) حَدَا (حَدُو) 1) dəvələri səsləyib çağırmaq; 2) təhrik etmək, həvəsləndirmək, sövq etmək (كِمِي - نَايَا -ب); ... رَغِيْبَةً فِيَّ ~ məqsəd güdmək, səy etmək

- حَادُوَّةُ, حَادِيَّةُ dəvəçi, sarban mahnısı

- حَادُ c. حَادَةٌ sarban, dəvəçi

1) dəvəni qızıdırmaq üçün oxunan mahnı; 2) məcaz. təhrik, sövq; təhrikədiçi səbəb

- حَادِيَّ dəvəçi, sarban

- حَادُوَاتُ, حَادُوَاتُ nal

I حَدِي (ə) qalmaq, olmaq (*harada* —); V تَحَدَى 1) çağırmaq; meydan oxumaq; 2) ədəbsizlik, həyasızlıq etmək; 3) iddiasında olmaq (*nəyin* —); iddia etmək (*nəyə* —); rəqabət aparmaq; 4) tərəfdar olmaq; bir şeyə münasibətdə mövqə tutmaq

- فِي تَحَدَى c. تَحَدَى meydanoxuma; çağırış; ~ ədəbsizcəsinə

- حَدَاةٌ = حَدَايَةٌ

I حَذَرَ (ə) həzər etmək, çəkinmək, ehtiyatlanmaq (*nədən* من); II حَذَرَ çəkindirmək, xəbərdarlıq etmək; تَكَ النَّظَرَ اليها ~ səni ona baxmaqdan çəkindirmişdim; III حَذَرَ çəkinmək, ehtiyatlanmaq; V تَحَذَرَ = I; VIII اِحْتَذَرَ ehtiyat tədbirləri görmək; çəkinmək

- تَحَذِيرٌ xəbərdarlıq, çəkindirmə

- حَذَرٌ çəkinən; ehtiyatlı

~ ا من هذا حَذَرٌ ~ bundan ehtiyatlı ol! ~ ehtiyatlı ol! ~ أن تفعل هذا! ~ bax, bunu etməyəsən ha!

- حَذَرٌ həzər, ehtiyatlılıq

- حَذَرٌ ehtiyatlı, ehtiyatkar

- حَذَرٌ ehtiyatlılıq, ayıqlıq; ~ كان على ~ ayıq-sayıq, ehtiyatlı olmaq; ~ أخذ ehtiyat tədbirləri görmək

1) مَحَذِيرٌ , مَحَذُورَاتٌ c. مَحَذُورٌ şey; təhlükə; 2) xoşəgəlməz şey, bəla; 3) bədbəxt hadisə

I حَذَفَ (i) 1) buraxmaq, çıxartmaq, atmaq, pozmaq; 2) tullamaq (*nəyi* —); 3) riyaz. çıxmaq; II حَذَفَ qaydaya salmaq, gözəl görkəm vermək, yaraşılıq etmək; VII اِنْحَذَفَ buraxılmaq, düşmək, çıxarılmaq, atılmaq, pozulmaq

1) حَذَفٌ buraxma, çıxartma, atma, pozma; 2) tullama

- حَذَفٌ topl. çöl ördəkləri

- حَذَفَةٌ c. ات - çöl ördəyi

أخذَه بِحَذَافِيرِهِ c. حَذَفَارٌ götürmək

I حَذَقَ (ə) حَذَقٌ , حَذَاقَةٌ mahir olmaq (*nədəsə*); حَذَقَ (i) حَذُوقٌ turş, şor, acı, tünd, bərk olmaq

1) حَذَاقٌ c. حَذَاقٌ mahir, zirək, çevik; bilən, yüksək ixtisaslı; ~ عمل ixtisaslı fəhlə; 2) turş, şor, acı, tünd, bərk

- حَذَاقَةٌ məharət, ustalıq; bacarıq, qabiliyyət; yüksək ixtisas; zirəklik, çeviklik

- حَذَاقَةٌ = حَذَقٌ

1) حَذَلَقٌ özünü bilici göstərmək, əlləməlik etmək; 2) pedant olmaq, xırdaçı, vasvası olmaq; حَذَلَقٌ = تَحَذَلَقٌ

- تَحَذَلَقٌ pedantlıq

1. حَذَلَقٌ özünü bilici göstərən, əlləməlik edən; 2. pedant

- حَذَلَقَةٌ pedantlıq, ifrat dəqiqlik

- حَذَلَقٌ = مُنْحَذَلَقٌ

حَذَامٌ Həzami (*iti görmə qabiliyyəti olan ərəb qadınının adı*)

I حَذَا (u) حَذَا təqlid etmək, yamsılamaq, ardınca getmək; حَذَوْه ~ kiminsə yerisini yerimək; III حَذَى 1) nə iləsə üzbəüz, qarşı-qarşıya olmaq; 2) yanaşı, müvazi, paralel getmək; IV اَحَذَى bağışlamaq, hədiyyə etmək; VI تَحَذَى 1) paralel olmaq; 2) birbirilə üzbəüz, qarşı-qarşıya olmaq; VIII اِحْتَذَى 1) ayağına geymək; ayağa geyilmək; 2) təqlid etmək, yamsılamaq; ~ مثاله ~ kiminsə gedişini getmək

- اِحْتِذَاءٌ təqlid, yamsılama

- تَحَذَى paralellik; *hərb.* düzlənmə; من اليمين sağa düzlən!

- حَذَاءٌ¹ c. أَحَذِيَّةٌ çəkmə; səndəl; ayaqqabı; *yaxud* أحذية طويلة uzunboğaz çəkmə; قصير ~ اللباد ~ keçə çəkmə

- حَذَاءٌ² حَذَاءٌ *yaxud* kiminsə, nəyinsə qarşısında, müqabilində

- حَذَاءٌ çəkməçi

- حَذْوٌ təqlid, yamsılama; حذوة kiminsə, nəyinsə qarşısında, müqabilində

- حَذِيَّةٌ hədiyyə

- حَذَاةٌ q. مُحَادِيَّةٌ qarşıda duran; paralel (*nəyə* —); müqabil (*nəyə* —)

- مُحَادَاةٌ əks, müqabil tərəf; paralellik;

حَذَاةٌ *yaxud* حَذَاةٌ *yaxud* علی kiminsə, nəyinsə qarşısında, müqabilində; kiməsə, nəyəsə paralel

I حَرَ (i/ə, u) حَرَارةٌ isti, qızgın, hərarətli olmaq; II حَرَارةٌ 1) azad etmək, azadlıq vermək; emansipasiya etmək; qurtarmaq (*nədən* من); 2) redaktə etmək; yoxlamaq; 3) yazmaq, tərtib etmək; 4) yönəltmək, istiqamətləndirmək, tuşlamaq, nişan almaq (*topla, tüfənglə*); 5) həsr etmək; V حَرَارةٌ 1) azad olmaq, azadlığa çıxmaq; emansipasiya olmaq; 2) yazılmaq, tərtib edilmək; yazılmış olmaq; VIII حَرَارةٌ qızmaq, qızışmaq (*məs., mübahisə*); X حَرَارةٌ qızmaq, qızışmaq

- حَرَارةٌ ön hərarətli; من الجمر ~ sanki köz üstündə, böyük səbirsizliklə, əlimyandı, darda

- حَرَارةٌ əhrari, liberal

- حَرَارةٌ azadlıq; حَرَارةٌ الوطني milli azadlıq hərəkatı

- حَرَارةٌ azadlıq (*sif.*); حَرَارةٌ azadlıq hərəkatı

- حَرَارةٌ 1) azadlıq, azad etmə; 2) redaktə etmə; 3) redaksiya; ادارة

~ redaksiya (*qəzetin, jurnalın*); صاحب ~ redaktor; رئيس ~ baş redaktor; 4) yazma; tərtib etmə; 5) məktub; rəsmi sənəd; *At. sözü.* yazı başlığından tanınar (*yazı haqqında başlığına əsasən fikir yürüdülər*)

- حَرَارةٌ 1) redaksiya ...; 2) yazılı; حَرَارةٌ yazılı surətdə; حَرَارةٌ azadlıq hərəkatı

- حَرَارةٌ 1) isti, hərarətli, qızgın; 2) çalışqan; səyli; 3) tünd, acı, bərk (*yemək*)

- حَرَارةٌ c. حَرَارةٌ isti, hərarət, dəm; حَرَارةٌ dünya hava istidir; حَرَارةٌ tropik (*isti*) qurşaq

- حَرَارةٌ 1. 1) azad, hürr, sərbəst; müstəqil; حَرَارةٌ azad şəhər; حَرَارةٌ özəl məktəb; 2) yanında olan, nağd; حَرَارةٌ nağd pul; 3) azadlıqsevər; 4) nəcib, əsilzadə; 5) nəcib, saf, qatışıq olmayan (*metal*);

حَرَارةٌ 2) nəcib, əsilzadə insan; 3) liberal; حَرَارةٌ yanaq

- حَرَارةٌ = حَرَارةٌ

- حَرَارةٌ ipək toxucusu

- حَرَارةٌ 1) isti, istilik; 2) hərarət; qızdırma; حَرَارةٌ termograf; حَرَارةٌ termometr; حَرَارةٌ havanın ۴۳ dərəcəsi; 3) qızgınlıq, həvəs, coşqunluq, ehtiras; حَرَارةٌ kimisə hərarətlə salamlamaq; حَرَارةٌ kimisə hərarətlə dəstəkləmək; 4) səpmə, səpgi, xırda sızanaq; 5) yandırma (*dərini*); 6) tündlük, acılıq, bərklik (*yeməyin*)

- حَرَارةٌ istilik -i/-ı; termik; محطة الكهرباء ~ نووي istilik elektrik stansiyası; حَرَارةٌ kalori

- حَرَارةٌ 1) hiddətlənmiş, hirsələnmiş; 2) isti; hərarətli; 3) yangısı olan; ehtirasla arzu edən

- حرّة c. حرّات vulkanik mənşəli daşlı torpaq
 - حرّة c. حرّائر tar. azad qadın (*kə niz olma-yan*) qadın
 - حرّور isti külək
 - حرّير c. حرّائر 1) ipək; مشافة ~ xamna; 2) ipək parça; (صناعي) ~ süni ipək; صخري ~ təbii ipək; 3) ipək məmulatı; asbest
 - حرّيرة c. ات - fiz. kalori
 - حرّيري 1. ipək -i/-ı; ipək kimi; 2. ipək taciri; ipəksatan
 - حرّية azadlıq; الاجتماع ~ toplantı azadlığı; العبادَة ~ seçki azadlığı; الاختيار ~ etiqad azadlığı; vicdan azadlığı; التجارة ~ ticarət azadlığı; التعليم ~ təhsil azadlığı; الشخصیة ~ şəxsiyyət azadlığı; النشر ~ *yaxud* ~ mətbuat azadlığı; العمل ~ hərəket azadlığı; الفكر ~ fikir azadlığı; الكلام ~ *yaxud* ~ söz azadlığı; ابداء الرأي ~ *yaxud* ~ tenqid azadlığı
 - حرّار termometr, istilikölçən
 - حرّار 1. azad edən; 2. 1) xilaskar; 2) yazıçı, yazar; jurnalist; müxbir; سياسي ~ siyasi icmalçı; 3) redaktor, mühərrir
 - حرّرات c. korrespondensiya; yazışmalar; kağızlar; kağız sənədlər
 - حرّور 1) hirsələnmiş, hiddətlənmiş; 2) hərəarətli, qızdırmalı
 I حرّ (حرب) acıqlanmaq; qəzəblənmək; حرّ (u) qarət etmək, əlindən almaq; III حرّب döyüşmək, müharibə etmək, dava etmək, vuruşmaq; VI تحارب bir-birilə vuruşmaq; 2) birgə müharibə aparmaq; VIII احترب = VI

- حرب q. c. حروب müharibə; kampaniya; döyüş, vuruş; الالهية ~ vətəndaş müharibəsi; الكبرى الاولى ~ birinci dünya müharibəsi; العالمية الثانية ~ ikinci dünya müharibəsi; عادلة ~ ədalətli müharibə; جائرة ~ ədalətsiz müharibə; قدرة ~ çirkin müharibə; باردة ~ soyuq müharibə; حامية ~ müharibə; حرارية ~ istilik-nüvə müharibəsi; عدوانية ~ təcavüzkar müharibə; كليّة ~ total müharibə; الإبادة ~ qırıcı müharibə; حروب ~ غير معلنة işğalçılıq müharibələri; elan olunmamış müharibə; مشعلو نيران ال- ~ müharibə qızışdırıcıları; ما بعد ال- ~ bədən sonrakı; في اركان ال- ~ baş qərargah; اشهر ال- ~ müharibə vəziyyətində; دار *yaxud* ~ elan etmək; البax: الحرب
 - حرب dərd, bəla; وَا حَرَبًا! bu nə müsibətdir!
 - حرباء zool. büqələmun
 - حربجي c. حربيّ militarist, hərbiçi
 - حرب c. حراب nizə, mizraq, cida; süngü; harpun
 - حرب 1) hərbi; مجلس hərbi şura; وزارة hərbi məktəb; مدرسة hərbi nazirlik; 2) hərbişevər, davakar; 3) fiqh. hərbi (*hərb dünyasının təbəəsi və ya sakini*)
 - حرب qarət edilmiş
 - محارب başqaları ilə birgə müharibə edən; müharibədə iştirak edən
 - محارب 1. döyüşən, müharibə edən; 2. 1) döyüşən tərəf; حرق döyüşən tərəfin haqları; 2) döyüşçü; قديم ~ müharibə veterani
 - محاربة müharibə; vuruş, döyüş

- مَحْرَابٌ *c.* مَحَارِبٌ mehrab, səcdəgah; الكنيسة ~ kilsə mehrabı; المسجد ~ məscidin mehrabı (*qiblanin səmtini bildirir*)

حَرَثٌ cingildəmək, danqıldamaq, taqqıldamaq

- حَرَثَةٌ *c.* اتٌ - cingilti, taqqıltı; القيود ~ qan-dalların cingiltisi; 2) məcaz. boşboğazlıq, gəvəzəlik, laf

I حَرَثٌ (u) şumlamaq, sürmək (*yeri*), becərmək (*torpağı*); VII اِنْحَرَتْ şumlanmaq, sürülmək

- حَارِثٌ *c.* حُرَاثٌ cütçü, əkinçi; ~ ابو الـ şir

- حَرَاثٌ 1. şumlayan; 2. cütçü, əkinçi

- حَرَائِثٌ *zool.* danadışi

- حَرَائِثٌ 1) şumlama, sürmə; 2) cütçülük, əkinçilik

- حَرَثٌ 1) şumlama; ~ آلة الـ kotan, cüt; 2) becərilmiş torpaq; əkin yeri, sürülmüş yer; 3) əkinçilik məhsulları

- حَرَثَاتٌ *c.* حَرَثَةٌ şum

- مَحَارِثٌ *c.* مَحْرَابٌ kotan; ~ سلاح الغாவahın

I حَرَجٌ (ə) حَرَجٌ 1) dar, sıxıntılı olmaq; böhran vəziyyətində olmaq; ~ صدره ~ narahat olmaq, həyəcanlanmaq; 2) qadağan olmaq (*kimin üçün*); 3) günah işlətmək; II حَرَجٌ 1) çətinliyə salmaq, sıxışdırmaq, sıxıntıya salmaq; israr etmək (*nədəsə* فِي); 2) qadağan etmək; buraxmamaq (*kimi* عَلَى); 3) çətinləşdirmək, ağırlaşdırmaq (*vəziyyəti*); 4) meşəsalma işləri görmək; IV أَحْرَجَ çətinliyə, sıxıntıya salmaq, çətinləşdirmək, gərginlik yaratmaq; 2) böhran vəziyyətinə salmaq; çıxılmaz vəziyyətə salmaq; 3) qadağan etmək (*kimə* عَلَى); V تَحْرَجٌ 1) sıxılmaq; pərt olmaq; utanmaq; 2) gərginləşmək, böhran halı keçirmək; çətinləşmək, ağırlaşmaq (*vəziyyəti*);

yət); 3) səhvdən, xətdən, günahdan çəkinmək

- أَحْرَجٌ ən ağır, ən böhranlı, ən kritik

- تَحْرَجٌ 1) sıxıntı, sıxılma, utanma; 2) ciddi çətinlik, ciddi ağırlaşma (*vəziyyətdə*)

- تَحْرِيجٌ 1) sıxışdırma, ağırlaşdırma; 2) çətin vəziyyət, ağır vəziyyət; 3) meşəsalma; الأرض ~ ağacəkmə

- حَرَجٌ hərrac

- حَرَاجَةٌ çətinlik, ağırlıq, böhranlı vəziyyət

- حَرَاجِيٌّ meşə -i/-ı; ثَرْوَةٌ meşə sərvəti

- حَرَجٌ 1) sıxıntı, çətinlik; böhranlı durum;

~ أَوْقَعَهُ فِي kimisə çətin vəziyyətə salmaq;

2) qadağa; 3) pis iş, pis əməl; günah; ~ فِئْلٌ مِنْ

وَلَمْ نَجِدْ ~ bizim üçün çətinləşdirmisəniz...

...بِزَمَانِنَا... biz elə bir çətinlik görmürük ki...

...! عَلَيْكَ ~ sənə elə bir çətinliyi olmaz!

~ وَلَا onun bərsində nə desən, inanacağam (*tam etibar bildirmək üçün*)

- حَرَجٌ 2) حَرَاجٌ, حَرَاجٌ meşə, meşəlik; ağaclıq

- حَرَجٌ 3) xəmək, təxti-rəvan

- حَرَجٌ 1) dar, darısqal, sıx; 2) çətin, ağır, gərgin, böhranlı; النقطَةُ الـ kritik nöqtə;

السِّنُّ الـ kritik yaş

- حَرَجٌ 2) حَرَاجَاتٌ *c.* حَرَجَةٌ

- حَرَاجِيٌّ meşə -i/-ı; الثَرْوَةُ meşə sərvəti

- مَحْرَجٌ 1) sıxışdıran; 2) gərginləşdirən;

3) qadağan edən

- مَحْرَجَاتٌ ağırlaşdırıcı şeylər; ~ الأيمان ~ ağır andlar

حَرَجٌ o başa-bu başa qaçmaq, dala-qabağa qaçmaq

حَرَجٌ 1) gəzib dolanmaq, dolaşmaq (*nəyinsə soracağında* عَلَى); 2) sürüb gətirmək (*sürünü*)

- حَرَجَةٌ gəzib dolaşma (*nəyinsə soracağında*)

حَرْح *c. أَحْرَاحٌ anat.* uşaqlıq yolu, balalıq yolu
I حَرَدَ (u) حَرْدٌ sərpməq, kənara çıxmaq, uzaqlaşmaq; حَرَدَ (ə) حِرْصٌ *(kimə)* hirsələnmək; II حَرَدَ qübbə hörmək; qübbəli etmək (*tikintini*)

- حَرَدٌ حِرْصٌ, حَرَدٌ حِرْصٌ

- حَرَدٌ = حَرْدَانٌ

حَرْدَانٌ *c. حَرْدَانِيْنُ* kərtənkələ

I حَرَزَ (u) حَرَزٌ qorumaq, saxlamaq, mühafizə etmək; حَرَزَ (u) حَرَاةٌ möhkəmləndirilmək, istehkam şəklinə salınmaq, əlçatmaz olmaq; IV أَحْرَزَ ələ keçirmək, ələ almaq; yiyələnmək; nail olmaq; qazanmaq; ... *الاولوية في...* *idm.* nədəsə birincilik qazanmaq; *الهدف* ~ qol vurmaq; فوزاً ~ qələbə qazanmaq; نجاحاً ~ uğur qazanmaq; قصب ~ تَحَرَّرَ yarış çələngini qazanmaq; V تَحَرَّرَ çəkinmək, özünü qorumaq, özünü gözləmək (*nədən* من); VIII اِحْتَرَزَ = V

- اِحْتَرَاةٌ özünü qoruma, özünü gözləmə; ehtiyatlılıq

- اِحْتَرَاةٌ mühafizə, ehtiyat -i/-ı; تَدَابِيرٌ ehtiyat tədbirləri

- حَارِزَةٌ *el.* qoruyucu

- حَارِزٌ *c. حَارِزٌ* 1) müdafiə, mühafizə; 2) qala, istehkam; حَرِيْزٌ ~ alınmaz qala; 3) *hüq.* əşyayi-dəlil; 4) həmayil, tilsim, nəzər duası; حَرِيْزٌ ~ *a) kan fi* ~ ehtiyatlı, sayıq olmaq; qulağı səsdə olmaq; b) əlçatmaz olmaq

- حَرِيْزَةٌ bir şeyin ən yaxşı hissəsi; xəzinə, sərvət

- حَرِيْزٌ 1) güclü; basılmaz (*qala*); 2) əlçatmaz

I حَرَسَ (u) حَرَسٌ, حَرَاةٌ qorumaq, mühafizə etmək; V تَحَرَّسَ qorunmaq (*nədən* من); VIII اِحْتَرَسَ qorunmaq, ehtiyatlı olmaq, çəkinmək (*nədən* من)

- اِحْتَرَاةٌ ehtiyat, ehtiyat tədbiri; ~ ehtiyatla

- حَرَسَ 1. 1) qoruyucu, gözetçi; حَرَسَ الملك qoruyucu mələk; 2) ayıq-sayıq; 2. *c. حَرَسٌ*, حَرَاةٌ 1) qoruyucu; hamı; gözetçi; mühafizəçi; qarovul; الحدود ~ sərhədçi; 2) *həmç.* المرمى ~ *idm.* qarıçı

- حَرَسَ qoruyucu, mühafizəçi; gözetçi

- حَرَاةٌ mühafizə; qoruma; nəzarət, himayə; qarovul xidməti; الحدود ~ sərhəd mühafizəsi; a) himayə ~ قضاية ~ sekvestr; ~ وضع تحت ال- təyin etmək; b) sekvestr qoymaq

- حَرَسَ mühafizə dəstəsi, keşikçi dəstəsi, qarovul; növbətçi; qvardiya; الشرف ~ şərəf qarovulu; ال- الوطني milli qvardiya

- مَحْتَرَسٌ ehtiyatlı; ayıq-sayıq

- مَحْرُوسٌ 1. hifz olunan, qorunan; nicat tapan; ال- Məhrusə (*Qorunan*) Qahirənin epitetlərindən biri; 2. oğul; övlad; المَحْرُوسُونَ bütün ailə

I حَرَشَ (i) حَرَشٌ 1) cırmaqlamaq; 2) ovlamaq (*kərtənkələ*); II حَرَشَ 1) saldırmaq, qısqırtmaq, təhrik etmək; üzərinə qaldırmaq (*kimin* الى); təfriqə salmaq (*kimin arasında* بين); 2) meşə salmaq; الارض ~ torpağın münbitliyini artırmaq (*nə ilə* -); III حَرَشَ toxunmaq, sataşmaq, öcəşmək; V تَحَرَّشَ həyasızlıq etmək; ona-buna sataşmaq (-); ara qarışdırmaq; toqquşmaq (*kiminlə* -); üstünə atılmaq, hücum etmək (*kimə* على); ~ به للخصام mübahisə etmək üçün kiməsə ilişmək; qovğa salmaq üçün kiməsə sataşmaq

- حَرَشٌ *c. حَرَشَاءٌ q.* kobud, sərt, kələkötür, nahamar

- تَحَرَّشَ 1) qaba rəftar etmə, kobud davranma, ara qarışdırma; 2) meydan oxuma; toxunma, sataşma

- تَحْرِيشٌ 1) qısıqırtma, üstünə saldırma;
2) *el. الارض* ~ meşəsalma
- حَرَّاشٌ *topl.* kal yemiş, kal qovun, kəlik
- حَرَّاشَةٌ *c.* ات - kal yemiş, kal qovun, kəlik
- حَرَّاشَةٌ qabalıq, kobudluq; kələ-kötür-
lük, nahamarlıq
- حَرِشٌ qaba, kobud, sərt; kələ-kötür,
nahamar
- أَحْرَاشٌ *c.* حُرْشٌ meşə
- حُرْشٌ = حَرِشٌ
- حَرَّاشَةٌ = حُرَّاشَةٌ
- حُرْشٌ 1) qırxaşmaq; 2) kərgədən
حَرَّاشَفٌ *c.* حَرَّاشَفٌ pul, axça (*balıqda*)
- حَرَّاشَفٌ pulluluq, axçalılıq; *الجلد* ~ *tibb.* ixtioz
- حَرَّاشَفِيٌّ pullu, axçalı
I حَرَصٌ (i) حَرِصٌ 1) çox istəmək (*nəyisə*);
can atmaq (*nəyəsə* علی), həsrətində olmaq;
2) saxlamaq, qorumaq, mühafizə etmək
(*nəyi* علی) ~ علی شيء حَرِصَ المرء علی حدقة;
~ علی شيء حَرِصَ المرء علی حدقة; (علی) عینیه
bir şeyi göz bəbəyi kimi qoruyub sax-
lamaq; 3) diqqətli olmaq; ehtiyatlı olmaq;
ayıq-sayıq olmaq; II حَرَصٌ sövq etmək; təhrik
etmək
- حَرِصٌ coşqun istək, həvəs, şövq; yangı;
حَرِصٌ ~ علی الثأر intiqam yangısı; 2) hərislik,
acgözlük, tamahkarlıq; 3) saxlama, qoruma;
qənaətcillik; 4) ehtiyatlılıq
- حَرِصٌ 1) həris, coşqunluqla istəyən;
2) üstündə əsən, qədrini bilən (*nəyin* علی),
əziz tutan (*nəyi* علی); 3) tamahkar, acgöz;
4) qənaətcil; 5) ehtiyatlı
II حَرَصٌ 1) qızıqdırmaq, qısıqırt-
maq, təhrik etmək; öyrətmək, tovlamaq,
dilə tutmaq (*kimə qarşı* علی); 2) *el.* induk-
siya etmək; V حَرَصٌ 1) təhrik olunmaq,
qızıqdırılmıq; öyrədilmək, tovlanmaq;
2) *el.* induksiya olunmaq

- تَحْرِيزٌ 1) təhrik, tovlama, qızıqdırılma;
2) *el.* induksiya; ~ الذاتی avtoinduksiya,
öz-özünə induksiya
- تَحْرِيزِيٌّ 1) təhrikedici, tovlayıcı; 2) *el.*
induktiv
- أَحْرَاضٌ *c.* حَرَضٌ 1) dəyişmə, korlanma,
xarablaşma; 2) ağır xəstəlik; الاحراض
viruslu xəstəliklər; 3) gerilmə,
xarablaşma, pisləşmə; cırlaşma, nəslə pozulma
- مُحَرِّزٌ 1) qızıqdırmaq, təhrikçi, fitnəkar;
2) *el.* induktor
I حَرْفٌ (i) حَرْفٌ 1) dəyişmək (*nəyisə*);
2) əymək, sapdırmaq, döndərmək (*nədən*
عن) ~ عن الخط (الاتجاه) الصحيح; (عن)
sapdırmaq; 3) döndərmək (*məs., atın başını*);
II حَرْفٌ 1) təhrif etmək, pozmaq, saxtalaş-
dırmaq; 2) yerini dəyişmək, yerindən dəbört-
mək (*hərfləri*); V تَحْرَفٌ 1) təhrif olunmaq,
təhrif edilmək; 2) sapmaq, dönmək (*nədən*
عن); VII إِحْرَافٌ 1) sapmaq, çıxmaq (*nədən*
عن); dönmək; ~ عن الاتجاه الصحيح
doğru yoldan sapmaq, başını itirmək, yolunu azmaq;
~ سَهْهَتِي korlanmaq, xəstələnmək;
2) əyri baxmaq, qıymaq (*gözlərini*);
VIII إِحْرَافٌ peşə ilə, sənətlə məşğul olmaq,
peşə sahibi olmaq, özünə peşə seçmək;
məşğul olmaq (*nə iləsə*); ~ المحاماة
vəkillik etmək
- إِحْرَافٌ peşə, sənət seçmə; peşə ilə,
sənətlə məşğul olma; sənətkarlıq etmə
- إِحْرَافٌ *c.* ات - 1) sapma, əyilmə; *fiz.*
deviasiya; *astr.* meyil, meyillənmə, inhiraf;
siy. meyil; 2) kənara çıxma, yana çəkmə;
~ المزاج ~ *yaxud* ~ الصحة ~ nasazlıq, kefsizlik,
naxoşluq, süslük; ~ زاوية *riyaz.* sapma
bucağı

- تحريف 1) saxtalaşdırma; 2) təhrif etmə, mənasını pozma (sözün); yerini dəyişdirmə (sözdə hərflərin)

- تحريفي revizionist, təftişçi
- تحريفية revizionizm, təftişçilik
- حرافة tündlük, bərklik, acılıq (yeməyin)
- حرف c. 1) tərəf, uc; tiyə, ağız; ülgüc
- حرف c. 2) 1) hərf, liter; samit, samit səs; صامت ~ yaxud ~ samit; متحرك ~ yaxud ~ مصوت ~ صوتي الحروف (ا, و, ي) الحروف الهجائية yaxud حروف الهجاء الابدائية yaxud حروف المباني الابدائية بالـ ~ yaxud بالـ ~ الحروف الابدائية نشر بـ ~ hərən, hərfi mənada; hərən, hərfi mənada; لم ينطق بـ ~ heç bir söz demədi; كتب الارقام بالحروف yazmaq; وقع الاسم من الاول من الاسمın adını baş hərflərlə yazmaq; müxtəsər imza qoymaq, paraflamaq (sazişi); 2) qram. ədat; التعريف ~ qram. müəyyənlik ədatı; الجرم ~ qram. önlük; العطف ~ qram. bağlayıcı; الاستفهام ~ sual ədatı; النداء ~ nida ədatı; وضع النقط على and ədatı; 3) söz; الحروف aydın olan bir şeyi daha da aydınlaşdırmaq, bütün məqamları açıqlamaq
- حرف bot. kress
- حرف c. məşğuliyyət; peşə; sənət; ارباب (اصحاب) الـ ~ sənət; sənətkar; صاحب ~ sənətkarlar; يدوية ~ kustar sənət
- حرفي 1. peşə -i/-ı; sənət -i/-ı; 2. peşəkar, peşə məktəbinin şagirdi
- حرفي hərfi; حرف ~ hərfən
- حرفية 1) hərfi mənə; hərfilik; 2) qram. ədat kimi işlədilmiş sözün mənası
- حرف c. 1) tay-tuş; sənət yoldaşı; həmməslək; 2) oyunçu; tərəfi-müqabil;

3) müştəri

- حرف bərk; tünd (qida); 2) bilən, bacaran, mahir (nədə fi)
- محترف c. ات - emalatxana, studiya (rəssamın)
- محترف 1. müəyyən peşə ilə məşğul olan; işi-peşəsi olan; 2. peşəkar, professional; ~ ملاكم professional boksuçu
- محراف c. محاريف yaxud محراف c. محراف tibb. zond
- محرف təhrif edilmiş, bayağılaşdırılmış
- منحرف 1) sapan, meyil edən, əyilən, kənar çıxan; المزاج ~ nasaz, xəstə; 2) çəp, əyri; ~ مرعب (معين) riyaz. trapesiya; ~ شبه riyaz. trapesoid
- حرفش c. حرفش bot. ənginar
- I حرق (u) alışdırmaq; od vurmaq; yandırmaq (həmç. acı bir şey haqqında); 2) bişirmək (kərpici); 3) yandırmaq xarab etmək; بالماء الحر ~ qaynar su ilə yandırmaq; 4) öldürmək (acından); امامه بخور المديح ~ bax: بخور; الاسنان ~ dişlərini qıcırdatmaq; II حرق 1) yandırmaq yaxmaq; 2) aşağı olmaq (suyun səviyyəsi); çox da böyük olmamaq (sel, daşqın); الاسنان ~ dişlərini qıcırdatmaq; IV أحرق yandırmaq, od vurmaq; yandırmaq yaxmaq; قلبه ~ məcaz. ürəyini yandırmaq; V تحرق yanmaq yaxılmaq, özünü yandırmaq, oda vurmaq; ... شوقا الى ... can atmaq, şövqündən yanmaq yaxılmaq; VII إنحرق yanmaq; suyu az olmaq (Nil haqqında); VIII احترق alışmaq, alovlanmaq; yanmaq tökülmək
- احتراق yanmaq; قابل الـ ~ alışqan, tezalışan, yanar; تلفائي ~ öz-özünə odlanma, öz-özünə yanmaq; بالـ الداخلي daxili yanacaqlı mühərrik
- إحراق yandırmaq

- *إِنْحِرَاقٌ* suyun az gəlməsi (*Nildə suyun qalxan vaxtı*)
 - *تَحَارِيقٌ* c. 1) suyun ən aşağı səviyyəsi (*Nildə*); quraqlıq (*Nildə suyun səviyyəsinin aşağı olması ilə bağlı*)
 - *تَحْرُقٌ* 1) yanma; 2) şiddətli istək
 - *يَحْرِقُ* yandıran, odlayan; qızışdıran
 - *حُرَاقٌ* qov
 - *حَرَّاقٌ* 1) yandırıcı; *قنبلة* yandırıcı bomba;
 2) ədviyyəli; tünd, bərk; *زى الفلفل ~ xalq dil.* istiot kimi acı
 - *حُرَاقٌ = حُرَاقَةٌ*
 - *حُرَاقَةٌ* c. *ات* - mina gəmisini; brander
 - *حُرَاقَةٌ* c. *حَرَارِيقٌ* qabar, suluq
 - *حَرْقٌ* 1) yandırma; *عمديّ* ~ qəsdən yandırma; *اجساد الموتى* ~ meyitlərin yandırılması, kremasiya; 2) odlama, od vurma
 - *حَرْقٌ* c. *حُرُوقٌ* 2) yanmaq
 - *حَرْقٌ* 1) yanma; 2) istilik, dəm
 - *حَرَقَانٌ* qızcırma; *القلب* ~ ürək bulanması
 - *حَرْقَةٌ*, *حَرْقَةٌ* 1) yanma; yandırma; istilik, dəm; *القلب* ~ ürək bulanması; 2) hirs; qəzəb; *شتمه* kimisə bərk söymək; *بكى* ~ acı-acı ağlamaq
 - *حَرِيقٌ* 1. yandırılan; 2. 1) yanacaq; 2) yanğın; *عمدا* ~ qəsdən yandırma; *باب* yanğın zamanı çıxış və ya ehtiyat çıxışı
 - *حَرِيقَةٌ* c. *حَرَائِقٌ* 1) tonqal; 2) yanğın
 - *مُحْتَرِقٌ* *fiz.* fokus
 - *مَحْرَاقٌ* c. *مَحَارِيقٌ* forsunka; odluq
 - *مَحْرُقٌ* c. *مَحَارِقٌ* *fiz.* fokus
 - *مُحْرَقٌ* yandırma yeri; *اجساد الموتى* ~ *yaxud* krematori, meyit yandırılan bina
 - *مُحْرَقٌ* yandırıcı; *قنبلة* yandırıcı bomba;
قارورة yandırıcı maddə ilə dolu şüşə (*tanka qarşı mübarizə üçün*)

- *مُحْرَقٌ* pulsuz, əliboş, cibində bir qara qəpiyi olmayan
 - *مَحْرَقَةٌ* c. *ات* - tonqal
 - *مُحْرَقٌ* = *مُحْرَقَةٌ*¹
 - *مُحْرَقَةٌ* c. *ات* - *dini*. qurban (*oda atılmaq üçün*); *كيش* (تيس) *ال-* qurban keçisi, qapazaltı, toplələ
 - *مَحْرُوقٌ* 1) yandırılmış; alovlanmış; yanmış kül olmuş; *خط الارض* yandırılmış torpaq xətti; 2) yanmış tökülən; *القلب* ~ ürəyiyanıqlı; kədərli; *يا* yanmış! *قلبه* ~ onlardan yanıqlıdır
 - *مَحْرُوقَاتٌ* c. yanacaq; *جامدة* ~ bərk yanacaq; *صناعة* *ال-* maye yanacaq; *صناعة* yanacaq sənayesi
حَرْقَةٌ c. *حَرَّاقٌ* *anat.* hülqum; xirtdək
حَرْقَةٌ c. *حَرَّاقٌ* omba; omba sümüyü
 I *حَرَكٌ* (u) *حَرَكٌ*, *حَرَكَةٌ* hərəkət etmək, tərpənmək; II *حَرَكٌ* 1) hərəkət etdirmək, hərəkətə gətirmək; yerini dəyişdirmək; 2) yelləmək; silkələmək; 3) qarışdırmaq (*xörəyi*); qurdalamaq; 4) toxunmaq, coşdurmaq, hissələri coşdurmaq; *العواطف* ~ *الشهية* istahını qızışdırmaq; 5) təhrik etmək, qızışdırmaq (*على* *نأyasə*); 6) *qram.* hərəkələmək; *لا* hərəkətə gəlmək, tərpənmək; *تحرك* 1) hərəkət etmək; fəallıq göstərmək; 2) *qram.* hərəkələnmək
 - *حَرَكٌ* c. *ات* (1) hərəkət, yerdəyişmə; yola düşmə; *ادارة التحركات* hərəkət idarəsi (*Süveyş kanalında*); *رئيس التحركات* hərəkət rəisi; 2) fəallıq; aksiya; *اليمينى* *ال-* *siyas.* sağ qüvvələrin fəallığı
 - *تَحْرِيكٌ* 1) hərəkətə gətirmək; 2) təhrik; 3) *qram.* hərəkələmə

- حَارَكٌ yal (*atın*)
 - حَرَكَتْ hərəket; لا يبدى ~ o, hərəket etmir, tərənmir
 - حَرَكَ itı, zirək, çevik, diribaş
 - حَرْكُكُ 1. itı; oynaq, mütəhərrik; 2. bir yerdə qərar tutmayan: وصل على الـ o lap elə vaxtında gəlib çıxdı
 - حَرَكَ c. ات - 1) hərəket; hərəket; تحريرية ~ yaxud التحريرية ~ azadlıq hərəkatı; العمالية ~ yaxud العمال ~ fəhlə hərəkatı; النساءية ~ qadın hərəkatı; المرور ~ şəhər nəqliyyatının hərəkatı; السفن ~ gəmiçilik, gəmilərin hərəkatı; حركات دانمركية yaxud حركات اختيارية ~ sərbəst hərəketlər; علم علم الـ ~ حركات دانمركية ~ seçki kampaniyası; علمية ~ elmi fəaliyyət; 3) gediş, tərənmiş; 4) jest; ~ ثقيل ağır tərənən; خفيف الـ ~ zirək, diribaş, cəld; 5) əməl; وسكانته ~ onun bütün etdikləri; 6) qram. hərəkə
 - حَرَكَتْ hərəketlə bağlı; hərəki, hərəkə-təgətirici; dinamik; قصة ~ pantomima
 - حَرْكُ 1. 1) hərəket edən; özügedən; 2) mütəhərrik; 2. qram. sait, səslı
 - حَرَكَ 1. hərəketverici; 2. 1) odçəkən, dudkeş, atəşkeş; 2) intriqan, fitnə-fəsad salmağı xoşlayan
 - حَرَكَ xətt, hərəket yolu; trayektoriya
 - حَرْكُ 1. 1) hərəkətə gətirən, hərəketverici; الثورة ~ inqilabın hərəketverici qüvvələri; 2) təhrikedici, qızıqsıdırıcı; 2. 1) حَرَكَتْ mühərrik, motor; كهربائي ~ elektrik motoru; 2) oyandıran, törədici; 3) təhrikedici səbəb
 حَرَكَتْ 1) hərəket etdirmək; tərətmək; 2) sil-kələmək; 3) alt-üst etmək, ələk-vələk etmək

- (bir şey axtaranda); 4) oyatmaq, həyəcanlandımaq; حَرَكَتْ məcəz. tutaşmaq; pəncə-pəncəyə gəlmək (*kiminləsə* —)
 - حَرَكَتْ 1) hərəket etdirmə; 2) silkələmə; 3) oyatma, həyəcanlandırma
 حَرَكَتْ 1) hərəket etdirmək; tərətmək; 2) alt-üst etmək, ələk-vələk etmək (*bir şey axtaranda*); 3) oyatmaq, həyəcanlandırmaq
 - حَرَكَتْ 1) hərəket etdirmə; 2) oyatma, həyəcanlandırma
 I حَرَمٌ (u) حَرَمٌ haram olmaq; hörməti saxlanılmaq; müqəddəs sayılmaq (*kimin üçün*); حَرَمٌ (i) حَرَمٌ 1) məhrum etmək; qıymamaq; rədd etmək; من الإرث ~ irsdən məhrum etmək; 2) qadağan etmək; 3) qovmaq, çıxartmaq (*nədən*); II حَرَمٌ 1) haram, hörməti saxlanılan, müqəddəs elan etmək; 2) qadağan etmək; 3) atmaq; buraxmaq; حَرَمٌ ~ siqaret çəkməyi atmaq; IV حَرَمٌ 1) uzaqlaşdırmaq; kənar etmək; çıxarmaq; 2) ihrama girmək; ihram paltarını geymək (*həcc vaxtı müqəddəs yerlərə daxil olanda*); V حَرَمٌ 1) haram olmaq; hörməti saxlanılmaq; 2) müqəddəs olmaq; VIII حَرَمٌ hörmət etmək, ehtiram göstərmək; ~ قواعد ~ qüvə yol hərəketi qaydalarına riayət etmək; X حَرَمٌ 1) haram saymaq, hörmətini saxlamaq; 2) ova çıxmaq (*heyvan haqqında*)
 - حَرَمٌ 1) hörmət, ehtiram; ~ على مبدأ الـ المتبادل للسيادة والمساواة في الحقوق و عدم التدخل في الشؤون الداخلية ~ suverenliyə qarşılıqlı hörmət, hüquq bərabərliyi və daxili işlərə qarışmamaq prinsipi əsasında; 2) toxunulmazlıq; ~ الملكية ~ mülkiyyət toxunulmazlığı; المسكن ~ məskən toxunulmazlığı
 - حَرَمٌ c. hörmət əlamətləri

- *إِحْرَامٌ* *din.* ihrama girmə, həcc vaxtı ihram bağlayıb Məkkə hərəminə daxil olma; ~ ملابس ihram paltarı (*əl-izar* və *ər-rida* adlanan iki təmiz, *iyənə dəyməmiş ağ kətan parçadan ibarət ihram paltarı; parçalardan biri çiyinə salınır, o biri isə fitə kimi belə bağlanır*)

- *تَحْرِيمٌ* haram buyurma; qadağan etmə; *تحريم التجارب النووية* nüvə sınaqlarının qadağan edilməsi

- *حَرَامٌ* *c.* *حُرْمٌ* 1. 1) haram buyurulmuş; 2) qadağan edilmiş; ~ *منطقة* *yaxud* ~ *شقة* qadağan edilmiş və ya neytral zona; 3) hörməti saxlanılan; *بيت الله كəbə* (*hərf. Allahın hörməti saxlanılan evi*); *الشهر الحرام* məhərrəm (*hərf. hörməti saxlanılan ay, döyüşlərin qadağan edildiyi ay; qəməri təqviminin 1-ci ayı–30 gündür*); 4) haram, qeyri-qanuni; ~ *بالـ* haram yolla, qeyri qanuni yolla; ~ *این* qeyri-qanuni doğulmuş, kəbindənkənar oğul; ~ *بنت* qeyri-qanuni doğulmuş, kəbindənkənar qız; 2. günah; *عليك!* ~ günah işlədirsən!; haram olsun sənə!

- *حَرَامٌ* *c.* *أَحْرَامٌ* böyük yun şal; yorğan

- *حَرَامِيٌّ* *c.* *حَرَامِيَّةٌ* oğru; hərəmi; quldur

- *حَرَمٌ* *c.* *أَحْرَامٌ* 1) müəyyən əməllərin qadağan edildiyi, toxunulmaz, hörməti saxlanılan yer; 2) müqəddəs yer; 3) hərəm, müqəddəs tutulan, hörməti saxlanılan ərazi; *ثالث الحرمين* *təsn.* Məkkə və Mədinə, *ثالث الحرمين* Qüds; 4) müqəddəslik; müqəddəs yer; 5) qadağa; 6) hərəm, arvad, zövcə

- *حَرَمٌ* *c.* *حُرْمٌ* qovma, uzaqlaşdırma, çıxarma; *دین* ~ *کنائسی* kilsədən çıxarma, mürtəd elan etmə; *بابوي* ~ interdikt

- *حَرْمَانٌ* 1) məhrum etmə; *من الإرث* irsdən məhrum etmə; 2) qovma, çıxarma

- *حَرَمٌ* hərəmlik, evin qadınlara məxsus hissəsi

- *حُرْمَةٌ* *c.* *حُرْمَاتٌ*, *حُرْمٌ* 1) hörmətliklik; hörmətli şey; 2) müqəddəs şey; 3) müqəddəslik, toxunulmazlıq; *الشخصية* ~ şəxsiyyət toxunulmazlığı; 4) hörmət, ehitram; 5) arvad, zövcə; erli qadın

- *حَرِيمَاتٌ*, *حُرْمٌ* *c.* *حَرِيمٌ* 1) arvad; arvadlar; 2) *هəməç.* *بيت الله* hərəmxana; 3) evin qadınlara məxsus hissəsi

- *حَرِيمِيٌّ* qadın -i/-1; *الازياء الـحريمية* qadın geyimləri; *الاقمشة الصوفية الـحريمية* qadın paltarları üçün yun parçalar

- *مُحْتَرَمٌ* hörmətli, möhtərəm

- *مَحْرَمٌ* *c.* *مَحَارِمٌ* 1. 1) haram; 2) məhərrəm adam (*kişi*); evin qadınlara məxsus hissəsinə girib-çıxa bilən kəs (*kişi*); 2.1) haram şey; 2) qohum

- *مُحْرَمٌ* ihram bağlamış zəvvar

- *مُحْرَمٌ* 1. 1) haram edilmiş; 2) haram; 2. məhərrəm (*qəməri təqviminin 1-ci ayı – 30 gündür*)

- *مُحْرَمَاتٌ* *c.* 1) kəbini haram edən qohumluq dərəcələri; 2) haramlar; *حُلٌّ جميع الـ* *yaxud* *الرتكب الـ* bütün haramları, qadağanları pozmaq

- *مَحْرَمَةٌ* *c.* *مَحَارِمٌ* əl yaylığı; cib dəsmalı

- *مَحْرُومٌ* 1. 1) məhrum (*nədən* *من*); 2) çıxarılmış; qovulmuş; 3) bədbəxt; 2. uğursuz *حَرْمَلٌ* *bot.* yabanı sədəfotu, üzərlik

- *حَرَمٌ* *bax:* *حَرَمٌ*

- *حَرَمَلَةٌ* *c.* *حَرَامِلٌ*, *حَرَمَلَاتٌ* qısa plaş, çiyinlik, bürüncək

1 *حُرُونٌ* (u) *حَرْنٌ* 1) harınlamaq, tərslik etmək, tərsliyi tutmaq, ayağını yerə dirəyib durmaq (*at haqqında*); 2) işə düşməmək, getməmək (*maşın haqqında*)

- حَرْوُنْ c. حَرْوُنْ harın, tərş, inadkar, şıltaq; dediyindən dönməyən

حَرْوَةٌ 1) qıvcırma; ürək bulanması; 2) pis iy, üfunət

(حَرْوَى V تَحْرَى 1) öyrənmək, təhqiq etmək; 2) təhqiqat aparmaq; yoxlamaq; istintaq aparmaq; axtarış aparmaq; 3) əməl etmək, riayət etmək; ~ اوامر الدين ~ dinin əmrlərinə əməl etmək

- حَرْوَى daha layiq, daha münasib; ... به ان ~ onun üçün daha yaxşıdır ki...; ~ بالـ daha yaxşısı, daha düzgünü; xüsusən; فما احرانا ... bizm üçün daha yaxşı olardı ki...; قد ... ان لم تفهم هذا انت لهو ~ ان لا daha yaxşı olardı; ان لم تفهم هذا انت لهو ~ ان لا daha yaxşı olardı; əgər bunu sən başa düşmürsənsə, biz heç başa düşmürük

- حَرْوَى 1) araşdırma, təhqiq etmə; حَرْوَى tarixi araşdırmalar; 2) təhqiqat; axtarış; dindirmə; istintaq; رجال السى gizli polis agentləri; شرطة السى axtarış polisi

- حَرْوَى layiq, münasib (نَظَرًا); ~ او بالـ daha yaxşısı isə

I حَرْوٌ (a/u) 1) kəsmək, çərtmək; 2) yaralamaq; 3) ayırmaq; kəsib atmaq; حَرْوٌ الامم kədər onun qəlbini didib parçalayırdı; bu mənərə əgər (قلبه); فكم حَرْوٌ في نفسه عجزه onun qəlbini ağrıdırdı; ... عن ... edə bilməməsi onu nə qədər sarsıdırdı; II حَرْوٌ diş-diş etmək; üstündə çərtiklər etmək; VIII حَرْوٌ kəsmək; kəsib atmaq; çapmaq

- حَرْوٌ 1) çərtmək; çapma; 2) yaralama
- حَرْوٌ c. حَرْوٌ 1) nişan, damğa; çərtik, dişək; 2) yara; 3) lazım olan an, münasib vaxt

- حَرْوٌ topl. 1) kəpək; 2) dəmrov; 3) bot. mamır

- حَرْوَةٌ 1) kəpək; 2) dəmrov

- حَرْوَةٌ c. ات - 1) düşməncilik; ədavət; kin-küdurət; 2) köhnə haqq-hesablar; c. çəkişmələr; حَرْوَةٌ قَبِيلَةٌ qəbilə çəkişmələri

- حَرْوَةٌ c. ات - 1) nişan; çapıq; çərtik, dişək; 2) münasib vaxt; 3) ürək bulanması; حسرة ~ ağır (ürəkda), həsrət ağrısı

- حَرْوٌ 1) çapıq; damğa; çərtik, dişək; 2) ən həssas, ağırlı yer; ~ اصاب اğırlı yerinə vurmaq; əsas məsələyə toxunmaq; واليوم ~ وصلت السكين على الـ artıq bıçaq sümüyə dayanıb; artıq əlac kəsilib

I حَرْبٌ (u) حَرْبٌ təsir göstərmək (kiməsə), darıxdırmaq, sıxmaq (في kimi); II حَرْبٌ 1) yığmaq (camaatı öz başına اليه); 2) partiya yaratmaq; təşkil etmək; ~ الاحزاب ضده ~ birinə qarşı qalxmaq; III حَرْبٌ 1) bir partiyaya mənsub olmaq (kiminləsə); 2) dəstəkləmək (kimisə); V حَرْبٌ 1) partiyaya daxil olmaq; partiyalı olmaq; 2) partiya təşkil etmək; 3) tərəfkeşlik etmək (kiməsə ~);

4) çıxış etmək, qalxmaq (kimə qarşısıا ضده) - حَرْبٌ c. حَرْبٌ darıxdıran, sıxan; bəla; ~ ona nə isə əzab verir

- حَرْبٌ 1) partiyalıq; 2) partiyalıq ruhu; 3) tərəfçilik; qərəz; ~ عدم bitərəflik; qərəzsizlik

- حَرْبٌ تَحْرَبٌ tərəfçir

- حَرْبٌ c. حَرْبٌ 1) partiya (siyasi); حذب Adribeycan Yeni Azərbaycan partiyası; الحزب الشعبية الأذربيجانية ~ Azərbaycan Xalq Cəbhəsi partiyası; c. الحزاب. Quran. Mədinədə Məhəmməd peyğəmbərə qarşı çıxış edən qəbilə dəstələri; 2) hizb (Quranın alt-

mışda bir hissəsi); النزول ~ qiymətlərin aşağı düşməsi ilə oynayanlar (*birjada*)

- 1. partiyalı; ~ لا *yaxud* ~ partii-yasız; bitərəf; 2. partiya üzvü

- 1. partiya mənsubluğu, partiyalı; ~ لا partiyasızlıq

- 1) partiyada olan; 2) öz baxışlarını qızğın müdafiə edən

I حَزْر (i, u) 1) duymaq, sezmək, anlamaq, tapmaq, bilmək; təqribən müəyyən etmək; qiymətləndirmək; 2) güman etmək, fərz etmək

- 1. حَزْر c. *tapmaca*, bilməcə; başsındıran; bağlama

- 1) müəyyən etmə; qiymətləndirmə; 2) fərz, güman

I حَزَق (i) 1) basmaq; əzmək; sıxmaq (*paltar, ayaqqabı*); 2) axtarmaq; 3) *xalq dil.* gücənib qaqqıldamaq (*yumurtlayan toyuq haqqında*); زى الفراع تبيض وتحرق للتاجر *zərbi-məsəl.* başqası üçün işləmək (*hərf.* toyuq kimi gücənib qaqqıldayaraq yumurtlayır ki, tacir qazansın); II حَزَق daraltmaq (*məs., şalvarı*); VII حَزَق daraldılmaq

- حَزَق c. *hıçqırmaq*, حَزَق c.

- 1) basma, əzmə, sıxma; 2) hıçqırma; 3) *xalq dil.* gücənib qaqqıldama (*yumurtlayan toyuq haqqında*)

- حَزَق c. *qırıq*, tikə, parça

- حَزَق c. *dar*, sıx (*paltar, ayaqqabı*)

- حَزَق c. *dara düşmüş*; çətin vəziyyətə düşmüş

I حَزَم (i) 1) bağlamaq, düyünləmək, sarımaq; qablaşdırmaq; 2) kəmərləmək; qurşamaq, dolmaq, əhatə etmək; حَزَم (u) 1) qətiyyətli, əzmlə

olmaq; 2) ağıllı-kamallı olmaq; II حَزَم 1) qurşalamaq; kəmərləmək; əhatə etmək; 2) bağlamaq (*məs., dərz*); V حَزَم qurşalanmaq; əhatə edilmək (*nə ilə*); 2) ehtiyatla hərəkət etmək; qətiyyət göstərmək (*nədə*); VII حَزَم bağlanılmaq, düyünlənmək, qablaşdırılmaq; VIII حَزَم qurşanmaq (*silaha*)

- حَزَم c. *əhatə*; ... ان *ən yaxşısı* odur ki...

- 1) əzmlə, qətiyyətli; 2) ağıllı; ehtiyatlı

- حَزَم c. *qurşaq*, kəmərləmək, belbağı; qayıq; (*həmç.* ~ للفتق) bandaj; السرج ~ tapqır, qarınaltı; الأمن ~ *yaxud* ~ النجاة ~ xilas kəməri; من الإشعاعي ~ شد ~ Yer in radioaktiv qurşağı; a) toqqanı bərk çəkmək, az yemək, aclıq çəkmək; b) hazırlaşmaq (*nəyə*); وثق ~ الله o, firavan yaşayır

- حَزَم c. *kəmərləmək* (*qurşaq*) -i/-ı; dairəvi; halqaşəkilli; dövrəvi; dövrəvi metro xətti

- 1) bağlama, düyünləmə; qablaşdırma; 2) qətiyyət, möhkəmlik; ~ *yaxud* ~ qətiyyətlə, əzmlə; 3) ağıl-fərasət; ehtiyatlılıq

- حَزَم c. *yüksəklik*

- حَزَم c. *bağlama*, bağli; bənd; qovşaq; tay; paket; dəstə (*məs., turp dəstəsi*); dərz; topa; واحدة ~ onlar hamısı toplanıb ona qarşı qalxdılar

- حَزَم c. *möhkəm*, qətiyyətli, əzmlə (*insan haqqında*)

- حَزَم c. *sinə*; ~ الصدر *anat.* divararası; 2) forşteven, gəminin burun hissəsi

- مَحْزَمٌ, مَحْزَمٌ, مَحْزَمَةٌ c. 1) önlük, döş-lük, qənsərlik; 2) qurşaq, qayıq, toqqa, kəmər; 3) sarğı, bağı; banderol

I حَزَنَ (u) حَزَنَ (حزن) kədərləndirmək, qü-sələndirmək, qəm-qüssə vermək, ovqatını təlx etmək, məyus etmək; حَزِنَ (ə) حَزِنَ (حزن) 1) kədərlənmək, qəm-qüssə çəkmək (*nə üçün* لـ , على); 2) hüzn saxlamaq (*kimin üçün* على); II حَزَنَ kədərləndirmək, qəmə-qüssəyə salmaq; IV أَحْزَنَ kədərləndirmək, qüssələndirmək; VI تَحَازَنَ özünü kədərli göstərmək

- حَزَائِنِيّ , حَزَائِنِيّ 1) kədərli; 2) yas -i/-ı; hüzn -i/-ı; ~ yas paltarı üçün parça

- حَزُونٌ c. kələ-kötür bərk yer
- حَزُونٌ kədər, qüssə
- حَزُونٌ kədərli, qüssəli
- حَزُونٌ c. أَحْزَانٌ kədər, qəm, qüssə; dərd; yas, hüzn, matəm; ~ زاده هذا ~ على bu onun kədərini daha da artırdı

- حَزَانِيّ c. حَزَانِيّ 1) kədərli, qəmli, qüssəli; 2) yaşlı, hüznü

- حَزَانِيّ c. حَزَانِيّ 1) kədərli, qəmgin, qüssəli; الجمعة ~ məyus, məhzun qəlbli; الجمعة مالك الـ ~; 2) həzin, yanıqlı; الجمعة ~: مالك الـ bax

- مَحْزُونٌ məhzun, kədərli, qüssəli, qəmgin; faciəli, dəhşətli; رواية ~ adəb. faciə
- مَحْزُونَةٌ hüzn, kədər, qəm, qüssə; yas, matəm
- مَحْزُونٌ məhzun, kədərli, qəmli, qüssəli
- حَزِينٌ boymadərən, qanotu

حَزِينٌ iyun

I حَسَّ (i/ə) حَسَّ (حسّ) hiss etmək; duymaq; حَسَّ (i/i) حَسَّ incə duyğulu olmaq (*kimə münasibətdə* لـ); rifqət, şəfqət hiss etmək (*kimə münasibətdə* لـ); حَسَّ (a/u)

حَسَّ 1) məhv etmək; 2) təmizləmək; حَسَّ ~ الحَصَانُ بالمَحْسَةِ atı qaşovla təmizləmək; حَسَّ ~ عنه الغبار 1) əl ilə yoxlaya-yoxlaya getmək; 2) əl ilə yoxlamaq, əlləmək (*nəyi* على); حَسَّ بِرَأْسِهِ بِطَاحَةِ يَحْسَسُ (على) اللى على رأسه بطحة يحسس; حَسَّ ~ عليها At. sözü. hər kəs öz keçəlini qaşır (hərf. başında yara olan həmişə yarasını əlləyər); IV أَحَسَّ hiss etmək, duymaq (*nəyi* بـ); V تَحَسَّسَ hərtərəfli öyrənmək, soruşub bilmək, iy almaq, arayıb yoxlamaq; 2) hiss bəsləmək (*məs., rəğbət, sevgi hissi* بـ); 3) əlləmək; əl ilə yoxlamaq, əl ilə yoxlayıb tapmaq

- حَسَّاسٌ c. إِحْسَاسَاتٌ 1) hiss etmə; duyma, qavrama; hiss; حَسَّاسٌ شَدِيدٌ olduqca həssas; حَسَّاسٌ (فَاقِدٌ) عَدِيمٌ qeyri-həssas, duyğusuz; 2) hiss, həyəcan; 3) qabaqcadan hiss etmə, ürəyə damma

- حَسَّاسٌ c. حَوَاسٌ hiss, duyğu; الحَوَاسُ الخمس ~ البصر والسمع والشم والذوق ~ الحَوَاسُ الخمس ~ görmə, eşitmə, iy, dad, lamisə duyğuları

- حَسَّ 1) hiss, duyğu, qavrayış; 2) xışılta; səs; حَسَّ ~ ولا خير منه ~ ondan heç bir xəbər-ətər yoxdur

- حَسَّاسٌ hüsas (*xırda balıq növü*)
- حَسَّاسَةٌ xırda balıq
- حَسَّاسٌ həssas; مَعَاذَ نَقْطَةِ ~ məcaz. həssas yer, ağırlı yer; مَسْأَلَةٌ ~ incə məsələ
- حَسَّاسَةٌ c. حَسَّاسَةٌ 1) hiss orqanı; 2) buynuz (*böcəklərdə*)

- حَسَّاسِيَّةٌ həssaslıq, hissiyyat; شَدِيدٌ الـ ~ çox, olduqca həssas (*məs., cihaz*); مَرَضٌ الـ ~ allergiya

- حَسِّيٌّ 1) hissi; المَذْهَبُ الـ ~ fəls. sensua-lizm; 2) hiss olunan, duyulan; 3) maddi

- حَسِيسٌ 1. həssas; 2. çartıldama; xıdıltı; yüngül səs

- حِسِيَّةٌ hissiyyat, həssaslıq

- حَسْبٌ c. ات - qaşov

- مَحْسُوسٌ 1. 1) hiss ilə dərk olunan; hiss olunan, duyulan; ~ لا hissedilməz, dərk olunmaz; 2) hiss edilən, açıq-aşkar görünən; ~ صادرات غير görünməyən, gizli; ~ صادرات غير tic. görünməz ixracat; 2. c. ات - hiss olunan, duyulan nə varsa

I حَسَبٌ (u) حَسَبٌ (u) saymaq, hesablamaq; ~ الف حساب min cür gümana düşmək; ağılına min cür fikir gəlmək (*nə barədəsə*); ... حسابا ~ hesablamaq (*nə iləsə*); لا تحسب حسابا لغيري!; həç kəslə hesablama; ~ حسابيه kimisə hesaba almaq; ~ للعاقبة حسابها bir işin aqibətini hesaba almaq; özünə hesabat vermək; 2) debetə yazmaq (على); kreditə yazmaq (لـ); 3) hesablamaq, haqq-hesab çəkmək (*kiminləsə*); حساب (ə/i) hesab etmək, fikirləşmək, güman etmək; حَسْبٌ (u) əsilzadə, adlısanlı olmaq; III حَاسِبٌ 1) hesablamaq, haqq-hesab çəkmək (*kiminləsə*); 2) hesabat vermək; 3) hesab tələb etmək (*kimdən nə barədə*); 4) özünü gözləmək, qorunmaq, ehtiyatlı olmaq, diqqətli olmaq (*nə barədəsə*); (على) حَاسِبٌ ehtiyatlı ol!; bədsir! V تحسبٌ 1) öyrənil bil-mək; yoxlayıb öyrənmək; 2) ehtiyatlı olmaq, çəkinmək, qorunmaq; VI تحاسبٌ bir-birinə hesabat vermək; VII إنحسبٌ hesablamaq; hesaba alınmaq; VIII إحسبٌ 1) hesablamaq; hesaba alınmaq, müəyyən edilmək; 2) saymaq, hesablamaq; 3) hesaba almaq; 4) kifayətlənmək, qane olmaq (*nə ilə*);

5) yaxın adamın ölümünü imtahan hesab etmək; ~ عند الله أجرا bir işi Allah xatirinə, savab qazanmaq üçün görmək (*nəyi — və ya təsirlik halda*)

- إِحْتِسَابٌ 1) hesablama; 2) razı qalma, kifayətlənmə; 3) imtahan kimi qəbul etmə; itaətkarlıq

- حُسْبٌ c. حَسْبَاءٌ q. أَحْسَبُ

- حَسْبَةٌ c. حَاسِبٌ 1. hesablayıcı; 2. 1) sayıcı; ~ الاصوات ~ səsleri sayan (*səsvermə vaxtı*); 2) hesabdar

- حَاسِبَةٌ 1. hesablayıcı; آلة حساب hesablamaq maşın, arifmetr; 2. c. ات - hesablayıcı maşın; ~ الالكترونية elektron-hesablamaq maşın (EHM)

- ات c. حَسَابٌ 1) hesablama; ~ التفاضل riyaz. differensial hesablama; ~ التمام riyaz. inteqral hesablama; ~ المتكامل riyaz. triqonometriya; ~ علم الحساب; ~ الجمel (raqəm mənası daşıyan) hərflərlə hesablama; ~ شرقى köhnə stil (*tarix hesabı üsulu*); ~ غربى yeni stil (*tarix hesabı üsulu*); 2) say; hesab; haqq-hesab; hesablama; ~ الارباح والخسائر gəlir və itkilərin hesabı; ~ cari hesab; ~ فتح cari hesab açmaq; ~ على kreditə; ~ على onun hesabına, onun vəsaiti hesabına; ~ على onun xeyrinə; ~ بغير (بلا) saysız-hesabsız; ~ سخوى hesabı ödəmək; ~ اسقطه من hesabı tənzimləmək; ~ اخذه نəyisə hesaba almaq, nə iləsə hesablamaq; ~ عمل الف min cür hesab aparmaq (*nəyəsə münasibətdə*); ~ له 3) yekun vurma; hesabat; رئيس الحسابات hesabat rəisi; ~ نهائى yekun hesabatı; ~ ادى ... عن illik hesabat; ~ يوم yaxud din.

haqq-hesab günü; 4) faktura, buraxılan malların hesabı

- حسابي hesab -i/-ı; عملية الحساب əməliyyatı

- حسابية əsilzadəlik

- حساب 1) hesab, hesablama; 2) nəzər; rəy; fikir; 3) yetərlik; فحسب! yetər! ليس ... فـ ... لكن ... فـ و لكن ... بل yaxud ... ليس مهندسا بارعا فـ ولكنه خطيب ...; أيضا o təkcə bacarıqlı mühəndis deyil, həm də gözəl natiqdir; مثلا ان ... كـ (بحسبك) وحسبنا و حسبنا misal kimi o da kifayətdir ki...; ما ... ~ ما اتفق kifayətdir deyək ki...; ما ... = حسابًا (bax: حساب)

- والنسب والاعساب 1) əsilzadəlik; hesab; hesablaşma; hesablaşma; 2) qədr-qiyət, heysiyyət, mənlilik, sayə; ... حساب və ya بحسب (nəyəsə) uyğun olaraq, müvafiq olaraq; üzrə; هذا buna uyğun olaraq; buna görə; ذلك buna müvafiq olaraq; ما اتفق ... -a/-ə uyğun olaraq; ما ~ necə gəldi

- هذا لم يكن في الحساب, حسابان, حسابان (بالـ) bu, hesaba alınmamışdı; هذا bu onun hesabına daxil deyildi; ... ان في الحساب كان belə hesab edilirdi ki...; أخذ في الحساب kimisə hesaba almaq; 2) güman, fərz

- حساب 1) hesab; hesablama; hesablaşma; 2) hesabdən bir məsələ; 3) savab, mükafat; حاسبة Allah xatirinə; 4) hisb-çəki və ölçüyə nəzarətçi vəzifəsi

- حاسبة tibb. albinizm

- قهyyum -i/-ı; قانون قهyyumluق haqqında qanun; المجلس القهyyumluق şurası

- حساب 1. əsilzadə; əsil-nəsəbli; 2. 1) hesablayıcı; 2) hesabat verilən kəs; لا

~ رقيب عليه ولا o, ipə-sapa yatmır, üstündə heç bir nəzarət yoxdur

- محاسب محاسبية c. محاسب محاسبية mühasib; محاسب قانوني müfəttiş, nəzarətçi

- محاسبة 1) hesabat; haqq-hesab; yoxlama, nəzarət; 2) hesabdərlik, mühasibat; مزدوجة القيد ~ ikili (ikihesablı) mühasibat; محاسب قسم المحاسبة ~ ticarət hesabdarlığı; 3) diqqətlik (nəyəsə münasibətdə); قايغى (على) (nəyin)

- محاسب tar. möhtəsib (çəki və ölçüyə nəzarətçi); müfəttiş

- محسوب 1. hesablanmış; 2. محاسب hava-dar, himayədar; istəkli; كـ bəndeyi-həqiriniz (məktublarda)

- محسوبية himayədarlıq; favoritizm, dost-bazlıq, aşnabazlıq, proteksionizm

(حس) hərəkətə gəlmək, tərən-məyə başlamaq, qımıldanmaq

I حسد (u) 1) həsəd aparmaq, həsədini çəkmək, qibtə etmək, paxıllıq etmək (pis niyyətə nədə); 2) gözə gətirmək, nəzərə gətirmək; VI تحاسد bir-birinə həsəd aparmaq, qibtə etmək

- حسد حسد, حسد c. حسد paxıl

- حسد çox həsəd aparan, çox paxıl

- حسد həsəd, paxıllıq

- حسد həsəd aparan, paxıl, gözügötürməyən

- مفسدة həsəd aparılmalı şey; زاربي-مفسد həsəd fəsad doğurur

- محسود 1) həsədi çəkilən adam; 2) həsədi çəkilən şey

I حسر (u) 1) açmaq, soyundurmaq (حسر) ~ عن رؤوسهم başlarını açmaq;

2) atmaq, çıxarmaq; اللثام ~ pərdəni çəkib atmaq; ... القناع ~ maskasını açmaq, iç üzünü açıb göstərmək; حَسْرَ 2 (u) حُسُورٌ 1) açıq, çılpaq olmaq; 2) yorğun olmaq, yorulmaq (gözlər haqqında); حَسْرَ (ə) حَسْرَةٌ həsrət çəkmək, qəm-qüسسə çəkmək (nəyin (على) حَسْرَ II 1) qəm-qüسسəyə salmaq, məyus etmək; 2) tükünü tökmək (quşlar haqqında); V حَسْرَ 1) həsrət çəkmək, qəm-qüسسə çəkmək (nəyin (على) 2) tökülmək (tüklər); tükünü tökmək (quşlar); VII اِحْسَرَ 1) açılmaq, çılpaqlaşmaq; 2) atılmaq; çıxarılmaq (nədən (عن) القناع ~ لقد ... مَجاز. ... iç üzünü açıldı; 3) enmək, azalmaq (su barədə)

- حَسْرَ q. حَسْرَاءُ c. حَسْرٌ gözədən zəif; uzağı görməyən (həmç. البصر ~)

- احْسَارٌ enmə, azalma (suyun); çəkilmə; حَسْرٌ çəkilmə vaxtı suyun enməsi

- حَسْرٌ həsrət, qəm-qüسسə

- حَسْرٌ çılpaq, açıq; الرأس ~ başıaçıq; حَسْرٌ zəif gözlü, uzağı görməyən

- حَسْرٌ göz zəifliyi, uzağı görməmə

- حَسْرٌ yorğun, əzgin

- حَسْرَانٌ q. حَسْرَانٌ qəmgin, qüسسəli

- حَسْرَةٌ c. حَسْرَاتٌ həsrət, qəm, qüسسə; dərd; ياخُودُ يا-heyhat!, eyvah!, hayıf!

- حَسْرٌ tibb. miopiya, uzağı görməmə

- حَسْرٌ c. حَسْرٌ 1) yorğun, əzgin; الطرف ~ yorğun baxışla; 2) zəif, gücsüz; 3) həmç.

حَسْرٌ ~ zəif görən, uzağı görməyən

- حَسْرٌ c. حَسْرٌ 1) təbiət, mahiyyət;

2) üz, məlahət

حَسَاكُ topl. tikan; السنبلَة ~ sünbülün qılçıqları; السمك ~ balığın sümükləri, tıxları

- حَسَاكُ c. حَسَاكُ - tikan; iynə

- حَسَاكُ tikanlı

- حَسَاكُ tikan

حَسَاكُ c. حَسَاكُ bala kərtənkələ

I حَسَمَ (i) حَسَمٌ 1) kəsmək; ayırmaq; qət etmək; 2) tənzimləmək; həll etmək (mübahisəni); 3) tutmaq, çıxmaq; VII اِنْحَسَمَ 1) həll olunmaq, nizama salınmaq; 2) qət edilmək, kəsilmək

- حَسَمٌ qəti; qətiyyətli

- حَسَمٌ qılınc

- حَسَمٌ 1) kəsmə, qət etmə; 2) həll etmə;

3) c. حَسَمَاتٌ ayırmaq; çıxmaq, tutmaq; 4) qətiyyət; ~ حَسَمٌ qətiyyətli

- حَسَمٌ yazda gecə ilə gündüzün bərabər-ləşməsindən qabaq bir neçə soyuq gün (qibti təqvimini ilə bərabərlik ayının ilk yeddi günü)

I حَسَنٌ (u) حَسَنٌ 1) yaxşı olmaq; gözəl olmaq; هذا في عينيه ~ bu ona xoş gəlersə;

2) yerinə düşmək; yaxşı olmaq; يحسن بي (بنا) ... ياخشی olardı ki, mən (biz) ...; II حَسَنٌ

1) bəzəmək; 2) yaxşılaşdırmaq, təkmilləşdirmək; له ~ tovlamaq, şirnikdirmək (nəyəyə);

III حَسَنٌ yaxşı rəftar etmək; IV أَحْسَنٌ bir işi yaxşı, əla görmək; yaxşılıq etmək (kimə (الى) kimə);

xeşirxahlıq etmək; استقبال ~ o məni yaxşı qarşıladı; اللغة العربية ~ ərəb dilini yaxşı bilmək;

...haqqında yaxşı fikirdə olmaq; ~ الظن ...! afərin!; V تَحَسَّنَ 1) yaxşılaşmaq; yaxşı olmaq (səhhət barədə); 2) düzəlmək; X اِسْتَحْسَنَ yaxşı hesab etmək; təqdir etmək; 2) yerində, münasib hesab etmək; tərifləmək

- حَسَنٌ c. اِحْسَانٌ - xeyirxahlıq; yaxşılıq; جمعية خيريyyə cəmiyyəti; ~ صاحب الخيريyyə xeyirxah; 2) ehsan

- حَسَنٌ q. حَسَنٌ c. أَحْسَنٌ ən yaxşı; ən gözəl; بالقوة او بالتي هي أحسن حسنى; حَسَنٌ ax: الأسماء الحسنى güclə və ya özxoşuna; لن ينتهي الأمر بالتي هي bu iş yaxşılıqla qurtarmayacaq

- 1) bəyənmə; təqdir etmə, tərifləmə; 2) *fiqh*. şəriət məsələsinin müqayisə edilən həlli yollarından birinə üstünlük verilməsi

- yaxşılaşma; الطقس ~ havanın yaxşılaşması, düzəlməsi

- 1) yaxşılaşdırma, təkmilləşdirmə; 2) düzəltmə, düzəliş; التحسينات texniki təkmilləşdirmələr

- çox gözəl

- 1) gözəl; qəşəng; 2) yaxşı, xoş; النية~ xoş niyyət; سار~ yaxşı; الى أحسن من ~ getdikcə yaxşılaşmaq; 2. *xüs.* *ad.* Həsən

- 1) hüsn, gözəllik, qəşənglik; 2) yaxşı keyfiyyət; الادب ~ ədəblilik; nəzakət, mərifət, qanacaq; ادب وحفاوة ~ böyük nəzakət və qonaqpərvərliklə; ~ من ~ xoşbəxtliyimdən; الحظ~ gözəl xasiyyət, gözəl əxlaq; a) xeyrxahlıq; b) xoş fikir; ~ النية ~ nədəsə dözümlülük; ~ النية ~ xoş niyyətlə; ~ النية ~ kiminləsə xoş niyyətlə əməkdaşlıq etmək; جميل ~ uğur; ~ السير و السلوك ~ gözəl əxlaq; القبول ~ yaxşı qəbul; ~ المعاملة ~ xoş rəftar

- gözəl qadın

- 1) yaxşı, xeyir iş; 2) ehsan;

3) yaxşı tərəf (*nəvinsə*); 4) xal

- 1. ön yaxşı, ön gözəl (*q.c.*); 2. 1) yaxşılıq, xeyir iş, xeyir; بالشر~ yaxşıdıqla, xoşluqla; ~ تسوية الخلافات ~ xalqların yaxşılıqla yoluna salınması; ~ الاسماء ~ əsməi-hüsna, gözəl adlar (*Allahın 99 gözəl adı*,

məs., القدير , الكريم , الرحيم *və sairə*); yaxşı son, axır

- c. حَسُونٌ şıq geyinən, qəşəng geyinməyi sevən

- *xüs.* *ad.* Hüseyn

- *xalq dil.* tülkü

- 1) gözəl keyfiyyətlər, yaxşı cəhətlər; 2) gözəlliklər

- xoş rəftar

- 1. yaxşılıq edən; 2. xeyrxah; xeyriyyəçi

- bəzəyən; yaxşılaşdırən, təkmilləşdirən

- bəzək şeyləri

- təqdir edilən, bəyənilən; xoş

I حَسَا (حسو) qurtum-qurtum içmək;

V hortultu ilə içmək; hortuldatmaq;

VIII حَسَسِي = V

- qurtum-qurtum içmə, hortuldatma

- c. حَسَاءٌ şorba, duru xörək

- حَسَاءٌ = حَسَوٌ

- qurtum, udum, حَسِيٌّ , حَسَوَاتٌ c. حَسَوَةٌ içim

- daşlı-qumsallı düzənlik

I حَشِي (a/u) çalmaq, biçmək; 2) ot

yemək; II حَشَش 1) çalmaq; 2) ot yemək;

3) həşiş çəkmək; IV حَشَّ çalmaq, biçmək

- biçin vaxtı; ot, saman yığımı vaxtı

- ot çalımı; biçənək

- axır nəfəs; حَشَّاشَةٌ kimin

üçünsə ön əziz şey

- 1) samançı; otsatan; 2) həşişçəkən

- c. *tar.* həşşəşilər

- biçim, ot çalımı

- 1) ot; alaq otu; saman;

2) həşiş; ~ تعاطى həşiş çəkmək; ~ صيني

~ ramı; 3) ölü doğulmuş döl; 4) həşiş

(*un, ət və xurmada bişirilmiş yemək*)

- *c. حَشَيْشَةٌ* 1) ot kolu; 2) ot saplağı, ot gövdəsi; *البراعيث ~ bot. mamır; البراعيث ~ birəotu; الجبل ~ bot. birəotu; الدينار ~ bot. mayaotu; القطلة ~ yaxud الهر ~ bot. pişikotu, valeryan; الهرة ~ pişik cövhərnanəsi*
- *حَشَيْشٌ* həşiş rəngi, açıq-yaşıl
- *c. مَحْشَةٌ* oraq, dəryaz, kərənti
- *c. مَحْشَشَاتٌ*, *مَحْشَشَاتٌ* həşişxana,

anaşaxana

I *حَشَدٌ* (i, u) *حَشَدٌ* 1) toplamaq, yığmaq; cəmləşdirmək, mərkəzləşdirmək; *الجيش ~ ordu* yığmaq, səfərbər etmək; 2) yığışmaq, toplamaq; II *حَشَدٌ* çox miqdarda yığmaq; cəmləşdirmək; mərkəzləşdirmək (*ordunu*); V *تَحَشَّدٌ* toplaşmaq, yığışmaq; VIII *إِحْتَشَّدٌ* yığışmaq, toplaşmaq, cəmləşdirilmək; mərkəzləşdirilmək

- *إِحْتَشَادٌ* mərkəzləşmə, yığma (*ordunu*)
- *حَاشِدٌ* yığışmış, toplaşmış, çoxsaylı, izdihamlı, dolu (*نأه إله*); *جمهور* izdihamlı kütlə
- *حَشَدٌ* 1) yığma, toplama; mərkəzləşdirmə; 2) yığım; *الجيش ~ səfərbərlik*

I *حَشْرٌ* (i, u) *حَشْرٌ* 1) yığmaq, bir yerə toplamaq; həşr etmək; 2) doldurmaq; soxmaq, dürtmək, tıxamaq, təpmək; a) *نفسه ~ soxulmaq (hara , فى , بين)*; b) dürtülmək, qarışmaq, özünü soxmaq (*hara , فى , بين*); *محدثه* burnunu soxmaq (*hara , فى , بين*) *məcaz.* həmsöhbətini sıxışdırmaq, divara dirəmək; II *حَشْرٌ* daxil etmək, əlavə etmək; V *تَحَشْرٌ* qarışmaq (*nəyə*); VII *إِحْشَرٌ* 1) daxil edilmək, əlavə edilmək, soxuşdurulmaq; 2) qarışmaq; soxulmaq

- *c. حَاشِرٌ* 1) vergi yığan, sədəqə yığan; 2) qəbirqazan, məzarçı
- *يوم حَشْرٍ* 1) yığma, toplama, həşr etmə; *دین* həşr günü (*övlələrin dirildilərək*

sorğu-sual üçün Allah qarşısında cəmləşdirilməsi günü); salma, soxma, yerləşdirmə

- *c. حَشْرَةٌ* - *هəşərat*; علم الحشرات entomologiya; *c. tör-töküntü (insanlar haqqında həqarətlə)*

- *حَشْرِيٌّ* həşərata aid; المبيدات insektisidlər (*zərərverici həşəratı qırmaq üçün zəhər*)

1. *حَشْرِيٌّ*, *حَشْرِيٌّ* burnunu hər yerə soxan; hər şeylə maraqlanan; zəhlətökən; 2. sırtıq, burdan girib ordan çıxan

- *حَشْرِيَّةٌ* zəhlətökənlik, qarayaxalıq, bezikdiricilik

- *مَحْشَرٌ* qarayaxa, burnunu hər yerə soxan, zəhlətökən

1) *مَحْشَرٌ* *c. مَحْشَرٌ* toplaşma, yığışma yeri, məhşər; 2) izdiham, kütlə

- *c. مَحْشَرَةٌ* xora (*çalınmış otun yerində bitən təzə ot*)

حَشْرَجٌ son nəfəsdə xırıldamaq; ölümqabağı xırıltı çıxartmaq

- *حَشْرَجَةٌ* ölümqabağı xırıltı

V *تَحَشْفٌ* köhnə paltar geymək; (*حَشْفٌ*) (*geyimdə*) pinti, səliqəsiz olmaq

كال له شيئاً *topl.* alçaqnöv xurma; *كَيْلُ* gen-bol, təəssüflənmədən vermək

- *c. حَشْفَةٌ* ~ *القضيب* alçaqnöv xurma; *anat.* cinsiyyət orqanının başı

- *حَشْفِيٌّ* geyilmiş, köhnə paltar

- *مَحْشَفٌ* səliqəsiz geyinmiş; geyimdə pinti

I *حَشَكٌ* (i) *حَشَكٌ* çox sayda yığışmaq; *القوم فى المسرح* teatra çox adam yığışmışdı

خَلْقٌ *xalq dil.* yaltaqlıq, yaltaqcasına tərif; *يالتاقلق* etməyin!

I *حَشَمٌ* (i) *حَشَمٌ* utandırmaq; II *حَشَمٌ* = I; IV *أَحْشَمٌ* = I; V *تَحْشَمٌ* utanmaq, xəcalət çəkmək,

sıxılmaq (*nədən-kimdən* عن , من); təvazökar olmaq, utancaq olmaq, utanıb sıxılmaq; VIII *إِحْتِشَمَ* 1) təvazökar olmaq; utanıb sıxılmaq; 2) ləyaqətli, tərbiyəli olmaq; özünü ağır aparmaq; ağır olub batman gəlmək; 3) hörmət gözləmək

- *إِحْتِشَامٌ* 1) təvazökarlıq; utancaqlıq; utanıb sıxılma; ~ *غير في* utanıb sıxılmadan; 2) ləyaqət, ədəb-ərkan; 3) hörmət-izzət

- *تَحْتِشَمٌ* təvazökarlıq, utancaqlıq, utanıb sıxılma

- *حِشْمٌ* müşayiətçilər, xidmətçilər

- *حِشْمَةٌ* 1) təvazökarlıq; utancaqlıq; 2) ləyaqət, ədəb-ərkan; 3) hörmət-izzət

- *حِشْمٌ c. حِشْمَاءُ* hörmətli-izzətli, möhtərəm

- *حِشْمٌ = مُحْتِشِمٌ*

- *مُحْتِشِمٌ* təvazökar, utanıb sıxılan

- *مَحْتِشِمٌ c. حِشْمٌ* anat. xaya; *c. ayıb yerlər*

I *حِشْوٌ* 1) doldurmaq (*bir şeyin içini, məs., cibi, tüfəngi, dolma üçün yarpağı və s. nə ilə* —); tıxamaq; 2) plomblamaq; II *حِشْيٌ* 1) çox doldurmaq; 2) qeydlər, əlavələr etmək (*mətnə*); əlyazmasının, kitabın haşiyələrində şərhlər vermək; VII *إِحْتِشَى* doldurulmaq; VIII *إِحْتِشَى* doldurulmaq (*nə ilə* —)

- *إِحْتِشَاءٌ* doluluq, dolğunluq; *tibb.* tıxanma (*qan damarlarının*), infarkt

- *تَحْتِشِيَّةٌ* 1) qeyd, əlavə; interpolyasiya, qələmçatma (*əlyazmasının qıraqlarında*)

- *حِشْيٌ c. حِشْيَةٌ* 1) qıraq, kənar (*kitabda*); 2) haşiyə, qeyd, əlavə, şərhələr (*əlyazmasının qıraqlarında*); əlavə, artırma (*yazıda*), postskriptum

- *حِشَا c. حِشَاءٌ* daxili orqanlar, içalat; bağırsaqlar; *في أحشاء الارض* yerin təki; *في أحشائه* nəyinin

sə içində, daxilində, dərinliklərində; *يَأْكُلُ الجوع* acıdan bağırsaqları quruldadır; *أنا في حِشَاهُ* o mənim qayğımı çəkir

- 1) *حِشْوٌ* iç, qiymə; 2) bir şeyin içini doldurmaq üçün material; 3) plomb (*dişə*); 4) qeyd, əlavə; 5) artıq söz; *məcəz. su*; 6) doldurma (*məs., tüfəngi*)

- 1) *حِشْوَاتٌ c. حِشْوَةٌ* iç, qiymə; 2) bir şeyin içini doldurmaq üçün material; 3) atım; güllə; 4) tör-töküntü

- *حِشْيٌ* içalat; bağırsaqlar; ~ *من بين الـ* ürəyinin dərinliklərindən

- 1) *حِشْيَا c. حِشْيَةٌ* döşək; 2) içalat

- *مَحْتِشْوٌ* içidolu; doldurulmuş (*tüfəng, badımcan və s. nə ilə* —)

- *مَحْتِشِيَّاتٌ c. مَحْتِشِيٌّ* məhşi (*içi doldurulmuş tərəvəzdən hazırlanan yemək*), dolma

I *حِشْيٌ* 1) ağır nəfəs almaq; tən-gənəfəs olmaq, töyşümək; 2) astmaya düşər olmaq, sinəgir olmaq; II *حِشْيٌ* 1) haşiyələmək, haşiyə vurmaq; 2) kəsib qısaltmaq, qırağını basdırmaq (*parça*); III *حِشْيٌ* çıxartmaq, kənar etmək (*tərkibdən* (من); V *تَحْتِشَى* 1) uzaqlaşmaq; 2) çəkinmək, qaçınmaq (*nədən* (من); VI *تَحْتِشَى* çəkinmək, qaçınmaq (*nədən* (من); VII *تَحْتِشَى* özünü saxlamaq (*nədən* (من); VIII *تَحْتِشَى* özünü gözləmək, qorumaq (*nədən* (من)

- *حِشْوٌ bax: تَحْتِشِيَّةٌ*

- *حِشْيٌ* iraq olsun, üzdən iraq, bizdən iraq, Allah göstərməsin! *~ لك ان تفعله* ~ olmaya bunu edəsən!, bunu etməkdən çəkin! *الله ~* haşəllah; Allah göstərməsin

- 1) *حِشْوٌ c. حِشْيَةٌ* qıraq (*parçanın*), uc, kənar (*məşənin*); 2) haşiyə, köbə; büzmə; 3) müşayiətçilər, yaxın adamlar; *رفقة الـ* iltifat, lütf, nəzakət; *رفيق*

حواشی *yaxud* ~ الـ رقيق iltifatlı, nəzakətli; xeyirxah; ~ الـ لَين həlim, yumşaq xasiyyətli; حواشی الجِمع فى ییغışanlar arasında

- تأملت فى ~ ذلك اللهيپ العظيم - حشى ağır nəfəs; mən nəfəs almadan bu azman alova baxırdım

- مُحش q. مُحشِيَّة şərhçi (*alyazmasının, kitabın səhifələrinin qıraqlarında şərhlar yazan*)

I حَصَّ (ə/u) kiminsə payına, hissəsinə düşmək; II حَصَّ aydın, aşkar olmaq, meydana çıxmaq; III حَصَّ bölüşmək (*kiminləsə*), pay, hissə vermək (*kiməsə*); IV حَصَّ

hissələrə bölmək; pay, hissə ayırmaq

- حَصَّ 1) pay, hissə, kvota; الـ اسد ~ ən böyük hissə; 2) dərş hissəsi, dərş saati; 3) dividend (*həmç. الـ الربح*); gəlirdən hissə

- مُحاصِّص = مُحاصِّصٌ - مُحاصِّصٌ yardım; ~ فلاح yardar kəndli

- مُحاصِّصَةٌ 1) bölmə, paylama, bölgü, təqsim; 2) yardım, şəriklik; *həmç. نظام*

اشتغل *yaxud* اشتغل (فى) بالـ ~ yardım; الـ yardarlıq; الـ على أساس yardımçılığı işləmək

- حَصَّ البان *bot. rozmarin*

I حَصَّبَ (i, u) atmaq (*nə* بالـ بالحجارة ~ daş atmaq; الـ الارض ~ daş döşəmək; بالـ العنات و الشتائم ~ lənət və söyüş yağdırmaq; حَصَّبَ (ə) *həmç. məchul.*

حَصَّبَ qızılca çıxartmaq; II حَصَّبَ 1) *həmç. məchul.* حَصَّبَ qızılca çıxartmaq; 2) daş döşəmək

- حَصَّبَ c. حَصَّبَ bərk tufan, fırtına, qasırğalı külək

- حَصَّبَ topl. xırda daşlar; qırma daş; çınqıl

- حَصَّبَاءٌ qırma daş; çınqıl

- حَصْبَةٌ c. حَصْبَةٌ xırda daş

- حَصْبَةٌ *tibb.* qızılca; الـ المانية ~ *tibb.* məxmərək

- حَصْبِيَّةٌ *tibb.* məxmərək

- حَصْبُوبٌ qızılcalı

1) aydınlaşmaq, aşkar olmaq; 2) aşkar edilmək, görünmək

1) müəyyən etmə, aydınlaşdırma, aşkar etmə; 2) aydınlıq, müəyyənlik

I حَصَّدَ (u) حَصَّدَ çalmaq, biçmək, məhsul yığmaq, dərmək; IV أَحَصَّدَ yetişmək, dəymək (*yığım üçün*); X اِسْتَحَصَّدَ = IV

- حَصَّدَ c. حَصَّدَ biçinçi; otçalan, kərəntiçi, dəryazçı

- حَصَّدَةٌ c. حَصَّدَةٌ - اتٌ - taxılbiçən maşın: otçalan maşın

- حَصَّدَ biçin, biçin vaxtı

- حَصَّدَ biçinçi; otçalan, kərəntiçi, dəryazçı

- حَصَّدَةٌ c. حَصَّدَةٌ - اتٌ (*həmç. ~ آلة*) otçalan maşın, otbiçən maşın; ~ دراسة (آلة) kombayn

- حَصَّدَ biçin, yığım

- حَصِيدٌ c. حَصِيدَةٌ məhsul, biçilmiş taxıl; kövşən, kövşənlik; الـ السنة böhtan danışıqlar

- حَصِيدٌ c. حَصِيدٌ orağ; dəryaz, kərənti

- حَصِيدَةٌ c. حَصِيدَةٌ taxılbiçən maşın, otçalan maşın

- حَصِيدٌ yetişmiş, dəymiş (*məhsul yığım üçün*); الـ رأي ~ sağlam düşüncəli insan

- حَصِيدٌ yığılmış, biçilmiş, dərilmiş

I حَصَرَ (u) حَصَرَ 1) əhatə etmək, bürümək; dövrəyə almaq; 2) məhdudlaşdırmaq; bağlamaq; saxlamaq; dayandırmaq, qabağını almaq; ... الـ البحث على (فى) ~ məsələnin öyrənilməsinə nə iləsə məhdudlaşdırmaq; ~ كلمة ~ sözü mötərizəyə almaq;

~ diqqəti nə üzərindəsə cəmləşdirmək; ... الـ جهوده فى ~ cidd-cəhdini yalnız nəyəsə yönəltmək; ... الـ التهمة فى ~ yalnız nədən-sə şübhələndiyini bildirmək; 3) mühasirəyə almaq; hasara almaq; dövrəyə almaq; sıxışdırmaq; 4) müəyyən etmək, hesablaşmaq, nəzərə almaq; 5) norma müəyyən etmək (*ərzaqa*); حَصَرَ *məch.* qəbiz olmaq,

qarnı işləməmək; حَصَرَ (ə) kəkələ-
mək, pəltəkləmək; duruxmaq; dili tutul-
maq, nə deyəcəyini bilməmək; III حَاصِرٌ
mühasirəyə almaq; VII اِنْحَصَرَ 1) məhdud-
laşmaq, daralmaq; 2) cəmləşdirilmək, mər-
kəzləşdirilmək; 3) münçər edilmək (nəyə في)

- اِنْحِصَارٌ 1) məhdudluq; məhduddiyyət;
2) inhisar

- حَاصِرَةٌ c. حَوَاصِرُ mötərizə; هَالِيَّةٌ ~ qövsü
mötərizə; عَضَادَةٌ ~ kvadrat mötərizə

- حَصَارٌ mühasirə; حالة الـ ~ mühasirə
vəziyyəti; بحريّ ~ dəniz blokadası; اقتصاديّ ~
iqtisadi blokada; ضرب (فرض) ~ اقتصاديًّا
iqtisadi blokadayə məruz qoymaq (nəyi
على); الـ (فك) ~ رفع mühasirəni götürmək
(nəyin üzərindən عن)

- حَصْرٌ 1) əhatə etmə; dövrəyə alma;
2) norma qoyma, məhdudlaşdırma; علامة الـ ~
a) mötərizə; b) dırnaq; ... المعنى. yaxud
~ بالـ əslində...; 3) kəsilmə, tutulma; البول
~ tibb. sidəyin kəsilməsi; 4) mühasirə; بحريّ ~
dəniz blokadası; 5) hesablama, hesab; siya-
hıyaalma; لا يأخذهم ~ onlar saya-hesaba gəl-
mirlər; onları sayıb qurtarmaq olmur; فوق
~ الـ həddən artıq; 6) inhisar; التبغ و التنباك
~ tütün inhisarı

- حَصْرٌ kəkələmə, pəltəkləmə, danışıda
çətinlik

- حَصْرٌ tibb. qəbiz, qarnı işləməmə, qarnı
bərkimə

- حُصْرِيَّةٌ c. حُصْرِيٌّ həsirçi

- حَصِيرٌ c. حَصِيرٌ həsir, ayağaltı,
pəyəndaz

- حَصِيرَةٌ c. حَصَائِرٌ həsir, ayağaltı; ~
جرارة ذات ~ الصيف واسعة ~ الجاليز ~ الشباك
turtıllı traktor; ماسأل. yay kasıbın həm atası, həm anasıdır
(hərf. yayın həsiri geniş olar)

- مُحَاصِرَةٌ mühasirə; blokada

- مَحْصُورٌ 1) məhdud; müəyyən edilmiş; dar;
2) qəbiz olan, qarnı bərkimiş

حَصْرٌ topl. kal, dəyməmiş üzüm; qora;
At. sözü. والآباء يأكلون الـ والابناء يضرسون
ataların günah yükünü oğullar çəkər (hərf.
atalar qora yeyər, oğulların dişləri qamaşar);
~ نأكل نحن الـ məcaz. əlimiz hər şeydən çıxıb

I حَصْفَةٌ (u) 1) sağlam düşüncəli olmaq,
ağıllı olmaq; 2) ehtiyatlı olmaq; X اِسْتَحْصَفَ
əqli yetkinləyə çatmaq; yetkinləşmək

- حَصَافَةٌ 1) düşüncə sağlamlığı; ağıl, qana-
caq; 4) ölçüb-biçmə, ehtiyatlılıq

- حَصْفٌ tibb. tropik dəmrov

- حَصْفٌ 1) sağlam; salim; ağıllı; qana-
caqlı; 2) ölçüb-biçən, ehtiyatlı

- حَصِيفٌ sağlam, ağıllı, qanacaqlı, dərri-
kəli; 2) ehtiyatlı

I حُصُولٌ (u) 1) baş vermək, üz vermək,
olmaq, vaqe olmaq; 2) əldə etmək, nail
olmaq (nəyə على); 3) hasil olmaq; irəli gəlmək,
doğmaq, nəticəsi olmaq, çıxmaq (nədən
من); II حَصَلَ 1) yetişmək, əldə etmək; 2) nail
olmaq, almaq; 3) yığmaq; tutmaq (vergi);
4) elm öyrənmək, təhsil almaq; الكلام ~
sözə yekun vurmaq; V تَحَصَّلَ 1) əldə edil-
mək, alınmaq; irəli gəlmək, doğmaq, nəti-
cəsi olmaq, çıxmaq (nədən من); 2) əldə
etmək, nail olmaq (nə على); 3) daxil olmaq
(vergi haqqında); X اِسْتَحْصَلَ almaq; nail
olunmaq (nəyə على)

- تَحْصِيلٌ 1) əldə etmə; nail olma; 2) yığma;
alma; 3) həmç. علمي ~ yaxud ~ təhsil
alma, elm öyrənmə; سنوات الـ ~
تَحْصِيلِيَّةٌ c. تَحْصِيلِيٌّ vergitoplayan

- حَاصِلَاتٌ , حَوَاصِلٌ c. حَاصِلٌ 1) nəticə;
~ الـ riyaz. vurma hasili; الجمع ~ riyaz. top-

lama hasili, məcmu; ~ تحصیل ümumi hasil, ...~الـ və ya القول و~ bir sözlə...; 2) mənə, mahiyyət; ~ الامر ~ işin mahiyyəti; 3) məhsul, yığım; 4) hasilat, varidat, mədaxil; anbar; saxlanc

- حاصل² almış (*nə* علی)

- حَصَّالَةٌ *c.* ات - daxıl

- حَصَّالَةٌ 1) qalıqlar; qırıntılar; püfə, köçəl, közəl, saman

- حُصُولٌ 1) irəli gəlmə, törəmə, əmələ gəlmə; 2) əldə etmə, nail olma (*nəyə* علی)

- حَصِيلٌ əldə edilmiş nəticə

- حَصِيلَةٌ *c.* حَصَائِلٌ 1) gəlir, hasilat, mədaxil;

2) yekun, nəticə; ~ النشاط ~ fəaliyyətin yekunu مَحْصُلٌ nəticə

- مَحْصُلٌ 1. hasil olan, əldə edilən; 2. 1) nəticə; 2) mənə, mahiyyət; ...~ ان خەبەر mahiyyəti ondan ibarətdir ki...

- مَحْصُلٌ 1. 1) əldə edən, hasil edən; 2) yığan;

3) *tex.* tamamlayıcı, əvəzləyici; القوة الـ~ əvəzləyici (*tamamlayıcı*) qüvvə; 2. 1) vergi-yığan; 2) konduktor (*avtobusda*)

- مَحْصَلَةٌ 1) *tex.* tamamlayıcı qüvvə; السرعة ~ tamamlayıcı sürət; 2) *riyaz.* tamamlayıcı

- مَحْصُولٌ *c.* مَحَاصِيلٌ 1) məhsul, yığım; ~ المحصولات الزراعية kənd təsərrüfatı məhsulları; 2) nəticə, istehsal; ~ الكلام ~ sözlün mənası, mahiyyəti

I حَصْنٌ (u) حَصَانَةٌ 1) möhkəm, bərk, əlçətməz, alınmaz olmaq; 2) ismətli, bakirə olmaq (*qadın haqqında*); II حَصْنٌ 1) bərkitmək, möhkəmləndirmək, alınmaz etmək; 2) immunlaşdırmaq, immunitet vermək; ~ ضد الحصبة ~ و الجدرى qızılca və çiçəyə qarşı immunitet yaratmaq; IV أَحْصَنَ 1) bərkitmək, möhkəmlətmək; qorumaq; müdafiə etmək; 2) ismətli, bakirə olmaq (*qadın haqqında*); V تَحَصَّنَ

möhkəmlənmək; qala kimi istifadə etmək; müdafiə olunmaq (*nə ilə* بـ)

- إِحْصَانٌ bakirəlik, ismət, təmizlik, ləkəsizlik; qüsuruzluq

- تَحْصِينٌ 1) möhkəmlətmə, istehkam qurma; ~ خط الـ istehkam xətti; 2) immunizasiya, immunitet yaratma; ~ ضد الفيروسات ~ viruslara qarşı immunitet yaratma; ~ ضد الطاعون ~ tauna qarşı immunitet yaratma; ~ بالمصل ~ vaksın peyvənd etməklə immunitet yaratma

- تَحْصِينَاتٌ *c.* hər b. istehkamlar

- حَصَانٌ *c.* حَصْنٌ ismətli, bakirə qadın

- الجِرَّ 1) ayğır, at; ~ حَصَانٌ *c.* أَحْصَنَةٌ

~ اصيل ~ yük atı; ~ الحمل ~ yük atı; ~ اركوب ~ minik atı; ~ السباق ~ löhrəm at, qaçağan, bərk gedən at, yarış atı; ~ طلوقة ~ ayğır;

~ البحر ~ dəniz atcığı (*balıq*); ~ الطائر *məcaz.* Troya atı; ~ طروادة

a) *folk.* uçan at; b) xərək (*məs., skripkada*);

2) *tex.* at gücü; 3) *həmç.* ~ الوثب *idm.* at;

4) *şahm.* at

- حَصَانَةٌ 1) möhkəmlilik; alınmazlıq; toxunulmazlıq; ~ البرلمانية ~ parlament toxunulmazlığı; ~ الدبلوماسية ~ diplomatik immunitet;

2) bakirəlik, ismət; 3) xəstəliyə tutulmama qabiliyyəti, immunitet

- حَصْنٌ *c.* حُصُونٌ qala, istehkam; ~ الحصين alınmaz qala

- حَصِينٌ 1) möhkəm; alınmaz; 2) tutulmaz (*xəstəliyə* ضد)

- ات حَصِينٌ - kiçik qala; qalaça; ~ ابو التلک

- ات حَصِينٌ - ismətli, əxlaqlı, saleh qadın

1) daş; çaydaşı, qənbər; 2) *tibb.* konkretlər, bədən boşluqlarında əmələ gələn daşlar

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

~ حَصَوَاتٌ *c.* حَصَوَةٌ

I حَصَى (i) حَصَى daş atmaq; حَصَى *məch.* xəstələnmək (*hansısa orqanda daş əmələ gəlməsi ucbatından*); IV أَحْصَى 1) saymaq; hesablamaq; hesablayıb tapmaq; لا يُحْصَى *yaxud* لا يُحْصِيهِ الْعَدَّ *saya* gəlməz, saysız-hesabsız; بِحْصَى *məch.* onları barmaqla saymaq olar; X اسْتَحْصَى uçot aparmaq

- إحصاءات *c.* 1) hesablama; kalkulyasiya; 2) statistika; *c.* statistik məlumat; 3) siyahıyaalma (*əhalinin*)

- إحصائي 1. 1) hesaba dair, hesaba aid; 2) statistik (*sif.*); 2. statistik, statistika mütəxəssisi

- إحصائية *c.* ات - statistika uçotu; *c.* statistik məlumatlar

- حصاة *c.* 1) xırda daşlar; çınqıl; 2) *tibb.* konkretlər, daşlar; بولية ~ sidik kisəsində daşlar; صفراوية ~ öd kisəsində daşlar; كبدية ~ qaraciyərdə daşlar; كلوية ~ böyrəkdə daşlar

- حصوي daşlı, daşla zəngin (*məs., sel, çay*)

- حصى *topl.* xırda daşlar, çaydaşı, qənbər; çınqıl; dənəvər qum; بال- daşlarla fala baxmaq

I حَضَّ (ə, u) حَضَّ təhrik etmək, həvəs oyatmaq, vadar etmək, qızısdırmaq (*nəyə* (على); II حَضَّصَ bərk, israrla təhrik etmək

- حَضَّ təhrik etmə, qızısdırma

- حَضِيضٌ 1) qıraq, son, axır hədd; ~ الفاقة ~ ehtiyac və yoxsulluğun son həddi; 2) dib (*dənizin*); 3) özü, ötek (*dağın*); 4) uçurum; 5) *həmç.* القمرى ~ astr. perigey; الشمسي ~ astr. perigeliy

I حَضَّأَ (a) حَضَّأَ 1) alısdırmaq (*məs., od, müharibə*); 2) qarışdırmaq (*məs., qızmar kömürü, közü*)

I حَضَّرَ (u) حَضَّرَ 1) gəlmək, yetişmək, çatmaq; olmaq, var olmaq; 2) hazır olmaq; 3) otu-

raq olmaq, şəhərdə yaşamaq; II حَضَّرَ

1) hazırlamaq, düzəltmək, hazır etmək; 2) çatdırmaq; 3) mədəniləşdirmək; oturaq həyat tərzinə keçirmək; III حَاضَرَ 1) kütləvi müəhazirə oxumaq, məruzə etmək; 2) bir yerdə olmaq (*kiminlə, harada* (على); IV أَحْضَرَ 1) hazır etmək; düzəltmək; 2) çatdırmaq; gətirib çıxartmaq; V تَحَضَّرَ hazırlanmaq, hazır edilmək; 2) oturaq həyat tərzinə keçmək; şəhər əhli olmaq; 3) mədəniləşmək, sivilləşmək; VIII اُحْضِرَ *məch.* ölüm ayağında olmaq; can çəkmək; X اسْتَحْضَرَ 1) kiminsə arxasınca göndərmək; çağırtdırmaq; لارواح ~ ruhları, cinləri çağırmaq; sehlrlə məşğul olmaq; 2) gətirdirmək (*haradan* (من); 3) hazırlaşmaq, hazırlıq görmək; 4) fikrinə, təsəvvürünə gətirmək; ماضيه فى مشقة ~ keçmişini çətinliklə yada salmaq

- إحتضارٌ ölmə, ölüm ayağında olma, sönüb getmə; ~ الام canvermə ağrıları

- مذكرة احضار ~ çağırış (*məhkəməyə*); احضار məhkəməyə çağırış vəərəqəsi

- إشتحضارٌ çağırma; ~ الارواح ~ ruhları çağırma, ruhlarla əlaqəyə girmə; spiritizm

- تحضُرٌ şəhər həyat təzi; mədənilik, sivillik

- تحضيرٌ 1) hazırlama, düzəltmə; 2) hazırlıq

- تحضيري hazırlıq -i/-1

- حاضرٌ *c.* 1. oturaq; 2. şəhər əhli; 3. hazır, var olan; 4. hazırkı; 5. indiki, cari; ~ الام indiki zaman; ~ فى yaxud فى الوقت hazırda, hazırkı vaxt;

3) hazır; hazırda olan, mövcud; !- baş üstə! - حاضرٌ *c.* 1) baş şəhər, paytaxt; ~ البادية oturaq əhali və köçərilər; 2) stadion

- 1) oturaq həyat, şəhər həyatı; 2) mədənilik; 3) (*maddi mədəniyyət*), sivilizasiya; 4) *بائدة* ~ itib getmiş sivilizasiya

- *حَضَارِيٌّ* sivilizasiyaya, mədəniyyətə aid olan; mədəni; ~ *المورخ* sivilizasiyalar tarixçisi; *المعدني القيم* mədəni dəyərlər; ~ *تطور* mədəniyyətin təkamülü; ~ *المستوى* mədəni səviyyə

- 1) oturaq həyat, şəhər həyatı; 2) oturaq əhali, şəhər əhalisi; 3) mədəniyyət

- 1) *حَضْرَةٌ* 1) olma, mövcud olma; *في* onun yanında; 2) şəhər; paytaxt (*Şim. Afrika*); 3) *din*. cümə namazı (*müsəlmanlarda*); ibadət toplantısı (*xristianlarda*)

- *حَضْرَةٌ* 2 *c.* *حَضْرَاتٌ* həzrət, cənab (*addan və ya tituldan qabaq işlədilir*), *məs.*, ~ *صاحب yaxud* ~ *صاحب الفخامة رئيس الجمهورية* ~ *صاحبة yaxud* *الفضيلة مفتى الديار المصرية* ~ *احمد القدري yaxud* *العصمة هدى هانم الشعراوي افندي*

- *حَضْرَةٌ köhn.* tikinti materialı; *المسجد* ~ məscidin tikintisində istifadə olunmuş material

- 1. *حَضْرِيٌّ* mədəniyyətə aid olan; mədəni; *امرأة* ~ *مطالِب* mədəni tələbat; *امرأة* ~ müasir qadın; 2. oturaq sakin, şəhər əhli, şəhərli

- 1) *حُضُورٌ* olma, hazır olma; *في* onun yanında; *الذهن* ~ hazır olmama; *الذهن* ~ ağıl başında olma, özünü saxlama; 2) gəlmə; gəlib çıxma

- *حُضُورِيٌّ* tərəfləri üzləşdirməklə baş verən (*məsələn ayırd etmə*); ~ *üzləşdirməklə*

- *حَضَائِرٌ c.* *حَضَائِرٌ* qrup; *hərb.* dəstə

- 1) *مُحَضَّرٌ* 1) oturaq, şəhər əhalisinə məxsus; 2) sivilizasiyalı, mədəni

- *مُحَاضِرٌ* mühazirəçi; məruzəçi

- *مُحَاضِرَةٌ c.* *مُحَاضِرَةٌ* - at ~ mühazirə; ~ *القى* mühazirə oxumaq

- 1) *مُحْتَضِرٌ* cinli, cinvurmuş; 2) ölüm ayağında olan, cançəkən

- *مُحَضَّرٌ c.* *مُحَاضِرٌ* 1) olma, hazır olma; 2) iclas, toplantı; 3) cəmiyyət; 4) akt, protokol

- 1) *مُحَضِّرٌ* 1) gətirən, çatdıran; 2) çağıran; *المحكمة* ~ məhkəmə icraçısı

- *مُحَضَّرٌ* laborant, müəllim köməkçisi

- *مُحَضُّورٌ* cinli, cinvurmuş, bədəninə ruh girmiş

- *مُستَحَضَّرٌ c.* *ات* - mal; *kim.*, *əc.* preparat

- *حَضْرَمِيٌّ c.* *حَضْرَمِيَّةٌ* həzrəməvətlü; Həzrəməvət sakini

I *حَضَنَ* (u) *حَضَنَّ*, *حَضَانَةٌ* 1) bağına basmaq; qucaqlamaq; 2) yedirtmək, böyütmək, tərbiyə etmək; 3) kürt düşmək; VIII *إِحْتَضَنَ*

1) qəbul etmək; bağına basmaq; qucaqlamaq, əhatə etmək; 2) böyütmək, bəsləmək, yetişdirmək, tərbiyə etmək; 3) almaq, götürmək; *من هذه الحياة* ~ həyatdan kamını almaq

- *حَاضِنٌ c.* *حَاضِنَةٌ* 1) *حَاضِنٌ* tərbiyəçi

- *حَاضِنٌ c.* *حَوَاضِنٌ* qundağ, altlıq (*top və ya maşın üçün*)

- *حَاضِنَةٌ c.* *حَوَاضِنٌ* dayə, süd anası

- 1) *حَضَّانٌ* 1) əhatəli; 2) maraqlı, cəlbədedici

- 1) *حَضَّانَةٌ* 1) əmizdirmə; tərbiyə etmə, böyütmə; ~ *دار الكورپلەر* evi; *الاولاد* ~ neqat uşaqların tərbiyəsi üçün aliment; 2) himayə; 3) kürtdüşmə; 4) *tibb.* inkubasiya

- 1) *حَضَنٌ* 1) qucaqlama, bağına basma; 2) yumurta üstündə oturma

- *حَضَنٌ c.* *أَحْضَانٌ* 1) sinə; 2) qucaq; *في* arıma; *بالـ* ~ *أحضان* ...qucağına atılma; kimisə qolları arasına almaq, qollarını açıb qarşılamaq; ... *فتح احضانه لـ* qoyununu kimin üçünsə açmaq; 3) bir qucaq

- *حَضَنَةٌ* kürt düşmüş toyuğun üstündə oturduğu yumurtalar

- *مَحَاضِنٌ* c. *مَحَضْنَةٌ* körpələr evi

I *حَطَّ* (ə/u) 1) qoymaq; 2) çıxarmaq; *عنه* ~ *الإغلال* zəncirlərini açmaq; 3) yerə enmək (*məs.*, *təyyarə*), düşmək; *الرحال* ~ düşərgə salmaq, yerləşmək (*harada* *في*); *رحله عند* ~ ... *رحل*: *بax* (في); 4) aşağı salmaq, kiçiltmək (*nəyi* *من سمعته* ~ kimisə nüfuzdan salmaq; *من قدره* ~ qiminsə qədir-qiymətini aşağı salmaq; *من كرامته* ~ kimisə təhqir etmək, alçaltmaq; 5) aşağı düşmək (*qiymətlər*); *عليه* ~ kiminsə üzərinə hücum etmək; 6) qatmaq, vurmaq; *حط فيه الفلفل* buna istiot vur; II *حَطَّطَ* üstündən atmaq (*yükü*); V *تَحَطَّطَ* kiminsə üstünə düşmək; kiməsə acığı tutmaq (*على*); VII *إِنْحَطَّ* 1) enmək, düşmək; 2) tənəzzül etmək; 3) qoyulmaq, yerləşdirilmək, qatılmaq; *تحت الملاحظة* o, nəzarət altına düşüb, nəzarətə götürülüb; 4) üz vermək (*kimə* *على* - *bəla haqqında*); VIII *إِحْتَطَّ* salmaq, qatmaq, endirmək

- *أَحَطَّ* ən aşağı; ... *من* ~ ...dən aşağı

- *إِنْحَطَّطَ* 1) düşmə, enmə; 2) tənəzzül; *پیشگام* (*məs.*, *səhhət*); 3) alçalma

- *حَطَّةٌ* 1) kiçiltmə, aşağı salma; *مكانه* ~ kiminsə məqamının aşağı olması; 2) alçaltma; təhqir etmə; məhəl qoymama

- *حَطِيطَةٌ* 1) uçot (*veksellər*); 2) endirim, aşağı salma

- *مَحَطَّ* 1) dayanma yeri; yığılma yeri (*məs.*, *əşyaları*); düşərgə yeri; stansiya; *البضائع* ~ mal, əmtəə stansiyası; *لرحال القوافل* ~ karvan duracağı, mənzilbaşısı; 2) *mus.* kadensiya; *أماله* ~ kiminsə ümid yeri; *الإنظار* ~ ümumi diqqət mərkəzi

- *مَحَطَّةٌ* c. *مَحَطَّاتٌ*, *مَحَاطٌ* dayanacaq; stansiya; duracaq; *vağzal*; *الوصول* ~ təyinat

stansiyası; *ناظر الـ* stansiya rəisi; *الاذاعة* ~ radio verilişləri stansiyası; *الارسال* ~ ötürücü stansiya; *الاستقبال* ~ qəbuledici radiostansiya; *لا سلكية* ~ radiostansiya; *تَحَكُّمٌ رَئِيسِيَّةٌ* ~ baş dispetçer məntəqəsi (*enerji sistemi-nin*); *كهر ذرية* ~ elektrik stansiyası; *كهر ذرية* ~ atom elektrik stansiyası; *الكونية* ~ kosmik stansiya; *للاستقبال الجوية* ~ meteoroloji stansiya; *المحولات* ~ transformator stansiyası; *وقف الترام بلا* ~ tramvayı dayanacaq olmayan yerdə saxlamaq

- *مُنْحَطٌّ* 1) aşağı, alçaq; 2) tənəzzülə uğramış

I *حَطَّبَ* (i) *حَطَّبَ* odun yığımaq, odun doğramaq; *في حبله* ~ kiminsə ipinin üstünə odun yığımaq; etibar etmək; II *حَطَّبَ* = I; VIII *إِحْتَطَّبَ* odun doğramaq; ağac qırmaq

- *تَحَطِّيبٌ* 1) ağackəsmə, ağacdoğrama; 2) dəyənəkləşmə (*Yuxarı Misirdə xalq idman yarışı*); *رقص الـ* «ağacdoğrama» rəqsi (*Yuxarı Misirdə dəyənəklərlə ifa edilən rəqs*)

- *حَطَابٌ* odunçu; ağacqıran

- *أَحْطَابٌ* c. *حَطَّبَ* ağac; yanacaq; *للحرب* ~ top ağzına ət

I *حَطَّمَ* (i) *حَطَّمَ* qırmaq, sındırmaq; II *حَطَّمَ* dağıtmaq; parçalamaq; qırıq-qırıq etmək; *ارادة الشعب* ~ rekord qazanmaq; *الرقم القياسي* ~ xalqın iradəsini qırmaq; V *تَحَطَّمَ* parça-parça, qırıq-qırıq, xıncım-xıncım olmaq; dağılmaq; *دarmadağın* olmaq; *اناء الصبر* ~ səbir kasası doldu; VII *إِنْحَطَّمَ* dağılmaq, sınmaq, qırılmaq

- *تَحَطِّيمٌ* dağıtma, uçurtma, viran etmək; *دarmadağın* etmək; *الذرة* ~ *fiz.* atomun parçalanması

- *حُطَامٌ* qırıntı, qırıqlar, qəlpələr, parçalar, qalıq; *السفينة* ~ gəminin qırıqları; *الدنيا* ~ a) *köhn.* fani dünya nemətləri; b) dünya malı

- حَطْمٌ c. حَطْمَةٌ - qırıntı, qırıq, parça, qəlpə
- حَطِيمٌ¹: ال- Hətim (*Kəbə divarının bir hissəsinin adı*)
- حَطِيمٌ² qırılmış, sındırılmış, dağıdılmış
- الباخرة ال- الجليد مُحَطَّمٌ qıran, sındıran;
- buzqıran gəmi
- حُطِيٌّ zəif; çılız; yoxsul
- I أَحَطَّ (i/ə) حَطَّ xoşbəxt olmaq; IV أَحَطَّ = I
- حَطَّ c. حَطُّ pay, qismət, tale, xoşbəxtlik, səadət, uğur; sevinc; həzz; سوء الحظ uğursuzluq, bədbəxtlik, müsibət; لسوء الحظ yaxud من سوء ال- bədbəxtlikdən; من حسن الحظ yaxud لحسن الحظ xoşbəxtlikdən; من حظه xoşbəxtlik onun üzünə gülmədi; tale ondan üz çevirdi; ... ان الحظ له اتاح onun bəxti gətirdi ki...; لقد اسعدني بəxtinə lənət oxumaq; لعن الحظ ... ان الحظ xoşbəxtəm ki...
- حَطِيظٌ xoşbəxt, uğurlu
- مَحْظُوظٌ 1. xoşbəxt; sevindirilmiş; şad;
- 2. istəklİ, sevimli, əziz
- مَحْظُوظِيَّةٌ həzz; sevinc
- I حَظَرَّ (u) حَظَرٌ 1) hasar çəkmək, çəpərləmək; 2) qadağa qoymaq, qadağan etmək (*kimə*); 3) ağıla salmaq (*mal-qaranı*); II حَظَرٌ ciddi qadağan etmək
- حَظَرٌ hasar, çəpər; ağıl
- حَظَرٌ qadağa, qabağan, icazə verməmə;
- النُّبُوءَةُ ال- التجارب النووية ~ على واردات sınaqlarının qadağan edilməsi
- حَظِيرَةٌ c. حَظَائِرُ çəpər, hasar, barı; ağıl (*mal-qara üçün*); ال- البهائم ~ pəyə; ال- الغنم ~ qoyun damı, qoyun yatağı, arxac; ال- لتربية ال- البداري ~ ellinq; ال- القدس ~ cənnət; ... في دخل في ~
- مَحْظُورٌ 1. qadağan edilmiş, çəkindirilən;
- 2. c. ات - qadağa qoyulmuş; مَحْظُورَاتٌ qadağalar; ضَرُورَةٌ البax: الضرورات تبيح المحظورات

- I حَظْوَةٌ (ə) حَظِيٌّ 1) həzz almaq; faydalanmaq; ləzzət almaq, zövq almaq (*nədən —*); kiminsə dəstəyindən faydalanmaq; بقتته ~ kiminsə etibarından faydalanmaq; بشرف التعرف به ~ kiminləsə tanış olmaq şərəfinə nail olmaq; بمقابلته ~ kiminləsə görüşmək şərəfinə nail olmaq; 2) almaq (*nə —*); 3) hörmət qazanmaq
- حَظْوَةٌ 1) üstün məqam; iltifat; diqqət; kömək; dəstək; hörmət; عنده ~ kiminsə lütfünü qazanmaq; 2) xoşbəxtlik, səadət, bəxt
- حَظِيَّةٌ c. حَظَايَا aşna; kəniz; məşuqə
- حَظِيَّةٌ = مَحْظِيَّاتٌ c. مَحْظِيَّةٌ
- I حَفَّ (ə/u) حَفَّ (حَف) 1) əhatə etmək (*nə ilə —*); بالمخاطر حَف təhlükələrlə hədələmək; 2) tükləri çıxartmaq (*bədəndən*), üz almaq; qırmaq (*məs., saqqalı*); 3) qaşmaq, qazımaq; qaşayıb təmizləmək; qazıyıb təmizləmək; kürəmək; 4) eyni şeydən çox yemək; حَفَّ (i/i) حَفُّوفٌ qurumaq, solmaq; حَفَّت الارض torpaqda hər şey qurudu; حَفَّ (1) حَفِيْفٌ 2) səs salmaq; uğuldamaq; xışıldamaq; cırıldamaq (*mişar*); II حَفَّفَ 1) əhatə etmək; 2) tükləri çıxarmaq (*bədəndən*); VIII اِحْتَفَّ əhatə etmək (*kimi, nəyi*), ətrafında sıxlaşmaq (*kimin, nəyin —*)
- حَافٌ 1) əhatə edən; 2) quru, boş (*üstündə heç bir şey olmayan çörək*)
- حَافَةٌ c. حَوَافٌ 1) qıraq, yan, kənar; hədd; القارة ~ القارة ~ müharibə həddi; 2) sahil; القارة ~ qitə şelfi
- حَافَةٌ c. حَافَةٌ qıraq, yan, kənar
- حَفُوفٌ üz alma (*üzdəki tükləri alma*)
- حَفِيْفٌ 1) səs, xışıldı; 2) xırıltı (*mişarın*)
- حَفَفَةٌ c. ات - xərək; təxti-rəvan; kəcavə; xəstəxana arabası
- I حَفَّدَ (i) حَفَّدَانٌ, حَفَّدٌ sürətlə, cəld etmək

- حَفَاةٌ c. حَفَاةٌ nökr, xidmətçi, qulluqçu
 - حَفِيدٌ c. حَفِيدَةٌ, أَحْفَادٌ, نَهْوَ (oğlan)
 - حَفِيدَةٌ c. ات - نَهْوَ (qız)
 - مَحْفَدٌ c. مَحْفَدٌ nəsil, tayfa
- I حَفَرَ (i) حَفَرَ 1) qazımaq; qazıb çıxartmaq, qazıb tapmaq; حفرة ~ quyu qazmaq; 2) oymaq, həkk etmək, naxış açmaq; على الخشب ~ ağac üzərində naxış açmaq; على العظام ~ sümük üzərində naxış açmaq; على المعدن ~ metal üzərində naxış açmaq; VIII اِحْتَفَرَ = V
- أَحْفُورٌ c. أَحْفُورٌ 1) qazılıb çıxarılmış; arxeoloji tapıntı; 2) qazıntı
 - أَحْفُورٌ = أَحْفُورَةٌ
 - حَوَافِرٌ c. حَوَافِرٌ dırnaq; ~ و خَفَّ دəvələr və atlar; وَقَعَ الـ عَلَى الـ iki bölünmüş bir alma kimi bir-birinə oxşamaq; dübbədüz, düpdürüst
 - حَفَاةٌ c. ات - ekskavator; حفرة ~ ekskavatorun kabinası
 - حَفَاةٌ c. حَفَاةٌ başlanğıc; رَجَعُ إِلَى الـ ilkin vəziyyətə (duruma) qayıtmaq; عند الـ ilk başlanğıcda; dərhal, haman saat
 - حَفَاةٌ c. حَفَاةٌ 1) dırnaqlı; 2) dırnaqsəkili
 - حَفَارٌ c. حَفَارٌ 1. qazıyan, qazıcı; القبور ~ qəbirqazan; 2. 1) yerqazan, qazmaçı; 2) oymaçı, qazıcı, naxışsalan; 3) zool. danadışi
 - حَفَاةٌ c. حَفَاةٌ qazıcı; ekskavator
 - حَفَرَ c. حَفَرَ 1) qazıma, qazıntı; وردم ~ torpaq işləri; 2) naxışsalma, oyma; 3) dişlərin çürüməsi, yeyilməsi; dişlərdə çaxırdaşı
 - حَفَرَ c. حَفَرَ dişlərin çürüməsi, yeyilməsi
 - حَفَرَ c. حَفَرَ quyu, çala, çuxur
 - حَفَرِيَّاتٌ c. حَفَرِيَّاتٌ 1) qazıntılar; həfriyyat; علم الـ arxeologiya; 2) qazıntı vaxtı tapılan əşyalar
 - حَفَرَ c. حَفَرَ qazılmış, qazılıb çıxarılmış

- حَفَاةٌ c. حَفَاةٌ 1) quyu, çala, çuxur; 2) qazıntı; علماء الحفائر arxeoloqlar
- مَحْفُورٌ c. مَحْفُورٌ 1) qazılmış, qazılıb çıxarılmış; 2) oyulmuş, naxışlanmış, həkk edilmiş; صورة ~ qravyura
- I حَفَرَ (i) حَفَرَ 1) itələmək, təhrik etmək (نَهْوَ عَلَى , عَلَى); 2) dəlmək, deşmək; V تَحَفَّرَ hazır olmaq, hazırlaşmaq (نَهْوَ -); VIII اِحْتَفَرَ = V
- حَوَافِرٌ c. حَوَافِرٌ təhrik, stimül, impuls
- حَفَارٌ c. حَفَارٌ kim. katalizator
- حَفَارٌ c. حَفَارٌ uzunburun balıq; كبير ~ yaxud ابيض ~ ağbalıq; صغير ~ çökə
- حَفَارٌ c. حَفَارٌ nəvə balığı
- I حَفَظَ (ə) حَفَظَ 1) saxlamaq, qorumaq, hiفز etmək; riayət etmək, əməl etmək; müdafiə etmək, qayğısına qalmaq; يُحَفِّظُ (بالبوستة, حفظ حذقة العين ~ nəyisə göz bəbəyi kimi qorumaq; 2) əzbər yadda saxlamaq; əzbərləmək, yadda saxlamaq; 3) ehtiyat görmək; konservləşdirmək; عن ظهر القلب ~ əzbər öyrənmək; II حَفَظَ 1) yadda saxlamaq, əzbər öyrənmək (Qurani); 2) əzbərlətmək; beyninə yedirtmək; 3) qəzəbləndirmək; hirsəndirmək; III حَفَظَ qorumağa, saxlamağa çalışmaq; riayət etmək, gözləmək; qayğısını çəkmək (نَهْوَ عَلَى); mühafizə etmək (نَهْوَ عَلَى); IV حَفَظَ hirsəndirmək; acıqlandırmaq, əsəbiləşdirmək; qəzəb doğurmaq (kimdə kiməsə qarşı); V تَحَفَّظَ 1) qorunmaq; ehtiyatlı olmaq; özünü gözləmək; 2) özünü saxlamaq; 3) qayğısını çəkmək (نَهْوَ عَلَى); VII اِحْتَفَظَ 1) özü üçün qoruyub saxlamaq; ləngitmək (نَهْوَ تَس. HALDA وَهَ يَ); özündə saxlamaq; حَقَّ الرَّدِّ فِيمَا بَعْدَ ~ cavab vermək haqqını özündə saxlamaq; بحقه ~

(*nəyəsə* على , فى *nəyəsə*) haqqını özündə saxlamaq; 2) öz fikrində qalmaq; 3) hiş olunmaq; 3) gözləmək (*nəyi* بـ), riayət etmək (*nəyə* بـ); X *اِسْتَحْفَظَ* kimdənsə nəyinsə qorunmasını, mühafizə edilməsini xahiş etmək

- ات *حَفَظَ* c. 1) ehtiyat; saqınma, çəkinmə; بـ ~ *ضحك* durmadan gülmək; ~ بـ çəkinə-çəkinə; 2) mühafizəkarlıq, konservatizm; 3) c. qeyd-şərtlər; *دون تحفظات* qeydsiz-şərtsiz

- *تحفظي* ehtiyat -i/-ı; ilkin; qabaqcadan olan; *اجراءات* preventive (*qoruyucu, qabağını alan*) tədbirlər

- *تَحْفِظٌ* əzbərləmə, əzbər öyrənmə
- *حَفَظٌ* c. 1) qoruyucu; hiş edici; 2) əzbər bilən; 2. 1) mühafizəçi; qoruyucu mələklər; 2) c. *حَافِظٌ* qoruyucu; 3) Quran hafizi, Quranı əzbər bilən adam

- *حَافِظَةٌ* 1) hafizə, yaddaş
- *حَافِظَةٌ* 2) c. *حَافِظٌ* 1) siyahı; yaddaş dəftərçəsi; 2) pul kisəsi; torba; *الكتب* ~ çanta; *الاوراق* ~ *yaxud* ~ *النفود* ~ pul kisəsi

- *حَافِظٌ* 1) qoruma, saxlama, mühafizə etmə; *السُّلْهُنَ* qorunub saxlanması

- *حَافِظٌ* 2) c. *حَافِظٌ* - *ات* - bandaj; bint

- *حَفِظٌ* 1) qoruma, hiş etmə, saxlama; 2) yadda saxlama, əzbərləmə; 3) konservləşdirmə; 4) riayət etmə, gözləmə

- *حَفْظَةٌ* qəzəb, hirs, acıq

- *حَفِظٌ* 1. qoruyan, saxlayan, mühafizə edən; 2. qoruyucu, mühafizəçi

- *حَفِظَةٌ* c. *حَفَائِظٌ* = *حَفِظَةٌ* kimdənsə qəzəb doğurmaq

- *مُحَفِّظٌ* təmkinli, səbirli, özünü saxlaya bilən

- *مُحَافِظٌ* 1. 1) mühafizə edən; gözləyən; *على المواعيد* ~ dəqiq, səliqəli, vaxta-vədəyə

əməl edən; 2) konservativ, mühafizəkar; 2. 1) qoruyucu, baxıcı, gözətçi; 2) mühafizəkar; *حزب الـمـحـفـيـن* mühafizəkarlar partiyası; 3) mühafizə, mühafizə başçısı; qubernator

- *مُحَافِظَةٌ* c. *ات* - 1) mühafizə etmə; gözləmə; qoruyub saxlama; *اتعهد بالـ* ~ *عليه* ~ *سى* onu öz həyatımı qoruduğum kimi qoruyub saxlamağı boynuma götürürəm; 2) mühafizə (*mühafizin başçılıq etdiyi inzibati-ərazi vahidi*)

- *مَحَافِظٌ* 1) çanta, portfel; qovluq; *نقدية* ~ pul kisəsi; *الجيب* ~ cib kisəsi; 2) örtük, qın, məhfəzə

- *مَحْفُوظٌ* 1) hiş edilən; *البوسنة* ~ tələbli (*məs., məktub*); 2) yaddaqalan; 3) konservləşdirilmiş

- *مَحْفُوظَاتٌ* c. 1) arxiv sənədləri, arxiv materialı; *دار الـ* arxiv (*müəssisə*); 2) əzbər öyrənilən materiallar (*məktəblərdə*)

- *مُسْتَحْفَظٌ* *هَرَبٌ*. ehtiyat

I *حَقْلٌ* (i) *حَقُولٌ* 1) topplaşmaq; axışib gəlmək; 2) dolu olmaq; dolmaq (*نə ilə* بـ); 3) diqqət yetirmək (*nəyə* بـ); əhəmiyyət vermək (*nəyə* بـ); *مَاحٍ* mühüm, əhəmiyyətli, diqqətəlayiq; II *حَقْلٌ* bəzəmək (*نə ilə* بـ); VIII *اِحْتَفَلٌ* 1) topplaşmaq, bayram etmək, təntənə ilə qeyd etmək (*nəyi* بـ);

kiminsə ~ *بالذكري الخمسين على مولده* (مولده); doğumunun 50 illiyini təntənə ilə qeyd etmək; 2) təntənə ilə qəbul etmək, şərfinə bayram düzəltmək (*kimin* بـ); 3) diqqət yetirmək (*nəyə* بـ); qayğı göstərmək (*nəyə* بـ)

- *اِحْتِفَالٌ* c. *ات* - 1) gurluq; dopdoluluq; 2) təntənə, bayram; mərasim, təşrifat; *خطابي* ~ təntənəli mitinq; *تذكري* ~ təntənəli yubiley

məclisi; ...با... ~ bayram edərək, ...
təntənə ilə qeyd edərək

- حَقْلٌ 1) dolu (nə ilə —); çoxsaylı; yığın-
yığın; izdihamlı; ~ جمع izdihamlı toplantı;
2) təntənəli

- حَقْلٌ 1) vaqon; 2) avto-
bus; omnibus (çoxyerli karet)

- حَقْلٌ 1) kütlə; yığnaq; kompaniya, dəstə;
2) təntənə, bayram, şadyanalıq, şənlik;
افتتاح المؤتمر ~ konqresin, konfransın təntə-
nəli açılışı

- حَقْلٌ 1) təntənə, bayram; təntənəli
yığıncaq; tamaşa; dəvətli gecə məclisi;
افتتاح ~ qəbul (məs., səfirlikdə); ~
افتتاح konqresin, konfransın təntənəli açı-
lışı; ~ التأيين matəm yığıncağı; ~
میتینگ ~ الزواج yaxud ~ الزفاف ~
toy şənliyi, toy məclisi; ~ راقصة bal, rəqs
şənliyi; ~ الشاي çay məclisi; banket; ~
تمثيلية tamaşa; ~ سينمائية kinoseans;
~ ساهرة gecə şənliyi; ~ موسيقية konsert;
~ مولد ad günü məclisi; ~ الدفن dəfn mərasimi;
~ التبرك təbərrük diləmə mərasimi (məs., yola çıxmazdan qabaq)

- حَقْلٌ 1) təntənə ilə qarşılanan; təb-
rik edilən; şərəfinə bayram düzəldilən; 2. top-
lantı yeri; təntənə yeri

- حَقْلٌ 1) toplantı yeri; 2) məhfil
(masonların, bəhailərin toplantı yeri); 3) top-
lantı; 4) c. dairələr; المحافل الرسمية rəsmi dairə-
lər; المحافل السياسية siyasi dairələr; المحافل
المطلعة məlumatlı dairələr

- حَقْلٌ 1) xərək, xətt-rəvan

- حَقْلٌ bəzəmək, sahmana salmaq

- حَقْلٌ bəzəmə, sahmana salma

I حَقْنٌ (u) ovuqla götürmək (nəyisə)

- حَقْنٌ ovuc, çim-
dik; ~ حَقْنَاتٌ c. حَقْنَةٌ, حَقْنَةٌ ~
bir ovuc iri maliyyəçi

حَفِيٌّ bax: حَفِيٌّ

I حَفِيٌّ (ə) حَفَاةٌ gülər, xoş üzlə qarşı-
lamaq; hörmətlə qarşılamaq (kimi —); حَفِيٌّ²
(ə) حَفَاةٌ ayaqyalın gəzmək; 2) ayağında
ağrı hiss etmək (çox gəzməkdən); IV حَفِيٌّ¹
1) tərtemiz qırmaq (bığlarını); 2) sor-
ğu-sual etmək, öyrənib bilməyə çalışmaq;
3) öyrənmək; V حَفِيٌّ ehtiram göstərmək
(kimi —); VIII حَفِيٌّ 1) xoş, gülər üzlə
qarşılamaq, qəbul etmək (kimi —); təntə-
nəli surətdə keçirmək (nə —); şərəfinə bay-
ram düzəltmək, qonaqlıq vermək (kimin
—); 2) diqqətli olmaq; iltifat göstərmək
(kimə münasibətdə —)

- حَفِيٌّ 1) təntənəli qəbul, təntənə ilə qar-
şılamaq; 2) xoş, gülər üz; üzügünlük

- حَفِيٌّ q. حَفِيٌّ c. حَفِيٌّ ayaqyalın

- حَفِيٌّ 1) təntənəli qəbul, təntənə ilə qar-
şılamaq; xoş, gülər üzlə qəbul etmə; 2) üzü-
günlük; xoşrəftarlıq, iltifat; ~— xoş, gülər
üzül; 3) sevinc, şadlıq

- حَفِيٌّ 1. 1) yaxşı bilən, məlu-
matlı, xəbərdar; 2) vaxta-vədəyə əməl
edən; diqqət, hörmət göstərən (kimə —);

~— kimisə hörmət-ehtiramla qarşıla-
maq; 2. 1) bilici, alim; 2) üzv (məs., ərəb
akademiyasının)

- حَفِيٌّ ~— hörmət göstərilən, şərə-
finə bayram düzəldilən

- حَفِيٌّ tərtemiz qırılmış (məs., bığlar)

I حَقٌّ (ə/i) حَقٌّ 1) lazım olmaq, vacib olmaq,
çatması olmaq, verilməli olmaq (kimə ,
—); 2) həqiqi, real, haqq olmaq; II حَقَّقٌ
1) yerinə yetirmək, həyata keçirmək, ger-
çəkləşdirmək; doğrultmaq (zənni); 2) araş-

dırmaq, öyrənmək, təhqiq etmək; istintaq, təhqiqat aparmaq (*kimin üzərində* مع); 3) tədqiq etmək, öyrənmək; 4) yoxlamaq; təsdiq etmək; özünü təsdiq etmək; ~ الذاتية ~ düzgün tələffüz etmək (حروف اللغة العربية *ərəb dilindəki səsləri*); IV أَحَقّ haqlı olmaq (*nədə* فى); ~ الحق وابطل الباطل; na haqqın haqq, na haqqın na haq olduğunu təsdiq etmək; V تَحَقَّقَ 1) həyata keçmək, yerinə yetirilmək, doğrulmaq, gerçəkləşmək; 2) yəqin etmək, yəqin bilmək (*nəyi təs. halda və ya* من); qane olmaq; 3) tədqiq, təhqiq olunmaq; X اسْتَحَقَّ 1) haqqı olmaq (*nəyə*ə); layiq olmaq (*nəyə*ə); الذكر يستحقّ yada salmağa dəyər; 2) lazım olmaq, vacib olmaq, çatması olmaq (*kimə* لـ); vaxtı gəlib çatmaq (*ödənişin*); البتة تستحقّ كافة الديون bütün borcların ödəniş vaxtı gəlib çatır

- أَحَقّ daha haqlı; haqqı daha çox olan; daha layiqli

- أَحَقِّيَّة 1) haqq, səlahiyyət, tam ixtiyar; qanunilik, ədalətlik (*tələbin*); 2) üstün, müstəsna haqq

- اسْتَحَقَّاق 1) haqlılıq; layiqlik; haqq (*nəyə*ə); ~ بغير (بدون) ~ medalı; fərqlənmə medalı; ~ haqqı olmadan; layiq olmadan; ~ عن haqlı olaraq; 2) ödəniş vaxtının çatması; ödəmə zərurəti; ~ اليوم ödəmə günü (*müddəti*)

- اسْتِحْقَاقَات c. haqq, əvəz, mükafat

- تَحَقِّيق 1) yerinə yetirmə, həyata keçirmə; ~ الذات ~ özünü təsdiq; 2) yoxlama; 3) təhqiq etmə, öyrənmə, araşdırma; 4) müəyyən etmə, ayırd etmə (*həqiqəti*); təhqiqat (*həməç.* ~ قضائي); dindirmə, istintaq; اجرى ~ مع الجانى istintaq aparmaq; ~ cina-yətkar üzərində istintaq; ~ الذاتية ~ yaxud

الشخصية ~ şəxsiyyətin müəyyən edilməsi; ~ على وجه الـ yaxud ~ على الـ yəqin, dəqiq, dürüst; ~ دəqiq

- حَاقَّة müsibət, bəla, qəza

حَقّ 1) həqiqi, haqq, əsl; düzgün, haqlı (*tələb*)

صاحب الحق 1) haqq, hüquq; c. 2) حَقّ

haqlı, hüququ olan; العمل (على) حق الملكية işləmək (*istirahət*) hüququ; حق الانتفاع istifadə hüququ; حق الامتياز patent; حق المؤلف müəllif hüququ; حق النقض والایرام veto hüququ; حق الارتفاق hüq. mülkiyyətə şəriklikdən irəli gələn hüquq, servitut; الحق الدولي beynəlxalq hüquq; حق الشعوب فى تقرير مصيرها xalqların öz müqəddəratını təyin etmə hüququ; حقوق الانسان insan hüquqları; حق مدنية mülki hüquqlar; حق عينية daşınmaz əmlak hüququ; علم الحقوق hüquqşünaslıq, hüquq elmi; مجلس الحقوق tribunal; كلية الحقوق hüquq fakültəsi; بحق ياقود عن حق و من حقهم أن, haqsız, haqqına; onların fəxr etməyə haqları vardır; ... ملك الحق فى أن... haqqına malik olmaq; ... kiməsə ... haqqı vermək; haqqımız var deyək ki...; 2) haqq-ədalət; düzgünlük, həqiqət; o, haqlıdır!; هو على حق و الحق سən haqlısən!; و الحق سən haqlı deyilsən!; استخلص منه المال ...; düz deyirlər ki...; kimdənsə haqqına-na haqqına pul qopartmaq; o qız onu yetərincə tanıyır; تعرفه حق المعرفة ~ علمه حق العلم ~ نəyisə layiqincə bilmək; حق بالحق ياقود حقًا ~ حق عليك للعلم ~ حق علم qarşısında borcunuzdur; حق ال-Haqq (Haqq - Allahın gözəl adlarından biri);

حَرَّرَ ona münasibətdə, onun barəsində; حَضَرَ onun barəsində protokol tərtib edilib; تَقْريرا (عن حَقِّه) onun barəsində təqdimat vermişəm; جريمة بحق الشعب xalqa qarşı cinayət

- حَقَّ الأبرة qutu; mücrü; حَقَّ الملاحين kompas; 2) kiçik banka, bəni; 3) çuxur, batıq, yuva; *anat.* diz qapağı; *anat.* göz çuxuru

- حَقَّائي 1) ədliyyəyə aid; وزارة العدل *yaxud* ədalətə aid; ədalətli

- حَقٌّ qutu; mücrü (*həmç. müq. et.* حَقٌّ) 1. hüquqi; 2. hüquqçu - حَقَّائي layiqli (*nəyə* بـ), haqqı olan (*nəyə* بـ)

- حَقَائِقُ 1) həqiqət, gerçəklik; əslilik, həqiqilik; موضوعية ~ obyektiv həqiqət; مجردة ~ mücərrəd həqiqət; ساطعة ~ aydın həqiqət; واقعة ~ danılmaz həqiqət; *yaxud* ~ həqiqətdə; əslində; الحال ~ həqiqi vəziyyət; رأسا على عقب həqiqəti təhrif etmək; 2) mahiyyət; في الـ ~ əslində, mahiyyət etibarilə; الامر ~ işin mahiyyəti; 3) həqiqi, əsil dəyər

- حَقِيقِي həqiqi, gerçək, əsl; امرٌ gerçək fakt, gerçək həqiqət

- مُحَقٌّ 1. haqq, doğru; 2. haqlı - مُحَقَّقٌ 1) yerinə yetirilmiş, həyata keçirilmiş; 2) qeydsiz-şertsiz, labüd, qaçılmaz; açıq-aşkar; ~ فوزه onun qələbə çalacağı aydındır; ~ انفذه من الموت الـ ~ qurtarmaq

- مُحَقَّقٌ 1. 1) yerinə yetirilmiş, həyata keçirilmiş; 2) yoxlayan, yoxlayıcı; 3) mühəqiq, tədqiqat apararı; 2. 1) tədqiqatçı; ~ باحثٌ

diqqətli, dərindən öyrənən tədqiqatçı; 2) müstəntiq

- مَحْفُوقٌ 1) münasib, yarayan; 2) layiqli, haqqı olan (*nəyə* بـ , لـ) ~ ان يفعل هذا onun bunu etməyə haqqı vardır

- مَسْتَحَقٌّ - ات. c. مُسْتَحَقٌّ - 1) layiqli, haqqı olan; 2) ödənilməli, çatmalı; المبلغ sizə çatmalı məbləğ - 1) مُسْتَحَقٌّ layiqli, haqqı olan; 2) ödənilməli, çatmalı; لكم ~ المبلغ sizə çatmalı məbləğ 1) اِحْتَقَبَ VIII (حَقْب) çantaya qoymaq; 2) ehtiyat üçün saxlamaq

- حَقَابٌ c. حَقَبٌ kəmər (*qadınlar üçün*) - حَقَابٌ c. حَقَبٌ ip, kəmər, bağ; tapqır, qarınaltı - حَقَابٌ c. حَقَبٌ 70-80 illik zaman müddəti; في سالف الاحقاب keçmiş dövrlərdə

- حَقَبٌ c. حَقَبَةٌ paleozoy dövrü; ~ الاولوية mezozoy dövrü; ~ الثانوية

- حَقَائِبٌ c. حَقَائِبٌ çanta; kisə, torba; çemodan; حَقَائِبُ pul kisələri; حَقَائِبُ nazir çantaları

I حَقَدَ (i) حَقْدٌ nifrət, kin bəsləmək (*kimə*), görməyə gözü olmamaq (*kimə*); IV حَقَدَ nifrət, kin doğurmaq; V تَحَقَّدَ nifrət, kin bəsləmək (*kimə*); VI تَحَقَّدَ bir-birini görməyə gözü olmamaq

- حَقَدَةٌ c. حَقَادٌ 1. görməyə gözü olmayan; kin bəsləyən; kinli; 2. kinsaxlayan, ədavət-kar, qənim

- حَقَوْدٌ c. حَقَوْدٌ kin; nifrət, ədavət; ~ حمل ürəyində kin saxlamaq (*kimə qarşı* لـ) ~ كَنَّ له الحقد الاسود; ... qarşı elə kin bəsləyirdi ki, heç nə görmürdü

- حَقَوْدٌ kinli; kinsaxlayan; bədxah - حَقِيدَةٌ c. حَقَائِدٌ kin; nifrət

I حَقَّرَ (i) حَقْرٌ nifrət etmək; həqarətlə baxmaq, zəhləsi getmək; xor baxmaq; حَقْرٌ

tüşmək (*kiməsə* —), qovğa salmaq, çəkişmək (*kiminləsə* —); VI *تَحَاكَ* üzləşmək, əlaqəyə girmək, münasibəti olmaq (*kiminləsə* —); VIII *إِحْتَكَّ* 1) sürtünmək, qaşınmaq (*nəyə-sə* —); 2) üzləşmək, əlaqəyə girmək, münasibəti olmaq (*kiminlə* —); X *إِسْتَحَكَ* 1) qotur olmaq; 2) qaşınmaq, gizişmək

- *إِحْتِكَالٌ* 1) fiz. sürtünmə; ~ قوانين sür-tünmə qanunları; 2) təmas, toxunma; 3) toq-quşma, rastlaşma

- sürtünmə ilə bağlı; *fon.* frikativ
- *حَكٌّ* 1) sürtünmə; cızma, cırmaqlama;

2) qaşıma

- *حُكٌّ* kompas
- *حَكَكٌ* 1) tərəşçi, tərəş ustası; pardaxçı, cilalayıcı; 2) əyarvuran; 3) qaşovlayıcı

- *حَكَكٌ* təbəşir
- *حَكَّةٌ* c. *ات* - sürtmə; ~ *عود تقاب* ~ kibriti çəkmə
- *حَكَّةٌ* *tibb.* qotur; gicişmə, qaşınma
- *حَكٌّ* c. *ات* - 1) məhək daşı, bülöv, bülöv

daşı; 2) meyar

- *حَكَّةٌ* c. *ات* - qaşov
- *حَكَكٌ* bərk-bərk sürtmək
- *حَكَكَةٌ* bərk-bərk sürtmə

I *حَكَرَ* (ə) *حَكَرٌ* 1) almaq, alıb yığmaq, hamısını almaq; 2) inhisara almaq; VIII *إِحْتَكَّرَ* 1) almaq, alıb yığmaq; 2) monopolizə etmək, inhisara almaq; 3) möhtəkirlik etmək

- *إِحْتِكَارٌ* c. *ات* - 1) alma, alıb yığma; 2) inhisar, monopoliya; ~ *ارباب* inhisarçılar; ~ *التجارة الخارجية* ~ xarici ticarətin inhisarı; *احتكارات البترول* *neft* inhisarları; ~ *نأيسه* nəyisə monopolizə etmək, inhisara almaq; 2) möhtəkirlik

- *إِحْتِكَارِيٌّ* 1. 1) inhisar -i/-ı; 2) inhisarçı (*sif.*); 2. monopolist, inhisarçı ~ *الشكل* *الـ* *للرأسمالية* kapitalizmin inhisarçı forması

- *إِحْتِكَارِيَّةٌ* monopolizm, inhisarçılıq
- *حَاكُورَةٌ* c. *حَاكُورٌ* bostan
- *حَكْرٌ* c. *أَحْكَارٌ* 1) kirayəlik tikililəri olan sahə; 2) kirayəyə götürülmüş sahənin haqqı
- *حَكْرٌ*, *حَكْرٌ* inhisara alınmış; inhisar predmeti
- *حَكْرَةٌ* inhisar, monopoliya
- *مُحْتَكِرٌ* 1) inhisarçı; 2) möhtəkir, alverçi
- *حُكْلٌ* xırda həşərat; xırda canlı orqanizm

I *حَكَمَ* (u) *حُكْمٌ*, *حُكْمَةٌ* 1) başçılıq etmək, idarə etmək; 2) hökmranlıq etmək; 3) hökm vermək; hökm çıxarmaq (*nə barədə* —); lehinə kəsmək, lehinə hökm vermək (*kimin* —); məhkum etmək (*kimi* *على* *nəyə* —); *عليه بالاعدام* ~ kiminsə barəsində edam hökmü çıxarmaq; *بإدانتته* ~ kimisə taqsırkar bilmək; *ببراعته* ~ kimisə bəraət vermək; 4) saxlamaq, çəkəndirmək; *حُكْمٌ* (u) müdrik olmaq; II *حَكَمَ* 1) münsif seçmək; hakim təyin etmək; 2) qeyri-məhdud sərəncam haqqı vermək (*nə barədə* *في*); 3) möhkəmlətmək; bərkitmək; 4) müalicə etmək (*həkim haqqında*), həkimlik etmək; *عقله* ~ ağıl işlətmək; III *حَاكَمَ* 1) məhkəmədə çəkişmək, məhkəmə qurmaq; 2) məhkəməyə cəlb etmək; IV *أَحْكَمَ* 1) möhkəmlətmək; 2) bərkitmək; dəqiq, yaxşı etmək; *قتل الشارب* ~ bığlarını yaxşıca burmaq; *اغلاق الخزنة* ~ seyfi möhkəm bağlamaq; 3) mükəmməl bacarmaq; V *تَحَكَّمَ* hökm etmək; hakim məqam tutmaq; ağalığ etmək, hökmranlıq etmək, sahiblik etmək; diktator olmaq; VI *تَحَاكَمَ* məhkəmədə çəkişmək; hökm vermək *barədə* müraciət etmək (*kimə* *الى*); VIII *إِحْتَكَمَ* 1) məhkəmədə çəkişmək; münsif kimi müraciət etmək (*kimə* *الى*); məsələni həll etmək üçün müraciət etmək (*kimə* *الى*); 2) münsif götürmək (*kimisə*); 3) ağalığ etmək; sərən-

mi; dantist; العيون ~ göz həkimi, okulist; باشى ~ baş həkim

- مُحَاكِمَةٌ *hüq.* mühakimə; iddia; məhkəmədə işə baxma; proses

- مُحَكَّمٌ 1) yaxşı edilmiş; möhkəm; mükəmməl; 2) dəqiq, düz; 3) inamlı (*hərəkət haqqında*); 4) aydın, möhkəm, birmənalı (*Quran ayələri*)

- مُحَكَّمٌ münsif, arbitr; الجُزئىين المحكّمين jüri

- مُحَكَّمَةٌ *c.* مَحَاكِمٌ məhkəmə, tribunal;

ابتدائية ~ ibtidai məhkəmə; الاستئناف ~ apelyasiya məhkəməsi;

العليا *yaxud* ~ امن الدولة Ali məhkəmə; اهلية ~ xalq məhkəməsi;

جزئية ~ *bax:* جزئى ~ cinayət məhkəməsi;

العدل التولى ~ şəriət məhkəməsi; شرعية ~

yaxud ~ التولية beynəlxalq məhkəmə;

عسكرية ~ hərbi tribunal; قنصلية ~ konsul məhkəməsi;

مدنية ~ qarışıq məhkəmə; مختلطة ~

mülki məhkəmə; الكساسية ~ kassasiya məhkəməsi;

محكمة! məhkəmə gəlir!

- مُحَكَّمٌ 1) عليه ~ *c.* عليهم a) məhkum edilmiş, məhkum (*nəyə*);

العليا عليه ~ *bax:* عدا الكاتورقا işlərinə məhkum edilmiş;

b) düşər, məhkum edilmiş; 2) له ~

المəhkəmədə udmuş, qazanmış; 3) به ~

المəhkəmədə işinə baxılan

- مُحَكَّمٌ məhkumluq; عدم ~

المəhkumluğun olmaması

- مُحَكَّمٌ möhkəmləndirilmiş, istehkamlı;

كؤك سالمى دشمنچىلىك ~ *bax:* استحكامات = *c.* مستحکّمات

I حكي (i) حكاية 1) hekayət etmək, nağıl

etmək; danışmaq, ötürmək; 2) oxşamaq;

III حكاى 1) oxşamaq; 2) oxşatmaq; təqlid

etmək; yamsılamaq, bənzətmək; eynilə tək-

rar etmək

- حَاكِيَةٌ *c.* حَاكِيَةٌ 1) hekayəçi, nağıl edən; 2) qramofon; fonograf; ليرة الحاكى qramofon iynəsi

- حَاكِيَةٌ hekayəçi, nağıl edən

- حَاكِيَةٌ *c.* ات - 1) hekayə, povest; hekayət, əhvalat; 2) *gram.* vasitəsiz nitq; وال- اللغة! Allah bilir nə olacaq!

- مُحَاكِيَةٌ 1) yamsılayan, təqlid edən;

2) yamsılayıcı

- مُحَاكَاةٌ yamsılama, təqlid; bənzətmə

- مُحَاكِيَةٌ hekayət edilmiş; inşa edilmiş; اللغة

الدانیشیق دىلى

I حلّ 1) açmaq, aydınlaşdırmaq; aydınlaşdırmaq; حلّ الظرف

حلّ العقدة; حلّ الدؤيؤنؤ دؤيؤنؤ; حلّ الزرفى

اچماق; حلّ الفدان öküzləri qoşqudan, boyunduruqdan açmaq;

حلّ البردعة yəhəri götürmək; 2) burub açmaq; حلّ الالغام

minaları boşaltmaq; 3) azad etmək (*nədən*);

حلّ من ذنبه *din.* günahını bağışlamaq; 4) həll

etmək, qarışdırmaq (*məs., suda*); 5) buraxmaq (*partiyani, parlamenti*);

حرب. dağılmaq; حلّ نفسه بنفسه

öz-özünə buraxılmaq; 6) həll etmək (*məsələn*);

حرفىنى اچماق; حلّ الالغام

1) yetişmək, gəlib çatmaq (*vaxt*);

حلّ الدين borcu qaytarmaq *vaxt* gəlib çatdı;

لقد مضى دور الكلام وحلّ دور العمل

danışmaqdan keçib, iş görmək *vaxt* gəlib çatıb;

2) tutmaq (*yer*); yerləşmək (*harada*);

حلّ ضيفا; حلّ مَحَلُهُ

övəz etmək, yerini tutmaq; حلّ ضيفا

3) üz vermək (*kimə*); حلّ ضيفا

başına gəlmək (*kimin*); حلّ ضيفا

onun başına müsibət gəlib; حلّ ضيفا

onu qorxu bürüdü; 4) *din.* təcəssüm etmək (*nədə*);

حلّ اللون ~ rəngini itirmək, solmaq; حلّ (i/u) حلّ halal olmaq, icazəli,

o, هو في حلّ من هذا...; ... qımız var deyək ki...; bundan azaddır; ... nədənsə əzad olmaq, nə iləsə bağlı olmamaq; 2) halal əməl; 3) *Quran*. sakin, yaşayan; وانت حلّ في البلد vənt həl bu şəhərdə yaşayırsan

- 1) halal, qanuni; ~ ابن a) kəbin-dən doğulmuş; b) halal adam; c) yaxşı geyinmiş adam; ~ الدم والمال ~ canı və malı halal edilmiş adam, öldürülməsinə və qarət edilməsinə haqq verilmiş adam; 2) bütöv; ayrılmaz; 2. qanuni əməl; عند فالطلاق ابغض الـ ~ عند التلاق Allah yanında ən çox ikrah edilən qanuni əməldir

- 1) daşınar əmlak; ev əşyaları; 2) qadınlar üçün ekipaj

- كلّ عقدة ولها ~ həll edən, açan; ~ hər işin öz ustadı var (*hərf*. hər düyünün öz açanı olar); ~ لعقد الخمر خير ~ لعقد اللسان *məsəl*. şərab dili açmaq üçün ən yaxşı vasitədir

- c. حَلَّةٌ qazan
- 1) geyim; paltar, kostyum;

ارتدت المدينة ~ paltarını dəyişdirmək; ~ العيد şəhər bayram libasına bürünmüşdür; 2) tərtibat; ~ المجلة ~ jurnalın tərtibatı

- 1) duracaq, düşərgə; kənd, məntəqə, qəsəbə; 2) *din*. anddan azad olma; günahların bağışlanması

- 1) yerləşmə; durma; 2) yetişmə (*fəslin*); 3) *fəls*. təcəssüm; ~ ilahi ruhun insanda təcəssümü, panteizm

- 1. hüluli; 2. hüluliyyə cərəyanının ardıcılı

- c. حَلِيلٌ ər, arvad

- c. حَلَائِلٌ arvad

- 1) tutulmuş; işğal edilmiş; اراضٍ işğal edilmiş torpaqlar (*ərazi*); 2) tutan, işğal edən; 2. işğalçı

~ حدوث الجريمة yer; 1) مَحَلَّاتٌ, مَحَالٌ c. مَحَلٌّ - cinayətin baş verdiyi yer; a) öz yerində, özünə layiq yerdə; b) onun yerinə; ~ غير ~ özünə layiq olmayan yerdə; a) yerinə düşmək, yerində olmaq; b) əsaslı olmaq; كان محلّ البحث tədqiqat predmeti olmaq, tədqiqat mərhələsində olmaq; 2) ev, otaq, yer; والالبان والحلوى محلّ الشيرنيyyət və süd mağazaları; kafelər; محلّ بقالة baqqal dükənləri; 3) firma, müəssisə, idarə; ~ تجاريّ ~ ticarət firması; 4) *qram*. sintaktik funksiya (*sözün*); هذا هو ~ الجدل mübahisə elə bunun üstündə gedir; ~ الادب ~ ayaqyolu

- müddət (*borcun ödənilməsi və ya vədin yerinə yetirilməsi üçün*)

- 1) halal, icazəli, qanuni edən; 2) ərindən, həll edən; 2. 1) ərیدici, həllədi-ci; analizator; 2) *hüq.-fiqh*. halallıqverən (*qəti talaqla boşanmış qadının ərinə yenidən halal olması üçün həqiqi kəbin kəsdir-məli və boşanmalı olduğu başqa kişi*)

- 1) düşərgə; 2) məhəllə

- 1) həll edilmiş, ərیدilmiş; 2) zəif salınmış; ~ الظهر ~ impotent, beli boşalmış, kişilikdən düşmüş; 3) pozulmuş, sökülmüş (*his-sələrə*); 2. c. مَحَالِيلٌ məhlul

- yerli, məhəlli; ~ اخبار xronika şöbəsi (*qəzetdə*)

- xronika şöbəsi (*qəzetdə*)

- 1) buraxılmış; pozğun; 2) zəif

1) axmaq, sızmaq, süzülmək; dammaq في فمى اللون ~ اللعاب في فمى اللون bu dadlı yeməyi görəndə ağzının suyu axdı; عرقا ~ tər tökmək; ~ بقطرات ~ rütubətdən üstündə qətrələr əmələ gəlmək; 2) saçmaq; yağdırmaq;

süzmək, basmaq (*məs.*, *tər*); ~ الدهر اشطره ~ *bax*: VII *إِحْتَلَبَ* sağılmaq; VIII *إِحْتَلَبَ* sağmaq; X *إِسْتَحْلَبَ* 1) sağmaq; 2) şirəsini sıxmaq; 3) emulsiya etmək

- *حَالِبٌ* *c.* *حَلَبَةٌ* 1. sağan; 2. *anat.* sidik axarı
- *حَالِبٌ* sağıcı
- *حَالِبَةٌ* sağıcı qadın; ~ بقرة sağmal inək
- *حَالِبَةٌ* südçülük
- *حَلْبٌ* sağma; ~ النجوم *folk.* ərlə arvad arasında mehribanlıq ovsunu

- *حَلْبٌ* süd
- *حَلْبَةٌ* *c.* *ات* ¹ - sağma, sağım
- *حَلْبَةٌ* ² *c.* *حَلَابَات*, *حَلَابَات* 1) at yarışı, çapışması; cıdır; 2) səhnə, meydan

- *حَلْبَةٌ* *c.* *حَلْبٌ* *bot.* dəvəotu, həşəm
- *حَلْبِيٌّ* 1. Hələb -i/-ı; قرحة ~ *tibb.* leysmanioz; Pendin xorası; حبة ~ irin, yara, çiban; 2. hələbli, Hələb sakini

- *حَلْبٌ* sağmal, südverən; ~ بقرة sağmal inək

- *حَلْبَةٌ* *c.* *حَلَابَةٌ* sağmal inək
- *حَلْبٌ* süd; *مَجْفَفٌ* ~ quru süd; *مَسْحُوبٌ* ~ üzsüz, üzü yığılmış süd; *مَعْلَبٌ* ~ konservləşdirilmiş (*bankalarda*) süd; *مَكْتَفٌ* ~ qatılaşıdırılmış; ~ *أَمَةٌ عَلَى فَمِهِ* ağzından süd iyi gəlir; ağzının südü qurumayıb

- *مَحَالِبٌ* *c.* *مَحَالِبٌ* sərnici, badya
- *مَحَلْبٌ* 1) süd sağımı yeri (*İraq*); 2) süd satışı yeri; 3) *bot.* meşəgilası

- *مَحَالِبٌ* *c.* *مَحَالِبٌ* = *مَحَالِبٌ*
- *مَحَالِبٌ* emulsiya; ~ اللوز *badam* südü
حَلَابٌ *bot.* sarmaşiq
- *حَلَابٌ* *bot.* çəşir

I *حَلَجَ* (i, u) *حَلَجَ* atmaq, təmizləmək, didmək (*yunu*, *pambığı*); VII *إِحْلَجَ* atılmaq, təmizlənmək, didilmək

- *حَلَجٌ* *yunatan*, *pambıqatan*, *həllac*
- *حَلَجٌ*, *حَلَجٌ*, *حَلَجٌ* *yunatma*, *pambıqatma*
- *مَحَالِجٌ* *c.* *مَحَالِجٌ* *yunatan*, *pambıqatan* məşin; *cin* (*pambığı çiyiddən ayıran məşin*)

- *مَحَالِجٌ* *c.* *مَحَالِجٌ* = *مَحَالِجٌ*
- *مَحَلِجَةٌ* *c.* *مَحَلِجَةٌ* *pambıqtəmizləmə zavodu*
- *حَلَلٌ* 1) *bir-birinə yaxınlaşdırmaq*, *qarışdırmaq*, *qatmaq*; 2) *qovmaq*; *çıxartmaq*; *تَحَلَّلٌ* *bir-birinə yaxınlaşdırılmaq*, *qarışdırılmaq*, *qatılmaq*

- *حَلَالٌ* *c.* *حَلَالٌ* *hökmdar*
- *حَلَلَةٌ* *bir-birinə yaxınlaşdırma*, *qarışdırma*, *qatma*

- *حَلَالٌ* = *مُحَلَّلٌ*
حَلَزُونٌ *c.* *ات* 1) *zool.* *ilbiz*; 2) *spiral*
- *حَلَزُونَةٌ* *spiral*; *tex.* *hələzon*, *trapesiya şəklində yivi olan vint*

- *حَلَزُونِيٌّ* *spiralvari*; *vintvari*; *dolama*; ~ *سَلْمٌ* *dolama pilləkən*

I *حَلَسَ* (ə) *حَلَسَ* 1) *qalmaq* (*harada* — *فى*); *yapışmaq* (*nəyə* —)

- *أَحْلَسُ* *q.* *حَلَسَاءٌ* *c.* *حَلَسٌ* 1) *kəhər*; 2) *tüksüz*, *keçəl*

- *أَحْلَسٌ* *c.* *حَلَسٌ* 1) *çul*, *tərlik*, *yəhəraltı*; *döşək*; 2) *nəyəsə aludə olan kəs*

I *حَلَفَ* (i) *حَلَفَ*, *حَلَفَ* and *içmək* (*nəyə* — *və* *ya* *على*); *Qurana* and *içmək*; ~ *على المصحف* and *içmək*; ~ *اليمين كذبا* and *içmək*; II *حَلَفَ* and *içdirmək*; and *qəbul etmək*, and *vermək*; ... *o*, *mənə* *سنى بالحسين ان*; III *حَالَفَ* *ittifaq bağlamaq*; *müttəfiq olmaq*; *سنى فى القراءة* *mənim oxuduğum kimi oxudu*; VI *تَخَالَفَ* *bir-birilə ittifaq bağlamaq*, *ittifaqa girmək*, *ittifaq eləmək*; X *إِسْتَحَلَفَ* and *verdirmək*; and *içdirmək*; *سنى على القرآن* *Qurana* and *içdirmək*

- أَحْلُوفَةٌ (*ağır*) and
 - حَلْفٌ ittifaq, birləşmə; ~ سبب casus foederis (*beynəlxalq hüquqda*)
 - حَلْفٌ and içdirmə; ~ أعضاء لجنة *hüq.* andlı məhkəmə iclasçıları
 - حَلْفٌ and; كاذب ~ yalan and
 - حَلْفٌ c. حَلْفٌ 1) ittifaq; federasiya; saziş, pakt; ~ اطلنطي ~ Şimal-Atlantik paktı, NATO; 2) müttəfiq; dost; iştirak edən; ومترية وخرس يoxsullar; ~ قادın düşkünü, arvadbaz
 - حَلْفَاءُ *topl. bot. həlfə (sulaq yerlərdə bitən buğumlu bitki - qamış)*
 - حَلْفَانٌ and
 - حَلْفَانِيَّةٌ c. حَلْفَانِيَّةٌ - at ~ qamışın gövdəsi
 - حَلْفَاءُ = حَلْفَةٌ
 - حَلْفٌ ~ مخصي قaban, çöldonuzu; حَلْفٌ ~ axta donuz
 - حَلْفٌ وكان النجاح ~ حَلْفٌ c. حَلْفٌ *məcaz.* uğura qənsər gəlirdim
 - حَلْفٌ ittifaqa daxil olan
 - حَلْفٌ müttəfiq
 - حَلْفٌ 1) ittifaq bağlama; 2) حَلْفٌ c. حَلْفٌ - ittifaq; razılaşma, saziş, müqavilə
 - حَلْفٌ 1. and içdirilmiş; 2. andlı iclasçıları; andlı iclasçıların tərkibi; andlı iclasçıları
 I حَلَقَ ~ له على الناشف حَلَقَ (i) حَلَقَ quruquru, sabunsuz qırırmaq; حَلَقَ (u) حَلَقَ qırırmaq bir-birini; doldurmaq (*məs., hovuzu*); II حَلَقَ 1) uçmaq; süzmək; 2) bürmələmək, eşmək; 3) əhatə etmək; araya almaq; yolunu kəsmək (*kimin*); V حَلَقَ dövrə vurub oturmaq (*nəyin ətrafında*); dövrə vurmaq; dövrəyə almaq

- حَلَقٌ 1) uçma, uçuş, havada süzmə; havalanma; 2) حَلَقٌ uçuşlar (*məs., təy-yarənin*); حَلَقٌ الكونية الكونية kosmik uçuşlar
 - حَلَقٌ hündür dağ; hündür yer; hündürlük, ucalıq; ~ شيء من ~ yuxarıdan bir şey atmaq
 - حَلَقٌ bərbər, başqırخان; سیدات ~ qadın bərbəri; ~ صحّي يaxud ~ bərbər
 - حَلَقٌ قırırmaq; ~ آلة الğü; ~ فرشاة الğü; ~ باخ: فرشاة الğü; ~ باخ: فرشاة الğü; ~ باخ: فرشاة الğü
 - حَلَقٌ = حَلَقٌ¹
 - حَلَقٌ c. حَلَقٌ 1) boğaz; ~ لارین-طبيب الğü; ~ لارین-طبيب الğü; ~ لارین-طبيب الğü
 - حَلَقٌ 2) *həmç.* damaq; ~ الباب ~ qarının üst tiri
 - حَلَقٌ *topl.* halqalar; halqavari sığalar; dairəvi olan hər şey
 - حَلَقٌ 1) halqa; halqavari sığa; ~ جهاز الحلق يaxud gimnasitika halqaları; ~ حوله onun ətrafında dövrə vurdular; 2) *idm.* rinq; ~ للملاكمة ~ boks rinqi; 3) həlqə; ~ الانتقال ~ keçid həlqəsi; ~ موصلة يaxud ~ بirləşdirici həlqə (*nə ilə nəyin arasında*); ~ المفقودة ~ naqis həlqə; ~ فی سلسله silsilədə həlqə; ~ دوران diyircəkli yastıqlar; 4) dairə (*insanların*); dərnek, dəstə (*əl-Əzhərdə şeyxin ətrafında dövrə vurub əyləşərək dərs öyrənən şagirdlər*); ~ الذكر ~ öz-fəaliyyət dərneyi; ~ باخ: ذكّر ~ balıq bazarı; ~ القطن ~ pambıq bazarı; 6) onillik; ~ الخامسة من هو فی الğü, ömrünün beşinci onilliyinə qədəm qoyur; 7) seriya (*istiqrax vəraqəsinin*); ~ مفرغة ~ tilsim

الـ~ الفاسلِة المترددة؛ قُلاعيّ: *bax* الـ~ القلاعيّة
qızdırma; الـ~ المخبية الشوكية epidemik menin-
git; الـ~ الملطية bataqlıq qızdırması; الـ~ المستتعات
bruselyoz; الـ~ النفاس *yaxud* الـ~ النفاسية
qızdırması; الـ~ الورد الـ~ gündəlik tutmaları olan
qızdırma

- الـ~ حميّ qızdırmalı

- الـ~ حميم 1. isti; 2. 1) isti su; 2) tər

- الـ~ حميم 2 c. احماء 1. ürək dostu, səmimi dost, tanış

- الـ~ حمم c. ات - qazan, suqızdırın

- الـ~ محموم 1) qızdırmalı; 2) qızdırmaya tutul-

muş xəstə

- الـ~ مستحات c. (dənizdə) çimmə yerləri

I حمأ (ə) palçıqdan təmizləmək
(*kanalı, quyunu*); الـ~ حمأ 1) çirk, pal-
çıqlı olmaq; 2) hirsənmək, qəzəblənmək
(*على kimə*)

- الـ~ حمأ palçıq; *məcaz.* lehmə, lil, girdab;

~ الـ~ حمأ غرق في *məcaz.* nəyinsə girdabına girmək

~ الـ~ حمم 1 isti, qızmar olmaq; الـ~ حمم
hava istidir

~ الـ~ حمم 2 kişnəmək

- الـ~ حممة kişnəmə

I حمأ (ə) həmd etmək; tərifləmək
(*على nəyə görə*); 2) şükr etmək (*kimə* الـ~);
II حمأ 1) tərifləmək; 2) الحمد لله! «*Həmd olsun
Allaha!*» sözlərini demək

- الـ~ حمأ 1. həmdə layiq; 2. *xüs.ad. k.* Əhməd

- الـ~ حمأ 1. müsəlman (*sif.*); الـ~ حمأ
müsəlman şəriəti; 2. müsəlman

- الـ~ حمأ 1) həmd edən, tərifləyən; 2) razı-

lıq edən, minnətdar

- الـ~ حمأ çox həmd edən

- الـ~ حمأ 1) həmd, həmd-səna; 2) razılıq, min-
nətdarlıq; الـ~ حمأ *yaxud* الـ~ حمأ həmd olsun
Allaha!

- الـ~ حمأ tar. Həmdanilər

- الـ~ حمود 1) həmdə layiq; 2) razılıq edən,
həmd edən

- الـ~ حميد 1. 1) həmdə layiq, həmd edilən;
الـ~ حميد adlı-sanlı, mötəbər; 2) təhlükəli
olmayan (*xəstəlik haqqında*); xoşxasiyyət
(*şiş haqqında*); 2. *xüs.ad. k.* Həmid

- الـ~ حممد 1. həmdə layiq; tərifə layiq; 2. *xüs.
ad. k.* Mühəmməd

- الـ~ حممد c. محامد yaxşı keyfiyyət, gözəl xüsu-
siyyət, məziyyət, cəhət; tərifə layiq əməl

- الـ~ حممد həmd, tərif

- الـ~ حمود 1. həmdə layiq, tərifə layiq;

الـ~ حمود tərifə layiq həyat tərzii sürən; الـ~ حمود
adlı-sanlı, mötəbər; 2. *xüs.ad. k.* Mahmud

- الـ~ حمود bot. oxyarpaq sarmaşiq

- الـ~ حمود skammoniya (*kökündən işlətmə
üçün qətran alınan sarmaşiq növü*)

~ الـ~ حمول «*Həmd olsun Allaha!*» sözlərini
demək

- الـ~ حمولة «*Həmd olsun Allaha!*» sözlərini demə

(حمر) II حمأ 1) qırmızı rəngə boyamaq;

2) qızartmaq; V حمأ 1) qırmızı rəngə boyan-
maq; 2) boya çəkmək; boyamaq (*dodaqla-
rı*); 3) qızarmaq, allanmaq; qızardılmaq;

IX حمأ qırmızı olmaq, qızarmaq, allanmaq
الرأية الحمراء الـ~ حمأ qırmızı; الـ~ حمأ qırmızı bayraq; الـ~ حمأ تحت (دون) ~
infraqırmızı; الـ~ حمأ a) ərəblər və zəncilər; b) bütün
insanlar; الـ~ حمأ pomada, dodaq
boyası; الـ~ حمأ موت *bax:* الـ~ حمأ ~
өнлік; الـ~ حمأ الحدود ~
өт və çörək; b) өт
və şərab; c) qızıl və zəfəran

- الـ~ حمأ qızarma; qırmızılıq

- الـ~ حمأ c. حمأ eşşəkçi

- الـ~ حمأ c. حمأ eşşək, uzunqulaq;

- الـ~ حمأ c. حمأ eşşək, çöl eşşəyi;

الـ~ حمأ zebra; الـ~ حمأ vəhşi eşşək, çöl eşşəyi;

!~ يا لك من ~ ay eşşək! خشب ~ taxta eşşək
(*inşaat işlərində işlədilan*); altlıq, dayaq

- حَمْرَقَةٌ c. حَمْرَقٌ dişi eşşək

- حَمْرَقَةٌ isti, qızmar isti; القيط ~ yayın qızmar
vaxtı

- حَمْرَقٌ qırmızı gil

- حَمْرَقٌ bitum, asfalt; dağ qətranı

- حَمْرَقٌ pas xəstəliyi (*sünbüllü bitkilər-də*); ال-~ Həmrə (*Qranadada qəsr*); Mesopotamiya

- حَمْرَقٌ zool. qırmızıbaş maygülü, sufərəsi

- حَمْرَقَةٌ 1) qırmızılıq; qızartı, allıq; 2) qırmızı rəng; 3) boya, ənlük; ~ حَمْرَقٌ qələm
4) kərpic tozu; 5) *tibb.* qızılyel iltihabı; qızılyel; الخنازير ~ xanazır, parotit (*xəstəlik*)

- حَمْرَقَةٌ *tibb.* məxmərək

- حَمْرَقَةٌ *tibb.* məxmərək; qızılca

- حَمْرَقٌ qızardılmış

- حَمْرَقٌ hemoqlobin

حَمْرَقٌ 1) boş çıxartmaq, puç etmək (*kimin-sə ümidlərini*); 2) çıxmaq (*nədənsə*); iştirak etməkdən imtina etmək; sözümdən qaçmaq, tüpürdüyünü yalamaq; 3) öcəşmək, yersiz irad tutmaq

- حَمْرَقَةٌ 1) ümidləri boş çıxartma; 2) iştirak etməkdən imtina etmə

I حَمْرَقٌ (i) حَمْرَقٌ göynətmək, yandırmaq (*dili - istiotlu yemək haqqında*)

- حَمْرَقٌ bərk, acı, tünd, yandıran (*yemək haqqında*)

I حَمْرَقٌ (u) حَمْرَقٌ qızartmaq; حَمْرَقٌ (u) حَمْرَقٌ şücaətli, rəşadətli, igid olmaq; ruhlandırılmaq, ürəkləndirilmək; şövqə gəlmək; حَمْرَقٌ (ə) حَمْرَقٌ = حَمْرَقٌ; II حَمْرَقٌ 1) ruhlandırmaq, ürəkləndirmək; 2) bərk qızartmaq; V حَمْرَقٌ 1) ruhlanmaq, ürəklənmək; şövqə

gəlmək, həvəsə gəlmək; 2) həyəcanlı, ehtiraslı olmaq; X حَمْرَقٌ qızısdırmaq, təşviq etmək, sövq etmək (*nəyəyə* علی)

- حَمْرَقٌ 1) حَمْرَقٌ c. حَمْرَقٌ q. حَمْرَقٌ çalışqan; mətin; 2) şövqlü, həvəsli

- حَمْرَقٌ 1) həvəsə gəlmə, şövqə gəlmə;

2) çalışqanlıq, mətanət

- حَمْرَقٌ həvəs, şövq, fərəh, vəcd, cuş;

onlar şövqə gəldilər ال-~ بينهم

- حَمْرَقَةٌ 1) şücaət, igidlik; 2) həvəs, şövq;

~ حَمْرَقٌ ilə, həvəsle; ال-~ Həməsə (*Əbu Təmmamın tərtib etdiyi məşhur şeirlər toplusunun adı*)

- حَمْرَقٌ qızğın, coşqun, həvəsli, şövqlü; fərəhli

- حَمْرَقٌ 1) şövqlü, fərəhli; 2) çalışqan, mətin

- حَمْرَقٌ 1) həvəsə gəlmiş, şövqə gəlmiş;

2) fərəhlənmiş, coşmuş

I حَمْرَقٌ (u) حَمْرَقٌ hirsəndirmək; acıqlandırmaq, əsəbiləşdirmək; coşdurmaq

- حَمْرَقٌ əsəbiləşmiş, hirsələnmiş; coşmuş

II حَمْرَقٌ qızartmaq; qovurmaq, bişirmək; ال-~ qəhvə qovurmaq; V حَمْرَقٌ qızarımaq, qovrulmaq

- حَمْرَقٌ 1) qızartma, qovurma; 2) qızdırma; qızma; ال-~ qızma kamerası

- حَمْرَقَةٌ c. حَمْرَقَةٌ - at - qızardan, qovuran alət;

ال-~ toster; çörəkqızardan

- حَمْرَقٌ, حَمْرَقٌ topl. noxud

- حَمْرَقَةٌ c. حَمْرَقَةٌ noxudsatan

- حَمْرَقَةٌ c. حَمْرَقَةٌ - bir noxud; anat. əmcək

- حَمْرَقَةٌ qəhvəqovuran; noxudqovuran tava

I حَمْرَقٌ (u) حَمْرَقٌ turş olmaq; II حَمْرَقٌ 1) turşutmaq, turş etmək; 2) *kim.* turşutmaq, oksidləşdirmək; turşu vurmaq; turşu ilə təmizləmək; aşındırmaq; *foto* aydınlaşdırmaq;

3) çürümək (*süüd*); qıçqırmaq; IV أَحْمَضُ turş etmək; turşutmaq; V تَحْمَضُ çürümək (*süüd*)

- c. حَامِضٌ 1. turş; 2. 1) kim. turşu; البول ~ *yaxud* ~ بولي ~ *yaxud* ~ البوليك ~ sidik turşusu; ~ الفنيك ~ karbol turşusu; ~ كاو ~ lyapis, cəhənnəm daşı, gümüş nitrat; ~ الكيريت ~ *yaxud* ~ الكيريتيك ~ sulfat turşusu; ~ اللبنيك ~ süd turşusu; ~ النيتريك ~ nitrat turşusu; 2) limon

- bot. حَمَاضٌ turşəng

- c. حَمَاضٌ, kim. حَمُوضٌ, أحماضٌ ~ *yaxud* ~ الازوتيك ~ nitrat turşusu; ~ الازوت ~ *yaxud* ~ السلفوريك ~ sulfat turşusu; ~ السلفوري ~ الكلور ~ *bax*: كلور; ~ النمل ~ qarışqa (*formiat*) turşusu; ~ الامينية ~ aminturşular

- c. حَمَاضِيَّاتٌ ~ *mevvaləri* (sitrus)

- 1) حَمُوضَةٌ turşu, turş tam; 2) turşuluq

dərəcəsi

- حَمَاضٌ = حَمِيضٌ

- 1) مُحَمَّضٌ turş; 2) kim. oksidləşmiş

I حَمَقٌ (u) حَمَاقَةٌ 1) axmaq, dəli olmaq; sarısaqlamaq; gicləmək; 2) hirsələnmək; II حَمَقٌ axmaq yerinə qoymaq; axmaq hesab etmək; 2) axmaq adlandırmaq; VI تَحَمَقٌ özünü axmaq yerinə qoymaq; özünü dəliliyə vurmaq; VII اِنْحَمَقٌ hirsələnmək; qəzəblənmək; hid-dətə gəlmək; X اِسْتَحَمَقٌ axmaq, dəli hesab etmək

1. حَمَقَى, حَمَقٌ, c. حَمَقَاءٌ q. أَحْمَقٌ ~ acıqlı, hirsli; 2. sarsaq, səfeh; بقلّة الحمقاء *bot.* pərpərəng

- *tibb.* حَمَاقٌ toyuqçıçəyi, suçiçəyi

هذه ~ 1) حَمَاقَةٌ axmaqlıq, giclik, sarsaqlıq; ~ bundan böyük axmaqlıq olmaz; ~ ليس بعدها ~ دونها كل ~ 2) axmaq hərəkət; ~ 3) axmaqlıq olar ki...; 2) axmaq hərəkət; ~ 3) axmaqlıq etmək; 3) hirs, acıq, qəzəb

- 1) حَمَقٌ 1) axmaqlıq, sarsaqlıq, giclik; 2) hirs, acıq, qəzəb

- حَمَقَانٌ hirsli, acıqlı, qəzəbli

- حَمَقِيٌّ əsəbi

- حَمَقُوقٌ hirsli, acıqlı

I حَمَلٌ (i) حَمَلٌ 1) aparmaq, daşımaq; 2) götürmək, qaldırmaq (*yük*); çıxartmaq (*nəyi nədən*); tutmaq; 3) olmaq (*fikirdə, rəydə*), bəsləmək (*hiss*); ... ~ الحقد ~ kiməsə nifrət bəsləmək; ... ~ فكرة طيبة عن ~ kiminsə/nəyinsə barəsində yaxşı fikirdə olmaq; 4) olmaq (*adi, imzası, daşıyıcısı*); ~ المقال توقيعه ~ onun imzası ilə məqalə; ~ امراضا معدية ~ yoluxucu xəstəliklərin daşıyıcısı olmaq; ~ اسمًا لامعًا ~ yaxşı adı olmaq; ~ مؤهلًا ~ təhsil haqqında şəhadətnaməsi olmaq; 5) qaldırmaq (*nəyə*); qızıdırmaq (*nəyə*); 6) atılmaq; həmlə etmək, hücum etmək (*kimə*); kampaniya aparmaq (*kimə qarşı*); ~ عليه حملة شعواء ~ kiməsə qarşı qızgın hücumu keçmək; 7) bəhər vermək (*ağac haqqında*); 8) hamilə olmaq (*kimdən*); 9) aid etmək; ayağına yazmaq (*nəyi kimin*); ~ نأية ~ نأية ~ nəyəyə xoş niyyətlə yanaşmaq; II حَمَلٌ 1) apardırmaq, daşıdırmaq; yükləmək; 2) boynuna qoymaq; ~ المسؤولية ~ boynuna məsuliyyət qoymaq; ~ الخسائر الفادحة ~ kimisə ağır itkilərə düçar etmək; V تَحَمَلٌ 1) yük altına girmək, yüklənmək; 2) boynuna götürmək (*məsuliyyəti, xərcləri*); ~ المسؤولية ~ məsuliyyət daşımaq (*nə üçün*); 3) uğramaq, düçar olmaq; dözmək, dözümlü olmaq; 4) uzun müddət geyilmək (*paltar, ayaqqabı*); 5) yola düşmək; VI تَحَامَلٌ 1) sıxmaq (*nəyi*), təzyiq etmək (*çəkisi ilə nəyə*); 2) həmlə, hücum etmək (*kimə*); izləmək, təqib etmək (*kimi*); 3) nifrət,

- حملية c. ¹ حمليَّة susatan (*bazarda*)
- حَمُولٌ ¹ dözümlü
- حَمُولٌ ² su axını ilə gətirilən şey; çöküntü; yosun
- حَمُولَةٌ 1) yük; dəvə yükü; 2) tutum; tonnaj; su basımı; yükçötürmə qabiliyyəti, yükqaldırma qabiliyyəti
- حَمِيلٌ 1. daşınan; 2. rüşeym; döl
- حَمِيلَةٌ c. ¹ حَمَائِلٌ 1) aşırma qayıq, çiyin qayıq; 2) yük (*kimə* علی); öhdədə olan; asılı olan (*kimdən* علی); ... علی ~ ...
- حَمِيلَةٌ c. ² حَمَائِلٌ qəbilə, tayfa
- حَمْتَمَلٌ mümkün olan, ehtimal olunan, dözümlən, təhəmmül edilən; ... ان ~ ... ehtimal var ki...; ... ان ~ ... ehtimal yoxdur ki...; mümkün deyildir ki...
- مَحْمَلٌ, مَحْمَلٌ c. ¹ مَحْمَلٌ xəmək; kəcavə; təxti-rəvan; الشریف *tar*. Məhməlişərif (*İstanbul və Qahirədən hər il Kəbəyə göndərilən örtük və hədiyyələr*)
- لم آخذ (أحمل) شكواه على ¹ مَحْمَلٌ 2) daşıma; mən onun şikayətinə ciddi əhəmiyyət vermədim; حمله ~ الدعابة nəyisə zarafat kimi qəbul etmək; 2) motiv, təhrikədiçisi səbəb; 3) yastıq; كريات ~ diyircəkli yastıq
- مَحْمَلٌ yüklənmiş (*nə ilə* —), yüklü
- مَحْمُولٌ c. ¹ ات - 1) aparılan, gətirilən, daşınan; 2) motorlaşdırılmış, motorlu; 2. 1) yük; 2) tutum; tonnaj; 3) məntiq. predikat; عليه ~ subyekt
- حَمَلٌج c. ¹ حَمَلٌج körik (*dəmirçi*); lehim borucuğu; ucluq
- حَمَلٌج 1) gözlərini bərəltmək; gözlərini açıb təəccüblə baxmaq (*nəyə* , فى); məcaz. gözlərini döymək
- حَمَلٌج c. ¹ حَمَلٌج göz qapağının iç tərəfi; anat. konyunktiva, göz qapağını gözlə birləşdirən selikli qişə

- حَمَلَةٌ төәccüblü nəzərlər
- حَمُولٌ c. ¹ حَمُولٌ qayınata; *ad.h.* onun qayınatası; حميه *yiy.h.* onun qayınatasının; *tas.h.* onun qayınatasına
- حَمَاةٌ c. ¹ حَمَاةٌ qayınana
- حَمَاوَةٌ 1) istilik; 2) bərklik (*tütünün*)
- حَمَوٌ ² istilik, qızmar hava; النيل ~ *tibb.* dəmrov
- حَمَوَةٌ istilik, hərarət, dəm
- I حَمَى (حمى) 1) himayə etmək; qorumaq; حماه الله من شرِّ الاعين! Allah onu pis nəzərdən saxlasın!; 2) himayəçilik etmək; 3) pəhrizdə saxlamaq; حَمَى (٥) 1) isti, qızmar olmaq; qızmaq; qızarmaq, közərmək; qızışmaq; حَمَيْت المِعْرَكَةَ döyüş qızışdı; حَمَيْتُ الوَطِيْسَ 2) qəzəbdən qızarmaq (*kimə qarşı* علی); II حَمَى 1) qızdırmaq, isitmək, közərtmək; 2) çimdirmək; yumaq; III حَمَى müdafiə etmək (*kimi* عن); dəstəkləmək (*kimi* عن); IV حَمَى qızdırmaq; qızartmaq, közərtmək; V حَمَى pəhriz saxlamaq; VI حَمَى müdafiə olunmaq; çəkinmək; özünü saxlamaq (*nədənsə*); VIII حَمَى 1) müdafiə olunmaq; gizlənmək (*harada* فى); 2) müdafiə, himayə axtarmaq (*kimə* من); 3) pəhriz saxlamaq
- حَمَاةٌ qızma, qızarma, közərmə
- حَمَامٌ özünümüdafiə; ... yol verməmək üçün; ... baş verməsin deyər
- حَمَامٌ q. ¹ حَمَامَةٌ 1) müdafiə edən; müdafiə -i/-ı; himayəedici; حَمَامَةٌ ضَرِيْبَةٌ حَمَامِيَةٌ himayəedici vergi; 2) isti, qızmar; qızğın; امى الوطيس 2) isti, qızmar; qızğın; حَمَامِيَةٌ حَمَامِيَةٌ *tez qızısan, tez özündən çıxan*; 3) acı, tünd (*tütün, sirkə*), kəskin, istiotlu (*yemək*); حَمَامَةٌ c. ¹ حَمَامَةٌ 1) müdafiəçi; حَمَامِيَةٌ المَرْمَى *idm.* qarışıq; حَمَامِيَةٌ

المعارف maarifin keşiyində duran; 2) himayəçi, hamı; protektor

- حَامِيَّة c. ات - qarnizon; piket

- حَامِيَّة 1. himayə altında olan; 2. 1) himayə; müdafifə; mühafizə; ~ نفسه ~ özünümü-dafifə; ~ الامومة ~ analığın mühafizəsi; الجمركية ~ himayəedici rüsum, gömrük rüsumu; ~ حق ~ müəllif hüquqlarının qorunması;

2) protektorat

- حَمَّة 1) neştər, iynə; 2) zəhər

- حَمَّي bax: حَمَّي

- حَمَّي qadağan edilmiş bir şey; qoruq

- حَمَّي qadağan edilmiş; əlçatmaz, toxunulmaz

- حَمِيَّا 1) qızgınlıq, güc, coşqunluq; qəzəb;

2) həvəs, şövq, ruh yüksəkliyi; 3) lovğalıq, dikbaşlıq; qeyz

- حَمِيَّة pəhriz

- حَمِيَّة qızgınlıq, qəzəblilik; həvəs, ruh yüksəkliyi

- حَمَام q. مُدَافِئَة 1. müdafifə edən; 2. müdafifəçi, vəkil

- حَمَامَة müdafifə, vəkillik fəaliyyəti, vəkillik

- حَمَمِي sığınaq, daldalanacaq, sipər, örtü

- حَمَمِي 1. müdafifə olunan, qorunan; 2. himayə edilən şəxs, havadarı olan adam, himayəçisi olan adam

- حَمَمِيَّة c. ات - protektorat

- حَمِير tar. Himyər

- حَمِيرِي Himyər -i/-ı; الحَمِي Himyər dili;

~ الحَمِي məcəz. anlamama, başa düşməmə

I حَنَّ (ə/i) حَنَّ 1) bərk arzulamaq, çox istəmək (nəyi), can atmaq (nəyə الی); qüssələnmək, kədərlənmək, həsrətini çəkmək, xiffətini etmək (nəyin الی); 2) inildəmək; həzin, yanıqlı səslər çıxarmaq; حَنَّ²

(ə/i) حَنَّ yazığı gəlmək, halına yanmaq; rəhmi gəlmək (kimə علی); II حَنَّ 1) çiçəklənmək; 2) rəhmə, riqqətə gəlmək (kimə münasibətdə علی); الله يحنن عليك! Allahın rəhmi gəlsin sənə!; V حَنَّ yazığı gəlmək (kimə), rəhmi gəlmək, ürəyi yumşalmaq (kimə münasibətdə علی)

- حَنَّ qüssə, kədər, həsrət

- حَنَّ ürəyiyumşaq; rəhm, şəfqət, riqqət; ~ في şəfqətlə, riqqətlə

- حَنَّ zool. birəbitdən quşu

- حَنَا = حَنَا bax: حَنَا

- حَنَّ 1) rəhm, şəfqət, mərhəmət, ürəyiyumşaq; 2) riqqət

- حَنَّ rəhmli, mərhəmətli, şəfqətli

- حَنَّ rəhm, mərhəmət

- حَنَا bax: حَنَا

- حَنَّ 1) ürəyiyumşaq, rəhmli; 2) həzin, şikayətli, yanıqlı; 3) incə, yumşaq; الام الحنة beyin qışası

- حَنَّ 1) şiddətli arzu, istək; 2) qüssə, həsrət; 3) köksünü ötürmə, içini çəkmə; ah-uf etmə

- حَنَّ xüs. ad k. Hüneyn; ~ رجوع (عاد) بخفي ~ o əliboş qayıtdı

- حَنَّ ürəyiyumşaq, mərhəmət, rəhm-dillik

- حَنَا xüs. ad q. Həna

(حَنَا) II حَنَا xınalamaq, xına yaxmaq; həna yaxmaq

- حَنَا topl. حَنَّ, حَنَّ. xına, həna; ~ تمر ~ xınaçiçəyi; تمر ~ افرنجية əspərək, məhəbbət çiçəyi, quzuotu; (الحنة) حَنَا xınayaxdı gecəsi; ~ ابو ال zool. birəbitdən quşu

- حَنَا c. ات - xınagülü

- حَنْبَلِيٌّ c. حَنْبَالَةٌ hənbəli (İbn Hənbəlin fiqh məzhəbinin ardıcılı)

- حَنْبَالِيَّةٌ ~ الحَنْبَالِيَّةُ hənbəliyyə məzhəbi

حَنْبِيطٌ c. حَنْبِيطٌ turşəng, quzuqulağı

حَانُوتٌ bax: əlifba sırası ilə

- حَانُوتِيٌّ bax: əlifba sırası ilə

I حَنْتٌ (ə) vəfasız olmaq, pozmaq (nəyi , بى نəyi ~ andını pozmaq; فى يمينه ~ فى بى vədi pozmaq; vədə xilaf çıxmaq; V حَنْتٌ günah işlərdən əl çəkib ibadətə məşğul olmaq

- حَانْتٌ andını pozan, andını sındıran

- حَنْتٌ c. حَنْتٌ 1) andı pozma, andı sındırma; 2) günah

حَنْجَرَةٌ c. حَنْجَرٌ qırtlaq, boğaz, hülqum, xirt-dək; ~ حَنْجَرٌ طبيبٌ qulaq, burun, boğaz həkimi, otolarinqoloq; ~ حَنْجَرٌ التَّهَابُ tibb. larinqit, xirt-dək iltihabı; ~ حَنْجَرٌ مَنظَارٌ tibb. larinqoskop

- حَنْجَرِيٌّ xirt-dək -i/-1

- حَنْجَرَةٌ = حَنْجِيرٌ c. حَنْجُورٌ

حَنْجَلٌ şaha qalxmaq, pəncəsi üstə qalxmaq, dik qalxmaq; oynamaq (at haqqında); حَنْجَلٌ atılmaq, sıçramaq; oynamaq (at haqqında)

- حَنْجَلٌ c. حَنْجَلٌ krab, yəngəc, qısaquyruq

- حَنْجَلَةٌ şaha qalxma, pəncəsi üstə qalxma; atılma, oynama (at haqqında)

حَنْدَسٌ c. حَنْدَسٌ qaranlıq, zülmət

حَنْدُوقٌ bot. üçyarpaqlı yonca, yonca; 2) xəşəmbul

حَنْدُوبِلٌ topl. kömbə qarğıdalı çörəyi

- حَنْدُوبِلَةٌ c. حَنْدُوبِلَةٌ - اتٌ qarğıdalı çörəyi

- حَنْبِيرَةٌ c. حَنْبِيرٌ memar. tağtavan, qübbə

(حَنْسٌ) II حَنْسٌ acıqlandırmaq, hirsəndirmək, sataşmaq, sürtüşmək

حَنْسٌ c. حَنْسٌ ilan; suilanı; ~ ابو qaraleylək

(حَنْطٌ) II حَنْطٌ 1) balzamlamaq; mumiyaya çevirmək; 2) preparat halına salmaq, müqəvəvə düzəltmək (quşun)

- حَنْطِيٌّ 1) balzamlama; mumiya düzəltmə; 2) dadverən ədviyyat qatılmış yemək

- حَنْطَاةٌ balzamlama sənəti

- حَنْطَةٌ buğda; ~ الجردان ~ qarğıdalı; ~ سوداء qarabaşaq; ~ روميَّةٌ ~ pərinc; ~ بريَّةٌ ~ bot. dəmrovotu; ~ لرحى الحرب ~ top ağzına öt

- حَنْطِيٌّ buğdayı; buğda -i/-1

حَنْطُورٌ c. حَنْطِيرٌ (həmc. ~ عربية) təkətli fayton, təkətli araba; arabaçı, arabasürən; minik

- حَنْطُورَةٌ = حَنْطُورٌ

- حَنْطَلٌ bot. kolokvint, acı qabaq, çöl boranısı; ~ مَسْأَلٌ امرٌ من الحَرْفِ zəhərdən də acı (hərf. acı qabaqdan da acı)

I حَنْفٌ (i) حَنْفٌ meyil etmək (nəyə əli)

- حَنْفٌ q. حَنْفَاءٌ c. حَنْفٌ öyriyaq; ~ القدمين ~ ayaqları öyri

- حَنْفِيٌّ 1. hənəfi -i/-1; 2. c. حَنْفٌ. دِينَ حَنْفِيٌّ, أَحْنَافٌ

hənəfi (Əbu Hənifə məzhəbinin ardıcılı)

- حَنْفِيَّةٌ ~ الحَنْفِيَّةُ din. hənəfilik (Əbu Hənifənin fiqh məzhəbi)

- حَنْفِيَّةٌ c. حَنْفِيَّةٌ 2 - اتٌ - kran; ~ حَرْبِيٌّ ~ yangın kranı

- حَنْفِيٌّ c. حَنْفِيٌّ hənif, batıldən haqqa meyil edən; Allahın birliyini tanıyan; ~ الدين hənif din, haqq din; ~ الدين həqiqi müsəlman

- حَنْفِيَّةٌ ~ الحَنْفِيَّةُ hənifilik, həqiqi təkəllahlilik, İslam

I حَنْقٌ (ə) حَنْقٌ 1) özündən çıxmaq; hirsindən boğulmaq; acıqlanmaq (kimə əli);

2) nifrət etmək (kimə əli), görməyə gözü olmamaq (kimi əli), zəhləsi getmək (Kimdən əli); IV أَحْنَقٌ 1) qəzəbləndirmək, qeyzləndirmək; 2) kin, nifrət bəsləmək (kimə əli)

- حَانِقٌ qeyzli; على النساء ~ qadınsevməz; على الحياة ~ həyatdan bezmiş

- حَنَقٌ qeyz, hirs, acıq, qəzəb; quduzluq
- özündən çıxmış, hirsindən boğulan, acıqlı, qəzəbli

- حَنَقٌ acıqlı, hirsli, qəzəbli; الصدر ~ kinli, küdurətli

I حَنَكْ (i) حَنَكْ təcrübəli etmək, həyatı öyrətmək; II = I; IV = I

- حَنَكٌ c. حَنَاكٌ damaq; ağız; cəhəng
- حَنَكٌ, حَنُكٌ, حُنُكَةٌ həyat təcrübəsi; təcrübəlilik; səriştə

- حَنَكِيٌّ fon. damaq -i/-ı
- حَنَكٌ təcrübəli, həyat təcrübəsi olan
حَنَكِيَّسٌ zool. angil, ilanbalığı
حَنَمٌ topl. bayquşlar
- حَنَمَةٌ c. حَنَمَةٌ - bayquş

I حَنَا (حَنُو) (u) qatlamak, bükmək, əymək; حَنَا² (u) حَنُو rəhmi gəlmək (*kimə* (على); yumşaq rəftar etmək (*kiminlə* (على); حَنَى (i) حَنَى (1) əymək, qatlamak, bükmək; ~ له هَمَتَهُ ~ kiminsə qarşısında baş əymək; 2) meyil etmək, əyilmək (*kimə tərəf* (على); II حَنَى 1) xına yaxmaq; 2) rəngləmək; ~ بدم ~ al qana boyamaq; IV حَنَى 1) əymək, qatlamak, bükmək; ... رأسه امام... qarşısında baş əymək; 2) yazığı gəlmək (*kimə*); dərdinə şərik olmaq; ürəyi acımaq, canıyananlıq etmək (*kimə* (على); V حَنَى 1) xınalanmaq; 2) boyanmaq; VII حَنَى 1) bükülmək, əyilmək (*nəyinsə üzərinə* (على); burulmaq (*vol, cığır haqqında*); sərpaq, kənara çıxmaq (*nədən* (عن); 3) baş əymək, baş endirmək

- حَنَاءٌ 1) eniş; döngə; dirsək; 2) əyrilik, əyri yer, əyinti; 3) təzim, baş əymə

- حَانَ q. حَانِيَةٌ əyən; رأسى الرأس ~ başı aşağı salınmış, başı aşağı dikilmiş (*mas., dəfndə*)

- حَنُو 1) əymə; 2) meyil, maillik, yatıqlıq
- حَنُو ürəyi yanma; ürəyi acıma; canıyananlıq

- حَنُو c. حَنَاءٌ döngə; dirsək
- حَنُو = حَنَى
- حَنِيَةٌ c. حَنِيَةٌ - bükük, döngə, dirsək
- حَنِيَةٌ c. حَنِيَّاتٌ, حَنِيَّاتٌ 1) əyrilik, qırışıq, girinti-çixıntı; döngə, dirsək; 2) *memar.* tağ, qübbə; صدر الكنيسة ~ apsida (*kilsə divarlarında yarım-qövs şəkilli çıxıntı*); القنطرة ~ körpü tağı; حَنِيَا قلب ürəyin dərin guşələri

- مَحَنِيٌّ əyilmiş, mail
- مَحَنِيَّةٌ c. مَحَانٌ bükük, əyrilik; döngə, dirsək
- مَحْنٌ 1) q. مَحْنِيَّةٌ 1) meyil edən; mail; 2) əyilmiş; 2. c. مَحْنِيَّاتٌ *riyaz.* əyri (*xətt*)
- مَحْنِيٌّ c. مَحْنِيَّاتٌ bükük; əyrilik; döngə (*yolda*), dirsək (*çayda*)

حَوَاءٌ *xüs. ad. k.* Həvvə; بنت ~ ياخته *yaxud* ~ ابنه Həvvə qadın; ~ كل آدم يجد Hər Adəm öz Həvvəsini tapar

I حَوْبٌ günah işlətmək; qəbih iş görmək; V حَوْبٌ günahdan çəkinmək
- حَوْبٌ günah, taqsır, xəta, yaramaz hərəkət, qəbahət

- حَوْبَاءٌ c. حَوْبَاءَاتٌ can, ruh, könül
- حَوْبَةٌ التوبة تغسل الـ ~ حَوْبَةٌ = حَوْبَةٌ *masəl.*

tövbə günahı yuyar

حَوْتٌ c. حَوْتَانٌ 1) böyük balıq; 2) kit, balina; حَوْتٌ ~ حَوْتَانٌ qızılbalıq; astr. Balıqlar bürcü (حَوْت) IV أَحَاثٌ qazmaq (*torpağı*);

X إِسْتَحَاثٌ = IV

- إِحَاثَةٌ qazıma; الارض ~ paleontologiya
(الى) حَوَجٌ II حَوَجٌ ehtiyac doğurmaq (*nəyə*);
IV أَحَوَجٌ 1) ehtiyacı olmaq (*nəyə*);

2) məcbur etmək (*nəyə* (الی); 3) ehtiyac doğurmaq; ehtiyac içinə salmaq; (ما ~ه (ما ~نا) !... onun (*bizim*) necə də ehtiyacı (*ehtiyacımız*) var!; VIII إحتياج ehtiyacı olmaq, ehtiyac hiss etmək (*nəyə* (الی))

- ehtiyac - ات c. إحتياج -

حسب الـ (1) حوائج , حاجات c. حاجة - ehtiyaca görə; عند الـ ehtiyac olarsa; كان في (ب) ~ هو في ~ ماسة ehtiyacı olmaq; نəyəsə ehtiyacı olmaq; ... onun ... bərk ehtiyacı var; ولا- الى القول ... deməyə ehtiyac yoxdur; 2) istək, arzu; a) kiminsə istəyini yerinə yetirmək; b) öz istəyini yerinə yetirmək; 3) iş, tələbat, lüzum; في غير ~ lüzumsuz; قضى الـ qarnını boşaltmaq, nəcis ifraz etmək; 4) zəruri, lazımlı şey; فائض عن الـ artıq şey; 5) şey, zad; وظهر انه ليس عالما ولا- ~ تكسف aydın oldu ki, o alim-zad deyildir; و- تقرّف (elə) şey var üz utandırar, şey də var nifrət oyadar

1) ən vacib ehtiyaclar; 2) *həmç.* الـ الضرورية zəruri ehtiyaclar

- c. حوائج avadanlıq, müxəlləfat; əmlak

- الی (nəyə) möhtac, ehtiyacı olan c. مُحْتاج -

- vacib, gərəkli, zəruri; tələbat olan c. مُحَوِّج -

- şüştə (*qab*) حَوَاجِل , حَوَاجِل c. حَوَاجِل , حَوَاجِل -

I حَادَ حَوْدَ (u) حَادَ (حود) (*nədən*); II دَوْنَدَرَمَ حَوْدَ, yana çəkmək; kənara çıxartmaq; حَوْدَ عَلَی يَمِينِكَ! sağa döndər!

I حَادَ حَوْدَ (u) حَادَ (حود) (I) = I; X اِسْتَحَوْدَ 1) ələ keçirmək (*kimi* (علی)), bürümək, əhatə etmək (*nəyə*);

2) tutmaq, ələ keçirmək (*məs.*, *bazarı* (علی))

- حَوْدَ çaparaq sürmə; qovma, təqib etmə

- c. حَوْدِيَّ araba, fayton; arabaçı, faytonçu; ~ النقل الركب ~ minik faytonu ~ yük arabası

I حَوْرَ (u) حَارَ (حور) (الی); حَوْرَ (ə) حَوْرَ qara olmaq (*gözlər haqqında*);

II حَوْرَ 1) şəklini dəyişdirmək; 2) xəmir kündəsi yaymaq; 3) ağartmaq (*parçanı*); III حَوْرَ

1) mübahisə etmək; söhbət etmək, danışmaq; 2) aldatmağa çalışmaq; ~ özü özüylə danışmaq, ürəyində danışmaq; IV حَارَ:

لم يُجِرْ ~ cavab vermək, etiraz etmək; ~ جوابا o heç bir söz demədi; V تَحَوَّرَ şəklən dəyişilmək; çevrilmək (*nəyə*); VI تَحَوَّرَ

öz aralarında söhbət aparmaq, söhbətləşmək - c. حَوْرَاءُ q. أَحْوَرُ qaragöz, qaragözlü

- تَحَوَّرَ (şəklini) dəyişdirmə; çevrilmə (الی) *nəyə*

- حَارَاتِ c. حَارَاتِ حَوَارَى, döngə, dalan

- حَوَارٍ , حَوَارٍ 1) cavab; etiraz; 2) söhbət; danışıq; dialoq; 3) ssenari

- حَوَارٍ dəvə balası, köşək

- حَوَارَى , حَوَارَةَ

- حَوَارِيَّ ardıcıl; şagird; *din.* həvari

- حَوَارِيَّةَ c. حَوَارِيَّةَ - hivariyyə, dialoq şəklində ədəbi əsər

- حَوْرَ¹ qaralıq (*gözlərin*)

- حَوْرَ² c. حَوَارٍ qoyun dərisi

- حَوْرَ *topl.* (*həmç.* ابيض) ağcaqovaq;

حَوْرَ ~ رومي ~ qızıl-*yaxud* ~ فارسى qaraqovaq; رجراج ~ *bax* ağac;

- حَوْرَةَ qovaq ağacı

- حَوْرِيَّةَ c. حَوْرِيَّةَ 1) huri; pəri; ~ su pəri-si; 2) yumurtadan təzə çıxmış həşərat;

حَوْرِيَّاتِ الجراد bala çəyirtkələr

- حَوْرَ *topl.* istridyə; dəniz iblizi; balıq-qulağı

- أَحَوَّشَ c. حَوَّشٌ - çəpər, hasar, barı; حَوَّشٌ ~ həyət

- حَوَّشٌ kütlə, yığnaq, tör-töküntü

- حَوَّشَةٌ c. حَوَّشَةٌ - balıq ovu alətləri

- حَوَّشٌ 1) anlaşılmayan; 2) qeyri-adi; من ~ köhnəlmiş söz, ifadə, arxaizm; 3) alçaq, rəzil; 4) vəhşi

I حَوَّصٌ (u) حَاصٌّ (حوص) başdansovdu, tələsik tikmək; 2) uçmaq, pərvaz etmək (nəyin ətrafında حوول); III حَاوَصَّ çəp-çəp baxmaq, qıyğacı baxmaq, əyri baxmaq, tərs-tərs baxmaq

- حَوَّصٌ q. حَوَّصَاءُ c. حَوَّصَاءُ - tapqır, qarınaltı

- حَوَّصَةٌ c. حَوَّصَةٌ - tapqır, qarınaltı

1) çinədan (quşum); 2) kisə; sidik kisəsi

- حَوَّصَةٌ anat., biol. kisə, kisəcik, follikul vəzi, qovuqucuq; المائتة ~ su kisəsi; 2) biol. köhn. hüceyrə; منوية ~ toxum hüceyrəsi

II حَوَّصَ hovuz qurmaq (حوص)

1) hovuz, حَيَّضَانٌ, حَيَّاضٌ, أَحْوَاضٌ c. حَوَّضٌ - rezervuar, hövzə; النهر ~ çayın hövzəsi; 2) təknə; çən, bak; 3) tərsanə; جاف ~ quru tərsanə; عائم ~ üzən tərsanə; عوام ~ yaxud ~ gəmiqayıрма tərsanəsi; 4) anat. çanaq; 5) lək; الزجاج ~ istixana; حياض ~ istixana; زاد عن حياض ~ müdafiə etmək; a) kimisə/nəyisə müdafiə etmək; b) özünü müdafiə etmək

- حَوَّصِيٌّ anat. çanaq -i/-1

I حَوَّطَ (u) حَاطَ (حوط) əhatə etmək (nə ilə -); 2) qorumaq, mühafizə etmək, saxlamaq (nədən -); II حَوَّطَ 1) əhatə etmək, dövrəsinə hasar çəkmək, hasar-lamaq; 2) qorumaq, təhlükəsizləşdirmək (kimisə); III حَاوَّطَ aldatmağa çalışmaq;

IV أَحَاطَ 1) əhatə etmək, bürümək; dövrələ-mək, mühasirəyə almaq (kimi -); 2) bilmək, anlamaq (nəyi); araşdırmaq, öyrənmək (nəyi -); 3) dil bilmək; dilə bilmək; 4) nəyisə yaxşı bilmək; V تَحَوَّطَ 1) qorumaq; 2) ehtiyat tədbirləri görmək (kimdən-nədən -); VIII اِحْتَاطَ 1) əhatə etmək, bürümək (nəyi -); 2) qayğısını çəkmək (nəyin -); 3) özünü mühafizə etmək (nədən -), ehtiyat etmək, qorunmaq (nədən -); 4) ehtiyat tədbirləri görmək (kimdən-nədən -); 5) ehtiyat üçün saxlamaq

1) əhatə etmə, mühasirəyə alma; أَحَاطَهُ اِحْطَاةَ السَّوَارِ المَعْصَمِ kimisə bilərə-zik biləyi halqaya aldığı kimi sıx halqaya almaq; 2) bilmə, anlama (nəyi -); 3) xəbərdar etmə, diqqətə çatdırma

1) ehtiyat, ehtiyat tədbiri; c. ehtiyat tədbirləri, önləyici tədbirlər, nəyinsə qarşısını almaq məqsədilə görülən tədbirlər; على سبيل الاحتياط yaxud ehtiyat üçün; ehtiyatən; ehtiyat etmədən, qeydsiz-şərtsiz; 2) ehtiyat, rezerv

1) ehtiyat -i/-1; 2) qoruyucu, önləyici; 3) ehtiyat tədbirləri; 4) ehtiyat tədbirləri; 5) ehtiyat tədbirləri; 6) ehtiyat tədbirləri; 7) ehtiyat tədbirləri; 8) ehtiyat tədbirləri; 9) ehtiyat tədbirləri; 10) ehtiyat tədbirləri; 11) ehtiyat tədbirləri; 12) ehtiyat tədbirləri; 13) ehtiyat tədbirləri; 14) ehtiyat tədbirləri; 15) ehtiyat tədbirləri; 16) ehtiyat tədbirləri; 17) ehtiyat tədbirləri; 18) ehtiyat tədbirləri; 19) ehtiyat tədbirləri; 20) ehtiyat tədbirləri; 21) ehtiyat tədbirləri; 22) ehtiyat tədbirləri; 23) ehtiyat tədbirləri; 24) ehtiyat tədbirləri; 25) ehtiyat tədbirləri; 26) ehtiyat tədbirləri; 27) ehtiyat tədbirləri; 28) ehtiyat tədbirləri; 29) ehtiyat tədbirləri; 30) ehtiyat tədbirləri; 31) ehtiyat tədbirləri; 32) ehtiyat tədbirləri; 33) ehtiyat tədbirləri; 34) ehtiyat tədbirləri; 35) ehtiyat tədbirləri; 36) ehtiyat tədbirləri; 37) ehtiyat tədbirləri; 38) ehtiyat tədbirləri; 39) ehtiyat tədbirləri; 40) ehtiyat tədbirləri; 41) ehtiyat tədbirləri; 42) ehtiyat tədbirləri; 43) ehtiyat tədbirləri; 44) ehtiyat tədbirləri; 45) ehtiyat tədbirləri; 46) ehtiyat tədbirləri; 47) ehtiyat tədbirləri; 48) ehtiyat tədbirləri; 49) ehtiyat tədbirləri; 50) ehtiyat tədbirləri; 51) ehtiyat tədbirləri; 52) ehtiyat tədbirləri; 53) ehtiyat tədbirləri; 54) ehtiyat tədbirləri; 55) ehtiyat tədbirləri; 56) ehtiyat tədbirləri; 57) ehtiyat tədbirləri; 58) ehtiyat tədbirləri; 59) ehtiyat tədbirləri; 60) ehtiyat tədbirləri; 61) ehtiyat tədbirləri; 62) ehtiyat tədbirləri; 63) ehtiyat tədbirləri; 64) ehtiyat tədbirləri; 65) ehtiyat tədbirləri; 66) ehtiyat tədbirləri; 67) ehtiyat tədbirləri; 68) ehtiyat tədbirləri; 69) ehtiyat tədbirləri; 70) ehtiyat tədbirləri; 71) ehtiyat tədbirləri; 72) ehtiyat tədbirləri; 73) ehtiyat tədbirləri; 74) ehtiyat tədbirləri; 75) ehtiyat tədbirləri; 76) ehtiyat tədbirləri; 77) ehtiyat tədbirləri; 78) ehtiyat tədbirləri; 79) ehtiyat tədbirləri; 80) ehtiyat tədbirləri; 81) ehtiyat tədbirləri; 82) ehtiyat tədbirləri; 83) ehtiyat tədbirləri; 84) ehtiyat tədbirləri; 85) ehtiyat tədbirləri; 86) ehtiyat tədbirləri; 87) ehtiyat tədbirləri; 88) ehtiyat tədbirləri; 89) ehtiyat tədbirləri; 90) ehtiyat tədbirləri; 91) ehtiyat tədbirləri; 92) ehtiyat tədbirləri; 93) ehtiyat tədbirləri; 94) ehtiyat tədbirləri; 95) ehtiyat tədbirləri; 96) ehtiyat tədbirləri; 97) ehtiyat tədbirləri; 98) ehtiyat tədbirləri; 99) ehtiyat tədbirləri; 100) ehtiyat tədbirləri;

c. ehtiyat, ehtiyatlılıq, saqınma; c. ehtiyat tədbirləri

- تَحَوَّطٌ tilsim, piltə

- حَاوَّطَ c. حَاوَّطَ divar; hasar; جريدة divar qəzeti; «ağlama divarı» (Qüdsdə); ان للحيطان آذانا məsəl. divarın da qulağı olar

- divar الخريطة الـ حائطٌ -i/-1; divar xəritəsi

- حَوَّاطٌ oğru; xəspuş, cibgir, fırıldaqçı

- حَوَّاطَةٌ biclik, hiyləgərlik; fəndgirlik, zirəklik

- حَوِّطَةٌ ehtiyat, ehtiyatlılıq

- حَوِّيطٌ bic, hiyləgər

- حَوِّيطَةٌ qoruma, mühafizə etmə

- حَائِطٌ = حَيْطٌ

- حَيْطَةٌ xalq dil. divar

- حَيْطَةٌ (1) ehtiyat; اخذ يـ yaxud اتخذ طريق الـ و الحذر yaxud اتخذ لنفسه الـ ehtiyatını görmək; gözdə-qulaqda olmaq;

2) ehtiyatlılıq; ~لا ehtiyatsız

- حَوِّطٌ ehtiyatlı, ehtiyatı gözləyən

- مُحِيطٌ 1. əhatə edən (بـ ilə); 2. c. مُحِيطَاتٌ (1) çevrə, ətraf, ətraf yerlər; 2) mühit, əhatə dairəsi; الـ الجوّي atmosfer; 3) okean

- مُحِيطٌ (1) ətraf -i/-1; ucqar -i/-1; 2) okean -i/-1

(حوف) II حَوِّفٌ (nəyisə nəyinsə) kənarına qoymaq

- حَافٌ xalq dil. boş (məs., çörək)

- حَافَةٌ c. ات - qıraq, kənar; haşiyə; yan, tərəf; hədd; الـ القارة ~ kontinental şelf; الـ الحرب ~ müharibə həddinə

- حَوِّفٌ c. حَوِّفٌ kənar, qıraq, yan

I حَوِّقٌ (u) حَاقٌ əhatə etmək, dövrəyə almaq, mühasirəyə almaq (nəyi بـ); II حَوِّقٌ (1) əhatə etmək, dövrəyə almaq (nəyi على); 2) təsir göstərmək (kimə في)

«Əzəmət sahibi Allahın qüdrət və qüvvətindən başqa qüdrət və qüvvət yoxdur» sözlərini demək; «لا حول ولا قوة إلا بالله العظيم» sözlərini deməyə başlamaq

سۆzləri لا حول ولا قوة إلا بالله العظيم = حَوِّقَةٌ¹ -rini demə

- حَوِّقَةٌ² c. حَوِّقٌ həvqələ (uzunboğaz bardaq)

I حَوِّقٌ (u) حَاكٌ (u) حَاكَةٌ toxumaq; hörmək; qurmaq; ... qarşı sui-qəsd hazırlamaq; الـ الدساتير ~ حَوِّقَةٌ¹ II; دَسِيسَةٌ; حَوِّقٌ¹ II şərabı ədviyyə ilə qızdırmaq; II² حَوِّقٌ toxumaq

- حَوِّقٌ c. حَاكَةٌ toxucu, culfa

- ابرة الـ حَوِّقَةٌ toxuma; hörmə; iynəsi

I حَوِّقٌ (ə) حَوِّقٌ (ə) حَوِّقٌ əyri, çəp, baxmaq, qıymaq (gözlərini); حَوِّقٌ (u) حَوِّقَةٌ (u) حَوِّقٌ 1) mane olmaq, əngəl törətmək (nəyə دون və ya ... وبين ... وبين); 2) müdaxilə etmək, qarışmaq; ayırmaq (kimi بين); 3) dəyişmək; çevrilmək (nəyə الی); 4) üz döndərmək, imtina etmək (nədən عن); ~ tanınmaz olmaq; الـ السعادة ~ حَوِّقٌ ondan üz döndərdi; 5) sürmək, keçmək (zaman haqqında); II حَوِّقٌ (1) çəkmək; yerini dəyişdirmək; d.-y. ehtiyat yola keçirmək; 2) döndərmək;

~ نظرة - göz gəzdirmək (nəyə); ~ نظره الی ... الی nəzər yetirmək (nəyə); ~ الیه بصره ~ nəzər salmaq (kimə); ... ~ nəzərlərini çevirmək (kimdən); 3) ötürmək; keçirmək (pulu poçt ilə); 4) dəyişdirmək; başqa şəkllə salmaq; çevirmək (nəyə الی); maliyyə konversiya etmək; 5) el. transformasiya etmək;

6) tex. dəyişdirmək; 7) denaturalaşdırmaq; emal etmək; 8) rədd etmək, geri götürmək, daşındırmaq (nədən عن); III حَوِّقٌ (1) istəmək; 2) çalışmaq, cəhd etmək; qəsd etmək; 3) rəngini dəyişdirmək; 4) qeyri-müəyyən, qeyri-səmimi olmaq; yan keçməyə çalışmaq, aldatmağa çalışmaq; IV أَحَالٌ

1) çevirmək, döndərmək (nəyə الی); başqa hala salmaq; ~ المياح المالحة الی المياح العذبة

~ المياح المالحة الی المياح العذبة

~ المياح المالحة الی المياح العذبة

~ المياح المالحة الی المياح العذبة

dəniz suyunu duzdan təmizləmək, içməli hala salmaq; الحياه الى جهنم لا تطاق ~ həyatı dözülməz cəhənnəmə çevirmək; 2) ötürmək, keçirmək; ... الدين على ~ borcu nəyə-sə keçirmək; على المعاش ~ kimisə təqəü-də keçirmək; على المحكمه ~ kimisə məhkəməyə vermək; الى الاستيداع ~ kimisə ehtiyata göndərmək; 3) qeyri-mümkün etmək; و ~ الحال 1) dəyişmək, dəyişilmək; o vaxt ki... , vəziyyət dəyişdi; 2) çevrilmək, dönmək, keçmək (نأهه الى); 3) dönmək; 4) çıxıb getmək; 5) yerini dəyişdirmək, başqa yerə keçmək; keçirilmək; 6) üz döndərmək, geri çəkilmək, dönmək (نادان عن); 7) müraciət etmək (الى); 8) başqasına verilmək, başqasına göndərilmək (الى); keçmək (الى); 2) hiyləyə əl atmaq, hiyləgərlik etmək, hiylə işlətmək; VI تحايل hiyləyə əl atmaq, hiyləgərlik etmək (في , على نادا); biclik işlətmək, fənn işlətmək; VIII احتال hiyləyə əl atmaq; fırıldaq işlətmək, dələduzluq etmək (الى مۇناسىباتدا); kələk gəlmək (الى); IX إحول 1) keçmək, çevrilmək (الى نأهه ya təsirlik hal); qeyri-mümkün, ağlasığmaz olmaq (على için kimin)

قاضي ~ - vermə, keçirmə, ötürmə; işin bu və ya digər məhkəməyə verilməsi barədə qərar çıxaran hakim; ... الى - istinadən

- احتيال hiyləgərlik, hiylə; aldatma, fırıldaq, kələk

- افلاس firıldaq -i/-ı; على كل فى احوال متعده فى احسن ... -

ق. أحول -

1) dəyişmə; 2) çevrilmə, keçmə (başqa hala); 2) qeyri-mümkünlük, ağlasığmazlıq

- استحالى dəyişkən, dönük

- تحايل hiylə işlətmə, hiyləgərlik etmə

1) dəyişiklik, yerindən tərpənmə, dönüş; c. dəyişikliklər; 2) keçmə, çevrilmə (başqa hala); ~ الكميه الى الكيفيه ~ kəmiyyətin keyfiyyətə keçməsi; ~ نقطة dönüş nöqtəsi, dönüş anı

1) çevrilmə; dəyişmə; dönmə; geri götürmə; ~ المياه المالحة الى ~ نيلن məcrasının dəyişdirilməsi; ~ قناة budaq kanalı; 2) yenidən işləmə, emal etmə; 3) el. transformasiya; 4) tex. dəyişdirmə; 5) ötürmə, köçürmə, çevirmə; 6) iqtis. yenidən hesablaşma, təkrar sayma, konversiya; ~ قابل dönən, dönmə qabiliyyətinə malik olan; ~ جدول konversiya cədvəli; 7) veksəl, çek; ~ دفتر التحويلات çek kitabçası; 8) əyilmə, sarpma, kənara çıxma (نادان عن)

- ات. c. تحويلة - d.y. ehtiyat yolu; budaq yol; كاشك التحويلات yolayırının köşkü

- تحويلي emaledici; ~ الصناعات - emaledici sənaye

- تحيل hiylə, kələk, fənd, biclik

- حائل 1) dəyişilmiş; dəyişmiş; ~ اللون rəngi solmuş

1) əngəl, maneə; ~ يحول ~ حائل 2) ara-kəsmə, örtü, pərdə

1) hal; şərait; ~ على كل ~ حال c. halda; ~ على اي ~ فى احوال متعدده فى احسن ... -

من الاحوال (...في) heç bir halda, heç bir təq-dirdə...; 2) vəziyyət, durum; iş; ~ في dərhal, həməən saat; ~ a) indi, hazırda; b) bu saat, dərhal; ~ elə ki; قانون الاحوال vətəndaşlıq vəziyyətləri haqqında qanun; ابقاه (تركه) على جَوِّيَّ: *bax*: الاحوال الجَوِّيَّة bir şeyi olduğu kimi qoymaq; به تَغَيَّرَتْ به (تَحَدَّرَتْ به) الاحوال (الحال) kimi deyil; كيف işlər necədir? حال كيف necəsən? *bax*: عَرَضُ ~ و يرتدُ -dan/dən çıxan vaxt; o ... خروج من.. الى ما يشبه الطفولة ..da/də olduğu kimidir; للحزب ~ partyanın mətbu orqanı; مَضَى في ~ سبيله getdi işlərinin dalınca

- هَر بİR ŞƏRAİTƏ UYGUNLAŞAN ADAM; qeyri-sabit adam

~ الحرب 1) vəziyyət, durum; *c. حَالَةٌ* - müharibə vəziyyəti; ~ الراهنة mövcud vəziyyət, status quo; ~ الطوارئ fəvqəladə vəziyyət; هذه belə olan təqdirdə; على اقوام على ibtidai vəziyyətdə olan qövmələr; 2) hal, şərait, təqdir; ~ هذه bu halda; في ~ ما اذا... ~ عكس təqdirdə; في ~ العكسية razılıq ~ عدم الاتفاق; ~ مرضه olmadığı təqdirdə; ~ xəstələndiyi təqdirdə

~ حَالِي hazırda mövcud olan, indiki, hazırkı; cari; bu (*məs., ay*); ~ hazırda, indi; جملة *gram.* zərflik budaq cümləsi

- حَالِيَّات *c.* cari məsələlər
- حَوَالٍ maneə, əngəl; arakəsmə, pərdə
- حَوَالَةٌ 1) həvalə, pul köçürməsi; barat; ~ البريد ~ poçtla köçürmə; ~ teleqrafla köçürmə; 2) çek; veksəl; jiro

- حَوَالِيَّ təqribən, təxminən

- فِي سِنَا ~ لا ~ له ولا حيلة... 1) *c. حَوَالٌ* qüvvət, qüdrət; ... gücümüz çatar ki...; 2) heç nə edə bilmir, o tamam gücsüzdür; ~ لا «Əzəmət sahibi Allahın qüdrət və qüvvətindən başqa qüdrət və qüvvət yoxdur» *bax*: حَوَالٌ 2) il

- حَوَالٌ dəyişiklik; təbəddülət; لم ~ يطلب عنه ~ əldə etməyib

- حَوَالٌ 1) ətrafında; yanında; ~ من onun ətrafında; 2) haqqında, barəsində; dair, xüsusunda

- حَوَالٌ çəpgözlük
- حَوَالَةٌ dəyişiklik; dəyişmə, mutasiya
- حَوَالِي illik, birillik; biryaşlı, biryaşar
- حَوَالِيَّ *c.* il ərzində baş verən hadisələr
- حَوَالِيَّ *c.* illik məcmuə, jurnal və s.
- حَوَالٌ 1) çevirmə; dəyişmə; 2) nəslə pozulma, cırlaşma

~ حَوَالٌ ...a/ə münasibətdə; 2) qarşısında, müqabilində; ~ جلس kiminsə qarşısında oturmaq; 3) əksinə, zidd olaraq, müqabilində

- حَوَالٌ dələduz, adamaldadan
- حَوَالٌ qüvvət, qüdrət; ~ بَعْرُكُ dur!
- حَوَالٌ 1) hiylə, fənd, biclik, kələk; bacarıq; ~ حَرَبِيَّة ~ hərbi fənd; ~ كَوْمَكْسِيَّ kömək-siz, bacarıqsız; ~ وَاسِعٌ bacarıqlı, zirək; ~ مَكْيَاوَلِي Makiavelli hiyləsi, məkrli hiylə; جازت ~ تغلب القوة ona qarşı hiylə işlədilib, tora salınıb; 2) çıxış, yol; ~ غَيْرُ الْاِنْدِفَاعِ وَرَاءِ (انطلت) burada başqa bir yol bilmirik; ~ وَمَا فِي هَذَا güman və zənnə qapılmaqdan buradan başqa bir yol bilmirik; ~ علم الحيل mexanika əlimdən nə gəlir?

- ات c. حَوِيَّةٌ - xırda ilan
 - ات c. حَيٌّ 1) diri; الاحيا والموتى diri-
 lər və ölümlər; bot. dövşan kələmi;
 علم الاحياء biologiya; 2) sağ; هو حيٌّ يُرْزَقُ
 o, sağ-salamatdır; 3) canlı; 2. canlı orqanizm;
 هو موسوعة علم الاحياء الدنيا
 o, canlı ensiklopediyadır
 - ات c. حَيٌّ 2) məhəllə
 - «namaza tələsin!» ~ على الصَّلَاةِ: حَيٌّ
 (azanın çağırışlarından biri)
 - ات c. حَيٌّ yağış
 - ات c. حَيٌّ həya, abır; utancaqlıq; təvazö;
 قليل ~ utanmaz, həyasız; قلة ~ həyasızlıq,
 ابırsızlıq, utanmazlıq
 - ات c. حَيَاتٌ həyat; mövcudluq; ~ مستوى
 həyat səviyyəsi; ~ الاجتماعيە
 ictimai həyat; ~ الادبية
 ədəbi həyat; ~ الخاصة
 şəxsi həyat; ~ علم
 biologiya; ~ في
 həyatında; ~ فارق
 السعي نحو ~ أفضل
 daha yaxşı həyata səy etmə;
 و حياة اولادك! ~ او موت
 sən balalarının canı!;
 ~ ölümdür mübarizəsi;
 ~ هو على قيد الحياة
 o, sağdır; ~ شجر
 bot. məzi ağacı, tuya
 الظروف ~ المئيشة (Iraq);
 ~ المئيشة
 həyat şəraiti, mئيشət
 - ات c. حَيَّةٌ ilan, kürzə; سامة ~
 zəhərli ilan; ~ الماء
 piton, boa, iri zəhərsiz ilan;
 ~ السوايلان; ~ المرجان
 mərcaan aspidi (ilan);
 حَيَاتٌ ~ البحر
 askaridlər, bağırsağ qurdları;
 ~ البور
 burğağı
 - ات c. حَيَوَانٌ heyvan; الحيوانات
 الحيوانات ev heyvanları, əhliləşmiş heyvanlar;
 الحيوانات الثديية
 məməli heyvanlar; الحيوانات
 المجترّة gövşəyən heyvanlar;
 الحيوانات المفترسة
 vəhşi heyvanlar; ~ علم
 zoologiya; ~ المنوي
 spermatozoid, mənı

1) heyvan -i/-ı; 2) heyvanı; üzvi
 - ات c. حَيَوَانِيٌّ heyvan halı; heyvan
 təbiəti; 2) heyvanlıq; vəhşilik
 - ات c. حَيَوِيٌّ həyatı; ~ المدى
 həyat məkanı, həyat boyu; 2) ən zəruri, ən mühüm; canlı
 - ات c. حَيَوِيَّةٌ həyatilik, həyat gücü
 - ات c. حَيَالِيٌّ həyalı, abırlı, utancaq
 - ات c. حَيِّيَاتٌ mikrob
 - ات c. حَيَاةٌ 1) törətmə, həyatvermə, yetişdir-
 mə (bitkiləri); qulluq (nəyasə); 2) canlan-
 dırma, diriltmə; ~ رية
 suvarma (quraqlıqdan sonra)
 - ات c. مَحَيًّا həyat
 - ات c. مَحَيًّا üz, sifət, bəniz
 - ات c. مَسْحِيَّةٌ bot. küsdüm ağacı, mimoza
 - ات c. مَحَيِّيٌّ xüs. ad k. Yəhya
 حَيْثُ 1) harada, o yerdə ki...; harada ki...;
 ~ o yerdə ki...; harada olursa-olsun; ~ نام
 فتح الكتاب ~ ما harada gəldi yatır; ~ ما
 اتفق kitabi haradan gəldi açmaq; 2) o vaxt
 ki..., o zaman ki...; ~ belə ki...; ~ من
 حَيْثُ ... görür; ~ من حَيْثُ ان...
 ... o ki qaldı...; ~ من حَيْثُ
 ...nöqteyi-nəzərindən, baxımından; etibarilə;
 ~ اساس
 əsas etibarilə; ~ اساسən;
 ~ من حَيْثُ
 prinsip etibarilə; ~ من حَيْثُ
 idarəçilik baxımından; ~ من حَيْثُ
 تناسبهم هذه الجهة من حَيْثُ
 bu yer iqlimi cəhətdən onlara
 münasibdir; ~ من حَيْثُ
 necə olursa-olsun, hər halda;
 ~ من حَيْثُ هو (هي) a) özü-özünə;
 b) özlüyündə
 - ات c. حَيْثِيٌّ 1. xett -i/-ı; اللغة
 yaxud ~ xett dili; 2. xett
 - ات c. حَيْثِيَّةٌ 1) məqam; dərəcə, rütbə;
 ~ اهل
 yaxud ~ اهل الیüksək məqam sahib-
 ləri; 2) bacarıq, qabiliyyət; 3) münasibət,
 əlaqə; ~ من هذه bu baxımdan, bu tərəf-

2) qaçmaq (*kimdən* عن , من); VII إِنْحَاصَ yayınmaq, özünü kənara çəkmək; 2) qaçmaq

- حَيْصٌ çəkinmə (*nədənsə*); xilas olma (*nədənsə*); qaçma; وقع في حَيْصٍ بيص çətin vəziyyətə düşmək

- حَيْصٌ = حَيْصَةٌ

- حَيْصٌ çəkinmə; qaçma; xilas olma, qurtulma (*nədənsə*); عنها لا ~ ondan qurtuluş yoxdur; رطه عن الوقوع في ورطة; لا ~ sən labüd olaraq çətin vəziyyətə düşəcəksən; لم يجد ... o, ... səfərdən yaxa qurtara bilmədi

I حَاضَتْ (i) حَاضَتْ (حيض) aybaşı olmaq, aybaşı görmək; V تَحَيَّضَتْ = I

- حَائِضٌ c. حَائِضَةٌ, حَائِضٌ aybaşı olan; aybaşı görün

- حَيْضٌ aybaşı

- حَيْضٌ aybaşı -i/-1

حَوَطٌ حَيْطَةٌ *bax*:

حَوَطٌ حَيْطَةٌ *bax*:

I حَافٌ (i) حَافٌ ədalətsiz rəftar etmək (*kiminləsə* على); incitmək (*kimi* على); V تَحَيَّفٌ

1) tədricən azaltmaq, kiçiltmək (*nəyisə*); 2) ziyan vurmaq, zərər yetirmək; 3) ədalətsiz rəftar etmək, incitmək (*kimisə*); haqsızlıq etmək

- حَيْفٌ ədalətsizlik, haqsızlıq; heyf, təqsir, toxunan hərəkət

I حَاقٌ (i) حَاقٌ 1) basmaq, üz vermək (*məs.*, *xəstəlik*, *bəla kimə* ب); 2) bürümək, əhatə etmək (*kimi* ب); 3) təsir göstərmək, təsir etmək (*kimə* في); II حَيَّقٌ xərəyə dad-verən şey (*ağartı*, *ədviiyyat*) qatmaq; IV أَحَاقٌ bürümək, əhatə etmək (*kimi* ب)

- حَيَّقٌ ədviiyyat, xuruş

- حَيَّقٌ 1) təsir, nəticə; effekt; 2) ədviiyyat, xuruş

(حيك) II حَيْكٌ toxumaq; *məcaz.* ~ مؤامرة ضدّه

kiməsə qarşı sui-qəsd düzəltmək

- حَيْكٌ toxucu, culfa

حِيلٌ *bax*: حَوْلٌ *kök* hərfləri

I حَانَ حَيْوَةٌ, حِينَ (i) حَانَ (حين) gəlib çatmaq, yetişmək (*vaxt*); ... له أن ~ onun ... vaxtı çatmayıbmı; ... الوقت ان ~ vaxtı yetişdi ki...;

axşam namazının vaxtı yetişdi; منه التفاتة (نظرة) إليها gözü təsadüfən ona sataşdı, təsadüfən onu gördü; II حَيَّنَ vaxt təyin etmək; IV أَحَانَ məhv etmək, korlamaq, zay etmək; V تَحَيَّنَ

1) gözləmək (*daha münasib vaxtı, şəraitini*);

2) varlı, imkanlı olmaq; X إِسْتَحَانَ *yaxud* = V

- أَحْيَانٌ (sözünün cəmi) vaxtlar; ~ في तेز-तेز; dəfələrlə; ~ في بعض bəzən, vaxtdan-vaxta

- تَحَيَّنَ gözləmə (*daha münasib vaxtı*)

- حَانَ *bax*: *əlifba sırası ilə*

- حَيَّانٌ kal, dəyməmiş (*xurma*); *cavan (xurma ağacının gövdəsi haqqında)*

1) vaxt; *1) أَحْيَانٌ c. حِينَ* ~ and-ber, arabir, hərdən, ~ الی ~ bəzən; من ذلك ~ o vaxtdan bəri; ~ يَاقُdə ~ *yaxud* ~ *o* vaxtdan-vaxta, hərdənbir; ~ *o* vaxtdan-vaxta, hərdənbir;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ الی bir vaxta qədər; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra; ~ *o* vaxtdan sonra;

خ

خ (خَاء) xē (*ərəb əlifbasının yeddinci hərfi; rəqəm mənası 600*)

c. خَابُورُ 1) paya; paz; şüvül; çubuq; bolt; mil, qol; 2) bot. kəndalaş

c. خَابِيَّةٌ böyük kuzə, səhəng; çən; بنت şərab

c. خَاتُونٌ xatun, kübar qadın

c. خَاخَامٌ - ravvin

c. خَارٌ ~ sink

c. خَارٌ صِينِيٌّ = xar çini

c. خَارِزْمِيُّ خازرق

c. خَاْفُورٌ yulaf

c. خَاَقَانٌ xaqan, hökmdar

c. خَاَكِيٌّ xaki (parça)

c. خَالٌ xal

c. خَاَمٌ 1) kolenkor; mitkal (*saya çit*)

c. خَاَمٌ 2) q., k. 1) xam, çiy; ~ الخامال xammal; ~ الحديد dəmir filizi; 2) xam, təcrübəsiz;

2. xam mədən; ~ الحديد dəmir filizi

c. خَاَمَاتٌ xammal; ~ الخامل mənbələri

c. خَاَمَةٌ xammal, xam mədən

c. خَانَ - xan

c. خَانَ - mehmanxana; karvansara; (ال)

c. خَانِ الْخَلِيلِيَّ Xan əl-Xəlili (*Qahirədə bazarın adı*)

c. خَانَ - 1) xana; şöbə; cədvəldə yer;

c. خَانَ - 2) şahm. qrafa, sütun; ~ الأحاد vahidlər sütunu; 2) şahm. xana

c. خَانَ خَانِغَاهُ xanəgah

c. خَانِغٌ xanəgah

c. خَابٌ 1) (i/u) xəbis yorğalamaq, yorğa, löhrəm yerişlə qaçmaq (*at haqqında*); خَابٌ فِي الطين palçığa batıb qalmaq; خَابٌ 2) (ə) aldatmaq; IV خَابٌ yorğalatmaq; VIII خَابٌ yorğa, löhrəm yerişlə çapmaq (*at haqqında*)

c. خَابٌ löhrəm, yorğa yerişlə qaçan; ~ جواد

c. خَابٌ löhrəm at, yorğa at

c. خَابٌ adamaldadan

c. خَابٌ löhrəm, yorğa at

c. خَابٌ löhrəm, yorğa yeriş (*atın*)

I خَابٌ (ə) gizlətmək, gizli saxlamaq;

II خَابٌ gizlətmək; V خَابٌ gizlənmək; örtbasdır edilmək; VIII خَابٌ = V

c. خَابٌ gizlənmə, gözdən itmə

c. خَابٌ gizlətmə, gizli saxlama

c. خَابِيَّةٌ böyük kuzə; səhəng; çən

c. خَابٌ 1) çadır; 2) qabıq (*dənin*)

c. خَابٌ gizli bir şey; sirr

c. خَابِيَّةٌ nə isə gizli bir şey, sirr; عرف

c. خَابِيَّةٌ kiminsə sirrini bilmək; ~ امره qəlbin xəbiri; ~ النفس qəlbin xəbiri; ~ الارض yerin altında olanlar; yeraltı sərvətlər

c. مَخَابِيٌّ gizli yer, gizlənc; sığınacaq;

c. مَخَابِيٌّ ~ للوقاية من اخطار qazma, dəyə; ~ ارضي

c. مَخَابِيٌّ ~ من qaz təhlükəsindən sığınacaq;

c. مَخَابِيٌّ ~ من bomba təhlükəsindən sığınacaq

c. مَخَابِيٌّ gizlədilmiş, gizli saxlanan

c. مَخَابِيٌّ sirlər

c. مَخَابِيٌّ 1) gizli yol, gizli yer; 2) xəzinə, dəfinə

c. مَخَابِيٌّ = مَخَابِيٌّ

c. مَخَابِيٌّ gizlənmə, gizli saxlanan

c. مَخَابِيٌّ IV müti olmaq, boyun öymək

(c. مَخَابِيٌّ)

c. مَخَابِيٌّ alçaqlıq, həqirlik; ovalıq, düzən

c. مَخَابِيٌّ 1) xəbis olmaq; nöqsanlı, qüsurlu, pis olmaq; 2) bədxah, paxıl olmaq;

c. مَخَابِيٌّ 3) tibb. bədxasiyyət olmaq; 4) pis olmaq (*iy haqqında*); VI مَخَابِيٌّ xəbislik etmək; başqasının pisliliyini istəmək, bədxahlıq etmək;

xainlik etmək; X **إِسْتَحَبْتُ** xəbis, alçaq, xain bilmək

- **أَهْبْتُ** əh xəbis, əh murdar; **الْأَخْبَتَانِ** *təsn.* əh murdar olan iki şey - sidik və nəcis

- **بَدَخَاهِلِق** bədxahlıq, başqasının pisliyini istəmə; **فِي** ~ bədxahcasına

- **خَبَائِلِق** 1) xəbislik, pislik; 2) bədxahlıq
- **خَيْب** çirkab; tullantı, zir-zibil; qalıq, şlaq, pasa; **المعادن** ~ yanıtq dəmir

- **خَبْت** 1) xəbislik; alçaqlıq; 2) bədxahlıq; məkrilik; 3) *tibb.* bədxasiyyətlilik

- **خَبَاء** *c.* **خَبِيث**, **خَبِثَةٌ** 1) xəbis, pis, alçaq; 2) bədxah, bədrəftar; **الشيطان** xəbis, məkrli şeytan; 3) *tibb.* bədxasiyyət; 4) pis (*iy, qoxu*)

- **خَبَائِث** *c.* **خَبِيثَةٌ** pis əməl; **الخَبَائِث** ~ şərab

I **خَيْر** (u) **خَيْرَةٌ** 1) təcrübəsi olmaq; 2) təcrübədən bilmək; 3) təcrübə aparmaq, yoxlamaq; **خَيْر** (u) **خَيْرٌ** xəbərdar olmaq, yaxşı bilmək; II **خَيْر** xəbər vermək, nəzərinə çatdırmaq (*nə barədə*); III **خَابِر** 1) yazışmaq; 2) danışmaq aparmaq (*kiminləsə*); 3) torpağı yardarlıqla becərmək; IV **أَخْبِر** xəbər vermək, bildirmək, məlum etmək, məlumat vermək (*nə barədə*); V **تَخَبَّر** 1) təcrübədən bilmək; 2) xəbər bilmək, öyrənmək; VI **تَخَابَرَ** 1) yazışmaq, danışmaq aparmaq, birbirinə xəbər vermək; 2) əlaqəsi, münasibəti olmaq (*kiminlə* *مع nə ilə əlaqədar*); VIII **إِخْتَبَرَ** yoxlamaq, təcrübədən keçirmək; təcrübə aparmaq; X **إِسْتَخْبَرَ** xəbər almaq, məlumat almaq, soruşmaq, soruşub öyrənmək, məlumat toplamaq (*nə barədə* *عن*)

- **إِخْبَارٌ** 1) xəbər, xəbərdarlıq, məlumat, bildiriş, informasiya; 2) *qram.* vasitəli nitq

- **أَخْبَارِي** tarixçi; salnaməçi

- **إِخْبَارِي** informasiya -i/-1

- **إِخْبَارِيَّاتٌ** *c.* informasiya

- **إِخْتِبَارٌ** *c.* 1) **ات** - 1) təcrübə aparma, sınaq, sınaq, yoxlama; ekspertiza; *c.* testlər; **على** **انبوبة** ~ təcrübə, sınaq şəklində; **حقل الاختبارات** sınaq borusu, sınaq şüşəsi; **حقل الاختبارات الزراعية** təcrübə sahəsi; 2) təcrübəlilik; **عدم** təcrübəsizlik; **قلّة** ~ təcrübə azlığı; 3) tanışlıq (*nə iləsə*)

- **إِخْتِبَارِي** 1) 1) təcrübə -i/-1; yoxlama -i/-1; 2) empirik; 2. *fəls.* empirik

- **إِخْتِبَارِيَّةٌ** *fəls.* empirizm

- **إِسْتِخْبَارٌ** *c.* **ات** - xəbər bilmə, soruşub bilmə, öyrənmə; **تَدْقِيق** etmə, kəşfiyyat aparma; kəşfiyyat; **الاستخبارات** *qram.* **قلم yaxud** **الاستخبارات** a) kəşfiyyat bürosu; b) informasiya bürosu; **الاستخبارات الاجنبية** xarici kəşfiyyat

- **خَائِرٌ** *axir* **باص** *axir* **السراسر** *ilə*

- **خَيْرٌ** *c.* **أَخْبَارٌ** 1) xəbər, məlumat, bildiriş; *həmç.* **جديد** ~ yenilik; **شايء** ~ sensasiya; **مبالغ** ~ yalan xəbər; **وكالة الاخبار** xəbər agentliyi; **الاجبار** salnamə; 2) *qram.* xəbər (*ismi cümlədə*); **ما** **نە** xəbər var?, **نە** olub? **عن اخباره** o məndən onun barəsində xəbər aldı; **لا** **اعرف شيئاً** **عن اخباره** mən onun haqqında heç nə bilmirəm; **صار** **يا** ~ **ابيض** **في** ~ **كان** yaxşı xəbərdir!; **يا** ~ **اسود** **يا** **نە** pis xəbərdir!

- **خَيْرٌ** bilik, təcrübə

- **خَيْرَةٌ** *c.* **ات** - bilik, təcrübə; təcrübəlilik; **عدم** təcrübə mübadiləsi; **عدم** təcrübəsizlik; **عديم** təcrübəsiz; **ذو** təcrübəli; **واسع** böyük təcrübəsi olan; **تبادل** təcrübə mübadiləsi

- **خَيْرِي** 1) xəbər -i/-1; **جملة** *qram.* xəbər cümləsi; 2) *qram.* predikat

- **خَيْرِيَّةٌ** *qram.* **شايء**, söhbət, xəbər; yenilik

- خَبَّرَ c. خَبْرَاءُ 1) məlumatlı, bilikli, işbilən, işdən başı çıxan; 2) yaxşı bilən, bilici; ekspert, mütəxəssis (*hansı iş üzrəsə* في)

- مَخْبَرَةٌ c. ات - 1) yazışma, yazılı əlaqə; 2) danışıqlar; تلفونية ~ telefon danışıqları; المخابرات kəşfiyyat; قلم المخابرات məlumat bürosu; کاشفييات bürosu; 3) yarıdarlıq

- مَخْبَرٌ¹ c. مَخَابِرُ laboratoriya

- مَخْبِرٌ² təcrübə və ya informasiya əsasında (*kimisə/nəyisə*) bilmə

- مَخْبِرٌ 1) xəbərverən, məlumatverən; 2) müxbir; 3) xəfiyyə

- مَخْبِرِيٌّ laboratoriya -i/-1

- مَخْتَبِرٌ 1) təcrübə aparın; 2) təcrübədən keçirən; sınaqçı

- مَخْتَبِرٌ c. ات - laboratoriya (*təcrübə, sınaq laboratoriyası*); ~ للفيزياء النووية ~ nüvə fizikası laboratoriyası

- مَخْتَبِرِيٌّ laboratoriya -i/-1

I خَبَّرَ (i) خَبْرٌ çörək bişirmək; VII إخبَّرَ bişirilmək; VIII إخبَّرَ = I

- خَبْرٌ çörəkçi, çörəkbişirən

- خَبْرَةٌ çörəkbişirmə, çörəkçilik

- خَبْرٌ çörək; القوم ~ qara çörək; التتور ~ təndir çörəyi; من الذرة ~ unundan çörək; من القمح ~ buğda unundan çörək; الغراب ~ göbələk (*zəhərli*); اليومى ~ gündəlik ruzi; dolanacaq; وحده يحيا ~ insanı yaşadan təkə çörək deyil

- خَبْرَةٌ çörək bişirimi, bir dəfəyə bişirilən çörəklərin sayı

- خَبْرَةٌ c. ات - kömbə

- خَبْرٌ 1. bişirilmiş; 2. bişirim

- خَبْرَةٌ, خَبْرٌ bot. əməköməci (*balbay*)

- مَخْبِرَةٌ c. مَخَابِرُ çörəcxana

I خَبَّصَ (i) خَبْصٌ 1) qatmaq, qarışdırmaq (*nəyi nə ilə* -); 2) yalan danışmaq; xəbər-

çilik etmək, söz gəzdirmək (*kim barəsində* على); qedi-qodu ilə məşğul olmaq, qeybət etmək (*kim barəsində* على); 3) aralarını vurmaq, dalaşdırmaq (*kiminlə kimin* بين (وبين)); II خَبَّصَ qarışdırmaq; dolaşdırmaq; VII إخبَّصَ qatışdırılmaq, dolaşdırılmaq; dolaşmaq salınmaq

- خَبَّصَ 1. hər şeyi qatıb-qatışdırın; 2. 1) dedi-qoduçu, sözgəzdirən, aravuran

- الخبب ~ الادبي qarışdırmaq; qarışmaq; qatma-qarış ədəbi əsər; بلاش خبب bəsdir, özündən qondardın!; bəsdir, uydurdun!

- خَبْبٌ c. أخْبَصَةٌ xabis (*xurma, qaymaq və kraxmaldan hazırlanan şirin sıyıq*); marmelad

- خَبْبٌ bir pay xabis (خبب)

- مَخْبُوصٌ 1. 1) qatma-qarış; qatılıb-qarışdırılmış; 2) dolaşmaq; 2. qarışmaq

I خَبَطَ (i) خَبَطٌ 1) vurmaq, döyücləmək; tapdalamaq (*ayaqla*); الباب ~ qapını döymək; ... رأسه في الحائط على ~ nəyə görə başını divara vurmaq; 2) çırpmaq (*xalça*); خَبَطٌ ~ fikirləşmədən iş görmək; kor-koranə hərəkət etmək; في الظلام ~ bir işin həlli yolunu tapmaqda çətinlik çəkmək; II خَبَطَ çox vurmaq, bərk döyücləmək, var gücü ilə çırmaq; V تخَبَطَ 1) əl ilə yoxlaya-yoxlaya getmək, kor kimi getmək; في قوله ~ məcaz. hətərən-pətərən danışmaq, nə dediyini bilməmək; 2) çapalamaq, çırpınmaq, əlləşmək (*nə içində* في) yoxsulluq və məhrumiyyət içində yaşamaq; في دوامة ~ heyrət və təşviş içərisində olmaq; VIII إخبَّط = V

- خَبَطٌ vurma, döymə, zərbə endirmə; خَبَطٌ düşünmədən, bəxtə-bəxt, necə gəldi, qarasına

- ~ ب- ~ خَبَلٌ c. خَبَلَاتٌ zərbə; taqqıltı; ~ ب- ~
məsəl. gözə göz, dişə diş
 - مَخْبَاطٌ c. مَخَابِيطٌ oxlov (*yuyarkən paltarı çırpmaq üçün*)
 - مَخْبَاطٌ = مَخَابِيطٌ c. مَخْبَاطٌ
 I خَبَلٌ (i) خَبَلٌ 1) pərt etmək, utandırmaq; 2) çətin vəziyyətə salmaq; mane olmaq (*hərəkətə*); 3) ağılı başından almaq, dəli-divanə etmək; خَبَلٌ (ə) خَبَلٌ ağılı başından çıxmaq, dəli-divanə olmaq; II خَبَلٌ 1) pərt etmək; çətin vəziyyətə salmaq; 2) ağılı başından almaq; V خَبَلٌ ovqatı təlx olmaq, qanı qaralmaq, kefi pozulmaq; VIII إِبْتَلٌ çaşmaq (*ağıl*)
 - أَخْبَلٌ q. خَبَلٌ c. خَبَلٌ ağılı itirmiş, ağılı başından çıxmış, dəli
 - إِبْتَلٌ ağılı itirmə, ağılı başından çıxma, dəlilik
 - خَبَلٌ 1) çaşqınlıq; nizamsızlıq; 2) ağılı itirmə, dəlilik
 - خَبَلٌ pozulma, pozğunluq; çaşqınlıq
 - خَبَلٌ 1) pozulma, pozğunluq; çaşqınlıq;
 2) dəlilik; 3) ağılsızlıq
 - خَبَلٌ ağılı itirmiş, dəli
 - خَبَلٌ = خَبَلَةٌ
 - مَخْبَلٌ 1) çaşıb qalmış; ovqatı pozulmuş; pərt olmuş; 2) ağılı itirmiş
 - مَخْبُولٌ ağılı itirmiş, ağılı başından çıxmış, dəli
 - مَخْبُولٌ ağılı itirmiş; العقل ~ ağılı başında olmayan
 I (u) خَبَاٌ (خَبُو) sönmək, keçmək; اوار ~
 الحرب müharibə qurtardı
 - خَابٌ q. خَابِيَةٌ sönük, ölgün; نظرة خابية sönük baxış
 خَبْرِيٌّ kürü (*balğın*); احمر ~ qırmızı kürü; keta kürüsü

- I خَتَرَ (i) خَتَرَ vəfasız çıxmaq, etibarsız çıxmaq (*kiməsə*); aldatmaq (*kimisə*); xəyanət etmək
 - خَاتَرَ vəfasız, etibarsız, namərd
 - خَتَارٌ satqın, xain
 - خَتَرَ satqınlıq, xəyanət, aldatma
 خَتِيعَةٌ c. خَتَائِعٌ oymaq
 I خَتَلٌ (i, u) خَتَلٌ aldatmaq, biclik etmək, kələk gəlmək; III خَاتَلٌ aldatmaq; VIII إِخْتَلَلٌ aldatmaq; سِرًّا ~ sirri öyrənməyə çalışmaq
 - خَاتَلٌ adamaldadan, yalançı
 - مُخَاتَلٌ 1) aldadan; 2) aldadıcı
 - مُخَاتَلَةٌ aldatma, yalan, kələk
 I خَتَمٌ (i) خَتَمٌ, خَتَامٌ 1) möhür vurmaq (*nəyə* علی); möhürləmək (*nə ilə* ب-); بختمه ~ öz möhürü ilə möhürləmək; 2) bağlamaq (*nəyə* علی yaxud təs. hal nə ilə ب-); علی الخطاب ~ yaxud məktubu möhürləmək; 3) qurtarmaq, bitirmək, xətm etmək; القرآن ~ Quranı xətm etmək; 4) sağalmaq, bitişmək (*yara haqqında*); V تَخْتَمٌ üzük taxmaq; VII إِنْخَتَمٌ möhürlənmək; VIII إِخْتَمٌ 1) bağlamaq, qurtarmaq, tamamlamaq, bitirmək; 2) xitam verilmək
 - إِنْخَتَمٌ nəticə, son, xitam
 - خَاتَمٌ c. خَوَاتِمٌ 1) üzük (*qaşlı*); möhürlü üzük; 2) nəticə, son
 - خَوَاتِمٌ 1) möhür; möhürlü üzük; 2) üzük; الزواج ~ nişan üzüyü; ~ الملك سليمان ~ Şah Süleymanın üzüyü; 3) anat. gödəni; Peyğəmbərlərin möhürü, (الانبياء) Məhəmməd peyğəmbər; العذرة ~ bakirəlik pərdəsi
 - خَوَاتِمٌ c. خَاتَمَةٌ yekun, son, epiloq; nitqin sonu; ~ المطاف son nəticə; الامور بخواتمها *məsəl.* cücəni payızda sanarlar (*hərflər işlər son nəticələri ilə qiymətləndirilər*)

- möhürdüzəldən
- خَتَامٌ 1) son, xitam, yekun, nəticə; sonda;
- 2) *mus.* final
- خَتَامَةٌ möhür üçün rəngli yastıqça
- خَتَامِيٌّ son, axır; ~ حساب illik hesabat;
- جَلْسَةٌ ~ جَلْسَةٌ yekun iclası
- خَتْمٌ 1) möhürləmə; بالرصاص ~ plombla möhürləmə, plomblama; ~ شمع surğuc;
- 2) *c.* أَخْتَامٌ ştam; möhür; damğa; iz, nəqşə;
- البريد ~ التاريخ ~ tarixi göstərən damğa; 3) *həmç.* البريد ~ poçt markası
- خَتْمَةٌ *c.* خَتَمَاتٌ Qurani oxuyub xətm etmə, başa çıxma
- خَوَاتِمٌ *c.* ölü üçün Quran oxuma
- خَوَاتِيمٌ *c.* son, yekun, nəticə; القرن ~ في
- الخامس beşinci əsrin axırlarında
- مُحَمَّدٌ son, axır, yekun, nəticə
- مُحَمَّدٌ 1) barmağı üzüklü; 2) ayağı halqalı (*at*)
- مُحَمَّدٌ 1) möhürlü; 2) möhürlənmiş; möhür vurulmuş
- I خَتْنٌ (خَتْنٌ) ¹ (i) kəsmək, sünnət etmək;
- خَتْنٌ ² (i) خَوْنَةٌ qohum olmaq; VIII إِخْتِنٌ kəsilmək, sünnət edilmək
- خَاتُونٌ *bax:* *əlifba sırası ilə*
- خَاتَانٌ kəsmə, sünnət etmə
- خَاتَانَةٌ 1) kəsmə, sünnət etmə; 2) sünnətçilik, dəlləkçilik
- خَاتَانٌ = خَتْنٌ
- خَاتَانٌ *c.* أَخْتَانٌ *(arvadın atası)*; kürekən; yeznə
- خَاتُونٌ quda (*gəlinin və ya kürəkənin atası*)
- خَاتُونَةٌ qohumluq (*övladların evlənməsi ilə*)
- خَاتِينٌ kəsilmiş, sünnət edilmiş
- خَاتِنَةٌ 1) qayınana (*arvadın anası*); 2) gəlin
- مُحَمَّدٌ kəsilmiş, sünnət edilmiş

خَتْنٌ torf

- مَخَاتٌ *c.* مَخَاتٌ torfluq, torf batlağı

I خَتْرٌ (ə) خَتْرٌ qatılmaq; qəlizləşmək; laxtalanmaq; qıvcırmaq, turşumaq; II خَتْرٌ qatılmaq; qəlizləşdirmək; çürütmək; mayalamaq; IV أَخْتَرٌ = II; V تَخْتَرٌ qatılmaq, laxtalanmaq, qıvcırmaq; çürümək

- تَخْتَرٌ qatılmaq; qıvcırmaq, çürümək; ~ الدم ~

تِيبٌ *tibb.* tromboz

- تَخْتِيرٌ qatılmaq; çürütmə

- خَاتِرٌ 1) qatılmış; qıvcırılmış; çürümüş;

~ لين qatıq; 2) laxtalanmış (*qan*)

- خَائِرَةٌ laxta (*qan*), tromb

- خَائِرٌ 1) qalıq; çöküntü, xilt; 2) *tibb.* tromboz

- خَائِرَةٌ qalıq, çöküntü, xilt; الجبن ~ zərđab

- خَيْرَةٌ *c.* خَيْرٌ laxta; دمويّة ~ tromb

- خَائِرٌ = مُخْتَرَةٌ

I خَجَلٌ (ə) خَجَلٌ utanmaq, xəcalət çəkmək

(*kimdən/nədən* من); pərt olmaq, karıxmaq;

qızarmaq (*utandığından*); utancaq olmaq;

خَجَلٌ ~ o özündən xəcalət çəkdi; II خَجَلٌ

utandırmaq; pərt etmək, karıxdırmaq;

IV أُجَجَلٌ = I; VI تَخَجَلٌ utanmaq, pərt olmaq,

utandığından qızarmaq

- خَجَلٌ xəcalət, həya, abır, ar; utancaqlıq,

cəsarətsizlik; بدون احساس بالـ utanmadan,

xəcalət çəkmədən; وَالْحَجَلُ يَخُودُ

biabırçılıq!, nə böyük xəcalət!

- خَجَلٌ utancaq, cəsarətsiz

- خَجَلٌ = خَجَلَانٌ

- خَجَلَةٌ həya, abır, ar, xəcalət

- خَجُولٌ *q., k.* utancaq, həyalı, abırlı; cəsarətsiz

- مُخَجَلٌ utandırıcı, ayıb, rüsvayçı, biabırçı;

الاعضاء الـ cinsiyyət orqanları, ayıb yerlər

- *مَخْجُولٌ* utandırılmış, rüsvay edilmiş, pərt edilmiş

I خَدَّ (ə/u) خَدَّ 1) şırım açmaq; 2) şumlamaq; II خَدَّدَ 1) zol-zol etmək, şırımlamaq; 2) qırış-qırış etmək; V تَخَدَّدَ 1) şırımlanmaq; 2) qırışmaq, qırış-qırış olmaq, qırışlarla örtülmək

- أَخْدُوْدٌ c. أَخْدِيْدٌ 1) qanov, xəndək; çuxur, çala, oyuq; 2) şırım

- صَعْرٌ صَعَرَ خَدَّهُ يَصَعُرُ خَدَّهُ c. خَدَّ 1

- خَدَّ 2 خَدَّ شَرِيْمٌ

- خَدَّ 2 خَدَّ = خَدَّ c. خَدَّةٌ

- كَيْسٌ مَخَدَّةٌ c. مَخَادٌ, مَخَادَاتٌ yastıq, balıq; كَيْسٌ مَخَدَّةٌ

- مَخَدَّةٌ (بَيْتِ) الـ

خَدَّجٌ vaxtından qabaq doğuş, uşağı düşmə

- خَدَّجٌ خَدَّجٌ دُشُوكٌ, خَدَّجٌ خَدَّجٌ düşük, salınmış uşaq

- خَدَّجَةٌ xüs. ad q. Xədicə

I خَدَرَ (u) خَدَرَ (ə) خَدَرَ (ə) bağlı saxlamaq, yad nəzərlərdən saxlamaq (*qızı*); خَدَرَ (ə) keyimək; yatmaq (*ayaq*), şişmək (*göz*); hiss etməmək (*ağrı*); kütləşmək, keyləşmək (*ağrı*); II خَدَرَ 1) məst etmək, bihuş etmək; keyitmək; anesteziya etmək; yatırtmaq (*narkozla*), xloroformla yuxulatmaq; ~ه بالوعود ~ kiminsə sayıqlığını zəiflətmək; 2) bağlı, dörd divar arasında saxlamaq (*qızı*); IV أَخْدَرَ = I; V تَخَدَّرَ 1) keyimək, keyləşmək (*bədən üzvləri haqqında*); narkoza məruz qalmaq; 2) bağlı, dörd divar arasında saxlanılmaq

- تَخَدِيرٌ anesteziya; yuxulatma (*narkozla*); keyitmə; مَحَلِّيٌّ ~ ümumi anesteziya; يَخْدُودٌ ~ yerli anesteziya

- يَخْدُودٌ ~ موضعي ~ يَخْدُودٌ ~ موضعي ~ يَخْدُودٌ ~ موضعي

- خَدَّرٌ gizlənən; gizli; ~الـ şir

- خَدَّرٌ keylik, keyləşmə; donub qalma, quruyub qalma

1) أَخْدَارٌ, خُدُورٌ c. خَدَّرٌ - pərdə, portyer; 2) qadınlar üçün otaq

- خَدَّرٌ 1) keyimə, keyləşmə, qeyri-həssaslıq; vicvicə, ürpəriş; الرجل ~ ayağın keyiməsi; 2) anesteziya

- خَدَّرٌ keyimiş, keyləşmiş, şişmiş (*göz*); yatmış (*ayaq*); həssaslığını itirmiş (*bədən üzvü*)

- خَدَّرَةٌ keyimə, keyləşmə, qeyri-həssaslıq; anesteziya

- مَخْدَرٌ uyumuş, keyləşmiş; məst edilmiş

- مَخْدَرٌ 1. keyləşdirici; uyuşdurucu; huşsuzlaşdırıcı; 2. narkotik

- مَخْدَرَاتٌ c. anesteziya vasitələri, uyuşdurucular; narkotik maddələr; ~ دخن ناركوتيكلەر çəkmək, nəşə çəkmək; ~ تجار ناركوتيك maddə alverçiləri

- مَخْدَرَةٌ c. ات - bağlı, dörd divar arasında saxlanılan qadın

I خَدَّشَ (i) خَدَّشَ 1) cırmaqqlamaq; sıyırtmaq; sürtüb yaralamaq; 2) toxunmaq, təhqir etmək (*şərəfi*) ~ شرفه ~ şərəfinə toxunmaq; ~ الدوق ~ nəzakətsiz hərəkət etmək; ~ سمعته ~ adını batırmaq; ~ اذنه ~ qulağına ağır gəlmək; II خَدَّشَ cırmaq-cırmaq etmək

- خَدَّشٌ c. خُدُوشٌ sıyrıntı, cırmaq yeri

- خَدَّشَةٌ c. خَدَّشَاتٌ sıyrıntı

I خَدَّعَ (ə) خَدَّعَ aldatmaq; III خَدَّعَ aldatmağa çalışmaq; VI تَخَدَّعَ 1) bir-birini aldatmaq; 2) özünü aldadılmış göstərmək; VII اِنْدَخَّعَ aldadılmaq; aldanmaq

- اَخْدَعُ c. اَخْدَعُ boyun damarı; اَخْدَعَانٌ tasn. boyun damarları (*iki tərəfdən*); اَخْدَعِيه burununu ovmək; köpünü almaq

- اَخْدُوْعَةٌ c. اَخْدُوْعِيه yalan, aldatma, kələk; hoq-qabazlıq

- خَدَّاعٌ 1. 1) aldanan, yalanla dolu; 2) aldadıcı; 2. yalançı, hoqqabaz, hiyləgər, bic, cüvəllaği

- خَدَّاعٌ yalan, hiylə, kələk; البصر ~ göz aldanması; الحواس ~ hisslərin aldanması, illüziya

- خَدَّاعٌ aldadıcı, yalançı, xəyali, illüzor

- خَدَعٌ c. خَدَعٌ aldatma; aldanma;

yalan, kələk, biclik; بَصْرِيَّةٌ ~ göz aldanması

- خَدَعَةٌ böyük adamaldadan

- خَدِيعَةٌ c. خَدَائِعٌ aldatma, biclik, hiyləgərlik

- خَدِيعٌ aldadıcı; ilğım, xəyal

- خَدِيعٌ adamaldadan, yalançı

- مَخْدَعٌ c. مَخْدَعٌ evin içində ev

- مَخْدُوعٌ aldadılmış

I خَدَلَ (ə) خَدَلَ 1) keyləşmiş, keyimiş, qeyri-

həssas olmaq; 2) yorğun olmaq

- خَدْلَانٌ 1) hissiyatsız; 2) yorğun

I خَدَمَ (i) خَدَمَةٌ 1) xidmət etmək, işləmək,

xidmətdə olmaq; 2) xidmət göstərmək;

الارض ~ torpağı (əkinə) hazırlamaq, bellə-

mək (səpin üçün); II خَدَمَ iş vermək; xid-

mətə qəbul etmək; X اِسْتَخْدَمَ 1) işə qəbul

etmək, xidmətə götürmək; 2) istifadə etmək,

işlətmək, tətbiq etmək

- اِسْتَخْدَمَ 1) işə götürmə, xidmətə qəbul

etmə; اِسْتَخْدَمَ işə, xidmətə qəbul edilmək

barədə ərizə; 2) istifadə etmə, işlətmə, tət-

biq etmə; 3) iş, xidmət

- اِسْتَخْدَمَ iş vermə, xidmətə götürmə; مكاتب

~ muzdlı işə qəbul üzrə vasitəçilik büroları

- خَادِمٌ 1. xidmətçi, qulluqçu;

2. xadim, xidmətçi, nökər; خَدَمَ ev qul-

luqçuları; ~ كم المطيع ~ həqir bəndəniz (mək-

tublarda)

- خَادِمَةٌ c. اِتَّ - xadimə, xidmətçi qadın

- خَادِمِيَّةٌ xidmətdə olma, xidmətçilik, qul-

luqçuluq

- خَادِمٌ xadim, qulluqçu, nökər; qulluq-

göstərən

- خَادِمَةٌ c. اِتَّ - xidmətçi qadın

- خَدَمَةٌ topl. xidmətçilər, qulluqçular,

nökərlər

- خَدَمَةٌ c. خَدَمٌ, خَدِمَاتٌ 1) xidmət; الحكومة ~

dövlət xidməti; الجبائية ~ hərbi mükəl-

ləfiyyə; العسكرية ~ hərbi xidmət; ادى ~

العسكرية hərbi xidməti yerinə yetirmək; ~

وضعه (العسكرية) həqiqi (hərbi) xidmət; وضعه

وضع مصنعاً موضع xidmətinə vermək; في ~

zavodu işə salmaq; 2) xidmət göstər-

mə; 3) iş; vəzifə; 4) qulluq; في ~! buyu-

run!; qulluğunuzda hazırım! هو في ~ك! o

sənin qulluğunda hazırdır!; ادى خدمة! xidmət

göstərmək (kimə —); الارض ~ torpağı (əkinə)

hazırlama, belləmə

- مَخْدُومٌ işverən, işəgötürən; muzdlı işə qəbul

üzrə vasitəçi

- مَخْدُومٌ ağa, sahib; işverən, işəgötürən

- مَخْدُومَةٌ xanım, sahibə

- مَخْدُومِيَّةٌ sahib məqamı

- مَسْتَخْدَمٌ 1. 1) istifadə olunmuş; 2) xid-

mətə götürülmüş; 2. xidmətçi, qulluqçu

(خَدِنَ) III خَدَانَ dostluq etmək (kiminləsə)

- خَدَانٌ c. خَدَانٌ dost, tanış

- خَدَانٌ = خَدَانٌ

- خَدَانٌ tar. xədiv (Osmanlı imperiyası döv-

ründə Misir hökmdarı)

- خَدَانِيَّةٌ = خَدَانِيَّةٌ c. خَدَانِيَّةٌ, خَدَانِيَّةٌ

- خَدَانِيَّةٌ xədiv -i/-ı

- خَدَانِيَّةٌ tar. xədivlik

I خَدَى (ə) خَدَى tabe olmaq (kimə —);

X اِسْتَخْدَأَ = I

خَدَارِيفٌ c. خَدَارِيفٌ firfıra, firlangıç

- خَدَارِيفِيَّةٌ firfiravari, kürəvi, yumru

I خَذَفَ (ə) خَذَفَ atmaq, tullamaq (*nəyi* —)
 - مَخَذَفَةٌ c. مَخَذَفَةٌ sapand
 I خَذَلَ (u) خَذَلَ, خَذَلَانٌ 1) köməksiz, dəstək-
 siz qoymaq; başlı-başına buraxmaq; 2) işlə-
 məmək (*bədən üzvləri haqqında*); سَتَهُ قَوَاهِ
 qüvvəsi tükənmişdir; 3) məch. məğlubiy-
 yətə uğramaq; uğursuzluğa düşər olmaq;
 dəstək almamaq (*məs., hökumət haqqın-
 da*); II خَذَلَ 1) çəşdırmaq; 2) həvəsdən sal-
 maq (*nəyisə etməyə*); 3) dəstəkdən məh-
 rum etmək (*məs., hökuməti*); 4) canını üz-
 mək, əldən salmaq; III خَذَلَ köməksiz qoymaq;
 başlı-başına qoymaq; VI تَخَذَلَ 1) atmaq,
 buraxmaq (*nəyi* عن); 2) tərk etmək (*qüvvə
 haqqında*); işləməmək (*bədən üzvləri haq-
 qında*); 3) zəifləmək, gücünü itirmək; 4) cəsa-
 rətsizlik göstərmək; acizliyini boynuna
 almaq, çəkilmək; VII اِنْخَذَلَ uğursuzluğa
 düşər olmaq, məğlub olmaq; dəstək alma-
 maq (*məs., hökumət haqqında*); 2) özünü zəif,
 köməksiz hiss etmək; acizliyini boynuna
 almaq; çəkilmək
 - اِنْخَذَلَ uğursuzluq, məğlubiyət
 - تَخَذَلَ 1) zəiflik, gücsüzlük, köməksiz-
 lik; gücdən düşmə; cəsarətsizlik, ürəksizlik
 - خَذَلَانٌ 1) köməksiz, dəstəksiz qoyma;
 2) uğursuzluq, məğlubiyət; ~ أُصِيبُ məğlub
 olmaq, uğursuzluğa düşər olmaq (*nəda* فِي)
 - مَتَخَذَلَ gücdən düşmüş, zəifləmiş; 2) cəsa-
 rətsiz, ürəksiz, təslimçi
 - مَخَذُولٌ köməksiz, dəstəksiz qalmış
 (خَدُو) اِسْتَخَذَى alçalmaq; boyun əymək,
 itaət göstərmək; təslim olmaq, tabe olmaq
 (kimə —)
 - اِسْتَحْذَاءٌ özünü alçaltma, boyun əymə, tabe
 olma, itaət göstərmə

- مَسْتَحْذٍ q. مُسْتَحْذٍ alçaldıcı; اِسْتَحْذَى itaətkar-
 casına; acizənə
 I خَرَّ (ə/i) خَرَّ 1) quruldamaq, qur-
 qur etmək; 2) xoruldamaq; خَرَّ 2 (ə/u) خَرَّ ,
 خَرُّ 1) üzüqoylu düşmək, diz çökmək;
 خَرُّوا صَرَعَى فِي الْجِهَادِ həlak olmaq; خَرَّ بَيْنَ قَدَمَيْهِ
 onlar döyüşdə həlak oldular; خَرَّ بَيْنَ قَدَمَيْهِ
 kiminsə ayaqlarına düşmək; 2) dammaq;
 axıtmaq
 - خَرَّارَةٌ c. اِتَّ - 1) drenaj borusu; 2) zibil
 quyusu; 3) fırfıra
 - خَرِيرٌ 1) quruldama, qur-qur etmə;
 2) xorultu
 I خَرَّى (ə) خَرَّى, خَرَّوْءٌ qarnını boşaltmaq,
 nəcis ifraz etmək
 - خَرَّاءٌ, خَرَّءٌ ifrazat, nəcis
 - مَخْرَأَةٌ c. مَخْرَأَةٌ ayaqyolu
 I خَرَبَ (i) خَرَبَ xarab etmək, xaraba
 qoymaq, sökmək, korlamaq, yıxmaq, dağıt-
 maq; خَرَبَ (ə) خَرَابٌ xarab olmaq, xaraba-
 lığa çevrilmək, sökülmək, dağılmaq, korlan-
 maq; خَرَبْتُ ~ evim yıxıldı!; II خَرَبَ 1) xaraba
 qoymaq, dağıtmaq, viran qoymaq, 2) təx-
 ribatçılıq etmək, ziyan vurmaq; IV اُخْرِبَ
 xaraba qoymaq, viran qoymaq, xarabaya
 çevirmək; V اُخْرِبَ dağılmaq, xarabalığa çev-
 rilmək, viran qoyulmaq
 - اُخْرِبُ çuxur, çala, oyuq; özək
 - اُخْرِبُ 1) xaraba qoyma, dağıtma, viran
 etmə; الأثار القديمة ~ vandalizm, vəhşilik, bar-
 barlıq; 2) korlama, ziyançılıq, təxribatçılıq
 - اُخْرِبُ a-təxribatçılıq -i/-ı; الحركات الـمـحـمـية
 təxribatçılıq fəaliyyəti
 - اُخْرِبُ xaraba qoyan, dağıdan; dağıdıcı,
 pozucu
 - اُخْرِبُ c. اُخْرِبُ 1) xaraba qoyma, viran etmə;
 2) ölüm; 3) xarabalıqlar

- خَرَابَةٌ c. ات - xarabalıqlar, xarabazarlıq, viranəlik
 - خَرَابَةٌ xaraba qoyma, viran qoyma, dağıtma
 - خَرِبٌ 1) dağıdılmış, xaraba qoyulmuş, viran qoyulmuş; 2) xarab olmuş, sıradan çıxmış, korlanmış; الذمّة ~ vicdansız
 - خَرِبٌ c. خُرُوبٌ 1) göz, deşik (*inyədə*); 2) diz qapağı
 - خَرِبَانٌ 1) xaraba qoyulmuş, viran qoyulmuş, dağıdılmış; 2) xarab olmuş, korlanmış, sıradan çıxmış
 - خَرَابَةٌ = خَرَابَةٌ c. خَرِبَةٌ
 - خَرِبٌ = خَرِبٌ c. خَرِبَةٌ
 - خَرَابَةٌ = خَرَابَةٌ c. خَرِبَةٌ
 - خَرُوبٌ xərrub (*qınlı bitkilər fəsiləsindən olan ağac və onun meyvəsi*)
 - خَرُوبَةٌ c. ات - 1) xərrub; 2) xərrubə (*1/16 qədəhə - قدها və ya 0,129 l. bərabər tutum ölçüsü*)
 - مُخْرِبٌ 1) xarabaqoyucu, dağıdıcı; 2) xaraba qoyan, viran edən
 - مُخْرِبٌ dağıdan, dağıdıcı, viranedici; təxribatçı
 خَرَبَشٌ korlamaq; eybəcərləşdirmək, tanımaz hala salmaq; 2) cırmaqlamaq, cızmaq; cızma-qara, səliqəsiz yazmaq
 - خَرَابِيشٌ c. 1) cırmaqlar, cırmaq yerləri, sıyrıntılar; 2) caynaqlar, dırnaqlar; 3) cızmaqaralar, qara-qura yazılar
 - خَرَبِيشَةٌ 1) korlama, xarablama; 2) cızmaqara, səliqəsiz yazı
 خَرَبِيشٌ qatmaq, dolaşdırmaq, dolaşiq salmaq, qatıb qarışdırmaq
 - خَرَبِيشَةٌ qatıb qarışdırma, dolaşdırma
 خَرَبِيشٌ korlamaq; 2) pozmaq (*qayda-qanunu*), nizamsız hala salmaq; تَخْرِبُ korlamaq, nasaz olmaq, sıradan çıxmaq

- خَرَبَةٌ korlanma, xarab olma; nasazlıq, xarablıq, pozuqluq
 خَرَبٌ korlamaq, xarab etmək; 2) deşmək, dəlmək
 - خَرِبٌ bot. asırqal, çöpləmə
 - خَرِبَةٌ 1) korlama; 2) deşmə, dəlmə
 I خَرَبْتُ (u) خَرَبْتُ deşmək, dəlmək, deşik açmaq
 - خَرَبْتُ c. خَرُوتٌ, أَخْرَاتٌ deşik, dəlik; اصْبِقْ الابرة ~ *inyə gözündən də dar*
 - خَرَبْتُ c. خَرَاتٌ bacarıqlı, cəld; təcrübəli; ~ *təcrübəli bələdçi*
 خَرَبْتُ kərgədən
 I خَرَجُ (u) خَرُوجٌ 1) çıxmaq (*haradan*); *من* الوجود ~ meydana çıxmaq, işıq üzü görmək; 2) aralanmaq, uzaqlaşmaq, kənara çıxmaq (*nədən*); *عن الخط* ~ xətdən çıxmaq (*qatar haqqında*); *عن صمته* ~ susmağı pozmaq; *عن عادته* ~ yadırgamaq; *عن الموضوع* ~ mövzudan kənar çıxmaq; ... *ما* ~ *عن*... kənara çıxmamaq, məhdudlaşmaq (*nə ilə*); 3) nəticədə çıxmaq, alınmaq; 4) xaric olmaq; 5) çıxarmaq (*kimi*); 6) imtina etmək, üz döndərmək (*nədən*); 7) qalxmaq, getmək (*kimə/nəyə qarşı*); 8) pozmaq; *على القواعد* ~ qaydaları pozmaq; 9) əlindən gəlmək; *من يد عمل الحلق* üz qırmaq əlindən gəlir; *لامه* ~ lap anasına oxşayır, lap elə bil anasının burnundan düşüb; 10) distillə etmək; II خَرَجَ 1) çıxartmaq, aparmaq; 2) hazırlamaq, buraxmaq (*tələbə*); 3) məşq etdirmək; 4) nəticə çıxartmaq; 5) məşəyini müəyyən etmək (*sözün*); IV أَخْرَجَ 1) çıxarmaq; *لسانه* ~ dilini bayıra çıxarmaq; *الميت* ~ ölünü evdən çıxartmaq; 2) buraxmaq (*məs., kitab*); *ريحا* ~ yel buraxmaq; 3) tamaşaya qoymaq (*pyes, film*); 4) tələffüz

etmək; ~ الحروف من ~ səs çıxartmaq; ~ الصوت ~ مخرجها səsleri düzgün tələffüz etmək; ~ الصور ~ *foto* aydınlaşdırmaq; 5) kənarlaşdırmaq; qovmaq; ~ من الخدمة ~ işdən çıxartmaq; ~ من جدول الاعمال ~ gündəlikdən çıxartmaq; V تَخْرَجُ (1) bitirmək, qurtarmaq (*kursu, məktəbi* ~ من , في); 2) kursu bitirməklə dərəcə, ixtisas almaq; VI تَخْرَجُ öz aralarında bölüşdürmək (*mali, ümumi xərcləri*); ayrılmaq (*şəriklər haqqında*); X اِسْتَخْرَجَ almaq, çıxarmaq, hasil etmək; parçalar çıxarmaq (*yazıdan*), çıxarışlar etmək (*haradan* (من); ~ الجذور ~ *riyaz.* kök almaq; ~ المسألة ~ məsələ həll etmək; 2) distillə etmək

- اِخْرَاجُ (1) çıxartma; alma; 2) xaric, kənar etmə; 3) istisna etmə; işdən çıxartma; 4) rejissorluq, tamaşaya qoyuluş (*pyesin, filmin*); 5) yaratma, təşkil etmə

- اِسْتِخْرَاجُ (1) çıxartma, alma; ~ الجذر ~ *riyaz.* kök alma; 2) hasil etmə; 3) çıxarış, yazıdan bir parça; 4) distillə

- اِسْتِخْرَاجِيّ hasiletmə -i/-1; çıxarma -i/-1; ~ الصناعة ~ hasiletmə, çıxarma sənayesi

- تَخْرُجُ qurtarma, bitirmə (*kursu*)

- تَخْرِيْجُ (1) kənar etmə, çıxarma; 2) hazırlama, təlim keçmə; tərbiyə etmə; 3) bura-xılış (*tədris müəssisəsindən*); 4) izah etmə, şərh etmə

- خَارِجٌ 1) çıxan; 2) xarici, bayır; ~ الخارic; وضعه خارج ~ nədənsə kənar; ~ القانون kimisə qanundan kənar qoymaq; 2. 1) bayır tərəf; ~ خَارِجٌ xaric, kənar, bayırdan; ~ من ~ a) xaricdən; b) kənardan, bayırdan; ~ في ~ a) xaricdə; b) bayırda (*məhbəsdən xaricdə*); ~ الى ~ a) xaricə;

b) bayıra; ~ الى ~ bayıra, çölə qaçmaq; 2) *həmç.* القسمة ~ *riyaz.* qismət

- خَارِجِيّ (1) zahiri, bayır; 2) kənar; 3) xarici; ~ وزارة ~ xarici işlər nazirliyi; ~ وزير ~ *yaxud* وزير الشؤون ~ xarici işlər naziri; ~ السلك ~ diplomatik xidmət; ~ تلميذ ~ dərslərə müvəqqəti gələn şagird; ~ ممرضة ~ gəlib-gedən şəfqət bacısı (*xəstəxanada*)

- خَوَارِجٌ c. 2 خَارِجِيّ bidətçi, təfriqəçi; الخوارج tar. xaricilər

- خَرَاَجٌ (1) xərac, torpaq vergisi; ~ رأسي ~ adambaşına yığılan vergi, can vergisi; 2) malikanə (*kəndlər, mülklər və s.*)

- خَرَارِيْجٌ c. خَرَاَجٌ *yaxud* أَخْرَجَةٌ irin, yara, çiban; şiş

- خَرَاَجٌ ~ وِلاَءٌ ~ sudan quru çıxan; diribaş
- خَرَاَجِيّ torpaq vergisi qoyulmuş, xərac təyin edilmiş

- أَخْرَاجٌ (1) xərc, məsarif; 2) xərclik; 3) rasion, pay; düşəcək, çatacaq; qazanılmış; 4) bac, xərac, vergi; 5) işləmə, bəzək vurma (*paltara*)

- خُرْجٌ خُرْجٌ aşırma heybə; ~ حَطٌّ خُرْجٌ xurcun; aşırma heybə; ~ الامر الى ~ işi ləngitmək, süründürməyə salmaq

- خُرْجَاتٌ (1) çıxış; 2) cənazənin götürülməsi; dəfn mərasimi

- خُرُوجٌ (1) çıxış, çıxma الى الفضاء ~ الانسان ~ insanın açıq kosmosa çıxışı; ~ عن ~ عن الخط ~ itaətdən çıxma, asilik; ~ خُرُوجٌ ~ خُرُوجٌ ifrazatın (*nəcisin, sidiyin və s.*) analizi; ~ لمقاتلة العدو ~ düşmənlə döyüşə çıxma; ~ سفر ~ Çıxış (*Əhdi-Ətiqin ikinci kitabı*); 2) c. ات - *şahm.* debüt

- خُرُوجَاتٌ c. 1) bəzək, naxış; 2) bafta, güləbətlinli mallar

- خَرَّجَ kursu bitirmiş; məzun; yetişdirmə; kursu bitirməklə dərəcə, rütbə almış
 - مَخْرَجٌ məzun; yetişdirmə
 - مَخْرَجٌ c. مَخَارِجٌ 1) çıxış yeri, çıxış; وجد böhrandan çıxış yolu tapmaq; 2) anat. gödən; 3) ling. məxrəc, artikulyasiya yeri; 4) riyaz. məxrəc
 - خَرَجٌ quruluşçu; rejissor; سينمائي ~ kino-rejissor
 - مَسْتَخْرَجٌ 1. çıxarılan, hasil edilən; 2. c. اَتْ - çıxarış (سَنَادَدَانِ من); sənədin üzü; رسمي ~ doğum haqqında şəhadətnamənin təsdiqlənmiş üzü
 - مَسْتَخْرَجَاتٌ c. 1) ekstraktlar; 2) istehsalatın əlavə məhsulları (مَاس., نَفْتِن); معدنيّة ~ yer altından çıxarılan minerallar; mineral qazıntıları
 خَرَجَ xoruldamaq; xırıldamaq; 2) şırıldamaq (su haqqında)
 - خُرْجَةٌ 1) xoruldama, xorultu; xırıltı, xışıltı (مَاس., سِنَادَدًا); 2) şırıltı
 خَرَجَ xırıldamaq (xəstə haqqında)
 - خُرْجَةٌ xırıldama, xırıltı
 I خَرَدٌ (ə) bakirə olmaq; təvazökar, başaşağı olmaq
 - خُرْدَجِيٌّ c. خُرْدَجِيَّةٌ xırda alverçi; xırdavatçı, xırdavat satan
 - خُرْدَةٌ c. خُرْدَوَاتٌ 1) xırda, xırda şey, xırdaxuruş; 2) xırda mallar; c. خُرْدَاوَاتٌ خُرْدَوَاتٌ pambıq parçadan xırdavat; كان خُرْدَوَاتٌ خُرْدَاوَاتٌ dükanı; 3) istifadə müddəti çıxmış şeylər (مُؤَاسِسَاتَلَر, خَستَخانالار تەرەfindən satılan mallar); ~ بيعت الباخرة لأنها ~ gəmi istifadə müddəti çıxmış bir şey kimi satıldı; ~ الحديد dəmir qırıntısı
 - خُرْدٌ 1. təvazökar (qadın, qız); 2. bakirə qız

- خَرِيدٌ qız, bakirə qız
 - خَرِيدَةٌ c. خَرَائِدٌ 1) bakirə qız; 2) deşilməmiş mirvari
 خَرِيقٌ topl. qırma, seçmə
 - خَرِيقَةٌ c. اَتْ - qırma dənəsi, seçmə dənəsi
 خَرْدَلٌ 1) bot. xardal; 2) xardal toxumu; حَبَّةٌ ~ xardal dənisi (toxumu); غاز الخردال qazı, iprit; ~ لَزَقَةٌ xardal yaxması; لا يعدل ~ هذا الامر حبة الخردال bu iş bir qəpiyə dəyməz, bu işin zərrə qədər əhəmiyyəti yoxdur
 - خَرْدَلَةٌ c. اَتْ - xardal dənisi (toxumu); لا تسقط ~ من يده o çox simicdir, əli bərkdir
 - خَرْدَلِيَّةٌ c. اَتْ - xardal qabı
 I خَرَزٌ (i, u) deşmək, dəlmək (burğu ilə)
 - خَرَزٌ topl. muncuq; dənələr (تەسبەhin); daşlar (boyunbağının); زجاج ~ şüşə muncuq
 - خَرَزَةٌ c. اَتْ - muncuq dənəsi; dənə (تەسبەhin); daş (boyunbağının); البئر ~ quyu çatısı; الرقبة ~ xirdək, hülqum; الظهر ~ fəqərə
 - مَخْرَازٌ c. مَخْرَازٌ biz; deşikəçan (alət)
 - مَخْرَازٌ = مَخْرَازٌ c. مَخْرَازٌ
 I خَرَسٌ (ə) lal olmaq; dili tutulmaq; عن ايضاح المسألة ~ məsələnin üstündən sükutla keçmək; 2) susmaq, səsini kəsmək, sakit olmaq; اِخْرَسَ sus!; IV اُخْرَسَ 1) lal etmək; səsini almaq; 2) susdurmaq, səsini kəsmək; ~ لسانه ~ kimisə susdurmaq, susmağa məcbur etmək; ~ بهذا الجواب cavabı ilə kimisə susdurmaq; VI تَخْرَسَ özünü lal, dili-ağzı olmayan göstərmək
 - خُرْسٌ c. خُرْسَاءٌ q. اُخْرَسٌ lal, dinməz, danışmaz, dilsiz-ağızsız
 - خَرَسٌ 1) lallıq; 2) susma; tibb. afaziya, danışma qabiliyyətini itirmə
 - خَرَسٌ əkib-becərmək üçün yararsız torpaq

- أَخْرَسُ = خَرْسَى q. خَرْسَانُ -
 - خَرْسَانُ beton
 - خَرْسَانَةٌ 1) beton; المسلحة ~ dəmir-beton, armaturla möhkəmləndirilmiş beton; 2) kirəmit
 - خَرْسَانِيَّ beton (sif.); عمدة ~ beton dayaq
 I خَرْشُ (i) خَرْشُ cırmaqlamaq; cızmaq, sıyımaq
 خَرْشَنَةٌ su qaranquşu
 خَرْشُوفٌ topl. bot. ənginar
 - خَرْشُوفَةٌ c. ات - ənginar
 خَرْشُومٌ 1) zirvə; hündür dağ; 2) burun
 I خَرْصٌ (u, i) fal açmaq, fala baxmaq; ehtimal etmək, güman etmək; 2) yalan demək, yalan danışmaq; V تَخْرَصُ özündən uydurmaq, qondarmaq; fərz, ehtimal etmək; 2) böhtan, şər atmaq, iftira etmək (kimə على); yalan demək; VIII إِيخْرَصُ böhtan, şər atmaq, iftira etmək (kimə على)
 - خَرْصٌ 1) uydurma, qondarma; 2) böhtan, şər, iftira
 - خَرْصٌ yalançı; iftiraçı, böhtançı
 - خَرْصٌ c. خَرْصَانٌ sığa; üzük
 خَرْصِينٌ = خَرْصِينٌ
 I خَرْطٌ (u) 1) yonmaq (xarrat haqqında); 2) doğramaq, kəsmək; 3) yalan demək, yalan danışmaq; basıb-kəsmək; lovğalanmaq, öyünmək; 4) dəmləmək (çay); 5) yarpaqları sıyıdırıb qoparmaq (ağacdan); ~ الشجرة ağacdan yarpaq dərmək; II خَرْطٌ 1) kəsb doğramaq, xırda-xırda doğramaq, ovub tökmək; 2) təmizləmək (mədəni dərmanla); V تَخْرَطُ təmizlənmək (mədə haqqında); VII إِيخْرَطُ 1) yonulmaq; 2) xırda-xırda doğranılmaq; 3) daxil olmaq, girmək (hara في); qarışmaq, başını soxmaq (nəyə في); ~ في ...-da/-də xidmətə girmək; ... في سلك ...

~ في سلك nazirlikdə xidmətə girmək; ~ في سلك القضاء məhkəmə sistemində işə düzəlmək; ~ o onların birliyinə daxil oldu; VIII إِيخْرَطُ qından çıxarmaq (qulncı); X إِيخْرَطُ: ~ في البكاء hönkürməyə başlamaq
 - خَرْطَةٌ c. خَوَارِطٌ, خَوَارِطٌ xəritə (coğrafi)
 - خَرْطٌ 1) xarrat; 2) lovğa, gopçu, özünü öyən
 - خَرْطَةٌ c. ات - biçəq (ufalamaq, ovub tökmək üçün)
 - خَرْطَةٌ yonqar, sıvantağzı, taxta kəpəyi
 - خَرْطَةٌ xarratlıq
 - خَرْطٌ 1) yonma; xarrat işi; 2) yarpaqları dərmə, üzmə; ~ الشجرة ağacdan yarpaqları qopartma; 3) yalan, gop; ~ ذلك ~ القتاد bu çox çətin işdir
 - خَرْطٌ c. خَرْطَةٌ tikə, parça, dilim, fal
 - خَرْطَةٌ c. خَرْطَةٌ 1) xəritə (coğrafi); ~ الارصاد ~ علم رسم الخرائط meteoroloji xəritə; kartoqrafiya, xəritəçəkmə elmi; 2) dəri kisə, torba; çiyin çantası
 - خَرْطٌ c. مَخْرَاطٌ xarrat emalatxanası
 - خَرْطَةٌ c. مَخْرَاطٌ xarrat dəzgahı
 - خَرْطٌ c. مَخْرُوطٌ riyaz. qəpəc kəsiyi; ~ الفخار ~ konusşəkilli gil qab
 - خَرْطَةٌ c. مَخْرُوطَةٌ məxrutə (xörək adı)
 - خَرْطٌ c. مَخْرُوطٌ riyaz. konusşəkilli kəsik
 خَرْطَالٌ bot. vələmir, yulaf
 خَرْطُوشٌ topl. c. خَرْطُوشٌ patron, güllə; ~ بيت الـ patronqabı; patrontaş; ~ الصيد ov patronları
 خَرْطُوشٌ ~ ticarət dəftəri
 - خَرْطُوشَةٌ c. ات - patron, güllə; ~ حبة döyüş patronu, dolu güllə; ~ خرساء boş patron, güllə; 2) kartuş (üzərində yazı, emblem, gerb və s. şəkli olan qalxanvari yonma və ya qrafik bəzək), çərçivə

خَرْطِيطُ = خَرْطِيتُ
 خَرْطِيطُ iri xortumlu; yekəburun
 - خَرْطِيطُ c. خَرْطِيطُ 1) xortum; donuzun burnu; yekə burun; 2) *həmç.* الماء ~ su xortumu, su vermək üçün rezin boru, su şlanqı
 خَرْطِيطُ c. خَرْطِيطُ torpaq qurdu, soxulcan
 I خَرْعُ (ə) خَرْعُ *yaxud* خَرْعُ (u) خَرْعُ 1) zəif olmaq, zəifləmək; 2) kəmağıl olmaq; VII إِنْخَرْعُ üzgün, zəif olmaq, zəifləmək; VIII إِنْخَرْعُ ixtira etmək, düşünüb tapmaq, kəşf etmək
 - إِنْخَرْعُ c. إِنْخَرْعُ 1) ixtiraçılıq; 2) ixtira, kəşf
 - خَرْعُ c. خَرْعُ uyuq
 - خَرْعُ zəif, üzgün, taqətdən düşmüş, zəifləmiş
 - خَرْعُ = خَرْعُ
 - خَرْعُ 1. uydurulmuş, uydurma; ixtira edilmiş, kəşf edilmiş; 2. c. إِنْخَرْعُ - ixtira
 - إِنْخَرْعُ ixtiraçı
 - خَرْعُ c. خَرْعُ gənc qız
 I خَرْعُ (ə) خَرْعُ 1) xərifləmək, ağılı itirmək, uşaqlıq etmək; 2) boş-boş danışmaq; sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); II خَرْعُ = I
 - خَرْعُ c. خَرْعُ - boşboğazlıq, boş danışmaq, cəfəngiyat; ~ في ~ bütünü bunlar boş söhbətdir
 - خَرْعُ c. خَرْعُ 1) xürafət, mövhumat; 2) nağıl, əfsanə; boş söhbət; cəfəngiyat; əsassız ehtimal, güman; uydurma
 - خَرْعُ mövhumi, xürafə, əfsanəvi, nağılvari
 - خَرْعُ 1) kəmağıllıq; ağılı tədricən itirmə (*qocalıqdan*); 2) xürafət
 - خَرْعُ , خَرْعُ kəmağıl, ağılı itirmiş, xərifləmiş
 - خَرْعُ c. خَرْعُ ~ الق. خَرْعُ quzu, qoyun; ~ المحشي içi doldurulmuş qoyun, qoyun ləvəngisi (*yemək*); البحر ~ zool. lamantin (*dənizinəyi*)

- خَرْعُ payız
 - خَرْعُ payız -i/-1
 - خَرْعُ 1. xərifləmiş; 2. boşboğaz, çoxdanışan, çərənci
 خَرْعُ 1) qarışdırmaq, qatıb qarışdırmaq, dolaşdırmaq; 2) dolaşmaq, danışmaq; oxunmaz bir surətdə yazmaq, cızma-qara yazmaq; 3) kələ-kötür, nahamar olmaq
 - خَرْعُ c. خَرْعُ dialekt ifadələri, dialektizmlər
 - خَرْعُ 1) qatıb qarışdırma, dolaşdırma; 2) dolaşmaq nitq; 3) *radio* əngəl, maneə, ilişik, səs-küy
 - خَرْعُ *topl. kart.* xırda kartlar
 - خَرْعُ c. خَرْعُ - *kart.* xırda kart, atılmalı kart
 I خَرْعُ (i, u) خَرْعُ 1) deşik, dəlik açmaq; deşmək, dəlmək; içindən yemək; açmaq; yarmaq; جبهة العدو ~ düşmənin cəbhəsini yarmaq; البننت ~ qızın üzünü açmaq; العين ~ gözünü deşmək, açıq-aşkar görünmək; 2) keçmək, nüfuz etmək; 3) pozmaq, tapdalamaq, aşmaq; أدبا ~ ədəb qaydalarını pozmaq; الأمن العام ~ ictimai təhlükəsizliyi pozmaq; حدود الدولة ~ dövlət sərhədlərini pozmaq; حرمة المعهد ~ hüq. institutun toxunulmazlığını pozmaq; المدى الجوي ~ hava sərhəddini pozmaq; خَرْعُ (u) خَرْعُ evdə oturmaq, evdən çıxılmamaq; خَرْعُ (u) خَرْعُ axmaq olmaq; II خَرْعُ parça-parça etmək; deşik-deşik etmək; V خَرْعُ deşilmək, yırtılmaq, dağılmaq, yarımaq; VII إِنْخَرْعُ deşilmək, deşik-deşik olmaq; VIII إِنْخَرْعُ 1) açmaq, oymaq; nüfuz etmək; yarmaq (*cəbhəni*); kəsib keçmək; yarıb keçmək, dəlib keçmək (*məs., güllə*)
 - خَرْعُ 1) nüfuz etmə qabiliyyəti, keçicilik; 2) nüfuz etmə; yarıb keçmə (*cəbhəni*); dəlib keçmə (*məs., güllə*)

- أَخْرَقَ q. حَرْقَاءُ c. خُرُقٌ 1) axmaq, sarsaq, qanmaz, küt; 2) yöndəmsiz, biçimsiz, ağır tərپənən

- خَارِقٌ 1. 1) yarıb keçən; dəlib keçən; 2) fərqlənən, qeyri-adi, fəvqəladə olan; العادة ~ qeyri-adi, xariqülədə, fəvqəladə; ~ نَجَاحٌ qeyri-adi uğur; الطبيعية ~ fəvqəltəbii; 2. c. خَوَارِقٌ xariqələr; möcüzələr; qeyri-adi, fəvqəltəbii hadisələr

- خَرِقٌ 1) yarma, yarıb keçmə; 2) pozma; 3) c. خُرُوقٌ dəlik, deşik, yarıq, ara; çatdaq, çat; المَعَاذُ ~ أكبر من ابرة الراتق واطول من خيطه bu, düzələn iş deyil (*hərf. deşik yamaqçının iynəsindən böyük, sapından uzundur*); وَسَعٌ ~ 1) dəliyi genişləndirmək; b) işi mürəkkəbləşdirmək; اذنيه ~ اذنيه qulağını deşmək (*sırqa salmaq üçün*)

- خَرِقٌ 1) axmaqlıq, sarsaqlıq; 2) kütlük, yöndəmsizlik, biçimsizlik, ağır tərپənmə

- أَخْرَاقٌ c. خَرِقٌ 1) nəcib, alicənab; 2) səxavətli, comərd

- خَرِقَةٌ c. 1) cındır, əski, quraq, parça, tikə; c. cır-cındır; əski-üskü; كَوْنٌ خَرِقٌ köhnə-kültə, köhnə-kürüş; جامع الخرق cındırıyğan, köhnə-kürüşyüğan; 2) tar. xirqə (*dərviş paltarı, sufi geyimi, sufinin təriqətin bütün tələblərinə əməl edəcəyini vəd edərəkən geydiyi paltar*); اصحاب ال- sufilər

- خَرِقَةٌ 2 parça, qumaş; من الكتان ~ kətan parça

- كَعِيدٌ c. ات - keçid

- مَخْرَقٌ dəlik-deşik olmuş

- مَخْرَقَةٌ oyunbazlıq, hoqqabazlıq

I حَرَمَ (i) حَرَمٌ dəlmək, deşmək, dəlik açmaq, deşik açmaq; قواعد النطق ~ nitq qaydalarını pozmaq; II حَرَمَ 1) çoxlu deşik açmaq, deşik-deşik etmək; 2) naxış tikmək; çəki çəkmək;

3) qısa yolla getmək (*hara على*); sındırmaq, bölmək; VII اِنْخَرَمَ 1) deşilmək, dəlinmək; 2) pozulmaq, xarab edilmək; VIII اِخْتَرَمَ 1) oğurlamaq; 2) yonmaq; oymaq, içindən yemək; korlamaq, dağıtmaq; məhv etmək; اِنْخَرَمَ o öldü

- اَخْرَمَ q. حَرَمَاءُ c. حَرَمٌ deşikburun, burnunda sırqa taxmaq üçün deşik olan

- اِنْخَرَمَ deşilmə, xarab olma, korlanma, pozulma

- تَخْرِيمٌ 1) deşik-deşik etmə; deşikaçma; ~ آلة ال- yaxud perforator, deşikaçan, dəlici alət; naxışsalma, naxıştikmə; 3) c. تَخَارِيمٌ çəki, naxış; الشرفاء eyvanın şəbəkələri

- تَخْرِيمَةٌ ən qısa yol

- حَرَامَةٌ, حَرَامٌ - burğu; matqab

- حَرَمٌ 1) zirvə, dağın şiş tərپəsi;

2) nöqsan, qüsur, çatışmazlıq

- حَرَمٌ c. حَرُومٌ dəlik, deşik; الابرة ~ iynənin gözü, deşiyi

- حَرَمَانٌ tütün mütəxəssisi

- حَرَمَانٌ = حَرَمَنْجِيَّةٌ c. حَرَمَنْجِيٌّ

- مَخْرَمٌ 1) deşilmiş, dəlinmiş; deşik, yırtıq;

2) toxunmuş, çəki ilə çəkilmiş

- مَخْرَمَاتٌ c. çəki, naxışlı toxuma

- مَخْرُومٌ deşilmiş, deşiyi olan, deşik; كانت

اذنه ~ اذنه qulağı deşilmiş idi (*sırqa taxmaq üçün*)

1) حَرَمَشٌ cırmaqlamaq (*dırnaqla*), cızmaq;

2) korlamaq, xarab etmək

- حَرَمَشَةٌ 1) cırmaqlama, cızma; 2) korlama, xarab etmə

حَرَانِقٌ c. حَرَانِقٌ dovşan balası

حَرْبٌ: حَرْبٌ = حَرْبٌ

حَرْبٌ bot. gənəgərçək kolu; حَرْبٌ gənəgərçək yağı

I حَزَّ (ə/u) حَزٌّ yarmaq; şancımaq (*nə ilə*), batırmaq (*nə*); VIII اِخْتَرَّ = I

- خَزْرٌ c. خَزُورٌ ipək parça, ipək
- خَزْرٌ c. خَزَارٌ, خَزَانٌ dovşan
- I خَزْرٌ (u) خَزْرٌ çöp-çöp, qaşqabaqlı baxmaq; gözlerini qıyaraq baxmaq
- I خَزَعٌ (ə) خَزَعٌ kəsmək, ayırmaq
- خَزَعْلٌ topl. uydurma, yalan-palan, nağıl, cəfəngiyat, olmazın şeylər
- خَزَعْلَةٌ c. اتٌ - uydurma, nağıl, əfsanə
- خَزَعْلِيٌّ uydurulmuş, uydurma, qondarma, inanılmaz
- خَزَافٌ 1) dulusçu; 2) saxsı qab satan
- خَزَافَةٌ dulusçuluq
- خَزَافٌ saxsı qab; saxsı, fayans; صِينِيٌّ ~ farfor, çini; keramika, saxsı istehsalı
- خَزَافِيٌّ saxsı; fayans
- I خَزَقٌ (i) خَزَقٌ 1) dəlmək, deşmək, sancmaq, dəlib keçmək; 2) cırmaq, yırtmaq, qopartmaq; II خَزَقٌ parça-parça etmək, cırıq-cırıq etmək; V تَخَزَقٌ 1) deşilmək; 2) cırılmaq, parça-parça edilmək; VII إِنْخَزَقٌ = V
- خَزَاقٌ nizənin ucu
- خَزَاقِيٌّ c. خَزَاقِيٌّ paya
- خَزَقٌ c. خَزَوَقٌ deşik, dəlik; nöqsan, qüsür
- I خَزَلٌ (i) خَزَلٌ kəsmək; ayırmaq; qısaltmaq, azaltmaq, əksiltmək; VIII إِنْخَزَلَ azaltmaq, əksiltmək, ixtisara salmaq; الكُسُورُ ~ riyaz. kəsrləri ixtisar etmək; برَأْيُهُ ~ öz fikrinədə qalmaq
- إِنْخَزَالَ azaltma, əksiltmə, ixtisara salma; ~ الكُتُبُ stenoqrafiya; ~ كِتَابٌ stenoqrafiya üsulu ilə yazmaq; ~ كَاتِبٌ stenoqrafist; الكُسُورُ ~ riyaz. kəsrləri ixtisara salma
- إِنْخَزَالِيٌّ stenoqrafiya -i/-1
- مَخْزَلٌ c. اتٌ - stenoqram
- مَخْزَلِيٌّ stenoqrafist

- I خَزَمٌ (i) خَزَمٌ keçirmək, düzmək (məs., sapa); الأَنْفُ ~ burnuna halqa keçirmək; كَيْمِيسَةٌ ~ kimisə
- alçaltmaq, təhqir etmək, burnunu ovmaq
- خَزَامٌ 1) sünbülçiçəyi; 2) əspərək, quzuotu
- خَزَامٌ əspərək, quzuotu (Suriya)
- خَزَامِيٌّ topl. 1) lavanda; 2) əspərək, quzuotu; 3) lalə, qızıl zanbaq
- خَزَامَةٌ lavanda, əspərək, quzuotu çiçəyi; lalə, qızıl zanbaq
- خَزَامَةٌ, خَزَامٌ c. خَزَائِمٌ halqa (dəvənin burnuna keçirilən); 2) üzük (qadınların burunlarına taxdıqları)
- I خَزَنٌ (u) خَزَنٌ 1) yığmaq, ehtiyat saxlamaq; toplamaq; 2) qoruyub saxlamaq; السرٌّ ~ sirr saxlamaq; الطريقٌ ~ ən qısa yolla getmək; II خَزَنٌ 1) ehtiyat saxlamaq; ehtiyat düzəltmək, tədarük görmək; yığmaq; toplamaq; 2) hiyf etmək, qorumaq; anbarda yerləşdirmək, anbarda saxlamaq; القَطَارُ ~ qatarı ehtiyat yolda saxlamaq; VIII إِنْخَزَنَ 1) yığmaq (özünü üçün); ehtiyat görmək; ehtiyat saxlamaq; 2) qorumaq, saxlamaq; الطريقٌ ~ ən qısa yolla getmək
- تَخَزِينٌ 1) ehtiyat görmə, tədarük görmə; العَلْفُ ~ silos tədarükü; 2) saxlama, qoruma; ~ اجْرَةُ saxlama haqqı; ~ سَلَكٌ ehtiyat yolları
- خَزَانٌ, خَزَانَةٌ c. خَزَانٌ mühafizəçi; anbarçı, anbardar; 2) xəzinədar; 3) göy ağacdələ, sitta
- خَزَانٌ c. خَزَانَاتٌ saxlanc; anbar; 2) su anbarı; hövzə, bak, çən, sistem; الوقُودُ ~ yanacaq baki; bənd
- خَزَانَةٌ c. خَزَائِنٌ balaca otaq, hücrə (kəndli evində)
- خَزَائِنَةٌ, خَزَائِنٌ c. خَزَائِنٌ xəzinə; الحكومية الدَوْلَةُ dövlət xəzinəsi; 2) şkaf; ~ الثِيَابُ yaxud ~ الملابس ~ paltar şkafi; ~ الثِيَابُ

itirmək, azmaq; 4) tələf olmaq; II خَسَرَ 1) zərərə salmaq, itkiyə salmaq; ziyan yetirmək; 2) korlamaq, xarab etmək; məhv etmək; IV أَخَسَرَ = II; X اِسْتَخَسَرَ 1) qibtə etmək, həsəd aparmaq (نَايَا فِي); itki, ziyan hesab etmək; heyfi gəlmək, əsirgəmək; عليه الرصاصة ~ məcaz. o, bir gülləni də ona artıq gördü

- 1) itirən, uduzan; 2) zərərgətirən, zərərli, ziyanlı; 3) ümitsiz, itmiş, batmış, heç bir şeyə yaramayan; دافع عن قضية ~ ümid yeri olmayan bir işi müdafiə etmək

- itki, zərər, ziyan خَسَارٌ

~ لا خَسَارَةٌ c. خَسَارَةٌ itki, xəsarət, tələfat; لا ~ عَوَضٌ əvəzəndirməz itki; məhv olma, tələf olma; 3) uduzma, baxtalama; ziyan, zərər; خَسَائِرُ الأرواح خَسَائِرُ zərərlər və gəlirlər; و ارباح خَسَائِرُ الإنسان və mal itkiləri; ~ يا heyf!

- 1) itirən, zərərçəkən; 2) korlanmış; xarab olmuş

- itki, ziyan, zərər; وقع في الخسار ~ zərərə düşmək, ziyan çəkmək

- zərərəsalan, zərərgətirən, ziyanvuran مَخْسِرٌ

I خَسَفَ (i) خُسُوفٌ 1) enmək, düşmək, yoxa çıxmaq; 2) tutulmaq (ay haqqında); 3) endirmək; düşürmək; yoxa çıxarmaq (نَايَا); VII اِنْخَسَفَ 1) tutulmaq (ay haqqında); 2) yox olmaq, yoxa çıxmaq; يَخُوفٌ يَخُوفٌ!

- alçaltma; سامه ~ يَخُودُ سامه ~

a) alçaltmaq; b) pislik etmək

- Ayın tutulması; الجزئي ~ Ayın qismən tutulması; الكلي ~ Ayın tamam tutulması; الكوكب ~ Ayın hansısa ulduzun qabağını tutması

- kütbeyin, kəməğil العقل ~ خَسِيفٌ

- tutulmuş; البدر ~ خُسُوفٌ

I خَشَّ (ə/u) خَشَّ 1) daxil olmaq, girmək;

2) dəvənin burnuna ağac parçası keçirmək;

II خَشَّ 1) salmaq, daxil etmək (kimisə);

2) bəzəmək (güllərlə)

- خَشَّاشٌ, خَشَّاشٌ c. خَشَّاشَةٌ sürünənlər; həşərat

- خَشَّاشَةٌ c. خَشَّاشٌ xışaşə, dəvənin burnuna

keçirilən ağac parçası

- خَشَّيشٌ¹ bəzək gülləri

- خَشَّيشٌ² xışılı (yarpaqların)

- مَخْشُوشٌ burnuna ağac parçası keçirilmiş (dəvə); مَسْأَلَةٌ مَسْأَلَةٌ كَالجَمَلِ ~ o, burnuna ağac parçası keçirilən dəvə kimi özündən çıxıb

II خَشَّبَ (xəşb) 1) taxta ilə örtmək, üz çəkmək; fanerləmək; 2) ağac kimi bərk olmaq;

V خَشَّبَ taxta ilə örtülmək, üzünə taxta çəkil-

mək; fanerlənmək; 2) ağaca dönmək; ağac

kimi möhkəm olmaq; donuxmaq; quruyub

qalmaq; 3) keyimək, qurumaq, bərkimək

- خَشَّبَ ağaca dönmə, quruma; tibb. kata-

lepsiya; tetanus

- خَشَّبَ taxta üz çəkmə, taxta ilə örtmə,

fanerləmə

- خَشَّبِيَّةٌ c. خَشَّبِيَّةٌ - taxtadan tikilmiş bina; barak

- خَشَّابٌ c. خَشَّابَةٌ odunçu; odunsatan

- خَشَّبٌ topl. c. خَشَّابٌ taxta, taxta-şalban, ağac

(material kimi); الخشاب العمارة yaxud

الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

~ الخشاب العمارة yaxud الخشاب العمارة

- خشبيّة c. ات - mus. ksilofon
 - خشيب kobud, kələ-kötür, nahamar
 - متخشب ağaca dönmüş, qurumuş, bərki-
 miş; keyimiş
 خشوت c. خشوت nizə, mızraq, cida
 خشائشة c. ات - kamerist qadın
 خشق dəlmək, deşmək, sancmaq
 خشخشا cingildəmək; səs salmaq; 2) xışıldamaq (məs., paltar)
 - خشخاش topl. bot. xaşxaş
 - خشخاشة¹ c. ات - bir xaşxaş bitkisi
 - خشخاشة² c. ات - sərđaba
 - خشخشة cingilti, səs; xışıldı, xırıldı
 - خشخيشة c. ات - şax-şax, çax-çax
 خشن pardaxlamaq, cilalamaq, taraş etmək;
 yonmaq; yiv açmaq (tüfəngin lüləsində)
 - خشخان 1) üz, tərəf; faset (taraş edilmiş
 daşın, mərmərin üzü), tiyənin ağzı; 2) qırış,
 kiçik şırım
 - خشخنة 1) pardaxlama, cilalama, taraş etmə;
 2) yiv açma (lülədə)
 خشار yaxud خشارة tullantı, süfrədən qalan
 tör-töküntü, zibil
 خشرم c. خشارمة arı beçəsi; arı pətəyi, arı
 təknəsi
 I خشع (ə) خشوع 1) arxayın halda boyun
 əymək, hörmətlə itaət etmək; 2) baş əymək,
 pərəstiş etmək; بصره ~ gözünü yerə dikmək,
 aşağı baxmaq, başını aşağı salmaq; V خشع
 itaət göstərmək, başısağrı, sakit, dinc, ağır
 olmaq; ehtiram etmək, pərəstiş etmək (kimə)
 - خشع sakit, müti, başısağrı, ağır, dinc;
 خشع خاضعا ixlaskarlıqla, pərəstişlə
 - خشع sakitlik, mütilik, ehtiram, pərəstiş
 I خشف (u, i) خشوف donmaq, buz bağlamaq
 (su haqqında); tez-tez getmək, iti addımlarla

getmək II خشف yol göstərmək, bələdçilik
 etmək
 - خشف şərbət; xoşab, kompot; بلح ~ xurma
 kompotu; تين ~ əncir kompotu; رمان ~ nar
 kompotu
 - خشف c. خشاشيف zool. uzunqanad; الليل ~
 yarasa, şəbərə, gecəquşu
 - خشف sulu qar; dən-dən qar
 - خشف, خشفة c. خشوف, خشوف ceyran balası
 - خشوف c. خشوف başını hər yerə soxan, zəhlə-
 tökən, qarayaxa
 - خشف = خشف c. خشيف
 خشكار ələnməmiş, xəlbirdən keçirilmə-
 miş un
 خشكر يشة qasnaq, köz, qartmaq, qabıq
 خشم II خشم məst etmək, uydurmaq, başını
 gicəllətmək, bihüş etmək, başına vurmaq
 - خشم c. خشوم 1) burun; 2) coğr. burun
 - خشم tibb. anosmiya, iybilmə qabiliyyətinin
 itirilməsi
 - خشوم c. خشيم burun; burun deşiyi; خياشيم
 خشم balığın qəlsəmələri
 I خشن (u) خشونة kobud, sərt olmaq; qaba-
 laşmaq, codlaşmaq, sərtləşmək; II خشن kobud-
 laşdırmaq, sərtləşdirmək, qabalaşdırmaq;
 III خشن kobud, sərt rəftar etmək; V خشن
 1) kobud, sərt olmaq, qabalaşmaq; 2) sərt
 həyat təzi keçirmək; XII خشون خشون çox sərt,
 qaba, kobud olmaq; kobudlaşmaq; sərt həyat
 təzi keçirmək
 - خشن q. خشنة c. خشن kobud, qaba, sərt
 - خشنة kobudluq, qabalıq, sərtlik
 - خشن 1) kobud, qaba, sərt, cod, kələ-kötür,
 nahamar; خشن ~ الاخلاق ~ kobud, tərbi-
 yəsiz; خشن ~ الجنس güclü cins, kişilər; 2) iri
 (duz və s. haqqında)

- خَشَوْنَ sərtlik, kobudluq, qabalıq
I خَشِيَ (ə) خَشِيَّة qorxmaq, ehtiyat etmək (*kimin üçün*); II خَشِيَ qorxutmaq, canına qorxu salmaq; V تَخَشَى = I; VIII اِخْتَشَى utanmaq, xəcalət çəkmək
- خَشِيَ q. خَاشِيَّة qorxan; qorxacaq, cəsarətsiz
- خَشِيَ utancaqlıq, qorxaqlıq, cəsarətsizlik
- خَشِيَ utanan, çəkinən, qorxan; cəsarətsiz
- خَشِيَ q. خَشِيًا c. خَشِيًا
- خَشِيَ qorxu; çəkinmə, ehtiyatlanma; ... خَشِيَّة ... dan/dən qorxaraq, ehtiyatlanaraq; ... خَشِيَّة ان ki...
I خَصَّ (ə/u) خَصَّ 1) xüsusi olaraq ayırmaq (nə); بِنَا خَصَّ xüsusi olaraq yada salmaq, qeyd etmək; خَصَّهَا o ona xüsusi hörmət, qayğı göstərdi; خَصَّه xüsusi olaraq özü üçün ayırmaq; nəyisə mənimsəmək; 2) payına düşmək; 3) xüsusi ilə bağlı olmaq (nə ilə), xüsusi ilə aid olmaq (nəyə); لا يَخَصُّكَ هذا bu sənə aid deyildir; II خَصَّ xüsusi olaraq təyin etmək, ayırmaq; pul ayırmaq, pül təxis etmək (nə üçün); V تَخَصَّصَ ixtisaslaşmaq; mütəxəssis olmaq (nədə); VIII اِخْتَصَّ 1) fərqlənmək, səciyələnmək (nə ilə); 2) əlaqəli, bağlı olmaq (nə ilə); aid olmaq (nəyə); 3) məxsus olmaq (nəyə); ixtiyar, sərəncam dairəsinə daxil olmaq (*kimin*); 4) özünə ixtisas seçmək (nəyə); xüsusi olaraq məşğul olmaq (nə ilə); ixtisaslaşmaq (nədə)
- خَصَّ c. اِخْتِصَاصٌ 1) bilik, vəzifə, səlahiyyət sahəsi; səlahiyyət, səriştə, təcrübə, məlumatlılıq, kompetensiya; tabelik; خَصَّ عَمَلٌ səlahiyyətsizlik, səriştəsizlik; خَصَّ ذُو səlahiyyətli, səriştəli, məlumatlı; 2) xüsusiyyət; 3) vəzifə, borc; 4) ixtisaslaşma; ixtisas

- اِخْتِصَاصِي mütəxəssis
- خَصَّ xüsusi; يَخَصُّ عَلَى يَخَصُّد ~ بالـ yaxud ~ خَصَّ xüsusi ilə, xüsusi olaraq
- تَخَصَّصَ ixtisas qazanma, ixtisaslaşma
- تَخَصَّصَ c. اِتَّ 1) təyin etmə, ayırma; ~ علامة dırnaq işarəsi; 2) pul ayırma, pul təxis etmə; 3) xüsusi təyinatlı fond; 4) ixtisaslaşdırma; ~ بالـ xüsusi olaraq; ... عَلَى ~ عَلَى التَّعْمِيمِ xüsusi ilə... və ümumiyyətlə...
- خَصَّ 1) xüsusi; 2) şəxsi; خَصَّ الْحَيَاةَ الشَّخْصِيَّةَ şəxsi həyat; خَصَّ الشَّخْصِيَّةَ الشَّرْكَائِيَّةَ şəxsi katib; خَصَّ الْمُلْكِيَّةَ xüsusi mülkiyyət; 3) aid olan, xas olan (nəyə); عَرَفَ هَذَا ~ وَالْعَامَّ ~ (بِنَا) ~ عَيْشَ ağ çörək
- خَصَّ c. خَوَاصٌّ 1) xüsusiyyət, səciyyəvi cəhət; sifət; ... وَخَاصَّةً... ümumiyyətlə... və xüsusi ilə...; يَخَصُّد ~ خَصَّ xüsusi ilə; خَصَّ فِي ~ خَصَّ فِي نَفْسِهِ 2) müalicə təsiri, şəfəvermə qabiliyyəti (*məş., dərmanın*); 3) şəxsi mülkiyyət; 4) aristokratiya, əyan, kübarlar; seçilmişlər; məiyyət, kiminsə ətrafında dolananlar
- خَصَّ c. خَصَائِصٌ, خَصَائِصٌ xasiyyət, xüsusiyyət, səciyyəvi cəhət
- خَصَّ kahı
- خَصَّ c. اِخْتِصَاصٌ, اِخْتِصَاصٌ koma, daxma, dəyə
- خَصَّ c. خَصَائِصٌ 1) xüsusiyyət, yarıq, çat, yarıq
- خَصَّ c. خَصَائِصٌ 2) ehtiyac, yoxsulluq
- خَصَّ c. خَصَائِصٌ az miqdar
- خَصَّ 1) xüsusi, xas olma, məxsus olma, məxsusluq; يَخَصُّد عَلَى يَخَصُّد ~ عَلَى يَخَصُّد ~ خَصَّ xüsusi, ələlxüsusi, xüsusi ilə; 2) münasibət, əlaqə; يَخَصُّد فِي يَخَصُّد ~ يَخَصُّد ~ خَصَّ kimin/nəyin bərəsində; bu cəhətdən
- خَصَّ c. اِخْتِصَاصِي 1) xüsusi; 2) şəxsi

- علم ~ الشعوب c. 1) xüsusiyyətlər; etnoqrafiya; 2) təfərrüat, təfsilat
- خَصِيصٌ ¹ xas (*nəyə*); قəsdən, xüsusi olaraq
- خَصِيصٌ ² c. 2) yaxınlaşdırılmış, yaxın, yaxın dost
- خَصِيصَةٌ c. keyfiyyət, səciyyəvi cəhət
- مُمْتَحِنٌ ixtisaslı, mütəxəssis (*nədə*)
- مُمْتَحِنٌ مُمْتَحِنٌ الهيئات münasib, müvafiq, uyğun; müvafiq orqanlar
- مُمْتَحِنٌ c. təxsis edilmiş məbləğ, təxsisat; kralın mülki təxsisat siyahısı
- مُمْتَحِنٌ xüsusi; məxsus; قطار xüsusi qatar
- I خَصَبٌ (ə) münbit, məhsuldar olmaq;
- II خَصَبٌ 1) məhsuldarlığı, münbitliyi artırmaq; gübrələmək, gübrə vermək; IV أَخْصَبَ 1) münbit, məhsuldar olmaq; məhsulu bol olmaq; gübrələmək; münbitləşdirmək
- أَخْصَبٌ 1) münbitlik, məhsuldarlıq; 2) münbitləşdirmə; məhsuldar etmə
- خَصَبٌ münbit, məhsuldar
- خَصَبٌ münbitlik; məhsuldarlıq; məhsul bolluğu; الهة المünbitlik ilahəsi
- خَصْبِيَّةٌ münbitlik, məhsuldarlıq
- خَصْبِيَّةٌ = خَصْبِيَّةٌ tar. Münbit hilal (*İraq, Suriya, Livan*)
- مُمْتَحِنٌ münbit
- مُمْتَحِنٌ 1. 1) münbit; məhsuldar; 2) münbitliyi, məhsuldarlığı artıran; 2. c. - gübrə; kimyəvi kimyəvi gübrələr
- I خَصِرٌ (ə) bərk üşümək, donmaq;
- II خَصِرٌ bədənə sıx, yaxşı oturmaq (*paltar haqqında*); III خَاصِرٌ belindən tutmaq, yapış-

- maq (*məs., rəqs vaxtı*); VI تَخَاصَرَ bir-birinin belindən yapışmaq; bir-birini qucaqlamaq; VIII اِخْتَصَرَ 1) ixtisar etmək, ixtisara salmaq; qısaltmaq; azaltmaq; konspektini tutmaq
- اِخْتَصَرَ 1) ixtisar; 2) müxtəsərlik; يَخُودُ ~ a) müxtəsər, qısaca; b) müxtəsəri, sözün qıyası, xülasə
- خَاصِرَةٌ c. خَاصِرَةٌ bel; böyür
- خَاصِرَةٌ = خَاصِرَةٌ c. خَاصِرَةٌ incəbel; *memar*. pilyastr
- مُمْتَحِنٌ 1. 1) ixtisar edilmiş, ixtisara salınmış; müxtəsər; qısa; 2) konspekt xarakterli, yığcam; 2. c. - konspekt
- مُمْتَحِنٌ c. مُمْتَحِنٌ dirijor çubuğu; əsa; şah əsası; مُمْتَحِنٌ ən qısa yol
- I خَصَفَ (i) خَصَفَ təmir etmək, yamamaq (*ayaqqabını*)
- خَصَفَةٌ c. خَصَفَةٌ xurma lifindən hörülmüş zənbil
- مُمْتَحِنٌ biz
- خَصَلَةٌ c. خَصَلَةٌ 1) keyfiyyət, xüsusiyyət, səciyyəvi cəhət, cizgi; 2) müdrik qayda
- خَصَلَةٌ c. خَصَلَةٌ 1) bir çəngə saç, saç tutamı; tel, zülf; 2) salxım (*üzümün*)
- I خَصَمَ (i) خَصَمَ 1) qalib gəlmək, üstələmək (*mübahisədə və s.*); 2) çıxmaq (*bir ədədi o birindən*), tutmaq (*nədən*); qiyməti aşağı salmaq, endirmək (*nədə*); 3) hesaba almaq (*vekselləri*); III خَاصَمَ mübahisə aparmaq; sözləşmək, çəkişmək, deyişmək; höcətləşmək; 2) düşmənçilik etmək, ədavət saxlamaq; məhkəmə iddiası qaldırmaq, məhkəmədə çəkişmək (*kiminlə*); VII اِنْخَصَمَ çıxılmaq (*ədəd ədəddən*), tutulmaq (*məbləğ*); VIII اِخْتَصَمَ 1) mübahisəyə, sözləşməyə, çəkişməyə başlamaq; 2) sözləşmək, çəkişmək,

deyişmək, düşmənçilik etmək, ədavət saxlamaq

- خصامًا 1) mübahisə, sözləşmə, çəkişmə;

2) ədavət, düşmənçilik

- خصم 1) çıxma, tutma; endirim; 2) mal. uçot (*veksellərin*); ~ بنك uçot bankı; ~ سعر uçot faizi; ~ اصول وخصوم aktiv və passiv

- خصم 2) خصوم, خصم düşmən, rəqib; düşmən tərəf; ~ ثالث *hüquq.* üçüncü şəxs

- خصومة 1) mübahisə; çəkişmə; 2) düşmənçilik, ədavət

- خصيم c. خصماء, خصمان düşmən, əleyhdar; rəqib

- مخاصم 1. çəkişən; 2. müqabil tərəf (*məhkəmədə*); düşmən

- مخاصمة mübahisə; çəkişmə; məhkəmə prosesi

I خصي (i) خصاء axtalamaq, burmaq, dölsüzləşdirmək; sterilləşdirmək; IV اخصى xüsusi olaraq öyrənmək (*elmin hansısa sahəsini*); ixtisaslaşmaq (*nədə*); VII اخصى axtalanmaq, burulmaq, dölsüzləşdirilmək

- اخصائي mütəxəssis, ixtisas sahibi, işi yaxşı bilən; ~ في امراض العين ~ göz xəstəlikləri üzrə mütəxəssis

- اخصائية ixtisas, ixtisaslaşma

- خصاء axtalama, burma, dölsüzləşdirmə (*heyvanları*)

- خصيان c. خصي 1. axtalanmış; 2. axta adam, xədim

- خصية *anat.* xaya; *tasn.* خصيتان *anat.* xaya; *bot.* خصى الكلب *yaxud* خصى الثعلب səhləb

- خصان axtalanmış, burulmuş; ~ حصان axta at

I خص (ə/u) خص 1) silkələmək, çırpmaq; çalxalamaq, çalxamaq; خص اللبن süd çalxa-

maq, yağ çalmaq; خص الزجاجة şüşədəki suyu çalxalamaq; 2) qulaqburması vermək; qorxutmaq, təşvişə salmaq; II خصّ parıldayan şeylərlə bəzəmək; bər-bəzək vermək, güləbətirlə işləmək; VII اخصّ çırpılmaq, silkələndirilmək; 2) qorxudulmaq, təşvişə salınmaq

- خصّ çırpma, silkələmə; خصّ لبن yağ çalma

- خصّة c. ات 1) silkələmə, sarsıtma; 2) sarıntı; qorxu

- خصيض üzsüz süd (*İraq*)

I خصب (i) خصب boyamaq, rəngləmək; خصب (ə) خصوب yaşıl rəng almaq, yaşıl olmaq; II خصب = I; VIII اخصب boyanmaq, rənglənmək; XII اخصوب yaşıllaşmaq

- خصاب boya, rəng; boyaq, boyaq maddəsi

- خصب 1) boyama; 2) piqment

- خصيب boyanmış, rənglənmiş

خصص 1) silkələmək, çırpmaq; atıb-tutmaq;

2) şırıldamaq, quruldamaq; 3) yaxalamaq

- خصصة 1) silkələmə, çırpma; atıb-tutma;

2) şırıldama, quruldama; 3) yaxalama

I خصد (i) خصد sındırmaq, qopartmaq; ~ شوكته kiminsə əzəmətini qırmaq

I خصر (ə) خصر yaşıl, yaşıllaşan olmaq;

II خصر yaşıl etmək; ~ الارض ~ torpağı əkmək;

IX اخصر 1) yaşılmaq, yaşıllaşmaq; 2) yaşıl-

laşmaq, yam-yaşıl olmaq; XII اخصر yaşıl olmaq, yaşılmaq

- اخصر 1) yaşıl; 2) kal,

dəyməmiş; 3) şəffaf, təzə, tər, sərin; الماء ~ العذب sərin içməli su; الخضراء göy, səma;

~ باريس Paris yaşılığ; ~ باريس خضراء peyin qurdu; ~ باريس خضراء

~ باريس خضراء otlar və ağaclar; ~ باريس خضراء hər şeyi yuyub (*süpürüb*) aparmaq

(*sel, tufan haqqında*); ~ باريس خضراء hər şeyi məhv etmək (*yanğın haqqında*)

- إخضرارٌ yaşılınma, yaşıllaşma; yaşılıq, göyerti

- خضارٌ 1) yaşıl rəng, yaşılıq; göyerti; 2) tərəvəz

- خضارٌ c. ات - göyerti, tərəvəz

- خضارٌ göyertisatan; səbzəvatçı; tərəvəzçi

- خضاريٌ c. خضاريٌ vəhşi ördək

- خضراً yaşıl rəng; göyerti

- خضراً yaşılınan; yaşıl

- خضراً, خضراً göyerti, tərəvəz

- خضراً ~ الـ Xızır (peyğəmbər)

- خضرةٌ 1) yaşıl rəng; 2) göyerti, bitki, yaşılıq, göylük, otluq

- خضرواتٌ, خضرواتٌ c. göyerti, tərəvəz

- خضراً = خضريّةٌ c. خضريٌ

- خضراً = خضيرٌ

- خضراً zool. yaşılca (quş); ~ بطٌ yaşılbaş ördək

- مخضرةٌ 1) göyerti, yaşılıq; çim; 2) çəmən

- مخضوضراً yaşıl; الـ الاودية yaşıl vadilər

- بخضورٌ xlorofil

- النباتات اللال ~ لا ~ يـخضوريٌ xlorofilsiz;

etioloqlaşdırılmış (xlorofilsiz becərilmiş) bitkilər

(خضرم) iki dövrün qovşağında yaşamaq; folk. bir çox dövrlərdə yaşamaq

- خضرمٌ c. خضارٌ bol, çox, dolu, zəngin

- مخضرمٌ 1) cahiliyyət dövrünün axırları və islam dövrünün əvvəllərində yaşamış şair

I خضوعٌ (ə) خضوعٌ 1) boyun əymək, tabe olmaq, itaət etmək (kimə -); 2) asılı olmaq;

II خضعٌ boyun əydirmək, tabe etdirmək;

IV أخضعٌ boyun əydirmək, tabe etdirmək; ram etmək;

VI تخاضعٌ itaət göstərmək;

VII إخضعٌ tabe olmaq, boyun əymək

- إخضاعٌ boyun əydirmə, tabe etmə

- خاضعٌ c. خضاعٌ 1) müti, itaətkar, sözbəxan; ~ خادمكم itaətkar qulunuz; 2) tabe,

tabeliyində olan (kimin/nəyin -); 3) asılı; الـ الاقطار asılı ölkələr

- خضوعٌ c. خضوعٌ müti, itaətkar, sözbəxan, başaşağı

- خضوعٌ 1) boyun əymə, itaət, itaətkarlıq; tabelik; 2) asılılıq

(خضل) II خضلٌ islatmaq, suya qoymaq;

IV أخضلٌ = II

- خضلٌ 1) nəm; yaş; 2) təzə, tər

I خضمٌ (i) خضمٌ iştahla yemək

- خضمٌ okean; dəniz; الـ الحياة ~ məcaz. həyatın

burulğanı; الـ الكفاح ~ məcaz. mübarizə burulğanı; من التناول غرق في ~ məcaz. həddən artıq

nikbin əhval-ruhiyyədə olmaq

I خطٌ (ə/u) خطٌ 1) xətt, cızıq çəkmək; cızmaq, çəkmək (nə üzərində (على) خطٌ تحت

خطاً خطاً ifadənin (السطر) خطاً altından

xətt çəkmək; 2) yazmaq, göstərmək, təsvir etmək; qurmaq, cızmaq (plan); 3) bığ yeri

tərləmək; خطه الشيبٌ onun saç-saqqalı ağarıb; II خطٌ 1) xətt, cızıq çəkmək; 2) mərz çəkmək, mərzlə ayırmaq; işarələrlə, əlamətlərlə qeyd etmək; 3) planlaşdırmaq, layihələşdirmək; 4) sırım açmaq; 5) zolaq-zolaq

etmək, miləmil etmək (parçanı); 6) azca boyamaq; الـ الحواجب ~ qaşları boyamaq; الـ الوجه ~ üzü, yanağı boyamaq; V تخططٌ qaşını, üzünü boyamaq; VII إخططٌ çəkilmiş, cızılmış, yazılmış olmaq; VIII إخططٌ 1) özü üçün çəkmək, cızmaq; mərzləmək, ayırmaq; 3) plan qurmaq, hərəkət tərzini müəyyən etmək; ... لنفسه قاعدة... özü üçün qayda kimi götürmək; 4) planlaşdırmaq, plan qurmaq; binövrəsini, təməlini qoymaq (şəhərin); 5) bir xəttə, bir sırada yerləşmək (harada (في) harada); 6) bığ yeri tərləmək

- تخطيطٌ 1) çəkmə, plan alma, ölçmə; mərz çəkmə; الـ الحدود ~ coğrafiya; الـ البلدان ~ demar-

kasiya; nişanlarla ayırma; 2) planlaşdırma, layihələşdirmə; الاقتصادي ~ *yaxud* ~ təsərrüfatın planlaşdırılması; المدن ~ şəhərlərin planlaşdırılması; 3) şırımlama, şırım açma; 4) *c.* - plan; layihə; cizgi, çertyoj; الحواجب ~ qaşların boyanması

- تخطيطيَّ plan -i/-1; layihə -i/-1

- العامَّ ~ ümumi xətt; الخط المنقطع kəsik-kəsik xətt; الخط المنقط قırıq-qırıq xətt; خط الحدود sərhəd xətti; الخط الكهربائي نقل وتوزيع teleqraf xətti; خطوط الكهرباء elektrik qüvvəsinin nəqli xətti; الخط الكهربائي yüksekərginlikli cərəyanın nəqli xətti; خطوط القوى qüvvə xətləri (*maqnit sahəsinin*); الخط الجويّ (الهوائيّ) الخارج bayır antenası; الخط الأرضيّ torpaqla birləşdirmə; ... إلى (المباشر) الخط الجويّ (*av. ...-a (birbaşə)*) hava xətti; الخط السير *yaxud* xətt marşrut; الخط الحديدیّ dəmir yolu xətti; الخط النفطیّ nefit boru xətti; الخط الاستواء ekvator; الخط الاعتدال bərabərlik xətti; الخط الزوال *yaxud* (الطول) *yaxud* xətt meridian; الخط طوليّ uzunluq; الخط المستقيم en dairəsi; الخط الأرضیّ düz xətt; الخط المستقيم على büsbütün, tamamilə; الخط الهجومیّ bütün xətt boyu; الخط الهجومیّ *idm.* hücum xətti; الخط الابتداء *idm.* start; الخط النهاية *idm.* finiş; الخط تقسيم المياه suayırıcı; الخط العوم *yaxud* su xətti; الخط الكفّ elin cizgiləri; الخطوط البرية والبحرية والجوية quru, dəniz və hava yolları; الخطوط الامامية *hərb.* ön xətlər; 2) yol, cığır; şırım; trassa; رؤية 3) sıra; xətt (*sırada*); 4) xətt (*yazıda*); həmç.

خط علم kalliqrafiya, xəttatlıq; خط دقيق xırda xətt; الخط المسماريّ; الخط الكوفيّ kufi xətti; الخط *yaxud* mixi xətt, mixi yazı; خط زاد على هذا المكتوب بخط يده ما; المؤلف avtoqraf; ... يأتي o bu məktuba öz əli ilə aşağıdakıları əlavə etdi...; 5) cizgi, cızıq; قصيرة بخطوط قیسا şəkilde

- الخطَّ c. xətt - rayon, şəhərin bir hissəsi

- الخطَّ 1) kalliqraf, xəttat; 2) kalliqrafiya, xəttatlıq müəllimi

- الخطَّ c. xətt 1) hərəkət xətti, davranış tərzi, taktika; الخط الحربية *hərb.* taktika; 2) plan; الخط العمل iş planı (*məs., komissiyanın*); الخط الدراسة beşillik plan; الخط الخماسية (الخمسية) *yaxud* tədris planları; 3) istiqamət, kurs; 4) üsul

- الخطَّ c. xətt yer; ərazi sahəsi, torpaqlar

- الخطَّ c. xətt - cizgi, cızıq

- الخطَّ 1) xətt -i/-1; 2) yazılı; əlyazması -i/-1;

~ الخطَّ yazılı bəyanat; ~ الخطَّ yazılı surətdə

- الخطَّ = مخطَّط c. mıxtətt

- الخطَّ c. mıxtətt xəttkeş

- الخطَّ 1) planlı; ~ الخطَّ planlı təsərrüfat; 2) cızılmış; ~ رسم sxem, kroki, gözəyarı plan, cızılmış cizgi; 3) altından xətt çəkilməmiş; mil-mil, miləmil; alabəzək; 2. *c.* - xətt - sxem, kroki, eskiz, cızılmış cizgi; plan

- الخطَّ planlaşdırıcı

- الخطَّ c. mıxtətt, mıxtətt - əlyazması, manuskript

I خطَّ (ə) xəttə, xəttə, xəttə 1) səhv etmək, xəta etmək, yanlışmaq; 2) günah, xəta işlətmək; II خطَّ səhv, yanlış hesab etmək; taqsırkar, günahkar, müqəssir bilmək; IV خطَّ yanlış

maq, səhv etmək; xəyata yol vermək, düz etməmək; الاستعمال ~ düz işlətmək (*sözü və s.*); الغرض ~ hədəfə dəymək; hədəfdən yayınmaq; الفهم ~ yanlış başa düşmək, səhv anlamaq; في بين الشئين ~ səhv salmaq; في في الترجمة ~ səhv nəticə çıxarmaq; الاستنتاج ~ في الحساب ~ yanlış tərcümə etmək; في الحساب ~ səhv hesablamaq, hesabda səhv etmək

- خاطيء 1. 1) səhv edən, yanılan, xəyata yol verən; 2) səhv, yanlış, xəta; من هذا bu, kökündən səhvdir; 2. c. خطاة 1) müqəssir, günahkar, təqsirkar; 2) pozan

- خاطيء günahkar, taqsırkar, səhvə yol verən qadın
- خطاء xəta, səhv, taqsır; تافه ~ boş, kiçik səhv; جسيم ~ kobud, böyük səhv; يسير ~ xırda səhv; مقصود ~ qədsiz, qərəzsiz səhv, istəmədən yol verilmiş səhv; و صواب ~ tələffüzdə səhv; و صواب ~ mətbəə xətalının siyahısı; الطبع ~ mətbəə xətası; في الحساب ~ hesabda səhv; yaxud خطا ~ səhvən; من الـ ان... ~

- خاطيء 1) günah; taqsır; مميتة ~ çox ağır günah; 2) xəta, qəbahət, yaramaz hərəkət, nalayiq hərəkət

- مخاطيء 1) səhv edən, yanılan; 2) səhv, yanlış
I خطب 1) nitq söyləmək, xitab etmək; 2) xütbə oxumaq; خطب 2) (u) خطبة ~ xətbə elçi göndərmək, qız istəmək; ad eləmək, adaxlamaq, nişanlamaq; kiminləsə dostluq etməyə çalışmaq; II خطب 1) elçi göndərmək, nişanlamaq; 2) ərə vermək; III خطب 1) danışmaq (*kiminləsə*); söhbət etmək; danışmaq; 2) müraciət etmək; ünvanlanmaq (*kiminləsə*); yazmaq (*kiminləsə*); VI تخاطب 1) öz aralarında danışmaq, söhbət

etmək; danışmaq; 2) bir-birilə yazışmaq; VII إخطب nişanlanmaq, adaxlanmaq (*qız haqqında*)

- إخطب söhbət, danışmaq; لغة إخطب dili
- إخطب c. إخطب 1. 1) danışan, xitab edən, çıxış edən; 2) qız istəyən; 2. 1) natiq; 2) adaxlı, nişanlı; 3) elçi

- إخطب c. إخطب 1) nişanlı qız; 2) elçi qadın
- إخطب c. إخطب 1) nitq, çıxış; العرش ~ təntənəli mərasimlərdə taxt-tac sahibinin nitqi; 2) məktub; yazılı məlumat; اعتماد ~ akkreditiv; تجاري ~ kommersiya məktubu; توصية ~ zəmanət məktubu; دوري ~ sirkulyar, sərəncam, əmr; الضمان ~ zəmanət məktubu; مفتوح ~ açıq məktub; موصى عليه ~ sifarişli məktub; فصل الـ qəti qərar

- إخطب 1) nitq ilə çıxış; 2) xütbə oxuma
- إخطب 1) xətiblik; 2) həmişə. فن الـ natiqlik sənəti; nitq; علمية ~ mühazirə; دينية ~ xütbə
- عبارات إخطب ~ ritorik; حفة ~ ritorik ifadələr; حفة ~ mitinq

- إخطب c. إخطب bəla, fəlakət; ما سəne nə olub, nə baş verib?; سəne nə istəyirsən?; هذا التمزيق? bu niyə cırılıb?; bu cırılma nədən oldu?

- إخطب c. إخطب nişanlı oğlan, adaxlı oğlan
- إخطب c. إخطب 1) nitq; علمية ~ mühazirə; يekun nitqi; 2) həmişə. دينية ~ xütbə

- إخطب 1) nişanlı qız, adaxlı qız
- إخطب c. إخطب 2) xətbə elçilik; nişanlama, adaxlama
- إخطب = إخطب 2

- إخطب c. إخطب 1. nişanlanmış (*oğlan*);

2. 1) natiq; 2) xətib; 3) nişanlı (*oğlan*)
- إخطب c. إخطب, إخطب ~ nişanlı, adaxlı qız
- إخطب 1) müraciət edilən, danışılan kəs;

2) gram. ikinci şəxs

- *خَطَرِيٌّ* c. *خَطَرِيَّةٌ* 1. nəyisə etməyi (*görməyi*) boynuna götürən; 2. könüllü
- *خَطْرَةٌ* 1) əhəmiyyət, ciddilik, mühümlük; 2) təhlükəlilik
- *خَطِيرٌ* 1) ciddi, mühüm, təhlükəli, əhəmiyyətli; *الشَّانُ* ~ *şəni* uca; 2) hörmətli, adlı-sanlı
- *مَخَاطِرٌ* c. *تَهْلُكَةٌ*
- *مُخَاطِرٌ* 1) risq edən, özünü təhlükəyə atan;
- 2) təhlükəli
- *مَخَاطِرَةٌ* c. *ات* - risq, təhlükəli iş; *مخاطرات*
- صيد* ovda təhlükəli qəziyyələr
- *خَطْرٌ* = *مُخَطِرٌ*
- خَطْرَفٌ* sayıqlamaq
- *خَطْرَفَةٌ* sayıqlama
- I *خَطَفَ* (ə) 1) tutmaq, yapışmaq; 2) qapmaq, qarmalamaq, qarışdırmaq; 3) götürüb aparmaq; oğurlamaq; zorla aparmaq; *ولدا* ~ uşaq oğurlamaq; 4) bir işi cəld görmək; *الْبَصْرُ* ~ gözü kor etmək, kütləşdirmək, qamaşdırmaq (*güclü işıqla, parıltı ilə*); V *تَخَطَفَ*
- 1) qamarlamaq; qarışdırmaq, əlüstü götürmək (*məs., satılan qəzetləri*); 2) bir-birinin əlindən qapmaq; VII *إِنْخَطَفَ* 1) tutulmaq; 2) oğurlanmaq; 3) heyran olmaq; huşunu itirmək, özündən getmək, vəcd halında olmaq (*sufilər haqqında*); VIII *إِخْتَطَفَ* 1) qapmaq, qarışdırmaq (*nədən*); 2) əlindən almaq; oğurlamaq; götürüb aparmaq; *يَخْتَطِفُ هَذَا الْمَرِيضَ* bu xəstəlik minlərlə insanı aparır; *خَطَفَ الْبَصْرَ* ~ *البصر*; *خَطَفَ* *ولدا* = ~ *ولدا*
- *إِنْخِطَافٌ* 1) oğurlama; əlindən alma;
- 2) qopartma, qarışdırma
- *إِنْخِطَافٌ* heyranlıq; huşunu itirmə, özündən getmə, vəcd halı (*sufilərdə*)
- *خَاطِفٌ* 1) qamarlayan, qapan; 2) qopardan, dartıb alan; 3) oğurlayan, qaçırdan;

- 4) qısa, ani, iti, sürətli; *الحرب السريعة* ildırım sürətli müharibə; *زيارة سارة* qısa görüş (*ziyarət*); *صورة سارة* dərhal çəkilib verilən şəkil (*foto*); *انظر سارة* ani baxış; 2. oğru
- *خَطِيفٌ* oğru; soyğunçu
- *خَطَافٌ* c. *خَطَافِيٌّ* 1) qarmaq, çəngəl, qənarə; *السمك* ~ dəstəli qarmaq (*balığı tutub çəkmək üçün*); 2) lövbər cəngi; lövbər; *كانت السفينة على البحر* gəmi lövbər salmışdı; 3) dirnaq, çaynaq, cəng, pəncə; 4) qaranquş; *البحر* ~ dəniz qaranquşu; *جبلية* ~ uzunqanad
- *خَطَفٌ* 1) oğurlama, zorla qaçırma; 2) alt-dan tutma, yapışma; *سا ٩٠ كيلوغراما* ~ *رفع بيديه* o, təkənla 90 kq. ağırlıq qaldırdı; *سا* ~ ani olaraq
- *خَطَفَاتٌ* c. *خَطَفَةٌ* 1) tutma, qopartma; 2) ani şiddət, ani hərəkət; *البرق في سارة* ildırım sürəti ilə
- *خَطِيفَةٌ* c. *خَطِيفٌ* 1) qopardılmış şey; 2) oğurlanmış, qaçırılmış şey; *أخذ الفتاة خطيفة* qız qaçırmaq
- *مَخَاطِيفٌ* c. *مَخَاطِفٌ* lövbər
- *مَخَطُوفٌ* 1) qopardılmış, qapılmış, zorla alınmış; oğurlanmış; 2) iti, ani
- I *خَطَلَ* (ə) 1) boş-boş, mənasız danışmaq; öyünmək, özünü tərifi etmək; özünü çəkmək; IV *أَخْطَلَ* boş-boş, mənasız danışmaq; V *تَخَطَّلَ* özünü çəkmək, lovğalanmaq, təşəxxüs satmaq
- *خَطَلٌ* boş söz, mənasız fikir, cəfəngiyat; ... *من الـ إن* axmaqlıq olardı ki...
- *خَطَلٌ* axmaq, cəfəng, mənasız
- خَطَمٌ* (u) *خَطَمٌ* noxtalamaq, buruntaq taxmaq, cilovlamaq; *بالكلام* ~ susdurmaq
- *خَطَمٌ* c. *خَطْمٌ*, *أَخْطَمَةٌ* noxta, buruntaq, ağızlıq, cilov

- خَفَّةٌ 1) yüngüllük; 2) العقل ~ yelbeyinlik, dəmdəməkilik; 3) cəldlik, zirəklik, diribaşlıq; اليد ~ əldənitiilik; العباد ~ oyunbazlıq, jonqlyorluq; الدم ~ gülürüzlülük, qanışirnilik; الحركة ~ mütəhərriklik; الروح ~ həyatsevərlik, şənxasiyyətlilik

- خَوْفٌ 1) tezlik, yeyinlik; tələsiklik; 2) tələsik çıxıb getmə, tələsik yola düşmə; bir işi ayaqüstü etmə

- خَفِيفٌ 1) yüngül, yüngülçəkili; ~ ورق papiros kağızı; 2) seyrək; الشعر ~ seyrəksaç; seyrək lحية ~ seyrək saqqal; 3) zəif, yumşaq (mas., tüütin); 4) xəfif (mas., yel, meh); 5) zərif, incə (mas., qızartı); 6) açıq (mas., çayın rəngi); 7) əhəmiyyətsiz; العقل ~ yelbeyin; 8) cəld, diribaş, zirək; şənxasiyyət; الحركة ~ mütəhərrik, çox hərəkət edən; الظل والروح ~ ayaqdan zirək, itiayaq; الشغل ~ şən, həyatsevər; mülayim, xoşsifət; 9) xəfif (seirdə vəzn); يد ~ əldən itidir; ذات ~ yoxsul, kasıb

- خَفِيفَةٌ c. خَفَاتٌ qızıl yarpaqlı yüngül bəzək əşyaları

- خَفِيفٌ yüngülləşdirilmiş; azaldılmış; qatılmış, qatışdırılmış

- خَفِيفٌ 1. 1) yüngülləşdirici; للجرية ~ ظرف təqsiri yüngülləşdirən səbəb; 2) azaldıcı; 2. c. اِتْ - amortizator

- مُسْتَخِفٌ 1) xor, etinasız; 2) yelbeyin, dəmdəməki

I خَفَّتْ (u) خَفَّتْ sakit, səssiz olmaq, susmaq; خَفَّتْ (u) خَفَّتْ sakit, astadan danışmaq; III أَخَفَّتْ azaltmaq, boğmaq (səsi بـ); IV أَخَفَّتْ susdurmaq, susmağa məcbur etmək; VI تَخَفَّتْ tədricən səsinə kəsmək, sakit olmaq; səsi azaldılmaq; VII اِنْخَفَّتْ sakit, səssiz olmaq,

səsi boğulmaq; VIII اِنْخَفَّتْ susmaq, sakit olmaq, səsi kəsilmək

- خَافَتْ 1) sakit, boğuş (səs); الصوت ~ sakit səslə; 2) yumşaq, sakit, zəif, tutqun (işiq)

- خَفُوتٌ radio fədinq

I خَفَّرَ (i) خَفَّرَ 1) qorumaq, gözətləmək, keşiyini çəkmək, mühafizə etmək; 2) mühafizə üçün müşayiət etmək; خَفَّرَ (ə) خَفَّرَ utancaq, həyalı, abırlı olmaq; II خَفَّرَ mühafizə etmək, keşiyini çəkmək; V تَخَفَّرَ utancaqlıq, həyalılıq göstərmək

- خَافِرَةٌ c. خَوَافِرٌ gözətçi gəmisi

- خَافِرَةٌ gözətçilik, keşikçilik haqqı

- خَافِرَةٌ 1) keşik, mühafizə, qarovul; 2) gözətçilik, keşikçilik, qarovulçuluq

- خَفَّرٌ 1) utancaqlıq, həyalılıq

- خَفَّرٌ 2) mühafizə dəstəsi, keşikçi dəstəsi; qarovul, keşikçi

- خَفَّرٌ utancaq, həyalı, abırlı

- خَفِيرٌ c. خَفَائِرٌ qarovulçu, keşikçi, gözətçi

- مَخَفِرٌ c. مَخَافِرٌ 1) gözətçi dəstəsi; qarovul;

2) qarovul köşkü

I خَفَسَ (i) خَفَسَ 1) ələ salmaq, məsxərəyə qoymaq; 2) dağıtmaq, uçurtmaq, yıxmaq, sökmək (mas., tikilini); VII اِنْخَفَسَ uçurdulmaq, sökdürülmək; dağıdılmaq; اِنْخَفَسَ! itil gözümdən!

خَفَسَ c. خَفَسَاءٌ q. أَخْفَسَ gözləri zəif olan, gündüzlər görməyən

- خَفَافِيشٌ c. خَفَافِيشٌ yarasa

- خَفَسَ gündüzlər görməmə; gündüz korluğu (xəstəlik)

I خَفَضَ (i) خَفَضَ 1) aşağı salmaq, endirmək; الاثمان ~ qiymətləri aşağı salmaq;

2) alçaltmaq; 3) aşağı salmaq, aşağı dikmək; البصر ~ gözlərini aşağı salmaq; عَيْنِي ~ gözlə-

rini aşağı dikmək; 4) *qram.* sözü yiyəlik halına salmaq; *خفض* (u) *خفض* 1) sakit, ehtiyacsız olmaq (*həyat tərzi haqqında*); 2) yavaş, alçaq, asta olmaq (*səs haqqında*); II *خفض* aşağı salmaq, alçaltmaq, azaltmaq; *خفض عليك!* sakit ol!, ürəyinə salma!; V *تخفض* aşağı salınmaq; endirilmək, azaldılmaq; VII *إنخفض* aşağı düşmək, enmək (*suyun səviyyəsi haqqında*); 2) aşağı olmaq, aşağı düşmək (*qiymətlər haqqında*)

- 1) *إنخفاض* enmə, düşmə, azalma, əksilmə, yatma; النيل ~ Nildə suyun aşağı səviyyəsi; 2) endirilmə; aşağı düşmə; alçalma; azalma; الحرارة ~ temperaturun aşağı düşməsi; القدرة الشرائية ~ alıcılıq qabiliyyətinin aşağı düşməsi; *الـ الجوئی* *meteo.* aşağı atmosfer təzyiqli sahəsi, barometrik depressiya, siklon

- *تخفيض* aşağı salma, endirim, azaltma; ~ قيمة silahların ixtisara salınması; الفرنك frankın qiymətdən düşməsi, məzənnəsinin aşağı düşməsi, devalvasiyası

- 1) *خافض* aşağı salan; 2) endirən; البصر ~ gözlərini aşağı dikən; الجناح ~ təvazökar, ədəb-ərkanlı, həyalı

- 1) *خفض* aşağı salma, aşağı düşmə; 2) endirmə; 3) *qram.* sözün yiyəlik halda işlədilməsi; *حرف الـ* *qram.* önlük; *هو في* ~ من *o* çox firavan, ehtiyacsız yaşayır

- 1) *خفيض* aşağı, aşağı salınmış, endirilmiş (*məs., qiymətlər haqqında*); 2) sakit, alçaq, asta, yavaş (*səs haqqında*); ~ بصوت alçaq, asta səslə

- *مخفض* aşağı salınmış, endirilmiş; *بأثمان* *مخفض* aşağı qiymətlərlə

- 1. *مخفض* alçaldıcı; azaldıcı; 2. *tex.* reduktor

- 1) *مخفض* alçaq, aşağı, aşağı salınmış, endirilmiş; 2) *qram.* yiyəlik halına salınmış

- *c. منخفض* *ات* - alçaqlıq, düzən, ovalıq; *الـ الجوئی* *meteo.* aşağı atmosfer təzyiqli sahəsi, barometrik depressiya, siklon

- 1) *منخفض* aşağı; ~ مستوى ثقافي mədəniyyət səviyyəsi; 2) düzəndə olan, düzəndə bitən, aran, alçaq

I 1) *دؤيؤنمؤك*, *خفق*, *خفق*, *خفق* (i) *خفق* (خفق) döyünmək, vurmaq, çırpınmaq (*ürək haqqında*); 2) yavaş-yavaş var-gəl etmək; 3) yellənmək; titrəmək, əsmək; 4) qanad çalmaq (*quş haqqında*); 5) bərq vurmaq, çaxmaq (*ildırım haqqında*); 1) *خفق* (i) *خفق* 2) vurmaq (*nə ilə* —); 2) çalmaq (*məs., yağ, qaymaq*); yoğurmaq, əzmək (*məs., kartofu*); 3) döyəcləmək (*gəzərkən çəkmələri ilə*); *خفق* (i) *خفق* 3) batmaq (*günəş, ay haqqında*); ~ برأسه mürgüləmək; II *خفق* malalamaq, mala çəkmək, suvaqlamaq, suvaq çəkmək; IV *أخفق* 1) qanad çalmaq (*quş haqqında*); 2) yellənmək (*bayraq haqqında*); 3) uğursuzluğa düşər olmaq (*nədə* *في*); baş tutmamaq, alt-üst olmaq (*iş haqqında*); ~ برأسه mürgüləmək

- *إخفاق* uğursuzluq, baş tutmama

- *ات* *c.* 1. yellənən, tərpənən, əsən; 2. *الخواق* *تأسن.* qərb və şərq; *الخواق يأسود* dünyanın dörd cəhəti

- *خافقي* mala, suvaq

- *خفاق* bərk döyünən (*ürək*); ~ *القلب* bərk döyünən

- *ات* *c.* *خفاقة* - çalma aləti (*məs., yumurtaçalan, yağçalan və s.*)

- 1) *خفق* vurma, döyünmə (*ürəyin*); 2) taq-qıltı, tappıltı (*çəkmələrin*), səs (*ayaq səsləri*); 3) çalma (*məs., qaymaq, yumurta və s.*)

- *c.* *خفقات* (*bir dəfə*) taqqıldatma, vurma, döymə

- مَخْفَقَةٌ c. ات - yumurta, yağ və s. çalmağ üçün ucu yaylı alət

- مَخْفُوقٌ çalınmış; الكريمة السمة çalınmış qaymaq

I خَفَى (خَفَى) gizlətmək; gizli saxlamaq; خَفِيَ خَفَاءً (ə) 1 gizli olmaq, gizli qalmaq (*kimin üçün*); (على) ... لا يخفى على العين المبصرة ... لا يخفى على ... iti gözdən yayınmaz ki...; خَفِيَ خَفِيًّا 2 خَفِيَ gizlənmək, gözdən itmək; II خَفِيَ gizlətmək; IV خَفِيَ gizlətmək; gizli saxlamaq (*kimdən*); ört-basdır etmək; V خَفِيَ 1 gizlənmək, yox olmaq, itmək; 2) pərdələnmək, başqa qiyafəyə girmək (*masqalanmaq üçün*); VIII اخْتَفَى 1 gizlənmək, yox olmaq, itmək; من الوجود ~ yox olmaq; عن الاظهار ~ gözdən itmək; 2) görünməmək, araya çıxmamaq; X اسْتَخَفَى gizlənmək

- اخْتَفَاءٌ yox olma, itmə

- اخْتَفَاءٌ gizlətmə; gizli saxlama; *hüq.* gizlədilmə, ört-basdır etmə; المجرمين ~ cinayətkarların gizlədilməsi; *astr.* ulduzun Ayın arxasında gizlənməsi

- اسْتَخَفَاءٌ gizlənmə; لعب لعبة ~ gizlənpaç oynamaq

- اخْتَفَى qiyafə dəyişmə (*masqalanmaq məqsədilə*)

- اخْتَفَى gizlətmə

- خَفِيَ q. خَفِيَ 1) gizlədən; 2) gizli, sirli, gözəgörünməz; ~ غير آشkar, görünən; غير لم يُعَدُّ هذا سراً ~ gizli deyildir ki...; و لم يعد خافيا bu artıq gizli sirr deyildir; و لم يعد خافيا على ... ان gizli deyildir ki...

- خَفِيَ c. خَفِيَ sirr, məxfi iş, gizli iş, xəlvəti iş; الخوافي c. quşun qanadları altında gizli qalan tüklər; ... ان gizli deyildir ki...; و لم يعد خافيا عليه ~ ondan heç nə gizlətmək olmaz

- خَفَاءٌ 1) sirverməzlik; 2) gizlilik, məxfilik; 3) sirr; ~ في gizlicə; ~ تحت طي ~ əl altından, məxfi surətdə, gizli olaraq; ... بأن ~ la sirr deyildir ki...

- خَفِيَ gizli, məxfi; gözəgörünməz; ~ استيراد görünməz idxal; ... غير خَفِيَ ~ sirr deyildir ki...

- خَفِيَ c. خَفِيَ 1) sirr; خَفِيَ işin sirrini, iç üzünü bilmək; 2) xəfiyyə, xəfiyyəçi, xəfiyyə agenti

- خَفِيَ 1) sirverməzlik; 2) gizlilik, məxfilik; ~ ملبس maskarad kostyumu; خَفِيَ gizlicə, məxfi surətdə, əl altından; ~ في ~ gizlicə və ehtiyatlı

- مَخْفَقَةٌ q. مَخْفَقَةٌ qiyafəsini dəyişmiş (*masqalanmaq məqsədilə*)

- مَخْفَقَةٌ q. مَخْفَقَةٌ gizlənmə; مختفيا تحت برقع ... jurnalist imtiyazından istifadə edərək...

- مَخْفَقَةٌ c. مَخْفَقَةٌ gizlənc, gizli sığınacaq, daldalanacaq

- مَخْفَى gizli, məxfi

I خَلَّ (ə/u) خَلَّ k.t. seyrəkləşdirmək; II خَلَّ 1) turşumaq; 2) sirkəyə çevirmək; 3) turşuya qoymaq; duza qoymaq; qıçqırtmaq; 4) təmizləmək (*dişləri*); ~ لحيته باصابه ~ saqqalını barmaqları ilə daramaq, qaşımaq; III خَلَّ dostluq etmək; خَلَّ aşna, məşuqə saxlamaq; IV أَخَلَّ 1) pozmaq (*nəyi*); ~ بالأداب ~ ədəb qaydalarını pozmaq; ~ بالامن ~ ictimai asayişini pozmaq; ~ بالقانون ~ qanunu pozmaq; ~ بوعده ~ vədinə xilaf çıxmaq; 2) korlamaq, xarab etmək (*nəyi*); V تَخَلَّلَ 1) nüfuz etmək, canına işləmək; 2) kəsib keçmək; 3) nəyisə arada etmək; növbələndirmək; danışarkən arada tünd sözlər işlətmək (بـ); لقاء تخللته احاديث

görüşdə söhbət əsnasında arada mübahisə də olurdu; 4) arada olmaq, arada qalmaq; VIII اِخْتَلَّ 1) pozulmaq, pozulmuş olmaq; 2) xarab, nasaz olmaq; nizamsız hala düşmək; عَقْلَهُ ~ ağılı xarab olmaq, ağılı çaşmaq

- اِخْتَلَّ 1) nasazlıq; 2) pozğunluq, xarablıq, qeyri-normallıq, qaydada olmama; العَقْلُ ~ yaxud العَقْلِيُّ ~ əqli pozğunluq

- اِخْتَلَّ 1) pozma; əməl etməmə; بِالْأَدَابِ ~ ədəb-ərkanı pozma; 2) korlama, xarab etmə

- خَلَّ سِرْكَهٗ

- خَلَّ خَلَّ k., q. c. أَخْلَالَ dost, tanış; rəfiqə;

مِثْلُ الْوَفِيِّ kitab vəfalı dostdur

- خَلَّ 1 dostluq

- خَلَّ 2 c. أَخْلَعَهُ 1) diştəmizləyən; 2) sancaq;

3) mil; 4) ara, fasilə; 5) orta; خَلَّهٗ yaxud فِي خَلَّهِ ərzində; مِنْ ...-dan-dən; ortasından, içərisindən, arasından; الزَّجَاجِ ~ şüşənin içində; خَلَّالَ الْكُتُبِ kitabların arasında; فِي فِي bu arada; خَلَّالَ الصَّحْرَاءِ səhra içərisində; ذَلِكَ فِي فِي bu arada; فِي فِي gün ərzində; الزِّيَارَةِ ziyarət, səfər zamanı

- خَلَّ 2 c. أَخْلَعَهُ diştəmizləyən

- خَلَّ 2 c. أَخْلَعَهُ dişlərin arasında qalmış yemək qırıntısı

- خَلَّ 1 c. خَلَّ 1) xələl, korlanma, zədələmə; nasazlıq; 2) pozulma (məs., *asəb sistemini*); normal olmama, qeyri-normallıq; فِي فِي ağılı başdan çıxması; 3) qüsur, nöqsan; 4) səhv, qələt, yanlışlıq; 5) ara, fasilə; çat, çatlaq, yarıq; 6) nizamsızlıq, pozuqluq; مِنْ مِنْ nəyinsə arasından, içərisindən; كَرَّرَ مِنْ مِنْ göz yaşları arasından (*ağlaya-ağlaya*) təkrar etmək

- خَلَّ 1 c. خَلَّ 1) xələl, korlanma, zədələmə; nasazlıq; 2) pozulma (məs., *asəb sistemini*); normal olmama, qeyri-normallıq; فِي فِي ağılı başdan çıxması; 3) qüsur, nöqsan; 4) səhv, qələt, yanlışlıq; 5) ara, fasilə; çat, çatlaq, yarıq; 6) nizamsızlıq, pozuqluq; مِنْ مِنْ nəyinsə arasından, içərisindən; كَرَّرَ مِنْ مِنْ göz yaşları arasından (*ağlaya-ağlaya*) təkrar etmək

- خَلَّةٌ 2 ehtiyac, çatışmazlıq, qüsur; ~ سَدَّ çatmayan yerləri doldurmaq

- خَلَّةٌ dostluq; yaxınlıq; aşnalıq; sevgi

- خَلَّةٌ شَيْطَانِيَّةٌ. خَلَّ c. خَلَّةٌ, خَلَّ bot. 1) *həmç.* شَيْطَانِيَّةٌ ammi majus (*dəvələrin xoşladıqları bitki*); 2) ammi visnaga (*diştəmizləyən düzəltmək üçün istifadə olunan bitki*)

- خَلَّ zool. يَمَلِي baliqqulağı, midi

- خَلَّ 1) sevgili; 2) dost, tanış;

اللهِ ~ خَلَّلِي اللهُ (İbrahim peyğəmbər)

- خَلَّلِي اللهُ c. خَلَّلِي اللهُ sevgili (*qadın*);

məşuqə

- خَلَّلِي اللهُ dostluq

- خَلَّلِي اللهُ 1) korlanmış, xarab olmuş; 2) qeyri-normal; العَقْلُ ~ yaxud الشُّعُورُ ~ ağılı başdan çıxmış, ağılı itirmiş

- خَلَّلِي اللهُ pozan; بِالْأَمْنِ الْعَامِّ ~ ictimai təhlükəsizliyi pozan

- خَلَّلِي اللهُ sirkəyə qoyulmuş, duza qoyulmuş, turşuya qoyulmuş

- خَلَّلِي اللهُ c. سَوْرَابَا

- خَلَّلِي اللهُ c. مَخْلَلَاتِي سَوْرَابَا

- خَلَّلِي اللهُ c. مَخْلَلِي 1) zədələnmiş, korlanmış; 2) qeyri-normal, ağılı başında olmayan

1) خَلَّبَ (u, i) خَلَّبَ 1) pəncəsinə salmaq, çənginə keçirmək; 2) heyran, məftun etmək (*nə ilə*); عَقْلَهُ ~ yaxud لَيْتَهُ ~ ağılı başından çıxarmaq, məftun etmək; 3) azdırmaq, yoldan çıxarmaq, başdan çıxarmaq; aldatmaq; III خَلَّبَ aldatmaq; VIII اِخْتَلَّبَ 1) aldanmaq, azdırılmaq, başdan çıxarılmaq; aldadılmaq; 2) məftun etmək, heyran etmək

- خَلَّبَ heyranedicisi, məftunedicisi; azdırıcı, başdan çıxarıcı

- خَلَّبَ 1) aldadıcı; 2) məftunedicisi, valehedicisi

- خَلَّبَ gözəllik, cazibədarlıq, məftunedicilik

- خَلْبُ c. أَخْلَابٌ 1) caynaq; 2) üzüm yarpağı; 3) anat. qaraciyərin seroz qişası, periton (*qarın boşluğu divarlarını və üzvlərini örtən seroz qişa*); ~ مرض النساء tibb. peritonit; ~ kadınları özünə məftun edən kişi

- خَلْبٌ aldadıcı, xəyalı; ~ برق yağışsız şimşək (*vəd edən, amma vədinə əməl etməyən adam haqqında deyilir*)

- خَلْبِي yalan, yalançı; ~ طَلقة boş (*güllə-siz*) patron

- مَخَالِبٌ c. مَخَالِبُ pəncə (*caynaqlı*); caynaq; çəng; مَخَالِبُ الموت في ölümün çəngində خَلْبِصٌ 1) qaçmaq; 2) nadinclik etmək, dəcəllik etmək; 3) yalan danışmaq

- خَلْبِصٌ c. خَلْبِصٌ nadinc, dəcəl

I خَلَجَ (i) خَلَجَ 1) məşğul etmək, həyəcanlandırmaq, qayğılandırmaq; narahat etmək; 2) tərpətmək, titrətmək, əsdirmək; خَلَجَ (ə) خَلَجَ yorğunluq hiss etmək; III خَالَجَ 1) narahat etmək, qayğılandırmaq, əndişəyə salmaq; diqqətini büsbütün cəlb etmək; 2) bürümək (*şübhə haqqında*); ... لا يخالجه أي شك بان... o heç şübhə etmir ki...; يخالجه الضحك onu gülmək tutur; 3) xas, məxsus olmaq; V تَخَلَجَ əsmək, titrəmək; sarsılmaq; VIII اِخْتَلَجَ qıc olmaq; qeyri-iradi dartılmaq; əsmək; yığılmaq (*göz bəbəyi haqqında*); ~ الامر في صدره ~ narahat etmək; təşvişə salmaq

- اِخْتَلَجَ əsmə, qıc olma; tibb. ataksiya

- اِخْتِلَاجَةٌ konvulsiv hərəkət, qıc olma, qeyri-iradi dartınma

- خَالِجَةٌ c. خَوَالِجٌ həyəcan, narahatlıq hissi; səksəkə, qorxu; iztirab; خَوَالِجٌ نفسه qəlbində keçirdiyi hisslər, yaşantılar

- خَلَجَةٌ c. خَلَجَاتٌ titrəmə, əsmə, həyəcan; خَلَجَاتٌ نفسه qəlbindəki həyəcan

- خَلَجٌ c. خَلَجَانٌ körfəz; kanal خَلَجٌ 1) yelləmək, tərpətmək, əsdirmək, titrətmək; نَقَّةُ الجَمُورِ ~ kütlənin etibarını sarıstmaq; 2) seyrəltmək, kəşifliyini azaltmaq (*qazın*); 1) تَخَلَجَ yellənmək, tərpənmək, əsmək, titrəmək; haldan düşmək, yorulmaq; 2) seyrəldilmək; kəşifliyi azalmaq (*qaz haqqında*)

- تَخَلُّجٌ seyrəklik, kəşifliyin azalması

- خَلَّالٌ c. خَلَّالٌ 1) xalxal (*qadınların yarasıq üçün topuqlarına taxdıqları qızıl, gümüş və s.-dən düzəldilmiş zınqrovlu halqa*); 2) topuq

- خَلَّالٌ = خَلَّالٌ c. خَلَّلَ

- خَلَّلَةٌ 1) yelləmə, əsdirmə; tərpətmə; 2) seyrəkləşdirmə (*qazın*)

- مَتَخَلَّلٌ seyrəkləşdirilmiş, kəşifliyi azaldılmış; ~ غاز seyrəkləşdirilmiş qaz

- مَخْلَلٌ 1) seyrəkləşdirilmiş (*qaz haqqında*); 2) sarsımış; laxladılmış; ~ مشية يرقا-lana-yırğalana yerimə

I خَلَدَ (u) خَلَدٌ 1) əbədi olmaq, əbədi davam etmək; 2) olmaq (*harada*); ~ النوم yatmağa uzanmaq; II خَلَدَ 1) əbədi etmək, əbədiləşdirmək; ~ نكراه kiminsə xatirəsini əbədiləşdirmək; 2) olmaq (*harada*); 3) çox qocalmaq, pirani qoca olmaq; IV أخلدَ 1) qalmaq, olmaq (*harada*); 2) meyil etmək, əl atmaq (nəyə), qarılmaq, uymaq, dalmaq (*nəyə*); (إلى البطالة ~ bikarçılıq, avaralıq etmək; إلى السكون ~ sakitləşmək; إلى الصمت ~ sükuta dalmaq; إليه بنقته ~ kiməsə tam etibar etmək; 3) əbədiləşdirmək; V تَخَلَّدَ əbədiləşmək; əbədi davam etmək

- تَخَلَّدَ əbədiləşdirmə; ... أ ~ أ... anma üçün; ~ الذكراء xatirəsini yad edərək

- خَالِدٌ əbədi, ölməz
 - لا يدور في ~ احد c. خَلَدٌ qəlb; ağıl; heç kəsin ağına gəlmir ki...
 - خَالِدٌ 1 əbədilik, ölməzlik; يَخُودُ cənnət
 - خَالِدٌ 2 c. مَنَاجِدُ (həmç. اوربِّيَ zool. kor siçan; köstəbək; zool. ördəkburun
 - خَالِدٌ sonsuzluq, əbədilik, ölməzlik; دار الـ cənnət
 - خَالِدٌ c. əbədi olanlar; الـ dağlar
 I خَلَسَ (i) oğurlamaq, gizlicə götürmək; III خَالَسَ oğrun-oğrun, gizlin, xəlvəti etmək; ~ o ona oğrun-oğrun baxırdı; VIII إختلسَ oğurlamaq; aldadıb ələ keçirmək; sui-istifadə etmək (vəzifədən); israfə yol vermək; ~ النظر إلي... oğrun-oğrun baxmaq
 - إختلاسٌ c. oğurlama; mənimsəmə; oğurluq; sui-istifadə (vəzifədən); israf, dövlət malını oğurlama
 - خَالَسِيٌّ mulat
 - خَالَسَةٌ c. fursət; münasib vaxt; əlverişli an; gizlicə; oğrun-oğrun
 - مُخْتَلَسٌ dövlətin malını mənimsəyən, israf edənin
 I خَلَصَ (u) 1) təmiz, ixlaskar, saf olmaq; 2) sırf, xalis bir şeylə bağlı olmaq; 3) aşkar olmaq; 4) nəticədə alınmaq; 5) birinə çatmaq (kimə الـ); büsbütün məxsus olmaq (kimə الـ); 6) yetişmək, çatmaq (nəyə), gəlmək (nəyə الـ); başqa qərara gəlmək; 2) خَلَصَ (u) 1) qurtarmaq, əldən çıxmaq (pul haqqında); 2) xilas olmaq, qurtarmaq, canını qurtarmaq (nədən الـ); II خَلَصَ 1) xilas etmək, qurtarmaq, canını qurtarmaq, azad etmək; ~ حَقَّهُ بِيده haqqına öz gücü ilə nail olmaq; 2) təmizləmək,

arıtmaq (nədən الـ); saflaşdırmaq; 3) qurtarmaq; 4) almaq (rüsümü ödədikdən sonra malı gömrükdən); pulunu verib almaq (malın الـ); 5) ödəmək (nəyə الـ); ~ له 1) əvəzini çıxmaq, qisas almaq; III خَالَصَ 1) səmimi, sədaqətlə, ixlasla hərəkət etmək (kiməsə münasibətdə); 2) haqq-hesab çəkmək, hesablaşmaq, qisas almaq (kimdən الـ); IV أَخْلَصَ səmimilik, ixlaskarlıq göstərmək (kimə الـ); ~ نَادَةً c. sədaqətli, ixlaskar olmaq (kimə الـ); haqqına, vicdanla rəftar etmək (kimə münasibətdə الـ); ~ له) الحَبِّ kimisə səmimi-qəlbədən sevmək; V تَخَلَّصَ çəkinmək (kimdən-nədən الـ); canını qurtarmaq, yaxasını qurtarmaq (nədən الـ); VI تَخَلَّصَ bir-birilə haqq-hesab çəkmək, haqq-hesabı çürütmək, əvəz-əvəz olmaq; X إِسْتَخْلَصَ 1) canını, yaxasını qurtarmağa çalışmaq; xilas etmək; 2) çıxartmaq; almaq; çəkmək; hasil etmək; ~ الماء الـ dəniz suyunu duzdan təmizləmək; ~ نَادَةً c. fayda götürmək; 3) çıxartmaq (nəticə); 4) öyrənmək, öyrənil bilmək; 5) malı (gömrükdən) çıxartmaq üçün icazə almağa çalışmaq; 6) səmimi, ixlaskar hesab etmək
 - إِخْلَاصٌ iqlas, səmimiyyət, ürəyiaçıqlıq, sadıqlıq; ~ بـ iqlasla, səmimi-qəlbədən
 - إِسْتِخْلَاصٌ 1) xilas etmə, nicat vermə, qurtarma; 2) çıxartma, çəkmə, alma; الطاقة ~ الذريّة atom enerjisi alma
 - تَخَلَّصٌ canını qurtarma, özünü xilas etmə; ~ من العقاب cəzadan yaxa qurtarma
 - تَخْلِيصٌ azad etmə; xilas etmə, qurtarma; 2) təmizləmə, saflaşdırma; 3) pulunu verib alma; ~ على البضائع rüsümü ödəyib malı (gömrükdən) alma; ~ يوم الـ malı (gömrük-

dən) alma günü; 4) ödəmə; الرسوم ~ rüsumun ödənilməsi; (الجواب) ~ məktubun ödənilməsi (*marka ilə*)

- خالصٌ *c.* خالصٌ 1) xalis, təmiz, saf, səmimi; حلية saf (*saxta olmayan*) qiymətli əşya; 2) azad (*nədən*) (من) الاجرة ~ ödənişdən azad; ödənilmiş; الضريبة ~ vergidən azad; المصارف ~ a) puluz; b) xərcləri ödəmədən; 3) qurtarmış

- خالصٌ *خالق dil.* tamam, çox
- خلاصٌ 1) azad etmə, xilas etmə, qurtarma (*nədən*) (من) الجنين ~ anat. cift, son; 2) ödəniş, ödəmə

- خالصٌ *خالق dil.* bəsdir!; qurtardı!; yetər! ~ iş bitdi!

- خلاصةٌ 1) seçmə, seçilmiş, ən yaxşı şeylər; ekstrakt; 2) nəticə; 3) mahiyyət; kvintessensiya; cövhər; xülasə, qısa məzmun; ...- الـ و bir sözlə...; 4) qəbz

- خلاصٌ *c.* خلاصٌ səmimi, sadıq dost
- خلوصٌ 1) saflıq, təmizlik; 2) səmimilik, sadıqlıq

- مخالصةٌ *c.* مخالصةٌ 1) qarşılıqlı hesablaşma; haqq-hesabın qaydaya salınması; 2) qəbz

- مخلصٌ 1) xilas etmə, canını qurtarma; 2) xilas yeri, sığınacaq

- مخلصٌ müxlis, ixlaskar, səmimi, sadıq, vəfali

- مخلصٌ 1. 1) xilas olmuş, qurtulmuş, canını qurtarmış; 2) saflaşdırılmış; 3) عليه ~ haqqı ödənilmiş; 2. *c.* ات - çıxarış, iqtibas

- البضائع ~ الخالصٌ xilaskar, qurtuluş gətirən; haqqını ödəyərək malları (*gömrükdən*) alan

- مستخلصٌ 1) xilas etmək istəyən, azad etmək istəyən; 2) çıxaran, alan; البضائع ~

مخلصٌ *bax:* مخلصٌ =

- مستخلصٌ 1. çıxarılmış, alınmış; 2. 1) xülasə, ekstrakt; 2) *c.* ات - çıxarış, iqtibas

I خَلَطَ (i) خَلَطَ 1) qatmaq; qarışdırmaq; المعادن ~ metalları əridib bitişdirmək; 2) qarışıq salmaq, qatıb qarışdırmaq; dolaşmaq salmaq; لا يخلط بينهما *o* bunları qarışıq salmır; في ~ sözlərini qatıb qarışdırmaq, rabitəsiz danışmaq; 3) qarışdırmaq (*kartları*); II خَلَطَ

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

1) qatmaq, qarışdırmaq; dolaşdırmaq, qatıb qarışdırmaq; 3) sayıqlamaq (*xəstə haqqında*); III خَالَطَ 1) qatılmaq, qatışdırılmaq; خولط

- 1) dolaşılıq, qarışıqlıq; 2) qarışıq, qatışıq; 3) tərkib hissəsi; ~ ملط necə gəldi bir-birinə qarışmış halda, qalaq-qalaq; اخلاط الانسان (الصفراء والبلغم والدم) insanın temperamentləri, məcazları (öd – tündməcaz, bəlgəm – soyuqqanlı, qan – istiqanlı, qara sevdə – malxulyalı, qara sevdalı); اخلاط من yaxud من الناس a) qara camaat, avam xalq; b) tör-töküntü adamlar

- 1) qarışıq, qatışıq; 2) qarışıqlıq, qarmaqarışıqlıq, dolaşılıq; ~ بَلطَة qarmaqarış, nizamsız, tökülüb-töküşdürülmüş halda - 1) ünsiyyət, əlaqə; dostluq, aşnalıq, yoldaşlıq

- 1. qatışdırılmış, qarışdırılmış; 2. qatışıq, qarışıq; ~ معدني ~ ərinti, xəlité

- 2. خَلِيطٌ c. خَلِيطٌ dost, tay-tuş, yoldaş

- c. خَلِيطَةٌ xəlité, ərinti

- 1) ünsiyyət, əlaqə, münasibət;

2) oturub-durma, qaynayıb-qarışma

- 1) qat-qarış, qatılıb-qarışdırılmış; 2) nizamsız

- 1. qatışıq; 2. c. مَخْلُوطٌ 1) qarışıq, qatışıq, tərkib; 2) xəlité, ərinti; ~ حديدى ~ dəmir ərintisi

I خَلَع (خلع) 1) çıxarmaq (*paltar*, *ayaqqabını* və s.); ~ ملابسه ~ soyunmaq; ~ حذاء ~ ayaqqabısını çıxarmaq; ~ الحداد ~ matəm libasını çıxarmaq; 2) bağışlamaq, ənam vermək, hədiyyə vermək; mükafatlandırmaq (*kimi* ~ عن); 3) yıxmaq, salmaq, endirmək; ~ عن taxtdan salmaq; 4) çıxartmaq (*dişini*); 5) burxutmaq (*qolunu*); ~ العذار ~ özünü saxla-

ya bilməmək; ~ له ابوه atası ondan imtina edib; ~ امرأته ~ arvadına xəli (*pul müqabilində*) talaq vermək; ~ قلبه ~ kiminsə ürəyini qopartmaq; ~ يده من طاعته ~ kiməsə itaət etməyi kəsmək; 1) خَلَعَة (u) pozğun, əxlaqsız olmaq; 2) laxladılmaq, pozulmuş olmaq; II خَلَع 1) burxutmaq; 2) laxlatmaq, boşaltmaq; 3) salmaq, yıxmaq, uzaqlaşdırmaq; III خَلَع = ~ امرأته ~ خلع *bax*; V تَخَلَع 1) burxudulmaq; 2) laxladılmaq, boşaldılmaq; laxlamaq; ~ في المشي ~ yırgalana-yırgalana getmək; 3) aludə olmaq (*nəyə* ~ في ~ في içkiyə aludə olmaq, sərxoşluq etmək; VII اِخْلَع 1) burxudulmaq; 2) salınmaq (*taxtdan*), çıxarılmaq (*vəzifədən*); devrilmək; 3) qopmaq, ayrılmaq, uzaqlaşmaq (*kimdən* ~ عن هذا الجماعة; əlaqəsini kəsmək; ~ عن bu qruplaşmadan ayrıldı; ~ قلبه من الهول ~ qorxudan ürəyi qopdu; VIII اِخْتَلَع 1) çıxarmaq (*paltarını*, *ayaqqabısını*); ~ ملابسه ~ soyunmaq

- 1) pozğunluq, əxlaqsızlıq

- 1) çıxarma, salma, devirmə; 2) burxulma; 3) qopartma, çıxartma (*dişi*)

- c. خَلَعَةٌ xələt, bəxşiş, hədiyyə, xələt-barat, bəxşeyiş; ~ خلع عليه xələtini çıxarıb kiməsə hədiyyə etmək

- 1. 1) taxtdan salınmış, hakimiyyətdən uzaqlaşdırılmış, devrilmiş; 2) rədd edilmiş; 3) köhnəlmiş (*paltar*); 4) pozğun, əxlaqsız; ~ العذار ~ yolsuz; ~ صور pornoqrafik şəkillər; 2. c. خَلَعَاءُ pozğun; veyil

- 1) burxulmuş; 2) iflic olmuş

- 1) burxulmuş; 2) çıxarılmış; taxtdan salınmış, devrilmiş; ~ خاطر ~ əhvalı pozulmuş, qanı qaralmış; ~ الفؤاد ~ ürəyi qopmuş, qorxaq

- خلف c. أَخْلَافٌ 1) xələf, varis; 2) övlad, sonrakı nəsil; 3) əvəz (*itmiş şeyə görə*)
- خلف¹ 1) razılaşmama; ixtilaf, uyğunsuzluq; 2) fərq, müxtəliflik
- خلف² c. أَخْلَافٌ 1) boş ümid; 2) yalan vəd; vədə xilaf çıxma; 3) absurd
- خلف 1. müxtəlif, fərqli, zidd, əks; 2. c. أَخْلَافٌ məmənə, əmcək; ودرت عليه اخلاف النعم و *məcaz. bax: دَرٌ*
- خلفاني arxa (*sif.*), dal (*sif.*)
- خلفة¹, خلفة² 1) fərq, müxtəliflik; 2) bir-birinin ardınca gəlmə
- خلفة² cavan budaq, zoğ; 2) qalıq; 3) yamaq, pinə
- خلفي arxa (*sif.*), dal (*sif.*); ~ مصباح (نور) arxa fənər (*işiq*)
- خلفية c. ات 1) evin dalındakı bağça; 2) arxa plan, fon; 3) nəyinsə gizli, xəlvəti tərəfi
- خلفاء c. خَلِيفَةٌ 1) canişin; xəlifə; 2) varis; له kimisə öz varisi seçmək
- خوالف c. doğuşarxası ağrılar
- خلف (البلدان) السمة geridə qalmış; البلاد sənaye cəhətdən geridə qalmış ölkələr
- خلفات c. 1) tullantılar, qalıqlar; الماضي ~ keçmişin qalıqları; 2) hər b. düşmənin atıb getdiyi sursat
- مخالف 1. 1) müxalif, zidd, əks (*nəyə*); uyğun gəlməyən (*nəyə*); qanunu pozan, qeyri-qanuni; ~ صيد brakonyerlik, icazəsiz ov; ~ لوقائع (للحقيقة) uyğun gəlməyən; 2) tərs, sözə baxmayan, ipə-sapa yatmayan; 2. qarşı tərəf
- مخالفة c. ات 1) ziddiyyət; 2) pozma (*qanunu*); qanuna zidd hərəkət; taqsır, günah; 3) sözə baxmama, tərslik
- عليه ~ mübahisəli

- مختلف müxtəlif, fərqli (*nədən* عن)
- مخالف c. مخالفات tar. mixlaf, vilayət (*Yəməndə*)
- مخالفات c. irs, miras; kimdənsə-nədənsə qalan şeylər
- مخلوفة c. ات - yəhər (*dəvənin*)
- I خلق (خلق) (u) خَلَقَ 1) xələq etmək, yaratmaq; 2) özündən uydurmaq; خلق (ə) خَلَقَ 1) köhnəlmək, dağılmaq, yırtılmaq; خلق (u) خَلَقَ yararlı olmaq (*nəyə*); 2) xas olmaq (*nəyə*); 3) lazım olmaq, gərək olmaq (*kimə*); 4) layiq olmaq (*kimə*); II خلق 1) ətirləmək, ətir vurmaq; ست المرأة بالخلق qadın özünə ətir vurdu; 2) ətir çəkmək; 3) birləşdirərək almaq (*məs., dərman preparatlarını*); IV أخلق geyib köhnəlmək (*paltarı*); ~ جديدə geyib köhnəlmək, yırtmaq; V تخلق 1) mənəvi keyfiyyətləri mənimsəmək, əxlaq normaları əsasında yetişmək; xasiyyətini dəyişdirmək (*nəyəsə müvafiq olaraq*); ~ باخلاق ~ باخلاق özünü uşaq kimi aparmaq; ~ باخلاق yerli əhalinin əxlaq və rəftarını mənimsəmək; 2) ətirlənmək; ~ بالخلق ~ ətir vurmaq; 3) acığı tutmaq (*kimə* على); VIII إخلق 1) saxtalaşdırmaq, saxtasını düzəltmək; 2) özündən uydurmaq; böhtan, iftira atmaq (*kimə* على); XII إخلق 1) geyilib köhnəlmək, yırtılmaq; 2) məcaz. çeynənmiş, bayağı olmaq; 3) ərəfəsində olmaq (*nəyinsə*)
- إخلق 1) saxtalaşdırma, qurma, düzəltmə; 2) uydurma, yalan, böhtan
- أخلاقي əxlaqi, mənəvi; الفلسفة السمة etika; ~ الجرائم المənəviyyətə qarşı cinayətlər; ~ لا əxlaqsız, qeyri-əxlaqi
- أخلاقية 1) əxlaqilik, ~ لا əxlaqsızlıq; 2) deontologiya

... kimisə öz bildiyi kimi hərəkət etməyə buraxmaq; 4) təxliyə, evakuasiya etmək; IV أُخْلِي 1) boşaltmaq; 2) azad etmək; سبيله ~ kimisə azad etmək, buraxmaq; طرفه ~ *bax*: طَرَفٌ ~ مكانا ~ yer boşaltmaq, yer vermək (*kiməsə* لـ); 3) tərək etmək, əl çəkmək; 4) təxliyə, evakuasiya etmək; *hüq.* köçürmək; V تَخَى 1) boşalmaq; 2) atmaq, tərək etmək, tək buraxmaq (*kimi-nəyi* عن); 3) olmamaq, mövcud olmamaq (*harada* عن); 4) imtina etmək, geri çəkilmək; dönmək (*nədən* عن); əl çəkmək (*nədən* عن); لم يتخلَّ o, universitetə daxil olmaq fikrindən əl çəkmədi; VIII اِخْتَلَى 1) xəlvətə çəkilmək; təklikdə görüşü olmaq (*kiminlə* بـ); 2) məşvərət otağına çəkilmək (*məhkəmədə*)

- اِخْتِلَاءٌ təklik, tənhalıq; təklikdə olma, xəlvətə çəkilmə

- اِخْتِلَاءٌ boşaltma; evakuasiya; *hüq.* köçürmə

- اِخْتِلَاءٌ imtina etmə, dönmə (*nədən* عن)

- اِخْتِلَاءٌ təxliyə, evakuasiya

- اِخْتِلَاءٌ ~ من الضرر boş; 1) خَلْوٌ c. خَالِيَةٌ q. خَالٌ zərərsiz; من الغرض ~ marağı olmayan; qərəzsiz; من البال ~ qayğısız, dərdsiz, fikirsiz; 2) tutulmamış, vakant; من العمل ~ işsiz; 3) c. خَوَالٌ keçmiş, ötən; خَالِيَةٌ (قرون) keçmiş عصور keçmiş dövrlərdə; خَوَالِيَةٌ keçmişlə bağlı xatirələr; في الايام الخوالي keçmiş vaxtlarda; سي الوفاض ~ qəpiksiz, boş ciblə

- اِخْتِلَاءٌ (*təsir. halda*) خَلَا ~ istisna olmaqla, başqa; ~ istisna olmaqla

- اِخْتِلَاءٌ 1) boşluq; 2) boş yer; açıq məkan; 3) təklik, tənhalıq, xəlvət; 4) kənd; bağ; كان ... من خَلَاءٍ nəyisə olmamaq, nədənsə naqis olmaq; هو ~ من تلك المعارف

yoxdur; هو على الـ o, acdır, qarnı boşdur; بيت الـ ~ بيت الـ *yaxud* تحت açıq havada; اياق yolu

- اِخْتِلَاءٌ 1) boşluq; البال ~ qayğısızlıq, dərdsizlik, fikirsizlik; 2) boş yer (*vəzifə*)

- اِخْتِلَاءٌ nədənsə boş, azad, nədənsə məhrum (من); هي o qızın (onun, onların) ... yoxdur

- اِخْتِلَاءٌ 1) تَكْلِيكٌ c. خَلْوَةٌ təklik; xəlvət; yeni evlə-nənlərin xəlvətə çəkilməsi; ~ görüş; ~ غرامية ~ görüş; ~ تَكْلِيكٌ c. خَلْوَةٌ 2) xəlvət, gizli yer; sığınacaq; المتعبّد ~ zahid hücrəsi; 3) soyunmaq otağı (*hamamda*); kabina (*çimənlər üçün*); 4) loja (*teatrda*)

- اِخْتِلَاءٌ kənd -i/-ı; ~ بيت kənd, bağ evi; ~ مَنْظَرٌ kənd mənzərəsi

- اِخْتِلَاءٌ içiboş (*məs., kərpic*)

- اِخْتِلَاءٌ 1) boş, azad; 2) tutulmamış; ... من ~ nədənsə boş, nədənsə naqis, nədənsə məhrum; ~ مَدَانِيَّةٌ c. خَلْوَةٌ ~ mədəniyyətsiz; القلب ~ *yaxud* ~ qayğısız

- اِخْتِلَاءٌ 1) خَلَايَا c. خَلِيَّةٌ arı təknesi, arı pətəyi; 2) özək (*təşkilatda*); 3) *biol.* hüceyrə; حَيَّةٌ ~ canlı hüceyrə; مَعْقَدَةٌ ~ mürəkkəb hüceyrə; ~ بِيْرْهُجَيْرَلِيٌ c. خَلْوَةٌ

- اِخْتِلَاءٌ c. مَخَالٌ torba, kisə

I خَمٌّ (ə/u) ¹ خَمٌّ süpürmək, süpürüb atmaq, süpürüb təmizləmək; خَمٌّ ² (i/u) خَمُّومٌ iy vermək, iy lənmək; kif iyi vermək, pis qoxusu olmaq

- خَمٌّ pis qoxulu, iyli; iy lənmiş, kif atmış

- خَمٌّ c. خَمٌّ səbət; خَمٌّ الدجاج toyuqlar üçün səbət; toyuq hini

- خَمٌّ pis qoxu, pis iy, üfunət, kif iyi

- خَمٌّ = مَخَمٌّ

- خَمٌّ c. مَخَمٌّ süpürge

خَمَجَ (ə) korlanmaq, iylənmək, kif atmaq
 I خَمَدَ (u) خُمُودٌ 1) sakitləşmək, zəifləmək, yavaşmaq; 2) sönmək, keçmək; 3) ümidi kəsilmək, məyus olmaq; II خَمَدَ boğmaq, qabağını almaq, təsirini zəiflətmək (*zərbə-nin*); IV أَمَدَ 1) sakitləşdirmək; 2) söndürmək (*alovu, susuzluğu*), keçirtmək (*işığı*); 3) boğmaq, əzmək, kəsmək; الهمّة ~ çaşdırmaq, karıxdırmaq; 4) ümidini kəsmək, məyus etmək; VI تَخَمَدَ tədricən sönmək
 - إِمَادًا 1) sakitləşdirmək; 2) söndürmək; 3) boğma, əzmə
 - خَامِدًا 1) sakit; dinc, hərəkətsiz; 2) sönmüş (*vulkan haqqında*)
 - خُمُودًا 1) sönmə; 2) sakitlik, dinclik, hərəkətsizlik
 - مَخْمَدًا c. ات - söndürücü, boğucu, zəiflədici
 I خَمَرَ (u) خَمْرٌ 1) örtmək, gizlətmək; 2) qıçqırmaq; turşutmaq; maya vurmaq (*xəmirə*), acıtmaq; kim. qıçqırmaq, fermentləşdirmək; II خَمَرَ = I; III خَامَرَ 1) xəlvətcə girmək, dammaq (*ürəyə sübhə*); bürümək, tutmaq (*gicliyi*); 2) tərək etməmək, düşüb qalmaq (*harada*); IV أَمَرَ ~ evdən bayıra çıxmaq; V تَخَمَرَ 1) qıçqırmaq (*çaxır*); qalxmaq, turşumaq, acımaq (*xəmir*); 2) başına örtü örtmək, duvaq salmaq; VI تَخَمَرَ birgə gizli plan qurmaq; bir şeyin qəsdində olmaq; VIII إِمْتَرَ qıçqırmaq (*çaxır*); qalxmaq, acımaq (*xəmir*); 2) başına örtü örtmək, duvaq salmaq; 3) تَخَمَرَ o öz baş örtüsünü örtüdü; تَخَمَرَ ~ fikir yarandı
 - إِمْتَارًا qıçqırma, acıma (*xəmirin, çaxırın*)
 - تَخَمِيرًا qıçqırma, acıma (*xəmirin, çaxırın*)
 - تَخْمِيرًا maya vurma (*xəmirə*); kim. fermentasiya

- الصنعة تَخْمِيرِيٌّ qıçqırdıcı, ferment -i/-1; الصناعة ferment istehsalı sənayesi
 - خَمَارًا şərabsatan, şərabcı
 - خَمَارًا xumarlıq, dəmlək
 - خَمَارًا c. خُمْرٌ, خَمَارَاتٌ, خَمْرَةٌ örtü (*qadınlar üçün*); duvaq
 - خَمَارَةٌ c. ات - şərab dükanı
 - خَمْرٌ q. bəzən k. c. خُمُورٌ şərab, çaxır; الماعز ~ ənbəri çaxır, liker; الإسلام ~ məcaz (*islam şərabi*) kofe
 - خَمْرِيَّةٌ c. خَمْرِيَّةٌ şərabsatan, şərab dükanının sahibi
 - خَمْرَةٌ spirtli içki; şərab
 - خَمْرَةٌ baş örtüsünü örtmək təzi
 - خَمْرِيٌّ 1) şərab -i/-1; 2) şərab rəngində
 - خَمْرِيَّةٌ c. ات - xəmiriyə, şərabın vəsfinə həsr olunmuş şər
 - خَمْرِيٌّ = خُمُورِيَّةٌ c. خُمُورِيٌّ
 - خَمِيرٌ 1. şərabxor; çoxiçən; 2. içki düşkünü, əyyaş
 - خَمِيرٌ mayalı çörək
 - خَمِيرَةٌ c. ات - 1) maya, acıtma; ferment; a) اللبن ~ pivə mayası; البيرة ~ yaxud الجعة ~ a) süd mayası; b) bot. qladiolus, qarğasoğanı مرض ~ sürmə, pas (*bitkilərdə xəstəlik*); 2) məcaz. əsas kapital, pul fondu; 3) nüvə, özək (*nəyinsə*)
 - خَمِيرَةٌ c. ات - ferment
 - خَمِيرٌ qalxmış, gəlmiş (*xəmir*)
 - مَخْمَرٌ c. ات - ferment
 - مَخْمُورٌ xumarlanmış, dəmlənmiş; sərxoş, kefli, məst
 I خَمَسَ (u) خَمْسٌ xüms (*beşdə bir miqdarda ayrılan pay*); II خَمَسَ beş hissəyə bölmək; beşqat, beşkünc etmək; beşə vurmaq (*rəqəmi*)
 - خَمَسًا beşinci; العشر on beşinci

- *خَمَاسٌ* beş-beş
- *خَمَاسٌ c.* *خَمَاسَةٌ* məhsulun beşdə birinə işləyən əkinçi
- *خَمَاسِيٌّ* 1. beşdən (*beş hissədən*) ibarət olan, beş qat; *qram.* beş samitdən ibarət olan, beş-köklü; *الاول* *البرنامج* (birinci beşillik plan, birinci beşillik; *الاصابع* ~ beşbarmaq; *الزوايا* ~ beşbucaqlı; *السطوح* ~ beşüzüzlü; 2. 1) *mus.* kvintent; 2) *radio.* pentod; 3) beş, beş ədəd, beş nəfər; beşlik
- *خَمَاسِيَّةٌ c.* *mus.* kvintalar
- *خَمْسَةٌ* *beş*; *خَمْسَةٌ* *beş*; *خمسة* *yaxud* خمس عشرة *on beş*; *الـ* *beş vaxt namaz*
- *خَمْسٌ c.* *أخماسٌ* beşdə bir hissə (*nəyinsə*); a) gümanlar, fərziyələr qurmaq; b) biclik gəlmək, biclik işlətmək; *راجع* öz gümanlarını, fərziyyələrini yoxlamaq
- *حَمَى الـ* 1) beşgünlük müddət; *خمسة* beş gün ərzində növbələnən titrədib-qızdırma; 2) dövənin susuz qala bildiyi müddət
- *عيد الخمسين* *احد الخمسين* *yaxud* *خمسون* *din.* əllinci gün bayramı
- *خَمْسِيٌّ* beşqat, beş dəfə artıq; beş hissədən ibarət; *الخطة* beşillik plan, beşillik
- *خَمْسِينَ* *xəmsin* (*külək*); *أيام الـ* *xəmsin* küləyinin əsdiyi günlər
- *خَمْسِينِيٌّ* əlliyə aid olan; əllidən ibarət olan; əlliillik; *العيد* əlliilik yubiley
- *خَمِيسٌ* *həmç.* *يوم الـ* cümə axşamı; *العهد* *yaxud* *الفصح* *din.* xəmisüləhd, böyük cümə axşamı; *الجسد* *din.* xəmisülçəsəd, İsanın cəsədi bayramı (*xrist.*); *الصعود* *din.* göyə çəkilmə bayramı (*xrist.*)
- *خَمْسِيَّةٌ c.* *أَت* - həftəlik (*cümə axşamları verilən həftəlik maas*)

- *خَمْسِينَاتٌ* əllinci illər
- *مَخْمَسٌ* beş-beş; ~ *جاؤوا* onlar beş-beş gəldilər
- *مُخَمَّسٌ* 1. beşüzüzlü; 2. 1) *həmç.* *الزوايا* ~ beş-bucaqlı, pentaqram; *النجمة الـ* beşguşəli ulduz; 2) *ədəb.* pentametr
- I *خَمَشَ (i)* *خَمَشَ* qaşımaq, qazımaq, sıyıрмаq; cırmaqlamaq
- *خَمَاشَةٌ c.* *أَت* - cırmaq yeri, cırmaq, sıyrıntı; yüngül yara
- *خَمَشٌ c.* *خَمُوشٌ* cırmaq yeri, sıyrıntı
- I *خَمَصَ (u)* *خَمِصَ* *yaxud* *خَمِصَ (ə)* boş olmaq (*mədə, qarın*)
- *أَخْمَصُ c.* 1) ayağın yerə dəyməyən altı; 2) qundaq; ~ *نظر من قمّة رأسه الى* ~ *كيميّة* kimisə başdan ayağa qədər, tərədən dırnağa qədər süzmək; *هبط قلبه الى اخمصين* ürəyi düşdü, bərk qorxdu
- *خَمِصَانٌ c.* *خَمِصَانٌ* *boş*; *البطن* ~ qarınboş, ac
- *البطن* *yaxud* *الحشي* *خَمِصِيٌّ* ~ ac
- *مَخْمَصَةٌ c.* *مَخْمَصَةٌ* qarınboşluq; aclıq
- I *خَمَعُ (ə)* *خَمِعُ* azca axsamaq
- I *خَمَلَ (u)* *خَمُلٌ* adsız-sansız, şöhrətsiz, naməlum olmaq, heç bir şeylə seçilməmək; *ذکره* ~ unudulmaq
- *خَمَلٌ c.* 1) *خَمَلَةٌ* süst, cansız, ölüvay, ləng, ətalətli; ~ *غاز* təsirsiz qaz; 2) əlindən iş gəlməyən, işə can yandırmayan, tənbel, fəaliyyətsiz, yaratmaz; 3) *həmç.* *الذکر* ~ adsız-sansız, naməlum, şöhrətsiz, tanınmaz
- *خَمَلٌ* *xov*; *خَمَلَةٌ* *xov*; zərif, narın tük; *بساط نو* ~ *الـ* *xovlu xalça*
- *خَمَلٌ* parazitlər, bit-birə (*toyuqlarda*)
- *خَمَلٌ* tənbel, bir işə yaramayan, əlindən iş gəlməyən
- *خَمُولٌ* 1) süstlük; zəiflik, taqətsizlik; laqeydlik, ölgünlük, maraq göstərməmə (*nəyəyə*);

ətalətlilik; 2) fəaliyyətsizlik, yaratmazlıq, tənbellik, sürünmə; 3) kütlük; depressiya, durğunluq; 4) *həmç.* الذكر ~ naməlumluq

- خميلة *c.* خمائل pöhrelük, kolluq, cəngəllik; sıx meşəlik

- مخمل məxmər

- مخملي *(sif.)*

(خمن) II خَمَّنَ 1) təxmin etmək, güman etmək; 2) qiymət qoymaq, qiymətləndirmək

- تخمين 1) təxmin, güman, fərziyyə; ~ على təxminən; 2) qiymətqoyma, qiymətləndirmə

- مخمن kalkulyator; nırxqoyan, məzənnə-qoyan, qiymətqoyan

I خَنَ (ə/i) خَنِتْ burnunda danışmaq, tın-tın danışmaq

- خن *c.* خناء *q.* أحن burnunda danışan, tın-tın danışan

- خن *c.* أحن səbət; خن الدجاج toyuq səbəti; toyuq hini, toyuq damı; خن الورك qasıq

- خن burnunda danışma; تın-تın danışma

I خَنَتْ (ə) خَنْتْ 1) qadın kimi incə, zərif, nərmə-nazik olmaq; 2) özünü qadın kimi aparmaq; II خَنْتْ qadın kimi nərmə-nazik, zərif etmək; V تَخَنْتْ qadın kimi incə, zərif, nərmə-nazik olmaq; özünü qadın kimi aparmaq

- خانت qadın kimi incə, zərif, nərmə-nazik

- خنثي *c.* خنثى hermafrodit, xonsa

- خنثية hermafroditlik, xonsalıq

خنجرية *c.* خنجر خەncər; في الظهر küreyə vurulan xəncər zərbəsi; ~ ابو *bot.* a) ərik-güllü, nəstərən çiçəyi; b) güllü vəzəri

خن = خنجن

- خنة = خنجنة

- خند *c.* خندək, səngər qazmaq; سەن-گەرلەنمەk, xəndək qazıb daldalanmaq

- خندق *c.* خندək, səngər

- خنقة qazıma

- خندək خەndəyə girmiş, xəndəkdə basdırılmış

خنذيد *c.* خندید gözəl natiq

خنزيب *c.* خنزيب yaxud خنزيب iblis, şeytan

خنزوان *c.* خنزوانه iftixar, vüqar, məğrurluq

خنزير *c.* خنزير donuz; الارض ~ qarışqayeyən; البحر ~ dəniz donuzu; delfin; بري ~ qaban, çöldonuzu; الهند ~ hind donuzu; ~ لحم donuz eti; المقعد ~ bekon; المملح ~

hisə verilmiş donuz budu; tibb. داء الخنازير xənazir, sıraca xəstəliyi

- خنزيرة *c.* ات donuz (*dişi*)

- خنازيري *c.* tibb. xənazir, sıraca xəstəliyi

- خنزرة *c.* ات - daşsındıran, daşqıran çəkil

I خَنَسَ (i) خَنَسَ geri çəkilmək, uzaqlaşmaq, gizlənmək

- خنس *c.* خنساء *q.* أحنس

- خنس geri çəkilən (*Allahın adını çəkəndə*); ~ şeytan

- خنس planetlər

خنشار *bot.* ayıdöşəyi, qıjı

خنصر *c.* خنصر çəçələ barmaq; عقد الخناصر على... *bot.* çölnoxudu ~ العروس

...üçün qüvvələrin birləşdirilməsi; ~ ه

~ ه kiminləsə birləşmək

I خَنَعَ (ə) خَنَعَ tabe olmaq, itaət etmək, boyun əymək (*kimə* -); alçalmaq (*kiminsə qarşısında* -)

- خانع tabe olan; itaətkar; həqir, zəlil;

~ موجات ağır dalğalar

- خنوع tabe olma, itaətkarlıq; həqirlik, zəlillik

I خَنَفَ (u) خَنَفَ = خَنَفَ

- خن *c.* خنفة *q.* أحنف *bax:* خن

- خنف c. خنيف giş, qalın kətan
- خنف فیسildamaq
- خنفرة فیسildama
- خنفس topl. peyinqurdu
- خنفسة c. خنفسة peyinqurdu

I خنف (u) خنف boğmaq, əzmək, basmaq; خنفها العبرات göz yaşları onu boğurdu; ~ bayrağı aşağı salmaq; II خنف bir-bir boğmaq; tüstüyə vermək (*məs., ipəqurd-larını baramada*); III خنف dalaşmaq, savaşmaq; məzəmmət etmək; VI تخنف bir-birilə dalaşmaq, savaşmaq, söyüşmək; VII إنخنف boğulmaq, təngnəfəs olmaq; VIII إختنف 1) boğulmaq (*tüstüdən*), boğulmuş olmaq; özünü boğmaq; ~ مبتلعا لقمة boğazında tikə qalmaq; ~ ست الكلمات في حلقه sözlər boğazında ilişib qaldı; 2) boğaza qədər doldurulmaq, tıxanmaq (*nə ilə*)

- إختناق 1) boğulma; 2) asfiksiya, təngnəfəslik, nəfəs tutulması, təngişmə

- خنف 1. 1) boğucu; ~ الغاز boğucu qaz; 2) bürkülü, boğanaq; ~ هوا boğanaq hava; 2. c. 1) خناق dərə; 2) el. drossel; ~ البت bot. qurd kökü, akonit; ~ الكلب bot. novruzgülü, dazı; ~ النمر bot. dağ öküzgözü

- خنوق difteriya

- خناق 1) difteriya; ~ الغشائي angina, boğaz gəlməsi; 2) qançürükliyi; ~ الخيل saqqo (*cavan atlarda olan yoluxucu xəstəlik*); ~ الطيور dilçək xəstəliyi

- خناق 1) savaşma, dalaşma; 2) ip, ilgək, ilmə (*boyuna keçirmək üçün*); ~ بال- boğmaq; boğazından yapışmaq; 3) yaxa; ~ ضيق boğulan, təngnəfəs; ~ ضيق ~ ماعز عليه a) yaxasından yapışmaq, sıxışdırmaq, qısnamaq; b) basmaq, əzmək, təzyiq göstərmək; 4) xalta, boyunluq

- خناق boğucu; boğan; الغازات السامة boğucu qazlar

- خنافة c. خنافة - dava-dalaş, söyüşmə

- خنق boğma, boğulma; ~ الانوار işıqları

keçirmə

- خنق اليد: خنق c. خنقة ~ bilək

- خنق boğulmuş

- مخنق c. مخنق 1) tüstüxana (*ipəqurdu baramaları üçün*); 2) boğaz

- مخنقة c. مخنقة - boyunbağı, həmayil

- مخنوق 1) boğulmuş; 2) boğuc; ~ بصوت

~ خافت sakit, boğuc səslə

I خني = خنا, خنو (u) خنا (خنو)

خنو c. خنايص donuz balası, donuz potası, çoşqa

I خني ədəbsiz danışmaq; IV أخني

1) ədəbsiz danışmaq; ədəbsizlik etmək;

2) məhv etmək, öldürmək (*kimi*); amansız rəftar etmək, amansız olmaq (*kimə*); اخنت

~ زمانه عليه الدهر yaxud عليه السنون zaman onu qo-caldı; ~ tale ona amansız oldu

- خنا 1) ədəbsizlik; 2) pozğunluq, fahişəlik;

~ دار الفahişəxana

- خنا = خني

- خنا c. خواجه, خواجه lara müraciət edərkən)

- خوجه c. خوجه - müəllim, xoca

خوج II خوج çürümək, xarab olmaq

- خوخ topl. şaftalı, hulu (*Misir*); gavalı (*Suriya*)

- خوخة c. خوخة 1) şaftalı; gavalı; 2) dəlik;

keçid; pəncərə; qarıcıq (*böyük qapıda*); ~ السقف

~ القنطرة şlüz

خودات, خود c. خود gənc qız

خود c. خود tasgülah, dəbilqə, dəmir papaq

I (u) خَارَ böyürmək, movul-damaq; خَارَ (u) خَارَ zəif-ləmək; haldan düşmək, yorulmaq; عَزِيمَتُهُ ~ o, ruhdan düşdü; تَوَاقُفٌ ~ o, gücdən düşdü

- خَائِرٌ zəif, gücsüz; القَوَى ~ taqətdən düşmüş
- خَوَارٌ böyürmə, movuldama
- خَوَارٌ 1) zəif, gücsüz; 2) zəif iradəli
- خَوْرٌ c. 1) çayın qurumuş yatağı; vadi; 2) körfəz; çay ağzı, mənsəb
- خَوْرٌ 1) üzgünlük, yorğunluq, zəiflik;

2) qeyri-sabitlik (axlaqi); ruh düşkünlüyü

خَوْرٌ xor

خَوْرِي c. خَوْرَانَةٌ keşiş

خَوْرَقٌ payaya keçirtmək

- خَوْرَقَةٌ payaya keçirtmə
- اَلْـيَسْتَمُ السُّلْطَانِ ~ يشتم السلطان payaya keçirilmiş; məsəl. islanmışın yağışdan nə arı! (hərfl. payaya keçirilmiş adam sultanı söyər)

خَوْشَقٌ sarğı kağızı

I (ə) خَوَصَ çuxura düşmüş gözləri olmaq; II خَوَّصَ metalla örtmək; III خَاوَصَ gözlərini qıyaraq baxmaq

- خَوَّصَ q. خَوَّصَاءُ çuxurgöz, çuxurgöz
- خَوَّصَ 1) xurma yarpağı satan; 2) hörücü, toxuyucu (xurma yarpaqlarından həsir, səbət və s.)
- خَوَّصَ topl. xurma yarpağı; بَرْدِي ~ bot. papirus; ~ بَرْنِيْبِيْطَةٌ həsir şlyapa
- خَوَّصَةَ c. 1) xurma yarpağı; 2) memar.

təpəcik, kəmərcik

I (u) خَاَصَ (خوض) keçmək, çayı dayaz yerdən keçmək; 2) girmək, girişmək (nəyə təs. hal və ya فِي الْبَحْتِ); ~ مُهَامِكِمَةٌ yürütməyə başlamaq; ~ كِفَاحًا (نضالًا) ~ المعركة ~ şiddətli mübarizəyə girişmək; بِأَسَا (غمار الحرب) döyüşə girişmək; دَوْيُشُونِ ən

qızgın yerinə baş vurmaq; غِمَارُ السِّيَاسَةِ ~ siya-sət burulğanına baş vurmaq; II خَوَّضَ dayaz yerdən keçmək

- خَوَّضَ 1) keçmə, dayaz yerdən keçid;
- 2) girişmə, baş vurma (nəyə فِي); aparma (məs., söhbət, döyüş və s.)
- مَخَاوِضٌ c. مَخَاوِضَاتٌ çay keçidi, dayaz yer, bərə
- مَخْوُضٌ yumurta və s. çalmaq üçün ucu yaylı alət

I (ə) خَافَ qorxmaq (nədən-kim-dən); ürkmək, qorxaqlıq göstərmək, xoflanmaq; ehtiyat etmək (nədən-kimdən); عَلَى يَخَافُ Allahdan qorxan, ürəyində Allah qorxusu olan; II خَوَّفَ qorxutmaq; IV أَخَافَ qorxutmaq, qorxu gəlmək; V تَخَوَّفَ qorxmaq, ehtiyat etmək

- إِخْفَافٌ qorxutma, qorxu gəlmə, ürkütmə
- تَخْوِيفٌ qorxutma, qorxu gəlmə
- خَائِفٌ qorxan, ehtiyat edən (kimin üçün, nə üçün); عَلَى يَخْوَفُ qorxaq, qorxacaq, xoflu
- خَوَّافٌ qorxaq, qorxacaq, xoflu
- خَوَّفَ qorxu; ehtiyatlanma; ~ مع الْجَزَعِ وَالـ...dan/dən qorxaraq, qorxudan
- خَوَّفَ qorxaq, qorxacaq
- خَوَّفَ qorxu, xof; خَيْفَةٌ qorxaraq, ehtiyat edərək
- مَخَافَةٌ c. مَخَاوِفٌ qorxu, ürkü, xof; ehtiyat; اِظْهَرِ مَخَاوِفَهُ ehtiyat edərək ki...; ...nə barədəsə qorxusunu ifadə etmək
- مَخَوَّفٌ qorxulu, qorxunc; təhlükəli (vol)
- مَخِيفٌ ürəyə qorxu salan, qorxunc, dəhşətli
- II خَوَّلَ haqq vermək; icazə vermək
- خَوَّلَ c. خَوَّلَ خَوَّلَ dayı, خَوَّلَ, خَوَّلَ
- خَالَ c. خَالَ خَالَ c. خَالَ

- خُوْلَةٌ qohumluq (*dayı və xala tərəfdən*)
- خَوْلٌ 1) qullar; 2) mal-qara
- خَوْلٌ c. 2 خَوْلَاتٌ *qadın paltarında*
- خَوْلِيٌّ c. 1 خَوْلٌ tarla gözətçisi; bağban;

2) ustabaşı; onbaşı

I خَائِنٌ (u) خَائِنَةٌ, خَوْنٌ 1) xain olmaq; xəyanət etmək (*kiməsə*); vəfasızlıq etmək; خَائِنَةٌ yaddaşı onu aldatdı; خَائِنَةٌ رَجُلًا ayaqları vəfasızlıq etdi; 2) aldatmaq; 3) vəfa etməmək, yerinə yetirməmək; لا يَخُونُ عَهْدًا o, əhdə vəfasızlıq etməz; II خَوْنٌ 1) vəfasızlıqda, xəyanətdə, satqınlıqda günahlandırmaq; 2) etibar etmək, şübhələnmək; V تَخَوَّنَ 1) satqınlıq etmək, xainlik etmək; 2) zəiflətmək; zərər yetirmək, ziyan vurmaq (*səhhətinə*); لا تَتَخَوَّنُهُ عَلَةٌ o xəstələnmir; VIII إِخْتَانَ aldatmaq, vəfasızlıq etmək; X إِسْتَحْوَنَ etibar etməmək (*kiməsə*), şübhə etmək (*kiminsə vəfahlılığına*)

الـ خَائِنٌ c. خَائِنٌ xain, satqın; *məsəl.* خَائِفٌ xain adam xoşlu olar

- خَوَانٌ, خَوْنٌ xain, xəyanətkar, satqın
- خَوَانٌ c. أُخْوَانَةٌ masa; yemək masası
- خَوَانٌ xainlik, vəfasızlıq, satqınlıq
- خَائِنَةٌ xəyanət, satqınlıq, vəfasızlıq; الـ

الدولة ~ الدولة *yaxud* العظمى الوطنية *yaxud* xəyanət; الامانة ~ əmanətə xəyanət

- خَائِنٌ xain, xəyanətkar, vəfasız, əhdi pozan
- اخو: خَوْءٌ *bax:*

I خَوِيٌّ (i) خَوِيٌّ *yaxud* خَوَاءٌ (ə) خَوِيٌّ 1) boş, çılpaq olmaq; 2) ac olmaq

- خَوِيَّةٌ *geol.* deflyasiya (*süxurların aşınması*)
- خَاوِيٌّ q. خَاوِيٌّ 1) boş, çılpaq; 2) ac; خَاوِيٌّ

الحيلة bir köməyi olmayan, çarəsiz, çıxış yolu tapa bilməyən; خَاوِيٌّ الوفاض cibində bir qəpiyi olmayan, cibiboş

1) boşluq; 2) aclıq

خَوِيَّةٌ *bax: əlifba sırası ilə*

I خَائِبٌ (i) خَائِبٌ *doğrulmamaq (ümid), yerinə yetməmək, puça çıxmaq; uğursuzluğa düşər olmaq (nədə)*; yanılmaq, səhv etmək (*nədə*); II خَيْبٌ 1) məyus etmək, puça çıxartmaq (*ümidləri*); 2) rədd etmək (*xahişi*)

- خَائِبٌ uğursuz, puç, məyusluq gətirən

- خَيْبَةٌ 1) ümitsizlik; *həmç.* الامل ~ ümidin püçə çıxması; أثار ~ əmlə kimisə məyus etmək; kiminsə ümidini puça çıxartmaq; اصيب بـ الامل ümitsizliyə qapılmaq, ümidini itirmək (*nədə*); 2) səhv, yanlışlıq, uğursuzluq; بَاءٍ ~ uğursuzluğa məruz qalmaq

I خَيْرٌ (i) خَيْرٌ seçmək; üstünlük vermək;

II خَيْرٌ 1) seçim imkanı vermək, seçdirmək; 2) üstünlük vermək, seçmək (*nəyi*); III خَيْرٌ seçkisənə buraxmaq, seçməyə imkan vermək; V تَخَيَّرَ seçmək, üstünlük vermək (*nəyə nə ilə müqayisədə*); üstün tutmaq (*nəyi nədən*); VIII إِخْتَارَ = V; ه الله جواره ~ o öldü; X إِسْتَخَارَ istixarə etmək, Allahdan xeyir-bərəkət diləmək; بالمصحف ~ Quranla istixarə etmək; بالسُّبْحَةِ ~ təsbehlə istixarə etmək

- إِخْتِيَارٌ 1) seçim, seçki; *fəls.* iradə azadlığı; حق الـ seçim azadlığı; ~ optasiya, başqa dövlətin vətəndaşlığına keçmək hüququ; ... وبين... وبين... kimi-sə nə ilə nə arasındasa seçim qarşısında qoymaq; طبيعي ~ *biol.* təbii seçim; 2) xoş məram; könüllülük; ~ könüllü olaraq, öz könlü, ixtiyarı ilə; ~ رجل ixtiyar qoca

- إِخْتِيَارِيٌّ 1) ixtiyari, könüllü, qeyri-məcburi; 2) fakültativ

- خَيْطٌ dərzi
 - خَيْطَةٌ c. ات - dərzi qadım, tikişçi qadım;
 ~ آلة tikiş maşını
 - مَكِينَةٌ (مَكْنَةٌ) الـ ~ (بالرجل، بالتكبيبة) خَيْطَةٌ tikiş; dərzilik; (بالموتور) خَيْطَةٌ tikiş maşını (ayaqla, əllə, motorla)
 - خَيْطٌ b. خَيْوُطٌ , خَيْوُطَةٌ , خَيْوُطٌ 1) iplik; lif, tel; خَيْوُطٌ الاصطناعية التركيبية 2) sap; qaytan; fitil; اشعال البارود ~ Bikford fitili; الصنارة ~ tilov ipi; القنب ~ viş, ip; بكرة ~ şaqul; البناء ~ yaxud ~ şaqul; الشاغول ~ sap çarxı; حيك خيوط المؤامرة ~ باطل sui-qəsd toru qorumaq; الـ الأبيض yaxud مع اول خيط الفجر الاول مع اول gecənin الـ الاسود zülməti; ~ أمل ~ ümid işartısı
 - خَيْطٌ c. خَيْطَانٌ dəstə, qatar (dəvəquşu, çəyirtkə)
 - خَيْطٌ sap -i/-1; sapdan toxunmuş
 - خَيْطٌ c. ات - nazik lif, tel, sap
 - مَخِيْطٌ , مَخِيْطٌ tikilmiş
 - خَيْطٌ = مَخِيْطٌ
 - خَيْطَةٌ c. ات - tikiş maşını
 (خيف) II خَيْفٌ uzaqlaşmaq, çıxıb getmək (عن haradan)
 - أَخْيَافٌ 1) müxtəlif mənşəli (insanlar); 2) bir anadan, ayrı-ayrı atalardan; ~ اخوة qarın-daşlar, anabir qardaşlar
 I خَيْلٌ fikirləşmək, özündən bədgüman olmaq, özü haqqında yüksək fikirdə olmaq; إِخَالٌ düşünürəm (ilə müqayisədə daha bəlağətli səslənir); II خَيْلٌ 1) çapmaq (at üstündə), səyritmək (atı); 2) gözlərini qamaşdırmaq; pərt etmək, utandırmaq; III خَيْلٌ heyran etmək, valeh etmək; IV أَخَالٌ şübhəli olmaq, aydın olmamaq (kimin üçün علی); V تَخَيَّلٌ xəyala

- linda təsəvvür etmək, xəyala gətirmək; xəyal etmək, düşünmək VI تَخَيَّلٌ 1) özündən bədgüman olmaq; özü haqqında yüksək fikirdə olmaq; 2) görünmək, xəyala gəlmək (göz önünə بعينه); ağına gəlmək (fikir); VIII إِخْتَالٌ = VI
 - إِخْتِيَالٌ lovğalıq, təşəxxüs, təkəbbür, özü haqqında yüksək fikirdə olma
 - إِخْتِيَالٌ 1 lovğa, təşəxxüslü, təkəbbürlü, özü haqqında yüksək fikirdə olan
 - إِخْتِيَالٌ 2 c. أَخْيَالٌ 1) göycəqarğa; 2) yaşıl ağacdələ
 - تَخَيَّلٌ təxəyyül, təsəvvürdə canlandırma
 - تَخَيَّلَاتٌ c. ادبیه ~ ədəbi obrazlar
 - تَخَيَّلِيٌّ xəyali
 - خَيْالٌ özündənrazılıq, özündən bədgümanlıq, özü haqqında yüksək fikirdə olma
 - خَيْالٌ c. أَخْيَالَةٌ 1) xəyal, təxəyyül, fantaziya; arzu; utopiya; ~ متن ركب xəyal atına minmək, xəyallara qapılmaq; 2) kölgə; siluet; əks; kabus, görüntü; 3) الظل ~ Çin kölgələri; 4) uyuq, qorxuluq
 - خَيْالٌ c. خَيْالَةٌ 1) minikli, atlı, süvari
 - خَيْالَةٌ 2) süvari qoşun
 - خَيْالَةٌ c. ات - 1) kölgə; siluet; 2) kino; gözə görünən görüntülər
 - خَيْالَاتِيٌّ 1) kölgə -i/-1; ~ المسرح kölgə teatrı, qaragöz; 2) kölgə teatırının artisti
 - خَيْالِيٌّ 1. xəyali; utopik; الاشتراكية السوفياتية utopik sosializm; 2. xəyalpərəst, xülyaçı, fantaziyaçı; utopist
 - خَيْلٌ q. c. خَيْوُطٌ 1) at; مصنع الـ at zavodu; 2) süvari dəstəsi; atlı qoşun; 3) atlılar; علی ~ اتلا; خيل و رجل atlılar və piyadalar; ~ سباق cıdır
 - خَيْالٌ = خَيْالَةٌ

- خَيْلُولَةٌ 1) təxəyyül; 2) özündən bədgümanlıq, özü haqqında yüksək fikirdə olma
 - خَيْلِيٌّ atlı, at -i/-1
 - مُحْتَالٌ lovğa, təşəxxüslü; təkəbbürlü, özünüöyən
 - مَخَائِلٌ c. مَخَائِلُ, مَخَائِلُ 1) keyfiyyət, ləyaqət; dəyər, qiymət; 2) əlamət, nişan; مَخَائِلُ مَخَائِلُ həyəcan əlamətləri
 - مَخَائِلٌ xəyal, təxəyyül, fantaziya; هذا من هذا bu onun təxəyyülünün məhsuludur
 - مَخَائِلٌ II خَيْمٌ 1) xeymə, çadır qurmaq; xeymədə, çadırdə yaşamaq; 2) çökmək (*sakitlik*,

qaranlıq); örtmək, bürümək (*nəyi* على);
 ~ اليأس في روحه ~ *məcaz.* onu məyusluq bürüdü;
 V تَخَيَّمَ xeymə, çadır qurmaq; düşərgə salmaq
 - خَيْمًا xeymədüzəldən, xeymə, çadır ustası
 - خَيْمٌ 1) meyil; 2) qabiliyyət, təbiət, xarakter; 3) niyyət; أخذ ~ kimisə imtahana çəkmək
 - خَيْمَةٌ c. خَيْمًا, خَيْمٌ xeymə, çadır; pavilyon;
 talvar
 - خَيْمًا = خَيْمِيَّةٌ c. خَيْمِيٌّ
 - مَخِيْمٌ c. اتٌ - düşərgə
 - خَيْتٌ c. اتٌ - kəmənd, tələ, cələ, duzaq

د

د (دال) dāl (ərəb əlifbasının səkkizinci hərfi; rəqəm mənası 4)

د sözüünün qısaldılmış forması

دا xalq dil. bu (kişi c.); دي bu (qadın c.)

دوأ bax: دوأ

داتورة bot. tatla, dəli bəng (zəhərli bitki),

bihuşdarı

دای dayəlik etmək; uşağa baxmaq; əzizləmək (uşağı)

دایة c. ات - dayə; tərbiyəçi; mürəbbiyə

داروینی darvinçi, darvinist; داروینizm

دایة c. ات - dağ, damğa

دایة delta; النهر ~ çayın deltası

دایة bot. georgin

دایة dama (oyun); لوحة dama taxtası;

dama qutusu; حجر dama daşı; صلح ~ daş damaya keçdi

دای iri mirvari dənəsi

دایة c. ات - qumbara, mərmə, güllə

دایة bax: دنق

دایة 1. Danimarka -i/-ı; دانمارکی Danimarka dili; حرکات idman gimnastikası;

2. danimarkalı

دایة xüs. ad k. Daniil

دایة xüs. ad k. Davud

دایة mamaça; dayə (xəstəxanada)

I دای (ə) دای çalışmaq; söylə işləmək; söylə göstərmək (nədə fi)

1) çalışqan, söylə işləyən; 2) qeyrətli, işə can yandıran; ardıcıl; تسان tasn. gecə ilə gündüz

1) söylə, çalışqanlıq; ب- söylə; çalışqanlıqla; ardıcıl olaraq; 2) vərdiş, adət; xüsusiyət; السكر içməyə adət edib; işi-peşəsi sərxoşluqdur

- دای səy, çalışqanlıq

- دای çalışqan; əməksevər, söylə göstərən

- دای = دای

دایة zil qaranlıq (gecə haqqında)

I دای (ə/i) دای 1) sürünmək; iməkləmək; دای qarnında tərənəmək (uşaq anasının qarnında); 2) yavaş-yavaş hərəkət etmək; دای کل من هب و دای bax: هب; 3) nüfuz etmək (hara kimisə bürümək, kiminsə qəlbinə girmək (hiss, şübhə və s.); 4) döyəcəlmək, vurmaq; دای sinəsinə vurmaq; II دای itiləmək, yonmaq

- دای sürünən

- دای heyvan, dördayaqlı; minik heyvanı; c. iş heyvanı; الارض ~ zool. termit, ağ qarışqa

- دای ayı; الابيض ~ yaxud

دای ağ ayı; البحر ~ dəniz pişiyi; الاكبر ~ astr. Böyük Ayı bürcü; دای bot. ayıpənçəsi; شجرة ~ yemişan

- دای sürünən

1) tank; zirehli avtomobil; 2) dəbbabə (qədimdə şəhərlərin mühasirəsində istifadə olunan dəzgah)

- دای tərə, qum tərəsi

- دای dişi ayı

- دای ayı (sif.)

- دای heyvan - ات c. دای, دای

- دای sürünən

- دای su yatağı, suyun yolu; məcrə

- دای itilənmiş; iti, sivri; الذقن ~ sivriçənə, çənəsi sivri; الانف ~ sivriburun

دای atlanbac (oyun)

I دای (u) دای 1) bəzəmək; 2) gözəl, obrazlı dildə yazmaq; II دای 1) bəzəmək; bər-bəzək vurmaq; 2) tərtib etmək, təlif etmək; quraşdırmaq; 3) gözəl, obrazlı dildə yazmaq

- دَبْرُ ipək; zərxara
 - دَبْرُ c. دَبْرُ 1) dibaçə, obrazlı dildə yazılmış müqəddimə; kitabın naxışlarla bəzədilmiş ilk səhifələrindən biri; 2) *ədəb.* üslub; 3) *məcaz.* üz, sifət, sir-sifət
 - دَبْرُ 1) bəzənmiş, bər-bəzəkli; 2) obrazlı dildə yazılmış
 - دَبْرُ 1) ayaqlarını yerə vurmaq, tappıldatmaq, ayaq döymək; 2) itiləmək
 - دَبْرُ 1) ayaqlarını yerə döymə, tappıldatma; 2) itiləmə
 - دَبْرُ c. دَبْرُ iti tərəf; uc; ağız, tiyə
 I دَبْرُ (u) دَبْرُ 1) arxa çevirmək (*kimə-nəyə*); 2) çıxıb getmək, geri çəkilmək; 3) keçmək (*vaxt*); II دَبْرُ 1) tədbir görmək; əvvəlcədən hazırlamaq; idarə etmək; aparmaq (*təsərrüfatı*); ... امره بحيث ~ o, işini elə qurdu ki, ...; 2) fikirləşmək, tədbir tökmək; əncam çəkmək; iş qurmaq; ~ تهمة uydurma ittiham irəli sürmək; ~ مكيدة hiylə qurmaq, tələ qurmaq; III دَبْرُ mübarizə aparmaq; müqavimət göstərmək; IV دَبْرُ arxa çevirmək (*kimə-nəyə*); geri çəkilmək, çıxıb getmək (*haradan* عن); V دَبْرُ 1) fikirləşmək, tədbir tökmək; nəzərdən keçirmək; 2) tədbirli olmaq; tədbirlə hərəkət etmək; ~ في النفقة qənaət etmək; VI دَبْرُ bir-birilə ədavət aparmaq, düşmənçilik etmək, razılaşmamaq; X دَبْرُ 1) arxa çevirmək (*kimə-nəyə*); üz döndərmək; 2) geri çəkilmək; ~ هاربا dönüb qaçmaq
 - دَبْرُ geri çəkilmə, çıxıb getmə
 - دَبْرُ c. دَبْرُ 1) tədbir tökmə; idarə etmə; aparma (*məs., təsərrüfatı*); ~ المنزلي ev təsərrüfatı; 2) qənaətcillik; 3) tədbir; تدابير ehtiyat tədbirləri; ... ائخذ التدابير ... üçün tədbirlər görmək

- ذهب 1. 1) axırını; 2) keçən, ötən; ذهب دَوَابْرُ ~ *məcaz.* yox olmaq, itmək; 2. c. دَوَابْرُ 1) qalıq; ~ هم قطع onların kökünü kəsmək; 2) kök
 - دَوَابْرُ c. دَوَابْرُ mahmız (*quşlarda*)
 - دَوَابْرُ 1) qaytan, bağ, ip; 2) hiylə, kələk, biclik, fənd
 - دَبْرُ , دَبْرُ c. دَبْرُ 1) arxa, ard, dal, arxa hissə; ~ من arxadan; ~ في arxasınca; 2) sağrı, yan; ~ dönüb qaçmaq; ولي الادبار geri çəkilmək, qaçmaq; ~ اذنيه بنصائح nəsihətləri qulaqardına vurmaq
 - دَبْرُ ~ الـ astr. Aldebaran
 - دَبْرُ c. دَبْرُ , دَبْرُ arı beçəsi
 - دَبْرُ arı; eşşək arısı
 - دَبْرُ c. دَبْرُ 2 məğlubiyət; baxtın dönüklüyü
 - دَبْرُ axırını; sonrakı; gecikmiş, yubanmış; ~ رأي sonrakı fikir
 - دَبْرُ qərb küləyi
 - دَبْرُ c. دَبْرُ 1) arı; eşşək arısı; 2) ulduzcuq (*fərqlənmə nişanı*)
 - دَبْرُ 1) çəkil (*daşyonan*); ~ فرقَة ayıq qayalıqlarda partlatma işləri aparan fəhlə briqadası; 2) ulduzcuq (*fərqlənmə nişanı*)
 - دَبْرُ arxada olan; ~ و لا يفرق بين قبيله و ~ o, kütəbinin biridir; iki eşşəyin arpasını bölə bilmir
 - دَبْرُ = دَوَابْرُ
 - دَبْرُ əvvəlcədən hazırlanmış, qurulmuş
 - دَبْرُ 1) qənaətcil, tədbirli; 2) qurucu; təsərrüfat müdiri; rəhbər; ~ المكاييد fitnə-fəsadçı, intriqan
 (دبِس II دَبْرُ 1) sancmaq, taxmaq (*məs., orden*); ~ الاوراق kağızları sancaqla sancaqlamaq; 2) doşab çəkmək
 - دَبْرُ balıstan, doşabsatan
 - دَبْرُ c. دَبْرُ - ات - qısqac, sancaq

- دَبَشْ doşab
 - دَبَشْ c. دَبَشْ sancaq; انگلیزی ~ ingilis sancağı; الرسم ~ dəftərxana knopkası; الشعر ~ baş sancağı; الغسيل ~ paltar sancağı
 - دَبَشْ c. مَدْبَسَةٌ sancaq yastıqçası
 دَبَشْ köhnə şeylər, köhnə-kürüş, cır-cındır; zir-zibil
 - دَبَشْ çınqıl, qırma daş; tikinti daşı; قطعة ~ чай daşı, çaylaq daşı
 دَبَشْ qundaq; البندقية ~ tüfəng qundağı
 I دَبَشْ (ə) دَبَشْ aşılamaq, dabbağ etmək, emal etmək (*dərini*); VII اِدْبَعْ aşılmaq
 - دَبَشْ dabbağ, dəriaşılacaq
 - دَبَشْ aşılama, dabbağ etmək
 - دَبَشْ c. اَنْبَاعْ yaxud دَبَشْ c. دَبَشْ aşılamaq maddə
 - دَبَشْ c. مَدْبَعَةٌ dabbağxana, dəri karxanası
 I دَبَشْ (ə) دَبَشْ yapışmaq (*nəyə*); II دَبَشْ
 1) tutmaq (*quşları yapışqanla*); 2) tapmaq, əldə etmək, ələ keçirmək (*nəyə* علی yaxud *təs. hal*); V تَدْبَقْ 1) tutulmaq (*yapışqana yapışmaq-la-quşlar haqqında*); 2) özü üçün tapmaq, əldə etmək; VII اِدْبَقْ qır-saqqız olmaq, yapışmaq, əl çəkməmək, qəmiş olmaq
 - دَبَشْ c. دَبَشْ , دَبَشْ (*quş tutmaq üçün*)
 - دَبَشْ 1) yapışan, yapışqan; 2) qarayaxa, zəhlətökən, qəmiş
 - دَبَشْ bot. bağamburc
 - دَبَشْ meyil, həvəs; adət, vərdiş
 I دَبَشْ (i) دَبَشْ 1) ayaqlarını yerə vurmaq, tappılatmaq; 2) dəbkə rəqsi oynamaq
 - دَبَشْ 1) tappıltı; səs-küy; 2) *həmç.* رقص
 ~ دَبَشْ dəbkə rəqsi (*Livanda rəqs*)
 I دَبَشْ (u, i) دَبَشْ gübrələmək, gübrə vurmaq
 - دَبَشْ c. دَبَشْ gübrə, peyin, çürüntü
 - دَبَشْ c. دَبَشْ 1) kiçik çay; 2) *tibb.* bubon (*qasıqda limfa vəzilərinin iltihabı*)

- دَبَشْ ağ çit
 - دَبَشْ c. دَبَشْ üzük; *həmç.* الزواج ~ nişan üzüyü
 دَبَشْ *kino* dublyaj etmək
 - دَبَشْ dublyaj edilmiş film
 - دَبَشْ dublyaj etmə, dublyaj
 - دَبَشْ c. دَبَشْ diplom; şəhadətnamə
 - دَبَشْ c. دَبَشْ , دَبَشْ , دَبَشْ 1. diplomatik; ~ دَبَشْ diplomatik icmalçı; 2. diplomat
 - دَبَشْ diplomatiya; ~ دَبَشْ diplomatcasına
 دَبَشْ *topl.* bala çəyirtkə
 - دَبَشْ c. دَبَشْ bala çəyirtkə
 I دَبَشْ (u) دَبَشْ pozulmaq, yox olmaq, itmək; köhnəlmək; II دَبَشْ 1) pozmaq, silmək; 2) məhv etmək; 3) örtmək, gizlətmək, örtüb basdırmaq; V دَبَشْ örtülmək, sarınmaq, bürünmək (*nəyə* , في); VII اِدْبَتْ 1) pozdurulmaq, sildirilmək; itib getmək, mövcudluğunu itirmək; 2) sönmək, sönmək getmək; 3) ötmək, ötüb keçmək; sovuşmaq; 4) köhnəlmək
 - دَبَشْ 1) itib getmə, yox olma; mövcudluğunu itirmə; 2) sönmək getmə; 3) köhnəlmə
 - دَبَشْ 1) pozulmuş, silinmiş, itib getmiş; 2) köhnəlmiş
 - دَبَشْ c. دَبَشْ üst paltar; örtük; yüngül qadın xələti
 - دَبَشْ dövlət, var, sərvət; bolluq
 - دَبَشْ itib getmə, məhv olma; annigilyasiya; *biol.* المتجدد و التجدد
 II دَبَشْ ~ başdan ayağa silahlandırmaq; V تَدْبَعْ : بالسلاح ~ başdan ayağa silahlanmaq
 - دَبَشْ qaratoyuq
 - دَبَشْ *topl.* ev quşları; toyuq; *yaxud* ~ فرعون *yaxud* ~ الوادي ~ hindtoyuğu; ~ الحبش ~ firəngtoyuğu; ~ الغابة ~ cüllüt; ~ الأرض ~ meşəcüllütü
 - دَبَشْ c. دَبَشْ - at - *astr.* Qu bürcü

- دَجَاجِي 1. toyuq -i/-ı; 2. toyuqsatan
- دَجَّة qaranlıq, zülmət
- دَجْرَجِي qaranlıq, zülmət; ~ اسود qapqara, zil qara, kömür kimi qapqara
- مُدَجَّج 1.: بالسلاح ~ başdan ayağa silahlanmış; بالشحم و اللحم ~ ət-piy basmış; 2. zool. oxlu kirpi
- I دَجْرَ (ə) pərt olmaq; tutulmaq, çətin vəziyyətə düşmək, çaşıb qalmaq
- I دَجَلَ (ə) yalan danışmaq, yalan demək; II دَجَلَ 1) rəng, zər, qızıl suyu çəkmək; ~ الارض torpağı gübrələmək; 2) aldatmaq (على kimi)
- دَجَّال gübrə, peyin
- دَجَّال c. 1 دَجَّالَة yalançı; şarlatan; ~ طبيب firıldaqçı həkim; ~ الـ yaxud الـ dəcəl
- دَجَّال 2 1) qızıl suyu; 2) zər
- دَجَّالَة qatran
- دَجَّل yalan, şarlatanlıq, firıldaq
- I دَجَنَ (u) 1) ələ öyrəşdirilmək, əhliləşdirilmək; 2) qara, qaranlıq olmaq; II دَجَنَ ələ öyrəşdirmək, əhliləşdirmək; III دَجَنَ yaltaqlanmaq, yaltaqlıq etmək; üzə gülə-gülə iş görmək; IV دَجَنَ qaranlıq olmaq (gecə haqqında)
- دَجَنَ q. دَجَنَاء c. دَجَنَ qara, qaranlıq, tünd
- دَجَنَ c. دَوَاجِنَ 1. ələ öyrəşdirilmiş, əhliləşdirilmiş; 2. ev heyvanı; ev quşları; الحيوانات ev heyvanları; الطيور ev quşları; دَوَاجِنَ تربية الدواجن quşçuluq
- دَجَنَ c. دَجَنَ , دَجُونُ bərk yağış
- دَجَنَةَ c. دَجَنَةَ - dəyənək, küt adam, qanmaz adam
- دَجَنَةَ qaranlıq, zülmət
- دَجَنَ ələ öyrəşdirilmiş, əhliləşdirilmiş; المدجنون tar. müdəcənun (İspaniya yerli

əhali tərəfindən geri alındıqdan sonra orada qalub xristianlığı qəbul etmiş ərəblər)

I دَجْرَ (u) دَجَا (u) qaranlıq, zülmət olmaq; 2) yayılmaq; III دَجَى 1) riyakarlıq etmək, yaltaqlanmaq; 2) gizlətmək (*hirsini, acığını*)

- دَجَاق q. دَجِيَّة qaranlıq, qara; ~ مستقبل qaranlıq gələcək

- دَجْوَةٌ qaranlıq, zülmət

- دَجْوَةٌ = دَجِي

- دَجْوَةٌ = دَجَا = دَجَا = الليل ~ gecənin qaranlığı

- دَجَاة yaltaqlıq etmə, riyakarlıq etmə

I دَحَ (ə/u) دَحَ gizlətmək

(دَح) دَحَّاحٌ ağır-ağır, axsaya-axsaya yerimək, ayaqlarını sürüyə-sürüyə yerimək

- دَحَّاحٌ c. دَحَّاحٌ yaxud دَحَّاحٌ pota, enlikürək

دَحَّرَ diyirlətmək, yuvarlatmaq, üzüsağı buraxmaq; دَحَّرَ diyirlənmək, üzüsağı düşmək, yıxılmaq

- دَحَّرَ diyirlətmə, üzüsağı buraxma

- دَحْوَرَةٌ c. دَحْوِيرٌ eniş, yamac

- دَحْوَرَةٌ = دَحْوِيرَاتٌ c. دَحْوِيرَةٌ

I دَحَرَ (ə) دَحْرٌ , دَحُورٌ 1) məğlub etmək, darmadağın etmək; 2) məch. məğlub olmaq; VII دَحَرَ darmadağın edilmək; tar-mar edilmək; məğlub edilmək

- دَحْرٌ məğlubiyət, dağıdılma

- دَحْرٌ məğlubiyətçi

- دَحْرٌ məğlubiyətçilik

- دَحْرٌ məğlub edilmiş, darmadağın edilmiş, dağıdılmış

دَحْرَجَ diyirlətmək, endirmək; başısağı buraxmaq; دَحْرَجَ diyirlənmək, enmək, düşmək

- دَحْرَجَةٌ diyirlətmə

- دَحْرَجٌ topl. çölnoxudu

I دَحَسَ (ə) irinləmək, çirk eləmək
(*barmaq haqqında – dirnaqda*)

- داحسٌ, داحوسٌ, tibb. dolama

I دَحَسَ (ə) دَحَسَ salmaq, taxmaq, basmaq, soxmaq, tıxamaq; VII اِنْدَحَسَ salınmaq, taxılmaq, basılmaq, soxulmaq, tıxanımaq

I دَحَضَ (ə) دَحَضَ rədd etmək, inkar etmək; danmaq لا يُدَحَضُ *məch.* danılmaz, inkaredilməz; II دَحَضَ = I; IV اَدْحَضَ = I

- لا يقبل الـ دَحَضَ inkar etmə, danma; ~ يقبل الـ ... inkar etmək olmaz ki...

I دَحَمَ (ə) دَحَمَ itələmək

دَحَى (ə) دَحَى 1) diyirlətmək (*məs., kürəciyi*); 2) vərdənələmək; basıb hamarlamaq (*yolu*)
- دَحَاةٌ *c.* مَدَاةٌ 1) kürəcik (*oyun üçün*); 2) *tex.* vərdənə

I دَحَرَ *bax:* دَحَرَ

دَحَسَ delfin

I دَحَلَ (u) دَحَلَ 1) girmək; 2) nüfuz etmək, keçmək (*hara* (في)); 3) daxil olmaq (*hara təs. hal və ya* (في)); tərki b hissəsi olmaq (*nəyin*), daxil edilmək (*hara* (في)); cəmiyyəyə daxil olmaq; الجامعة ~ universitetə daxil olmaq; على عامه العاشر ~ on yaşına keçmək; kiminləsə danışıqlara girmək; 4) yanına keçmək, gəlmək (*kimin* (على)); 5) daxil etmək, içəri salmaq (*kimi* ~ ست العبارة ~ içinə şübhə damdı; العبارة ~ عليه بالتركي ~ ona elə gəldi ki, söz türkcə deyildi); ~ في ~ ارvadı ilə əlaqədə olmaq; قيد الخدمة (العمل) ~ daxil olmaq, işə salınmaq (*məs., zavod*); II دَحَلَ 1) salmaq, daxil etmək; 2) qoymaq (*tədris müəssisəsinə*); ~ ابوه في المدرسة ~ atası onu məktəbə qoyub; III دَاخَلَ 1) müda-

xilə etmək; 2) qatışmaq; 3) bürümək (*istək, arzu haqqında*); girmək, dammaq (*şübhə* IV اُدْخَلَ daxil etmək; içəri salmaq; idxal etmək; ... في الاذهان ان ~ beyinlərinə yeridib ki...; V تَدَخَلَ 1) müdaxilə etmək; girişmək (*məs., müzakirəyə*); 2) daxil olmaq (*tərki b hissəsi kimi*); VI تَدَاخَلَ 1) başqaları ilə birlikdə girmək, daxil olmaq; 2) müdaxilə etmək, girişmək; 3) dammaq, düşmək, girmək (*şübhə haqqında*); 4) qarşılıqlı surətdə nüfuz etmək, bir-birinin içinə girmək; qatışmaq (*nəyə* (في)); 5) çəlpəşmək, bir-birinə qarışmaq, bir-birinə dolaşmaq; qismən üst-üstə düşmək

- اُدْخَلَ daxil etmək; idxal etmək; tərki bə salma

- اُدْخَلَ daha tez anlaşılan, daha münasib

- تَدَاخَلَ 1) müdaxilə; intervensiya

- عدم الـ ~ في الامور الداخليّة müdaxilə; intervensiya

daxili işlərə qarışmama; الـ المسلّح silahlı müdaxilə, intervensiya

- دَاخَلَ 1. 1) daxil olan; 2) daxili; 2. iç, bir şeyin daxili; داخله onun içində; داخل الطرف zərfin içində; ~ من الـ içəridən, daxildən; ~ a) daxilə; b) daxilə

- دَاخَلَ *c.* دَاخَلَ 1) iç, daxili hissə; *c.* daxili vilayətlər (*ölkənin*); 2) daxili hissə, həyəcan

- دَاخِلِيّ daxili; ~ تجارة daxili ticarət; ~ internat طالب ~ müharibəsi; ~ ملاحه çay gəmiçiliyi; ~ مدرسة ~ daxili işlər nazirliyi

- دَاخِلِيّ iç, bir şeyin içi, daxili; البلاد ~ ölkənin daxili vilayətləri

- الـ القوميّ ~ دَحَلَ 1) gəlir, mədaxil; *c.* دَحَلَ ~ الـ القوميّ milli gəlir; دخول ثابتة sabit gəlir; ~ صاحب rantye, gəlir vergisi; ~ صاحب الدخل الكبيرة böyük gəlir

sahibləri; 2) müdaxilə; 3) dəxl, əlaqə, müna-sibət; 4) şübhə, şəkk; دخلك zəhmət olmasa!, xahiş edirəm!

- دخل 1) ağıl çaşması; 2) qüsur, naqislik, eyb, əskiklik

- دخل¹ , دخل² gizli fikirlər, niyyətlər; ~ طاهر təmiz niyyətli

- دخل² giriş; ليلة zifaf gecəsi, toy gecəsi

- دخل¹ ötməquşu

- دخول 1) giriş; رسم idxal rüsumu;

2) daxil olma; 3) nüfuz etmə

- دخول² şəhər rüsumları

- دخل 1. 1) kənar; 2) dəxil, himayə axtaran, kömək istəyən; 2. 1) gəlmə; 2) qram. gəlmə sözlər (arab dilində); دخلك zəhmət olmasa! كانت o, hər evə məhrəm idi (girib-çıxan idi)

- دخل¹ gizli fikir, niyyət; نفسي ~ qəlbi-min sirri; (الامر) işin gizli tərəfləri

- تدخل 1) müdaxilə edən, qarışan;

2) dərinə gedən

- تدخل 1. müdaxilə edən, qarışan; 2. müdaxiləçi

- مداخلة müdaxilə

- مدخل c. مداخل 1) giriş, keçid; qapı; alaqarı (evin); 2) giriş (kitaba); 3) hərəkət tərzii, davranış

- مدخول 1. qeyri-normal; فيه ~ saxtalaşdırılmış; ~ الضمير ~ vicdanı təmiz olmayan;

2. c. مداخلات, مدخولات mədaxil, gəlir

دخس aldatmaq

- دخسة aldatma, aldanma; kələk, fırıldaq

I دخن (ə) دخن 1) çəkilmək, tüstülənmək, tüstülətmək; 2) tüstü iyi gəlmək, vermək;

II دخن 1) çəkmək (tütün); الحشيش ~ həşiş çəkmək; السجارة ~ siqaret çəkmək; 2) hisə vermək (əti, balığı); 3) tüstüyə vermək (məs., bitkiləri - təs.hal və ya علی); IV أدخن tüstü buraxmaq, tüstüləmək, dəm çalmaq

- دخن c. دخان q. أدخن rəngində; tünd rəngdə

- دخن 1) siqaret çəkmə; ~ اوضة siqaret çəkmə otağı; 2) hisə vermə; 3) tüstüyə vermə

- دخن tüstüləyən; tüstülü

- دخن c. دواخن baca, dudkeş

- دخن c. دخاني tütünsatan

- دخن 1) tüstü, dəm; buxar;

masal. od olmasa tüstü çıxmaz, əsas olmasa söz yayılmaz;

2) tütün

- دخن tüstü

- دخن darı

- دخن boz, tüstü rəngi; tünd rəng

- دخن c. ات - papiros

- دخن papirosçəkən, çəkən

- دخن c. مدخن baca, dudkeş

دخن zarafat, dəcəllik

III ددى dayəlik etmək, əzizləmək (uşağı)

I در (ə/i) در 1) bol olmaq, bol-bol axmaq (məs., süd, göz yaşları); 2) gətirmək (gəlir); çoxlu miqdarda vermək (nə kimə

در; علی) درت السماء بالمطر güclü yağış yağdı; درت عليه bolluca xeyir gətirmək; درت عليه

درت عليه məcəz. o çox firavan yaşayır (hər f. nemət döşləri ona bolluca süd axıtdı);

IV أدر 1) bol-bol axıtmaq; bolluca süd vermək (məs., inək); 2) gətirmək (bolluca gəlir); böyük

miqdarda vermək (nə kimə علی); X استدر 1) sağmaq, bolluca axıtmaq; göz ~ الدموع

yaşlarını sel kimi axıtmaq; 2) nəyisə çoxlu miqdarda almağa can atmaq; عطفه ~ kimdən-sə mərhəmət diləmək

- إدْرَارٌ 1) bol-bol tökmə; 2) bərk-bərk fırlanma (*məs.*, *vərdənənin*)

- إدْرَارَةٌ c. ات - təminat, pul, vəsait, maaş, aylıq

- درٌ süd; ا) الله درك sən nə yaxşısən!; b) sən bunu çox yaxşı etmişən!; ... در العلماء الذين... necə də yaxşıdırlar o alimlər ki...

- درٌ topl. mirvari

- درٌ¹ c. درٌ¹ mirvari dənəsi, inci, dürrə; ~ يئيمة nadir mirvari

- درٌ² c. درٌ² tutuquşu

- درٌ c. درٌ 1) yelin, əmcək; 2) şallaq, qamçı

- درٌ¹ parlaq; parıldayan; الكواكب السّعة parlaq ulduzlar

- مُدْرٌ 1) güclü ifrazdoğurucu, qovucu; sidikqovucu; للعرق ~ tər-qovucu; tər-qıxaran, tərlədici; 2) bol

- مُدْرَارٌ çoxlu miqdarda tökən; bol-bol tökülən; ~ مَطْرٌ şiddətli yağış, güclü yağış, leysan
دَرَابُزُونُ sürəhı, دَرَابُزِينُ, دَرَابُزِينُ, دَرَابُزُونُ məhəccər; sürəhıbənd

دَرَامَاتٌ drama c. دَرَامَةٌ, دَرَامَا

- دَرَامِيٌّ dramatik

I دَرَأٌ (ə) itələmək; uzaqlaşdırmaq; rədd etmək, dəf etmək; geri almaq (*nədən* عن); II دَرَأٌ 1) dəf etmək; geri oturtmaq; 2) uzaqlaşdırmaq; VI دَرَأٌ bir-birini itələmək; itələşmək; dalaşmaq, savaşımaq; VII دَرَأٌ üzərinə qalxmaq (*kimin*), üzərinə atılmaq, hücum etmək (*kimə* على)

- دَرَأٌ 1) itələmə; kənar etmə; dəf etmə; 2) təzyiq, güc (*məs.*, *selin*)

- دَرَائَا c. دَرِيئَةٌ - sipər, qalxan; 2) hədəf

I دَرَبٌ (ə) öyrədilmək, təlim edilmək (*nəyə*), məşq edilmək (*nədə* ب); II دَرَبٌ öyrətmək (*nəyə* على); təlim vermək, məşq keçmək, təlimatlandırmaq (*nədə* على); rəftar etməyi öyrətmək (*nə ilə* على); V تَرَبٌ öyrənmək, təlim almaq; təlim keçmək; məşq etmək; öyrədilmək, alışıdırılmaq (*nəyə* على)

- تَرَبٌ öyrədilmə, təlim; vərdiş; bacarıq

- تَرَبٌ c. ات - təlim, məşq, hazırlıq;

عَسْكَرِيٌّ ~ hərbi təlim, hərbi hazırlıq

- تَرَبِيٌّ təlim -i/-ı; məşq -i/-ı

- دَرَبٌ c. دَرَبٌ 1) dağ keçidi; cığır; 2) yol;

حَطٌّ əyri-üyrü, dolanbac yollar; خطٌّ özünə harasa yol açmaq; ... هـ لنفسه الى...

3) küçə ~ التَّبَانَةُ ~ *bax*:

- دَرَبَةٌ 1) təcrübə, vərdiş, bacarıq; 2) intizamlılıq

- مُدْرَبٌ təlim keçmiş, məşq keçmiş, öyrədilmiş

- مُدْرَبٌ təlim keçmiş, məşq keçmiş; təcrübəli

- مُدْرَبٌ rəhbər, təlimatçı, məşqçi

دَرَابُزُونٌ *bax*: دَرَابُزِينٌ

I دَرَبَسٌ rəzəsini vurmaq, cəftələmək

- دَرَبَسٌ c. دَرَبَسٌ 1) şir; 2) rəzə, cəftə;

3) gözətçi iti

- دَرَبَسَةٌ rəzəni vurma, cəftələmə

دَرَبِكٌ səs salmaq, hay-küy qopartmaq; taq-qıldatmaq

- دَرَبِكَةٌ səs, səs-küy; taqqıltı

- دَرَبِكَةٌ c. ات - təbil, dəf, qaval

I دَرَجٌ (u) 1) ağır-ağır getmək; tədricən yerimək; yeriməyə başlamaq (*uşaq haqqında*); 2) böyümək, boy atmaq, inkişaf etmək; o, saf ərəb ~ في بيئة عربية صافية mühitində tərbiyə almışdır; 3) çox işlənmək, dövriyyədə olmaq; dəbdə olmaq; 4) ötmək,

keçmək; yox olmaq, itib getmək; qırılmaq; دَرَجٌ² (u) دَرَجٌ¹ bükmək, bürmələmək, əymək, qatlamaq; 2) daxil etmək, salmaq, yerləşdirmək; qoymaq; دَرَجٌ (ə) تەدریجەن hərə-kət etmək; pillə-pillə qalxmaq (nəyə (الی); II دَرَجٌ¹) تەدریجەن hərə-kət etdirmək; işə salmaq, döviyyəyə buraxmaq; 2) dərəcələmək; dərəcələrə bölmək; 3) növlərə, dərəcələrə, çeşidlərə ayırmaq; çeşidləmək; 4) pillə-pillə yerləşdirmək; 5) öyrətmək, alıxdırmaq; 6) bükmək, qatlamaq; 7) adət halına salmaq (nəyi (على); 8) elmi dərəcə vermək; IV أَدْرَجَ 1) daxil etmək; salmaq, yazmaq (məs., siyahıya); 2) gündəliyə daxil etmək; 2) yerləşdirmək (qəzetdə); V تَدْرَجُ 1) tədricən irəliləmək; pillə-pillə qalxmaq (nəyə doğru (الی); 2) ardıcılığı gözləmək (nədə (في); tədricən keçmək (nədən من nəyə (الی); 3) elmi dərəcə almaq; VII إِنْدَرَجَ 1) daxil edilmək, yerləşdirilmək; 2) ölüb getmək; X إِسْتَدْرَجَ 1) tədricən irəliləmək (harayasa); 2) gətirib çıxarmaq (nəyə (الی); 3) tədricən irəlilətmək, yüksəltmək (kimisə); 4) aldadıb gətirmək, aldadaraq çəkmək (haraya (الی); 5) azdırmaq, yoldan çıxarmaq; المحرم ~ cinayətkardan tədricən ifadə almaq (istin-taq vaxtı)

- دَرَجٌ daxil etmə, salma; yazma, alma (siyahıya)

- تَدْرَجُ topl. c. تَدَارَجٌ qırqovul

- تَدْرَجَةٌ qırqovul

- تَدْرَجٌ 1) tədricən yüksəlmə, irəliləmə; dərəcələnmə; يَـ xaxud ~ tədricən; 2) şagirdlik

- تَدْرِيْجٌ 1) tədricən irəlilətmə, yüksəltmə; يَـ xaxud ~ tədricən; 2) dərəcələmə,

dərəcələrə bölmə; 3) pillə-pillə yerləşdir-mək; 4) öyrətmə, alıxdırma

- تَدْرِيْجَةٌ saçın pillə-pillə düzümü

- تَدْرِيْجِيٌّ tədrici; ardıcıl; يَـ tədricən

- دَرَجٌ 1) yeriməyə başlayan; ~ طفل yeriməyə başlayan uşaq; 2) döviyyədə olan, işləyən, işlək; hamının işlətdiyi; 3) dəbdə olan; 4) adi; 5) xalq -i/-ı; اللغة الـامة xalq dili

- دَرَجَاتٌ c. xalq dili sözləri

- دَرَجٌ 1) çarx, təkər; 2) vərdənə; 3) velosipedçi

- دَرَجٌ topl. c. دَرَجِيٌّ zool. turac, qarabağır

- دَرَجَةٌ c. ات - qarabağır

- دَرَجَةٌ c. ات - 1) uşaqları yeriməyə öyrətmək üçün qurğu, ayaqaçdı arabası; 2) velosiped; diyircəkli araba; بخاريّة ~ yaxud ناريّة ~ motosikl

- دَرَجٌ c. دُرُوجٌ 1) lülə halında bükülmüş kağız, tumar; 2) siyahı; 3) bükük, qat, qırış; 4) tərkib (sözün); الكتاب ~ kitabın içində; söz əsnasında

- أَدْرَجٌ 1) pilləkən, nərdivan; دَرَجٌ ~ dolama pilləkən; 2) yol; رجعوا ~ ارتقى ادراج (عادوا) onlar geri döndülər; ادراج الغيوم qatlarına qalxmaq; ادراج الرياح havayı, havaya, boş-boşuna, əbəs yerə

- دَرَجٌ c. أَدْرَجٌ siyirtmə

- دَرَجَةٌ c. دَرَجَاتٌ 1) dərəcə (həmç. elmi);

معادلة من الـ كبيرة böyük dərəcədə; الـ الأولى (الثانية) birinci (ikinci) dərəcəli tənlik; ~ جامعية ~ elmi dərəcə; الدكتوراه ~ elmlər doktoru dərəcəsi; الماجستير ~ magistr dərəcəsi almaq; ~ العرض ~ uzunluq dərəcəsi; ~ الحرارة ~ hərə-rət dərəcəsi; ~ الغليان ~ qaynama dərəcəsi; ~ التجمد ~ donma dərəcəsi; 2) rütbə;

ixtisas (*məs.*, *fəhlənin*); يعمل بـ ~ مهندس o, mühəndis dərəcəsinə işləyir; 3) səviyyə, növbə; اولی ~ اولی kiminləsə yəksək səviyyədə davranmaq; بالـ ~ الاولى 4) qiymət (*məktəbdə*) بـ ~ جيد جدًا «çox yaxşı» qiymətlə

- مُتَدَرِّجٌ şagird, usta köməkçisi

- مَدْرَجٌ c. مَدَارِجٌ 1) yol; 2) başlangıç; 3) av. uçuş-enmə yolu (*zolağı*)

- مَدْرَجٌ c. مَدْرَجٌ 1) amfiteatr; tribunalar (*məs.*, *stadionun*); 2) şkala, dərəcələrə bölünmüş lövhəcik; 3) *həmç.* الموسيقي *mus.* not şkalası, həmahəng səslər sırası, qamma;

4) c. pillələr

- مَدْرَجَةٌ c. مَدَارِجٌ kağız bağlaması

- مَدْرَجَاتٌ c. mündəricat, içində olanlar

دَرَحْمَةٌ drəhmə (*xırda pul*)

I دَرْدٌ (ə) dişsiz olmaq

- أَدْرَدٌ q. دَرْدَاءٌ c. dişsiz

- دَرْدٌ çöküntü, xılt; tör-töküntü

- دَرْدَارٌ qarağac; göyrüş, vən

دَرْدَبَيْسٌ qarı; *söyüş:* qoca kaftar

دَرْدِيرٌ c. دَرْدِيرٌ damaq

دَرْدُورٌ burulğan, qıjov; burağan, qasırğa

دَرْدَشٌ 1) boşboğazlıq etmək, çənə vurmaq, çərənləmək; boş-boş danışmaq; 2) internet vasitəsilə söhbətləşmək, danışmaq; من الفاضي ~ boş-boş danışmaq, çərənçilik etmək

دَرْدَشَةٌ 1) boş-boş danışma, çərənçilik, boş-boğazlıq; 2) *int.* çat, söhbət

دَرْدَمٌ torpaq töküb doldurmaq

I دَرَزٌ (u) sırmaq, xırda sırıqlarla tikmək; tikmək; 2) *tibb.* yararı tikmək, tikiş qoymaq;

3) doldurmaq

- دَرَزٌ c. دَرُوزٌ tikiş

- دَرَزَةٌ c. دَرَزَاتٌ sırıqarası, tikişarası

تَرَزِيٌّ = دَرَزِيَّةٌ c. دَرَزِيٌّ

- دَرُوزٌ c. دَرُوزِيٌّ *etn.* druz

I دَرَسٌ (u) dərəs (درس) yuyulmaq, itmək, yox olmaq, itib getmək; دَرَسٌ² (u) öyrənmək, oxumaq, dərəs almaq (*kimdən* (على)); 2) yumaq, silmək, hamarlamaq; دَرَسٌ³ (u) öyrətmək, dərəs demək, müəllimlik etmək; II دَرَسٌ (u) öyrətmək, dərəs demək, müəllimlik etmək; 2) diqqətlə öyrənmək; III دَارَسٌ (1) birgə öyrənmək; IV أَدْرَسَ öyrətmək, dərəs demək, müəllimlik etmək; VI تَدَارَسَ birgə, bir yerdə öyrənmək; VII اِنْدَرَسَ (1) silinmək, itib getmək, yox olmaq; 2) döyülmək (*taxıl*)

- اِدْرَيْسٌ *taxıl* *baş:* əlifba sırası ilə

- تَدْرِيسٌ tədris, dərəs demə, öyrətmə; هَيَاةٌ

~ müəllim heyəti

- دَارِسٌ¹ c. دَوَارِسٌ yuyulan, silinən, itib gedən;

qram. işlədilməyən, aydın olmayan və köhnəlmiş sözlər

- دَارِسٌ² şagird

- دَارِسٌ³ döyəcçi, taxıldöyən, xırmançı

- دَرَّاسٌ çalışan, səyli (*şagird*)

- دَوْيُومٌ döyüm, döyün; العادية *taxıl-*

döyən maşın; آلة الحصاد والـ *kombayn*

- دَرَّاسَةٌ 1) zəncir; 2) taxıldöyən maşın;

حصادة ~ kombayn

- اِدْرَاسَةٌ c. دَرَّاسَةٌ 1) öyrənmə, oxuma, təhsil;

التعليمية العالية *ali* təhsil; تَهْسِيلٌ *təhsilini* bitirmək; معهد الدراسات الشرقية للمجمع العلمي الوطني

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutu; 2) etüd, kiçik araşdırma

- دَرَّاسِيٌّ dərəs -i/-ı; رَسْمٌ dərəs ili; رسوم

تَدْرِيسٌ haqqı

- دَرَسٌ¹ döyüm, döyün

- دَرَسٌ² 1) öyrənmə, oxuma; 2) c. دَرُوسٌ dərəs,

mühazirə

~ الثلج; *zool. tənəkquşu*; *at. c. دُرْسَةٌ*, *دُرْسَةٌ* - şimal sərçəsi
 - *c. درواس* *bax: əlifba sırası ilə*
 - *yuyulma, silinmə, itib getmə, yox olma, itmə*
 - *قُورَى* quru ot; quru yonca; *حمى الـ* samanlıq qızdırması
 - *تَمِير بَرِيْقَادَسَى* *dəmir yollarında*; *عمال الـ yaxud* *عساكر الـ* *təmir briqadasının fəhlələri*; *الـ (أسطى)* *təmir briqadasının briqadiri*
 - *مُؤَلِّم مَدْرَسَى* müəllim, pedaqoq
 - *مُدْرَسَى* *c. مدرسين* dərslük
 - *مَدْرَسَى* *c. مدرسة* 1) mədrəsə, məktəb; *بَاق: إبتدائي* ~ *ikinci dərəcə məktəbi*, orta məktəb; *جامعة* ~ universitet; *حربية* ~ hərbi məktəb; *تجارية* ~ ticarət məktəbi; *خارجية* ~ gələnələr üçün məktəb; ~ *صناعية* internat, məktəb-internat; *سنايە* ~ sənaye məktəbi; *تەخنىكى* ~ texniki məktəb; *عالية* ~ ali məktəb; *الموسيقى* ~ musiqi məktəbi; *المعلمين* ~ pedaqoji məktəb; *العالية* konservatoriya; *رفيق الـ* məktəb yoldaşı; 2) məktəb, istiqamət (*elmdə, incəsənətdə və s.*) *الـ الواقعية الطبيعية* realizm
 - *مَدْرَسَى* 1) məktəb -i/-ı; 2) dərslük, tədris -i/-ı; ~ *دەرس کتایب* dərslük kitabı; ~ *عام دەرس* ili; 3) sxolastik
 - *مَدْرَسَى* 1) tədris xarakteri (*məs., hansısa nəşrin*); 2) sxolastika
 - *غير* ~ öyrənilmiş, keçilmiş, tanış; ~ *غير* öyrənilməmiş, keçilməmiş, tanış olmayan
 (درع) II *دَرَع* 1) zirehləmək, zirehlə örtmək; 2) zireh geydirmək; V *تَدْرَع* 1) müdafiə olunmaq; 2) silahlanmaq (*nə ilə*); ~ *بالصبر* ~ səbrini yığmaq, hövsələli olmaq; zireh taxmaq
 - *دَارَع* zirehli
 - *دَارَعَة* *c. دارع* zirehli gəmi, xətt gəmisini
 - *دَارَعَة* *c. دراعات* = *دَارَعَة*

- *دَرَاغَة* *c. درايغ* gödəkçə
 - *دَرُوع* *q., k., c. دروع* 1) zireh; 2) dəmir geyim; 3) köynək
 - *دَوِيرَع* *zool. armadil*; *شعراني* ~ codtüklü armadil
 - *مُدْرَع* 1. zirehli; *سيارة زيرهلي* zirehli maşın; *قوات زيرهلي* zirehli qüvvələr; 2. *zool. armadil*
 - *مُدْرَعَة* *c. دراعه* - zirehli gəmi; xətt gəmisini
 - *دَرَف* tərəf, yan
 - *دَرَفَة* *c. درف* 1) yarım, yarı; qapının bir tayı; 2) pəncərə qapağı
 - *دَرَفَل* yaymaq (*metal*)
 - *دَرَفَلَة* yayma; *من جانب الى جانب* ~ gəminin o yan-bu yana yırgalanması
 - *مُدْرَفَل* yayılmış; ~ *حديد* prokat
 - *مُدْرَفَلَات* *c. درفلات* prokat (*metal məmulat*)
 - *دَرَفِيل* *c. درافيل* 1) delfin; *روسي* ~ nərə balığı; 2) *هَمْچ. اسطواني* ~ vərdənə, tir, dirək (*yükləri diyirlətmək üçün*); *c. vərdənələr* (*prokat dəzgahının*)
 - *دَرَاق* *topl. دراقين*, *دَرَاق* şaftalı (*Suriya*)
 - *دَرَق* *topl. c. دراق* dəri qalxan
 - *دَرَقَة* *c. درقة* 1) qalxan; 2) qın (*bağanın*); ~ *ابو zool. qalxanburun*
 - *دَرَقِي* qalxanabənzər, qalxanvarı; *الغدة الغضروف* *anat. qalxanabənzər vəzi*; *الـ* qalxanabənzər qığırdaq, xirtdənək
 I *دَرَك* II *دَرَك* ara vermədən yağmaq (*yağış*); III *دَارَك* 1) haxlamaq, yetişib tutmaq, qovub çatmaq; 2) tərəfdar olmaq (*nəyəyə*); IV *أَرَك* ~ *الموت* 1) yetişmək, çatmaq, haxlamaq; *اله الموت* ölüm onu haxladı; 2) öldə etmək, nail olmaq; 3) ara vermədən davam etdirmək; 4) dərk etmək, anlamaq; *لا يَدْرَك* *məch. a)* əlçatmaz; b) anlaşılmaz, aqlasığmaz, dərkənilməz; 5) tutmaq (*gözü ilə, həmç. xəstəlik kimi şeylər*)

* دِرْوَةٌ 1) sıgınacaq; 2) daldalanacaq, sipər; 3) hasar; səngər

دِرْوَشٌ dərvişlik etmək, dərviş olmaq

- دِرْوِيشٌ c. 1) dərviş, gəzib-dolaşan rahib; 2) sadələvh adam

I دِرَى (i) دِرَايَةٌ bilmək, xəbərdar olmaq (*təx. hal və ya* — بِدْرَايَةٍ ما يفعل; o bilmir ki, nə etsin; عَلَى التَّحْقِيقِ ~ yəqin bilmək; II دِرَى 1) bildirmək, xəbərdar etmək; 2) sovrmaq (*taxlı*) (*müq. et.* دِرَى *bax:* ذِرْو); III دِرَى gizlətmək, gizli saxlamaq, sırr saxlamaq; maskalamaq, pərdələmək; yalandan etmək, riyakarlıq etmək; خجله ~ xəcalətini gizlətmək; 2) yaltaqlanmaq, qulluq göstərmək; razı salmağa çalışmaq; IV أَدْرَى bildirmək, xəbərdar etmək (*nə barədə* — بِمَا أَدْرَى ما ذا يمنعهم); فما ادراك ماذا يمنعهم? sən nə biləsən ki, onlara nə mane olur?

- أَدْرَى daha çox, daha yaxşı bilən, xəbərdar olan; بما فيه صاحب البيت ~ evdə nə olduğunu ev sahibi daha yaxşı bilər

- أَدْرِيَّةٌ *fəls.* qnostisizm; ~ أَلْأَلٌ aqnostisizm

- دَارٌ q. دَارِيَّةٌ bilən, xəbərdar (*nədən* — بِدَارٍ)

- دَارِيَّةٌ bilik, xəbərdarlıq, məlumatlılıq;

~ عَنْ yaxşıca bilə-bilə

- مَدَارَةٌ 1) gizlətmə; yalandan etmə; 2) yaltaqlıq etmə; qulluq göstərmə

- مَدْرَاةٌ c. 1) مَدْرَاةٌ daraq; 2) c. مَدْرِيَاتٌ şana, dırmıq, yaba (*müq. et.* مَدْرَاةٌ *bax:* ذِرْو)

- مَدْرَةٌ yaba; ~ المراكبي ~ şüvül, uzun ağac, qarmaq, dəstəli çəngəl

تَدْرِيقٌ padzəhr (*müq. et.* تَدْرِيقٌ)

دُرِّيَّةٌ c. دُرِّيَّةٌ - ات دürjün

I دَسٌّ (ə/u) دَسٌّ 1) fitnə salmaq, quyu qazmaq (*kimə* علی); الدسائس ~ intriqalar qurmaq; 2) soxuşdurmaq, sıramaq, gizlicə qoymaq (*kiminsə cibinə, evinə* — لِلسم في... ~ -a/ə

gizlicə zəhər qatmaq; 3) gizlətmək, basdırmaq; ~ انفه في كل امر ~ burnunu hər yerə soxmaq; II دَسَسَ = I 2); V تَدَسَّسَ gizlicə, xəlvət-cə girmək (*hara* في); VII اِنْدَسَّ gizlicə nüfuz etmək, girmək; qılığına girmək (*kimin* بين); dürtülmək (*hara* في) معطفه ~ paltonunu tələsik geymək; تحت اللحاف ~ yorğanın altına girmək

- العرق 1) fitnə-fəsadçı; cəsus; ~ العرق *məsəl.* alma ağacından alça düşməz (*hərf. cinsi bildirər*); 2) zəhərli ilan

- دَسَّاسَةٌ c. ات - zəhərli ilan

- دَسَّاسٌ kəşfiyyatçı, cəsus

- دَسِيْسَةٌ c. دَسِيْسَةٌ intriqa, fitnə, fəsad; hoqqə, tələ; c. fitnələr; الدسائس (دس) hiylə qurmaq (*kimə qarşı* ضدّه)

- مَدْسُوسٌ 1) gizlicə qoyulmuş, dürtülmüş, soxulmuş, qatılmış (*məs., zəhər kimin xərəyinə* ~ عليه); 2) yalandan kiminsə adına (عليه) çıxmaq (*məs., şeri*)

c. دَسْتٌ 1) qazan; 2) dövlət vəzifəsi, mövqeyi; وزارة الداخلية ~ daxili işlər naziri vəzifəsi; السلطة ~ hakimiyyət başına yaxud الحكم ~ hakimiyyət başına gəlmək; 3) kürsü; 4) qarnitur, dəst; 5) *şahm.* partiya; ~ لي oyun mənim xeyrimədir, mən uddum; ~ علي oyun mənim əleyhimədir, mən uduzdu

c. دَسْتَانٌ *mus.* ahəng, məqam, pərdə (*alətdə*), dil (*qarmonda*); qol (*tarda*); klaviatura c. دَسْتَةٌ düjün, top (*parça*), bağlı kart ~ ورق اللعب; yarım düjün; ~ نصف (kağız); ~ kart dəsti (*oyun kartları*)

c. دَسْتُورٌ 1) konstitusiyə, əsas qanun; 2) icazə; ~ بلا icazəsiz; özbaşına; ~ ك icazə-nizlə; 3) nizam, qayda, norma; nümunə;

~ حجر yonulmuş daş; ~ ثقيل زي *xalq dil.* çox ağır; !~ özünü gözlə!

- دُسْتُورِيّ 1. konstitusiya -i/-ı; 2. konstitusionalist, konstitusionalizm tərəfdarı

- دُسْتُورِيَّة konstitusionalizm

I دَسَرَ (u) itələmək; hərəkətə gətirmək, hərəkət etdirmək, hərəkət vermək

- دَوَّاسِرُ c. دَاسِرٌ 1) vint (*gəminin*); 2) mühərrik; propeller, pər

- دَسَارٌ c. دَسَارٌ mismar

دَسَاكِرُ c. دَسَاكِرٌ 1) malikanə; kənd, qəsəbə; عمَالِيَّة ~ fəhlə qəsəbəsi; 2) kafe

دَسْمٌ q. دَسْمَاءُ c. دَسْمٌ 1) yağlı, piyli, kök;

2) məzmunlu, dolğun mənalı

- دَسَامٌ qifil, kilid; tıxac; ventil

- دَسَامَةٌ yağlılıq (*məs., xörəyin*); piylilik

- دَسَمٌ yağ; piy; ~ السم في الـ aşına su qatmaq (*hərf. piyə zəhər tökmək*)

- دَسَمٌ = دَسْمٌ; أَدَسَمُ c. دَسَمٌ yağlı tikə

- دَسُومَةٌ 1) dolğunluq, irilik, köklük; 2) məzmunluluq

دَسْمَبْرٌ dekabr

V دَسَى gizlicə girmək, nüfuz etmək (*الى*)

I دَسَّ (ə/u) 1) doğramaq, ovub tökmək; xırdalamaq; ~ من رشّ *məsəl. zəmisini suvaran taxılını döyər*; 2) töküb doğramaq, boş-boş danışmaq

- دَسَّشٌ c. دَسَّشٌ duş

- دَسَّشٌ boşboğaz, çoxdanışan, çərənci

- دَسَّيشٌ 1) xırdalanmış; xırda; ~ أَرْزٌ dünyü yarması; ~ الذرة qarğıdalı yarması; 2) dəşişə (*buğda yarmasından hazırlanmış yemək*)

- دَسَّيشٌ *bax: دَسَّيشٌ*

1) səhra; çöl; 2) nizamsızlıq, qarışıqlıq; 3) tullantı, zibil; qalıq; dəyərsiz şeylər

دَسَّدَشَ xıncım-xıncım, tikə-tikə etmək, parçalamaq, doğramaq, xırdalamaq; دَسَّدَشَ xıncım-xıncım olmaq; doğranmaq, xırdalanmaq

- دَسَّدَشَةٌ xıncım-xıncım etmə, xırdalama, parçalama

- دَسَّدَاشَةٌ c. دَسَّدَاشَةٌ - at - dişdaşə, uzun paltar (*İraq*)

1) qoyub getmək, atıb getmək; 2) buraxmaq

- دَسَّرَةٌ kənd (*Şim. Afrika*)

- دَسَّمٌ c. دَسَّمٌ *hərb. istehkam*

1) həsr etmək; əziz tutmaq; 2) təntənəli surətdə açmaq; 3) əlamətdar olmaq

1) həsr etmək; əziz tutmaq; 2) təntənəli açılış

V دَسَّى gəyirmək, gəyirib qaytarmaq

دَسَّ (ə/u) itələmək; qovlamaq

I دَعَبٌ (ə) oynamaq, zarafat etmək; III دَعَابٌ zarafatlaşmaq, sataşmaq, lağa qoymaq, ələ salmaq, dilxoşluq etmək; VI دَعَابٌ bir-birilə zarafat etmək, bir-birinə sataşmaq

- دَاعِبٌ zarafatçı, zarafatı xoşlayan; şən

- دَعَابٌ çox şən, zarafatçı, deyib gülən

- دَعَابَةٌ zarafatçı

- دَعَابَةٌ c. دَعَابَةٌ 1) zarafatçılıq; 2) oyun; zarafat; ~ سخيفة şit zarafat

- دَعِبٌ şən; oynaq, şux

- دَعَابَةٌ 1) ələ salma, lağa qoyma; 2) zarafat

1) çirklətmək, bulamaq; 2) korlamaq

- دَعِبٌ *topl.* qurbağa kürüsü

- دُعْبَلٌ 1) naxoş; 2) kefsiz

I دَعَجٌ (ə) qara olmaq (*gözlər*); II دَعَجٌ gözün altına qara çəkmək; boyamaq

- دَعَجٌ q. دَعَجَاءٌ c. دَعَجٌ qaragöz

I دَعَرَ (ə) pozğunluq etmək, əxlaqsız olmaq

- دُعَارٌ *c.* دَاعِرٌ pozğun, əxlaqsız
 - دُعَارَةٌ pozğunluq, əxlaqsızlıq; fahişəlik;
 ~ البيت fahişəxana
 - دَعْرٌ pozğunluq, əxlaqsızlıq
 - دَاعِرٌ = دَعْرٌ
 I دَعَسَ (ə) دَعَسَ 1) tapdalamaq, ayaqlamaq;
 ayaq altında əzmək, basıb keçmək; 2) doldur-
 maq, aşdırıb-daşdırmaq
 - دَعَسَةٌ *c.* دَعَسٌ iz, ləpir, yer
 - دَعَسٌ *c.* مَدَعَسٌ tapdalanmış, ayaqlanmış,
 basılıb əzilmiş yer
 دَعَسُوقَةٌ *c.* دَعَسُوقَةٌ - zool. parəbüzən, xallı böcək
 دَعَسٌ *c.* دَعَسٌ qum tərəsi
 I دَعَقَ (ə) دَعَقَ söymək, qarğımaq
 - دَعَقٌ söyülmüş, qarğıya gəlmiş
 I دَعَكَ (ə) دَعَكَ 1) sürtmək, ovuşdurmaq
 (gözlərini); sürtüb təmizləmək, təmizlə-
 mək; 2) əzmək, bürüsdürmək; 3) basmaq
 I دَعَمَ (ə) دَعَمَ dayaq vermək, dayaq olmaq,
 dəstəkləmək; tərəfdar olmaq; möhkəm-
 ləndirmək; II دَعَمَ 1) dayaq vermək, dayaq
 olmaq, dəstəkləmək; tərəfdar olmaq; möh-
 kəmləndirmək; 2) bərqərar etmək, qurmaq,
 düzəltmək, qoymaq (*nəyin üstünə*);
 V دَعَمَ söykənmək, dayanmaq, dirənmək;
 VIII دَعَمَ dayanmaq; dəstəklənmək
 - دَعَامَةٌ *c.* دَعَائِمٌ 1) dayaq, əsas; pillə-
 kənin pillələri; 2) dayaq, tir, dirək; dəstək;
 3) sütun; الدولة دَعَائِمٌ dövlətin sütunları
 ودع: دَعَا *bax:* دَعَا
 I دَعَا (u) دَعَا 1) səsləmək, çağırmaq
 (*nəyə*); dua etmək; الله ~ Allaha dua etmək;
 ذلك اذا ما دعت الضرورة الى ذلك əgər buna bir zərurət
 yaransa; الامر الى ذلك əgər iş gətirib
 buna çıxarsa; الغول الى السخرية gülünc rəqəm;
 2) dəvət etmək (*nəyə*);

- 3) adlandırmaq; دعاه زيدا (زيد) o onun adını
 Zeyd qoydu; 4) məch. adlanmaq; 5) təhrik
 etmək, sövq etmək (*nəyə*); tələb etmək;
 6) xeyir-dua vermək (*kimə*), xeyir-dua etmək
 (*kimin üçün*); diləmək (*xeyir, uğur*);
 (*kimə*); دعا له بطول البقاء (العمر);
 kiməsə uzun ömür arzulamaq; له بسفر سعيد
 kiməsə uğurlu səfər arzulamaq; 7) kömək etmək,
 yardımçı olmaq (*kimə*); 8) qarğımaq,
 qarğımaq (*kimi*); III دَاعَى 1) mübahisə
 etmək; 2) məhkəmədə iddia qaldırmaq;
 3) sındırmaq, dağıtmaq; VI تَدَاعَى 1) bir-
 birini çağırmaq, dəvət etmək; bir yerdə çağır-
 maq (*nəyə*); 2) səsleşmək, fikrən bir-
 biri ilə bağlı olmaq (*ideyalar haqqında*);
 3) dağılmaq ərəfəsində olmaq; dağılmaqla
 təhdid etmək; dağılmaq, sındırılmaq, par-
 çalanmaq; 4) birgə həmlə etmək (*kimin üzəri-
 nə*); VIII إِدْعَى 1) iddia etmək; 2) iddi-
 asında olmaq; tələb etmək (*kimdən*); iddia
 irəli sürmək (*kimə qarşı*); 3) özünü qələmə
 vermək (*kim kimi*); 4) yalandan özünü oxşatmaq;
 özünü ... kimi göstərmək; yalandan demək
 (*ki...*); X اِسْتَدْعَى 1) çağırtdırmaq;
 geri çağırmaq (*məs., səfiri*); ... bu ona xatırlatdı
 ki...; 2) dəvət etmək (*haradansa*); 3) xahiş
 etmək, tələb etmək

- إِدْعَاءٌ *c.* إِدْعَاءَاتٌ 1) iddia, tələb;
 2) العام ~ العام prokuratura; 3) iddialılıq,
 özünü başqasının yerinə təqdim etmə; ~
 iddialılıq olmasın!

- اُدْعَى ən çox bais olan; الى الفشل... uğur-
 sızlığın əsas səbəbi odur ki...

- اِسْتِدْعَاءٌ *c.* اِسْتِدْعَاءَاتٌ çağırma, geri
 çağırma; dip. لوراق ~ geri çağırılma sənəd-
 ləri

- تَدَاعَ 1) bir-birini çağırma, səsləmə; fikirlerin səsləşməsi, assosiasiyası; 2) uçma təhlükəsi (*binanın*)

- دَاعَ 1) çağıran, səsləyən; duaçı; 2) 1) təşviqatçı; təbliğatçı; 2) müdafiəçi, tərəfdar; دعاة السلام sülh tərəfdarları, pasifistlər; دعاة الحرب müharibə tərəfdarları Sizin duaçınız *(adətən məktubun sonunda yazılır)*

- دَاعَ 2) çağırış, səda; 2) səbəb, bəhanə; təhrik, motiv; قَهْرِيّ ~ fəvqəladə zərurət, qabaqcadan nəzərə alın bilməyən və ya heç bir tədbirlə qarşısı alın bilməyən vəziyyət, force majeure; من دواعي الاسف من دواعي الاسف Sizin duaçınız *(adətən məktubun sonunda yazılır)*

- دَاعَ 1) səbəb, bəhanə; motiv; şərt; 2) təşviqatçı; təbliğatçı; 3) vaiz - دَاعِيَّ 1) çağırış; 2) səda; xahiş; 3) dua; yazılı dua (*qoltuqda gəzdirilən*); bəd dua

- دَاعِيَّ 1) dua -i/-ı; 2) arzu -i/-ı; جملة ~ adam Allah *(məs., الله بقاءه)* onun ömrünü uzun eləsin!

- دَاعِيَّ 1) təşviqat -i/-ı; təbliğat -i/-ı; شَنْ ~ təşviqat kampaniyasına başlamaq; təbliğat hay-küyü

- دَاعِيَّ 1) təşviqat; təbliğat - دَاعِيَّ 1) təşviqat; təbliğat; ~ نَشْرُ ~ təşviqat aparmaq; təbliğat aparmaq

- دَعَوَاتَ 1) dəvət, dəvətnamə; ... kiminsə dəvəti ilə edilən səfər; 2) çağırış; 3) yayma; 4) təşviqat; təbliğat; 5) vəzifə; الدِّينِيَّةُ ~ missioner fəaliyyəti; 6) hüq. iş

- دَعَاؤِيَّ 1) iddia; ... belə bir bəhanə ilə ki...; 2) şikayət; hüq. iş;

رفع ~ əvəz ödənilməsi barədə iddia; ~ iddia qaldırmaq; ... على ~ iddia irəli sürmək (*kimə qarşı*)

- دَعِيَّ 1) iddia edən, özünü (*filankəs kimi*) qələmə verən; 2) 1) iddiaçı; 2) özünü adlandıran; أدعياء العلم özlərini alim adlandıranlar

- مُتَدَاعٍ 1) uçan, sökülən, dağılan; uçmaqda, söküləndə olan

- مَدْعَى 1) duaları öyrədən (*həcc vaxtı zəvvarlara*)

- مَدْعَى 1) iddia edən, tələb edən; ~ العلم özünü alim adlandıran; 2) 1) iddiaçı, şikayətçi; ittihamçı; ~ العمومي ~ ictimai ittihamçı; 2) prokuror; ~ العسكري hərbi prokuror

- مَدْعَاةً 1) dəvət; çağırış; 2) səbəb, bəhanə

- مَدْعُوً 1) çağırılmış; 2. qonaq

- مَدْعَى iddia edilən (*məhkəmə yolu ilə*); iddia predmeti; عليه ~ cavabdeh, ittiham edilən, müttəhim

- مَدْعِيَّاتَ 1) iddialar - مَدْعِيَّاتَ 1) xahiş edən, tələb edən;

2. ərizəçi

- مَدْعِيَّاتَ 1) qıdıqlamaq; 2) həyəcanlandırmaq, qıcıqlandırmaq; 3) sındırmaq, qırmaq, xır-dalamaq, doğramaq, dişlə qırmaq

- دَعْدَغَةً 1) qıdıqlamaq; 2) həyəcanlandırmaq, qıcıqlandırmaq; 3) sındırmaq, qırmaq, xır-dalamaq; dişlə qırmaq

- مَدْعَدَغٌ 1) xırdalanmış, parçalanmış, xırda; ayrı; sıx

دَغْرَ (ə) hücum etmək, həmlə etmək - دَغْرَى , دَغْرَى hücum, həmlə

دَغْرِيّ *xalq dil.* düz, düzünə, düzləmə qaralmaq; IV دَغَشَ (دَغَشَ) ~ hava qaraldı

- دَغِصَةٌ, دَغِصَةٌ toran, qaşqaralan vaxt, alaqranlıq

I دَغِصٌ (ə) دَغِصٌ 1) doyunca yemək; ağzına qədər dolmaq, aşıb-daşmaq; غضبا ~ qəzəbi aşab-daşmaq

- دَاغِصَةٌ c. دَوَاغِصٌ anat. diz qapağı
دَاغِلٌ korlanmış, qüsurlu, nöqsanlı
- دَاغَلٌ c. 1 دَاغَلٌ qüsurluluq; çatışmazlıq, eyb
- دَاغَلٌ c. 2 دَاغَلٌ sıx meşə, meşə, orman
- دَاغَلٌ 1) korlanmış, xarab; 2) meşəli
- دَاغَلَةٌ c. ات - kiçik meşə, orman
- مَدَاغَلٌ 1) meşəli, ağaclı; 2) bədxah, qərəzkar

(دغم) IV دَاغَمٌ 1) daxil etmək, salmaq; 2) birləşdirmək, qovuşdurmaq; 3) qram. idğam etmək, assimilyasiya etmək, bir səsi başqa bir səsə uyğunlaşdırmaq; VII دَاغَمٌ 1) daxil edilmək, qovuşmaq, bitişmək, birləşmək; 2) qram. idğam edilmək, assimilyasiya edilmək; VIII دَاغَمٌ 1) daxil etmək, salmaq; 2) qovuşdurmaq, birləşdirmək; tərkibə salmaq; inkorporasiya etmək; 3) qram. idğam, assimilyasiya etmək

- دَاغَمٌ 1) daxil etmə, salma; 2) inkorporasiya; 3) qram. idğam, assimilyasiya; ~ الـ (الرجعي) irəli (geri) assimilyasiya

- دَاغَمِيٌّ qram. assimilyativ
(دغي) III دَاغِيٌّ firıldaqçılıq, dələduzluq etmək (dama oyununda)

- دَاغِيٌّ firıldaqçılıq edən (dama oyununda)
(دغ) II دَاغَفٌ 1) tələsmək; 2) dəf, qaval çalmaq
- دَاغَفٌ c. 1 دَاغَفٌ dəf, qaval; 2) yan, tərəf
- دَاغَفٌ = دَاغَفٌ
- دَاغَفٌ dəfçalan, qavalçalan
- دَاغَفٌ c. 1) sükan; ~ الحكم ~ hakimiyət

~ الـ (يد) sükanın qolu; ~ الـ sükançı; ~ الـ o, sükançı olacaq və ya

sükan arxasında o oturacaq; ~ الـ sükanı idarə etmək; 2) tay, lay, qanad (qapının, pəncərənin); 3) üz (cildin); taxta (çəlləyin); ~ الـ للشابورة hamı birlikdə, məməyeyəndən-pəpəyeyənə qədər, böyüklü-küçüklü

I دَفِيٌّ (ə) دَفَاءَةٌ isti olmaq, istiləşmək, qızınmaq; II دَفَأٌ 1) qızdırmaq, isindirmək; 2) isitmək; IV دَفَأٌ 1) isindirmək, qızdırmaq; 2) geyindirmək (kiməsə isti paltar); V دَفَأٌ qızınmaq, isinmək; VIII دَفَأٌ qızınmaq, isinmək; X دَفَأٌ qızınmaq, isinmək (nə ilə)

- دَفَأٌ qızdırma, isitmə; isitmə sistemi; ~ البخارية buxarla isitmə sistemi; ~ المركزية mərkəzi isitmə sistemi

- دَفَأٌ qızdırılmış, isidilmiş; ~ البحار الدافئة isti dənizlər

- دَفَأٌ 1) istilik, isti; 2) isitmə; qızdırma; isitmə sistemi

- دَفَاءٌ soba
- دَفَأٌ q. دَفَأٌ c. 1) isti; 2) isti geyinmiş
- دَفَأٌ istilik, hərərət
- دَفَأٌ c. ات - soba, ocaq; ~ كهربائية elektrik sobası, elektroradiator

- دَفِيٌّ qızdırılmış, isti
- دَفِيٌّ c. دَفِيٌّ istixana, oranjereya
- دَفَأٌ c. دَفَأٌ soba, ocaq; ~ كهربائية elektrik sobası, elektroradiator

(دفت) I دَفَاتَرٌ 1) dəftər; kitabça; 2) qeydiyyat jurnalı; ~ التجاري ~ ticarət kitabı; ~ التشریفات ~ təşrifat kitabı; ~ التلیفون ~ telefon kitabçası; ~ المُحاسب المُحاسبat; ~ الأستاذ ~ mühas. baş dəftər; ~ الحساب ~ mühas. haqq-hesab dəftəri; ~ الشروط ~ mühas. əməliyyat dəftəri; ~ الدانیق şərtləri (mal göndərilməsi, konsesiyalar verilməsi və s. barədə); ~ الصندوق ~ kassa kitabçası; ~ النفوس ~ doğum haqqında şəhadət-

name; ~ اليومية ~ jurnal, gündəlik; ~ الدوام ~ dava-miyyət dəftəri النوطة دفاتر not dəftəri, notlar
- دَفْتَرُخَانَةٌ c. ات - dəftərxana, arxiv
- دَفْتَرْدَارٌ 1) hesabdar, mühasib; 2) tar. dəftərdar (əvvəllər Türkiyədə maliyyə nazirinin titulu)

دَفْتَرِيَا difteriya

دَفَعٌ yerin üzündən sürüşərək uçmaq (quş haqqında)

- دَفَعَةٌ yerin üzündən sürüşərək uçma

I دَفَرَ (دَفْر) (i) itələmək, rədd etmək; دَفَرَ 1) çürümək; 2) qoxumaq

- دَفْرٌ¹ itələmə

- دَفْرٌ² qoxu, üfunət, pis iy; ~ دُنْيَا, işıq

üzü

- دَفْرٌ 1) çürümə; 2) gözün iltihabı (mal-qarada); 3) qoxu, üfunət, pis iy; ~ دُنْيَا, işıq üzü

- دَفْرٌ pis qoxulu, üfunət iyi verən, üfunətli

- دَفْرَانٌ ardic, ardic kolu

- دَفْرَةٌ tik. mala, malakeş

I دَفَسٌ (u) basdırmaq, ört-basdır etmək, gizlətmək

I دَفَسٌ (u) itələmək

- دَفَاشٌ itələyən; ~ مركب vintli buxar gəmisi

I دَفَعَ (ə) itələmək, özündən uzaqlaşdırmaq; ~ بنفسه ~ özünü atmaq (hara (في)); 2) dəf etmək; 3) kənara çəkmək, kənarlaşdırmaq (nədən (عن)); 4) təhrik etmək, məcbur etmək (nəyə (الی)); 5) müdafiə etmək (kimi (عن)); 6) ödəmək; ~ نَهْيِنَسَه قِيمَتَه نَقْدَا وَعَدَا ~ nəyinsə qiymətini nağd pulla ödəmək; vermək, ötürmək (kimə (الى, ل-)); 8) aparmaq, aparıb çıxarmaq (haraya qədər (الى - yol haqqında); II دَفَعَ ödəməyə məcbur etmək; ~ مَخَالَفَةٌ kimisə cərimə etmək; III دَفَعَ 1) müdafiə etmək (kimi

(عن); məhkəmədə müdafiə etmək (kimi (عن); 2) imtina etməyə məcbur etmək, çəkindir-mək (nədən (من); V دَفَعَ bərk tökülmək, şiddətdə axmaq (sel); VI دَفَعَ 1) bir-birini itələmək, itələmək; 2) itələyib keçmək, soxulmaq, dürtülmək (hara (على)); 3) cummaq, üz qoymaq, can atmaq (hara (الی)); 4) fiz. bir-birini qarşılıqlı sürətdə dəf etmək; VII دَفَعَ sıxışdırılmaq, sıxışdırılaraq geriye çəkil-mək; 2) təhrik edilmək, sövq edilmək, çəkilib aparılmaq; 3) götürülmək, cummaq, coşmaq, atılmaq (hara (الی)); 4) yarıb keçmək (haradan (من); 5) aludə olmaq, uymaq, qapılmaq (nəyə (الى, ل-)); getmək (nəyə (الى, ل-)); ~ فِي فِي عِبَارَاتٍ ~ artıq ifadələr işlətmək; 7) başlamaq (nə isə etməyə); X دَفَعَ dəf etməyə, uzaqlaşdırmağa, kənar etməyə çalışmaq

- دَفَاعٌ 1) coşğunluq, qızğınlıq; ~ فِي نَمُوٍ ~ pambığın sürətlə yetişməsi; 2) qalxma, ehtiras, həvəs; dəlilik, ağılsızlıq; ~ وَرَاءَ الذَّهَبِ ~ qızıl dalınca qaçma; ~ الدَّمِ ~ qanın qaynaması; ~ نَافُورِيٍّ ~ reaktiv təyyarə

- دَفَاعٌ bir-birini itələmə; itələsmə, basabas, basırıq

- دَفَاعٌ 1. 1) itələyən; təhrik edən; القُوَّةُ القُوَّةُ المَرْكَزِيَّةُ القُوَّةُ المَرْكَزِيَّةُ təhrikedici qüvvə; 2) ödəyən; fiz. mərkəzdənqaçan qüvvə; 2. 1) ödəyici; tədiyəçi; ~ الصَّرَائِبُ ~ vergiverən; 2) c. دَوَاعٍ təhrik; səbəb; bəhanə

- دَفَاعٌ 1) müdafiə etmə, qoruma; ~ مَحَامِي هُوق. vəkil, müdafiəçi; 2) müdafiə; c. دَفَاعَاتٍ hərbi. müdafiə tikintiləri, istehkamlar; ~ عَنْ يَخُودٍ عَنْ نَفْسِهِ يَخُودٌ عَنْ نَفْسِهِ ~ özünümüdafiə; ~ خَطٌّ müdafiə xətti; ~ مُدَافِيَةٌ مُدَافِيَةٌ مُدَافِيَةٌ ~ müdafiə şurası; ~ مُدَافِيَةٌ مُدَافِيَةٌ ~

naziri; 3) *idm.* müdafiə; الصَقْلِيّ ~ *şahm.* Siciliya müdafiəsi; الفرنسيّ ~ *şahm.* fransız müdafiəsi

- دَفَاعِيّ müdafiə -i/-ı; الحرب السَّـة müdafiə müharibəsi

- دَفَاعِيَّة *siy.* müdafiəçilik, müdafiə siyasəti
- رَفَع بِيديه ~ رفع itələmə, təkən vermə; ۱۲۰ o, təkənla (*iki əli ilə*) 120 kq. ağırlıq qaldırdı; 2) dəf etmə, qaytarma; 3) etiraz; 4) kənar etmə, rədd etmə; 5) ödəmə; ötürmə; ~ müdafiəsinə (*nəyin* لـ)

- دَفَعَاتُ *c.* 1) təkən; 2) ödəniş; 3) dəfə; دفعات على bir neçə دفعات; دفعات واحدة ~ *dəfə*; 4) qatar (*məs., pulemyotdan buraxılan güllə qatarı*); 5) qrup, partiya (*mal göndərirlərkən*); 6) buraxılış (*tədris müəssisəsindən*)

- دَفَعٌ *c.* 1) ödəniş; 2) dəfə
- مُدَافِعٌ 1. müdafiə edən; 2. müdafiəçi
- مُدَافِعَةٌ müdafiə

- مَدْفَعٌ *c.* 1) top, artilleriya aləti; مائل ~ qaubitsa (*qısalüləli ağır top*); ضد الطائرات ~ *yaxud* مضاد للطائرات *bax:* مُضَادٌّ ~ مضادٌّ للدبابات *yaxud* مضادٌّ للدبابات *bax:* مُضَادٌّ ~ مضادٌّ لهاون (الهُون) ~ رشاش; هَوْنٌ *yaxud* هَاوْنٌ *bax:* ~ الهاون (الهُون) *pulemyot*; ~ العربية *top* *qundağı*, *top* altlığı

- مَدْفَعِيٌّ 1. artilleriya -i/-ı; *topçu* -i/-ı; 2. *topçu*
- مَدْفَعِيَّةٌ artilleriya; ~ الثقيلة ağır artilleriya; ~ الخفيفة yüngül artilleriya; ~ الميدان səhra artilleriyası (*topları*)

- مَدْفُوعٌ ödənilən, ödənişli; ~ الهية *alan* (*məbləğ-i*); اجازة ~ الهية *haqqı* ödənilən məzuniyyət
- مَدْفُوعَاتٌ *c.* ödəmə, ödəniş, ödünç; haqq, pul

I دَفَقَ (دَفَقَ) (u, i) 1 ¹ دَفَقَ tökmək, axıtmaq; دَفَقَ 2 ² دَفَقَ axmaq, tökülmək; axıb gəlmək (*nədən* من); V دَفَقَ 1 axmaq, tökülmək; 2) üz qoymaq, yönəlmək (*hara* الى); VII اِنْدَفَقَ = V

- تَدَفَّقَ 1) axmaq, axın, sel (*su*); 2) toplaşma, yığışma, izdiham (*kütlənin*)

- دَافِقٌ axan, tökülən, axıb tökülən; الصَّحَّة gümrah sağlamlıq
- دَفَاقٌ 1) sel kimi axan (*məs., qan*); 2) sürətli, iti, şiddətli; ~ الحيويَّة ~ həyat eşqi ilə dolu (*gənc*)

- دَفَقٌ *c.* 1) zolaq (*işiq*), işıltı, parıltı, işarantı; 2) dəfə; دَفَقَةٌ ~ *dəfə*; ~ دم qanın qaynaması; ~ الريح küləyin ani şiddəti
- دَفَلٌ *oleandr*

I دَفَنَ (i) 1) basdırmaq, dəfn etmək; 2) gizlətmək; ~ الرأس في الرمال (الرمل) ~ *dəvəquşu* siyasəti yürütmək (*hərf.* başını qumda gizlətmək – *dəvəquşu haqqında*); VII اِنْدَفَنَ 1) basdırılmaq, dəfn edilmək; 2) gizlədilmək, ört-basdır edilmək

- دَفَانٌ 1) dəfnəbasdıran; 2) qəbirqazan
- دَفْنٌ 1) dəfn etmə, basdırma; 2) gizlətmə, ört-basdır etmə

- دَفِينٌ 1) *c.* دَفِنَاءٌ 1) basdırılmış, dəfn edilmiş; 2) gizlədilmiş, ört-basdır edilmiş; ~ gizli, örtül xəstəlik

- دَفِينَةٌ *c.* دَفِينَةٌ dəfinə
- مَدْفِنٌ *c.* 1) dəfn yeri; qəbiristanlıq; 2) qəbir; ~ الفرعون *fironun məqbərəsi*

- دَفَى II دَفَى (*müq. et.* دَفَاً) qızdırmaq, isitmək; X اِسْتَدْفَى qızınmaq, isinmək

- دَفَاً *bax:* دَفَاً *bax:* دَفَاً
- دَفِيَّةٌ *c.* دَفِيَّةٌ - kəndli bürüncəyi

I دَقَّ (ə/u) 1 ¹ دَقَّ döymək, döyəclətmək, taqqıldatmaq; çaqqıldatmaq; دَقَّ الباب qapını döymək; على الآلة الكاتبة; دَقَّ الحرسُ vurmaq, cingildəmək (*zəng*); دَقَّت الساعةُ saatın zəngi vurdu; دَقَّ جرس الخطر *zəng* vurmaq; دَقَّ جرس الخطر

həyəcan qaldırmaq; sinə-
sinə vurmaq; دَقْ عَلَى صَدْرِهِ telefonla zəng vurmaq;
2) döymək, əzmək, qırmaq, xırdalamaq;
3) çalmaq (*mismar, paya*); 4) çalmaq (*musiqi alətində* علی); 5) kəsmək (*sikkə*); 6) peyvənd etmək; 7) toxalamaq, döyəcləmək; 8) *həmç*.

دَقْ عَلَى جِلْدِهِ dərisinə şəkil döydürmək; دَقْ دَقَّةً (ə/i) 2 دَقْ (bitki); kök buraxmaq (*bitki*); 1) xırda, nazik olmaq; 2) əhəmiyyətsiz olmaq; incə, zərif olmaq; II دَقَّقَ 1) döymək, əzmək, toz halına salmaq; 2) dəqiq olmaq (*nədə* فی); bir işi dəqiq, diqqətlə, səliqəli görmək; 3) dəqiqləşdirmək; ~ التَّفْصِيلُ ilə tədqiq etmək; ~ النَّظْرُ diqqətlə baxmaq; 4) dəqiqlik tələb etmək (*nədə* فی); III دَقَّ دَقًّا dəqiqlik göstərmək (*nədə* فی); IV دَقَّ دَقًّا xırda-xırda döymək, əzmək, toz halına salmaq; VII اِدَّقَّ incə, nazik olmaq; döyülüb un halına salınmaq; X اِسْتَدَقَّ 1) xırdalanmaq, nazikləşmək, incələşmək; 2) xırda, nazik, incə hesab etmək

~ عَلَى وَجْهِه daha dəqiq (*desək*); ~ بِالْـ يَـ دَقِّقُ dəqiq, eynilə

1) döymə; əzmə; xırdalama; 2) döyəcləmə; taqqıldatma; 3) vurma (*saat zəngi*); 4) döydürmə; دَقَّ عَلَى الْجِلْدِ bədənə şəkil döydürmə

1. 1) nazik; 2) xırda; 2. az miqdar; ~ حَمِيٌّ gündəlik titrədib-qızdırma (*vərəmə tutularkən*); دَقَّ الشَّجَرُ kolluq, xırda ağaclıq

1) toz; 2) qurd paxlasının tozu (*sabun yerinə istifadə olunur*)

1) döyən, taqqıldadan; ~ البابِ qapı dəstəciyi, çax-çaxı; ~ سَاعَةً zəngli saat; 2) toxmaq, həvəngdəstə; ~ مَوْرَسٌ klopfer (*Morze əlifbası üzrə işləyən teleqraf aparatı*)

~ دَقَّاتُ الْقَلْبِ döymə, vurma; ~ دَقَّةً c. اتَّ - döymə, vurma; ~ دَقَّاتُ الْبَيْضِ ürək döyünməsi; ~ دَقَّاتُ النَّبْضِ nəbzün vurməsi; ~ قَدِيمَةٌ köhnə dəbli

1) toz; 2) döyülmüş ədviyyat; 3) duz və ya quru nanə; 4) düqqə (*tərəvəzdən hazırlanmış yemək*)

1) dəqiqlik; ~ عَلَى وَجْهِه *yaxud* ~ دَقِيقٌ dəqiq, eynilə; ~ وَالْأَحْكَامُ dəqiqlik və möhkəmlilik; 2) diqqət; ~ النَّظْرُ diqqətlə baxma; 3) səliqəlilik; ~ بِالْـ سَلِيقَةٌ ilə; 4) incəlik, zəriflik

1) xırda; 2) dəqiq, düz; 3) müfəssəl, diqqətli; 4) incə; 5) zərif, nazik; 6) aydın, dəqiqlik tələb edən

2 دَقِيقٌ un; ~ الْحِنْطَةُ buğda unu; ~ الذَّرَّةُ qarğıdalı unu; ~ أَبُو *bax*:

1) dəqiqə; 2) zərrəcik, hissəçik; *fiz.* molekula; 3) dəqiqlik; ~ دَقَائِقُ dilin incəlikləri

1. un (*sif.*), unlu; 2. un satan

~ دَقِيقَةٌ dəqqiyyə (*doğranmış tərəvəzdən hazırlanan yemək*); ~ كَوْسَةٌ qabaq dəqqiyyəsi; ~ الْفُولُ الْمَدْمَسُ ispanaq dəqqiyyəsi; ~ بِالْبَيْضِ yumurtalı paxla dəqqiyyəsi

1 c. اتَّ - cığır, yol

1) çəkic; toxmaq; çax-çax;

2) həvəngdəstə

~ دَقِيقٌ diqqətlə öyrənən, tədqiq edən, müdəqqiq

1) həvəngdəstə; döyəc, toxac; ~ الْحِنْطَةُ buğda döyəci; 2) *bot.* dişicik, genisey;

~ رَأْسٌ dişicik ağzı

~ مَدَّقُومٌ döyülmüş, xırdalanmış; ~ الْقَرْفَةُ السَّـ دöyülmüş darçın; ~ اللَّوْزُ döyülmüş badam

~ مُسَدَّقٌ nazik, xırda, incə

~ دَقِيقَةٌ taqqıltı

~ دَقْسُومٌ topl. çınqıl, kərpic qırıntısı

- اتَّعَدَ دَقْعًا - xırda daş
I دَقَعَ (ə) alçalmaq (*bir parça çörək sorağında*); 2) yoxsulluq içində yaşamaq; IV اَدَقَعَ 1) = I; 2) alçaltmaq (*yoxsulluq haqqında*)
- دَقَعَ alçaldığı; son dərəcəyə, son həddə aparıb çıxaran; ~ فقر son dərəcə yoxsulluq, kasıblıq
دَقَلَ c. اَدَقَالَ orta dor (*gəmidə*)
دَقَمَانٌ c. اتَّ - taxta çəkic
دَقْنٌ q. c. دَقُونٌ saqqal (*müq. et. دَقْنٌ*)
I دَكُّ (ə/u) 1) sındırmaq, xıncım-xıncım etmək; 2) dağıtmaq, yıxmaq, sökmək; *məch.* dağılmaq, çökmək; 3) yerlə-yeksan etmək, hamarlamaq; 4) doldurmaq; 5) dürtmək, soxmaq (*nəyə*); 6) zəiflətmək, gücdən salmaq; دَكَّ المرض xəstəlik onu əldən salıb; II دَكَّ 1) qatmaq, qarışdırmaq; 2) bağ salmaq (*tumanə*); VII اَدَكَّ 1) sınmaq, dağılmaq, parçalanmaq; ~ت نفسه من هذه الاحوال bu dəhşətlər onu bərk sarsıtdı; 2) yerlə-yeksan olmaq; hamarlanmaq
- دَكَّكَ دُكَّانِيَّةٌ c. دُكَّانِيَّةٌ dükançı
- دَكَّكَ c. اتَّ - bağ, qaytan iynəsi
- دَكَّكَ k, q. c. دَكَّكَ 1) dükan; 2) emalatxana;
التجديد ~ cildləmə emalatxanası
- دَكَّكَ دُكَّانِيَّةٌ c. دُكَّانِيَّةٌ dükançı
- دَكَّكَ 1) çınqıl, kərpic qırıntısı; ballast; 2) düz yer
- دَكَّكَ 1) دَكَّكَ bağ, qaytan (*müq. et. دَكَّكَ*)
- دَكَّكَ 2) دَكَّكَ c. دَكَّكَ kətıl, kürsü, skamyə
- دَكَّكَ c. اتَّ - 1) sünbət, şiş; 2) döyəc, toxac
- دَكَّكَ دِكْتَاتُورٌ c. اتَّ - diktator
- دَكَّكَ دِكْتَاتُورِيٌّ 1. diktator -i/-ı; 2. diktator
- دَكَّكَ دِكْتَاتُورِيَّةٌ diktatura; العسكریة ~ hərbi diktatura
- دَكَّكَ دِكْتَاتُورٌ c. دِكْتَاتُورٌ 1) həkim; 2) doktor (*elmi dərəcə*); ~ في الآداب ~ filologiya elmləri doktoru;

- ~ في العلوم الزراعيّة kənd təsərrüfatı elmləri doktoru; ~ في الطب tibb elmləri doktoru
- دَكَّكَ دَكَّكَ دَكَّكَ دَكَّكَ doktorluq dərəcəsi; ~ دَكَّكَ دَكَّكَ دَكَّكَ doktorluq dissertasiyası
~ دَكَّكَ دَكَّكَ دَكَّكَ ~ çıxıntı və girinti
دَكَّكَ bax: دَكَّكَ ~ و نتاية دَكَّكَ
دَكَّكَ دَكَّكَ c. دَكَّكَ qumlu düzənlik
دَكَّكَ دَكَّكَ c. دَكَّكَ dekret, fərman
- دَكَّكَ odçəkən, atəşkeş
I دَكَّكَ (u) دَكَّكَ yığmaq, yığışdırmaq, qalamaq; II دَكَّكَ = I
- دَكَّكَ دَكَّكَ q. دَكَّكَ qonur, boz, tünd-qəhvəyi
- دَكَّكَ = دَكَّكَ
- دَكَّكَ bax: دَكَّكَ
- دَكَّكَ qonur, boz, tünd-qəhvəyi rəng;
~ الليل gecənin qaranlığı
I دَلَّ (ə/u) 1) göstərmək (*nəyə*)
وإن دل هذا على (على) dəlalət etmək (*nəyə*); (على) däləlet, däləlet (فانما) يدل على ان...
... 2) yol göstərmək, yönəltmək (*hara*); (الى) دَلَّ (ə/i) 1) sübut etmək, əsaslandırmaq; dəlil-sübut gətirmək (*nəyə*); 2) tumaralamaq; oxşamaq; nazlamaq, ərköyün böyütmək; 3) hərəcdən satmaq (*nə*); IV اَدَلَّ özünü həddən artıq sərbəst aparmaq, sayğısızlıq etmək (*kimə münasibətdə*); V تَدَلَّلَ naz etmək, əzilib-büzülmək; 2) oynamaq, əylənmək; X اِسْتَدَلَّ 1) göstəriş almaq (*kimdən*); 2) nəticə çıxarmaq (*nədən*); bundan bu nəticə çıxır ki...; 3) tapmaq, öyrənmək (*nə*); 4) əqli nəticə çıxarmaq, dəlil-sübut axtarmaq (*nəyə*); dəlil kimi istifadə etmək (*nədən*); 5) istiqamət götürmək (*nəyə görə*); 6) göstərməyi xahiş etmək (*məs., yolu*)

- *daha çox təsdiqləyən, daha sübutedicici; ... dan/dən artıq sübutedicici olmaz ki...;*

- *özünü həddən artıq sərbəst aparma, sayğısızlıq etmə*

- *1) nəticə; mühakimə yürütmə; 2) deduksiya*

- *deduktiv; الطريقة deduktiv metod*

- *naz-qəməz etmə, əzilib-büzülmə; naz-qəməz ilə*

- *1) dəlil gətirmə, sübuta yetirmə; əsaslandırma; 2) ərköynlük, nadinclik*

- *dəlillər, dəlil-sübutlar*

- *1. göstərən; 2. göstərici*

- *1) həddən artıq sərbəstlik, ədəbsizlik, təklifsizlik; ~ həddən artıq sərbəstcəsinə, sayğısızlıqla; 2) yaxın tanışlıq; 3) danış. dil. əlyeri*

- *riyaz. funksiya; ~ دالات, دوال c. 2 dəfə*

- *qamma-funksiya; ~ جاما cəbri funksiya; 1) naz-qəməz, əzilib-büzülmə, ərköynlük; ~ naz-qəməz ilə, əzilib-büzülərək; 2) zəriflik*

- *1) carçı; 2) dəllal, araçı, vasitəçi; 3) auksionçu*

- *araçı, vasitəçi qadın*

- *1) dəlalət; 2) dəlil-sübut; لا صراحة və nə birbaşa, nə də dolayısı ilə*

- *1) əlamət; دلائل علی c. 2 dəfə*

- *bütün əlamətlər göstərir ki...; 2) işarə; 3) rəqəm indeksi; ~ الرقمية*

- *çoxmənalı (شديد) ~ 1) vasitəçilik haqqı; dəllallıq haqqı; 2) auksion, hərrac; ~ بيع بطريق hərrac yolu ilə satış; 3) dəllallıq, vasitəçilik*

- *1) əlamət; دلائل علی c. 1 dəfə*

- *1) bələdçi; yolgöstərən, gözdirən; losman; 2) yol soraq kitabçası; ~ مصر Misir üzrə yol soraq kitabçası*

- *şıltaq, ərköyün*

- *məna; ~ رمزي bunun rəmzi mənası vardır*

- *çinar, çinar ağacı*

- *~ النيل Nilin deltası*

- *çıkartmaq, çəkmək (mas., quyudan su); IV yola gecə çıxmaq*

- *vedrə; ~ اللين süd dolçası*

- *1) sallatmaq, sallamaq; 2) asmaq;*

- *sallanmaq, salladılmaq, asılmaq, yellənmək*

- *oxlu kirpi*

- *asmaq, asılan şey*

- *aldatmaq; ~ الدلس II saxtalaşdırmaq, saxtasını düzəltmək; III dalsın aldatmaq*

- *aldatma, fırıldaqçılıq, saxtakarlıq;*

- *aldatmaqla*

- *fırıldaq -i/-ı*

- *saxta, düzəltmə, qəlb, aldadıcı*

- *1. aldadan, yalan deyən; ~ افلاس*

- *2. yalançı, adamaldadan*

- *qızıl suyuna salma*

- *1) bayıra çıxarmaq (dilini);*

- *2) oxşamaq, əzizləmək, ərköyün böyütmək;*

- *2) korlamaq, pis tərbiyə etmə; 2) korlamaq, pis tərbiyə etmə;*

- *1) bayıra çıxarmaq (dilini);*

- *nifrət doğurmaq, yrəyini bulandır-*

- دَمْشَقِي suda bişmiş, pörtlədilmiş, buğda bişirilmiş; ~ فُول bişmiş paxla (*yemək*)
دَمْشَقِي 1. Dəməşq -i/-1; 2. Dəməşq sakini, dəməşqli

I دَمَعٌ (ə) دَمَعَانٌ, دَمَعٌ göz yaşığı tökmək, gözləri yaşarmaq; سَتِ العَيْنِ göz yaşardı; II دَمَعٌ göz yaşığı axıtmaq

- دَمَاعٌ ağlağan, çox ağlayan, ağlar
- دَمُوعِ الرِّيا دَمُوعٌ göz yaşları; دَمُوعِ الرِّيا riyakarcasına ağlama, yalançı göz yaşları

- دَمَاعٌ = دَمُوعٌ, دَمَعٌ
- دَمْعَةٌ göz yaşığı
- دَمْعَةٌ xörək şirəsi, sous
- دَمَاعٌ 1) *anat.* göz yaşığı axacağı, kanalı; göz vəzisi; 2) göz yaşları; 3) *c.* göz-lərin yaş tökülən ucları

I دَمَعٌ (u) دَمَعٌ 1) başına vurmaq; sındırmaq; məhv etmək; 2) əsassızlığını sübuta yetirmək (*dəlillərin*); 3) damğalamaq, damğa vurmaq; 4) əyar vurmaq, əyarını təyin etmək; VII دَمَعٌ damğalanmaq, damğa vurulmaq; ... بَعَارِ العَدَاءِ ~ ona ... düşməni damğası vuruldu

- دَمَعٌ təkzibedilməz, inandırıcı, qanedicici (*dəlil*); الحَقِيقَةُ inandırıcı dəlil; حُجَّةٌ دَمَعٌ təkzibedilməz həqiqət

- دَمَاعٌ 1) *أَدْمِغَةٌ c.* beyin; ~ أَمِ البَeyin qışası; ~ نَزْفٌ فِي البَeynə qan axma, qan sızma; ~ البَensefalit; 2) baş

- اِحْتِقَانٌ ~ يَخْشَى سَكْتَةً دَمَاعِيَّ ~ beyin -i/-1; ~ بَعَارِ العَدَاءِ beyin qan axma, qan sızma

- دَمْعَةٌ 1) *دَمْعَاتٌ c.* damğa, ştempel; işarə; ~ رَسُومِ البَgerb rüsumu; ~ رَسُومِ البَgerb rüsumu haqqında qanun; ~ رِيقٌ البَgerb kağızı; 2) əyar, əyar damğası

- دَمْعَاتٌ *c.* damğalı marka (*poçt markası*)

دَمَقَّرَطٌ demokratlaşdırmaq

- دَمَقَّرَطَةٌ demokratlaşdırma, demokratlaşdırılma, demokratlaşma

- دَمَقْسٌ xam ipək

I دَمَكٌ (u) دَمَكٌ burmaq, eşmək, əyirmək

- مَدَامِيكٌ *c.* مَدَامَاكٌ *tik.* sıra, qat

- مَدْمَكٌ sız, birikmiş, bərk, kip, möhkəm, kompakt

- مَدْمُوكٌ = مَدْمَكٌ

I دَمَلٌ (u) دَمَلٌ peyinləmək, peyinlə gübrələmək, peyin vurmaq; دَمَلٌ (a) دَمَلٌ sağalmaq, yaxşı olmaq, bitişmək (*yara haqqında*); VII اِنْدَمَلٌ sağalmaq, bitişmək

- دَمَلٌ *c.* دَمَامِيْلٌ çiban; civzə, sızanaq; itdirsəyi

- دَمَلَجٌ *c.* دَمَالِجٌ bilərzik

- دَمَلَجٌ şüşə kimi dəyirmi

I دَمَنٌ (u) دَمَنٌ peyinləmək, gübrələmək; IV اُدْمَنٌ aludə olmaq (*nəyə*, بَ, اَعْلَى); daima məşğul olmaq (*nə ilə*, بَ, اَعْلَى), uymaq, hərisi olmaq

- اِدْمَانٌ aludəlik (*nəyəyə*); (الكحول) اَعْلَى السُّكْرِ ~ alkoqolizm, sərxoşluq, əyyaşlıq

- دَمَانٌ peyin; خَضْرَاءُ الدَّمَنِ peyin qurdu

- دَوْمَانٌ *bax:* دَمَانٌ

- دَمْنَةٌ keçmiş məskənin qalıqları, izləri

- دَمْنٌ aludə olan, uyan, meyili olan, həris (*nəyəyə*); اَعْلَى التَّدْخِيْنِ ~ bərk siqaret çəkən; الكحول ~ spirtli içki hərisi

I دَمِي (ə) دَمِي qanamaq, qan axmaq, qan gəlmək; II دَمِي qan axmasına səbəb olmaq; IV اِدْمِي = II; اِدْمِي اِحْاَسِيْسَةُ الوَطْنِيَّةِ kiminsə vətənpərvərlik hisslərinə toxunmaq

- اِسْتَدْمَاءٌ qan törəmələri

- اِرْهَابٌ دَامِيَّةٌ qanlı yara; جَرْحٌ دَامِيٌّ qanlı terror

- الدم الوريدي *yaxud* الدم الازرق qan; دَمَاءٌ c. دَمٌ -
yaxud الدم الاسود vena qanı; a) arteriya
 qanı; b) aybaşı qanı; الدم الشرياني arteriya
 qanı; apopleksiya (beynə qan vurması
nəticəsində iflic); فقر الدم qan azlığı;
 فقير الدم anemiya; qanıaz, qan azlığı olan;
 معطي الدم donor, qanverən; وليّ الدم
 öldürülmüş adamın ən yaxın qohumu,
 qanınin intiqamını almalı olan şəxs;
 الغزال *yaxud* دم الاخوين drasena,
 əjdaha ağacı; b) əjdaha qanı (*qatran*);
 شجرة *bot.* qırmızı (*tünd qırmızı, al qırmızı*) kök;
 الدم *bot.* qırmızı (*tünd qırmızı, al qırmızı*) kök;
 min. gematit; الدم a) şən, tez dil tapan;
 b) güləruz, iltifatlı; الدم a) ağırxa-
 siyyət; b) qaraqabaq

- الدم الجاري الـ qan -i/-ı; 1) دَمَوِيٌّ qan
 damarları; 2) qanlı (*döyüş*); غير qansız;
 غير ~ qansız inqilab; a) المزاج ~ sanq-
 vinik; b) şən, qanıqaynar adam

- الدمويّ apopleksiya

- دمويّ = دَمِيٌّ

- 1) دُمِيَّاتٌ, دُمِيٌّ c. دُمِيَّةٌ surət, şəkil; 2) büt,
 sənəm; 3) heykəl; صناعة الدمى الشمعية
 mum fiqurlar istehsalı; 4) maneken, müqəvvə;
 رجل ~ insan müqəvvəsi; 5) gəlincik, kukla;
 hamç. المتحركة الـ marionet (*mexanizmlə hərəkət edən kukla*)
 الدمى kukla teatrı; حكومة الدمى
 oyuncaq hökumət

1. دَمِيَّاطِيَّةٌ c. دَمِيَّاطِيٌّ
 yettalı

I دَنَسٌ (ə/u) دَنٌ vızıldamaq, uğuldamaq;

II دَنَّنٌ = I

- 1) دَنَانٌ c. دَنٌ kuzə, bardaq (*şərab üçün*);

2) çəllək

- دَنٌ = خالq dil.

I دَنَاءٌ (ə) دَنَاءٌ alçaq, əclaf, rəzil olmaq;

دَنَاءٌ = دُنُوٌّ (u) دُنُوٌّ

- دَنَاءٌ alçaqlıq, əclafıq, rəzillik

- دَنِيٌّ c. دَنِيٌّ alçaq, əclaf, rəzil

دَنَتَلًا krujeva

- دَنَتَلٌ krujeva ilə tikilmiş, krujevalı

دَنَجَلٌ c. دَنَاجِلٌ ox; صناديق الدناجل d.y. buksaları
 (*vaqon təkəri oxunun hərlandiyi metal qutular*);
 امامي ~ qabaq ox; خلفي ~ arxa ox

دَنَجَةٌ (hamç. دَنَجِيٌّ) denge qızdırma,
 Afrika titrətmə qızdırması

دَنَجٌ hamç. عيد الدين. Xaç suyuna salma
 bayramı, Xaçaçuran bayramı

دَنَدٌ bot. südləyən

دَنَدْرُمَةٌ dondurma

1) دَنَدَشٌ cingildəmək; 2) qiymətli çax-
 çaxlarla bəzəmək

- 1) دَنَدَشَةٌ cingilti, cingildəmə; 2) qiymətli
 daşlarla bəzəmə

1) دَنَدَنٌ vızıldamaq, uğuldamaq; 2) züm-
 zümə etmək; 3) mırıldamaq, donquldan-
 maq, burnunun altında danışmaq

- دَنَدِنٌ vızılı, uğultu

- دَنَدَنَةٌ vızıldama, uğuldama; zümzümə etmə

دَنَدُونٌ hind xoruzu; hind لحم الـ
 xoruzunun eti

دَنَدِيٌّ c. دَنَادِيٌّ hind xoruzu

دَنَرٌ II (دَنَرٌ) zərb etmək, kəsmək (*sikkə*)

- 1) دِنَارَاتٌ, دِنَانِيرٌ c. دِنَارٌ qədim qızıl
 pul; b) İraq, Küveyt, İordaniya, Tunisdə əsas
 pul vahidi; 2) c. pul; حشيشة الـ bot. mayaotu

- دِنَارِيٌّ kart. qırmızı kərpicişanlı kartlar

I دَنَسٌ (ə) دَنَسٌ 1) bulanmaq, çirklənmək;

2) murdarlanmaq; II دَنَسٌ 1) bulamaq, batır-
 maq, çirkləndirmək; 2) murdarlamaq; korla-
 maq, təhrif etmək, sayğısızlıq göstərmək,
 hörmətdən salmaq; العرُض ~ ləkələmək,
 rüsvay etmək; V دَنَسٌ 1) bulanmaq, çirklən-
 mək; 2) murdarlanmaq

- 1) دَنَسِيٌّ çirkləndirmə, bullama; 2) murdar-
 lama, hörmətdən salma, təhqir etmə

- 1) دَنَاسَةٌ çirk, çirkab; 2) murdarlıq, natəmizlik

- 1) أدَنَاسٌ c. دَنَسٌ çirk, kir, zibil; 2) murdarlama

- 1) دَنَسٌ natəmiz, çirk; 2) murdarlanmış, təhqir edilmiş

I دَنَفَ (ə) 1) ağır xəstələnmək; 2) qüruba yaxınlaşmaq (*günəş haqqında*); 3) yaxınlaşmaq (*nəyə*) (men); IV أدَنَفَ bərk xəstələnmək

- 1) دَنَفٌ *tibb.* kaheksiya (*ağır xəstəlik zamanı xəstənin halının pisləşməsi*)

- 1) دَنَفٌ c. أدَنَافٌ ağır xəstə; arıq, sısqa; 2) tez batan (*günəş haqqında*)

(دَنَقٌ) II دَنَقٌ həddən artıq simiclik etmək

- 1) دَوَانِقٌ c. دَانِقٌ a) 1/144 fəddana, yaxud 29,172 m² bərabər sahə ölçüsü; b) 1/6 dirhəmə bərabər çəki ölçüsü; 2) xırda pul

دَنَكَ dəyənək

I دَنَا (u) دُنُوٌ yaxın olmaq, yaxınlaşmaq; yanaşmaq (*nəyəsə* (ə) دَنِيٌّ; (لـ) من نَیَّسَ)

II دَنَا (müq. et. دَنَا) alçaq olmaq; III دَنَى yaxınlaşdırmaq; yanına gətirmək; III 1) yaxın olmaq (*nəyəsə*); 2) yaxınlaşmağa çalışmaq;

3) rəqabət aparmaq; tənleşmək, özünü bərabər tutmaq; لا يُدَانِي misilsiz, tayı-bərabəri olmayan; ~ müqayisə etmək;

IV أدَنَى 1) = II; 2) aşağı salmaq; V تَدَنَى 1) sakitcə yaxınlaşmaq; 2) aşağı düşmək, azalmaq;

3) düşkünleşmək; VI تَدَانَى 1) bir-birinə yaxınlaşmaq; təcridən yaxınlaşmaq (*kimə-nəyə*) (men); 2) təcridən azalmaq, kiçilmək; sönük görünmək (*nəyin qarşısında*); X استَدَنَى

1) yaxınlaşdırmaq; 2) kiminsə yaxınlaşmasını xahiş etmək, kimisə öz yanına çağırmaq

- 1) دُنَى, دُنِيَّاتٌ c. دُنِيَّا q. أدَانٌ, أدُنُونٌ c. أدَنَى - yaxın, ən yaxın; من ادناه الى اقصاه

ucuna qədər; ~ المغرب Yaxın Şərq; ~ الشرق الـ

~ الـ Өlcəzair; 2) ən kiçik, ən xırda; minimal; ~ الحد الـ minimum; ... لم يبق ~ موجب ان

kiçicik səbəb belə qalmadı; 3) ən alçaq, ən aşağı, ən ibtidai; الحيوانات الدنيا ən ibtidai heyvanlar; اذناه

اşağıda göstərilən, adı çəkilən; 4) alçaq, əclaf, rəzil

- 1) دَانِيَّةٌ q. دَانٍ c. دَانِيَّةٌ yaxın; يعرفه القاصي والداني

onu yaxın-uzaq hamı tanıyır

- 1) دَنَاوَةٌ yaxınlıq; 2) alçaqlıq, əclafıq, rəzillik

- دُنُوٌ yaxınlaşma; yaxınlıq

- 1) أدُنِيَاءٌ c. دَنِيٌّ yaxın, ən yaxın; 2) alçaq, əclaf, rəzil (*müq. et. دَنِيٌّ*)

- 1) دُنْيَا, دُنْيَوَاتٌ c. دُنْيَا - 1) dünya; القديمة

Qədim dünya; الجديدة Yeni dünya; 2) dünya həyatı; ~ فارق dünyadan köçmək, ölmək;

3) hava; ~ برد hava soyuqdur; ~ حرّ hava istidir; ~ شابورة hava dumandır; ~ عتمة

hava qaranlıqdır; ~ عتمة hava qaranlıqdır; ~ غيم hava buludludur; ~ نشتى

~ نشتى yağış yağır; ~ وكان bu yayda olmuşdur; ~ صيفا

~ صيفا onun gözləri qaraldı; ~ في وجهه

~ في وجهه başı fırlanır; ~ تدور dünya gözünə daraldı; ~ لم تتقلب

~ في وجهه başı fırlanır; ~ تدور dünya gözünə daraldı; ~ لم تتقلب heç bir şey olmayıb (*hər f. dünya çevrilməyib*)

- 1) دُنْيَاوِيٌّ dünyəvi; ~ لا dünyəvi olmayan

- 1) دَنِيَّةٌ c. دَنِيَّةٌ çirkin, alçaq hərəkət; əclafıq

- دُنْيَاوِيٌّ = دُنْيَوِيٌّ

- 1) دُنْيَوِيَّةٌ bu dünyaya mənsubluq; 2) dün-yəvilik

I دَهَبَ (ə) *xalq dil.* geyib köhnəltmək (*paltarı*)

1) yellətmək, yırgalamaq; 2) diyirlətmək, gillətmək

- 1) دَهْدَهَةٌ yellətmə, yırgalama; 2) diyirlətmə, gillətmə

دَهْرٌ c. دُحُورٌ, دُحُورٌ 1) dövr, əsr; *geol. era*; insan ömrü; ~ الإنسان palezoy dövrü; ~ الأول mezozoy dövrü; ~ الثالث üçüncü dövr; ~ الرابع dördüncü dövr; ~ ما كذب ~ o heç vaxt yalan danışmayıb; ~ إلى *yaxud* على مدى الدهر ~ əbədilik, həmişəlik; ~ الدهر əbədilik; 2) tale, baxt, alın yazısı, qismət, fələk; ~ يد التaleyin işi; ~ بنات *məcaz.* bədbəxtliklər; ~ تصرفات *yaxud* تصرفات ~ أكل *yaxud* صروف baxtın dönüklüyü; ~ أكل عليه *məcaz.* həyat onu qocaldıb ~ منذ ~ uzanan, sürən, davam edən; ~ منذ الدهر ~ əzəldən, qədimdən bəri
- 1. 1) çox qədim; 2) azadfikirli; allahsız, ateist; 2. 1) materialist
- 1) çox qədim, əsrlik; 2) allahsız, ateist; ~ دهری دنیا qədər qədim
- ~ دهریة, دهریة ~ allahsızlıq, ateizm
I دَهْسٌ (ə) basmaq; əzmək, üstündən keçmək (*kimin – məs., tramvay haqqında*); VII إِنْدَهْسَ basılmaq, altında qalmaq, altına düşmək (*məs., tramvayın*)
I دَهْسٌ *yaxud məch.* دَهْسٌ heyrətlənmək, dəhşətə gəlmək, təəccüb etmək (*nəyə*); II دَهْسٌ dəhşətə gətirmək, heyrətləndirmək; IV أَدْهَسَ = I; VII إِنْدَهْسَ dəhşətə gəlmək, heyrətlənmək, təəccüblənmək
- دَهْسٌ إِنْدَهْسٌ dəhşətə gəlmə, heyrətlənmə; çaşqınlıq
- دَهْسٌ dəhşət; ~ دَهْسٌ فِی dähşət içində, təəccüblə
- دَهْسٌ heyrətlənmiş, təəccüblənmiş
- ~ فِی دَهْسٌ dähşət, heyrət, təəccüb; ~ استولت من ان... mən heyrətə gəlirəm ki...; ~ بالغه ~ عليه onu son dərəcə heyrət bürüdü
- ~ مُدْهَسٌ müdhiş, dəhşətli, heyrətamiz
- ~ مُدْهَسَاتٌ c. heyrətamiz şeylər, möcüzələr

- مَدْهُوشٌ heyrətlənmiş, dəhşətə, təəccübə gəlmiş
- مُدْهَسٌ heyrətlənmiş, dəhşətə gəlmiş, çaşib qalmış
I دَهَقٌ (ə) 1) doldurmaq, tökmək; 2) əndərmək; IV أَدْهَقٌ ağzınacan doldurmaq
- دَهَقٌ dolu
- دَهَقٌ күндә (*işgəncə aləti*)
- دَهَقَانٌ c. دَهَاقِيْنٌ, دَهَاقِيْنٌ rəhbər, başçı, görkəmli adam; ~ القرية ~ kəndxuda
I دَهَكٌ (ə) 1) üyütmək; əzmək; övkələmək
- ~ مَدْهُوكٌ püre; ~ البطاطس ~ kartof püresi
- دَهْلَةٌ palçıq topası, kəsək
- دَهْلِيْزٌ c. دَهْلِيْزٌ dəhliz, qalereya; ~ ابن tapdıq, tapılmış, atılmış uşaq
I دَهَمٌ (ə) 1) gözlənilmədən gəlmək, qəfildən gəlmək; qəfildən hücum etmək; 3) basmaq (*kimi – tramvay haqqında*); II دَهَمٌ qaraltmaq, hisə basmaq; III دَهَمٌ 1) qəfildən hücum etmək, başının üstünü kəsdirmək; yaxalamaq (*təhlükə haqqında*)
- دَهَمٌ q. دَهَمَاءٌ c. دَهَمٌ qara; zil qara; dahiyə deməyə ağır bəla
- دَهَمَاءٌ qara qız; ~ الكُتْلَةُ qara camaat
- دَهْمَةٌ 1) qaralıq; 2) qara rəng
I دَهْنٌ (u) 1) yağlamaq, piyləmək; ətirli yağ çəkmək; 2) boyamaq; II دَهْنٌ yağlamaq; III دَاهَنٌ 1) yaltaqlanmaq, yaltaqlıq etmək, sülənmək, qılığa girmək; 2) göz yummaq, özünü görməməzliyə vurmaq; V نَدَهْنٌ özünə ətirli yağ çəkmək
- دَهْنٌ 1) rəngsaz; 2) yağ satan
- دَهْنٌ¹ yaltaqlanma, sülənmə, qılığa girmə
- دَهْنٌ² c. دَهْنٌ 1) boya, rəng; 2) yağ; 3) mər-həm; 4) yaxma, maz; ~ من الزنك ~ sink mazi
- ~ الحَرَّ c. دَهْنٌ yağ; piy; ~ الشِّتَّ yağ

(İraq)

- دَهْنَاءُ səhra; ~ دَهْنَا Dəhna (*ər-Rub əl-Xali səhrasının Məhrədən şimala olan hissəsi*)
 - غَدَّةٌ yağ -i/-1; piy -i/-1; yağlı, piyli; غَدَّةٌ piy vəzisi
 - دَهْنِيَّاتٌ c. piylər
 - دَهْنِيَّةٌ boya, maz
 - مَدَاهِنٌ 1. yaltaqlıq edən, sülənən; 2. yaltaq
 - مَدَاهِنَةٌ yaltaqlıq, qulluq göstərməyə hazırlıq
 - مَدَاهِنٌ yağlı, piyli
 دَهْنَج malaxit
 دَهْوَرٌ atmaq, tullamaq (*aşağı*); 1) دَهْوَرٌ düşmək, yıxılmaq, sərilmək; 2) tənəzzül etmək
 - دَهْوَرٌ 1) enmə, düşmə; 2) tənəzzül etmə
 دَهْوَلٌ səliqəsiz, pinti, etinasız olmaq
 - دَهْوَلَةٌ səliqəsizlik, pintilik, etinasızlıq
 I دَهْيٌ (دهي) üz vermək (*məs., xəstəlik*); başına gəlmək (*bəla*); دَهْيٌ (دهي) bic, hiyləgər olmaq; II دَهْيٌ = I
 - دَهْيٌ daha ağır, dəhşətli (*məs., fəlakət*)
 - دَهْيٌ bic, hiyləgər
 - دَهْيٌ ağır ~ دَهْيٌ bəla, bədbəxtlik; دَهْيٌ bəla
 - دَهْيٌ ağıllı adam; çox ağıllı adam; dühə
 دَهْيٌ ~ görkəmli siyasətçi
 - دَهْيٌ ağıllıq; fərasət, gözüaçıqlıq; zəkallıq; biclik, hiyləgərlik; دَهْيٌ ~ tülkü bicliyi
 دَهْيٌ iki (*nərdə*)
 دَهْيٌ dərd, xəstəlik, naxoşluq; دَهْيٌ ~ şəfası olmayan, sağalmaz xəstəlik; دَهْيٌ ~ yaxud الملوک ~ podaqra (*oynaq xəstəliyi*); دَهْيٌ ~ الثعلب ~ kataləpsiya; tetanus; دَهْيٌ ~ الفيل ~ fil xəstəliyi; دَهْيٌ ~ الكلب ~ quduzluq; دَهْيٌ ~ المفاصل ~ revmatizm; دَهْيٌ ~ العصر ~ əsrin xəstəlikləri
 دَهْيٌ I دَابٌ (*müq. et.*) ərimək; II دَوَّبٌ

1) əritmək, həll etmək; 2) geyib köhnəltmək
 - دَوَّبٌ: ~ خالِقٌ dil. a) az qala, demək olar ki; b) kimi; elə ki
 - دَوَّبَةٌ bax: دَبْرٌ
 - دَوَّبَةٌ həməç. ~ حسابٌ ikihesablı mühasibat
 دَوَّبَةٌ cehiz
 دَوَّبٌ - اتٌ c. DOJ
 دَوَّبٌ iri, böyük olmaq (*məs., ağac haqqında*); VII دَوَّبٌ uzanmaq; yayılmaq; iri olmaq; irilənmək; axmaq, axıb tökülmək (*məyе haqqında*)
 - دَوَّبَةٌ c. دَوَّبٌ böyük ağac
 I دَوَّبٌ (u) دَاخٌ (دوخ) fəth etmək, tabe etmək; 2) tabe olmaq; alçalmaq; 3) başı fırlanmaq; başı gicəllənmək; II دَوَّبٌ 1) viran etmək (*ölkəni*); fəth etmək, əzmək; 2) başgicəllənməsinə, dəniz tutmasına səbəb olmaq; a) başını gicəlləndirmək; b) məcaz. başını tovlamaq
 - دَوَّبٌ ürəkbulanması, baş gicəllənməsi hissədən; dəniz tutması olan
 - دَوَّبٌ başgicəllənməsi; دَوَّبٌ ~ البحر ~ dəniz xəstəliyi, dəniz tutması; دَوَّبٌ ~ هوا ~ hava xəstəliyi
 دَوَّبٌ xüs. ad, k. Davud
 دَوَّبٌ qurdlarla dolu olmaq; qurdlanmaq, qurd salmaq
 - دَوَّبٌ topl. qurd; sürfə; دَوَّبٌ ~ الأحمر ağcaqanad sürfəsi (*balıqlar üçün yem*); دَوَّبٌ ~ المعدة ~ bağırsaq qurdu; دَوَّبٌ ~ على العود ~ bir dəri bir sümük
 - دَوَّبٌ c. دَوَّبٌ qurd, soxulcan, sürfə; دَوَّبٌ ~ الثعبانية ~ torpaq qurdu, soxulcan; دَوَّبٌ ~ القز ~ ipəkqurdu; دَوَّبٌ ~ الحرير ~ yaxud ~ pendir milçəyinin sürfəsi; دَوَّبٌ ~ الجبن ~ yaşıl qurd (*pambiq ziyanvericisi*); دَوَّبٌ ~ الوحيدة ~ yaxud ~ الشريط ~ askarid; دَوَّبٌ ~ القارضة ~ zəli; دَوَّبٌ ~ العلق

gəmirici qurd (*pambıq ziyanvericisi*); قرنفلیة ~ qərənfil, çəhray qurd (*pambıq ziyanvericisi*); القطن ~ pambıqqurdu; القرمز ~ qırmız böcəyi; اللوز ~ pambıq qozası qurdu; معویة ~ bağırsağ qurdu

- الزائدة qurdabənzər, qurdaoxşar; 1) دودي anat. appendiks, kor bağırsağın qurdaoxşar çıxıntısı; التهاب الزائدة الاندیسیت; 2) tex. vintli

- 1) مَدُوْدٌ, مَدُوْدٌ qurdlu, qurdla dolu; 2) qurd-yemiş

- مَدَاوِدٌ c. مَدُوْدٌ - təkne, çanaq, axur (*müq. et. مَدُوْدٌ*)

I دَوْرٌ (u) دَارٌ (دور) fırlanmaq, hərlənmək, dövrə vurmaq (*nəyinsə ətrafında*); دَوْرٌ geriyə dön! (*hərbi əmr*); 2) dolanmaq, yanından dolanıb keçmək; ötüb keçmək (*bir yeri*); 3) dövr etmək, dövrən etmək; dolaşmaq, gəzmək; على السنة الناس ~ dildə-ağızda gəzmək; 4) baş vermək, cərəyan etmək; 5) fəaliyyətdə olmaq; çox işlənmək, dəbdə olmaq; 6) fırlatmaq, dolamaq (*kimi* - بنظراته ~ -a/ə diqqət vermək; ... ~ باله الى ~) ~ ətrafına nəzər salmaq; رأسه ~ başı gicəlləndi; مع الزمن ~ zəmanəyə uyğunlaşmaq; II دَوْرٌ 1) girdələşdirmək, dəyirmiləşdirmək; 2) döndərmək, fırlatmaq; 3) işə salmaq, hərəketə gətirmək; الساعة ~ saati qurmaq; 4) başını gicəlləndirmək; 5) axtarmaq (*nə* على) ~ mühas. keçirtmək; المبلغ للعام المقبل ~ məbləği gələn ilə keçirtmək; III دَاوْرٌ 1) işləmək, çalışmaq (*nə üzərində*); 2) nəvaziş göstərmək, ələ almaq, dilə tutmaq, qılığına girmək (*kimin*); aldatmaq, aldadıb öz tərəfinə çəkmək; dolamaq, sarımaq, bağlamaq; IV أَدَارٌ 1) hərlətmək, fırlatmaq, dolandır-

maq; ... الحديث حول ... barəsində söhbət salmaq; a) الرأس ~ başını gicəlləndirmək; b) başını tovlamaq, yoldan çıxartmaq; عنه ~ kimdənsə üz döndərmək; في ذهنه ~ zehində götür-qoy etmək; 2) işə salmaq, qurmaq, hərəketə gətirmək; المحرك ~ mühərriki işə salmaq; 3) idarə etmək, rəhbərlik etmək; 4) gəzdirib paylamaq (*nəsə kiməsə* على); 1) تَدَوَّرَ girdə, dairəvi olmaq; 2) ətrafında dövrə vurmaq, gəzmək; X اِسْتَدَارَ 1) girdə, dairəvi, yumru olmaq; 2) ətrafında fırlanmaq, dövrə vurmaq; استداروا حول المائدة masa arxasında dövrə vurub oturdular; 3) qayıtmaq; 4) geri dönmək; على عقبه ~ o hərlənib geri döndü; ... ~ ... tərəfə dönmək, çevrilmək; 5) döndərmək (*nəyi* - اِدَارَةٌ 1) idarə; müdiriyyət; مركز ~ qəzetin redaksiyası; تحرير الجريدة ~ bankın idarə heyəti; 2) müəssisə

- اِدَارِيٌّ 1. idarə -i/-ı, inzibati; لـ inzibati baxımdan; 2. administrator, müdir - على ~ dövrüdə daha çox olan; على ~ dildə-ağızda daha çox gəzib dolaşan - اِسْتَدَارَةٌ 1) dəyirmilik, dairəvilik, girdəlik, yumruluq; 2) c. - dövrə - دائِرَةٌ 1) əhatə edən; 2) fırlanan, hərlənən, dolanan, dövrə vuran; المسرح الفirlanan səhnə; 3) dövrüdə olan, işləyən; 4) riyaz. dövrü - دَائِرَةٌ c. دائِرَةٌ 1) dairə; çevrə, ətraf; محيط ~ çevrə; الطول ~ coğr. uzunluq dairəsi; القطبية ~ coğr. en dairəsi; العرض ~ coğr. Qütb dairəsi; كهربائية ~ radio. kontur; el. dövrə (*cərəyan*); الـ المُفْرَعَةُ ~ الانتخابية yaxud ~ seçki dairəsi; 3) sahə; عمله ~ hər kəs

- مَدَّاسٌ 1) tapdalanmış, ayaq altına salınmış, pozulmuş; 2) əzilmiş

- مَدَّاسٌ c. مَدَّوَسٌ *yaxud* مَدَّوَسٌ c. مَدَّوَسٌ
1) toxmaq, paya; 2) pedal

- مَدَّاسٌ = مَدَّوَسٌ
دَوَسِنطَارِيَا dizenteriya

دُوسِيَاتٌ c. دُوسِيَةٌ iş, dosye
دُوشٌ c. دُوشٌ soyuq duş
قَبُولٌ qəbul etmək

I خَالِقٌ *xalq dil.* səs-küy qaldırmaq; qulaq batırmaq

- دُوشَةٌ səs-küy, hay-küy, qalmaqal, vəlvələ, mərəkə

- مَدَّوَشٌ 1) hay-küy basmış, səs-küylə dolu;

2) qulağı batmış

دُوطَةٌ cehiz

دَاغٌ II داغٌ dağ basmaq, damğalamaq, nişanlamaq, nişan vurmaq

- دَاغٌ c. دَاغٌ - damğa, nişan

I دَاغٌ (u) دَاغٌ çalmaq, hazırlamaq
(*dərman, məcun və s.*)

I دَاغٌ (u) دَاغٌ (*müq. et.* دَاغٌ); dadmaq, dadına baxmaq

- دَاغٌ dad

- دَاغٌ c. دَاغٌ - hersoq

- دَاغٌ hersoq -i/-1

- دَاغٌ hersoqluq

I دَاغٌ (u) دَاغٌ ucadan, səs-küylə mübahisə etmək

- دَاغٌ hay-küy, vəlvələ, mərəkə

دَاغٌ *xalq dil.* bunlar

I دَاغٌ (u) دَاغٌ 1) keçmək, ötmək, ötüb keçmək; 2) öz mövcudluğunu bitirmək;

bu dövlət öz mövcudluğunu bitirdi; 3) növbələnmək, bir-birini əvəz etmək; tale ona yar oldu (*olmadı*);

4) yetişmək; II دَاغٌ 1) beynəlmiləl etmək, beynəlmiləlləşdirmək; beynəlxalq xarakter vermək; 2) milliləşdirmək, dövlətinki etmək;

III دَاغٌ 1) müzakirə etmək; danışıqlar aparmaq; 2) əvəz etmək, dəyişmək; 3) növbələndirmək, bir-birini əvəz etmək; ... و ... ~

növbə ilə birini başqası ilə əvəz etmək; ~ bir əlindən o biri əlinə qoymaq; ~

təsbehin dənələrini barmaqları arasında oynatmaq; IV دَاغٌ güc vermək (*kiməsə başqa birisinə qarşı*); qələbə-

sini təmin etmək (*kimin üzərində*); 2) ötürmək (*əldən-ələ*); 3) mövcudluğuna son qoymaq (*nəvinsə*); 4) buraxmaq, daxil etmək (*dövr-riyyəyə*); VI دَاغٌ 1) tədavi etmək, tədavi-

də olmaq (*pul*); 2) fikir mübadiləsi etmək, müzakirə etmək (*nəvi*); danışıq aparmaq (*kiminlə*); ~

qanun layihəsini müzakirə etmək; 3) bir-birinə ötürmək, əldən-ələ vermək; 4) növbə ilə etmək (*nə isə*); növbə ilə gah bir işi, gah da başqa işi görmək; ~

aldən ələ gəzmək; ~ dildən-dilə gəzmək

- دَاغٌ qələbə

- دَاغٌ 1) tədavi, işləmə, dövr etmə; 2) növbə; ~

növbə ilə, bir-birinin ardınca

- دَاغٌ 1) beynəlmiləlləşdirmə; beynəlxalq xarakter vermə; 2) milliləşdirmə

- دَاغٌ 1) növbə ilə; 2) dövr, vaxtaşırı; ~

və ilaaxır

- دَاغٌ dəyişkənlik; tez-tez dəyişmə

- دَاغٌ c. دَاغٌ 1) dövlət; imperiya; ~ دَاغٌ ~ federativ dövlət; ~ دَاغٌ ~ متعاهدة *yaxud* ~ دَاغٌ ~ متعاهدة ~ federativ dövlət; ~ دَاغٌ ~ داخل (ضمن) ~ دَاغٌ ~ دول غير المنحازة ~ دَاغٌ ~ دول الكبرى (العظمى)

böyük dövlətlər; ~ مستقلة ~ müstəqil dövlətlər; ~ العالِيَّة Dövləti-aliyyə; ~ ارکان dövlətin dayaqları; ~ رجل dövlət xadimi; صاحب ~ tar. sahibüddövlə (*baş nazirin titulu*); ~ كان tale ona yar olurdu; ~ عليه كانت tale ona yar olmurdu; ~ الايام زəmanə dəyişir.

- dövlət -i/-1 دَوْلِيٌّ

- beynəlxalq, beynəlmiləl بَيْنَئْخَالِقْ، بَيْنَئْمِيلِيلْ

- beynəlmiləlçilik; ~ İnternasional; ~ الثالثة

3-cü İnternasional

- dövlətcik, kiçik dövlət دَوْلِيَّةٌ c. دَوْلِيَّةٌ

- tədavüldə olan, dövriyyədə olan مُتَدَاوِلٌ

- müzakirə; diskussiya; مُذَاوَلَةٌ c. 1 - اتّ

danışiq; ~ غرفة hüq. məşvərət otağı; 2) növbə; dəyişmə

~ الكاوتشوك maşın; çarx; 1) دَوْلِيْبٌ c. دَوْلَابٌ şin (*avtomobilin*); ~ الماء suvarma çarxı; 2) ş kaf, bufet; ~ الملابس ~ kitab ş kafı; ~ الكتب ş kafı; 3) hoqqa; ~ العمل zavodu iş salmaq; ~ وقف (تَعَطَّلَ) ~ الاعمال iş dayandı; ~ ا/ə -a/ə ... وضع العصي في دواليب عجلة... törətmək; ~ الزمن vaxt işə gedirdi

~ اتّ c. دَوْلَابٌ dollar

~ دَوْلْمَةٌ dolma

~ دَوْلْمِيْتٌ min. dolomit

I دَامَ (u) دَامَ (u) دَامَ (u) uzanmaq, davam etmək, çəkmək (*vaxt*); ~ ما ~ حَيًّا nə qədər ki, o sağdır...; II دَوْمٌ 1) hərlənmək, dolanmaq, fırlanmaq, dövrə vurmaq (*nəyin-kiminsə üzərində* (فوق); 2) hərlətmək, fırlatmaq; III دَاوَمٌ 1) davam etmək; 2) söy, inad, çalışqanlıq göstərmək (*nədə* (على); 3) daima bir yerdə olmaq, vaxt keçirmək (*harada* (في); IV أَدَامَ 1) uzatmaq, davam etdirmək; ~ النظر ~ uzun müddət baxmaq (*nəyə* (الى); ~ الله بقاءكم

Allah ömrünüzü uzun eləsin!; X اِسْتَدَامَ davam etmək, uzanmaq

- حالة ~ - تَدْوِيْمٌ fırlatma, dolama; ~ حالة av. ştopor (*təyyarəni hərləyə-hərləyə üzün-aşağı endirmə*)

- دَائِمٌ daimi, davam edən; uzun çəkən; əbədi; ~ bot. çoxillik; ~ عمال دَائِمٌ daimi fəhlələr; ~ دَائِمٌ daim, daima; ~ ابدًا daima, durmadan; ~ قهوة قَهْوَسِيْزْ (qəhvəsiz olmayasız! *qəhvəyə qonaq edilərkən təşəkkür sözü*)

- دَائِمِيٌّ daimi (*İraq*)

- دَاوَمٌ 1) davam, sürəklilik, daimilik, davamiyyət; arasıkməzlilik; davamiyyət müddəti; ~ دفتر işə gəlib-getmənin qeydiyyat dəftəri; ~ خارج iş vaxtından kənar; ~ ضرب عن davamiyyəti kəsmək (*mas., məşğələlərə*); ~ على yaxud ~ həmişə, daima; ~ الله ey..., əbədi qalan ancaq Allahdır! (hamımız öləcəyik! *ölüm ayağında olana təskinlik sözləri*)

- دَاوَمَةٌ davamlılıq, sürəklilik, vaxtın keçməsi; ~ المناقشات müzakirələr vaxtı

- دَائِمَةٌ, دَاوَمَةٌ fırfıra, fırlanğıc; ~ المائِيَّةُ burulğan, su burulğanı, qıjov; ~ الهوائِيَّةُ hava burulğanı; ~ الذكر dövrə vurub zikr edənlər, zikrə yığışanlar (*bax: ذِكْرٌ*)

- دَوْمٌ 1) sürəklilik, davamlılıq; əbədilik; ~ دَائِمٌ daima

- دَوْمٌ 2) topl. bot. 1) dom (*xurma ağacı növü*);

2) xurma növü

- دَوْمَةٌ 1) dom xurması ağacı; 2) dom xurması

- دَائِمَةٌ uzun sürən, sürəkli yağış

- دَائِمَةٌ 1) davamlılıq, sürəklilik

- دَائِمَةٌ 2) دَائِمِيْمٌ səhra

- دَائِمَةٌ, مُدَامٌ şərab

- مُسْتَدِيمٌ 1) daimi; 2) xroniki, uzunsürən
 دومان sükan
 - دومانجیة c. دومانجی
 گەمینین sualtı hissəsi
 دومان ات - dominion
 دۆvlət torpağı; dövlət əmlakı
 دومانو domino (oyun)
 II دَوْن yazmaq, yazıya almaq, qeyd
 etmək (dəftərə); qeydiyyata almaq; ~ شرطا
 şərt qoymaq; V دَوْن yazılmaq, yazıya alın-
 maq, qeyd etmək; qeydiyyata alınmaq
 - دَوْن qeyd, qeydiyyat
 - دَوْن 1) qarşısında; tərəfində; ~ حال kimin-
 sə qarşısında durmaq, kiməsə mane olmaq;
 ~ قام kiminsə tərəfini saxlamaq, kiməsə
 havadar çıxmaq; ~ باب العفو والغفران
 məcaz. əfv və bağışlama qapısını onun üzünə
 bağladı; 2) aşağı; altında; az; ~ لیست المرأة
 qadın qabiliyyətdə kişidən
 aşağı deyildir; ~ لها دهشا لى رؤية هذا
 bunu görəndə o (kişi) heç də ondan (qadın-
 dan) az dəhşətə gəlmədi; ~ عشرين سنة
 onun yaşı iyirmidən azdır; ~ حماقة کل
 bu ən böyük axmaqlıqdır (hər f. bu elə
 axmaqlıqdır ki, onun yanında hər cür
 axmaqlıq kiçikdir); ~ الاشعة ~ البنفسجية
 ultra-bənövşəyi şüalar; ~ الموجات ~ القصيرة
 ultraqısa dalğalar; 3) daha pis; ~ انه في اكثر من ناحية
 o bir çox cəhətdən bizdən pisdır; 4) istisna
 etməklə; başqa, qeyri, savayı; ~ ادنى تأخير
 ~ اي اعتبار azacıq təxirə belə yol vermədən;
 ~ اي ميرر ~ اي ميرر a/ə heç bir etina göstərmədən;
 ~ اي ميرر heç bir bəraətqazandırıcı səbəb olmadan;
 ~ يaxud ~ -siz, -siz, -suz, -süz; ~
 ... olmasın ki...; ~ شك ~ -siz, -siz,
 -suz, -süz; ~ ا bu da sənin! al!;

b) ehtiyatlı ol! هذا ~ غيره التصرف في هذا bu,
 başqasının yox, ancaq onun sərəncamın-
 dadır; ~ العقل bu, ağıla deyil,
 qəlbə açılır; ~ مات دون ان يكتب الوصية o, vəsiy-
 yətini yazmadan öldü

- ~ اşıağı, alçaq; ~ الناس الaşıağı təbəqə-
 lərdən olan insanlar

- ~ hüquqsuz, məzlum vəziyyət

- 1) دَوَانِ, دَوَانِ c. ديوان¹ divan (şerlər
 toplusu); ~ موسيقى mus. oktava; 2) dəftər-
 xana; dövlət müəssisəsi; idarə; ~ رئیس
 dəftərxana rəisi; ~ الملكي kral dəftərxana-
 nası (Şim. Afrika); ~ التفتيش tar. inkvizisiya

- 1) دَوَانِ, دَوَانِ c. ديوان² divan; taxt;

2) kupe; ~ الحريم ~ qadınlar üçün kupe

- ~ gömrüxana

- ~ divani (xətt növü)

- ~ bürokratizm

- ~ c. qeydlər

- ~ donanma

- ~ donkixotçu

- ~ donkixotçuluq

- ~ donum (910 m² bərabər sahə

ölçüsü)

- ~ دُونَمَة = دُونَمَة

I دَوِي (i) دَوِي 1) səslənmək, səs gəlmək;

uğuldamaq, fit vermək; guruldamaq; 2) yayıl-

maq, dolmaq (nə ilə ~); دَوِي (ə) xəstə-

lənənmək, azarlamaq, naxoşlamaq; II دَوِي

1) vızıldamaq, uğuldamaq; səs salmaq;

2) cingildəmək, səslənmək; III دَوِي dava

etmək, əlac, müalicə etmək; xəstəyə qulluq

etmək; VI دَوِي müalicə olunmaq, dava-

dərman qəbul etmək

- دَوِي bax: دَاء

- دَوِي q. دَوِي səs-küylü; qulaqbatırıcı

ذ

ذ (ذَال) zāl (*ərəb əlifbasının doqquzuncu hərfi; rəqəm mənası 700*)

ذَا axı nə? bu; أَوْلَاءِ c. yaxud ذِي q. ذَا
لِذَا yaxud بِذَا axı kim? مَنْ ذَا؟ نَحْنُ لِمَاذَا؟
odur ki; ona görə; كَذَا belə, beləcə; وَكَذَا
belə-beləcə; بَعْضِ بِلَا belə; bu belə, bu da belə;
هَذَا beləcə; هَذَا bu da mən!; هَذَا bu da o
(*kishi*)!; هَذَا bu da o (*qadın*)!; ذَاكَ q.
ذَلِكَ; إِذْ o vaxt, onda; أَوْلَاكَ c. تَاكَ q. ذَاكَ
o; أَوْلَاكَ c. تَاكَ q. ذَاكَ o; həmin; ذَاكَ
sonra, bundan sonra; sonralar; ذَاكَ
bununla yanaşı, buna baxmayaraq; ذَاكَ
buna görə; ذَاكَ belə, beləcə, eləcə də, həmçinin, habelə;
ذَا bu da ki, məhz; yəni; odur ki; ذَا
bu هَذَا c. هَذَا q. هَذَا; ... لأن odur ki...
ذَاتُ 1. malik olan, sahib olan, (*qadın*);
2. 1) malik olan, sahib olan (*qadın*);
2) sahibi olan, yiyələnmə predmeti; 3) şəxs,
şəxsiyyət, subyekt; ذَاتُ həmişə ذَاتُ
heysiyyət sahibləri, heysiyyəti olanlar, tanın-
mış adamlar; ذَاتُ (bent) الذوات tanınmış şəxslərin
oğlu (*qızı*); ذَاتُ tanınmış adamların uşaqları;
atalarına (*analarına*) güvənənlər; 4) mahiyyət;
3. özü, həmin; -li, -li, -lu, -lü *şəkilçilərinin köməyi ilə düzələn
sifətlər*; ذَاتُ a) hüsnü; b) gözəl, dilbər;
السماء ~ ذَاتُ qara saçlı qız; ذَاتُ ~ الشعر الأسود
buludlu səma; ذَاتُ ~ القرش ~ تذكرة ~ birquruşluq
bilet; ذَاتُ ~ عشرة القروش ~ onquruşluq metal pul;
ذَاتُ ~ فصلين ~ مدرسة ~ ikisınıfli məktəb;
ذَاتُ ~ طبقة ~ في ~ها ~ طبقة ~ها ~
fəls. özü üçün sinif; ذَاتُ ~ o özü, şəxsən,
şəxsən özü; ذَاتُ a) özlüyündə; b) şəxsən;
ذَاتُ a) müstəqil; b) özünə görə,

özgün; ~ a) məhz, tam, lap; b) mahiyyət
etibarilə; c) şəxsən; ذَاتُ bir dəfə; ذَاتُ يوم
yaxud ذَاتُ في يوم جميل bir gün; ذَاتُ
gözəl bir gündə; ذَاتُ bir səhər; ذَاتُ صباح
bir gün səhər sübhdən; ذَاتُ صَيْفٍ bir dəfə
yayda; ذَاتُ bir il; ذَاتُ اليمين sağa; ذَاتُ
الشمال sola; ذَاتُ ~ نفوس ~ yaxud ذَاتُ ~ niyyətlər,
gizli fikirlər; ذَاتُ ~ الجنب ~ plevrit; ذَاتُ ~ ağ ciyər
iltihabı; ذَاتُ ~ اليمين ~ düşmənçilik, ədavət; ixtilaf;
ذَاتُ ~ var-dövlət, əmlak; ذَاتُ ~ özünə-
vurğunluq; ذَاتُ ~ انكار ~ özünüinkar, özününut-
ma; ذَاتُ ~ (حب) ~ eqoizm, xudbinlik;
ذَاتُ ~ الحيوانات ذوات الفقرا onurğalı heyvanlar;
ذَاتُ ~ المکان ~ həmin yerdə; ذَاتُ ~ في اليوم ~ həmin gün;
ذَاتُ ~ الوقت ~ həmin vaxt

ذَاتِي 1) şəxsi, xüsusi; ذَاتِي ~ muxtar-
riyyət; özünüidare; 2) subyektiv; ذَاتِي a) şəxsən;
b) subyektiv olaraq; 3) avtomatik, özü...;
ذَاتِي ~ özünəməxsus; ذَاتِي ~ özünəməxsus
1) şəxs, şəxsiyyət; fərdilik; ذَاتِي ~
2) şəxsiyyətin müəyyən edilməsi; 2) fərdi-
lik; müstəqillik; 3) subyektivlik; 4) əslilik;
5) subyektivizm

ذَا ذَاكَ bax:

ذَابَ (ə) ذَابَ qorxutmaq; ذَابَ X canavar
kimi yırtıcı olmaq, canavar kimi hərəkət
etmək

ذَاتُ ذَاتِي c. ذَاتُ zülf, saç, tel; kəkil; ذَاتُ yaxud
ذَاتُ ~ astr. Veronikanın Saçları (*bürç*); ذَاتُ ~
dalğaların ləpələri

ذَاتُ ذَاتِي c. ذَاتُ canavar, qurd; ذَاتُ ~ tibb.
lüzum; ذَاتُ ~ (dəri və rəmi); ذَاتُ ~
dəniz xanı balığı

ذَاتُ ذَاتِي c. ذَاتُ - diş canavar

ذَابَ (ə) ذَابَ yüngül yerimək, ayaq basmaq

I دَامَ (ə) دَامَ 1) danlamaq, məzəmmət etmək; 2) xor baxmaq, nifrət etmək, zəhləsi getmək
 - دَامَ 1) eyb, qüsür, nöqsan; 2) günah, pis iş
 I نَبَّ (ə/u) نَبَّ 1) qovmaq, qovlamaq; 2) qorumaq, müdafiə etmək (*kimi-nəyi* عن السيف ~ qılıncın tiyəsi
 - نَبَّ 2) *topl. c.* دَبَّانٌ milçəklər; الخيل ~ mozalan, gikovun; ~ مرض الـ *tib.* tripanosomoz
 - نَبَّ 1) milçək; الخيل ~ atmilçəyi, mozalan; هندية ~ *zool.* qabarböcəyi; 2) uc, tiyə, ağız (*qılıncın – السيف*)
 - مَدَّبَ *c.* مَدَّبَاتٌ مَدَّبٌ yelpik, milçəkqovan
 - مَدَّبَ 1) milçək; 2) arpacıq, tufəng qarovulu
 I ذَبَحَ (ə) ذَبَحَ, ذَبَّاحٌ 1) kəsmək; qurban kəsmək (*heyvan*); II ذَبَحَ kəsib doğramaq; qırıb tökmək, qılıncdan keçirtmək; VI تَذَابَحَ kəsmək, bir-birini qırmaq
 - تَذَابَحَ bir-birini qırma, qılıncdan keçirmə; qırhaqır
 - ذَبْحَةٌ = ذَبَّاحٌ
 - ذَبَّاحٌ qəssab, sallaq
 - ذَبَّاحٌ qurbanlıq heyvan
 - ذَبْحَةٌ, ذَبَّاحَةٌ ~ صدريّة stenokardiya, döş anginası
 - ذَبَّاحٌ 1. kəsilməş və ya kəsilmək üçün ayrılmış; ذَبَّاحَاتٌ kəsilmək üçün ayrılmış hevanlar; 2. qurban; qurbanlıq heyvan
 - ذَبَّاحَةٌ *c.* ذَبَّاحٌ qurban, qurbanlıq heyvan
 - ذَبَّاحٌ 1) qırğın, qırhaqır; sallaqxana; 2) qurbangah
 - ذَبَّاحٌ *c.* مَدَّبَ قَرِغِينٌ qırğın; qırhaqır
 ذَبَّبَ 1) yellətmək, yırğalamaq, tərptmək, silkələmək; 2) yellənmək, yırğalanmaq, tərptmək, silkələnmək; 1) yellənmək,

yırğalanmaq, titrəmək, əsmək; 2) tərəddüd etmək, qətiyyətsizlik göstərmək
 - ذَبَّبَ 1) yellətmə, titrətmə, əsdirmə; 2) *c.* ذَبَّبَ tük qələm; qotaz, saçaq
 - ذَبَّبَ titrəyişli
 - مَدَّبَ yellənən, əsən, titrəyən; ~ تَيَّار *bax:* تَيَّار
 I ذَبَّلَ, ذَبَّلَ (u) ذَبَّلَ, ذَبَّلَ solmaq, saralmaq, rəngi qaçmaq, süst olmaq
 - ذَبَّلَ 1) solmuş, solğun, süst; 2) ağır, key, ölgün, yorğun
 - ذَبَّلَ *zabul* (*mərcimək azarı*)
 - ذَبَّلَ *c.* ذَبَّلَ fitil, piltə
 - ذَبَّلَ qalxan, sipər, çanaq, qın; ~ صناعي sünii tısbəğa sümüyü; plastmas, plastik kütlə
 - ذَبَّلَ *مرض الـ المتأخر* solma; qarğıdalı və pambıq azarının adı
 I ذَحَلَ (ə) ذَحَلَ *أدخال* *yaxud* ذَحَلَ *c.* ذَحَلَ 1) intiqam alma, qisas alma; intiqam, qisas; 2) nifrət, intiqam ehtirası
 I ذَخَرَ (ə) ذَخَرَ toplamaq, yığmaq; tədarük görmək; II ذَخَرَ yığmaq, ehtiyat saxlamaq, hazır saxlamaq; VIII ذَخَرَ *yaxud* ذَخَرَ yığmaq, yığib saxlamaq; qənaət etmək, qənaət edib saxlamaq; ehtiyat saxlamaq; ما ~ جهدا في *yaxud* ... وسعا في var gücünü əsirgəməmək
 - ذَخَرَ *yaxud* ذَخَرَ yığma, saxlama, ehtiyat görmə
 - ذَخَرَ *bot.* ətirli qamış
 - ذَخَرَ 1) tədarük, ehtiyat; 2) *məcaz.* pay, xidmət; به ~ جديدا الى العلم bununla o, elmi zənginləşdirmişdir
 - ذَخِرَةٌ *c.* ذَخَائِرٌ 1) daş-qaş, inci, xəzinə; ذَخَائِرُ القديم العربى القديم *qədim ərəb ədəbiyyatının inciləri*; 2) təberrük, əmanət; المقتسة

ölçüsü); استبتولي ~ İstanbul qulacı (0,66 m. bərabər uzunluq ölçüsü); بلدي ~ bələdi qulac (ticarətdə 0,58 m. bərabər uzunluq ölçüsü); معماري ~ memar qulacı (memarlıqda 0,75 m. bərabər uzunluq ölçüsü); معماري مربع ~ memar kvadrat qulacı (0,5625 m² bərabər sahə ölçüsü); معماري مكعب ~ memar kub qulacı (0,4218 m³ bərabər həcm ölçüsü); هاشمي ~ haşimi qulacı (0,64 m. bərabər uzunluq ölçüsü); هندسة ~ həndəsə qulacı (0,65 m. bərabər uzunluq ölçüsü)

- 1) دَرْقَ 1) uzanmış qolun uzunluğu; 2) güc; ضعيف الـ zəif; واسع الـ güclü; ضاق بالامر ~ ضاق zəifləmək, gücünü itirmək; ضاق الـ a) o buna tab gətirə bilmədi; b) onun buna gücü çatmadı; ضاق الـ onlar məni tənəgə gətiriblər, bezikdiriblər

- 1) دَرْقَ 1) iti, sürətli, cəld, təcili; 2) qaçılmaz, labüd; خطر qaçılmaz təhlükə; 2) 1) vasi-təçi, araçı; 2) iltimasçı, müdafiəçi, havadar

- دَرْقَ c. ذَرَّعَ bəhanə; səbəb
- دَرْقَ 1. mədhedici, müdafiəedici; 2. mədhah, müdafiəçi

I دَرْقَ (i) 1) axmaq, tökülmək (göz yaşları haqqında); 2) axıtmaq, tökmək (göz yaşları); o, gözlərinin yaşını axıdır; II دَرْقَ 1) axıtmaq (göz yaşları); 2) ötmək (nəyi), artıq olmaq (nədən); III دَرْقَ ~ onun yaşı əllini ötüb, əllidən artıqdır; VII دَرْقَ axmaq, tökülmək (göz yaşları)

I دَرْقَ (i) ifraz etmək (quş haqqında); IV دَرْقَ = I

- دَرْقَ quş peyini; الطير ~ bot. yabanı yonca
- دَرْقَ = ذَرْقَ quş peyini; الباخ ~ bot. yabanı yonca

ذَرْقَ qarğıdalı; عويجة ~ yaxud رفيع ~ yaxud شامي ~ yaxud بلدي ~ darı; kalış; بيضاء ~ darı; شامية ~ yaxud مصرية ~ yaxud صفراء ~ qarğıdalı

I ذَرْقَ (u) ذَرْقَ (ذرو) külək haqqında; sovrmaq; dağıtmaq; səpələmək; ذَرْقَ (i) ذَرْقَ = ذَرْقَ II ذَرْقَ = I; IV ذَرْقَ 1) sovrmaq, səpələmək; 2) atmaq, tullamaq; 3) axıtmaq (göz yaşı); V ذَرْقَ 1) sovrulmaq (dən haqqında); 2) qalxmaq (zirvəyə); 3) daldalanmaq, müdafiə olunmaq (nə ilə); X ذَرْقَ إسنترى himayə axtarmaq; بظل الشجرة ~ özünü ağacın altında kölgəyə vermək

- ذَرْقَ geol. süxurların parçalanması; ablyasiya

- ذَرْقَ c. ذَرْقَ (həmç. ~ آلة) dənsovrən
- ذَرْقَ 1) zirvə, təpə, kəllə;

2) məcaz. yüksəklik, ən yüksək hədd; مؤتمر فترة (أوقات) الـ dip. zirvə toplantısı; الـ «pik» vaxtı (saatları); o (qız) son dərəcə gözəldir; ... في الـ da-/də zirvəyə yetişmək; o, inkişafının ən yüksək zirvəsinə çatmışdır; o öz qəhrəmanlığı ilə ən yüksək zirvəyə yüksəlmişdi

- ذَرْقَ sığınacaq, daladalanacaq; himayə
- ذَرْقَ c. مَذْرَأَ, مَذْرَأَ dənsovrən (yaba, şana şəklində)

I ذَعْرَ (ə) 1) qorxutmaq, vahiməyə salmaq; 2) məch. qorxuya düşmək, vahiməyə düşmək; IV ذَعْرَ qorxutmaq, qorxuya, dəhşətə salmaq; VII ذَعْرَ qorxu hiss etmək, dəhşətə gölmək

- ذَعْرَ 1) qorxu, dəhşət; 2) təlaş, vahimə, vəlvələ, çaxnaşma

- ذَعْرَ zool. çaydaçapan, daşadöyən

- ذَعْرَ qorxuya düşmüş, təlaş içində olan

ذُعَافٌ c. ذُعُفٌ öldürücü zəhər; ~ موت qəfil, gözlənilməz ölüm

I ذَعَنَ (ə) itaət etmək, baş əymək, tabe olmaq (*kimə* —); IV اذَعَنَ = I

- اذَعَانٌ itaət etmə, baş əymə, tabe olma

- اذَعَانٌ itaətkar, müti, boyun əyən, sözə qulaq asan

- اذَعَانٌ itaətli, sözə baxan, müti

ذُقُّرٌ üfunət, pis iy

ذَاقِنَةٌ c. ذَوَاقِنٌ çənəaltı (*skripkanın*)

غَرَقَ حَتَّى الْاِنْقَانِ; اذَقَانٌ c. ذَقْنٌ, ذَقْنٌ ... boğaza qədər ... -a/-ə girmək

- ذَقْنٌ q. c. ذَقْنٌ saqqal; ~ التيس ~ keçisi saqqalı;

رَخْوَةٌ o, iradəsizdir, ağzıboşdur, zəif xasiyyətli; ... تحت زقون رجال ... nəfərlərinin gözü qabağında; (ذقونهم) gülümək

I ذَكَرَ (u) ذَكَرٌ, 1) yada salmaq, xatırlamaq, adını çəkmək; yadda saxlamaq; عدد وهذا الامر لا يذکر xeyli, əhəmiyyətli sayda; bu, boş şeydir; a) bu, boş şeydir; b) bunun adını çəkməyə dəyməz; يذکر الشيء بالشئ söz sözü çəkər; adını pisliyə çəkmək, dalınca danışmaq; 2) zikr etmək (*Allahın gözəl adlarını çəkməklə Onu mədh etmək*); 3) zikrdə iştirak etmək (*bax: ذَكَرٌ*; II ذَكَرَ 1) yadına salmaq, xatırlatmaq; 2) nəsihət vermək, öyüd vermək; 3) dölləndirmək, mayalandırmaq; 4) *gram.* kişi cinsində vermək, kişi cinsinə salmaq; III ذَاكَرٌ 1) müzakirə etmək; 2) əzbər öyrənmək, əzbərləmək (*dərsi*); IV اذَكَرَ yadına salmaq, xatırlatmaq; V تَذَكَرَ yada salmaq, xatırlamaq; VI تَذَاكَرَ 1) birgə müzakirə etmək; 2) bir yerdə yada salmaq (*məs., keçmişdə olanları*); 3) bir yerdə öyrənmək, təkrar etmək (*dərsləri*); VIII اذَكَرَ *yaxud* اذَكَرَ yada

salmaq, xatırlamaq; X اِسْتَذَكَرَ 1) yada salmaq, xatırlamaq; yadına salmağa çalışmaq; 2) əzbər öyrənmək; əzbər yadda saxlamaq; ~ درسه ~ dərsi əzbər öyrənmək, əzbərləmək

- اِتَّذَكَرَ c. اِتَّذَكَرَ 1) yada salma, xatırlama; له ~ onu yad edərək; 2) suvenir

- اِتَّذَكَرَ xatirəsinə həsr edilmiş; memorial; ~ احتفال yubiley; اِتَّذَكَرَ الطوابع الـ خatirə markaları; اِتَّذَكَرَ اللوحة الـ خatirə lövhəsi

- اِتَّذَكَرَ جِيَّةٌ c. تَذَكَرَجِيَّةٌ biletsatan; biletəoxlayan, biletəbaxan; konduktor (*tramvayda, avtobusda*)

- تَذَكَرَ c. تَذَكَرَ 1) bildiriş; xəbərdarlıq;

2) öyüd, nəsihət; 3) bilet; vəərəqə; ~ البريد ~ *yaxud* ~ poçt açıqcası; ~ الدعوة ~ dəvətnamə; ~ زهاب و ايباب ~ gedib-gəlmə bileti; ~ الرصيف ~ perron bileti; ~ السفر ~ yol bileti; ~ المرور ~ buraxılış vəərəqəsi; ~ النفوس ~ yaş kağızı, şəxsiyyət vəsiqəsi; ~ الهويّة ~ şəxsiyyət vəsiqəsi; شبّاك التذاكر bilek kassası

- تَذَكَرَ konduktor (*tramvayın, avtobusun*)

- تَذَكَرَ 1) xatırlatma; 2) dölləmə, mayalama

- تَذَكَرَ yaddaş, xatirə; ~ الى سيبقى هذا في ~ əbədilik onun yadında qalacaqdır

- ذَكَرٌ¹ iti (*qulnc*)

- ذَكَرٌ² c. ذُكُورٌ, ذُكُورَةٌ 1) erkək; ~ النحل ~ erkək

arı; a) ذَكَرٌ وَنَتَائِهِ ~ *yaxud* *xalq dil.* ~ و أنثى və diş; b) çıxıntı və girinti; 2) kişi; 3) c.

ذَكَرٌ *anat.* kişi cinsiyyət orqanı

- اذَكَرَ c. ذَكَرَ 1) yada salma, xatırlama, adını çəkmə; ~ الـ (سالف) ~

... هذا العمل نقول ~ bu iş barəsində danışarkən deyərək ki...; 2) yaddaş, xatir, xatirə;

3) xatirat; ~ الـ *yaxud* سعيّد الـ ~ ruhu şad,

rəhmətlik (ölmüş adam haqqında danışarkən); 4) şöhrət, ad-san; 5) zikr (*Allahın adını zikr etmə*); ~ حلقه zikrə yığışanların dövrəsi; ~ الحكيم Quran

- ذُكْرَانِيَّ kişi -i/-ı

- ذُكْرَةٌ , ذِكْرَةٌ 1) xatirə; 2) yaddaş, xatirə;

3) şöhrət, ad-san

- ذُكْرَانِيَّ = ذِكْرِيَّ

- ذِكْرِيَّاتِ الماضي ذِكْرِيَّاتِ q. c. xatirə; ذِكْرِيَّاتِ الماضي

keçmiş haqqında xatirələr; ~ الثالثة üçüncü ildönümü; ~ المئوية yüz illik yubiley; إحياء ذكراه kiminsə xatirəsinə həsr olunmuş gecə keçirmə

- ذُكُورَةٌ kişi cinsinə mənsubluq; kişilik

- مَذَاكِرَةٌ 1) müzakirə; söhbət; 2) konfrans;

3) əzbərləmə

- مَذَكَّرٌ gram. müzəkkər, kişi cinsi

- مَذَكَّرٌ xatırladan, yada salan

- مَذَكَّرَاتٌ c. xatirat, xatirələr, qeydlər; gündəlik

- مَذَكَّرَةٌ c. 1) nota, memorandum; شفهيّة ~

dip. şifahi nota; məlumat vərəqəsi; 2) qeyd dəftərçəsi; ~ التوقيف həbs bərəsində order

- مَذَكُورٌ 1) adı çəkilən, göstərilən; ~ ادناه

aşağıda göstərilən; ~ اعلاه yuxarıda göstərilən; 2) əlamətdar

I ذَكَا (ذكو) alovlanmaq, şölələnmək (*alov haqqında*); ذَكِيَّ (ə) zəkali olmaq, iti ağıl sahibi olmaq; II ذَكَى 1) alovlandırmaq, qızısdırmaq; 2) kəsmək (*qurbanlıq heyvan*); IV اذكى 1) alovlandırmaq, qızısdırmaq; ~ الحماس في النفوس insanlarda ruh yüksəkliyi oyatmaq; ~ مسدسا tapancadan atəş açmaq; 2) incələşdirmək, zərifləşdirmək; inkişaf etdirmək; X اِسْتَذَكَى şölələnmək (*məs., alov*)

- ذَكَاءٌ 1) zəka, ağıllılıq, açıqgözlülük, fərasət;

~ سرعة tez başa düşmə, dərhal fəhm etmə; 2) ağıl

- اذْكِيَاءٌ c. 1) zəkali, fərasətli; 2) ağıllı;

bacarıqlı; 3) dadlı

- اذْكِيَاءٌ 2) ətirli; iyli, raihəli; ~ الرائحة xoş

raihəli, ətirli

I ذَلَّ (ə/i) alçaq, zəlil, rəzil olmaq; II ذَلَّ

1) alçaltmaq, zəlil etmək, hörmətdən salmaq; 1) alçaltmaq, zəlil etmək, hörmətdən salmaq;

2) aradan qaldırmaq; öhdəsindən gəlmək; 2) aradan qaldırmaq; ~ الصعوبات çətinlikləri aradan qaldırmaq; 3) tabe etmək, fəth etmək; 4) ram etmək (*məs., atı*); IV اذَّل 1) zəlil etmək, alçaltmaq; 2) qalib gəlmək; 3) ram etmək (*məs., atı*); V تَذَلَّل 1) alçalmaq; yaltaqlıq etmək; 2) tabe olmaq; X اِسْتَذَلَّ 1) alçaltmaq, hörmətdən salmaq; 2) alçaq, zəlil, rəzil hesab etmək

- اذَّلَ alçaltma, hörmətdən salma

- تَذَلَّلَ özünü alçaltma, yaltaqlıq etmə, quyruq bulama

- تَذَلَّلَ 1) alçaltma; 2) tabe etmə; 3) aradan qaldırma

- ذَلَّ 1) zəlilik, alçaqlıq; 2) tabelik, itaət-karlıq; alçalma, köləcəsinə baş əymə, yaltaqlıq etmə

- ذَلَالَةٌ 1) zəlalət; 2) alçaqlıq

- ذَلَّةٌ alçalma, rüsvayçılıq, biabırçılıq

- ذُلٌّ c. ذُلٌّ minik dövəsi

- اذْلَاءٌ c. ذَلِيلٌ 1) zəlil, alçaldılmış; 2) müti, tabe olan; 3) alçaq, rəzil; ~ كلب söyüş. alçaq it

- مَذَلَّةٌ 1) alçalma, biabırçılıq, rüsvayçılıq; 2) alçaqlıq

I ذَلَقَ (u) itiləmək, yonmaq

- ذَلَقَةٌ 1) axıcılıq (*nitqin*); ~ حروف gram. süzgün, sonor, dilönü samitlər (ن, م, ل); 2) itilik; ~ اللسان dilin itiliyi

- ذَلَقَ 1) axıcılıq (*nitqin*); ~ حروف gram. süzgün, sonor, dilönü samitlər (ن, م, ل); 2) itilik; ~ اللسان dilin itiliyi

- ذَلَقَ 1) axıcılıq (*nitqin*); ~ حروف gram. süzgün, sonor, dilönü samitlər (ن, م, ل); 2) itilik; ~ اللسان dilin itiliyi

- ذُلُقٌ 1) iti; 2) axıçı (*nitq*), süzgün; 3) zirək, canlı
 - ذُلُقٌ uc (*dilin*); ~ حروف *qram.* = حروف
 ذَلَاقَةٌ *bax:* ذَلَاقَةٌ
 - ذَلِيقٌ = ذَلِيقٌ
 - ذَلِقٌ = ذَلِيقٌ
 - ذَلِيقٌ dil -i/-ı; *qram.* = süzgün, dilönü;
 ذَلَاقَةٌ حروف الذلاقة = الحروف الـ
 ذَلِيقٌ *c.* ذَلِيقٌ *(paltarın)*
 ذَا *bax:* ذَا
 I ذَمٌّ (ə/u) ذَمٌّ məzəmmət etmək, danlamaq; pisləmək; II ذَمٌّ 1) bərk məzəmmət etmək, danlamaq; pisləmək, söymək; 2) borca satmaq; V ذَمَّمَ utanmaq; iyrenmək, özünə ayıb saymaq; VI ذَمَّامٌ bir-birini məzəmmət etmək
 - ذَمَّامٌ *c.* ات - 1) öhdəlik; borc; ~ حسن
 düzlük, vicdanlılıq; 2) vəzifə, borc
 - ذَمٌّ *c.* ذَمٌّ məzəmmət, pisləmə; danlaq
 - ذِمَّةٌ *c.* ذِمَّةٌ 1) himayə; ~ بنت على qız onun himayəsindədir; 2) müdafiə, mühafizə; 3) müahidə, razılaşma; 4) borc; ~ في onun boynunda olan (*borc*); ... باعه على ~ o, nəyisə ... hesabına satıb; 5) vicdan; عديم ~ vicdansız; ~ في (على) ~ and olsun vicdanıma; 6) düzlük, vicdanlılıq; 7) məsuliyyət; 8) səlahiyyət; ~ اهل *tar.* əhli-zimmə (*müsəlmanların himayəsi altında olan yəhudi və xristianlar*); ~ والصدق vicdanla və haqqına; ~ التحقيق *məch.* o, istintaq aparılmaq üçün həbs edilmişdir; ~ التاريخ *o,* istintaq tarixinə malı olmaq; ~ التحقيق *o,* istintaq altındadır; ~ المنون *o,* ölmüşdür.
 - ذِمِّيٌّ *tar.* zimmi, müsəlmanların himayəsi altında olan
 - ذِمِّيٌّ biabırçı, rüsvayçı; məzəmmətə layiq, töhmətə layiq, qınanılısı; iyrenc, pis, xoşagəlməz

- ذَمَّةٌ *c.* مَدَامٌ 1) pis xüsusiyyət; 2) pis hərəkət
 - ذَمْمُومٌ məzəmmət ediləsi, məzəmmətə layiq, töhmətləndirilən
 I ذَمَّرَ (u) ذَمَّرَ nərildəmək; V ذَمَّرَ deyirmək, mırıtdanmaq, narazılıq etmək
 - ذَمَّرَ deyirmə, mırıtdanma, narazılıq
 - ذَمَّرَ 1) ən əziz şey (*müdafiyə ediləsi*); 2) şərəf, ləyaqət
 - ذَمَّرَ narazı
 - ذَمَّرَ yorğa yeriş (*dəvənin*)
 I ذَمَّى (i) ذَمَّى ölüm ayağında olmaq, son nəfəsini çəkmək
 - ذَمَّى ölümqabağı qıcolma, son nəfəsini çəkmə, can vermə
 (ذَنْبٌ) II ذَنْبٌ 1) cəzalandırmaq; 2) quyruq bağlamaq, quyruğu düzəltmək (*məs., çərpə-ləngə*); IV أذنبٌ 1) günah işlətmək, günaha batmaq; 2) taqsırı olmaq, cinayət etmək; X استذنبٌ 1) günahkar hesab etmək; 2) cinayət başında tutmaq, ifşa etmək
 - ذَنْبٌ *c.* ذَنْبٌ 1) günah; 2) taqsır, qəbahət; 3) cinayət, pis iş
 - ذَنْبٌ *c.* ذَنْبٌ 1) quyruq; 2) quyruqbulayan, əlaltı; əlbir (*pis işdə*); ~ الثعلب *bot.* tülkü-quyruğu (*ot*); ~ الفأر *bot.* amarant, siçan-quyruğu; ~ القط *bot.* qızılsaç, qızılbaş, pişik-quyruğu; ~ ياقود *kometa* (quyruqlu ulduz)
 - ذَنْبِيٌّ quyruqlu
 - ذَنْبِيٌّ *bot.* gövdəcik, saplaq
 - ذَنْبِيَّةٌ züneybə (*darı növü*)
 - ذَنْبٌ 1. 1) günahlı; 2) taqsırlı; 2. 1) günahkar; 2) taqsırkar
 - ذَنْبٌ *c.* ذَنْبٌ - *kometa*; ~ رأس *kometanın başı*

I ذَهَبُ (ə) getmək; yola düşmək, yollanmaq; çıxıb getmək (*hara* الی); كَأَمْسٍ ~ مع الريح itib-batmaq; مع الريح ~ *məcaz.* it-bat olmaq; zay olmaq; بعدَ من ذلك ~ -dan/-dən uzağa getmək; إلى القول ~ deməyə cəsərət etmək; عَيْثَا ~ boş (*əbəs*) yerə getmək; مع الريح ~ it-bat olmaq, zay olmaq, heçə getmək; مَذْهَبًا ~ a) bir məzhəbə tərəfdar olmaq, bir məzhəbin ardınca getmək; b) özünü aparmaq; العلماء ~ alimlər bu barədə müxtəlif rəylər söyləmişlər; 2) itib batmaq, heç olmaq; ضحية الانفجار ~ zay olmaq; partlayış qurbanı olmaq; 3) aparmaq, götürüb getmək (*nəyi* بـ); 4) məhv etmək, qırmaq (*nəyi* بـ); 5) inamla danışmaq, iddia etmək (*nə* الی); II ذَهَبٌ qızıla tutmaq; qızıl suyuna salmaq, qızıl suyu vermək; IV أَذْهَبُ 1) aradan qaldırmaq, yox etmək; kənar etmək; 2) aparmaq, götürüb getmək

مَذْهَبٌ *bax:* مَذْهَبٌ - gedən, yox olan, gözdən itən; الصبر ~ səbrini itirmiş; اللون ~ rəngini itirmiş, solmuş

o baş- bu baş - ذَهَابٌ getmə, yola düşmə; سا و اياها

ذَهَبٌ qızıl; خالص ~ saf qızıl, xalis qızıl; الالاسود ~ qara qızıl (*kömür və ya neft*); الالابيض ~ ağ qızıl (*platin, pambıq və ya kauçuk*); وقته من ~ الالسيال ~ neft; ماء الال ~ onun vaxtı qızıldır

ذَهَبِيٌّ 1) qızıl (*sif.*); 2) qızılı - ذَهَبِيَّةٌ *c.* zəhəbiyyə (*Nil çayında yaşayış məqsədilə işlədilan gəmi*)

1) məzhəb, dini təlim; 2) əqidə məktəbi;

الالعقلي ~ ideologiya; nəzəriyyə; istiqamət; الالمراسوناليزم ~ rəsonalizm; الالفردية ~ fərdiyyətçilik; الالمراسوناليزم ~ nisbilik nəzəriyyəsi; الالواقعي ~ empiriokritisizm; الالواقعي ~ realist istiqamət

قِزِيلٌ مَذْهَبٌ (*sif.*), qızıl suyuna çəkilmiş; المعلقةات الالذات Qızılı qəsidələr (*əhəmiyyətinə görə müəlləqələrdən sonra ikinci yerdə duran islamaqədərki yeddi qəsidə*)

1) məzhəbə, dini təlimə aid olan; 2) ehkamlara, nəzəriyyə və məktəblərə aid olan; ideoloji; الصراع الال ~ ideoloji mübarizə - مَذْهَبِيَّةٌ məzhəbçilik; məzhəb ayrı-seçkililiyi, məzhəb dağınıqlığı, təfriqçilik

به ~ مَذْهُوبٌ - ağılı itirmiş

I ذَهَلٌ (ə) unutmək (*nəyi* عن); ذَهَلٌ (ə) özünü itirmək, pərt olmaq, utanmaq, sızılmaq, çaşıb qalmaq; IV أَذْهَلَ 1) pərt etmək, heyrətə salmaq, təəccübləndirmək; 2) unutturmaq (*nəyisə*); VI نَذَاهَلَ özünü (*nəyisə* عن) unutmuş kimi göstərmək; VII اِنْذَهَلَ heyrətlənmək, təəccüblənmək, özünü itirmək; pərt olmaq, çaşıb qalmaq

ذَاهِلٌ özünü itirmiş, pərt olmuş, çaşıb qalmış

ذَهْلَةٌ unutmə anı, dalğınlıq anı

ذُهُولٌ çaşqınlıq, pərtlik; donub qalma, quruyub qalma, mat qalma

مَذْهَلٌ heyranedici, qeyri-adi, fəvqəladə, fenomenal

مُنْذَهَلٌ özünü itirmiş, çaşıb qalmış, donub qalmış

أَذْهَانٌ 1) zəhin, ağıl; الالاحضور ~ zəhinlilik, tez başa düşmə; 2) yaddaş, huş; الالاعاد الال ~ bir daha yada salmaq, xatırlatmaq; فلو ~ əgər fikrən ...-a/-ə qayıtsaq

ذَهْنِيٌّ zehni, intellektual

- 1) zehniyyət; ağıl tərzi, dünyagörüşü; 2) ağıl səviyyəsi, əqli inkişaf, intellekt

ذو (viy.h. ذِي, təs.h. ذَا) q. ذَاتٌ (bax: əlifba sırası ilə) c. ذَوُوا (viy.h. və təs.h. ذَوِي) 1. malik olan, sahib olan; qanadları ذو اجنحة; qanadlı; ذو عقل vicdanlı; ذو ضمير حي ağıllı; ذو عینین taxta ayaqlı adam; ذو مال mal-dövlətli; ذو المحرك daxili yanacaq mühərriki; ذو المعرفة bilikli, mərifətli; ذو الاقطاع biliksiz, mərifətsiz; ذو المعرفة feodallar; ذو السمعة السيئة pis ad-san sahibləri; ذو الشأن maraqları olanlar; ذو الكلمة söz sahibləri; ذو القربى qohum-əqrəba; ذوها onun qohum-əqrəbası; من ذي هذا özündən; ذو واد غير ذي زرع quru vadi; ذو مأساة gözünü görəndə hər kəs üçün bu aydındır; 2. malik, sahib

- ذَوَاءٌ (ذُو) tar. adları ilə başlayan Yəmən mülkləri

I ذَابَ (u) ذَابَ (u) ərimək, həll edilmək; ...görəndə onun ürəyi ağrıdan əriyir; كَمَا ذَابَ (u) ərimək, həll etmək; 2) yox etmək, ləğv etmək, heçə endirmək; IV ذَابَ (u) həll etmək, əritmək; X ذَابَ (u) ərtiməyə çalışmaq

- ذَابَ (u) həll etmə; əritmə; əridilmə
- ذَابَ (u) ərimə; əritmə; əridilmə ~ metal-ların əridilməsi; 2) ləğv etmə

- ذَابَ (u) 1. əriyən; ərgin, ərimiş; 2. ərimiş kütlə
- ذَابَ (u) ərimə qabiliyyəti; əriyə bilmə
- ذَابَ (u) duru, sıyıq bal
- ذَابَ (u) ərimə, duru hala keçmə; ذَابَ (u) əriyən, əriyə bilən, əridilə bilən; həll edilə bilən

- ذَابَ (u) əridilmiş, həll edilmiş

- ذَابَ (u) 1. əridən, həll edən; 2. əridici, həll edici

I ذَابَ (u) qovlamaq (nədən); 2) müdafiə etmək (nəyi); ~ عن حوضه kimi-sə müdafiə etmək

- ذَابَ (u) müdafiəçi
- ذَابَ (u) müdafiə (kimi)
- ذَابَ (u) q. c. ذَوَا كِيعِ سُرُ (3-dən 10-a qədər dəvəsi olan)

- ذَابَ (u) = ذَابَ (u)
- ذَابَ (u) c. ذَوَا تَكْنَهْ, çanaq, tabaq; axur

I ذَابَ (u) dadmaq, dadına baxmaq; ~ طعمه tamına baxmaq; ذَابَ (u) iştaha diş altındadır (hərfl. dadına bax-iştahaya gələrsən); 2) görmək, hiss etmək, acısını çəkmək, keçirmək; ~ الأمرين dər-d-sər çəkmək; ذَابَ (u) həyatın şirinini-acısını görmək; ~ مَاعَزْ ağrı-acısını dadmaq; IV ذَابَ (u) dadızdırmaq; 2) keçirməyə məcbur etmək; dözdürmək; ذَابَ (u) acısını dadızdırmaq; ~ الأمرين ağrı-acı, dər-d-sər çəkdirmək; V ذَابَ (u) dadmaq, dadına baxmaq, tamına baxmaq; 2) zövq almaq, zövq çəkmək

- ذَابَ (u) dadan, dadına baxan, tamına baxan; ذَابَ (u) hər bir kəs ölümü dadacaqdır (Quran. – başdaşı yazısı)

- ذَابَ (u) dad, tam; ləzzət, zövq
- ذَابَ (u) dad, tam; ləzzət, zövq
- ذَابَ (u) zövqlü, yaxşı zövqü olan; ~ الخمر şərab dadıcısı, dequstatoru

- ذَابَ (u) çox xoşlayan (nəyisə); dadlı yemək sevən, şirniyyat sevən

- ذَابَ (u) dad, tam, zövq; ~ الحسن dad, tam, zövq; ~ السليم sağlam zövq; ~ الكل و ذوقه dadılmə; ~ الرفيع incə zövq; hər kəsin öz zövqü var; 2) meyil; həvəs,

maraq; 3) tərz, üslub, ədəb, nəzakət, mərifət; ~ بـ a) zövqlə; b) ədəblə, nəzakətlə; ~ قلة الذوق zövqsüzlük, ədəbsizlik

- ذَوِيٌّ dadverici

- مَتَذَوِّقٌ zövq alan, ləzzət alan; متذوقو الآداب ədəbiyyat estətləri

- حلو الذوق dad, tam, zövq, ləzzət; ~ حلوة شیرintam

- ذَلِقٌ ذَوَلْفِيٌّ bax: ذَلِقٌ

I ذَوِيٌّ (ə) ذَوِيٌّ solmaq, qurumaq; IV ذَوِيٌّ soldurmaq, qurutmaq, süst etmək

- ذَاوٌ ذَاوِيَّةٌ solan, solğun, süst

ذَيَّا (-dān kiçilt.)

- ذَيَّاكٌ (-dān kiçilt.)

I ذَاعٌ ذُيُوعٌ (i) ذَاعٌ yayılmaq, hamıya məlum olmaq, üstü açılmaq (*sirr haqqında*); IV ذَاعٌ 1) yaymaq (*məs., xəbərləri*); 2) göndərmək (*sərəncam və s.*); 3) elan etmək, nəşr etmək; 4) hamıya bildirmək, açıb demək; 5) xəbər vermək (*radiostansiya haqqında*)

- إِذَاعَةٌ 1) yayma, yayım; veriliş; ~ لاسلكية radio verilişi; 2) elan etmə, nəşr etmə

- إِذَاعِيٌّ 1. radio verilişləri ilə bağlı; الشبكة الشبكة radio verilişləri şəbəkəsi; ~ خبير radio verilişləri üzrə mütəxəssis; ~ حملة radioda aparılan kampaniya; 2. radio jurnalisti; radio verilişləri işçisi

- ذَائِعٌ 1) yayılan, verilən; 2) məlum olan; ~ الصيت çox tanınan, məşhur olan

- مَذَابِيحٌ c. مَذَابِيحٌ 1. ünsiyyətli, çoxdanışan;

2. 1) *həmç.* كهربيء ~ mikrofon; 2) meqafon

- مَذْبِيحٌ diktör

- مَذْبِيحَةٌ c. ات - diktör (*qadın*)

(ذيل) II ذَيْلٌ 1) qurtarmaq; 2) tamamlamaq (*nə ilə*); axırda əlavə etmək (*nə*); son olaraq demək (*nə*)

- ذَيْلٌ c. ذَيْلٌ 1) quyruq; ~ الفأر bot. siçanquyruğu;

~ الحسن a) at quyruğu;

b) *məcaz.* uzun saç (*qadının*); 2) son, axır;

3) ətək; şleyf; 4) əlavə; 5) nəticə; ~ في bilavasitə ondan sonra;

~ طاهر ləkəsiz, təmiz;

~ طويل varlı; ~ الناس tör-töküntü, zir-zibil adamlar;

~ جرح منه طاهر ləkəsiz, təmiz;

~ سحر سحر اذبال الخيلاء

~ سحر اذبال الخيلاء

a) təşəxxüslə gəzmək; b) lovğalanmaq, təkəbbür satmaq;

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

~ هرب يجر اذبال الخزي و العار

ر

ر (راء) rā (ərəb əlifbasının onuncu hərfi;
raqəm mənası 200)

رَاتِنِجْ qətran, kitrə

رَجَوَات c. رَجَا rācā

رَادَار radio. radar, radiolokasiya qurğusu

رَادِلُوكَاسِيَا -i/-1 radilokasiya

رَادِيَاتُR c. ات radiator

رَادِيكَالِي 1. radikal (sif.); 2. radikal, radikal
partiya tərəfdarı

رَادِيُO 1) radio; ~ الراديوتلفوني radiotelefon;

رَادِيُO آلَات ~ -i/-1 radiotelefon ~ تلفوني

اپاراتلاری; 2) رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

رَادِيُO رَادِيُO هَات c. رَادِيُO هَات

başlıq c. تَرَاوِيسُ تَرَاوِيسَة -

başçılıq etmə; sədrlik etmə;

prezidentlik etmə; رئاسة الجمهورية respub-

lika prezidenti mənəbi, vəzifəsi; شغل كرسي

~ sədarət kürsüsünü tutmaq; rəyasət heyəti

المقرّ -i/-1; الرئيس rəis, sədr, prezident

prezidentin iqamətgahı

1) رأس k., nadir hal. q. c. رؤوس

baş; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

baş dərisi; ~ الرأس

المالي maliyyə kapitalı; المال المتبدل ~ dəyişən kapital; (المتداول) dövriyyə kapitalı; المال المصرفي ~ bank kapitalı; المال ~ pul kapitalı, nağd kapital; المال الوهمي ~ fiktiv kapital

رأس: رأس المال = رأس المال
المجتمع الـ ~ -i/-ı kapitalist
kapitalist cəmiyyəti; ~ qeyri-kapitalist -i/-ı; طريق التطور الـ ~ qeyri-kapitalist inkişaf yolu; 2. kapitalist

رأس المال kapitalizm
رأس المال baş (sif.); qabaqcıl; 2) dik, şaquli; perpendikulyar; ~ احداثي riyaz. ordinata

رأس المال diklik, şaqulilik; perpendikulyarlıq
رأس المال başda duran; 2. başçı, sədr, rəis; həmişə kapitan (gəminin); hərbi kapitan; أول ~ baş qərargah rəisi; أول ~ mayor; المدينة ~ yaxud البلديّة ~ respublika prezidenti; الجمهورية ~ baş redaktor; فخرى ~ həqiqi (faktik) sədr; اللجنة التنفيذية ~ مجلس yaxud الوزراء ~ nazirlər şurasının sədri, baş nazir; رؤساء ~ arxiyepiskop; المدير ~ iquemen; رؤساء روحانيون ruhani başçıları, din xadimləri; الملائكة ~ baş mələk; عصابة ~ quldurbaşı

رأس المال başçılıq edən; 2) baş (sif.), əsas; مقالة ~ sas bədən üzvləri; sas bədən üzvləri baş məqalə

رئاسة = رئاسة
رئيس: رأس
1. hakimiyyət altında olan; 2. tabelikdə olan; ~ رئيس və tabelikdə olan

1) yazığı gəlmək, rəhm etmək (kimə بـ)

أرأيت c. أرأيت ağ ceyran
1) çox sevən; ~ الامّ çox sevən ana;
2) əhliləşmiş, ələ öyrədilmiş

1) görmək, sezmək; رأي (أرى) رأي
2) həmişə. ~ في نومته yuxuda görmək; 3) lazımlı, məqsədyönlü hesab etmək; 4) fikrində olmaq, fikirləşmək; ~ أفكرني نسيتك؟ نرى من الواجب ان... ولا اراني افشي سرا... إذا قلت... düşünürəm ki, ... desəm, sirt açmış olaram; رأي بعينه yaxud رأي العين kimisə öz gözü ilə görmək; يعيش من يره - görər; ~ رأيي ان... məch. belə məsləhət görüldü ki... نور الدنيا ~ dünya işığı görmək, doğulmaq, dünyaya gəlmək; III رأي yaxud رأي

1) riyakarlıq etmək; yalandan özünü... göstərmək; 2) gözə çarpdırmaq üçün etmək; 3) bir-birilə görüşmək; IV رأي 1) göstərmək; 2) məch. fikirləşmək, düşünmək, fərz etmək; ~ فأن هو يا ترى görəsən, o haradadır? ~ ماذا نفعل بهذا؟ ~ هل) ترانا yaxud يا ترى ... edəcəyik; ~ أرى mən onun dərşini verərəm! (hərif. mən ona günün günorta çağı qırmızı ulduzları göstərəm!); V رأي hesab etmək, düşünmək, fərz etmək; VI رأي 1) bir-birilə görüşmək; 2) görünmək, ələ gəlmək; 3) riyakarlıq, ikiüzlülük etmək; 4) aynada özünə baxmaq; VIII رأي 1) düşünmək; fikirləşib tapmaq; 2) fikrində olmaq; 3) münasib, məqsədyönlü hesab etmək, fikrə tərəfdar olmaq

1. görünən; ~ ان... eğer görün olsa ki...; 2. tamaşaçı; müşahidəçi
1. görünən (qadın); 2. c. ات - 1) tamaşaçı qadın; 2) foto. nişanlayıcı

- رَبَّانٌ c. رَبَّانِيَّةٌ kapitan (*gəminin*); sükançı, rəhbər
 - رَبَّانِيٌّ rəbbani, ilahi
 - رَبَّةٌ c. اِتِّ - 1) xanım; 2) sahibə; البيت ~ ev sahibəsi; الشعر ~ poeziya, şəriyyat ilahəsi; (فينوس) ~ gözəllik ilahəsi (*Venera*); الحسن ~ a) gözəl; b) gözəl qız
 - رَبَّةٌ c. رَبِّبٌ 1) xora (*çalımdan sonra bitən təzə ot*); البرسيم ~ yoncanın ikinci çalımı; 2) səpmə, səpki; qırmızı ləkələr (*bədəndə*); 3) c. رَبِّبٌ *bot.* paxlalılar fəsiləsindən olan həmişəyaşıl ağac; 4) on min
 - رَبُّوْبٌ ögey oğul, oğulluq
 - رَبُّوْبِيَّةٌ ağalığ, başçılıq, rəbbilik
 - رَبُّوْبِيَّةٌ = رَبُّوْبِيَّةٌ
 - رَبِّيٌّ c. رَبِّيٌّ *Quran.* rəbbpərəst, allahpərəst
 - رَبِّيَّةٌ c. رَبِّيَّةٌ 1) yetişdirmə; 2) ögey oğul, oğulluq; 3) ögey ata, atalıq
 - رَبِّيَّةٌ c. رَبِّيَّةٌ 1) yetişdirmə qız; 2) ögey qız, qızlıq; 3) ögey ana, analıq
 - مَرَبَّةٌ c. اِتِّ - mürəbbə; مَابعَةٌ ~ marmelad
 I رَبَّأٌ (ə) 1) boylanmaq (*yaxşı görmək üçün*); 2) izləmək (*nəyi* -); 3) axtarmaq (*nəyi* -); 4) yüksəlmək, ucalmaq (*nə üzərində* , عن , على); 5) düzəltmək (*nəyi* -); 6) qaldırmaq (*nəyi* -); 7) həddən artıq hörmət etmək, uca tutmaq, yüksək qiymətləndirmək (*kimi-nəyi* -); 8) اربأ بنفسك عن عمل كذا mən özümə hörməti bunu etməkdən uca tuturam; اربأ بنفسك (بك) من الجور mənim sənə o qədər hörmətim var ki, ədalətsiz olduğunu düşünə bilmərəm; نربأ بأنفسنا ان نرد biz ona eynilə cavab verməyi özümüzə rəva bilmərik
 - مَرَبَّأٌ c. مَرَبَّأٌ müşahidə məntəqəsi
 I رَبَّتٌ (i) 1) vurmaq; şappıldatmaq; çırpmaq; tumarlamaq, sığallamaq; على الكف ~ çiyinə vurmaq; II رَبَّتٌ = I

- رَبَّتٌ vurma, tumarlama, sığallama
 I رَبَّحٌ (ə) 1) qazanc, gəlir götürmək; 2) udmaq; الوقت ~ vaxt udmaq; II رَبَّحٌ 1) qazanc imkanı yaratmaq, qazandırmaq; 2) udmağa kömək etmək; IV أَرَبَّحٌ = I
 - اِسْتَرَبَّحٌ c. اِتِّ - tir, taxa
 - رَابِحٌ 1) gəlirli, qazanlı, mənfəətli, faydalı, xeyirli; صفقة مەنفەتلى sövdə; 2) udan, uduşlu; الارقام الـ uduşlu nömrələr (*lotereyada*)
 - رَابِحٌ qazanc, gəlir, mənfəət; ~ الصباح و sabaha çıxmaq, baxmaq; səhərin şəri gecənin xeyrindən yaxşıdır
 - رَبَّاحٌ c. رَبَّاحٌ *zool.* mandril (*Qvineya meymunu*); ~ زَرَبَاءٌ *zool.* məməlilər fəsiləsindən olan viverra, genetta
 - أَرَبَّاحٌ c. رَبَّاحٌ 1) gəlir, qazanc; الصافي ~ xalis gəlir; المال ~ kapitaldan faiz; المركب ~ mürəkkəb faizlər; السادع البسيط ~ sadə faizlər; السهم ~ dividend; الاسطورية misli görünməmiş gəlir; الحرام الارباح haram qazanc; الفاحشة الارباح həddindən artıq gəlir, üstəlik qazanc; 2) uduş
 - مَرَبَّحَةٌ 1) ajiotaj; 2) birja oyunu; alıb-satma
 - مَرَبَّحٌ c. مَرَبَّحٌ qazanc, mənfəət, fayda
 - مَرَبَّحٌ qazanlı, faydalı, mənfəətli, gəlirli
 I رَبَّدٌ (u) 1) qalmaq, olmaq (*harada* -); V رَبَّدٌ 1) buludla örtülüb qaralmaq (*səma*); 2) tutulmaq, tutqun, kədərli, qaşqabaqlı olmaq; IX اِرْبَدٌ boz rəng almaq, bozarmaq
 - اِرْبَدٌ q. اِرْبَدٌ c. رَبْدَاءٌ boz, kül rəngində olan
 - رَبْدَةٌ boz, kül rəngi
 - مَرْبَدٌ boz rəngdə olan; السحنة ~ tutqun, qaşqabaqlı, qəmgin
 - رَبْرَبٌ c. رَبْرَبٌ sürü (*vəhşi inəklər, ceyranlar*)

I رَبَّسَ (u) رَبَّسَ vurmaq (*kimisə əllə*); ~
ببديه kiminsə çiyinə vurmaq

I رَبَّصَ (u) رَبَّصَ güdmək, pusmaq; pusqada
gözləmək (*kimi* بـ); V رَبَّصَ pusmaq, gizlicə
üzərində göz olmaq, gözdən qoymamaq
(*kimi* بـ, لـ); ~ به شرًا ~ kimə qarşısa şər qəsdin-
də olmaq; دائرة ~ به الدوائر *bax*:

- دائرة: ~ به الدوائر *bax*; ... لـ كان sayıq,
ehtiyatlı olmaq; qulağı səsdə olmaq

I رَبَّضَ (u) رَبَّضَ 1) uzanmaq, aşağı
yatmaq, sərilmək; 2) pusmaq, güdmək

- رَبَّضَ 1) ارباض *c.* ارباض *(mal-
qara üçün)*; 2) ətraf, civar; kənar; ارباض
القريبة kəndin kənarı

- رَبَّضَ 1) مرابض *c.* مرابض *(mal-
qara üçün)*; 2) yuva, yataq

I رَبَّطَ (i, u) رَبَّطَ 1) bağlamaq, birləşdir-
mək; bənd etmək; bərkitmək; saxlamaq;
(بشرط) ~ kimisə hansısa bir məhdud-
diyyətlə (*şərtlə*) bağlamaq; لا يربط و لا يحل
onun heç nəyə gücü çatmır; ~ جأشە ~ soyuq-
qanlılığını saxlamaq; ~ لسانه ~ kiminsə dilini-
ağzını bağlamaq, kimisə susmağa məcbur
etmək; *bax*: صمتوا كأن أنسنتهم رُبطت الى اوتاد

2) sarımaq (*məs., yaranı*); 3) müəyyən
etmək, yazıb təsbit etmək, təyin etmək (*büdcə
maddələrini, maaşı*); 4) öhdəsinə qoymaq;
ödəməyə məcbur etmək (*kimi* على); 5) tutmaq
(*vəzifə*); 6) *məch.* kişiliyini itirmək (*guya cadu
nəticəsində*); II رَبَّطَ 1) bərk-bərk bağlamaq,
bir neçə yerdən bağlamaq; 2) sarımaq (*məs.,
yaranı*); III رَبَّطَ 1) *hərb.* yerləşmək, mənzil
salmaq; yerləşdirilmək; 2) uzanmaq, yatmaq,
uzanıb gizlənmək (*pusqada*); 3) soyuqqanlı
olmaq, özünü saxlaya bilmək; VI رَبَّطَ 1)
1) bir-birilə bağlı olmaq; 2) sözləşmək,

sözü bir yerə qoymaq, razılaşmaq (*kimlə
مع*); VII اربط əl-ayağı bağlı olmaq; buxov-
lanmaq, zəncirlənmək; VIII اربط bağlı olmaq,
birləşdirilmək (*nə ilə* بـ)

- اربط 1) ات *c.* اربط 1) bağlılıq; əlaqə, rabitə;
~ رابطة خت *c.* رابطة xətti; ~ ضابط رابطة zabiti;
~ عن ال *yaxud* ~ بال *hüq.* dilbirlik, sözləşmə
əsasında (*cinayət əməlləri*); 2) təəhhüd

- اربط 1) qarşılıqlı bağlılıq; həmrəylik,
birlik; 2) qarşılıqlı əlaqə, rabitə

- اربط 1. bağlayan, birləşdirən; ~ الجأش ~
soyuqqanlı, sakit; 2. rabitə, əlaqə

- اربط 1) رابطة *c.* رابطة əlaqə, rabitə, münasibət;
bağlayıcı halqa; ~ واحدة onları ancaq
bir şey bağlayır; 2) itifaq, assosiasiya, liqa;
الشرقية *tar.* Şərq liqası; 3) *c.* a) tellər;
روابط الصداقة ayrılmaz tellər; لا تنفصم
dostluq telləri; b) *anat.* bağlar

- اربط 1) رباطات, اربطة *c.* رباط əlaqə; ~ الزوجية
kəbin (*ər-arvadlıq*) bağları; 2) kəndir, ip;
~ للأحذية ~ ayaqqabı bağı; 3) qısqac, sancaq;
4) *həmç.* الرقبة ~ *yaxud* العنق ~ qalstuk;
5) *c.* الجوارب ~ corabbağı, dizbağı; 6) bint,
bandaj, sarğı, qurşaq

- اربط 2) رباطات, رباط *c.* رباط məhkəmlən-
dirilmiş sərhəd məntəqəsi; karvansara; sufi
ibadətگاهی

- اربط 1) الجأش ~ soyuqqanlılıq, sakit-
lik, səbir, dözum, təmkin

- اربط 1) bağlama, birləşdirmə; bağ, bənd;
2) müəyyən etmə, təsbit etmə; ~ الاجرة ~ maaş
təyin etmə; ~ الاموال ~ vergi qoyma; ~ الميزانية ~
büdcədəki məbləğin maddələr üzrə bölüş-
dürülməsi; 3) *xalq dil.* bağlama (*cadu yolu
ilə kişinin kişiliyini bağlama*); ~ وحل ~ a) qada-
ğan etmə və icazə vermə; b) hakimiyyət;
c) nizam-intizam

- *c.* رَبَّطَ - *məhəllə (şəhərdə)*; şəhər kənarı (*Tunis*)

- *c.* رَبَّطَاتٌ, رَبَّطٌ 1) qablaşdırma, yığma, yığıb bağlama; 2) bağlı, bağlama, boğça, düyünçə; ~ النقود ~ pul kisəsi; 3) sarıq, sarğı, bağ; ~ الجوارب ~ corabbağı, dizbağı; ~ الرقبة ~ yaxud ~ العنق ~ qalstuk

- *c.* مَرَّابِطٌ 1) qarşılıqlı surətdə bağlı, əlaqəli; 2) səlis, düzgün, rabitəli

- *c.* مَرَّابِطٌ 1. keşikdə duran; ~ الجيش məhəlli ordu; 2. mürabit; ~ المرابطون *tar.* Əlmürabitilər; 3. دولة المرابطين Əlmürabitilər sülaləsi

- *c.* مَرَّابِطٌ mərək, heyvanın başını bağlamaq üçün yer; tövlə

- *c.* مَرَّابِطٌ 1. bağlanmış, bağlı; 2. 1) büdcədə müəyyən edilmiş məbləğ; maaş, məvacib; 2) *xalq dil.* bağlanmış (*guya cadu yolu ilə kişiliyini itirmiş*)

- *c.* مَرَّابِطٌ bağlı, birləşdirilmiş (*nə ilə*)

I رَبَّعَ (ə) 1) otlamaq (*yaz otunu*); 2) löh-rəm, yortma yerislə yerimək; 3) dördüncü olmaq; 4) nəyinsə dördə bir hissəsini götürmək; 5) dördüncü gün təkrar olunmaq (*titrə-dib-qızdırma haqqında*); 6) durmaq, dayanmaq; qalmaq, cözləmək; 7) *idm.* ağırlıq qaldırmaq; II رَبَّعَ 1) dörd dəfə artırmaq, dörd dəfə çoxaltmaq; 2) *riyaz.* kvadrata yüksəltmək; 3) dördbucaqlı etmək; 4) dördqat bükmək (*nəyisə*); III رَبَّعَ məhsulun dördə birinə işləmək; V رَبَّعَ 1) oturmaq, oturdulmaq, əyləşdirilmək (*nəyin üstündə*); ~ على العرش ~ taxta çıxmaq; ~ في زعامته ~ nə üzərində başçılığa nail olmaq; 2) bir ayağını o biri ayağı üstünə qoyub oturmaq; VIII رَبَّعَ 1) otlamaq (*yaz otunu*); 2) yerləşmək, olmaq (*harada*); ~ (في) X رَبَّعَ bir ayağını o biri ayağı üstünə qoyub oturmaq

- *c.* أَرْبَاعٌ ~ insan kütləsi, insan yığını, izdiham

- *c.* أَرْبَعَةٌ, أَرْبَعٌ dörd; ~ عشرة *yaxud* اربع عشر on dörd; ~ نوات الدördəyaxlıqlar; ~ يوم çərşənbə

- *c.* أَرْبَعَاءُ, أَرْبَعَاءٌ ~ يوم çərşənbə

- *c.* أَرْبَعُونَ qırx; ~ a) qırxıncı; b) ölümdən sonra qırxıncı gün; ~ حلقة الأربعين kiminsə qırxı münasibətilə verilən məclis, qırx məclisi; ~ عيد الاربعين *din. xrist.* Göyə çəkilmə bayramı; ~ zool. qırxayaq

- *c.* أَرْبَعِينَتٌ qırxıncı illər

- *c.* تَرْبِيعٌ 1) dörd dəfə artırma; 2) *riyaz.* kvadrata yüksəltmə; dördə bölmə; 3) *astr.* rüb (*ayın rübü*)

- *c.* تَرْبِيعَةٌ 1) kvadrat; 2) kaş; üzük daş; kafel; 3) pəncərə şüşəsi

- *c.* تَرْبِيعِيٌّ *riyaz.* kvadrat (*sif.*); ~ الجذر kvadrat kök

- *c.* رَابِعٌ dördüncü; ~ عشر on dördüncü; ~ dördüncüsü

- *c.* رُبَاعٌ dörd-dörd; dörd dəfə

- *c.* رُبَاعٌ ağır atlet, ağırlıq qaldırma

- *c.* رُبَاعَةٌ löhrəm, yortma, dördəm (*yeriş*)

- *c.* رُبَاعِيٌّ 1. 1) dörd dəfə böyük, dörd dəfə artıq, dördə ibarət; ~ الاحرف ~ dördhərflili; ~ الاضلاع ~ *riyaz.* dördtilli; ~ الارجل ~ dördayaqlı; ~ الهرم dördbucaqlı piramida; 2) *geol.* dördüncü dövr təşkil edən; ~ الدور dördüncü dövr -i/-1; 2. *mus.* kvartet; *ədəb.* rübai

- *c.* رَبَّاعِيَّةٌ - *c.* رَبَّاعِيَّةٌ - kəsici (*diş*), qabaq diş

- *c.* رَبَّاعِيَّةٌ - *mus.* kvarta; *ədəb.* rübai; *riyaz.* kvaternion

- *c.* رَبَّعٌ dördgünlük müddət; ~ حمى təkrarlanan titrədib-qızdırma

- *c.* رَبَّعٌ¹ ağırlıq qaldırma

- 1) رَبَاعٌ, رُبُوعٌ c. 2 رَبْعٌ - məskən, mənzil; böyük ev; yaşayış binası; 2) böyük qrup, kampa-niya; 3) c. torpaq, ərazi; ربوع البلاد ölkənin ərazisi; ربوع اليمن Yəmən; ربوع العالم العربي

ərəb aləmi (dünyası) əraziləri
- رَبْعٌ c. 3 رَبْعَةٌ, هَامِچٌ. القامة ~ ortaboy; orta qamətli

- 1) أَرْبَاعٌ c. رَبْعٌ - dördədbir, dörd hissədən biri; الدائرة ~ astr., riyaz. kvadrant; 2) rüb; سنوي ~ rüblük, üçaylıq; 3) rüb (4 qədəhə قدح, yaxud 8,25 l. bərabər həcm ölçüsü)

- رَبْعَةٌ c. رَبْعَاتٌ dördədbir; rübə (1/4 qədəhə قده 2, yaxud 0,5156 l. bərabər həcm ölçüsü)

- رُبْعٌ kvartal (sif.), rüblük; مجلة ~ ildə dörd dəfə çıxan jurnal, üç aydan bir çıxan jurnal

- رُبْعِيٌّ yaz (sif.), yazlıq
- رُبْعٌ c. رُبْعَةٌ 1) yaz, yaz fəsl; الاول ~ rəbiüləvvəl (qəməri təqviminin 3-cü ayı); الثاني ~ rəbiüssani (qəməri təqviminin dördüncü ayı); الثالث ~ rəbiürrəbieyn (Mosul şəhərinin epiteti); ~ زهرة البوت. novruzgülü; 2) ot;

3) dost, həmtay
- رُبْعِيٌّ c. رُبْعِيٌّ dinamometr
- رُبْعِيٌّ yaz -i/-1; gecə-gündüzün yaz bərabərliyi

- رُبْعِيٌّ yardar, məhsulun dördədbirinə işləyən icarədar; ~ فلاح məhsulun dördədbirinə işləyən kəndli

- رُبْعِيٌّ məhsulun dördədbirinə işləmə; ~ نظام məhsulun dördədbirinə yardarlıq

- رُبْعِيٌّ c. مَرْبَعٌ 1) yaz mənzilgahı; yaz düşərgəsi; yaz köç yeri; الوطن ~ doğma torpaq, doğma yerlər; 2) zal, otaq; 3) çəmən, biçənək, otlaq

- 1. kvadrat; dördbucaqlı; 2. c. ات - kvadrat; dördbucaq; şahm. dama; قائم الزاوية ~

düzbucaqlı; ~ منحرف trapesoid; riyaz. trapesiya; math. şpasiya; سحري ~ sehrlı kvadrat

- مَرْبَعَةٌ c. ات - məhəllə (şəhərin)

- مَرْبَعَةٌ c. ات - 1) qaldırıcı kran; 2) idm. ştanq

- مَرْبُوعٌ həməç. القامة ~ ortaboylu
بَخ: əlifba sırası ilə

I رَبْعٌ (ə) رَبْعٌ xoşbəxt yaşamaq

- رَبْعِيٌّ xoşbəxt; ~ عيش xoşbəxt həyat

- رَبْعَةٌ xoşbəxtlik

I رَبْعِيٌّ (u) رَبْعِيٌّ kəmənd atmaq

- رَبْعِيٌّ c. رَبْعَةٌ حرر ~ o hələ sağdır

القويد الاستعمارية ~ imperialist zəncirlərindən azad etmək; ~ خلع ~ o hələ sağdır

هو على ~ o hələ sağdır

I رَبْعِيٌّ (u) رَبْعِيٌّ mürəkkəbləşdirmək,

çətinləşdirmək, dolaşdırmaq; 2) qarışıqlıq törətmək, qarğışalıq salmaq; 3) pozmaq;

I رَبْعِيٌّ (ə) رَبْعِيٌّ 1) çətinləşmək, dolaşmaq;

2) qarışıq düşmək; IV رَبْعِيٌّ 1) qarışıqlıq törətmək, qarğışalıq salmaq; çaşqınlıq doğurmaq; VIII رَبْعِيٌّ 1) dolaşmaq, çətinliyə düşmək;

2) dolaşıqlığa düşmək; çaşıb qalmaq; 3) pozulmaq, xarab olmaq, pərt olmaq

- رَبْعِيٌّ 1) dolaşıqlıq, qarışıqlıq, qarğışalıq; çətinlik; 2) çaşma, karıxma; çaşqınlıq;

3) pozğunluq, pərtlik, qanqaralıq

- رَبْعِيٌّ 1) çətinlik; 2) karıxma, pərtlik, çaşma

- رَبْعِيٌّ 1) dolaşmaq; 2) çaşqın, pərt, karıxmış; cəsərsətsiz; 3) kefi pozulmuş, pərişan

- رَبْعِيٌّ çaşma, karıxma

- رَبْعِيٌّ köklük, doluluq, tosğunluq

- رَبْعِيٌّ c. رَبْعِيٌّ xora, çalımdan sonra bitən

təzə ot

- رَبْعِيٌّ kök, dolu, tosğun

- رَبْعِيٌّ c. رَبْعِيٌّ baldır (ayağın); bud

- رَبِيلٌ kök, dolu, tosqun
 رَبُونٌ *bax: əlifb sırası ilə*
 I (ربو) (u) artmaq, yüksəlmək; artıq olmaq (*nədən* (على), ötüb keçmək (*nəyi* (على); II (رَبِّي 1) tərbiyə etmək; 2) becərmək, yetişdirmək (*məs., bitki, heyvan*); الفواكه بالسكر ~ cem hazırlamaq; III رَبِيٌّ böyük faizlə borca pul vermək; sələmçilik etmək; IV أَرَبِيٌّ artırmaq, ötüb keçmək (*nəyi* (على); artıq olmaq (*nədən* (على); V تَرَبِّي 1) tərbiyə almaq; 2) yetişdirilmək, becərilmək
 - أَرَبِيَّةٌ *bax: əlifba sırası ilə*
 - تَرَبِّيٌّ tərbiyəvi
 - تَرَبِّيَّةٌ 1) becərmə, yetişdirmə; الزهور ~ çiçəkçilik, gülçülük, çiçəkyetişdirmə; النباتات ~ bitkiçilik; الموالشي ~ maldarlıq; الدواجن ~ quşçuluq; 2) inkişaf etdirmə; البدنية ~ bədən tərbiyəsi; 3) tərbiyə; təhsil; علم الـ ~ pedaqogika; 4) tərbiyəlilik; nəzakət; قليل الـ ~ tərbiyəsiz
 - تَرَبِّيَّوِيٌّ tərbiyəvi
 - رَبٌّ q. رَابٌ yüksək, böyük
 - رَبِّيَّةٌ c. رَوَابٌ təpə, yüksəklik
 - رَبٌّ 1) rüsvətخورluq; 2) sələmçilik; التعامل ~ müamiləçilik
 - رَبَاءٌ 1) rüsvətخورluq; 2) sələmçilik, müamiləçilik; الفاحش ~ həddən artıq faiz; اقراض ~ insanlara böyük faizlə borc vermə
 - رَبَاوَةٌ c. ات. رَبَاوَةٌ yüksəklik, təpə
 - رَبَاءٌ c. رَبَاءٌ *həmç. رَبَاءٌ* *astma (sinəgir xəstəliyi)*; الشَّعْبِيٌّ ~ bronxial astma
 - رَبْوَةٌ c. رَبْوَةٌ təpə, yüksəklik
 - رَبْوَاتٌ c. رَبْوَةٌ on min
 - رَبْوِيٌّ 1) rüsvətخورluq -i/-i; 2) sələmçilik -i/-i
 - رَبَابٌ q. مُرَابِيَّةٌ 1) rüsvətخور; 2) sələmçi, müamiləçi

- مُرَابَاةٌ sələmçilik, müamiləçilik
 - مُرَبٌّ c. مُرَبُّونٌ mürəbbi, tərbiyəçi
 - مُرَبِّيَّةٌ c. ات. - mürəbbiyə, tərbiyəçi
 - مُرَبِّيٌّ c. مَرَابٌ tinglik, şitillik; سَمَكِيٌّ ~ balıq-yetişdirmə müəssisəsi
 - مُرَبِّيَّاتٌ c. مُرَبِّيٌّ 1) mürəbbə, cem; 2) marmelad (*həmç. müq. et. مُرَبَّةٌ; bax: رَبٌّ*)
 - رِبْرِيَّتَاجٌ c. ات. - reportaj
 - رِبُونٌ 1) girov, təminat; 2) beh, peşin, avans (*هَمْچ. müq. et. رِبُونٌ vƏ عَرِبُونٌ*)
 I رَتٌّ (i/ə) kəkələmək, pəltəkləmək, pəltək vurmaq; hıqqanmaq, dili dolaşmaq, dili tutulmaq, duruxa-duruxa danışmaq
 - رَتٌّ c. رَتَاءٌ q. اَرْتٌ 1. kəkələyən, pəltək-ləyən; dili dolaşan; 2. kəkə, pəltək
 - رَتُّةٌ duruxma, tutulma
 (رتب) II رَتَّبٌ 1) tərtil etmək, qaydaya salmaq; nizamla düzmək; على الحروف الابجدية ~ əlifba sırası ilə yerləşdirmək; 2) hazırlamaq, yaxşı düzülmək; 3) təyin etmək; المسؤولية ~ üzərinə məsuliyyət qoymaq; 4) doğurmaq, səbəb olmaq (*nəyə* (على); V تَرْتَبٌ 1) tərtil edilmək, qaydaya düşmək, yaxşı düzülmək; bir qayda ilə yerləşdirilmək; صفوفا ~ sıra-sıra düzül-mək; 2) nəyinsə nəticəsində meydana çıxmaq, doğmaq; alınmaq, çıxmaq (*nədən* (على)
 - تَرْتَبٌ c. تَرْتَبٌ 1) hazırlama, yerləşdirmə; tərtil etmək; təşkil etmək; düzmə, sahmana salma; 2) tərtil, düzülüş, düzüm, yerləşmə, sahman; plan; بالـ sıra ilə, tərtilə, qayda ilə; على غير ~ nizamsız; nizamsızlıq, qaydasızlıq, səlqişsizlik; التزم الـ الذي... qaydanı gözləmək; 3) c. a) avadanlıq, təchizat; b) tədbirlər

- ترتیبی sıra -i/-1; ~ عدد *qram.* sıra sayı
 - رتَبٌ¹ düzgün, səlis, müntəzəm, monoton
 - رتَبٌ² 1. düzəldilmiş, təsbit edilmiş, qoyulmuş, müəyyən edilmiş; 2. *c.* رَوَاتِبٌ 1) təyin edilmiş şey, bir işi görmək üçün mükafat olaraq müəyyən edilmiş şey; *yaxud* الرواتب *yaxud* الرواتب rəvətibi-Quran (*müəyyən günlərdə və vaxtlarda oxunan Quran ayələri və dualar*); dualar toplusu; 2) maaş, məvacib; ~ تقاعدي ~ təqaüd; ~ إمام دائم (*müəyyən mükafat müqabilində işləyən, ştatda olan*) imam; 3) ərzaq payı
 - رتَابَةٌ 1) mühafizəkarlıq, ətalət; 2) yeknəsəqlik
 - رتَبٌ *c.* رتَبٌ pillə (*pilləkəndə*)
 - رتَبٌ *c.* رتَبٌ 1) dərəcə; ~ جامعية ~ elmi dərəcə; 2) rütbə, vəzifə, mənəsb; ~ تغير ~ نال ~ من نال ~ تغير ~ tez dəyişər; 3) növ, keyfiyyət; 4) riyaz. mərtəbə; ~ العشرات ~ onluqlar mərtəbəsi; ~ المئات ~ yüzlüklər mərtəbəsi
 - رتَابَةٌ = رتُوبَةٌ
 - رتَبٌ 1) atıl; 2) yeknəsəq, monoton; səlis, müntəzəm; ~ عيش yeknəsəq həyat
 - مرتَبٌ 1. hazırlanmış; tərtib edilmiş; 2. maaş, məvacib; ~ شهري للطالب ~ stipendiya; ~ ماضي maaş, məvacib almaq
 - مرتَبَةٌ *c.* مراتب 1) dərəcə; pillə; 2) riyaz. mərtəbə; ~ الأحاد ~ təklilər mərtəbəsi; ~ العشرات ~ yüzlüklər mərtəbəsi; 3) ləyaqət, şərəf; ~ الثالثة *tar.* üçüncü silk; 4) məqam, yer; ~ الأولى a) birinci növ olmaq (*malın keyfiyyəti haqqında*); b) *idm.* birinci yeri tutmaq; 5) döşək; 6) skamya
 I رتَجَ (u) رتَجَ bağlamaq, qıfıllamaq, kilidləmək (*qapını*); رتَجَ (ə) çətinlik çəkə-çəkə danışmaq; pəltəkləmək, kəkələ-

mək; رتَجَ (i) çətinliyə düşmək; IV رتَجَ bağlamaq, qıfıllamaq, kilidləmək; رتَجَ عليه ~ *məch.* çətinlik çəkə-çəkə danışmaq
 - رتَجَ *c.* رتَجَ əlaqapı, darvaza
 - مرتَجٌ *c.* مرتَجٌ taxta rəzə, cəftə, siyirmə
 I رتَجَ (ə) رتُوعٌ 1) sərbəst otlamaq; 2) azad, sərbəst yaşamaq; nazlanmaq; atılıb-düşmək, oynayıb-gülmək (*uşaqlar haqqında*)
 - مرتَجٌ *c.* مرتَجٌ 1) otlaq; 2) genişlik; sərbəstlik; 3) *həmç.* ~ مناسب, əlverişli zəmin (*nə üçün*)
 I رتَقَ (i, u) رتَقَ təmir etmək, yamamaq; yamaq vurmaq, calamaq, tikmək
 - رتَقَ 1. yamayan, yamaq vuran; 2. yamaqçı
 - رتَقَ 1) tikilmiş, calanmış, calanıb tikilmiş;
 2) bütöv, tam
 I رتَكَ (u) رتَكَ yortmaq; yortma, löhrəm, yorğa qaçmaq
 - مرتَكٌ *kim.* qurğuşun oksidi
 (رتل) II رتَلْ oxumaq, avazla oxumaq (*Quran ayələrini*)
 - رتَلْ ~ المزامير ~ zəburların avazla oxunması
 - رتَلْ *c.* تراتيل nəğmə; himn
 - رتَلْ *c.* أرثال sıra; qatar, cərgə, düzüm;
 ~ من الدبابات tank kolonnası
 - رتَلْ *c.* رتيلوات zəhərli hörümçək; böv;
 böyө
 - رتَلْ = رتيلوى
 - رتَلْ 1. avazla oxuyan; 2. mürəttil, Quran oxuyan
 I رتَمَ (i) رتَمَ ~ ما açılıb bir söz demədi; o, bir kəlmə də danışmadı, ağzını açmadı
 - رتَمَ *bot.* ispan nazı (*sarı çiçəkli çöl bitkisi*)
 - رتَمَ *c.* رتَمَ *yaxud* رتَمَ *c.* رتَمَ sap (*bir şeyi unutmamaq üçün barmağa bağlanmış*)

رَتُوشُ retuş; ~ بلا bər-bəzək vurmadan
 رَتَانِيْنُ el. metalqızdırın, metaləridən
 tor

I رَثَّ (i/ə) رَثَّتَاءُ köhnəlmək, dağılmaq, yırtılmaq; yeyilmək, işlənib xarab olmaq (*geyim*)

- رَثَّتَاءُ köhnəlmiş, çox geyilmiş; köhnə, yırtıq; *həmç.* الِهْبَاءُ ~ üstü-başı tökülmiş

- رَثَّتَاءُ köhnəlmə, yeyilib xarab olma, dağılma, yırtılma

- وَرَثَ: رَثَّةٌ *bax:*

- رَثَّةٌ c. رَثَاتٌ kör-köhnə, köhnə-kürüş, cırcındır; nimdaş paltar

- رَثَاتَةٌ = رَثُوْنَةٌ

- رَثٌ = رَثِيْتٌ

I رَثَاءُ ağlamaq, yas saxlamaq, acımaq, dərdinə şərik olmaq (*kimin* —);

~ ölmüş adamın üstündə ağlamaq; ~ kimin üçünsə mərsiyə deyib ağlamaq; *رَثِي* (i) ağlamaq (*kimin üçünsə* —); halına acımaq; yasını saxlamaq; *له* acımaçaqlı halda

- رَثَاءُ 1) ağlama, yas saxlama; 2) nekroloq; 3) mərsiyə

- رَثِي 1) ağlama, yas saxlama; 2) təəssüf, acıma, dərdə şəriklik

- رَثِيَّةٌ *tib.* artrit; podaqra

- مَرَاتِي c. مَرَاتِيَّةٌ, مَرَاتِيَّةٌ *مَرَاتِي* ağrı *Bibl.* İeremiya

I رَجَّ (ə/u) رَجَّ silkələmək, çırpmaq; sarsıtmaq; *məch.* əsmək, titrəmək; VIII رَجَّجَ 1) silkələnmək; diksinmək, səksənmək, sarsımaq;

2) titrəmək, əsmək; həyəcanlanmaq

- رَجَّجَ titrəmək, əsmək; silkələnmə, sarsıtmaq; *المخ* ~ *yaxud* الـ *məxi* *tib.* beyin sarsıntısı

- رَجَّجَ titrəyən, əsən

- رَجَّةٌ c. رَجَّجَ 1) təkən, zərbə; silkələmə (*vaqonda*); 2) sarsıntı; 3) göy gurultusu

صوت ~ صوت مُرَجَّجٌ - titrəyən, silkələnen; titrəyişli səs

IV رَجَّجَ (رَجَّجَ) təxirə salmaq, başqa vaxta saxlamaq, möhlətini uzatmaq (*nəyə qədər* الـ)

- رَجَّجَ təxirə salma, möhlətini uzatma, başqa vaxta saxlama; ~ الـ *tar.* mürciilər firqəsinin təlimi (*insan nəfsinin nicatı üçün təkə imanın kifayət olması, böyük günah işlətmə insanın isə cəzası haqqında hökmün təxirə salınması barədə*)

- رَجَّجَ təxirə salan; الـ *topl. tar.* mürciilər

I رَجَّبَ (u) رَجَّبَ qorxmaq (*kimdən-nədən* - *təs.h. yaxud* من)

- رَجَّبَ c. رَجَّبِيَّةٌ *əlin*

- رَجَّبَ rəcəb (*qəməri təqviminin 7-ci ayı-30 gündür*)

I رَجَّجَ (ə) رَجَّجَ 1) ağır gəlmək, artıq gəlmək; üstün gəlmək; 2) bir şeyin ağırlığını əllə yoxlamaq (بَيِّدَهُ); II رَجَّجَ 1) ağır, artıq gəlməyə kömək etmək; üstünlük vermək; 2) fərz, güman, təxmin etmək; fərziyyə, ehtimal irəli sürmək; ... *مَرَجَّجَ* *məch.* çox güman ki..., ehtimala görə...; üstünlük vermək (*nəyə* عَلى); yelləmək, yırğalamaq (*körpəni*);

IV رَجَّجَ tərəzinin gözünü ağır gəlməyə məcbur etmək; üstünlük vermək; V رَجَّجَ 1) yellənmək, yırğalanmaq; tərəddüd etmək; 2) daha çox ehtimal edilmək, daha çox ağlabatan olmaq; 3) yırğalana-yırğalana qayıtmaq (*hara* الـ); VIII رَجَّجَ yellənmək, yırğalanmaq, tərəddüd etmək; dala-qabağa gedib gəlmək; X رَجَّجَ təxmin etmək, təxmini olaraq aid etmək (*vaxta görə* - *nəyə* عَلى)

- رَجَّجَ ağır gələn, artıq gələn, üstünlük verilən; daha çox ehtimal olunan; ~ الظنّ و *الظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

... *والظنّ* çox güman ki...; ... *والظنّ* çox ehtimal ki...; ~ عَلى çox ehtimal ki

- اُرْجَحِيَّةٌ artıq gəlmə, ağır gəlmə, üstün gəlmə; üstünlük; artıqlama, ötüb keçmə
- اُرْجُوْحَةٌ c. اُرْجِيْحُ 1) yelləncək; 2) beşik, nənni; 3) *idm.* trapesiya
- تَرْجِيْحٌ 1) üstünlük vermə; 2) ehtimal, güman, fərz
- رَاجِحٌ daha ağır, daha artıq, daha üstün, daha çox ehtimal olunan; ان ~ والـ ehtimal ki; ~ عقل üstün ağıl
- رَجَاحَةٌ həlimlik, mülayimlik, yumşaqıq, sakitlik; ciddilik; العقل ~ اğıl üstünlüyü
- رُجَاحَةٌ 1) yelləncək; 2) beşik, nənni; 3) qamak (*tor yelləncək*)
- رُجْحَانٌ ağır gəlmə, artıq gəlmə; üstün gəlmə
- رُجْحَانِيَّةٌ ~ الفالس. probabilizm
- رَجِيْحٌ əla, üstün; ~ عقل üstün, sağlam ağıl
- رُجْحٌ üstünlük verən; ~ صوت həlledici səs
- رُجَاحَةٌ = مَرَجِيْحَةٌ, مَرْجُوْحَةٌ
- I رَجَدَ (u) رَجَدَ dərzləri xırmana yığmaq
- رَجْرَجَ 1) əsmək, titrəmək; 2) tez hərəkət etmək; 1) تَرْجَرَجَ 1) əsmək, titrəmək; 2) hərəkət etmək, tərپənmək
- رَجْرَاجٌ 1) titrəyən, əsən; ~ حور ağcaqovaq; 2) hərəkət edən, oynaq, mütəhərrik; ~ بحر dalğalanan, çalxalanan dəniz
- رَجْرَجَةٌ əsmə, titrəmə; tərəddüd etmə
- (رجز) III رَجَزَ rəcəz bəhrində şerlərlə deyişmək (*bax*: رَجَزٌ VIII رَجَزَ 1) rəcəz bəhrində şerləri deklamasiya etmək, oxumaq; 2) rəcəz bəhrində şerlər yazmaq; 3) gurul-damaq (*ildırım*)
- اُرْجُوْرَةٌ c. اُرْجُوْرَةٌ rəcəz bəhrində yazılmış şer
- رَجْرَجٌ rəcəz (*şeir bəhri*)
- رَجْرَجٌ c. اُرْجَزٌ 1) cəza (*Allahın göndər-diyi*); 2) çirk, murdarlıq

I رَجَسَ (ə) رَجَسَ *yaxud* رَجَسَ (u) رَجَسَ özünü ləkələmək; çirkənmək, çirkəbə batmaq; murdarlanmaq; رَجَسَ (u) رَجَسَ 1) bağıрмаq (*dəvə*); 2) şırıldamaq (*yağış*); 3) gurul-damaq (*ildırım*)

- رَجَّاسٌ bağıran; guruldayan; şırıldayan

- رَجَسٌ 1) çirk, kir, murdarlıq; 2) murdarlama

- اُرْجَاسٌ c. رَجَسٌ 1) çirk, kir; murdarlıq, iyrenlik; 2) çirkin hərəkət; günah iş

- مَرَجِيسٌ c. مَرَجَّاسٌ lot (*dənizin dərinliyini ölçmək üçün cihaz*)

I رَجَعُ (i) رَجُوْعٌ 1) qayıtmaq, geri dönmək; ~ بَخْفَى ~ ayılmaq, özünə gəlmək; ~ الى صوابه *məsəl.* boş əllə qayıtmaq, damaq qalmaq; 2) yenidən başlamaq (*nəyə* (الى)); qaytarmaq (*nəyə* (بـ)); 3) müraciət etmək (*kimə-nəyə* (الى)); istinad etmək, əsaslanmaq (*nəyə* (الى)); 4) gedib çıxmaq, aid olmaq, münçər edilmək (*nəyə* (الى)); 5) tərək etmək, atmaq (*nəyə* (عن)); ~ في كلامه ~ özmindən dönmək; ~ عن عزمه ~ sözümdən dönmək; ~ على عقبه (اعقابہ) *bax*: 6) yaxşı təsir göstərmək (*kimə* (في)); düşmək, faydalı olmaq (*məs., dərman – kimə* (في)); II رَجَّعَ 1) qaytarmaq; 2) təkrar etmək; əks etdirmək (*əks-səda*); 3) oxumaq, zü tutmaq, dəm tutmaq; III رَجَعَ 1) bir daha qayıtmaq (*nəyəsə*); təkrar etmək; ~ دروسه ~ dərslərini təkrar etmək; ~ سؤاله بينه وبين نفسه; ~ özü-özünə təkrar-təkrar sual vermək; 2) yenedən qaytarmaq (*nəyəsə*); 3) müraciət etmək (*nəyəsə*); məsləhətləşmək, məsləhət üçün müraciət etmək (*nə barədə* (في)); رَجَعَ (*həmç.* يَرَجَعُ *bax* (*qaynaq göstərəkən*); 4) yoxlamaq (*məs., giriş biletlərini*); 5) məlumat üçün baxmaq (*arayış kitabına*), soraqlaşmaq, soraq etmək (*nə barədə* (في)); 6) baxmaq,

nəzərdən keçirmək (*senzura haqqında*); 7) *hiq.* yenidən baxmaq (*işə*); 8) əks olunmaq, təkrar olunmaq (*əks-səda*); IV رَجَع 1) qaytarmaq; الشيء الى اصوله ~ təhlil etmək; 2) aid etmək, aparıb çıxarmaq (*zaman etibarilə nəyəyə* (الى)); izah etmək (*nə ilə* (الى)); 3) əl çəkməyə məcbur etmək, döndərmək (*nədən* (عن)); kimisə qərarından döndərmək; VI تَرَجَعَ 1) geri çəkilmək; 2) geriləmək; VIII اِرْتَجَعَ 1) geri getmək; geri çəkilmək (*nədən* (عن)); 2) geri qaytarmaq, yenidən özünə qaytarmaq; X اِسْتَرْجَعَ 1) qaytarılmasını tələb etmək; geri çağırmaq; geri qaytarmaq; نكريات ~ xatirələri canlandırmaq, yada salmaq; عافيته ~ sağalmaq, sağlamlığını bərpa etmək; دروسه ~ dərslərini təkrar etmək; 2) geri almaq; نفسه ~ özünə gəlmək (*məs., qorxudan sonra*); 3) انا لله وأنا اليه راجعون «biz Allaha məxsusuz, Onun da yanına qayda-cağıq» sözlərini demək
- اِرْتَجَاعٌ 1) geri qayıtma; 2) *siy.* irtica
- اِرْتِجَاعِيٌّ 1. mürtəce; 2. irticaçı
- اِسْتِرْجَاعٌ nəyinsə qaytarılmasını tələb etmə; geri alma
- اِرْتِجَاعٌ geri çəkilmə, dönmə; ~ خطٌ geri çəkilmə xətti
- تَرَجُّعٌ 1) nəqarət; 2) təkrar etmək; 3) qaytarma (*nəyəyə*)
- رَجَعٌ qayıdan; qayıdış -i/-ı; الحمى الـمىة
növbelənən titrədib-qızdırma
- رَجَعٌ qayıtma, qaytarma; ~ əks-səda; ~ الصوت
~ əks-səda; ~ البصر
~ bir göz qırpımında
- رَجْعَةٌ 1) qayıtma, qaytarma; له ~ yaxud
~ لا ~ yaxud ~ الى غير
~ يaxud ~ بلا qayıtmaz, dönməz, qaytarılmaz; biryolluq, həmişəlik; 2) geri çəkilmə (*qoşunun*); ~ خطٌ geri çəkilmə xətti;

3) *siy.* irtica; 4) qəbz; 5) *biol.* atavizm; 6) *din.* metempsixoz (*öləndən sonra qayıtma*)
- رَجْعَةٌ c. رُجَعَاتٌ qəbz
- رَجْعَةٌ *fiqh.* talağı verilmiş qadının yenidən arvadlığa qaytarılması
- رَجَعٌ = رَجَعِيٌّ
- رَجَعِيٌّ 1. 1) geri qayıdan; reqressiv; 2) *siyas.* mürtəce; 3) əks təsirə malik olan (*qanun haqqında*); ~ اَثْرٌ *fiqh.* əks təsir; 2. irticaçı
- رَجْعِيَّةٌ 1) irticaçılıq, mürtəcelik; 2) *siy.* irtica; ~ غلاة الـ ifrat irticaçılar; 3) *fiqh.* əks təsir
- رُجُوعٌ qaytarma, qayıtma; müraciət etmə (*nəyə* (الى)); فحم ~ kül, şlak, pasa
- رَجِيعٌ 1. qaytarılmış; qalan; ~ فحم kül, şlak, pasa; 2. peyin, ifrazat; tullantı, törtöküntü
- مُرَاجِعٌ müfəttiş, yoxlayıcı, nəzarətçi
- مُرَاجَعَةٌ 1) baxma, nəzərdən keçirmə; baxış; 2) yoxlama, tutuşdurma; 3) müraciət (*nəyə*); məsləhət; ~ كتاب Sarayış kitabı; 4) *fiqh.* yenidən baxma (*işə*); 5) təftiş, yoxlama, nəzarət
- مَرَاجِعٌ c. مَرَجَعٌ 1) instansiya, məqam, dairə, orqan; المراجع الرسمية rəsmi dairələr; مراجع الاختصاص səlahiyyətli orqanlar; 2) sığınacaq; 3) mötəbər mənbə; vəsait, arayış kitabı; ~ في الجبر ~ hesab üzrə vəsait; ~ في الحساب (الهندسة) cəbr (həndəsə) üzrə vəsait; ~ الاخير son vasitə (*yaxasını qurtarmaq üçün*)
I رَجَفَ (u) رَجْفٌ 1) silkələmək; 2) sarsımaq, silkələnmək, əsmək, titrəmək; IV اُرْجَفَ həyəcanlı xəbərlər yaymaq; utandırmaq, pərt etmək; VIII اِرْتَجَفَ əsmək, titrəmək; من ~ البرد soyuqdan əsmək
- اِرْجَافٌ¹ yalan xəbərlər yayma
- اِرْجَافٌ² c. اُرْجِيفٌ yalan xəbər, hay-küy, yalan-palan

- رَجَفٌ əsən, tirtəyən; رَجَمَةُ növbələnən titrədib-qızdırma

- رَجَفَةٌ a) *din.* şeypurun birinci səsi (*qiyamət günü*); b) *məcaz.* hamını bürüyən bəla

- رَجَفَةٌ sarsıma; əsmə, titrəmə

- رَجَفٌ 1. yalan xəbərlər yayan; 2. hayküy-cü, küykələkçi, küyçü, çaxnaşma salan

I رَجَلٌ (ə) رَجَلٌ ayaqla, piyada getmək; II رَجَلٌ saçını daramaq, saçını düzəltmək; V رَجَلٌ

1) minikdən düşmək; 2) yaşa dolmaq, yetkinləşmək, kişiləşmək; 3) kişilik etmək, özünü kişi kimi aparmaq (*qadın haqqında*); VIII رَجَلٌ improvizə etmək; döşdən, sinədən demək; qabaqcadan hazırlaşmadan bir iş görmək, bədahətən demək; X رَجَلٌ 1) yaşa dolmaq, yetkinləşmək, kişiləşmək; 2) kişilik etmək, özünü kişi kimi aparmaq (*qadın haqqında*)

- رَجَلٌ improvizasiya; رَجَلٌ birdən, hazırlıqsız, irticalən, bədahətən, döşdən

- رَجَلٌ birdən, hazırlıqsız, irticalən, bədahətən, döşdən

- رَجَلٌ 1. ayaqla gedən; رَجَلٌ ayaqla, piyada; 2. c. رَجَالَةٌ piyada

- رَجَالٌ c. piyada əsgərlər

- رَجَالَاتٌ c. xadimlər

- رَجَالَةٌ c. piyadalar

- رَجَالِيٌّ kişi -i/-ı; kişilər üçün (*geyim*)

- رَجَلٌ 1. ayaqla gedən; *topl.* ayaqla gedənlər; 2. piyada; *topl.* piyadalar

- رَجَلٌ² dalğalı (*saçlar*)

- رَجَلٌ c. رَجَالٌ 1) kişi; ər; 2) adam, insan; رَجَلٌ القويّ *adi* insan; رَجَلٌ العاديّ insan; رجال الإذاعة ~ dövlət xadimi; رجال الراديو والسينما والتلفزيون radio, kino və televiziya xadimləri; رجال الأعمال iş adamları; رجال البوليس polis nəfərləri; رجال التعليم pedaqoqlar; رجال

رجال السلطة hakimiyyət nümayəndələri; رجال الدبلوماسية diplomatlar, diplomatik korpus; رجال السياسة siyasətçilər, siyasət adamları; رجال الصحافة jurnalistlər; رجال الخدم c. xadimlər; رجال الفكر والعلم والأدب mütəfəkkirlər, elm və ədəbiyyat xadimləri; رجال اللاهوت ilahiyyatçılar; رجال نكرات نامəlum adamlar; 3) *kart* kral; واحد وقلب واحد ~ جميعهم عند الشدائد ~ واحد وقلب واحد çətin vaxtlarda onlar hamı bir adam kimi olurlar

- رَجَلٌ¹ c. رَجَلٌ ayaq; dal ayaq; رجال البنطلون şalvarın ayaqları; رَجَلٌ ~ الارنب *bot.* tarla (*şum*) yoncası; رَجَلٌ ~ الجوزاء *astr.* Rici, Covza ayağı (*işıqlılığı Günəşinkindən 23 min dəfə çox olan göyümtül-ağ rəngdə ulduz*); رَجَلٌ ~ على وقف على وقفة (قائمة) *məcaz.* ayağı yer tutmaq, möhkəmlənmək; رَجَلٌ ~ قطع *o*, ayağını onların evindən kəsib, onlara get-gəli yoxdur; رَجَلٌ ~ bir ayağı gordadır

- رَجَلٌ² c. رَجَالٌ 1) dəstə, qatar, bulud (*çəyirt-kə*); 2) karvan (*balıq*)

- رَجَلَةٌ *bot.* pərpəreng; kasnı

- رَجُولَةٌ, رَجُولَةٌ 1) kişilik, kişi ləyaqəti; kişiləşmə; رَجُولَةٌ ~ بلغ درجة الـ kişilik həddinə yetişmə; 2) cəsarət, qoçaqlıq, igidlik

- رَجُولَةٌ improvizə edilmiş, hazırlıqsız, bədahətən

- رَجُولَةٌ c. مَرَجَلٌ qazan, tiyan, soba; رَجُولَةٌ ~ كهربائي elektrik sobası; رَجُولَةٌ ~ للصهر *marten* sobası; رَجُولَةٌ ~ غرفة qazanxana; رَجُولَةٌ ~ يغلى *yaxud* *بین جنبیه* *o*, qəzəbindən qaynayır

I رَجَمٌ (u) رَجَمٌ 1) daşqalaq etmək (*şeytanı, zinaya yol vermiş qadını*); 2) lənətləmək; رَجَمٌ ~ بالغيب a) zənn ilə danışmaq, bilmədiyini danışmaq; b) tutar-tutmazına etmək; II رَجَمٌ

V تَرَحَّمَ 1) rəhm etmək, mərhəmət göstərmək (*kimə* (على) رحمة الله عليه!); (على) rəhmət diləmək; VI تَرَاخَمَ bir-birinə mərhəmət göstərmək; X اِسْتَرَحَّمَ rəhmət, mərhəmət diləmək; yalvarıb-yaxarmaq

- رَحْمٌ k. q. c. 1) اُرْحَامٌ anat. uşaqlıq, balalıq; حَمْلٌ خَارِجٌ ~ رَحْمٌ عُنُقُ الـ ~ uşaqlıq xaricində olan hamiləlik; 2) qohumluq; قَاهُ صِلَةُ الـ ~ qohum (ana tərəfdən); 3) iç (nəyinsə); c. alt, yerin təki, dərinlik

- الرَّحْمَانُ : Rəhman (*Allahın gözəl adlarından biri – bu dünyada rəhməti hər şeyi bürüyən*)

- رَحْمَةٌ rəhmət, mərhəmət; lütf; بلا ~ ولا rəhmsizcəsinə; رَهْمٌ شَفَقَةٌ rəhmsiz, mərhəmətsiz; ...~ تحت o (*kiminsə*) rəhməti altındadır, (*kimdənsə*) asılıdır; السماء ~ الفَلَاحُ تحت ~ asılıdır; تَرَكَمَ kəndli havadan (*hərf. göyden*) asılıdır; الجوع والفاقة ~ o onları çöreksiz və evsiz-eşiksiz qoyub gedib; رَهْمٌ بِسَاطِ الـ ~ rəhmət örtüyü

- رَحْمَةٌ mərhəmətli, rəhmli, şəfqətli
- رَحِيمٌ : Rəhim (*Allahın gözəl adlarından biri – axirətdə Rəhməti çox olan*)

- مَرَحِمَةٌ c. مَرَّاحٌ mərhəmət, şəfqət; lütf
- مَرْحُومٌ 1) mərhəmət göstərilmiş; 2) ölmüş, rəhmətə getmiş, rəhmətlik, mərhum

- رَحَى (رَحَى) ~ əl dəyirmanı (*müq. et. رَحَايَةٌ*)
- رَحَى q. c. 1) اُرْحِيَّةٌ əl dəyirmanı; حَجَرُ الـ ~ dəyirman daşı; المصنع ~ دارت məcəz. zavod tam gücü ilə işləməyə başladı; الحرب ~ دارت məcəz. müharibə başlandı; 2) azı diş

- رَحَوِيٌّ firlandırıcı, dövrü (*hərəkət*); rota-siya -i/-1; rotor -i/-1

- رَحْوِيَّةٌ c. اِتِّ ~ tex. dolamaçarx, quyu çarxı; çığırtıq

I رَخَّ (a/u) رَخٌّ qatmaq, qarışdırmaq, su qatmaq; سَمَتِ السَّمَاءِ ~ bərk yağış yağdı

- رَخَّ رَخَّ رَخَّ 1) رَخَّ رَخَّ رَخَّ c. رَخَّ رَخَّ رَخَّ rux quşu (*nağıllardakı quşun adı*); رَخَّ مِصْرِيٌّ zool. keçəl kərkəs; şahm. top

- رَخَّ رَخَّ 1) rahat, münasib; firavan; 2) yumşaq
- رَخَّ رَخَّ c. اِتِّ ~ şiddətli yağış, yağmur, leysan
هو رَاخِرٌ رَخَّ رَخَّ q. رَخَّ رَخَّ dil. başqa; رَاخِرٌ o (*kişi*) da; هی رَخَّ رَخَّ o (*qadın*) da

boşaltmaq, zəiflətmək; تَرَخَّرَخَّ boşaltmaq, zəifləmək

- رَخَّ رَخَّ boşalma, zəifləmə
- مَرَّخَرَّ boşalmış, zəifləmiş, dartılmamış

I رُخْصٌ (u) رُخْصَةٌ 1) ucuz olmaq, ucuzlaşmaq; aşağı düşmək (*qiymətlər*); 2) yumşaq, zərif, təzə olmaq; 3) aşağı olmaq (*məs., keyfiyyət*); II رُخْصٌ 1) ucuzlaşdırmaq; 2) rüxsət, icazə, səlahiyyət vermək (*kimə ~ nəyə*)

IV اُرْخَضَ 1) ucuzlaşdırmaq, aşağı salmaq (*qiyməti*); 2) ucuz tutmaq (*nəyisə*); V تَرُخَّصَ 1) ucuz olmaq, ucuzlaşmaq; 2) rüxsət, icazə verilmək; yol verilmək; 3) iltifat, yumşaqlyq göstərmək; güzəştə getmək (*kimə*)

icazəli, rüxsətli saymaq; 4) əl çəkmək, keçmək (*nədən*); VIII اِرْتُخَّصَ ucuz olmaq; ucuzlaşmaq; X اِسْتَرُخَّصَ 1) ucuz hesab etmək; ~ nəyinsə yolunda canını və malını əsirgəməmək; 2) icazə, rüxsət istəmək

- تَرُخَّصَ 1) ucuzluq; 2) sərbəstlik (*rəftarda*)
- تَرُخَّصَ 1) ucuzlaşdırma; endirim; 2) c. اِرْتُخَّصَ icazə, lisenziya; البناء ~ tikintiyə icazə

- رُخْصٌ 1) təzə (*məs., ət*); 2) yumşaq, zərif
- رُخْصٌ 1) ucuzluq; 2) aşağı keyfiyyət
- رُخْصَةٌ c. رُخْصَةٌ 1) rüxsət, icazə; القيادة ~ sürücülük vəsiqəsi; 2) buraxılış vəərəqəsi; lisenziya

- رَحِيمٌ c. رَحِيمٌ 1) təzə; 2) zərif; 3) ucuz; aşağı (*qiymət*); ~ رجل ucuz, alçaq adam

- بَدَلَ كُلِّ ~ وَغَالٍ فِي سَبِيلِ شَيْءٍ ucuz; *məcaz.* nəyinsə yolunda mümkün olan hər şeyi etmək

I رَحِمَ (u) رَحِمَةً yumşaq, lətif, zərif, ahəngdar olmaq (*səs*); رَحِمَ (u) رَحِمَ qırt yatmaq, yumurta üstündə oturmaq (*yumurta təs. h. yaxud*); II رَحِمَ 1) yumşaltmaq (*səsin*); modullaşdırmaq; 2) *qram.* axırdan ixtisar etmək (*sözü*); 3) mərmər üz çəkmək

- تَرَحَّمَ 1) yumşaltma (*səsi*); 2) *qram.* ixtisar etmə (*sözü*); 3) mərmər üz çəkmək

- مَرْمَرٌ رَحِمٌ ~ سَمَاقِي min. sumaqı mərmər, porfir

- رَحِمَةٌ c. اَتَّ - mərmər tava daşı; mərmər parçası

- رَحِيمَةٌ zəriflik, yumşaq, mülayimlik, ahəngdarlıq (*səsin*)

- رَحِيمِي مَرْمَرٌ (*sif.*)

- رَحِمٌ *topl. zool.* quzğun

- رَحِيمَةٌ c. اَتَّ - *zool.* leşyeyən qartal

- رَحِيمٌ zərif, yumşaq, mülayim, ahəngdar (*səs*)

I رَحَوَ (u) رَحَاوَةً 1) zəif, süst olmaq; 2) sallanmaq; عَيْشُهُ رَحَاوَةً firavan yaşamaq; bolluq, rifah içində yaşamaq; رَحِيٌّ (ə)

1) Rَحَى IV رَحَى 1) zəiflətmək, boşaltmaq; 2) sallamaq, aşağı salmaq; اللَّيْلُ ~

məcaz. gecə karvanı bürüdü (*gecə örtüyünü karvanın üzərinə çəkdi*);

3) saxlamaq (*saqqal*); VI تَرَاخَى 1) zəifləmək, süstləşmək; zərif, nərmə-nazik olmaq; zəiflik göstərmək; yarıtmazlıq, səhlənkərlik, başısoyuluq göstərmək; 2) uzaq olmaq (*zaman etibarilə – nədən*); (عن امدُه)

لم يترأخ امدُه - *nədən* bir az bundan qabaq; 3) düşmək; enmək

(*məs., qiymətlər*); 4) ağırlıq, lənglik, astagəllik göstərmək (*nədə*); ləngitmək, yubatmaq, uzatmaq (*nəyi*); VIII اِرْتَحَى zəifləmək, süstləşmək, nərmə-nazik olmaq; X اِسْتَرَحَى 1) zəif, süst, yorğun olmaq; üzülmək, haldan düşmək; 2) yumşaq, boş olmaq

- اِرْتَحَاءٌ 1) zəiflik; süstlük; gücsüzlük; العظام ~ raxit; 2) gərginliyin zəifləməsi

- اِسْتِرْحَاءٌ *bax:* اِسْتِرْحَاءٌ 1) zəiflik; yorğunluq; gücsüzlük; 2) boşluq, yumşaq; 3) başısoyuluq, qayğısızlıq; 4) köhnəlik; uzaqlıq; على تراخي الزمن (الأحقاب)

uzun müddət keçəndən sonra

على تراخي العصور əsrlər ötəndən sonra

- رَحَاءٌ 1) bolluq; 2) firavanlıq, rifah

- رَحِيٌّ yel, meh

- رَحَاوَةٌ 1) zəiflik, süstlük; العود ~ yumşaq-bədənlilik; iradəsizlik, ağzıboşluq; 2) boşluq, yumşaq; yerin zəifliyi, boşluğu (*bina tikmək üçün*)

- رَحِيٌّ رَحِيٌّ 1) zəifləmiş; zəif; رِيحٌ zərif külək, yel, meh; 2) boş, yumşaq; 3) sallaq, sallanmış; 4) *fon.* sürtünən, küylü

- حُرُوفٌ ~ رَحَاوَةٌ = رَحَاوَةٌ رَحَاوَةٌ رَحَاوَةٌ *fon.* sürtünən samitlər (س, ز, ذ, خ, ح, ث)

(هـ, ف, غ, ض, ص, ظ, ش)

- رَحَاوِيَّاتٌ c. onurğasız yumşaqbədənlilər

- رَحِيٌّ 1) zəif, süst; 2) boş, yumşaq; 3) rahat, firavan; عَيْشٌ رَحِيٌّ firavan həyat; رَحِيٌّ ~ رَحِيٌّ qayğısız, başısoyuluq

- مَتْرَاحِيَّةٌ q. مَتْرَاحِيَّةٌ 1) zəif, süst; 2) qayğısız, başısoyuluq

I رَدَّ (a/u) رَدَّ 1) qaytarmaq, geri vermək; əks etdirmək (*işığı, səsi*); رَدَّ الدين borcu qaytarmaq; رَدَّ الاعتبار etibarı qaytarmaq, bəraət qazanmaq; رَدَّ العدل الى نصابه ədaləti bərpə

etmək; رَدَّ عليك شيئاً bu sənə heç nə verməyəcək, kömək etməyəcək; رَدَّ الباب qapını bağlamaq; رَدَّ النور işığı əks etdirmək; 2) itələmək; rədd etmək; رَدَّه عن الحكم رَدَّه عن hakimlərdən hansınisa geri çağırmaq; رَدَّه في قضية kiminsə əlini geri çəkmək; رَدَّه عن العزم əzmindən döndərmək; 3) dəf etmək; رَدَّه على عقبه (اِعْقَابِه) kimisə geri oturtmaq, qovmaq; رَدَّه إلى العَدُوِّ geri oturtmaq; 4) etiraz etmək; 5) cavab vermək (*kimə* رَدَّه بالمثل eynilə cavab vermək; رَدَّه السلام salanı almaq; 6) aid etmək (*nəyi nəyə* رَدَّه إلى); 7) təkzib etmək (*nəyi* رَدَّه لا يَرُدُّ *məch.* təkzi-bedilməz, dəfədiməz; II رَدَّدَ təkrar etmək; biri danışdıqca bəli-bəli demək; zümzümə etmək; رَدَّه في سره ~ öz-özünə təkrar etmək; V رَدَّدَ tərəddüd etmək; 2) şübhə etmək (*nəyə* رَدَّه في); 3) təkrarlanmaq; əks-səda tapmaq; 4) növbə ilə olmaq, növbələnmək; 5) kiminsə evinə gedib-gəlmək; baş çəkmək (*kiməsə* رَدَّه على); 6) üzü dönmək (*tələ haqqında*); VIII رَدَّدَ 1) qayıtmaq; 2) *həmç.* رَدَّه على ~ رَدَّه عن (الي) geri çəkilmək; 3) rədd etmək, boyun qaçırmaq; geri çəkilmək (*nədən* رَدَّه عن); atmaq (*nəyi* رَدَّه عن), əl çəkmək (*nədən* رَدَّه من); 4) mürtəd, dönük, reneqat olmaq; 5) dəf olunmaq, əks olunmaq; 6) səkdirmək (*nədən* رَدَّه من - *güllə haqqında*); X رَدَّدَ 1) geri almaq, qaytarmaq; 2) dəf etmək; 3) geri qaytarılmasını xahiş etmək, geri istəmək; رَدَّه ~ nəfəsini dərmək

- 1) رَدَّدَ 1) geri çəkilmə; 2) qopma; 3) mürtədlik, dönüklük; reneqatlıq; رَدَّه عن الدين ~ dindən dönmə; 4) geriləmə, tənəzzül

- رَسُومَ رَدَّدَ 1) qaytarma, geri alma; رَسُومَ رَدَّدَ 2) geri qaytarma tələbi;

الحيازة ~ دعوى *hüq.* mülkiyyət haqqının bərpa edilməsi barədə iddia

- 1) رَدَّدَ 1) təkrar etmə; 2) tez-tez gedib-gəlmə

- 1) رَدَّدَ 1) tərəddüd, şübhə, qətiyyətsizlik;

qeyri-sabitlik; رَدَّه في غير ~ tərəddüd etmədən, qətiyyətlə; 2) təkrarlanma, tez-tez təkrar etmə; *tex.* tezlik; رَدَّه على ~ *el.* yüksək tezlikli (*cərəyan*)

- 1) رَدَّدَ 1) təkrar etmə, təkrarlama; 2) züyük tutma, başqasının dediklərinə bəli-bəli demə

- رَدَّدَ dəf edən, rədd edən; له ~ لا dəfədiməz, qabağı alınmaz

- 1) رَدَّدَ 1) qaytarma; رَدَّدَ الاعتبار *etibar* qaytarma, bəraət qazanma; رَدَّدَ الفعل *reaksiya* (*hansı hərəkətə* - *c.* رَدَّدَ الفعل); 2) dəf etmək;

رَدَّدَ صَاعِقَ مَاحِقَ رَدَّدَ əks-səda; 3) cavab; رَدَّدَ ani və sarsıdıcı cavab; رَدَّدَ بعد اخذ ورد ~ uzun mübahisələrdən sonra; رَدَّدَ على كتابه məktubuna cavab olaraq; رَدَّدَ الردَّ بالمثل *hüq., dip.* retorsiya, tədbirə qarşı cavab tədbiri

- 1) رَدَّدَ 1) qaytarma; رَدَّدَ الفعل ~ reaksiya, münasibət bildirmə; 2) nəqarət; 3) kəpək; 4) atavizm

- 1) رَدَّدَ 1) qopub ayrılma; 2) dindən dönmə, dönüklük; رَدَّدَ حُرُوبَ المُرْتَدِّلَرِ qarşı müharibələr (*Məhəmməd peyğəmbərin vəfatından sonra*); 3) əks-səda; 4) geriye getmə, irtica; رَدَّدَ قُوى القُوى ~

تَرَدَّدَ ~ qətiyyətsiz - 1) رَدَّدَ 1) mürtəd, dinindən dönmə, dönük

- 1) رَدَّدَ 1) qayıtma yeri; 2) dəf etmə; له ~ لا dəfədiməz, labüd, qaçılmaz; رَدَّدَ إلى... bu onunla izah edilir ki...

- رَدَّدَ 1) təkrar edən, başqasının dediklərinə bəli-bəli deyən

- 1) رَدَّدَ 1) dəf edilən, geri oturdulan; 2) qaytarılan; 3) bağlı, bağlanmış; رَدَّدَ باب ~ شرر ~

رَدَّدَ 1) qaytarma, geri alma; رَدَّدَ 2) geri qaytarma tələbi;

رَدَّدَ 1) qaytarma, geri alma; رَدَّدَ 2) geri qaytarma tələbi;

رَدَّدَ 1) qaytarma, geri alma; رَدَّدَ 2) geri qaytarma tələbi;

2. 1) gəlir, fayda; 2) məhsuldarlıq; 3) vermə, faydalı iş əmsalı; çıxma, buraxma; buraxılış (*məhsul*); العمل ~ əmək məhsuldarlığı; الماكنة ~ maşının istehsal gücü (*faydalı iş əmsalı*); ~ رفيع yüksək istehsal gücü olan

I رَدَأَ (θ) رَدَأَ (ردأ) 1) dayaq vurmaq (*məs., divara*); 2) dəstəkləmək, kömək etmək; أرَدَأَ (u) رَدَأَ pis olmaq, korlanmaq; IV أرَدَأَ korlamaq, pisləşdirmək; V تَرَدَأَ pisləşmək, korlanmaq

- رَدَأَ 1) pis vəziyyət, pis keyfiyyət; الطقس ~ pis hava; 2) qüsurluluq, pislilik, qərəzlilik

- رَدَأَ c. أرَدَأَ 1) dayaq, kömək, dəstək; 2) köməkçi

- أرَدِيَاءَ c. رَدِيءٌ 1) pis, yaman, bəd, bərbad, xarab; ~ التربية ~ pis tərbiyə görmüş; الطبع ~ bədxasiyyət; 2) qüsurlu, nöqsanlı, qərəzli رَدْبٌ dalan (*küçə*)

I رَدَحَ (θ) رَدَحَ söymək, danlamaq; III رَدَحَ cavab qaytarmaq; mübarizə aparmaq, müqavimət göstərmək

- رَدَأَ ağzısöyüşlü; çox söyüş söyən

- رَدَحَ nasazlıq, kefsizlik, naxoşluq

- رَدَحَ sürəkli zaman; *yaxud* ~ طويلا

uzun zaman, uzun müddət

- رَدَحَ pərdə, örtük (*çadırda yataq yerini ayırmaq üçün*)

I رَدَسَ (u, i) رَدَسَ tapdalamaq; döyəcləyə-rək, vərdənələyə-rək hamarlamaq; toxaclamaq, döyəcləmək

- رَدَسَ c. مَرَدَسٌ *yaxud* مَرَادِسٌ c. مَرَادِسٌ toxaclama, döyəcləyib bərkitmə

I رَدَعَ (θ) رَدَعَ 1) saxlamaq; çəkəndirmək (*nədən*); cilovlamaq; 2) itələmək, uzaqlaşdırmaq (*nədən*); VIII إِرْتَدَعَ 1) özünü qorumaq, saxlamaq (*nədən*); 2) saxla-

nılmaq, çəkəndirilmək (*nədən*); 3) imtina etmək, əl çəkmək (*nədən*)

- رَدَعُ c. رَوَادِعُ çəkəndirən, saxlayan şey; onlar özlərini saxlaya bilmirlər, heç nədən çəkinmirlər; ~ بغير heç nədən çəkinmədən, utanmadan, həya etmədən

- رَدَعُ çəkəndirmə, saxlama, qarşısını alma; ~ سياسة çəkəndirmə, qarşısını alma siyasəti رَدَعَةٌ, رَدَعَةٌ c. رَدَاعٌ palçıq, zığ, lil

I رَدَفَ (u) رَدَفَ izləmək, ardınca gəlmək (*kimin-nəyin*); III رَدَفَ 1) minik heyvanının tərkinə minmək; atın tərkində oturmaq; 2) sinonim olmaq; IV أَرَدَفَ 1) öz arxasında oturtmaq, tərkinə almaq, tərkinə mindirmək; 2) müşayiət etmək (*nə ilə*); əlavə etmək, üstünə gəlmək (*nə*); VI تَرَدَفَ 1) bir-birinin ardınca gəlmək; 2) sinonim olmaq

- تَرَدَفَ sinonimlik

- رَدَفَ ardınca gələn (*kimin-nəyin*); الدِّينَ şeypurun ikinci səsi

- رَدَفَ sağrı, tərək

- رَدَفَ c. أَرَدَفَ 1. 1) dal, daldakı, arxadakı; 2) atın tərkində oturan; 2. dal, arxa, tərək, sağrı; الغدعان gecə və gündüz

- رَدَفَ c. رَدَفِيٌّ 1. 1) ardınca gələn (*nəyin*);

~ رَدَفِيٌّ ardınca (*nəyinsə*); 2) atın tərkində oturan; 2. *hərb.* ehtiyat

- رَدَفَ c. مُتَرَادِفَةٌ - sinonim

I رَدَمَ (i) رَدَمَ 1) töküb doldurmaq, qumla doldurmaq (*məs., çalanı*); 2) yamamaq; رَدَمَ (u) رَدَمَ davam etmək; II رَدَمَ yamamaq; IV أَرَدَمَ davam etmək, arası kəsilməmək; V تَرَدَمَ 1) köhnəlmək, yamaqlanmalı olmaq; 2) yamaq, yamaq vurmaq

- رَدَمَ 1) doldurma, torpaqla doldurma (*məs., çalanı*)

- رَدَمٌ² 1) torpaq (*qazılıb çıxarılmış*); 2) qırıntı; zibil; 3) xarabalıq

- رَدِيمٌ 1) doldurulmuş, örtülüb basdırılmış; ~ القديم عليه olan olub, keçən keçib;

2) geyilmiş, köhnəlmiş (*paltar*)

- هل غادر مَرَدَمٌ yamaqlanmalı (*paltar*); هل غادر ~ شعراء من ~ artıq hər şey edilib və ya hər şey deyilib (*hərş. şairlər yamaq vurulması bir şey qoyublarını*)

I رَدَن (i) رَدْنٌ 1) əyirmək; 2) mırıldamaq; 3) mırıtdamaq, deyinmək, donquldamaq (*على kimə*)

- أرْدَانٌ c. رَدْنٌ qol

- مَرْدَانٌ c. مَرْدَنٌ iy (*iplik əyirmək üçün*)

- رَدَاهَاتٌ c. رَدَاهَةٌ vestibül; foye

I رَدَى (ə) رَدَى məhv olmaq, həlak olmaq, puç olmaq; II رَدَى 1) yerə yıxmaq, yerə sərmək; 2) vurub yıxmaq; IV أرْدَى 1) yıxmaq, vurub yıxmaq; məhv etmək, tələf etmək; ارْدَاه قَتِيلًا ölüsünü yerə sərmək; V تَرْدَى 1) yıxılmaq; düşmək, sərilmək; ~ في الهوة من القمار و الخمر ~ *məcaz.* qumara və içkiyə qurşanmaq; 2) əyninə geymək (*paltar*); 3) تَرْدَى (*müq. et.* تَرْدًا) pisləşmək, korlanmaq; VIII إِرْتَدَى geymək, əyninə geymək; geyinmək (*paltar*); ~ اهمية ~ كبرى çox böyük əhəmiyyət kəsb etmək; ~ مختلف ~ mühüm xarakter almaq; طابعا مهمًا ~ müxtəlif formalar almaq (*məs., sui-qəsd haqqında*)

- أرْدِيَةٌ c. رَدَاءٌ plaş, bürüncək, əba; paltar

- رَدَى həlak olma, puç olma, ölüm

- مُرْدِيٌّ *bax:* مرد

I رَدَى (u) رَدَاً çisəmək, çiskinləmək, narın-narın yağış yağmaq; IV رَدَى = I سَت السماء: أرْدٌ

- رَدَاً narın yağış

I رَدَل (u) رَدَلٌ rəzil olmaq; رَدَل (u) رَدَلٌ 1) rədd etmək; bəyənənmək, təqdir

etməmək; 2) həqarətlə baxmaq; 3) söymək; danlamaq; II رَدَلٌ danlamaq; söymək; IV أرْدَلٌ = II; VI تَرَادَلٌ rəzillik etmək, alçaqlıq etmək; X إِسْتَرْدَلٌ xor baxmaq, həqarətlə baxmaq

- رَدَالَةٌ 1) rəzalət, rəzillik, alçaqlıq; 2) pislik, pozğunluq

- رَدَلٌ 1) rəzil, alçaq; 2) pozğun, korlanmış

- رَدَلٌ = رَدَالَةٌ c. رَدِيلٌ

- رَدَائِلٌ 1) rəzalət; 2) pis, alçaq hərəkət; pislik

- مَرْدُولٌ 1) rəzil, alçaq; 2) pozğun

I رَزَّ (ə/u) رَزَّ sancmaq, batırmaq, soxmaq; keçirtmək; II رَزَزَ 1) parıldatmaq, pardaxlamaq, cilalamaq; 2) düyü vurmaq, düyü əlavə etmək (*xörəyə*); IV أرَزَّ telefonla zəng vurmaq

- إِرْزِيْزٌ telefon

- مَفْلَلٌ ~ يَخُودُ ~ دَفِين (أرَزٌّ *müq. et.* أرَزٌّ) düyü ~ عصفور الـ ~ südlü düyü sıyığı; ~ دُيُؤُ سَرْحَاسِي دُيُؤُ sərçəsi

- دُيُؤُسَاتَانٌ رَزَّازٌ

- رَزَّةٌ c. رَزَزٌ rəzəli mismar, rəzə; cəftə, dəmir qarmaq; ~ مَغْلَقٌ بِأَلْفٍ min cəftə ilə cəftələnmiş

- دُيُؤُ دَنْسِي - ات. رَزَّةٌ c. دُيُؤُ

I رَزَّ (ə) رَزَّ üz vermək (*bəla, bədbəxtlik*); رَزَّى *məch.* məruz qalmaq; məhrum olmaq (*kimdən-nədən* —) itki vermək

- أرَزَاءٌ c. رَزَّةٌ bəla, bədbəxtlik; müsibət; böyük zərər

- رَزَّ = رَزَّايَا c. رَزَّيَّةٌ, رَزَّيَّةٌ

- مَرَزَّيَّةٌ c. مَرَزَّيَّةٌ böyük zərər; bəla, müsibət; ~ عَلَيْكَ فِيهِ! ~ نَؤْيَا هَيْفِي نَؤْيَا heyfin gəlmirsə ver mənə

I رَزَّب (u) رَزَّبٌ qalmaq (*yerində*)

- انتقل من تحت الدلق *c. مرزَابُ* -
 ~ تحت اللـ *At.sözü.* yağışdan çıxıb, yağmura
 düşmək

- *c. مرزَبَانُ* *tar.* mərzban, vali, hakim

- *c. مرزَبَةٌ*, *مرزَبَةٌ*,
 1) çubuq dəmir, dəmir tir; 2) həvəng dəstəsi; toxmaq; 3) çəkcik,
 ağır çəkcik, gürz

I *رَزَحَ* (ə) *رُزُوخٌ* haldan düşmək, üzülmək,
 yorulmaq, yorğunluqdan yıxılmaq; inlə-
 mək; müstəmləkə zülmü
 altında inləmək; 2) sıxmaq, təzyiq etmək,
 basmaq

- 1) *رَاخٌ* taqətdən düşmüş, üzülmüş; inlə-
 yən; 2) ağır, əzici, sıxıcı; ~ *كَبُوسٌ* əzici kabus

I *رَزَعٌ* (ə) *رَزَعٌ* 1) atmaq (*aşağı*); 2) döymək,
 döyəcləmək; ~ *البَابُ* qapını çırpmaq

I *رَزَقَ* (u) *رَزَقَ* vermək, bəxş etmək; ruzi
 vermək; ~ *مِنْهَا وِلْدًا* *məch.* ona o qadından oğul
 ruzi verildi; *هو حيٌّ يُرْزَقُ* o, sağ-salamatdır;
 VIII *إِرْتَزَقَ* 1) ruzi qazanmaq; ruzi tapmaq;
 2) ərzaq payını almaq; X *إِسْتَرْزَقَ* 1) ruzi axtar-
 maq; 2) səadət axtarmaq

- *الرِّزْقُ* ər-Rəzraq (Ruzi Verən – *Allahın*
gözəl adlarından biri)

- *c. رَزَقٌ* 1) ruzi; ərzaq payı; ~
رُزِي ruzi tapmaq üçün gərək ayaqdan
 yüngül olasan; 2) maaş; daşınmaz əmlak
 (*Suriya*); *c.* ərzaq payı; *ارزاق ناشفة* quru ərzaq
 payı; *الْيَوْمِ* ~ gündəlik ruzi; *في* ~
قَلْبِ *بابِ* ~ *الرِّزْقِ* kiminsə ruzisini kəsmək

- *c. رَزَقَةٌ* *fiqh.* rizqə, vəqf edilmiş daşın-
 maz əmlak (*gəliri dini məqsədlər üçün*
xərclənir)

- *رُزُقٌ* ruzi, dolanacaq, kiminsə ruzisi-
 nin çıxdığı yer

- *رُزُقٌ* ərzaq payı alan; ~
جَنْدِيٌّ muzdlu tutulan əsgər, muzdur

- *c. مُرْتَزِقَةٌ* 1) *həmç.* ~ muzdlu tutulan
 əsgərlər; muzdurlar; *الاستعمار* ~ imperializm
 muzdurları; 2) avantüristlər

- *رُزِي* ruzi, kiminsə ruzisinin çıxdığı yer

- 1) *رُزِيلِي* ruzi tapmış, hər şeyi olan,
 heç nəyə ehtiyacı olmayan; 2) xoşbəxt

I *رَزَمَ* (u) *رَزَمَ* 1) bükmək, büküb yığmaq
 (*paltarı*); 2) yığıb bağlamaq, yığışdırmaq,
 qablaşdırmaq; tay bağlamaq; IV *رَزَمَ* 1) vıyıl-
 damaq (*külək*); 2) çaxmaq (*şimşək*); 3) mırıl-
 damaq (*it*)

- *c. رَزْمَةٌ* paket, bağlı, bağlama; dəstə;
 düyünçə; boğça; tay; top (*məs., kağız*)

I *رَزَنٌ* (u) *رَزَنٌ* sakit, təmkinli olmaq;
 ciddi, ağır xasiyyətli olmaq; *رَزَنٌ* 1) *رَزُونٌ* (u)
 məskən salmaq, yerləşmək, qalmaq (*hara-
 da* —) *رَزَنٌ* 2) (u) *رَزَنٌ* əl ilə ağırlığını yoxla-
 maq; V *رَزَنٌ* sakitləşmək, təmkinli olmaq;
 ciddi, ağır xasiyyətli olmaq

- *رَزَانٌ* ciddi, ləyaqətli, hörmətli qadın

- 1) *رَزَانَةٌ* sakitlik (*ruhən*); soyuqqanlılıq;
 təmkinlilik, ciddilik; ~ *مِنْ* kiminsə
 təmkinini pozmaq, kimisə özündən çıxar-
 maq; 2) təmkin, vüqar

- 1) *رَزَانٌ*, *رُزْنَاءٌ* *c.* 1) *رَزِينٌ*
 sakit, özündən çıxmayan, soyuqqanlı; ciddi; 2) təmkinli,
 vüqarlı

- *رَزِينٌ* 2) ağır

رُزْنَامَةٌ = *رُزْنَامَةٌ*

رُزَا = *رُزِينَةٌ* *c.* *رُزَايَا*

gram. *الرس الثنائي* kök, başlanğıc; ikisa-
 mitli kök (*felin*)

- 1. *رَسَبٌ* möhkəm; 2. kök, başlanğıc

I *رَسَبَ* (u) *رَسَبَ* 1) batmaq, dibə getmək;
 2) enmək; çökmək, yatmaq (*dibə*); ~ *في*
 imtahanında pis qiymət almaq, kəsil-

mək; II رَسَبَ çökdürmək, yatırtmaq (*dibə*); V رَسَبَ çökmək, yatmaq (*dibə*); durulmaq
- العهد المباد ~ ترَسَبَات c. çöküntülər, qalıqlar; köhnəliyin qalıqları

- اناء الـ ~ ترَسِيبٌ çökdürmə, durultma; ~
yaxud وعاء الـ ~ durulducu çən

- رَوَاسِبٌ c. çöküntü; tör-töküntü; c. *geol.* çökmə, çöküntü; yataq; رواسب فحم حجرى مədən رواسب معدنية; yataq, filiz yataqları; رواسب من الاملاح *tib.* duz yığımları

- رَسُوبٌ xılt, çöküntü

- رَسُوبِيٌّ çöküntü -i/-ı

- رَوَاسِبٌ c. qalıqlar; الراسمالية (ال) ~ feodalizmin (*kapitalizmin*) qalıqları; الماضى ~ keçmişin qalıqları

رَسَقَ yoluna qoymaq; qaydaya, sahmana, səliqəyə salmaq; ترَسَقَ qaydaya düşmək; səliqə tapmaq, sahmana düşmək

- رَسَقَةٌ təmin olunma; varlı həyat sürmə; varlılıq, rifah

- مَرَسَقٌ təmin olünmüş, varlı həyat sürən; firavan dolanan

مَرَسَقٌ c. 1) teatr; 2) səhnə, estrada

I رَسَخَ (u) 1) möhkəmlənmək; möhkəm durmaq; bərkimək, kök salmaq; 2) dərin iz, təsir buraxmaq, nəqşə salmaq; 3) bilici olmaq (*nədə* (f)); II رَسَخَ möhkəmlətmək, səbatlı etmək, bərkitmək; ~ه في الذهن *yaxud* ~ه في الازهان beyninə yeritmək; IV رَسَخَ möhkəmlətmək, sabitləşdirmək, bərkitmək; V ترَسَخَ möhkəmlənmək, möhkəm durmaq, bərkimək

- ترَسِيعٌ möhkəmlətmə, bərkitmə

- رَاسِخٌ 1) möhkəmlənən, möhkəm dayanan; 2) sabit, möhkəm, bərk; 3) dərindən bilən

(*hansı işi isə* (f) في العلم ~ elmdə möhkəm, sabitqədəm olan; ~ القدم ~ فنان sabitqədəm artist
- رَسُوخٌ möhkəmlik; sabitlik

رَسْرَاسٌ 1) çökmə yapışqanı; 2) *bot.* qaranquşotu

I رَسَعُ (ə) رَسَعُ batmaq (*palçığa*), batıb qalmaq

- أَرَسَاغٌ c. رُسَعٌ 1) *həmç.* ~ اليد *anat.* bilək;

2) *həmç.* ~ الرجل ~ topuq; ~ القدم ~ ayaqdaracağı arxası
I رَسَفُ (u) رَسَفُ 1) qandalda, zəncirdə getmək; 2) sıxıla-sıxıla getmək

I رَسِلَ (ə) رَسِلَ sallanmaq (*saç*); III رَاسَلَ

1) məktub göndərmək, yazmaq (*kiməsə*); yazışmaq (*kiminləsə*); 2) müxbir olmaq; IV رُوسَلَ

1) göndərmək; yola salmaq; كما ~ hökm çıxarmaq; ~ الصوت ~ səs çıxarmaq; ~ الدخان ~ tüstü buraxmaq (*siqaret çəkəndə*); ~ في طلبه ~ kiminsə arxasınca adam göndərmək; ~ نظرة ~

...الى...-a/-ə nəzər salmaq; 2) efire vermək;

3) uzatmaq (*saçını, saqqalını*); 4) sərbəstlik vermək (*nəyəsə*); ~ الخيال ~ xəyala güc vermək,

xəyələn gəzib-dolaşmaq V ترَسَلَ 1) sakit-sakit, ehtiyatla iş görmək; 2) saçmaq (*hara-*

dan - *şüa haqqında*); 3) götürmək (*hara və ya kimə* (al)); gəlib çatmaq (*kimə-nəyə*

الى - *məs., səs*); 4) məktub tərtib etmək;

poez. qafiyəsiz, sərbəst şer yazmaq; VI ترَاسَلَ

bir-birilə yazışmaq; bir-birinə məktub göndərmək; X إِرَسَلَ 1) əl-qol açmaq, həddi-hüdudu bilməmək (*nədəsə*), çəkinməmək;

~ت o, dərin fikrə getdi; ~ت في افكارها ~ت في عيناها gözələrindən yaş axıb tökülürdü;

2) hər şeyi açıb demək (*nə barədə* (f)); ~ في ~ في الكلام boşboğazlıq, naqqallıq, uzunçuluq etmək;

3) sallanmaq, çiyindən tökülümək (*saçlar haqqında*)

- إِرَسَالَ 1) göndərmə, yola salma; 2) *radio.*

veriliş; ~ لا سلكية radioötürücü

- ات c. ارسالية - 1) dip. missiya, nümayəndə heyəti; 2) ekspedisiya; 3) bağlama (poçtla göndərilən)

- ات أرسل bir-birilə yazışma

- ات أرسل 1) sərbəst, qafiyəsiz şer yazma; ~ القافيه برع في الشعر والـ ~ qafiyəli və sərbəst şer yazmaqda məharətli olmaq; 2) məktub yazma; ~ الأدب məktub yazma ədəb-ərkanı

- ات أرسل göndərən

- ات رسالة c. رسالات, رسائل 1) missiya, risalə; ~ Risalə sahibi (Məhəmməd peyğəmbər); ~ ادى öz missiyasını yerinə yetirmək; 2) məktub; ~ غرامية ~ sevgi məktubu; 3) traktat, tədqiqat; məruzə; dissertasiya; ~ الدكتوراه doktorluq dissertasiyası; 4) korrespondensiya (məqalələr, məktublar); 5) məlumat; ~ تلغرافية ~ yaxud برقية ~ teleqram; 6) bağlama (poçtla göndərilən)

- ات رسل 1) sakit, dinc, aram; yavaş, asta;

2) çiyindən tökülmüş, sallanmış (saçlar)

- ات رسل 1) yavaşlıq, astalıq, ağırlıq; 2) sakitlik, dinclik; ~ على يها الصديق! yavaş, dost!

- ات رسل sakitlik, dinclik; təmkinlik, ağırlıq (xasiyyətdə)

- ات رسول c. رسول 1) elçi; 2) səfir; 3) həmç. ~ سري emissar; 4) din. rəsul, müjdəçi, peyğəmbər (isləmdə); ~ الله Allahın rəsulu (Məhəmməd peyğəmbər); həvari (xristianlıqda)

- القاصد الـ ~ -i/-1; Papa -i/-1; ~ قاصد bax

- ات رسول k., q. c. رسال 1. rəsul, elçi göndərilmiş; 2. 1) elçi; ayaqçı; 2) göndərən; 3) oyuncaş; akkompaniator, müşayiətçi; 4) أرسل müraciətnamə, məktub, xəbərdarlıq

- ات رسالة -dən kiçild.: القى الكلام ~ ات رسالة c. رسالة - ات رسالة ~ على məcaz. əsassız danışmaq

- ات حربى (عسكرى) ~ حربى müxbir; reportyor; ~ خاص ~ xüsusi müxbir

- ات مراسلة c. 1) مراسلة - korrespondensiya, yazışma; ~ المراسلات التجارية ticarət korrespondensiyası (yazışmaları); ~ المراسلات الصادرة xaric olan yazışmalar; ~ المراسلات الواردة daxil olan yazışmalar; ~ بالتعليم qiyabi təhsil; ~ تعلم بالتعليم qiyabi təhsil almaq; 2) çapar; xidmətçi əsgər

- ات مراسيل c. مراسيل 1) elçi; nümayəndə; 2) tex. göstərici

- ات مرسل 1. 1) göndərilmiş, yola salınmış; ~ اليه alan, ünvan sahibi; ~ منه ekspeditor, göndərən; 2) ədəb. sərbəst, qafiyəsiz; ~ شعر sərbəst şeir; ~ نثر nəsr; 2. missioner

- ات مرسل 1. göndərən; ötürücü (stansiya, aparat); ~ جهاز ötürücü cihaz; 2. göndərən (yük, bağlama, məktub və s.)

- ات مرسله c. مرسله - ات radio. ötürücü

I رسم (u) رسم 1) rəsm, şəkil çəkmək; təsvir etmək; ~ بالالوان ~ boyalarla şəkil çəkmək; 3) qeyd etmək, nişan qoymaq; 4) təsvirini vermək; 5) göstəriş vermək, əmr etmək

(nə — kimə - رسم 2 (u) رسم rütbəsini yüksəltmək; II رسم 1) bəzəmək; naxışlarla bəzəmək; 2) plan tərtib etmək (məs., kitabın - رسم 3) rəsmi elan etmək; V رسم 1) özü üçün çizmaq, çəkmək; ~ خطة

1) özü üçün hərəkət planı çizmaq; 2) izləmək; ~ خطوات ~ addımba-addım izləmək (kimisə); 3) özünə vacib bilmək (nəyi -)

~ للواعد ~ qaydalara riayət etmək, qaydaları gözləmək; ~ خطاه ~ kiminsə izi ilə getmək, yolu ilə getmək; VIII رسم 1) çəkilmək, təsvir edilmək, iz buraxmaq; 2) görünmək,

- رَسَّ¹ *q.* رَاسِيَّةٌ hərəkətsiz, sabit; lövbərdə duran

- رَوَّاسٍ² *c.* رَاسٍ dağ

- رَسُوٌّ *yaxud* رَسُوٌّ yan alma, bağlanma (*sahilə, körpüyə*)

- مَرَسَاةٌ körpü (*gəminin yan alması üçün*)

- مَرَسَاةٌ *c.* مَرَّاسٍ lövbər

- مَرَّسِيٌّ *c.* مَرَّاسٍ lövbər atmaq üçün dayanaq, körpü (*gəminin yan alması üçün*); الفحم ~ kömür körpüsü

I رَشَّ (ə/u) رَشَّ 1) sıçratmaq; sulamaq, su səpmək (*küçələyə*); 2) səpmək (*un, şəkər və s.*); səpələmək, tökmək, yaymaq; رَشَّتِ السماء yağış çiləyir; IV رَشَّ: أَرَشَّ السماء yağış çiləyir, çiskinləyir, narın yağış yağır

- رَشَّ¹ sıçratma, səpələmə, sulama; عربية الرش küçəsulayan maşın

- رَشَّ² *c.* رَشَّاشٍ narın yağış, çiskin

- رَشَّ³ *topl.* قِرْمَا, seçmə; رَشَّ الصَّيْدِ ov qırması

- رَشَّاشِيٌّ sıçrantı, damcı

- مَدْفَعٌ رَشَّاشٍ çiləyici, çiləmə cihazı; ~ مدفع

pulemyot

- رَشَّاشَةٌ *c.* رَشَّاشَةٌ 1) suçiləyən, susəpələyən; 2) pulemyot; 3) pulverizator

- رَشَّاشَةٌ *c.* رَشَّاشَةٌ 1) narın yağış, çiskin; 2) *hərb.* güllə qatarı; كاملة من رصاص ~ bütöv güllə qatarı

- رَشَّاشَةٌ *c.* رَشَّاشَةٌ 2) qırma dənəsi, seçmə dənəsi; qırma

- رَشَّاشَةٌ *toz, ovuntu, səpmə dərmanı*

- رَشَّاشِيٌّ *c.* رَشَّاشِيٌّ - pulemyot

- مَرَّسِيَّةٌ *c.* رَشَّاشِيَّةٌ - susəpələyən

- رَشَّاشِيَّةٌ *c.* رَشَّاشِيَّةٌ ceyran balası

- رَشَّاشِيَّةٌ¹ süddə bişirilmiş makaron

- رَشَّاشِيَّةٌ² *tibb.* rişətə

I رَشَّ (ə) رَشَّ 1) sızmaq, sızıb keçmək (*maye*); süzülmək; 2) tərləmək; 3) axmaq, dammaq, su buraxmaq; II رَشَّ 1) filtdən keçirmək; süzmək, süzgəcdən keçirmək; 2) hazırlamaq (*nəyə* —); 3) namizədliyini irəli sürmək; ... نفسه في... ~ öz namizədliyini irəli sürmək; 4) soyuqlamaq, soyuq dəymək, özünü soyuğa vermək; V رَشَّ 1) filtdən keçirilmək; 2) hazırlanmaq (*nəyə* —); 3) öz namizədliyini irəli sürmək; VIII رَشَّ سِزْمَاق, süzülmək

- رَشَّاشِيَّةٌ *tibb.* infiltrasiya (*orqanizmin hüceyrə və toxumalarına yad maddələrin keçməsi və orada toplanması*)

- رَشَّاشِيَّةٌ 1) filtdən keçirmə; 2) namizədliyini irəli sürmə; 3) namizədlik; ~ سحب قبل ~ نفسه namizədliyini geri götürmə; ~ نفسه namizədliyini irəli sürməyə razılıq vermə

- رَشَّاشِيَّةٌ *c.* رَشَّاشِيَّةٌ filtr, süzgəc

- رَشَّاشِيَّةٌ *tibb.* transsudat (*bədən toxumalarında və boşluqlarında toplanan qeyri-iltihabi xarakterli maye*)

- رَشَّاشِيَّةٌ 1) sızma, süzmə, axma; 2) tər; 3) soyuqdəymə; 4) torpağın duzlaşması

- رَشَّاشِيَّةٌ *c.* süzülən viruslar

- رَشَّاشِيَّةٌ *c.* soyuqdəymə dərmanları

- مَرَّسِيَّةٌ 1. soyuqlamış; 2. namizəd

- مَرَّسِيَّةٌ *c.* رَشَّاشِيَّةٌ - filtr, süzgəc

I رَشَّدَ (u) رَشَّدَ 1) doğru yolda olmaq; 2) yetkinlik yaşına çatmaq; II رَشَّدَ 1) doğru yola yönəltmək; 2) yetkinliyini elan etmək; həddi-bülüğa, yetkinlik yaşına çatdığını bildirmək; IV رَشَّدَ 1) doğru yol göstərmək, doğru yola yönəltmək; 2) göstəriş vermək; rəhbərlik etmək; öyüd-nəsihət vermək; 3) dənizsu yolu ilə sürmək (*gəmini-losman haq-*

qında); X اِسْتَرَشَدَ göstəriş verilməsini xahiş etmək; rəhbər tutmaq (*nəyi* —); səmti müəyyən etmək (*nəyə görə* —)

– اِرشَادٌ c. ات 1 – 1) rəhbərlik; göstəriş; təlimat; direktiv, tapşırıq; 2) sürmə, aparma (*gəmini losman tərəfindən*)

– اَرشَدِيَّةٌ həddi-bülüğ, yetkinlik yaşı
– اَرشَدٌ 1) şüurlu; 2) ağıllı; 3) yetkin, həddi-bülüğə çatmış; 4) doğru yolla gedən, doğru yolda olan; الخلفاء الراشدون *yaxud* الراشدون *tar.* Raşidi xəlifələri (I ابوبكر , II عمر , III عثمان , IV علي)

– اَرشَدَةٌ ~ لا سلكية : radiopelenqator (*radio-maqnit dalğaları vasitəsilə istiqamət təyin edən cihaz*)

– اَرشَادٌ 1) şüur; şüurluluq; 2) əqli salimlik, ağıllıq; 3) düzlük, doğruluq; 4) *bot.* gül vəzəri

– اَرشَدٌ 1) şüur; şüurluluq; 2) dərrakə, ağıl; 3) *bot.* gül vəzəri

– اَرشَدٌ 1) şüur; سياسي ~ siyasi yetkinlik; بلغ ~ yetkinlik yaşı, həddi-bülüğ; فقد ~ yetkinlik yaşına çatmaq; 2) ağıl; ثاب اليه ~ a) huşunu itirmək; b) ağılını itirmək; ثاب اليه ~ a) o özünə gəlib; b) o, ağılını başına yığıb.

– اَرشَدَةٌ qanuni nikah; ولد ~ qanuni nigahdan doğulmuş uşaq

– اَرشَدٌ 1) doğru, düzgün; 2) salim, ağıllı; yetkin, həddi-bülüğə çatmış

– اَرشَدٌ 1) rəhbər; mürşid; 2) bələdçi; *həmç.* ~ اللاسلكي ~ losman; ~ السفن ~ losman

رَشْرَاشٌ yumşaq (*çörək*)

رَشْرَاشٌ su çiləmək, su səpmək; sulamaq, suvarmaq

– رَشْرَشَةٌ su çiləmə, su səpmə, sulama

I رَشَفٌ (u, i) رَشِيفٌ, رَشِيفٌ 1) sormağ, əmmək; 2) qurtum–qurtum içmək; içinə çəkmək; V تَرَشَفٌ içinə çəkmək, yavaş–yavaş içmək; VIII اِرْتَشَفٌ 1) sormağ; canına çəkmək, hopdurmaq; 2) qurtum–qurtum içmək; سلسبيل ~ العرفان səlsəbili–ürfandan (*biliklər çeşmə–sindən*) içmək

– رَشَفٌ o, رَشَفٌ ~ من الشاي qurtum; رَشَفَاتٌ c. رَشَفَةٌ çaydan bir qurtum içdi

I رَشَقٌ (u) رَشِقٌ atmaq, tullamağ (*nə* —); رَشَقٌ (u) رَشَاقَةٌ yaraşıqlı, qəşəng, boylubuxunlu olmaq; VI تَرَشَقٌ bir–birinə atmaq, tullamağ (*nəyisə*)

– رَشَاقَةٌ 1) yaraşıq, qəşənglik; zəriflik; boylubuxunluluq, qədd–qamətlik; 2) zirəklik, diribaşlıq

– رَشِيقٌ 1) yaraşıqlı, qəşəng, zərif; boylubuxunlu, qədd–qamətli; 2) zirək, diribaş

– اَرشَلٌ يَجلب الفشل *xalq dil.* axmaqlıq; اَرشَلٌ ağılsız baş uğursuzluq gətirər.

– رَشَالٌ *zool.* Nil qızılbalığı

I رَشَمٌ (u) رَشَمٌ 1) nişan vurmağ, nişanlamağ; 2) möhür vurmağ, möhürləmək; 3) *din.* xaç çəkmək; sağ əllə xaç işarəsi etmək

– رَشْمَةٌ c. رَشْمٌ cilov, yedək; noxta

– رَشْمٌ c. رَشْمٌ hədiyyə, sovqat

I رَشْوٌ (u) رَشْوٌ rüşvət vermək, pulla ələ almağ; IV اَرشَى pulla ələ almağ; VIII اِرْتَشَى rüşvət almağ; rüşvətxor olmaq

– اِرشَاءٌ pulla ələ alma

– اَرشِيَّةٌ c. رَشَاءٌ ip, kəndir (*quyu üçün*)

– رَشَاوِيَّةٌ rüşvətxorluq

– رَشْوٌ pulla ələ alma

– رَشْوَةٌ c. رَشْوَةٌ *yaxud* رَشَاوَى, رَشَاوَاتٌ c. رَشْوَةٌ, رَشْوَةٌ rüşvət; رَشَاوَى, رَشْوَى c. رَشْوَةٌ *yaxud* رَشَاوَى rüşvət;

pulla ələ alma; ~ مَقْدِمَ rüşvətverən; قابل
~ الرüşvətalan, rüşvətخور

- مُرْتَشِيَةً q. مُرْتَشٍ 1. satqın; 2. rüşvətخور

I رَصَّ (a/u) رَصَّ 1) birləşdirmək, bəndlə-
mək, bitişdirmək; 2) üst-üstə düzmək; sıra
ilə yerləşdirmək; nizamla düzmək; 3) sıxlaş-
dırmaq, bərk sıxmaq; döyəcləyib bərkəti-
mək; sıra ilə basdırmaq; رَصَّ صَفُوفَهُم
sıralarını sıxlaşdırmaq, birləşdirmək; II رَصَّصَ
1) üzünə qurğuşun çəkmək; 2) düzmək;
3) sıxlaşdırmaq, bərkətmək; ~ الاسنان
çürük dişlərə plomb qoymaq; V تَرَصَّصَ
sıx düzül-
mək; bir-birinə sıx yapışmaq; VI تَرَاَصَّ
sıx birləşmək, sıxlaşmaq; qovuşmaq; sıx düzül-
mək (məs., kitablar); VIII اِرْتَصَّ
sıx düzül-
mək, sıxlaşmaq; ~ في صفوفه
kimlərinsə sıra-
larında durmaq, birləşmək, kimlərinsə sıra-
larına qoşulmaq

- أَرَاصِيصٌ c. أَرُصُوصَةٌ -
qorunmaq üçün); 2) radio. qulaqlıq

- تَرَاَصَّ birlik, yekdillik, həmrəylik

- رَصَّاصٌ 1) qurğuşun; köhn. qalay; ~ بال-
plomb (qurğuşun damğa ilə) möhür-
ləmək, plomb (qurğuşun damğa) asmaq;
2) həmç. ~ الاسود qrafit; ~ الاحمر
qurğuşun sülügən; 3) güllə; ~ اطلق
güllə atmaq; ~ (خيطة) ال-
güllə - ات c. رَصَّاصَةٌ

- رَصَّاصِيٌّ 1) qurğuşun -i/-ı; 2) qurğuşun
rəngində

- ات c. رَصَّةٌ - sıra, lay; top; qalaq

- رَصِيصٌ six; sixcam; yığcam

- مَرَصُوصٌ six, sıxlaşdırılmış; sixcam, yığcam

I رَصَدَّ (u) رَصَدَّ 1) izləmək, müşahidə etmək;
~ النجوم siyasi ab-havani izləmək; ~ الجور السياسي
ulduzları müşahidə etmək; 2) güdmək, üzə-

rində göz olmaq, pusmaq (kimisə -); pusqu-
da durmaq, pusquda dayanmaq, pusquya
yatmaq; 3) təhkim etmək (gəliri kiməsə
على); ~ المبلغ pul fondu yaratmaq; 4) təsbit
etmək; 5) təyin etmək (kimə -); 6) folk.
ovsunlamaq, tilsimə salmaq; ~ والعين
~ onun dalınca casus salıblar; II رَصَدَّ 1) kitaba
salmaq (hesabı); 2) balans vurmaq; 3) müha-
fizə üçün düzmək (məs., polis sıralarını);
IV أَرَصَدَّ 1) ayırmaq (pul), pul buraxmaq,
pul təxsis etmək; 2) yığmaq (pul); ~ جهوده
var gücünü qoymaq; 3) hazırlamaq
(nə üçün -); 4) pusqu qurmaq (kimə -);
V تَرَصَدَّ 1) güdmək, pusmaq (kimi -), üzərində
göz olmaq (kimin -); pusquya yatmaq
(harada -); 2) izləmək, müşahidə etmək;
VIII اِرْتَصَدَّ izləmək, müşahidə etmək

~ الطقس 1) müşahidəçi; رَصَادٌ c. رَاصِدٌ -
sinoptik; 2) casus, xəfiyyə

- رَاوَاصِدٌ c. رَاوَاصِدَةٌ - müşahidə borusu

- رَصَادٌ c. رَاوَاصِدٌ - həmç. جَوِّي meteoroloq

- رَصَادٌ c. رَاوَاصِدٌ - müşahidə; العلمیة الارصاد
elmi müşahidələr; الجویة meteorolo-
giya; ~ آلات ال- astronomiya cihazları; مكتب
الارصاد الجویة hava bürosu

- رَصَدٌ 1) pusqu

- رَصَدٌ c. رَاوَاصِدٌ 1) tilsim; 2) casus; 3) folk.
xəzinəni qoruyan əjdəha

- رَصَدَخَانَةٌ c. رَصَدَخَانَةٌ - rəsədxana, observatoriya

- رَصِيدٌ c. رَاوَاصِدٌ 1) nağd pul və ya
mal; fond; bankdakı kapital; ~ الذهب qızıl
ehtiyatı; ~ البنك من البنوك سحبه الارصدة الماليّة من البنوك
banklardan pul fondlarını çıxarmaq; 2) mühas.
balans; saldo, qalıq

- مَرَاصِيدٌ c. مَرَاصِيدٌ 1) pusqu; له
~ كان (وقف) kiməsə pusqu qurmaq; 2) rəsədxana,
observatoriya

- مَرَصِدٌ c. مَرَايِدُ 1) müşahidə yeri, müşahidə məntəqəsi; 2) həməç. فلكي ~ rəsədxana, observatoriya

- مَرَصِدَةٌ c. مَرَايِدُ müşahidə borusu
- مَرَصُودٌ möcüzəli, sehrli; ovsunlanmış, tilsimlənmiş

رَصْرَصَ plomb (*qurğuşun damğa*) vurmaq, plomblamaq

- رَصْرَصَةٌ qurğuşun damğa vurma, plomblama (رَصع) II رَصَع salmaq, taxmaq (*qiymətli daşlar*); inkrustasiya etmək, naxışlarla bəzəmək, düzmək, üzərinə oturtmaq (*nə بـ*)

- رَصَائِعُ c. رَصِيْعَةٌ medalyon
- مَرَصِيْعٌ c. مَرَصِيْعٌ firfıra
- مَرَصِعٌ¹ üzərinə düzölmüş, bəzədilmiş (*nə ilə بـ*)

- مَرَصِعٌ² c. مَرَايِعُ medalyon
I رَصَفَ (u) دۆşəmək; بالاسفلت ~ asfalt dۆşəmək; رَصَفَ (u) دüzgün yerləşdirilmək; düzölmək; kip yerləşdirilmək; II رَصَفَ dۆşəmək; VI تَرَايَعَ sıraya düzölmək

- رَصَافَةٌ bərklik, möhkəmlik
- رَصْفٌ dۆşəmə
- رَصِيْفٌ¹ bax: رَصِيْفٌ

- رَصِيْفٌ¹, أَرَصِيْفَةٌ c. رَصِيْفٌ¹ liman; sahil, sahil kənarı; ~ بحري ~ dəniz limanı; ~ نهري ~ çay limanı; عمال الارصفة liman fəhlələri; ~ عوائد liman rüsumu; 2) torpaq bənd; ~ الامواج dalğa qıran, dalğasındıran; 3) debar-kader (*körpüdə sərnəşin platforması*); platforma, peron; 4) dۆşənmiş yol; küçə səkisi
- رَصِيْفٌ² c. رَصِيْفٌ² həmkar, sənət yoldaşı, peşə yoldaşı

- رَصِيْفٌ³ möhkəm, mətin, güclü; sanballı, təmkinli, vüqarlı

- مَرَصِيْفٌ c. مَرَايِيْفٌ toxmaq; çəkiç

- مَرَصُوفٌ yaxşı düzölmüş; sıx dۆşənmiş

I رَصِنَ (u) رَصَانَةٌ möhkəm olmaq, bərk olmaq; sakit olmaq, təmkinli olmaq; II رَصِنَ 1) həməç. معرفَةٌ ~ dəqiq, dürüst, yəqin bilmək (*nəvisə*); 2) bərkitmək, möhkəmləndirmək; IV أَرَصِنَ = II 2)

- رَصَانَةٌ sakitlik, təmkinlilik, ciddiqlik; ağırlıq, vüqarlılıq

- رَصِيْنٌ sakit, təmkinli, ağır, ciddi, vüqarlı
I رَضَّ (a/u) رَضَّ 1) sındırmaq, qırmaq; doğramaq; 2) zədələmək, əzmək; V تَرَضَّنَ 1) sınmaq, qırılmaq; doğranmaq; 2) zədələnmək, əzilmək

- رَضُّوضٌ c. رَضُّوضٌ zədə; sıyrıntı, cırmaq yeri; əzik

- رَضِيٌّ zədəli, zədəsi olan
- رَضِيْبٌ zədələnməmiş, əzilməmiş
- رَضِيْبٌ = مَرَضُوضٌ
رَضَابٌ ağız suyu; tüpürcək; selik

I رَضَحَ (a) رَضَحَ sındırmaq, qırmaq; doğramaq; əzmək

- رَضِيْحٌ sınımış, qırılmış; doğranmış, əzilmiş, əzgin

I رَضَحَ (a) رَضَحَ güzəştə getmək, təslim olmaq, tabe olmaq (*nəyə لـ*); ~ للامر ~ واقع baş verən işlə barışmaq, gerçək olana boyun əymək; 2) رَضَحَ (a) رَضَحَ 1) vəsait ayırmaq, vəsait vermək (*kimə لـ*); 2) sındırmaq, qırmaq (*məs., qozu*); VIII اِرْتَضَحَ: ~ لَكُنَّةٌ فَارَسِيَّةٌ (اعجميَّة) (*ərəbcə*) fars aksenti (*tələffüz xüsusiyyəti*) ilə danışmaq

- رَضِيْحَةٌ, رَضِيْحَةٌ, رَضِيْحٌ 1) kiçik hədiyyə; 2) dilənçi payı, sədəqə

- رَضُوحٌ güzəştə getmə; təslim olma, tabe olma

- مَرَضِيْحٌ c. مَرَضِيْحٌ kəlbətin (*qozsındıran, qənddoğrayan və s.*)

رَضْرَضَ sındırmaq, qırmaq, doğramaq

رَضْرَاضٌ - xırda daş, xırda çay daşı

I رَضَعَ (a) رَضَاعٌ döş əmmək (*uşaq barə-sində*); مَتَّعَ الغنَجَ في المهد *məcaz.* o, naz-qəmzəni ana südü ilə əmib; II رَضَعَ əmizdirmək, süd vermək; IV أَرْضَعَ = II; VIII اِرْتَضَعَ اِرْتَضَعَ döş əmmək (*uşaq barəsində*); من لبانها ~ ondan (*o qadından*) süd əmmək; X اِسْتَرْضَعَ dayə, süd anası axtarmaq

- رَضِعَ¹ c. رَضِعَ südəmər (*uşaq*)

- رَضِعَ² c. رَوَّضِعَ süd dişi

- رَضِعَ əmizdirmə; ~ ولد في عهد ال- südəmər uşaq; ~ ام ال- süd anası

- رَضِعَ süd əmmə; döş əmmə; ~ بال- ax leh balə onun süd qardaşı

- رَضِعَ c. اتّ - sūd şüşəsi

- رَضِعَ əmizdirmə (*bir dəfə*)

- رَضِعَ 1) رَضَاعٌ, رَضِعَ c. رَضِعَ südəmər oğlan uşağı, uşaq; 2) sūd qardaşı; 3) yetişdirmə

- رَضِعَ c. رَضِعَ sūdəmər qız uşağı

- رَضِعَ c. مَرَضِعَةٌ, مَرَضِعٌ 1. sūd verən, əmizdirən qadın; 2. sūd anası, dayə

رَضِعَةٌ anat. diz qapağı

I رَضَمَ (i) رَضَمَ sal daşlardan (*ev*) tikmək

- رَضَمَ, رَضَمَ, رَضَمَ sal daşlar

رضه (Allah ondan razı olsun!) - رضه رَضِيَ: *nun qıs. var. bax:* رَضِيَ

I رَضِيَ (a) رَضِيَ 1) razı olmaq, razı qalmaq; kifayətlənmək (*nə ilə* - عن,); ~ الله (عن,); 2) razılaşmaq; Allah ondan razı olsun!; 2) razılaşmaq; o buna əvəz heç bir şeyə razılıq verməz; 3) istəmək; ~ رَضِيَ ابى يaxud رَضِيَ ابى رَضِيَ istədi-istəmədi, razı olmadı; ~ رَضِيَ لك من الغنيمة بالاياب; ~ رَضِيَ arzu-muz budur ki, qənimət əldə edə bilməsən də, təkli sağ-salamat qayıdasan; 4) yol vermək,

dözmək (*nəyə təs.h. və ya* -); II رَضِيَ razı salmaq; qane etmək; III رَضِيَ razı salmağa çalışmaq (*kimisə*); barışdırmaq; IV رَضِيَ razı salmaq, qane etmək, yarıتماق; V رَضِيَ xoşuna gəlməyə, razı salmağa, rəğbətini qazanmağa çalışmaq; VI رَضِيَ qarşılıqlı razılıq əldə etmək; razılığa gəlmək (*nəyəmə müna-sibətdə* على); VIII اِرْتَضِيَ 1) qənaətbəxş hesab etmək, razı qalmaq (*nədən* -); 2) razılıq vermək, razılıqla seçmək (*nəyəmə özünə* لنفسه); 3) istəmək, arzulamaq; 4) qəbul etmək (*qida*); X اِسْتَرْضِيَ 1) razı salmağa, rəğbətini qazanmağa çalışmaq; 2) razı salmaq, xatirini xoş etmək, yarıتماق; 3) razılaşmaq, razılıq vermək; barışmaq

- اِرْضَاءٌ razı salma, qane etmə; له اِرْضَاءٌ xatirini xoş etmək üçün

- اِسْتَرْضَاءٌ 1) rəğbətini qazanmaq, xatirini xoş etmək; له اِسْتَرْضَاءٌ kiminsə xatirini xoş etmək üçün; 2) razı salma, razılığa gətirmə, barışdırma

- رَضِيَ رَضِيَ, رَضِيَ رَضِيَ; رَضِيَ رَضِيَ, رَضِيَ رَضِيَ

... نال ~ من ... نال رَضِيَ razı salma; ... نال ~ نال رَضِيَ razı qalma, məmnunluq duyma

- رَضِيَ 1) رَضِيَ, رَضِيَ c. رَضِيَ q. رَضِيَ razı; məmnun, xoşnud; 2) xoş; رَضِيَ رَضِيَ xoş həyat

- رَضِيَ = رَضِيَ = رَضِيَ öz razılığını, məmnunluğunu ifadə etmək (*nədən* -); رَضِيَ رَضِيَ öz razılığını, istəyi ilə; لا يرضى الناس شيء لا يرضى! hamını razı salmaq olmaz!

- رَضِيَ 1) razılıq; məmnunluq; عن الذات رَضِيَ ~ özündən razılıq; ~ رَضِيَ ناراضٍ; ~ رَضِيَ رَضِيَ razılıqla, könüllü olaraq; 2) rəğbət; نظر رَضِيَ رَضِيَ kiməsə rəğbətlə baxmaq; ~ ولد ~ nikahdankənar uşaq

- رضوان Allah عليه! رِضَاءٌ = 1) رِضْوَانٌ -
ondan razı olsun!; 2) Rizvan (*cənnət qapı-
sını gözləyən mələk*)

- رِضَاءٌ = رِضَى - razılıq olmadan,
razılıqsız, könülsüz

- رِضِيَّاءٌ c. رِضِيٌّ 1) xoş; 2) razı; 3) istəkli,
sevimli

- مَرِضَاءٌ riza; razı salma, rəğbətini qazan-
ma; رِضَاءٌ kimisə razı salmaq üçün, kimin-
sə xoşu gəlsin deyər

- مَرِضٌ 1) qənaətbəxş; xoş, yaxşı; مرضية
qənaətbəxş halda

1) رَطْبٌ (a) رُطْبَةٌ, رُطْبَةٌ (u) yaş,
rütubətli, nəm, çiy olmaq; 2) təzə, tər olmaq;

1) رَطْبٌ II islatmaq, nəm etmək, yaş etmək;
2) təzələmək, tərəvətləndirmək; sərinlət-
mək; 3) yumşaltmaq; 4) yetişmək, şirəyə
dolmaq, dəymək (*xurma barədə*); IV رُطْبٌ
islatmaq, nəmləndirmək, rütubətləndirmək

- رُطْبٌ c. رُطْبٌ 1) nəm, rütubətli, yaş;
çiy, kal; 2) təzə, tər; العود ~ cavan; 3) şirəli,
yumşaq, zərif

- رُطْبٌ c. رُطْبٌ topl. təzə yetişmiş
xurma

- رُطْبَةٌ topl. رُطْبَةٌ xurma

- رُطْبَةٌ rütubət, nəmlik; ~ مقياس
hiqrometr (*havanın rütubətini ölçən cihaz*)

- رُطْبٌ 1) nəm, rütubətli, yaş; 2) sərin, təzə,
tər; 3) şirəli, zərif, yumşaq

- رُطْبٌ yumşaldıcı; təzələndirici, tərəvət-
ləndirici

- مَرِطْبَاتٌ c. sərinləşdirici içkilər

I رَطْلٌ (u) رَطْلٌ əl ilə ağırlığını yoxlamaq
(*nəyinsə*)

- رَطْلٌ c. رَطْلٌ ratl (*144 dirhəmə və ya*
449,28 qrama bərabər çəki ölçüsü); ~ بال-
xalq dil. çox və ucuz

I رَطْمٌ (u) رَطْمٌ 1) çətin vəziyyətə salmaq;
cəncələ, pis işə salmaq; 2) saya oturtmaq

(*gəmini*); VIII رَطْمٌ 1) çətin vəziyyətə düş-
mək, cəncələ düşmək; 2) zibilə düşmək; saya
oturmaq; 3) üzləmək, toqquşmaq; بعقات ~
çətinliklərlə üzləmək; 4) çırpılmaq (*nəyə*
— - *dalğalar barədə*)

- مَرَطْمٌ dalğacıran, dalğasındıran

I رَطْنٌ (u) رَطْنَةٌ özgə, anlaşılmaz dildə danış-
maq; VI ثَرَاتِنٌ bir-birilə özgə, anlaşılmaz
dildə danışmaq

- رَطْنٌ özgə dil, əcnəbi ləhcə; ~ ضرب
zarici dildə danışmaq

- رَطْنَةٌ c. ات - özgə dil; tanış olmayan, yad
dil; hədərən-pədərən, tartan-partan

- رَطْنِيٌّ yad dil; özgə dil

رَعٌ Ra (*qədim misirlilərdə günəş ilahəsi*)

رَعَاعٌ qara camaat, avam xalq, rəiyyəət
رَعَامٌ bayt. manqo, saqqo (*birdırnaqlı hey-
vanlarda yoluxucu xəstəlik*)

I رَعَبٌ (a) رَعَبٌ qorxutmaq, vahiməyə salmaq;

II رَعَبٌ qorxutmaq, canına qorxu salmaq,
vahiməyə salmaq; IV أَرَعَبٌ = I; VIII رَعَبٌ
qorxmaq, qorxu hiss etmək, qorxu keçirmək

- رَعَبٌ qorxuducu, qorxulu, vahiməli

- رَعَبٌ qorxu, vahimə; القى ال- في قلوب
camaatın canına qorxu salmaq

- رَعَبٌ = مَرَعَبٌ

1) رَعَابِيٌّ c. رَعَابِيٌّ gənc qız; 2) gözəl qız

I رَعْدٌ (a) رَعْدٌ guruldamaq; ترعد السماء
(2) göy guruldadı; ~ برق و برق (*الدنيا*)
hədələmək, qorxutmaq (*kimi* —); IV أَرَعْدٌ 1) əsdir-
mək, titrətməyə məcbur etmək; 2) məch.
canına qorxu düşmək; qorxu bürümək;

VIII رَعَدٌ əsmək, titrəmək; ~ خوفا
qorxudan əsmək; tir-tir əsmək; س فرائصه
bax: فريضة

himayə göstərmək; II رَعَى otarmaq; III رَاعَى 1) riayət etmək, gözləmək, əməl etmək; qorumaq, mühafizə etmək; الحياذ ~ bitərəfliyi saxlamaq; 2) hörmət etmək; 3) nəzərə almaq, hesaba almaq, diqqət vermək; IV أَرَعَى mal-qaranı otlığa sürmək; o ارعنتى نظرها (q.) mənə baxdı; ارعنتى سمعها (q.) mənə qulaq asdı; VIII اِسْتَرَعَى otlamaq; X اِسْتَرَعَى cəlb etmək (*nəzəri, diqqəti*); العالم (اهتمام) ~ dünyanın diqqətini cəlb etmək; النظر ~ nəzəri cəlb etmək

- 1) رُعَيَانٌ, رِعَاءٌ, رِعَاةٌ c. رَاعِيَةٌ q. رَاعٍ çoban; mal-qara otaran, kovboy, naxırçı, çoban; 2) keşiş; رِعاة الكنائس kilsə keşişləri; 3) qəyyum, hamı; ابرة الراعي *bot.* ətirşah; شُرَابَةُ الراعي *bot.* pırkal

- رَعَاوِيٌّ çoban -i/-1

- رَعَايَةٌ qayğı; diqqət; himayə; hamilik, qulluq, baxım, pərvəriş; تحت ~ onun himayəsi altında; dip. النولة الاكثر رعاية fəaliyyəti üçün daha əlverişli şərait yaradılan ölkə; وضعها و kimisə öz himayəsi altına götürmək; احاطها بـ ~ kimisə qayğı ilə əhatə etmək; الله ~ *din.* fəli-ilahi; Allahın qəzavü-qədəri

- رَعَوِيٌّ 1) keşiş -i/-1; رسالة keşiş müraciətnaməsi; 2) çoban -i/-1; pastoral, bukolik (*çoban həyatını ideal şəkildə təsvir edən bədii və ya musiqi əsəri*)

- رَعَوِيَّةٌ 1) təbəəlik; vətəndaşlıq; 2) *din.* keşişlik

- رَعَى 1) otarma; maldarlıq; 2) riayət etmə, gözləmə; رعيها له! onu Allah saxlasın!

- رَعَايَا c. رَعِيَّةٌ 1) sürü; 2) bir kilsəyə mənsub olan dindarlar; 3) rəiyyət, təbəə; əhali

- مِرَاعٌ q. مُرَاعِيَةٌ riyaət edən, gözləyən; مراعى المواعى son dərəcə dəqiq, səliqəli

- مِرَاعَةٌ 1) riayət etmə; gözləmə; 2) diqqət; 3) hörmət; الخواطر ~ böyük hörmət; himayə; dostbazlıq, aşnabazlıq; قاعدة أولى الدول بالـ ~ daha əlverişli şərait yaratma prinsipi; 4) qayğı, qoruma; مراعاة لـ nəzərə alaraq (*nəyisə*); مراعاة لصحته sağlamlığını qoruyaraq

- مِرَاعٌ c. مَرَعَى 1) otlaq; çəmən; للقلق ~ narahatlıq predmeti olmaq; 2) ot

- مَرَعِيٌّ gözlənilən; riayət edilən; qəbul edilmiş, mövcud olan; القابضة العادة الـ qəbul edilmiş adətə görə

I رَغِبَ (a) رَغْبَةٌ 1) istəmək, arzulamaq; 2) istəməmək, arzulamamaq (*nəyi* عن); 3) nifrət bəsləmək (*nəyə* عن); 4) üstün tutmaq (*nəyi* به *nədən* عنه); 5) xahiş etmək (*kimdən* الى); II رَغِبَ rəğbət oyandırmaq, marağ doğurmaq, meyil etdirmək, həvəsləndirmək (*nəyə-sə*), şirnikləndirmək; ikrah doğurmaq (*nəyə qarşı* عن); IV أَرَغَبَ istək, rəğbət doğurmaq

- تَرَعَيْبٌ rəğbət oyatma, marağ doğurma; həvəsləndirmə; بوسائل الـ والترهيب şirnikləndirmə və qorxutma yolu ilə

- رَاعِبٌ c. رَغْبَةٌ istəyən, arzulayan, rəğbəti olan

- رَغْبٌ istək, rəğbət; ورهباً rəğbətlə və qorxudan

- رَغْبَةٌ c. رَغَبَاتٌ istək, rəğbət; xoş iradə; بالـ ~ لا بالرغبة istəyi olmadan; غير ~ mənə qorxu ilə deyil, istəklə; c. tələb, istək, arzu; çatışmayan şeylər (*kolleksiyanı doldurmaq üçün*)

- رَغَائِبٌ c. رَغَائِبٌ istək, arzu, rəğbət; c. çatışmayan şeylər (*kolleksiyanı doldurmaq üçün*)

- مَرَعِبٌ istək doğuran, şirnikləndirən, həvəsləndirici

- *dip.* شخص ~ فيه a) arzu edilən; فيه ~ مرغوبٌ -
 persona qrata, arzu olunan şəxs; b) tələb
 olunan; امر غير ~ منه arzu edilməz; فيه ~ فيه
 شخص غير arzu edilməyən iş; فيه ~ فيه
dip. persona non qrata, arzu olunma-
 yan şəxs; b) tələb olunmayan

I رَعَثَ (a) رَعَثَ (*körpələr barədə*)

- رَعَثٌ c. رَعَثٌ ağızəmzikli, uşaq

I رَعَدَ (u) رَعَدَ *yaxud* (a) رَعَدَ (رغد)
 təmin olunmuş, imkanlı olmaq; ehtiyacsız,
 firavan keçmək (*həyat*)

- رَعَادَةٌ رَعَدٌ, رَعَادَةٌ
 firavnlıq, ehtiyacsızlıq; rifah;
 varlılıq; رَعِيثٌ ~ varlı həyat

- رَعِيدٌ sakit; ehtiyacsız; firavan, varlı (*həyat*)

رَعْرَعٌ 1) var-dövlət içərisində yaşamaq,
 zəngin həyat sürmək; 2) qarqara etmək (*boğazı* -
müq. et: رَعْرَعٌ); رَعْرَعٌ yaşarmaq, islanmaq
 (*göz yaşlarından* - *ب*)

I رَعَفَ (a) رَعَفَ yoğurmaq (*çörək bişirmək*
üçün xəmir)

- رَعِيفٌ c. رَعِيفَةٌ çörək; kökə; kömbə çörək;
 رَقِيقٌ ~ lavaş

I رَعَمَ 1) məcbur etmək; 2) nifrət hiss
 etmək, istəməmək; III رَاعَمَ qaçınmaq, çəkin-
 mək; IV رَاعَمَ məcbur etmək, boynuna qoymaq
 (*nəyi*); رَاعَى ~ anfe; (على) *nəyi*; zorla etdirmək (*nəyi*
 ~ *məcaz.* burnunu ovmaq, qalib gəlmək, alçalt-
 maq (*kimisə*))

- رَاعِمٌ məcbur etmək

- رَاعِمِي 1) məcburi, icbari; 2) çarəsiz,
 könülsüz

- رَاعِمٌ 1) istəməyən; ... ان سən heç
 xoşlamırsan ki...; 2) məcburi, çarəsiz

- رَاعَامٌ *yaxud* القاه في ال- ~
 هبط به الى yerlə yeksan etmək; alçaltmaq

- رَاعَامٌ selik (*burunda*); fırtıq

- رُعَامِي nəfəs yolu; nəfəs borusu

- رُعْمٌ 1) məcburiyyət; 2) istəməmə; nifrət
 etmə; رُعْمٌ ~ عن انفه *yaxud* رُعْمٌ ~ عن
 iradəsinin əksinə olaraq, özü istəmədən; ذلك ~
 buna rəğmə; ... من ان رُعْمٌ ~ عن...; ...
 رُعْمٌ ~ عن... baxmayaraq ki...; ...
 رُعْمٌ ~ عن... baxmayaraq ki...

- مَرَعَمَةٌ c. مَرَعَمٌ məcbur etmə, məcburiyyət

- مَرَعَمٌ 1) istəməyən; istəməyən; 2) istə-
 istəməz

- مَرَعَمَةٌ onun acığına

I رَعَا (u) رَعَا köpüklənmək; köpüklə
 örtülmək; تَرَلَمَ (at); رَعَا (u) رَعَا
 1) nərildəmək (*dəvə*); 2) hönkürtü ilə ağla-
 maq; رَعَى (a) رَعَى boşboğazlıq etmək, çəren-
 ləmək, çənə vurmaq, laqqırtı vurmaq; II رَعَى
 1) köpüklənmək; 2) qəzəbləndirmək; IV رَعَى
 1) köpüklənmək; coşmaq; 2) *həmç.* ~
 qəzəbdən qaynamaq

- رَعَا نərildəyən (*dəvə*); ~
 ما له ثاغية ولا ~
 At. sözü. onun nə qoyunu var, nə dəvəsi
 (*o, lüm-lutdür*)

- رَعَاءٌ çərənci, çoxdanışan; boşboğaz

- رَعَائِي nərilti (*dəvənin*)

- رَعَاوَةٌ c. رَعَاوَى 1) köpük; ~
 الصابون ~ sabun köpüyü; ~
 بال- ~ وجهه yüzünü sabunlamaq
 (*bərbərxanada*); 2) kəf; ər; 3) yanıq dəmir;
 şlak, pasa

- رَعَاوَةٌ = رَعَاوَى, رَعَى, رَعَى c. رَعَاوَةٌ, رَعَاوَةٌ

- رَعَاوِي köpüklü, köpüklənən

- رَعَاوِي boşboğazlıq, çərəncilik, laqqırtı

- مَرَعَا c. مَرَعَا kəfkir

I رَفَ (a/i, u) رَفَ 1) yellənmək,
 çırpınmaq, əsmək, döyülmək; قلوبنا جميعا
 ~ məcəz. ürəklərimiz sizinlə bir vurur;
 2) səyrimək (*göz qapağı*); 3) qanadlarını açmaq

(*quş*); çalmaq (*qanaq*); pərvaz etmək; 4) əsmək (*vel*); ... ذاکرته علی *birdən yadıma düşmək, birdən fikrinə gəlmək*; رَفَتْ عَلَى شَفْتِيهِ ابْتِسَامَةً *dodaqlarında təbəssüm göründü*; رَفَّ² (a/i) قال دون ان (1) *göz qırpmaq, göz vurmaq*; ان يرف له جفن *o, gözünü qırpmadan (heç nədən çəkinmədən) dedi*; 2) parıldamaq; IV أَرَفَّ 1) *qanadlarını açmaq, sərmək (yumurta üstündə oturmuş quş)*; 2) yellənmək, dalğalanmaq (*bayraq*)

- رَفَّ النَّافِذَةُ (الشِّبَاك) رَفَفَ, رَفَفَ 1) *rəf, pəncərəaltı*; 2) sürü, dəstə, qatar; وضع على الرف *süründürməyə salmaq*

- رَفَفَ 1) *titrəyən, əsən; titrək*; 2) *parlaq, parıltılı*

- رَفِيفٌ *vurma, döyünmə*

I رَفَاءٌ (ə) 1) *yamamaq; yamaq vurmaq; közəmək (məs., corabı)*; 2) *sahilə yaxınlaşdırmaq (gəmini)*; II رَفَأٌ - *بالرفاء والبنين!* deməklə yeni evlənənləri təbrik etmək - *bax: رَفَاءٌ*; IV أَرَفَأٌ *limana yan almaq (gəmi)*

- رَفَأٌ 1. *yamaqlayan*; 2. *yamaqçı; közəməçi*

- رَفَاءٌ *razılıq (evlilikdə)*; *razılıq içində keçən həyat; xoşbəxtlik; ~ والبنين!* ailə səadəti və oğul-uşaq (*arzulayırıq*)

- مَرَفَأٌ c. مَرَفَأٌ *liman, körpü*

I رَفَّتْ (u) 1) *doğramaq, xırdalamaq, döymək*; 2) *azad etmək, kənar etmək, çıxarmaq (işdən, vəzifədən)*; VII انْزَفَّتْ *azad edilmək, kənar edilmək, çıxarılmək (işdən, vəzifədən)*

- رَفَاتٌ *cənazə, cəsəd (meyitin)*

- دَفْتَرٌ *azad etmə, kənar etmə, çıxarma; ~ والامد*

işə götürmə və işdən çıxarma dəftəri

- رَفِيَّةٌ c. اِتِّ - *vəsiqə, şəhadətnamə (göm- rükdən)*

I رَفَّتْ رُفُوشٌ, رَفَّتْ (u) رَفَّتْ (رَفَّتْ) (ə) *yaşud söyüş söymək, nalayiq sözlər danışmaq, ağzıpərtövlük etmək*

- رَفَّتْ, رَفَّتْ *söyüş, hərzə, hədyan, nalayiq sözlər*

I رَفَّدَ (i) رَفَّدَ 1) *bağışlamaq, vermək, mükafatlandırmaq*; 2) *kömək etmək, dəstəkləmək*; IV أَرَفَّدَ 1) *mükafatlandırmaq*; 2) *kömək etmək*; X اِسْتَرَفَّدَ *kömək, dəstək istəmək*

- رَفَّدَ c. رَوَّافِدٌ 1. *kömək edən*; 2. *qol (çayın); بلاد الرافدان tasn. Dəclə və Fərat; الرافدين Mesopotamiya; Dəclə və Fərat ordeni (İraqda orden)*

- رَوَّافِدَةٌ c. رَوَّافِدَةٌ 1) *dayaq, dirək, söykənəcək*;

2) *çatı, çatma*

- اِتِّ c. رَفَادَةٌ - *bandaj; sarğı; الحجاج ~ tar.*

Həcc vaxtı Məkkəyə gələn zəvvarların yeməyinin təşkil edilməsində fəxri köməklik vəzifəsi

- أَرَفَّدَ c. رَفَّدَ 1) *hədiyyə*; 2) *kömək, dəstək*

1) *qanad çalmaq; pərvazlanmaq*;

2) *yellənmək, dalğalanmaq*; 3) *dolaşmaq, uçmaq (nə üzərində علی)*; 4) *toxunmaq (nəyə الی)*; 5) *döyünmək, çırpınmaq (ürək haqqında)*; 6) *sarımaq, bintləmək; العين ~ gözünü sarımaq, bağlamaq*

- رَفَرَفٌ c. رَفَرَفٌ 1) *rəf; karniz, pərvaz; kontinental şelf; ~ القاريّ*; 2) *cinah (avtomobilin)*; 3) *sarğı (göz üçün)*

- رَفَرَفٌ c. رَفَرَفٌ *sarğı (göz üçün)*

I رَفَسَ (i, u) *ayaqla itələmək, vurmaq, təpikləmək; şıllaqlamaq, şıllaq atmaq*

- رَفَاسٌ 1. *şıllaq atan*; 2. 1) *vint (hava vinti*

yaşud avarlı vint); 2) *vintli buxar gəmisi*

- اِتِّ c. رَفَسَةٌ - *ayaqla vurma, təpik*

- رَفُوشٌ c. رَفُوشٌ *kürək, bel*

I رَفَصَ (i) ayaqla itələmək, təpikləmək; II رَفَصَ atmaq, əsdirmək, oynatmaq (*ayaqlarını* - بالرّجلين - *uşaq haqqında*)

- رَفَصَ = رَفِصَ

- رَفَصَ c. ات - ayaqla vurma, təpik

I رَفَضَ (i, u) rədd etmək, qəbul etməmək; imtina etmək; ~ الدعوى القضائية ~ məhkəmə işini saxlamaq; ~ كميالة ~ tic. veksəl üzrə ödəməkdən imtina etmək; V تَرَفَضَ qatı mövhumatçı, fanatik olmaq; IX اِرْفَضَ 1) dağlışmaq (*məs., iclasdan*); bitmək, qurtarmaq, bağlanmaq (*iclas haqqında*); 2) axmaq, sel kimi tökülmək (*göz yaşı, tər və s.*)

- رَفَضَ fanatiklik, qatı mövhumatçılıq, mütəəssiblik

- رَفَضَ yaxud رَافِضٌ c. tar. rafizilər (*şii fırqələrindən biri*)

- رَافِضِي 1) qatı mövhumatçı; 2) reneqat, dönük; 3) tar. rafizi (*rafizilər fırqəsinin üzvü*)

- رَفَضَ rədd etmə, geri qaytarma, imtina etmə; ~ حق veto hüququ

- رَفَضِي 1. qatı mövhumatçı -i/-ı; 2. 1) qatı mövhumatçı, mütəəssib; 2) dönük, reneqat

- رَفِضٌ rədd edilmiş, geri qaytarılmış

I رَفَعَ (ə) 1) qaldırmaq, yüksəltmək, uca tutmaq; ~ صوته ~ səsini ucaltmaq; ~ صوتهم ~ (عاليا) احتجاجا على ... qarşı etiraz səsini ucaltmaq; ~ عينيه الى... gözlerini nəyə tərəfə qaldırmaq; الانتقال ~ *idm.* ağırlıq (*ştanq*) qaldırmaq; الى القوة ~ *riyaz.* qüvvətə yüksəltmək; ~ الدعوى ~ iddia qaldırmaq; له *məch.* görünmək, peyda olmaq; ~ العلم ~ bayraq qaldırmaq; ~ من مكانته (شأنه) ~ məqamını uca tutmaq, əhəmiyyətini qaldırmaq; 2) çıxarmaq, kənar etmək, yığışdırmaq (*haradan*); ~ عن ايديكم ~ الحظر عن ... -dan/-dən əlinizi çəkin; ~ عن ...

qadağanı götürmək; 3) yüngülləşdirmək, qurtarmaq, xilas etmək (*nədən*); ~ عن *məch.* o özünə gəldi; 4) vermək, təqdim etmək (*hara*); ~ الى العريضة ~ ərizə vermək (*kimə*); ~ الى شكوى ~ şikayət vermək (*kimə*); ~ الى الحديث الى قائله ~ *fiqh.* hədisin ilk ravisinə qədər isnadını göstərmək; 5) bitirmək, qurtarmaq, kəsmək, bağlamaq; ~ الجلسة ~ iclası bağlamaq; 6) *qram.* adlıq hala salmaq; II رَفَعَ 1) qaldırmaq; 2) yüksəltmək (*məs., vəzifədə*); ~ الى رتبة لواء (رتبة اعلى) ~ kimisə briqada komandiri rütbəsinə (*daha yüksək rütbəyə*) yüksəltmək; III رَفَعَ *hüq.* müdafiə etmək (*kimi*); V تَرَفَعَ qürrələnmək; yuxarıdan baxmaq (*kimə-nəyə*); özünə layiq bilməmək; fəvqündə olmaq (*nəyin*); əhəmiyyət verməmək (*nəyə*); saymazlıq, etinasızlıq göstərərək imtina etmək (*nədən*); VI تَرَفَعَ məhkəməyə müraciət etmək; məhkəmədə müdafiə etmək (*kimi*); işi aparmaq; VIII اِرْتَفَعَ 1) qalxmaq, yüksəlmək; fəvqündə durmaq (*nəyin*); ~ عن يرتفع o hər cür söyüşdən yüksəkdə olmaqdır; 2) qaldırmaq (*nəyi*); 3) yox olmaq, itib getmək, yatmaq, çəkilmək (*məs., şiş*); kənar edilmək; 4) yetişmək, çatmaq (*kimə*); ~ الى *məs., məlumat*); 5) səslənmək, cingiltisi gəlmək

- اِرْتِفَاعٌ c. ات - qaldırma, yüksəlmə; yoxuş; yüksəklik; ~ عن سطح البحر ~ dəniz səthinədən yüksəklik; ~ ضغط الدم ~ *tib.* yüksək qan təzyiqi; ~ altimetr مقياس الـ

- اِرْتِفَاعٌ 1) qürur, lovğalıq, təkəbbür, təşəxxüs; ~ يuxarıdan, təşəxxüslə, lovğa-lovğa; 2) saymazlıq, etinasızlıq

- تَرَفَعٌ yüksəltmə, qaldırma (*vəzifədə, rütbədə*)

- رفع 1. qaldıran; الانتقال ~ *idm.* ağırlıq qaldıran (*ştanqıst*); 2. *c.* رَوَّاعٌ qaldırıcı, lift
- رَفَاعَةٌ *c.* رَوَّاعٌ, رَفَاعَاتٌ 1) qaldırıcı; lift; 2) ling, qol; الصوت ~ *radio.* gücləndirici; الالغام ~ minatutan gəmi
- رَفَاعٌ qaldırıcı
- رَفَاعٌ, رَفَاعٌ 1) karnaval; pəhriz bayramı (*xristianlıqda*); 2) yığım (*məhsul*)
- رَفَاعَةٌ 1) yüksək məqam; ləyaqət; 2) səsin ucalığı, gurluğu, zilliyi, cingiltilliyi
- رَفَعٌ 1) qalxma, qaldırma, yüksəltmə, ucaltma; ~ إلى القوة *mus.* diyəz; ~ إلى الريّاض. qüvvətə yüksəltmə; 2) çıxarma, kənar etmə, rədd etmə; ~ النظر عن nəzərə alma-maqla (*nəyisə*), hesaba almamaqla (*nəyisə*); 3) *gram.* (*sözü*) adlıq halda işlətmə; ~ حالة الـ adlıq halı
- رَفَعَةٌ 1) qalxma, qaldırma; ucaltma, yüksəltmə; 2) yüksək məqam; 3) zati-ali (*baş nazirin titulu*)
- رَفِيعٌ 1) uca, yüksək; gur, cingiltili (*səs*); 2) tanınmış; صاحب المقام ~ görkəmli; ~ صاحب yüksək məqam sahibi (*baş nazirin titulu*); الوضيع ~ əsilzadə və adi insan; 3) zərif, incə; 4) xırda; ~ الرش xırda qırma
- مَرْفَعٌ lovğa, təkəbbürlü, təşəxxüslü, iddialı
- مَرَفَعَةٌ *c.* ات 1) mühakimə üsulu; قانون قانון
المرافعات prosessual kodeks; 2) məhkəmə prosesini; 3) nitq (*müdafiəçinin*)
- مَرْفَعٌ *c.* ات 1) yoxuş; 2) yüksəklik
- مَرْفَعٌ qalxan; uca; yüksək, qaldırılmış
- مَرَفِيعٌ *c.* مَرَفِيعٌ qaldırıcı, domkrat
- مَرَفِعٌ *c.* مَرَفِعٌ 1) karnaval; 2) pəhriz bayramı (*xristianlıqda*); *din.* bağıqlama günü; ثلاثاء المرافع pəhrizin ilk həftəsinin çərşənbə axşamı (*xrist.*)

- مَرَفِيعَةٌ *c.* مَرَفِيعٌ qaldırıcı qurğu, qaldırıcı kran
- مَرَفُوعٌ 1) qaldırılmış; 2) *gram.* adlıq hala salınmış (*söz*)

I رَفِقٌ (u) kömək etmək; fayda gətirmək; 2) yumşaq rəftar etmək (*kiminlə* بـ , على); xeyirxahlıq etmək; III رَفِيقٌ 1) müşayiət etmək; ~ تطوّرات الحوادث عن كُتُب ~ hadisələrin inkişafını yaxından izləmək; 2) dostluq etmək; IV رَفِيقٌ qoşmaq, əlavə etmək (*nə* بـ); V تَرَفِيقٌ 1) rəhmli, şəfqətli olmaq (*kimə münasibət-də* بـ); ürəyi yanmaq, yazığı gəlmək, rəhmi gəlmək (*kimə* في); 2) sakit, tələsmədən etmək (*nəyi* في); VI تَرَفِيقٌ bir-birini müşayiət etmək; VIII اِرْتَفِيقٌ 1) istifadə etmək, faydalanmaq (*nədənsə*); xeyir götürmək (*nədən* بـ); 2) dirsəklənmək

- اِرْتَفِيقٌ 1) istifadə etmək; ~ الـ *hüq.* ümumi istifadədən irəli gələn hüquq; servitut; 2) mükəlləfiyyət; 3) *anat.* simfiz

- تَرَفِيقٌ mərhəmət, şəfqət; ürəyi yanma, yazığı gəlmə; ~ لا رəhmətsizcəsinə

- رَفِيقٌ yoldaşlıq -i/-i
- رَفِيقٌ 1) xeyirxahlıq; ürəyiyumşaqlıq; heyvanları himayə cəmiyyəti; 2) mərhəmət, iltifat, yumşaqlıq

- رَفِيقَةٌ 1) müşayiət etmək; eyni zamanda baş vermə; 2) cəmiyyət, yoldaşlar

- رَفِيقَةٌ = رَفِيقَةٌ
- رَفِيقٌ 1) xeyirxah, yumşaq; 2) ağır, yavaş, asta (*hərəkət*)

- رَفِيقٌ 1) yol yoldaşı, yoldaş, həmrəh; ~ الـ *din.* Allah; 2) şəriq; yoldaş; ~ المدرسة məktəb yoldaşı; 3) dost; 4) sevgili
- رَفِيقَةٌ *c.* ات 1) yol yoldaşı (*qadın*); 2) rəfiqə; 3) sevgili

- مَرَفِيقٌ 1) müşayiət edən, müşayiətçi; 2) dostluq edən; ~ المرأة ~ aşna

- مُرَافِقَةٌ müşayiət etmə
 - مُرْتَفَقٌ c. 1) - ات ياستیق, mütəkkə, söykə-nəcək; 2) ayaqyolu
 - مُرْتَفَقٌ hüq. servitut hüququ əsasında şərik
 - مُرْفَقٌ c. 1) مَرَفَقٌ ~ dirsək; المقعد ~ dirsə-kaltı; 2) sahə (*təsərrüfatda*); müəssisə; استغلال و زير ~ ictimai müəssisənin istismarı; مرفاق المرافق والمنزل tikintisi və kommunal xidmətləri naziri; نقل المدينة ~ şəhər nəqliyyatı; مرافق الدار həyat rahatlıqları; مرافق الحياة mənzil xidmətləri (*mətbəx, ayaqyolu və s.*); الدولة dövlət əhəmiyyətli təsərrüfat sahələri (*dəmir yolları, quru yolları, teleqraf, mədənlər və s.*); مرافق عامة infrastruktur; مرافق المدرسة الصحية məktəbin sanitar xidmətləri; المدينة şəhər təsərrüfatı sahələri (*su kəməri, kanalizasiya, tramvay və s.*); العالم alimin işləməsi üçün zəruri olan xidmətlər (*kitabxana və s.*); المرافق العلمية elmi fəaliyyət qabiliyyətləri
 - مُرْفَقٌ əlavə edilmiş, qoşulmuş; ...بـ... əlavə edilir
 - مُرْفَقَاتٌ c. əlavələr
 I رَقْلٌ (u) 1) dartmaq, sürümək (*paltarın atəklərini*); 2) lovğa-lovğa, təşəxxüslə getmək; نعمة ~ ماعاز. kiminsə yaxşılıqlarından geniş istifadə etmək; V تَرَقَّلٌ 1) təşəxxüs satmaq; 2) özünü çəkərək gəzmək
 - رَقْلٌ c. أرقالٌ, رُقُولٌ paltarın dal ətəyi
 - رَقْلٌ 1) uzun (*paltar*); 2) uzunquyruq (*heyvan*); 3) ətli, canlı, kök
 I رَقَّةٌ (ə) رِفَاهَةٌ rifah içində yaşamaq, zəngin yaşamaq; رَقَّةٌ (u) رِفَاهِيَةٌ naz-nemət içində keçmək (*həyat*); عن نفسه ~ əylənmək; II رَقَّةٌ 1) cah-calala alışıdırmaq; 2) yüngülləşdirmək; yaxşılaşdırmaq (*həyat şəraitini*);

ni); عن نفسه ~ a) əylənmək; b) əyləndirmək (*kimisə*); عن أصحابه ~ dostlarını əyləndirmək; V تَرَفَّفَةٌ cah-calalla, naz-nemət içində yaşamaq

- تَرَفِّيَةٌ 1) naz-nemətə alışıdırmaq; 2) yaxşılaşdırma (*həyat şəraitini*); عن النفس ~ əylənmə

- تَرَفِّيَةٌ 1) komfortla bağlı; 2) əyləncə -i/-ı
 - رِفَاهَةٌ, رِفَاهَةٌ 1) rifah, çiçəklənmə, uğur; رفع الشعب ~ xalqın rifahını yüksəltmək; 2) rahatlıq, komfort, naz-nemət; رِفَاهَةٌ zövq incəliyi

I رَقَا (u) رَقَا (müq. et: رَقَا) təmir etmək, düzəltmək, yamamaq; közəmək; IV أَرَقَى əl atmaq (*nəyə* (alı); pərdələmək, ört-basdır etmək (*nə ilə* (alı))

I رَقَّةٌ (a/i) رَقَّةٌ 1) nazik olmaq; 2) zərif olmaq; 3) nəzakətli olmaq; 4) yumşalmaq; təsirlənmək, mütəəssir olmaq (*nədən* —); 5) dərdinə şərik olmaq (*kimin* —), şəfqət göstərmək, ürəyi yanmaq (*kimə* —) ~ yoxsullaşmaq; 2 رَقٌّ (a/u) رَقٌّ nazikləşdirmək, incələşdirmək, zərifləşdirmək; II رَقَّقٌ 1) yumşaltmaq; حواشيه ~ xasiyyətini yumşaltmaq, həlim, mülayim etmək; الحواجب ~ qaşlarını boyamaq; 2) nazikləşdirmək, incələşdirmək, zərifləşdirmək; كلامه ~ gözəl danışmaq; 3) yaymaq; yastılatmaq; vərdənlənmək; IV أَرَقَّ 1) nazik, incə, zərif etmək; 2) yumşaltmaq; V تَرَفَّقَ 1) dərdinə şərik olmağı, rəğbət bəslədiyini ifadə etmək (*kimə* —); 2) yumşalmaq, həlimləşmək; X اِسْتَرَقَّ 1) qul etmək; 2) yumşalmaq

- اِسْتَرَقَّ qul etmə, kölə etmə, əsarət altına alma
 - رُقُوقٌ c. رَقٌّ 1) pərqament; velen kağızı, qalın kağız; 2) kino lenti; film; 3) zool. tısbağa

- مَرَقَبٌ c. مَرَقِبٌ 1) müşahidə məntəqəsi; الرِّبَانُ ~ kapitan körpüsü; 2) rəsədxana
 - مَرَقَبٌ c. مَرَقِبٌ teleskop; بصريّ ~ optik teleskop; شعاعيّ ~ radirteleskop
 - مَرَقَبٌ = مَرَقِبٌ c. مَرَقِبَةٌ
 I رَقَدَ (u) رُقَادٌ, رُقْدٌ 1) yatmaq; dincəlmək; uzanmaq (yatmaq, dincəlmək üçün); في المستشفى ~ xəstəxanada yatmaq; الدجاجة على البيض ~ toyuq qırt yatıb, yumurta üstündə oturub; 2) sakitləşmək, yatmaq (külək); düşmək, azalmaq (məs., istilik); سِت السوق ~ bazarda durğunluqdur; رقدته الابدية ~ yaxud بالرب ~ əbədi yuxuya getmək, ölmək, vəfat etmək; II رَقَدَ 1) yatırtmaq; uzandırmaq; على البيض ~ yumurta üstündə oturtmaq; 2) əkmək (şitil, ting); IV أَرَقَدَ 1) yatırtmaq; 2) sakitləşdirmək; الأعصاب ~ əsəbləri sakitləşdirmək
 - رُقُودٌ c. رُقَادٌ, رُقْدٌ yatan, mürgüləyən
 - رُقُودٌ c. رُقَادٌ, رُقْدٌ səhəng, güyüm, dəsti, bardaq
 - رُقَادٌ 1) yuxu, istirahət, rahatlıq; 2) yatma (xəstəxanada); على البيض ~ qırt yatma, yumurta üstündə oturma
 - رُقْدَةٌ yuxu; qısa yuxu
 - رُقَادٌ = رُقُودٌ
 - رُقْدَةٌ c. تَرْقِيدَةٌ - ting, şitil; qələm, çilik; zoğ, cavan budaq
 - مَرَقَدٌ c. مَرَقْدٌ 1) yataq; 2) sərdabə, məqbərə; الاخير ~ qəbir
 - مَرَقْدٌ 1. yuxugətirən, yuxugətirici; 2. yuxu dərmanı
 I رَقَرَقَ 1) qatmaq, qarışdırmaq; الخمر بالماء ~ şəraba su qatmaq; 2) axmaq, şırıltı ilə axmaq (su); تَرَقَّرَقَ 1) suvarılmaq, sulanmaq, yaşla dolmaq (gözlər —); şırıldamaq, axmaq (su); 2) parlamaq; sayrışmaq, işıldamaq, işıq saçmaq, bərq vurmaq
 - تَرَقَّرَقٌ parıltı, sayrışma

- رُقَارِقٌ dayaz
 - رُقَارِقٌ parlaq, parıltılı
 - رُقْرُقَةٌ 1) qatma, qarışdırma (şərabi); 2) sakit şırıltı (məs., axar suyun)
 I رُقَشَ (u) رُقَشٌ şəkillərlə, naxışlarla, təsvirlərlə bəzəmək; II رُقَشَ bəzəmək, əlvan boyamaq
 - رُقَشَاءٌ q. أَرُقَشٌ c. رُقَشَاءٌ xal-xal, ala-bəzək
 I رُقَصَ (u) رُقَصٌ rəqs etmək; من الفرح ~ sevincindən atılıb-düşmək; II رُقَصَ 1) rəqs etdirmək, oynatmaq; طفلاً ~ uşağı oynatmaq, nazlamaq; 2) titrətmək, yerindən oynatmaq (məs., ürəyi); III رُقَصَ kiminləsə rəqs etmək; IV أَرُقَصَ = II; VI تَرُقَصَ atılıb düşmək, qaçısqmaq (məs., hərflər oxu vaxtı); VIII إِرُقَصَ döyünmək (məs., ürək)
 - رُقَاصٌ 1. 1) rəqs edən; 2) rəqs -i/-ı; حفلة ~ bal; ~ موسيقى ~ bal; ~ كؤلگөлەر teatrı; ~ رəqs musiqisi; 2. rəqqas; ~ astr. Herkules (bürc)
 - رُقَاصَةٌ c. أُرُقَاصَةٌ - rəqqasə; باليه الاحادية ~ balet solisti (qadın)
 - رُقَاصٌ 1) rəqqas; rəqs edən; 2) rəqqas (saatda); taraz, pərsəng; ~ الموسيقيّ metronom
 - رُقَاصَةٌ c. أُرُقَاصَةٌ - rəqqasə; balerina
 - رُقَاصٌ rəqs; oyun, oynama; ~ الغربيّ Qərb rəqsləri; ~ حفلة rəqs gecəsi, bal; ~ علم xoreoqrafiya; ~ معلم rəqs müəllimi; ~ داء tib. xoreya (əl-ayağın qeyri-ixtiyari titrəməsi)
 - رُقَاصَاتٌ c. رُقَاصَةٌ rəqs
 - مَرُقَاصَةٌ c. أُرُقَاصَةٌ - portnyor, oyundaş (qadın)
 - مَرُقَاصٌ c. مَرُقَاصٌ 1) rəqs etmək üçün yer, rəqs meydançası; 2) rəqs gecəsi, bal
 I رُقَطَ (u) رُقَطٌ xal-xal, ala-bəzək etmək; II رُقَطَ (a) رُقَطٌ xal-xal, ala-bəzək olmaq; II رُقَطٌ 1) xal-xal, çil-çil etmək; ala-bəzək etmək;

- 1) مَرَقِمٌ c. مَرَقِمٌ 1) numerator, nömrəvuran;
2) pastel, əlvan karandaşlar
- 1) مَرَقُومٌ 1) yazılmış; rəqəmlərlə yazılmış;
~ مبلغ rəqəmlərlə göstərilmiş məbləğ;
2) ... nömrəli; ... بشارع ... رقم ~ رقم ...
küçəsindəki ... nömrəli
1) رَقَنٌ II (رقن) ştrixləmək; pozmaq, qaralamaq, silmək; 2) gözəl, yığcam (sıx) yazmaq;
3) diakritik işarələr qoymaq (*ərəb hərflərinin altında və ya üstündə*)
- 1) تَرَقِينٌ 1) ştrixləmə; pozma, qaralama, silmə;
2) kalliqrafik yazı; 3) diakritik nöqtələri yazma
1) رُقَا c. رُقُوَةٌ ovsun, cadu, sehr
- 1) رُقُونِيَّةٌ c. رُقُونِيَّةٌ ovsunçu, cadugər, sehrçi
1) رُقُونٌ yenot
1) رُقِيٌّ qarpız (*İraq*)
1) رَقِيٌّ (رقى) I ovsunlamaq (*məs. ilan sancmasından və s.*); 1) رَقِيٌّ (a) qalxmaq, çıxmaq, doğmaq; 2) irəliləmək, tərəqqi etmək; II 1) رَقَى qaldırmaq, yüksəltmək; 2) irəlilətmək, irəli çəkmək, inkişaf etdirmək; yaxşılaşdırmaq; 3) növbəti rütbə vermək; vəzifəsini yüksəltmək; ~ بيدقا الى فرزان *şahm.* piyadanı vəzirə çevirmək; 4) رِيَّاز. qüvvətə yüksəltmək; V 1) تَرَقَى yüksəlmək; 2) irəliləmək; inkişaf etmək, tərəqqi etmək; 3) vəzifədə yüksəlmək; VIII 1) اِرْتَقَى qalxmaq, çıxmaq, doğmaq; 2) tədricən inkişaf etmək, təkamül etmək
- 1) اِرْتِقَاءٌ tədrici inkişaf, artım, təkamül
- 1) يَخْشِلَاشْمَا, تَرَقَّقِي yaxşılaşma, tərəqqi
- 1) تَرَقِيَّةٌ 1) yaxşılaşdırma; 2) irəli çəkmə; inkişaf etdirmə; 3) vəzifədə, rütbədə yüksəltmə; ~ بيدقا الى فرزان *şahm.* piyadanı vəzirə çevirmə; 4) رِيَّاز. qüvvətə yüksəltmə
- 1) رَقِيٌّ c. رُقَا ovsunçu (*ilan*)

- 1) رَقِيَّةٌ q. رَقِيَّةٌ 1) qalxan; ucalan; 2) irəlidə gedən; inkişaf etmiş; mədəni
- 1) رَقَاءٌ ovsunçu, sehrbaz
- 1) رُقِيٌّ, رُقِيٌّ 1) qalxma; irəli getmə, irəliləmə, tərəqqi etmə; 2) ovsunlama; tilsim, həmayil, gözmüncüğü
- 1) رُقِيٌّ c. رُقِيَّةٌ 1) ovsun (*məs., باسم الله ارقيك من باسم الله كل شيء يؤذيك و من كل عين حاسد* (arqik) والله يشفيك من كل نفس او عين 2) tilsim, cadu, sehr
- 1) رُقِيَّةٌ q. رُقِيَّةٌ yüksək; inkişaf etmiş, mədəni
- 1) مَرَقَا c. مَرَقَاةٌ 1) lift
1) رَكٌّ (رك) I zəif, cüzi olmaq; 2) qüsurlu olmaq (*nitq barəsində*); pozuq olmaq (*dil, tələffüz*); 2) رَكٌّ (a,u) tapşırmaq; (*dil, tələffüz*); ~ الامر في عنقه boynuna qoymaq (*kiminsə*)
- 1) رَكٌّ əsas, təməl; dayaq! الفلوس! sənə ancaq pul kömək edər; sənənin işin qalib pula; ... حط الركب على... -a/-ə ümid etmək
- 1) رَكٌّ c. رَكٌّ, أَرَكَاكٌ zəif yağış
- 1) رَكِيٌّ = رَكِيٌّ
- 1) رَكَاكَةٌ 1) zəiflik; cüzilik, naqislik; 2) pozğunluq, qüsurluluq (*dildə, tələffüzdə*)
- 1) رَكَّةٌ c. رَكَّةٌ - cəhrə; ~ خالq dil. ovsunla müalicə, türkə-çarə
- 1) رَكِيٌّ 1) zəif; pis; yazıq, biçarə; 2) pozğun (*nitq*); qüsurlu (*dil, tələffüz*)
I 1) رَكِبٌ (ə) minmək (*ata, qatar, avtomobil və s.*); getmək (*at üstündə, qatar, avtomobildə və s.*); 2) etmək, işlətmək (*məs., günah və s.*); ~ بالدعابة القاسية kiminləsə kobud zarafat etmək; ~ البحر ~ gömidə getmək; ~ الحزن (القلق) onu kədər бүürüdü; ~ رأسه onu qorxu бүürüdü; (الخوف) a) baş alıb getmək; hara getdiyini bilməmək; b) başını itirmək (*məs., qəzəbdən*);

özbaşınalıq etmək; الشطط ~ ifrata varmaq; الغرور رأسه ~ təhlükəyə məruz qalmaq; المغامرات ~ lovğalanmaq, təşəxxüslənmək; başına sərgüzəştlər gəlmək; الهواء ~ təyyarə ilə uçmaq; هواه ~ istəyinə uymaq; II رَكَب 1) mindirmək, oturtmaq; qurmaq (*məs.*, *dəzga-hı*); 2) tərtib etmək, yaratmaq, toplamaq, quraşdırmaq; 3) birləşdirmək, sintez etmək; 4) qurmaq, düzəltmək; 5) salmaq, taxmaq (*qiymətli daş*); 6) dartmaq, gərmək, çəkmək (*məs.*, *simi*); IV رَكَب 1) oturtmaq, mindirmək; V تَرَكَب تَرتیب edilmək, ibarət olmaq (*nədən*); VI تَرَكَب 1) sıx oturmaq; *məcaz.* bir-birinin üstündə oturmaq; 2) üst-üstə qalanmaq, üst-üstə yığılmaq, tığ vurulmaq; VIII اِرْتَكَب etmək, işlətmək (*günah, cinayət və s.*); عملا شائنا ~ ayıb iş tutmaq; X اِسْتَرَكَب minmək istəmək; mindirilməsini xahiş etmək

- اِرْتَكَب etmək, işlətmə, tutma (*məs.*, *günah iş*)

- اِرْتَكَب üst-üstə qalanma, yığılma; tığ vurma
- تَرَكَب 1) quraşdırma, yığma;
2) konstruksiya, quruluş; tərkib; الذرة ~ atomun quruluşu; 3) söz birləşməsi, tərkib; ifadə; اسنادي ~ predikativ söz birləşməsi, cümlə; 4) quruluş; الجسم ~ bədən quruluşu; 5) sintez; 6) *şahm.* kombinasiya

- اِرْتَكَب 1) quruluş, düzülüş, tərtib, konstruksiya; *c.* laylar, təbəqələr; تركيبات جيولوجية geoloji çöküntülər; 2) tərkib (*məs.*, *hökumətin*)

- تَرَكَب 1) konstruktiv, struktural; 2) sintetik; التركيبات الألياف السنتيتik liflər

- رَكَب , رَكَبَان , رَكَاب *c.* رَاكِب 1. minikdə gedən; دراجة نارية ~ velosipedçi; دراجة ~ motosikletçi; 2. 1) atlı, süvari; 2) sərnişin

1) رَكَاب , رَكِب *c.* رَكَاب 1) minik və ya yük dövələri; 2) yerləş, mərasim; qatar, nümayiş; الاستعمار ~ imperializmin arabası; سار في ~ kiminsə dalınca sürünmək, müticəsinə getmək

- رَكِب *c.* رَكَابَان *təsn.* 2 رَكَاب *anat.* üzəngi sütunu; ... إلى شدة حرارة harasa yola düşmək; حرارة في مكان haradasa dayanmaq, yerləşmək, mənzil salmaq

- رَكِب *anat.* üzəngi -i/-ı; العظم *anat.* üzəngi sütunu

- رَكِب jokey, sürücü, minici, atlı

1) اُرْكَب *c.* رَكِب karvan; atlılar dəstəsi; الحجاج ~ həccə gedən zəvvarların karvanı; 2) gediş, yürüş, nümayiş; الحضارة ~ mədəni cəhətdən qabaqcıl ölkələrdən geridə qalmaq; 3) şəxsi heyət; ekipaj (*təyyarənin, tankın və s.*)

- رَكِب minik atları, minik dövələri; karvan; hamı onun haqqında danışır

- رَكِب *c.* رَكِب diz; dirsək; ~ ابو *bot.* kolrabi, kələm fəsiləsindən olan ikiillik bitki; 1) titrədib qızdırma; 2) qrip

- رَكِب minik (*vollanmaq üçün*)
- رَكِب getmə, gəlmə, sürmə; الخيل ~ at sürmə; البحر ~ dəniz səfəri; الهواء ~ uçma, uçuş

- رَكِب minik heyvanı

- رَكِب *c.* مَرَكَب qayıqçı

1) مَرَكَب *c.* مَرَكَب minik, nəqliyyat vasitəsi; 2) gəmi, qayıq; minik heyvanı; بخاري ~ buxar gəmi; جوال ~ müəyyən reysi olmayan gəmi; حربي ~ hərbi gəmi; خطي ~ xətt gəmi; دوري ~ gözetçi gəmi; ساحب ~ yedək gəmi; شراعي ~ itigedən gəmi; سريع العدو ~ yelkənli gəmi; الصيد ~ balıqçı gəmi; النقل ~ nəqliyyat gəmi; ركب اقيح ~ ədəbsizlik

etmək, qəbahət işlətmək; الحمافة ~ ركب axmaq-
lıq etmək; الطيش ~ ركب yüngüllük etmək;
الجنون والهوس ~ ركب dəlilik, ağılsızlıq etmək;
الزلل ركب مرابك tez-tez çaşmaq, səhvə yol
vermək

- ربح 1. 1) mürəkkəb; ibarət (nədən); ~ ربح
mürəkkəb faizlər; ~ عدد a) riyaz. kompleks
ədəd; b) mürəkkəb ədəd; 2) salınmış, taxıl-
mış; 3) yığılmış, quraşdırılmış; ~ جهل tam
cəhalət; 2. c. ات - 1) mürəkkəb tərkib, mürək-
kəb birləşmə; 2) mürəkkəb cisim; kompleks;
3) dərman tərkibi; ~ كيميائي ~ kimyəvi birləşmə
- الفضاء ~ مركبة c. ات - 1) araba; ekipaj; ~
الفضاء ~ القمرية aygözər; 2) vaqon;
الامتعة ~ العفش) yük vaqonu
- ات c. مركبة - 1. tərtibedici; təşkilədici;
2. tərkib hissəsi, tərkib elementi; komponent
- مركبة = مركبي c. مركبي
- مركب c. مركب ~ ابو
leylək, hacıleylək

I ركد (u) ركد 1) uzun zaman hərəkətsiz,
durğun, axmaz qalmaq (su haqqında); 2) süst,
durğun, kəsalətli olmaq (ticarət haqqında);
3) sakitləşmək, yatmaq (külək haqqında)

- ركد 1) süst, kəsalətli (ticarət); 2) durğun,
axmaz (su)
- ركد durğunluq, gerilmə, tənəzzül,
depressiya

I رکز (u) رکز 1) sancmaq; taxmaq; dikəlt-
mək; bərkitmək; 2) dayanmaq, durmaq, yer-
ləşmək; II رکز 1) bir yerə yığmaq, cəmləş-
dirmək, mərkəzləşdirmək; ~ اهتمام ~ diqqət-
tini cəmləşdirmək (nə üzərində ~ علی); 2) qatı-
laşdırmaq (südü); 3) zənginləşdirmək (filizi);
IV رکز 1) qoymaq, quraşdırmaq; 2) qızıl
və ya gümüş ehtiva etmək, tərkibində qızıl

və ya gümüş olmaq (süxur haqqında); 3) qızıl
və ya gümüş ehtiyatları kəşf etmək; V رکز
bir yerə toplanmaq, cəmləşmək, mərkəz-
ləşmək; VI رکز ümumi mərkəzə malik
olmaq, konsentrik olmaq; VIII رکز 1) söy-
kənmək, istinad etmək, arxalanmaq (nəyə
~ علی); 2) cəmləşmək, mərkəzləşmək (hara-
da ~ في); 3) dayanmaq, yerləşmək, olmaq (hara-
da ~ في)

- رکز istinad; ~ نقطة istinad nöqtəsi
- رکز konsentriklik
- رکز 1) mərkəzləşdirmə, cəmləşdirmə;
2) qatılaşdırma (südü); 3) zənginləşdirmə
(filizi)

- رکز bərk, möhkəm, sakit, arxayın, soyuq-
qanlı

- رکز 1) qızıl, gümüş və
ya uran filizi; 2) xəzinə, dəfinə

- رکز bərklik; sakitlik, arxayınlıq
- رکز c. رکز, رکز yüngül səs
- رکز c. رکز dayanma; fasilə; sükut
- رکز 1) dayaq, istinad; təməl,
özül; زرع ركازة nöyinsə təməlini sarsıt-
maq; 2) dirək, dəstək, altlıq; 3) ayaq (mebe-
lin); 4) paya; 5) damar (məs., qızılın); 6) hər-
b. top qundağı, top altlığı

- رکز konsentrik
- رکز 1) dayaq; dayaq məntəqəsi;

2) əsas, təməl, özül
- رکز 1) mərkəz; ~ الثقل ~ ağırlıq mərkəzi;
الدائرة ~ çevrə mərkəzi; ~ الجذب ~ cazibə
mərkəzi; ~ الإدارة ~ baş idarə; ~ كهربائي ~ elektro-
sentral; ~ كهرحراي ~ istilik-elektrik mərkəzi;
~ كهرمائي ~ hidroelektrosentral; ~ مائي ~ hidro-
sentral; ~ هاتفي ~ telefon stansiyası; هذا الواقع
~ اهتمام الرأي العام العالمي bu fakt dünya ictimai

rəyinin diqqət mərkəzindədir; 2) ... olduğu yer; *الداء* ~ xəstəlik ocağı; *الرياسة* ~ *hərb*. qərar-gah; 3) mövqe; 4) yer, post, məntəqə; *ملاستعلام* ~ arayış (*məlumat*) məntəqəsi; *الإسعاف* ~ ilk yardım məntəqəsi; *البوليس* ~ (الشرطة) polis sahəsi; *السكة الحديدية* ~ dəmir-yol qovşaq stansiyası; *القيادة* ~ idarəetmə (*komanda*) mərkəzi; 5) *qram.* dayaq (*diakritik nöqtələr üçün*); 6) mərkəz (*Misirdə inzibati vahid*); ~ *المأمور* mərkəz rəisi

- *مركز* 1) mərkəzləşdirilmiş, cəmləşdirilmiş, yerləşdirilmiş; 2) qatılaşdırılmış (*süd*); 3) zənginləşdirilmiş (*filiz*)

- *النور* ~ mərkəzləşdirici, cəmləşdirici; *المنور* ~ proyektor

- *مركزية* mərkəzi; *اللجنة العامة* mərkəzi komitə; ~ *لا* eksentrik, ümumi mərkəzi olmayan; desentralizasiya edilmiş

- *مركزية* mərkəzdə olma, mərkəziyyət, sentralizm; *لا* desentralizasiya

I *رَكَسَ* (u) aşırmaq, çevirmək, alt-üst etmək; VIII *إرتكس* 1) yenidən düşmək, bir daha düşmək (*çətin vəziyyətə*); 2) aşırılmaq, çevrilmək, qaytarılmaq (*əvvəlki vəziyyətə*); geri düşmək, geri oturulmaq

I *رَكَضَ* (u) qaçmaq; səyirtmək, yüyürmək, atılmaq, sıçramaq; çapmaq, çaparaq getmək; *الفرس برجله* ~ atı mahmızlamaq; *قلبه بين جنبيه* ~ onun ürəyi döyündü, çırpındı; III *رَكَضَ* qaçışda yarışmaq; VI *تَرَكَضَ* 1) qaçışda yarışmaq; 2) bir yerdə qaçmaq; qaçışb gəlmək, yüyürüşüb gəlmək (*nəyə tərəf*); VIII *إرتكز* 1) hərəkət etmək; tərپənmək (*ana bətnində döl haqqında*); 2) həyəcanlanmaq

- *رَكَضَ* qaçış; at çapışması; dördayaq at yerışı; *لما* kiminsə yanına qaçaraq gəl-

mək, qaça-qaça gəlmək; *المرء وراء الارباب* gəlir dalınca qaçma; *المرء وراء التسلح* silahlanma

- *رَكَضَ* qaçıcı

- *رَكَضَ* 1. iti, yeyin, bərk, sürətli (*qaçış-da*); 2. qaçıcı

I *رَكَعَ* (ə) baş əymək, əyilmək, bel bükmək; rüku etmək, rükuya getmək (*əlləri dizlərin üstünə qoyaraq baş əymək namazda*);

~ *امامه* kiminsə-nəyinsə qarşısında baş əymək;

~ *امام جبروته* kiminsə əzəməti qarşısında diz çökmək; *على الركب امامه* ~ kiminsə qarşısında sürünmək, quyruq bulamaq; II *رَكَعَ* diz çökdürmək; IV *أرَكَعَ* diz çökdürmək

- *رَكَعَ* c. rüku edən, rükuya gedən; *رَكَعَ* c. rüku edən, rükuya gedən; namaz qılan

- *رَكَعَات* c. rükə 1) rüku (*namazda*); baş əymə; 2) rəkət (*namazın bir rüku və iki səcdədən ibarət bir hissəsi*); *أدى رَكَعَاتين* iki rəkət namaz qılmaq

- *رَكَعَ* rüku, baş əymə

I *رَكَلَ* (u) itələmək, təpikləmək, təpiklə vurmaq; təpik atmaq, şıllaq atmaq; VI *تَرَكَلَ* bir-birinə təpik atmaq, bir-birini şıllaqlamaq, təpikləmək

- *رَكَلَ* c. təpikləmə, ayaqla vurma, təpik

I *رَكَمَ* (u) yığmaq, üst-üstə qalmaq;

2) toplamaq, qalaqlamaq; VI *تَرَكَمَ* toplanmaq, qalanmaq, üst-üstə yığılmaq; qatılaşmaq, sıxlaşmaq (*duman*); VIII *إرتكَمَ* yığılmaq, toplanmaq, tığılanmaq, toplaşmaq

- *تَرَكَمَ* yığma, toplama; yığım; *الثروة* ~ sərvət yığımı; *المالي* ~ maliyyə yığımı

- *رَكَمَ* 1) yığın, topa, qalaq; *geol.* daş tökün-tüsü, çınqıllıq; *الناس* ~ kütlə, izdiham; *انبعثت*

şəhər xarabalıqlardan baş qaldır-
dı; 2) buludlar, kəsif buludlar, bulud topası
- رَكْمِيّ ~ رَكْمِيّ qara buludlar
- رَكْم bulud topası, kəsif buludlar
- رَكْم c. مَرَاكِمُ el. akkumlyator
I رَكَن (u) رَكْنُ yaxud رَكْنُ (ə) رَكْنُ 1) söykən-
mək; 2) bel bağlamaq (*kimə*), etibar etmək
(*kimə* الی); 3) uymaq, aludə olmaq (*nəyə*);
meyil etmək (*nəyə* الی) الهدوء ~ الی السکینة
qapılmaq; sükuta dalmaq; 4) gizlənmək,
daldalanmaq (*harada*); çəkilmək (*hara* الی);
evdə oturmaq, evdən bayıra çıxma-
maq; مَکْحُ یُرْکَنُ الیه *məch.* etibar ediləsi, bel bağla-
nası kəs; etibarlı; 5) bir kənara qoymaq;
رَفِّ السُّرُوندürməyə salmaq; II رَكَنَ 1)
bərk-bərk gizlətmək; 2) paltar şkafına
yığmaq (*paltarı*); IV أَرَكَنَ 1) etibar etmək
(*kimə* الی), bel bağlamaq (*kimə*); üz qoymaq,
əl atmaq (*nəyə* الی) الفرار ~ الی الفرار üz
qoymaq; VIII إِرْتَكَنَ söykənmək (*nəyə* الی);
dirənmək, dayanmaq (*nəyə* علی)
- إِرْتَكَنَ etibar, əminlik, arxayınlıq (*kimə* الی)
- إِرْتَكَنَ ciddilik, təmkinlilik, mötəbərlik,
ağırlıq; görkəm
- إِرْتَكَنَ c. رُكْنٌ 1) sütun; dayaq; 2) künc;
3) başlıca tərkib hissəsi; 4) əsas; ارکان الحرب
hərb. baş qərargah; رئيس (هيئة) ارکان الحرب
baş qərargah rəisi; ارکان الحرب للقوات المسلحة
silahlı qüvvələrin qərargahı; ارکان المفوضية
səfirliyin nümayəndələri; ارکان الحياة الاقتصادية
iqtisadi həyatın əsasları; ارکان البلاد dövlət
həyatının dayaqları; ارکان الدين dinin əsasları;
5) guşə, bölmə (*jurnalda, radio verilişində*)
- رُكْنٌ guşə; künc
- رُكْنٌ künc -i/-ı; ضربة -ة *idm.* künc
zərbəsi

- رُكُونٌ etibar
- رُكِينٌ 1) möhkəm, bərk; 2) etibarlı, ciddi,
mötəbər, mühüm; 3) əsas
- رُكْنٌ nişanlama, adaxlama (*Əlcəzair*)
- مَرَاكِنُ c. مَرَاكِنُ tas, ləyən, teşt
I رُكُو (u) رُكَا (u) qazmaq; 2) qalmaq,
olmaq (*harada* , في); II رُكِيَ söykəmək,
dayamaq, möhkəm quraşdırmaq; ... مرفقيه علی ~
dirsəklənmək (*nəyəsə*); VI تَرَكَى körpüyə yan
almaq
- رُكُوَاتٌ c. رُكُوَاتٌ qəhvədan; qəhvəbişirən
- رُكِيَا c. رُكِيَا quyu
I رَمَّ (a/u) رَمَّ¹ düzəltmək, təmir etmək;
رَمَّ² لا يُرَمُّ *məch.* düzəlməz, islaholunmaz;
رَمَّ² (a/i) رَمَّ² çürümək, korlanmaq, xarab olmaq;
II رَمَّ¹ = رَمَّ¹; 2) surətini çıxarmaq (*şəffaf*
kağız və ya kalka vasitəsilə); IV رَمَّ² = رَمَّ²;
V رَمَّ² düzəldilmək, təmir edilmək; X إِسْتَرَمَّ
təmirə, düzəldilməyə ehtiyacı olmaq
- تَرَمِيمٌ 1) təmir etmə, düzəltmə; 2) surə-
tini çıxarma
- تَرَمِيمَاتٌ c. təmir işləri
- رَمَّ² çürük; çürümüş, külə dönmüş
- رَمَّ² çürümə, xarab olma
- رَمَّ² c. رَمَّ², رَمَّ² 1) ip, kəndir; 2) məcmu;
بُتْÖVLÜKDƏ, tamamilə
- رَمَّ² c. رَمَّ², رَمَّ² 1) çürümüş sümüklər;
2) meyit; cəmdək, leş
- رَمِيمٌ 1. çürük, çürümüş; külə dönmüş;
2. çürümüş sümüklər
- رَمِيمٌ 1. təmir edən; 2. təmirçi
- مَرَمَةٌ təmir
- رَمَاتٌ c. رَمَاتٌ, رَمَاتٌ sal, körpücük
I رَمَحَ (ə) رَمَحَ 1) nizə ilə vurmaq, nizələ-
mək; 2) şllaq atmaq; 3) çapmaq (*dördəyək*
-at); 4) atılmaq, cummaq, can atmaq (*hara*

الی); 5) azğın, coşqun olmaq, coşub özündən çıxmaq; II رَمَحَ 1) dördayaq çapmaq, səyirtmək (*atı*); 2) nizə düzəltmək; وصف ~ *məcaz.* silah düzəltmək

- نيزه رَمَحَ; ~ السمك *astr.* Arktur (*şimal yarımküresində ən parlaq ulduz – həmç. bax: سَمَكٌ*)

- رَمَحَ c. رَمَاحَةٌ nizəli əsgər, silahdaşyan
- رَمَاحَةٌ qaçış; dördayaq yeriş
- رَمَحَ c. رَمَاحٌ, رَمَاحٌ nizə; mızraq
- رَمَاحٌ c. مَرَمَاحٌ 1) səhnə, meydan, sirk;

2) cıdır meydanı

- مَرَمَاحٌ = مَرَمَاحٌ
VIII اِرْتَمَحَ tükənmək, zəifləmək, gücdən düşmək

I رَمَدَ (ə) 1) ağrımaq (*gözlər*); 2) göz xəstəliyinə tutlmaq; II رَمَدَ 1) külün içinə qoymaq; 2) yandırmaq, külə döndərmək; الجَنَّةُ ~ meyiti yandırmaq; IV اَرَمَدَ ağrımaq (*göz*); V تَرَمَدَ 1) külə dönmək; 2) küllə örtülmək; 3) oftalmiyaya, göz xəstəliyinə tutulmaq

- رَمَدَ c. رَمَدَاءٌ q. اَرَمَدٌ oftalmiyalı xəstə;

2) kül -i/-ı

~ الموتى yandırma, külə döndərmə; الموتى ~ (الجثث) meyitləri (*cəsədləri*) yandırma

- رَمَدَ c. رَمَادٌ kül; ذَرِّيٌّ ~ radioaktiv kül; ماء ~ yandırılmış cəsədin külü; الجَنَّةُ المحروقة ~ *torta*; ~ في العيون gözə kül üfürmək; ~ في السُّنُونُ At. sözü. özünə ziyan vurursan (*hərf. külü üfürürsən*)

- رَمَدِيٌّ kül rəngi; ~ حزن *məcaz.* dərin hüzn
- رَمَدٌ *tibb.* oftalmiya; الحبيبي traxoma
- رَمَدٌ oftalmiyalı xəstə
- رَمَدِيٌّ *həmç.* ~ طيبب okulist, göz həkimi
- رَمَمَ əlinə düşəni yemək, hər nə gəldi yemək

- رَمَمَ əlinə düşəni yemək, hər nə gəldi yemək

- رَمَمَ əlinə düşəni yeyən, hər nə gəldi yeyən

I رَمَزَ (u, i) 1) işarə etmək, nişan vermək, göstərmək (*nə ilə* —); 2) rəmzi olaraq göstərmək (*nəyi ilə* —, الی *nə ilə* —); 3) əlamətdar olmaq, dəlalət etmək, təmsil etmək, bir şeyin rəmzi olmaq; VIII اِرْتَمَزَ əlamətdar olmaq (*nə ilə* —)

- رَمَزَ c. رَمَازٌ nümunə, örnək; faksimile

- رَمَزَ c. رَمُوزٌ 1) işarə, rənz, nişan, simvol;

2) işarə, eyham; 3) təxəllüs

- رَمَزِيٌّ 1) rəmzi, simvolik; هِدْيَةٌ ~ simvolik hədiyyə; 2) şifrlı, şifrlənmiş

- رَمَزِيَّةٌ ~ simvolizm

I رَمَسَ (u) 1) dəfn etmək; basdırmaq;

2) gizlətmək; VIII اِرْتَمَسَ baş vurmaq, başa qədər girmək, başını suya salmaq, irtimas etmək

- رَمَسَ c. رَمَاسٌ qəbir

- رَمَسَ c. رَمُوسٌ qəbir, qəbirin üstünə yığılmış torpaq

I رَمَشَ (u) 1) barmaqlarının ucu ilə götürmək; 2) göz qırpmək, göz vurmaq

- رَمَشَ göz qapağının iltihabı, konyunktivit

- رَمَشَ c. رَمُوشٌ kirpik

- رَمَشَتٌ c. رَمَشَاتٌ göz qırpmə, göz vurma;

~ العين bir göz qırpımında

I رَمَصَ (ə) 1) irinləmək, çirk gəlmək (*göz*)

- رَمَصَ 1) irin, çirk (*gözədə*); 2) yuxulu görkəm

I رَمَضَ (ə) 1) qızdırmaq, yandırmaq (*günəş*); 2) ağrımaq, incitmək, əziyyət vermək; 3) zərərli, öldürücü təsir göstərmək; ~ التعب yorğunluq onu əldən salıb, o bərk yorulub

- رَمَضٌ *tib.* insolyasiya, günəş işığı ilə müalicə; günvurma

- رَمَضَاءُ qızmar isti, bərk isti; كالمستجير من المطر الماعز. yağışdan çıxıb yağmura düşmək (*hərf.* o, qızmar istini görüb oddan kömək istəyəne oxşayır)

- رَمَضَانُ ramazan (*qəməri təqviminin 9-cu ayı – 30 gündür*)

رُمَاعٌ tib. qansızlıq (*qadınlarda qanazlığı xəstəliyi*)

I رَمَقٌ (u) رَمَقٌ baxmaq; gözlərini, nəzərlərini dikmək, nəzər salmaq; بنظرات سيئة ~ نية kiməsə kinli nəzər salmaq, pis niyyətlə baxmaq; II رَمَقٌ 1) gözünü dikmək, diqqətlə baxmaq, gözünü çəkməmək; 2) atüstü, necə gəldi etmək; başdansovma iş görmək; ~ العيش ~ ترميقا bir təhər dolanmaq; III رَمَقٌ özünü gözləmək, göz qoymaq (*kiməsə – ehtiyat üçün*)

- رَمَقٌ başdansovma, necə gəldi görülən iş
- رَمَقٌ c. رَمَقٌ son qüvvə; həyat qıgılıcı (*məs., ölən adamda*); ~ على آخر son nəfəsdə; ~ دافع عنه حتى آخر ~ müdafiə etmək; ~ امسك ~ bir qədər bərkitmək (*nə ilə*); bir qədər yemək (*nə —*); ~ سَدَّ (اقام) به الـ ~ nə iləsə özünü bir qədər saxlamaq

- رَمَقٌ diqqəti özünə cəlb edən; mühüm, əhəmiyyətli; həsəd aparılması

رَمَكٌ c. رَمَكَاتٌ, رَمَكٌ madyan; *şahm. köhn.* at üstünə qum səpmək (*mürək-kəblə yazılmış yazının*); 2) dul qoymaq; IV رَمَلٌ dul qalmaq; V رَمَلٌ = IV

- رَمَلٌ c. رَمَلٌ, رَمَلٌ dul (*kişi*)

- رَمَلٌ c. رَمَلٌ dul (*qadın*)

- رَمَلٌ dul qalma, dulluq

- رَمَلٌ rəmmal, qum üstündə fala baxan

- رَمَلٌ rəməl (*əruz vəznində hər misrası üç «failətün» və bir «failat», yaxud «failün»-dən ibarət bəhr*)

- رَمَلٌ c. رَمَلٌ qum; أم رمال, goreşən; رَمَلٌ tib. sidik qumu; daş xəstəliyi; رَمَلٌ (وضع) رأسه في الـ (كالنعامة) başını quma soxub gizlətmək (*dəvəquşu kimi*); رَمَلٌ بناه على الـ qum üstündə qurmaq; رَمَلٌ qumla fala baxma (علم) الـ

- رَمَلٌ qumluq; qumsallıq; qumlu sahə

- رَمَلٌ 1) qum -i/-ı; ساعة قوم qum saati; 2) qumlu, qumsal; العاصفة الـ قوم qasırğası
- رَمَلٌ qumqabı

رَمَانٌ *topl. bot.* nar (*ağacları və meyvələri*)

- رَمَانٌ c. رَمَانٌ 1) nar (*ağacı və meyvəsi*); 2) başcıq, başlıq; şiş, çıxıntı; əl ağacının başı; 3) hərəkət edən çəki daşı (*dərəcəli tərəzilərdə, qapanda*); 4) hər b. qumbara; ~ حية ~ dolu qumbara; ~ خرساء ~ boş qumbara, tədris qumbarası; ~ يدوية ~ əl qumbarası

- رَمَانٌ tünd qırmızı, nar rəngi; ~ ياقوت *min.* yaqut

I رَمَى (i) رَمَى 1) atmaq, tullamaq, tulazlamaq; 2) atəşə tutmaq, topa tutmaq, gülləyə basmaq (بـ); 3) ittiham etmək, töhmətləndirmək (*nədə* بـ); *At. sözü.* günahı özgəsinin üstünə yixmaq; 4) can atmaq, çalışmaq; məqsəd güdmək, məqsədi olmaq, nəzərində tutmaq, nişan almaq (*nəyi* الـ); ~ aralarına təfriqə salmaq; ~ بسهم ~ öz payını vermək (*nəyə* في); VI تَرَامَ 1) hamı bir yerdə atılmaq (*kimin-nəyin üstünə* على); atılmaq (*kimin üstünə* على); ~ بين ذراعيه ~ qucağına atılmaq; ~ بين قدميه ~ ayaqlarına düşmək; 2) dağınıq olmaq, tökülüb-töküşdürülmək;

uzanıb getmək; 3) bir-birinə atmaq (*nə*); atışmaq (*nə ilə* —); 4) gəlib çatmaq (*kimə-nəyə* (الی) ... ~ ona xəbər çatdı ki...; ... ~ qulağına dəyib, çatıb ki...; VIII اِرْتَمَى 1) atılmaq; 2) atılıb qalmaq; 3) üstünə atılmaq (*kimin* علی); 4) düşmək, yıxılmaq; ~ علی الارض ~ torpağa düşmək, yerə düşmək ~ علی قَدَمِيه ~ kiminsə ayaqlarına düşmək
- تراَمٍ داغِمْقِلِقْ ~ genişlik
- رَامٍ q. رُمَاةٌ c. رَامِيَةٌ 1. atan, nişan alan; idm. diskobol, diskobol, diskatan; 2. atıcı; الرامی astr. Oxatan; سهم الرامی astr. ox
- رَامِيَةٌ atış, güllə atma; علی الاطباق idm. qablara güllə atma
- رَامِيَةٌ 1) atma; tullama; (القرص) ~ idm. diskatma; ~ الرمح ~ nizə atma; 2) güllə atma; ~ بالرصاص قتل (اعدام) ~ güllələmə
- حرّةٌ ~ حرّةٌ 1) atım, atış; tullama; حرّةٌ ~ حرّةٌ idm. sərbəst zərbə; 2) atış; منه ~ سهم علی ~ من غیر رام ~ من غير رام ox uçuşu məsafəsində; ~ من غير رام At.sözü. dəlidən doğru xəbər (*hərf*. pis atıcının da yaxşı atışı ola bilər)
- رَمَايَا c. رَمِيَّةٌ ~ ov quşu, ov heyvanı
- مَرَامٍ q. مَرَامِيَةٌ 1) uzaq, kənar (*kimdən-nədən* (من) ~ 2) uzanıb gedən; ~ الاطراف مترامی geniş; ~ شجرة مترامية الاغصان qollu-budaqlı ağac
- مَرَامٍ c. مَرَامِيَةٌ 1) uzaqlıq, yetişmə imkanı, yetişəbilerlik; ~ ڤاتہ ~ ڤاتہ ~ görüş dairəsi; ~ بعيد الـ ~ لمحناء علی ~ (top); ~ المدافع ~ artilleriya atış meydanı, poliqon; 3) idm. qapı; ~ من كرتين o öz qapısını iki topdan qorudu

- مَرَمِيٌّ atılan, mərmi
- مَرَمِيَّاتٌ c. idm. atma mərmilər
I رَنَّ (a/i) رَنَّ, رَنَّ رَنَّ 1) səslənmək, cingildəmək; cingildətmək (*mas.*, *aldə metal pulları*), gurultu salmaq; ~ البرميل الفارغ يرنٌ *məsəl.* boş çəllək guruldar; 2) əks-səda vermək
- رَنَّ cingilti, şaqqıltı, taqqıltı
- رَنَّانٌ 1. cingilti, gur; təmtəraqlı; gurultu (*nitq*); 2. kontralto
- رَنََّةٌ c. رَنََّةٌ 1. cingilti; əks-səda; inilti
- رَنََّةٌ c. رَنََّةٌ 2. maral
- رَنَّانٌ 1) səslənmə, cingilti; inilti; 2) gurultu; 3) əks-səda; rezonans
- رَنَّانِيٌّ rezonans -i/-1
- رَنَّانٌ səsli, cingiltili
- مَرَنَّانٌ cingiltili
Norveç الـ ~ النرويجي ~ siyənək; ~ رَنَّجَةٌ rus siyənəyi
1) tərətətmək, silkələmək, titrətmək, əsdirmək; ~ اعطافه ~ özünə-vurğunluq onun bağırını şişib çatlamaq dərəcəsinə gətirmişdi; 2) başını gicəlləndirmək, başgicəllənmə əmələ gətirmək; V تَرَنَّحٌ 1) tərənəmək, silkələnmək, titrəmək, əsmək, yırgalanmaq; 2) ayaq üstündə güclə durmaq; ~ زهوا وتيها ~ lovğalanmaq, öyünmək
- مَرَنَّحٌ 1) yellənən, titrəyən, ayaq üstündə düz dura bilməyən; ~ الاعطاف ~ böyük sevinc içində olan; 2) kefli, içkili
- مَرَنَّحَةٌ c. مَرَنَّحَةٌ ~ burun (*gəminin*)
~ بالمكان ~ yerində qalmaq; *məcaz.* göz qabağından çəkilməmək
رَنَّدٌ rənd (*Nəcddə bitki*); dəfnə ağacı, dəfnə budağı (*qalibiyyət rəmzi*)
رَنَّدٌ mədh etmək, tərənnüm etmək
- رَنَّدَةٌ mədh etmə, tərənnüm etmə

(رنق) II رَنَقَ 1) gözünü dikmək, diqqətlə baxmaq; النظر اليه ~ kiməsə diqqətlə nəzər salmaq; بالمكان ~ yerində qalmaq; *məcaz.* göz qabağından çəkilməmək; 2) süzmək, uçmaq (*quş*); 3) bulandırmaq (*məs., suyu*); 4) pozmaq (*sakitliyi*); IV أَرْنَقَ bulandırmaq (*məs., suyu*)

- رَنَقَ bulanıq

رُنُوكَ c. رُنُوكَ gerb

رُنُوكَاتُ c. رُنُوكَاتُ siyənək

I رَنِمَ (ə) رَنِيمَ mahnı oxumaq, tərənnüm etmək; II رَنَمَ cəh-cəh vurmaq, zəngülə vurmaq; V تَرَنَمَ mahnı oxumaq, tərənnüm etmək (*nəyi* بـ)

- تَرَانِيمُ mahnı; تَرَانِيمَاتُ c. تَرَانِيمَاتُ - تَرَانِيمَاتُ c. dini nəğmələr

I رَنُوَ (u) رُنُوَ diqqətlə baxmaq (*kimə*); nəzər salmaq (*kimə* الى); II رَنَى 1) şənləndirmək, ürəyini açmaq; 2) mahnı oxumaq

I رَهَبَ (ə) رَهَبَ qorxmaq, dəhşətə gəlmək; II أَرَهَبَ qorxutmaq, dəhşətə gətirmək; IV تَرَهَبَ 1) hədələmək, təhdid etmək, qorxutmaq; 2) rahibliyi qəbul etmək; VI تَرَاهَبَ bir-birindən qorxmaq - قُوَّةُ الرَّهَابِ 1) qorxutma; 2) *həmç.* ~ قُوَّةُ الرَّهَابِ terror; الرَّهَابُ ağ terror; الرَّهَابُ القُدُّر terror (*qanlı*) terror

- إِرْهَابِي 1. terror -i/-1; الرَّهَابَاتُ terror tədbirləri; 2. terrorçu

- تَرَهَّبَ 1) qorxutma; 2) rahibliyi qəbul etmə, rahiblik; الرَّهَابُ عَيْشَةُ rahib həyatı; حَدِيثُ الرَّهَابِيِّ hazırlanan adam

- تَرَهَّبَ qorxutma

- رَاهِبٌ rahib; رَاهِبَةٌ c. رَاهِبَةٌ bot. ətirşah

- رَاهِبَةٌ c. رَاهِبَةٌ rahibə

- رَاهِبَةٌ c. رَاهِبَةٌ anat. döş sümüyünün alt hissəsi

- رَهْبَةٌ qorxu, dəhşət; رَغْبَةٌ qorxudan və ya könüllü olaraq; istər-istəməz

- رَهْبِي qorxu, hürkü, vahimə

- رَهْبُوت qorxu, vahimə, dəhşət

- رَهْبِي qorxulu, qorxunc, dəhşətli; ~ إِيْفَانُ tar. İvan Qrozni

(رَهْبِي) تَرَهَّبَ rahib olmaq

- رَهْبِي rahib -i/-1; rahiblik -i/-1

- رَهْبِي rahiblik

- رَهْبِي 1) rahibliyi qəbul etmə; 2) rahiblik

1) أَرَهَجَ IV (رَهَج) toz qaldırmaq; 2) təfriqə, nifaq, hərc-mərclik salmaq (*kimin arasında* بَيْنَ)

- رَهَجٌ 1) toz (*havada*); 2) topa-topa buludlar; 3) təfriqə, nifaq, hərc-mərclik

VIII إِرْتَهَشَ (رَهَش) bayt. topuq vurmaq, ayağını yaralamaq (*at haqqında*)

- رَوَاهِشٌ qan damarı, şah damar (*əlin nəbzini yoxlanıldığı yerində*)

I رَهَصَ (ə) رَهَصَ təməlini, özülünü, binöv-rəsini qoymaq; IV أَرَهَصَ 1) əsasını, təməlini qoymaq; 2) əsaslandırmaq; 3) hazırlamaq, kömək etmək; 4) qabaqcadan bildirmək, qabaqcadan göstərmək (*nəyi* بـ)

- إِرْهَاصٌ 1) əsas, təməl; 2) müqəddəm şərt; 3) c. اتُّ - qabaqcadan bildiren əlamət, nişanə

- إِرْهَاصَاتٌ c. təmayül, qabiliyyətin ilkin əlamətləri

- رَوَاهِصٌ c. رَاهِصَةٌ *geol.* süxur; brekçiya (*mineral maddələrlə bir-birinə yapışmış qırıntılardan ibarət süxur*); بَرَكَانِيَّةٌ ~ aqlomerat

- رَهْصٌ divarın dibi, altı

I رَهَطَ (ə) رَهَطَ acgözlüklə yemək, basıb yemək, təpəşdirmək

- رَهَطٌ 1) bir neçə (*ona qədər*); 2) kütlə; qrup; 3) qohum-əqrəbə

- رَهْفٌ ² c. رَهْفٌ bel sarğısı
 I رَهْفٌ (ə) رَهْفٌ itiləmək; رَهْفٌ (u) رَهْفٌ (u) iti, kəsici olmaq; 2) olmaq; 3) kəskin, gərgin olmaq; IV رَهْفٌ 1) itiləmək; 2) kəskinləşdirmək, gərginləşdirmək; diqqətlə etmək (*qulaq asmaq, baxmaq*); اذنيه ~ qulaqlarını şəkləmək, diqqətlə qulaq asmaq; V رَهْفٌ نَرمە-nazik olmaq; zərif, incə olmaq
 - رَهْفَةٌ 1) itilik; 2) kəskinlik, gərginlik; الحس ~ iti hissiyyat
 - رَهْفٌ 1) iti; 2) incə; zərif; 3) boy-buxunlu, qədd-qamətli
 - رَهْفٌ 1) kəskin, gərgin; iti; 2) incə, həssas; الحس ~ iti hissiyyat; hiss itiliyi
 I رَهْفٌ (ə) رَهْفٌ 1) ədalətsizlik etmək, sıxışdırmaq, zülm etmək; 2) haxlamaq, yaxalamaq; III رَهْفٌ yetkinlik yaşına çatmaq, böyümək, yaşa dolmaq; IV رَهْفٌ zəhmət vermək, əziyyət vermək, yormaq; sıxışdırmaq, zülm etmək; الاعصاب ~ əsəblərinə təsir göstərmək; الذاكرة ~ yaddaşına güc vermək
 - رَهْفٌ zülm etmə, sıxışdırma; əziyyət vermə, zəhmət vermə, yorma
 - رَهْفٌ *tib.* ankilostoma, Misir qanazlığı
 - رَهْفٌ gənc, cavan oğlan
 - رَهْفٌ c. ات - gənc, cavan qız
 - رَهْفٌ yetkinlik, həddi-bülüğa çatma, yaşa dolma
 - رَهْفٌ yorucu; əziyyətli, zəhmətli; əzici
 I رَهْلٌ (ə) رَهْلٌ süst, taqətsiz, şişkin olmaq; V رَهْلٌ 1) süstləşmək; taqətdən düşmək; şişkinləşmək; 2) boş, bürüşük, solğun olmaq; sallanmaq
 - رَهْلٌ 1) süstlük, taqətsizlik; الروحي ~ mənəvi düşkünlük; 2) bürüşüklük, solğunluq, şişkinlik

- رَهْلٌ süst, taqətsiz
 - رَهْلٌ bürüşük, zəif, solğun
 رَهْمٌ c. رَهْمٌ çiskin, çisək, narın yağış
 - رَهْمٌ c. مَرَاهِمٌ 1) mərhem, sürtmə dərmanı, krem, kosmetik yağ; məlhəm; بنسولين ~ penisinlin yağ; 2) balzam
 I رَهْنٌ (ə) رَهْنٌ, رُهُونٌ 1) sürəkli olmaq; uzun sürmək; 2) dayanmaq, düşmək, qalmaq (*harada* —); 3) girov qoymaq, girov vermək; III رَهْنٌ mərc qoşmaq, mərc gəlmək, mərc-ləşmək; ... -a/-ə pul qoymaq, pul atmaq (*qumarda*); IV رَهْنٌ girov qoymaq, girov vermək; VI رَهْنٌ bir-birilə mərc-ləşmək; VIII رَهْنٌ 1) üzərinə öhdəlik götürmək; etməyə söz vermək (*nə* —); boynuna götürmək (*nəyi* —); 2) girov almaq, beh almaq; 3) girov qoymaq; 4) *məch.* girov olmaq; girov qoyulmaq; 5) asılı olmaq (*kimdən-nədən* علی —); X رَهْنٌ girov tələb etmək
 - رَهْنٌ 1) girov qoyan
 - رَهْنٌ 1) müasir; indiki; mövcud; الحالة في الظروف mövcud vəziyyət, status-kvo; الحالة indiki şəraitdə; 2) gerçək, real; 3) hazır, sabit, davamlı; 4) sarsılmaz, pozulmaz; tutarlı, mühüm; حقيقة əsil həqiqət
 - رَهْنٌ mərc qoşma; girov; كسب mərci udmaq; ~ محل cıdır meydanı; ~ هما کفرسی ~ hər ikisi tamamilə eynidir, bərabərdir; ~ وقد كان وإياه کفرسی ~ hər ikisi bərabər yarışırdı.
 - رَهْنٌ 1. asılı; 2. c. رُهُونٌ, رُهُونَاتٌ, رُهَانٌ girov
 - رَهْنٌ mövzuda (*nə*); ta...qədər; altında; ...-dan/-dən asılı olaraq; ...-dan/-dən bəri; بما حوت من منفعة kitablarnın həyatı nə qədər faydalı olduqlarından asılıdır; لا هذه المسائل ~ البحث

tədqiqat mövzusunur; اوامرك ~ نضع انفسنا biz sənin sərəncamındayıq; اشارك ~ اِنِّي mən sənin işarənə bəndəm; التحقيق ~ هو o, istintaqdadır; وضع شيئا ~ الاعتنال ~ هم onlar həbsdədirlər; وضع شيئا ~ ما يتطلبه asılı olaraq qoymaq

- ات c. رَهْنِيَّة - girov kağızı

- ات 1) 1) girov qoyulmuş; 2) asılı; 2) girov qoyulmuş şey; قضى نصف عمره ~ اسوار السجن macaz. o, ömrünün yarısını həbsdə keçirib; اعماله ~ الرجل məsəl. insan öz əməllərinin girovudur (insan haqqında əməllərinə əsasən fikir yürüdürlər)

- ات 1) رَهَائِنُ c. رَهِيَّة - mərc, girov qoyulmuş şey; 2) girov; رهائن الملاجئ ~ المطبخ onun yeri mətbəx idi, o, mətbəxdən çıxmaq bilmirdi.

- ات c. مَرَاهِنَةٌ - mərc, girov, çəkişmə

- ات girov alan مَرْتَهِنٌ

- ات c. مَرَاهِنٌ lombard

- ات 1) girov qoyulmuş; 2) asılı (nədən), şərtləndirilən (nə ilə); باغلی (nə ilə ~); حلّ الامور ~ باوقاتها ~ الوقت itti faq bağlamaq üçün şərtləndirilmiş vaxt gəlib çatdı; hər şeyin öz vaxtı var

رَهْنَامَج گəmi jurnalı

I رَهَا (رَهْو) u) yorğa yerimək

- ات c. رَهَاءٌ¹ zool. durna

- ات² رَهْوٌ - sakit, dinc

رَهْوَنُ yorğa yerimək (qaçmaq)

- ات yorğa at; يعمل كـ ~ öküzi kimi işləyir

- ات yorğa, yorğa yeriş رَهْوَنَةٌ

I رَابٌ (رُوب) u) turşumaq, çürümək, qıçırmaq; kəsmikləşmək; II رُوبٌ çürütmək, kəsmikləşdirmək; IV أَرَابٌ = II

- رَائِبٌ çürümüş, turşumuş (süd)

- رُوبٌ çürümüş, turşumuş süd

- رُوبٌ paltar; رُوبَاتٌ, رُوبٌ əba; mantiya; رُوبَاتٌ ~ المحاماة vəkil mantiyası

- رُوبَةٌ qursaq mayası

- رُوبَةٌ 1) qursaq mayası; 2) münbit torpaq sahəsi

- رُوبٌ = مَرُوبٌ

رُوبَةٌ lunatizm (yuxulu halda gəzməkdən ibarət xəstəlik)

- مَرُوبٌ lunatik (yuxuda durub gəzən adam)

- ات c. رُوبٌ rubl

رُوبٌ robot

رُوبٌ geod. reper, əlamət, nişan

- ات c. رُوبِيَّة rupiyə

رُوبِيَّة köhnəpərəstlik; mühafizəkarlıq

- رُوبِيَّة -i/-ı; -i/-ı; رُوبِيَّة mühafizəkarlığına

I رُوبٌ (رُوب) peyin ifraz etmək (heyvan)

- رُوبٌ c. رُوبٌ peyin

I رُوبٌ (رُوب) yayılmaq; 2) tez satılmaq, çox işlənmək, rəvac tapmaq; رُوبٌ سوت سوقه bazarı rəvac tapdı; 3) tədavüldə olmaq (pul haqqında); 4) qızgın olmaq (bazar); II رُوبٌ 1) yaymaq; 2) satmaq; 3) tədavülə buraxmaq; 4) irəlilətmək, irəli aparmaq, inkişaf etdirmək; təbliğ etmək

- رُوبٌ 1) yayma; 2) satma; 3) tədavülə buraxma; 4) irəlilətmə, irəli aparma

- رُوبٌ 1) yayılmış; 2) tezsatılan, işəgədən, rəvac; 3) qızgın, bərk (ticarət haqqında); رُوبٌ işləri yaxşı gedir, işi rəvacdır

- رُوبٌ 1) yayma; 2) satma; 3) tədavül etmə; dövr etmə; 4) həməç. ~ تجاري tələbat (mala)

رُوبٌ ənlik

I رَاحَ (u) رَاحَ (روح) I getmək, yola düşmək; çıxıb getmək; 2) axşam qayıtmaq; غدى وراح səhər gedib axşam gəlmək; 3) başlamaq; nəyisə etməyə hazır olmaq; يكتب ~ yazmağa başlamaq; راح يموت *xalq dil.* o indicə öləcək; ضحية ~ nəyinsə qurbanı olmaq; II رَوَّحَ¹ 1) evə qayıtmaq; 2) dinclik vermək; yüngülləşdirmək; 3) sərirləşdirmək, havasını təmizləmək; بالمروحة ~ özünü yelpiklə yelləmək; ~ عن ~ üzünü yaylıqla yelləmək; عن ~ يaxud ~ عن صدره ~ öylənmək; istirahət etmək; 4) havasını təmizləmək, havasını dəyişdirmək; II رَيَّحَ² 1) dinclik vermək, dincəlməyə imkan vermək; 2) çökmək (*məs., bina*); III رَاوَحَ¹ 1) növbələmək, növbə ilə dəyişdirmək (*nəyi* ~ بين مكانه); yerində saymaq; irəli getməmək; ~ و غدى o baş – bu başa gedib gəlmək, dala-qabağa gedib gəlmək; 2) axşam getmək (*kiminsə yanına*); و اراوحو səhər də, axşam da onun yanına gedirəm; IV رَاحَ¹ dinclik vermək, istirahət vermək; yüngüllük götürmək; canını qurtarmaq (*nədən* ~ عن رأسه على... (من); ~ رأسه ... üstünə qoymaq, başını ... söykəmək; لم يرح احدا ولم ~ dincəlmək (*kimdən* ~ من); يسترح o heç kəsi dincəlməyə qoymur, özü də dincəlmirdi; IV رُوحَ² pis iy vermək; V تَرَوَّحَ¹ 1) iyənmək, qoxulanmaq; 2) yellənmək; بالمروحة ~ yelpiklə yellənmək; VI تَرَاوَحَ¹ növbələnmək, bir işi növbə ilə görmək (*nəyi* ~ على); VIII إِرْتَاحَ¹ 1) istirahət etmək (*məs., istirahət evində*); 2) sakitləşmək; razı qalmaq; məmnunluq hiss etmək; sevinmək (*nəyə* ~ للمعروف ~ yaxşılıq etməkdən məmnunluq duymaq; ~ ضميره ~ ürəyi sakit oldu; X إِسْتِرَاحَ¹ 1) istirahət etmək; 2) rahatlıq, arxayınlıq duymaq; sakitləşmək; 3) etibar

etmək (*kimə* ~ الى , *nəyi* ~ في), bel bağlamaq (*kimə* ~ الى *nədə* ~ في); *hərb.* !إِسْتِرَاحَ! azad!; X إِسْتِرَاحَ² 1) iy, qoxu hiss etmək; iyindən bilmək; 2) hava almaq, nəfəs almaq
- عدم الـ ~ رازılıq, məmnunluq; sevinc; إِرْتِيَاحُ ~ narazılıq, razı olmama; təqdir etməmə; إِيْتِمَانُ ~ ادخل الـ ~ الى قلوب الناس insanlara arxayınlıq bəxş etmək, ürəkləri sevindirmək
- أرِيحِيَّ سəxavətli, comərd
- أرِيحِيَّةُ səxavət, comərdlik
- إِسْتِرَاحَةَ c. ات - 1) istirahət; 2) dinclik; rahatlıq; 3) fasilə (*iclaslar arasında*); 4) səfərdə olanlar üçün düşəcək yer, mehmanxana
- تَرَوِيحُ havanı dəyişdirmə, havanı təmizləmə; ~ النفس ~ dincəlmə, gəzişmə, nəfəsini dərmə
- تَرَوِيحَةَ c. تَرَاوِيحُ 1) rahatlanma; 2) *həmç.* صلاة التراويح əlavə namazlar, təravih namazı (*ramazan günlərində*)
- تَرِيحِيَّ çökmə, oturma (*məs., binanın*)
- رَاحَ¹ 1) çıxıb gedən; keçib gedən, yoldan ötən; 2) gələcək; و غدا hər yoldan ötən; qarşıya çıxan ilk adam; من اليوم و-ا bundan belə, bundan sonra, bu gündən etibarən
- رَاحَ¹ 1) gedən; 2) *dialektə gələcək zamanı bildirmək üçün işlədilan və gələcək zaman ədatına çevrilmiş* وَا حَا *sözü*; انا ~ أكل *yaxud* انا حَاكَل mən yeyəcəyəm
- رَاحَةَ c. رَاحَةُ raihə, yaxşı qoxu, iy, ətir; ~ الـ pis raihəli, xoş ətirli; ~ الـ pis qoxulu, pis iyli; ~ الـ عديم iysiz, raihəsiz; (عَطْرِيَّة) ~ رَاحَ q. şərab; (في رأسه) ~ رَاحَ şərab onun başına vurdu
- رَاحَةَ 1) rahatlıq, arxayınlıq, sakitlik; dinclik, istirahət; ~ الـ arxayınlıq; ~ الـ *yaxud* اسباب الـ ~ sakitliklə, asan, yüngül;

- ات c. مُسْتَرَاَحٌ - ayaqyolu
 - مُسْتَرِيحٌ 1) dincələn, istirahət edən; 2) *həmç.*
 البال ~ sakit, arxayın
 I ریادٌ (u) رَادٌ (رود) 1) öyrənmək, tədqiq etmək;
 2) axtarmaq; 3) var-gəl etmək, o baş-bu başa
 gedib gəlmək; III رَاوَدٌ 1) israrla xahiş etmək;
 2) tovlamaq, yoldan çıxarmaq; عن نفسها ~
 qadını yoldan çıxarmaq; 3) çulğamaq, bürü-
 mək, əhatə etmək; ان افكارًا مبهمه تراوده ~
 ~ه الشعور بالندم onu mübhəm fikirlər bürüyür;
 ~ه الشعور بالندم ~ه الشعور بالندم ...
 ... على onu ... görə peşmançılıq hissi bürüdü;
 IV أَرَادَ 1) istəmək, arzulamaq; ام لم يرد ~
 istər-istəməz; به خيرا ~ kiməsə xeyir arzula-
 maq; 2) nəzərdə tutmaq; 3) təhrik etmək
 (على نەيە VIII إِرْتَادٌ 1) araşdırmaq, öyrən-
 mək; kəşfiyyat aparmaq; 2) axtarmaq; 3) gəl-
 mək; 4) gəlib getmək, baş çəkmək; X اِسْتِرَادَ
 nail olmağa, əldə etməyə çalışmaq, axtarmaq
 - اِرَادَةٌ 1) niyyət; istək, həvəs, meyil; iradə;
 الطيبة ~ه xoş məram; ~ه öz istəyi
 ilə, istəyə görə; لا تتشى ~ه بقرّة ...
 sarsılmaz iradə qüvvəsi sayəsində ... -a/-ə
 qalib gəlmək; 2) dekret, fərman; ملكيّة ~
 kral fərmanı
 - اِرَادِيٌّ 1) iradi, könüllü; 2) azad, sərbəst;
 ~ه لا يَخُودُ ~ه qeyri-iradi, qeyri-ixtiyari,
 özündən asılı olmayaraq
 - اِرْتِيَادٌ 1) araşdırma, öyrənmə; kəşfiyyat
 aparma; *hərb.* kəşfiyyat; 2) axtarış; 3) gəlib
 getmə, baş çəkmə; المخازن ~ mağazaları gəzmə;
 المحيط ~ okeanda üzmə
 - تَرَاوِيدٌ c. تَرَاوِيدٌ kiçik mahnı
 - رَاوَدٌ c. رَاوَدٌ 1) tədqiqatçı; pioner; bir iş
 ilk başlayan, bir işin təşəbbüsçüsü; سَبَّاقٌ ~
 ilk tədqiq edən (*nəvisə*); الفضاء ~ kosmo-
 navt; 2) axtaran, arayan, axtarıcı; kəşfiy-

yatçı; 3) gəlib-gedən (*harasa*); 4) rəhbər;
 yolgöstərən, bələdçi; 5) rəhbər ideya; 6) *hərb.*
 mayor, minbaşı; ~ه رəhbər, aparıcı qüvvə
 - رَوْدٌ¹ yüngül, sakit (*məs., külək*)
 - رَوْدٌ² 1) öyrənmə, tədqiq etmə; 2) axtarma,
 araşdırma
 - رَوْدٌ yavaşlıq, astalıq; !~ه على yavaş!,
 tələsmə!
 - رَوْدِيٌّ sakit, yavaş, yavaşca
 - رِيَادَةٌ 1) öyrənmə, tədqiq etmə; gəzmə
 (*tədqiq etmək məqsədilə*); 2) axtarma, araşdır-
 ma; ~ه روح axtarış ruhu, araşdırıcılıq ruhu
 - مَرَادٌ məkan, sahə, meydan
 - مَرَادٌ murad, arzu, istək, dilək, kam
 - مُرْتَادٌ 1. tədqiq edən, araşdıran, öyrənən;
 2. 1) gəlib gedən; 2) gəliş-gediş yeri
 - مَرَاوِدٌ c. مَرَاوِدٌ 1) qələm (*gözə çəkmək*
üçün); 2) sancaq; 3) ox, mil, qol; محوري ~
 mehvər birləşməsi
 - مُرِيدٌ 1) ardıcıl, şagird; 2) aspirant; 3) mürid,
 sufi şeyxinin şagirdi (*sufiliyin birinci pilləsi*)
 I رَاوَزَ (u) رَاوَزَ (روز) 1) nəyinsə çəkisini yoxla-
 maq, çəkisini gözəyarı müəyyən etmək,
 çəkmək; II رَوَزٌ = I
 - رَاوَزٌ memar
 - رَاوَزٌ c. رَاوَزٌ daşyonanların başçısı, ustabaşı;
 bənna
 - رِيَازَةٌ 1) daşdüzmə üsulu; 2) tikintiyə
 rəhbərlik
 ات c. رُوْزَنَامِيَّةٌ - təqvim
 ات c. رُوْزَنَامَةٌ - təqvim
 (روس) II رُوْسٌ ruslaşdırmaq
 - رُوْسِيَّةٌ *bax:* رُوْسِيَّةٌ
 - رُوْسٌ *topl.* ruslar
 - رُوْسِيَّةٌ rus; ~ه روسيَّةٌ rus dili
 رُوْسْتُو qızartma, qovurma

2) rumın; a) الروم a) latın dili; b) rumın dili;

2. 1) romalı; 2) rumın

- رُومِي 1. Bizans -i/-ı; yunan; ~ ديك loş, hind xoruzu; ~ دجاج hind toyuğu; 2. bizanslı, yunan

- رُومِة c. مَرَام - mərəm, istək

رُومَاتِرْم revmatizm

- رُومَاتِرْمِي revmatik

رُومَانْسِي romantik

- رُومَانْسِيَّة romantizm

رُومَانْطِيقِي romantik

- رُومَانْطِيقِيَّة romantizm

رُومِسُ sal

رُومِة vilayət, nahiyə; məkan; ərəzi

رُومِة = رُومِة

رُومِة rövnəq, parıltı, gözəllik

رُومِة surətçıxaran (çoxaldıcı) cihaz

I رُومِة (i) رُومِة 1) rəvayət etmək, xəbər vermək; ötürmək (*kiminsə dediklərinə istinadən* (عن); 2) su vermək, suvarmaq, içirtmək (نـ) رُومِة; 1) su içmək; suvarılmaq; 2) yangısını söndürmək; II رُومِة

1) su vermək, su içirtmək; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

suvarmaq, su tökmək, su vermək; V رُومِة

1) su içmək; suvarılmaq; 2) fikirləşmək, düşünmək; VIII رُومِة

1) su içmək, suyu canına çəkmək; suvarılmaq; 2) yangısını söndürmək, susuzluğunu yatırmaq

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

suvarmaq, su tökmək, su vermək; V رُومِة

1) su içmək; suvarılmaq; 2) fikirləşmək, düşünmək; VIII رُومِة

1) su içmək, suyu canına çəkmək; suvarılmaq; 2) yangısını söndürmək, susuzluğunu yatırmaq

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة suvarmaq, suvarılmaq; 2) su ilə təmin etmək, suvarmaq, su çıxartmaq; IV رُومِة

- رُومِة c. رُومِة q. رُومِة ravi; hədis, şeir ötürücüsü

- رُومِة c. رُومِة 1) rəviyə; 2) hədis, şeir ötürücüsü; رُومِة ~ su, su qabı

- رُومِة bax: رُومِة

- رُومِة şirin su

- رُومِة gözəl görkəm; forma gözəlliyi

- رُومِة 1. hekayə -i/-ı; رُومِة hekayə üsulu

2. 1) romançı; 2) dramaturq

- رُومِة c. رُومِة 1) hekayə, povest; roman; əfsanə; رُومِة ~ detektiv roman; رُومِة ~ خيالية

opera; رُومِة ~ تمثيلية غنائية رُومِة (قصصية) roman; 2) pyes; رُومِة ~ هزلية غنائية

~ operetta; رُومِة ~ مضحكة رُومِة ~ هزلية غنائية

~ komediya, məzhəkə; رُومِة ~ مسرحية رُومِة ~ tamaşa, pyes;

~ faciə; drama; رُومِة ~ سينمائية رُومِة ~ kinofilm;

~ ناطقة رُومِة ~ səsli film; 3) rəvayət, xəbər

- رُومِة 1. 1) bol, dolu; 2) susuzluğu yatırın (su haqqında); 2. poez. hecanın samit səsi

- رُومِة 1) fikir, düşüncə; nəzər, rəy; 2) anlaq, dərrakə, qanacaq; ~ رُومِة ~ ياء في

~ şüurlü şəkildə, düşünərək, düşünülərək; ~ رُومِة ~ عن غير

~ düşünmədən

- رُومِة suvarmaq, irriqasiya; رُومِة bax: الرى بالراحة

~ رُومِة ~ راحة رُومِة mexanizmlərlə suvarmaq; رُومِة راحة

~ رُومِة ~ راحة رُومِة hövzə suvarması

- رُومِة 1) susuzluğu yatırmaq; 2) = رُومِة

- رُومِة ötir, rayihə

- رُومِة bax: رُومِة

- رُومِة 1) yaxşı suvarılmış; içirdilmiş, doldurulmuş; 2) şirəli, sulu

- رُومِة c. رُومِة bir dəfə suvarmaq, suvarılmaq; رُومِة ~ الزراعة

~ səpindən sonra suvarmaq; رُومِة ~ الحماية

~ qurumaqda olan torpağın suvarılması (səpindən 20-25 gün sonra)

- رُومِة = رُومِة bax: رُومِة

- رُومِة c. رُومِة suvarmaq kanalı, arx

- 1. 1) suvarılan; اراضٍ سۈ suvarılan torpaqlar; اراضٍ سۈ bəliyyə; اراضٍ سۈ təbii suvarma ilə suvarılan torpaqlar; 2) şifahi; şifahi yolla ötürülən; 2. c. مَرَوِيَّاتٍ rəvayətlər, ötürülən hekayətlər, xəbərlər

I (ریب) 1) şübhə, inamsızlıq doğurmaq; 2) pərt etmək; IV اَرَابٌ = I; V تَرَيَّبٌ şübhə etmək (nəyə, فی); VIII اِرْتَابٌ 1) şübhə etmək (nəyə, فی); inanmamaq, şübhə ilə yanaşmaq (nəyə), şübhələnmək (nədən, فی); 2) pərt olmaq; X اِسْتِرَابٌ şübhə etmək (nəyə, فی)

- 1) اِرْتِيَابٌ şübhə; inamsızlıq, etibarsızlıq; şübhələnmə, 2) pərtlik

- اِرْتِيَابِيٌّ skeptik

- اِرْتِيَابِيَّةٌ skeptisizm

- رَيَّبٌ şübhə; inamsızlıq, etibarsızlıq; ~ بلا şübhəsiz; ~ لا فی ان... şübhəsiz; ~ في ان... şübhə yoxdur ki...; ~ والشكٍ skeptisizm; ~ الزمان kimdəsə şübhə doğurmaq; ~ المنون) baxtın dönüklüyü

- رَيَّبَةٌ = رَيَّبَةٌ

- رَيَّبٌ c. رَيَّبٌ şübhə; şübhələnmə, ehtiyatlanma

- مُرْتَابٌ 1. şübhələnmə; 2. skeptik

- مُرَيَّبٌ 1. şübhə doğuran; 2. 1) şübhəli;

2) etibar doğurmayan

رَبِيَّوْرَتَاَج c. رِبِيَّوْرَتَاَج - reportaj

رَبِيَّتْ xalq dil. = لَيْتْ !; ~ يا kaş ki...

(رَيْتْ) رَاثٌ ləngitmək, yavaş hərəkət etmək; V تَرَيَّبٌ ləng tərپənmək, gözləmək

- نە قەدەر ki, نە قەدەر ki... -ma/-mə

رَبِيَّوْرَتَاَج monopoliya

رَبِيَّوْرَتَاَج c. رِبِيَّوْرَتَاَج

رَبِيَّوْرَتَاَج c. رِبِيَّوْرَتَاَج kəllə, təpə, baş (dağın); üst, üst tərəf (damın)

رَبِيَّوْرَتَاَج c. رِبِيَّوْرَتَاَج 1) rəis, başçı; 2) kapitan (gəmidə)

I (رَيْشٌ) 1) tükəlmək, lələklənmək; 2) lələk vurmaq (oxa), lələklə bəzəmək; 3) varlanmaq; هُوَ لَا يَرِيشُ وَلَا يَبْرِي مəsəl. nə qapıda hürəndir, nə qoyun güdən (hər f. filankəsdən nə zərər görərəsən, nə də bir fayda); II رَيْشٌ tükəlmək, lələklənmək; lələk vurmaq (oxa); IV اَرَاشٌ lələk vurmaq; V تَرَيَّشٌ varlanmaq; zinət içində yaşamaq

- رَيْشٌ c. qiymətli avadanlıq, mebel

- رَيْشٌ topl. tük, lələk; النعام ~ dövəquşu lələyi

- رَيْشَةٌ c. 1) lələk (yazmaq üçün), qələmucu; 2) fırça (rəssamın); المحراث ~ kotanın qolları; 3) mus. mizrab; 4) فصادة ~ lanset, cərrah bıçağı; 5) qanad, pər (turbinin və s.)

- 1) رَيْشِيٌّ tükü, lələkli, qanadlı; 2) lələyə oxşar, lələkvari

- رَيْشٌ bot. ağot, ceyranotu

رَبِيَّوْرَتَاَج c. رِبِيَّوْرَتَاَج

I (رَاعٌ) 1) رَاعٌ artmaq, böyümək, güclənmək, qüvvətlənmək; II رَاعٌ sələmlə, faizlə, müamiləyə (pul) vermək

- رَاعٌ bax: aλίfba sırası ilə

- رَاعٌ 1) ən yaxşı dövr, çiçəklənmə; 2) böyümə, yüksəlmə; 3) artım, gəlir; renta; المطلق mütləq renta

- رَاعَانٌ, رَاعَانٌ 1) sağlam doluluq (bədənin);

2) çiçəklənmə dövrü; ~ الشباب gəncliyin ən gözəl çağında

- مَرِيَّوْرَتَاَج 1) məhsullu; 2) gəlirli, qazanclı, rentabelli

1) اَرِيَّافٌ c. رِبِيَّوْرَتَاَج sahil; münbit sahilboyu ərazi; 2) kənd, əyalət

- رِبِيَّوْرَتَاَج 1. kənd -i/-ı; əyalət -i/-ı; ~ بيت kənd evi, bağı evi; 2. kənd əhli, əyalət əhli

(رَيْق) 1) رَيْقٌ axmaq, tökülmək; 2) parıldamaq, işıq saçmaq; IV اَرَاقٌ axıtmaq, tökmək

- اِدَى الی ~ الدماء axıtma, tökmə; qan tökülməsinə gətirib çıxarmaq

- روق رائق *bax*:

- اَجْرَى الی ~ العمر 1) çiçəklənmə; 2) parıltı; 3) gözəllik

- اَجْرَى الی ~ اَجْرَى الی ac qarına; ağzının suyunu axıtmaq, iştah doğurmaq, iştaha gətirmək; اَزْدَرْدَ ~ فَرَقًا *məcaz.* bərk qorxmaq; بَلَعَ ~ بَلَعَ *bax* bunu görəndə ağzının suyu töküldü; جَفَّ لَه ~ غَبَّرَ ~ عَلَى... qəlyanaltı eləmək (*nə ilə*); اَزْجَرُ ~ اَزْجَرُ azacıq yemək, ağzına bir şey atmaq; gözünün qur-dunu öldürmək

- اَجْرَى الی ~ اَجْرَى الی ağzın suyu, tüpürcək

I رَالِ (i) رَالِ ağzının suyunu axıtmaq; II رَيْلٍ = I

- اَجْرَى الی ~ اَجْرَى الی ağzın suyu, tüpürcək

- اَجْرَى الی ~ اَجْرَى الی *c.* *real (Misirdə 20 qırşə bərabərdir)*; مَارِيَا تَرِيْزَا ~ Mariya Tereza taleri

- اَجْرَى الی ~ اَجْرَى الی *c.* مَرَايِلُ önlük, döşlük

I رَامَ (i) رَامَ qoymaq, tərək etmək, atıb getmək (*nəyi-təs. h. və ya* من فَرَاشَه); yataq-dan qalxmamaq (*xəstə haqqında*); من ~ مَكَانَه yerindən tərənəməmək; II رَيْمٍ 1) qalmaq (*harada*); 2) başını tovlamaq (*kimin*); aldatmaq, oynatmaq (*kimi*)

- رَيْمٍ 1) qəbir; 2) tərəcik

- رَيْمٍ 1) ağ antilop, qəzal

- رَيْمٍ 2) köpük, kəf, ərp; 2) yanıq dəmir, şlak, pasa

- رَجَعَتْ (عادَت) ~ الی *xüs. ad Rima*; عَادَتَهَا الْقَدِيمَةَ *məsəl.* Rima yenə də öz köhnə adətinə qayıdıb

I رَيْنٍ (i) رَيْنٍ örtmək, üstünə salmaq (*nə təs. h. yaxud* *və ya* علی); 2) əhatə etmək, bürümək (*nə ilə*); الصَّمْتِ ~ sükut çökdü; مَرْغُؤُهُ ~ mürgü onun kipriklərini qapadı və o yuxuladı

IV رَائِيَّ sancmaq, dikəltmək

- رَائِيَّ *c.* رَائِيَّ bayraq; *həmç. müq. et:* رَائِيَّ

ز

ز (زَايَ *və ya* زَاءٌ) *zeyn* (*ərəb əlifbasının on birinci hərfi, rəqəm mənası 7*)

زُكُورُ kuporos; ابيض *~* sink kuporosu, ağ kuporos; ازرَق *~* mis kuporosu, göy kuporos; اخضر *~* dəmir kuporosu, yaşıl kuporos; زيت الـ *~* kükürd turşusu, kuporos yağı

زَاوْرَةٌ *zacura* (*pambıq sortu*)

زَارٌ 1) şəhər qüvvə; 2) qadın ovsunçuların şəhər qüvvələri ovsunlama ayini (*Misirdə*)

زَوَاقِيلُ *c. zəfəl*

زَانٌ fıstıq, fıstıq ağacı; اخشاب الـ *~* ağacından meşə materialı; ثمر الـ *~* fıstıq qozası; الففز العالی بعضا الـ *~* fıstıq tır, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~*

تیر, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~* fıstıq tır, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~* fıstıq tır, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~*

تیر, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~* fıstıq tır, şüvül; (الوثب) الففز الـ *~*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَاوُوقٌ, زَاوُوقٌ *civə*

زَبُّ *üzümü qurutmaq, kişmiş eləmək;*

زَبَّبَ *qurumaq, kişmişə dönmək (üzüm)*

زَبَّاءٌ *c. zəb* tükli, qıllı, pırtlaşq saçlı

زَبُّ *c. zəb* anat. kişi cinsiyyət orqanı

زَبَّبَ *topl.* kişmiş; رومي *~* yunan kişmiş;

زَبَّبَ *yerli araç*

زَبَّبَ *c. zəb* üzüm giləsi, bir gilə kişmiş;

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

زَبَّبَ *milçəkdən fil düzəltmək*

- مَزْبُورٌ qeyd olunmuş, adı çəkilmiş
c. زَبْرَجٌ bəzək, naxış, ornament (*rəs-samlıqda, nəqqaşlıqda və s.*)

~ زَيْتُونِي min. zəbərəcəd, xrizolit; زَبْرَجٌ c. زَبْرَجٌ ~ olivin, peridot

I زَبَطٌ (i) زَبِطٌ, vaqqıldamaq, vaqqıldamaq (*ördək*)

- c. زَبْطَةٌ - اتٌ salxım (*xurma salxımı*)

- زَبِطٌ palçıq, çamır, zığ, lil

I زَبَقٌ (i, u) زَبِقٌ yolmaq (*kiminsə saqqalını, saçlarını*); VII إِنْزَبَقٌ gizlicə girmək, nüfuz etmək

II زَبَلٌ peyinləmək, peyinlə gübrələmək

- زَبَالٌ zibilçi; küçəsüpürən

عَرَبِيَّةٌ زَبِيلٌ ~ zibil; عَرَبِيَّةٌ زَبِيلٌ ~ zibil yeşiyi; عَرَبِيَّةٌ زَبِيلٌ ~ zibil maşını; مَجْرَفَةٌ زَبِيلٌ ~ çalov, xəkəndaz

- زَبِيلٌ peyin

- مَرْبَلَةٌ c. مَرْبَلَةٌ peyin qalağı, zibil çalası

زَبَانٌ *yaxud* زَبَانِيَّةٌ c. زَبَانِيَّةٌ neşter, iynə (*arılar-da*); تَسْنٌ زَبَانِيَّةٌ zəbania əqrəbin qısqaqları

- زَبَانِيَّةٌ müştərilər, sifarişçilər

1) *Quran*. جَهَنَّمَ زَبَانِيَّةٌ ~ النار: زَبَانِيَّةٌ cəhənnəm zəbaniləri, cəhənnəm əhlini oda atan şeytanlar; 2) *məcaz*. köməkçilər, əlaltılar, qulluq göstərənler; الاستعمار ~ imperializmin nöqərləri

1) زَبُونٌ şiddətli, amansız (*döyüş*); 2) axmaq, kəmağıl

2) زَبُونٌ müştəri, alıcı (*dükanda*); گَلِيبٌ-غَدَدٌ (*kafeyə və s.*), müsafir (*mehmanxanada*)

1) زَبِيَّةٌ su çatmayan yer, su tutmayan yer; 2) qurd oyuğu; بَلْغٌ السَّيْلِ الزَّبِيَّةٌ iş təhlükəli şəkil aldı

I زَجٌّ (ə, u) زَجٌّ tullamaq, atmaq (*kiminə-nəyi təs.hal. və ya* *بِهَ فِي السَّجْنِ*); kimisə

zindana salmaq; ا) زَجَّ نَفْسَهُ özünü atmaq, atılmaq (*hara* *فِي*); b) araya girmək, müdaxilə etmək (*nəyə* *فِي*); II زَجَّجٌ 1) boyamaq (*qaşlarımı*); 2) şüşəyə döndərmək; VII إِنْزَجَّ atılmış olmaq (*hara* *فِي*)

- c. زَجَّجٌ, زَجَّجٌ metal çənbər; metal ucluq (*taxtanın, qaytanın başına keçirilən*)

- زَجَّجٌ şüşəçi, şüşəsalan

~ المَلَوْنُ optik şüşə; ~ المَعِشَقُ yaxud المعشق بالرصاص ~ vitraj, rəngli şüşələrdən düzəldilmiş şəkil və ya naxış

- زَجَّجَةٌ şüşə istehsalı, şüşəçilik

1) - اتٌ c. زَجَّجَةٌ şüşə parçası, 2) şüşə qab, mehtərə; ~ الروائح ~ ötir şüşəsi; 3) neft lampasının şüşəsi; 4) *foto*. plastinka

1) زَجَّجِيٌّ şüşə -u/-ü; 2) şüşə qab; ~ غَرَفَةٌ شُشُوبَنْدٌ *yaxud* بيت ~ şüşə-satan; şüşəçi

I زَجْرٌ (u) زَجْرٌ qışqırmaq, çıxırmaq (*kiminsə üstünə*), qışqırtı ilə qovmaq; 2) saxlamaq, saqındırmaq (*nədən* *عَنْ*); mane olmaq; VI تَزَجَّرٌ qışqırtı ilə bir-birini çəkəndirmək (*nəyi* *عَنْ*); bir-birini saxlamaq, saqındırmaq (*nədən* *عَنْ*); VII إِنْزَجَّرٌ çəkəndirilmək, saxlanmaq (*kim tərəfindənsə*); VIII إِنْزَجَّرٌ çəkəndirilmək, saxlanmaq, saqındırılmaq

1) زَجْرٌ falabaxan, falçı (*quşların uçuşu ilə*)

1. زَجْرٌ çəkəndirən, saxlayan; الاحكام saqındırıcı maddələr (*qanunda*); saqındırıcı tədbirlər görmək; 2. c. زَوَاجِرٌ vicdan

- زَوَاجِرٌ saqındırıcı səbəb

- زَجْرٌ çök

- زَجْرٌ qışqırma, acıqlanma; çıxırma, bağıрма, çımxırma; ~ سِيَّاسَةٌ hədələmə siyasəti

- زَجْرَةٌ c. زَجْرٌ 1) çığırma, bağırma, çımxırma; 2) əlamət, nişanə (*falçının quşların uçuşuna əsasən müəyyən etdiyi*)

- زَجْرِيّ saxlayıcı, saqındırıcı, çəkindirici; زَجْرَةٌ saqındırıcı tədbirlər

I زَجَلْ (u) tullamaq, atmaq; buraxmaq (*göyərçinləri havaya*)

- زَجَلْ حمام poçt göyərçinləri

- زَجَالٌ c. زَجَالَةٌ zəcəl şairi; aşıq

- زَجَلٌ c. زَجَالٌ zəcəl, xalq mahnısı

- زَجَلٌ xalq dil. yalan, aldatma

- زَجَلِيَّةٌ zəcəl, xalq mahnısı, aşıq şeri

I زَجْوٌ (u) زَجَا (zjo) 1) hərəkət etmək; 2) tərpətmək, itələmək; təhrik etmək; II زَجَى

1) tərpətmək, irəlilətmək, itələmək, təhrik etmək; 2) keçirmək (*vaxtını*); IV أَرْجَى

1) hərəkət etdirmək, təhrik etmək; 2) vermək, götürmək (*fayda - فائدة*); 3) istiqamətləndirmək, yönəltmək, ünvanlamaq, göndərmək;

~ تَهَانِيهِ الْقَلْبِيَّةِ إِلَى... ~ şükr-səna etmək; kiməsə səmimi təbriklərini bildirmək;

... ~ الشُّكْرِ إِلَى... ~ kiməsə təşəkkürünü bildirmək

- زَجِيَّةٌ keçirmə (*vaxtını*); ~ الفِرَاحُ asudə vaxtını keçirmə

- زَجِيٌّ q. مُرْجَاةٌ kiçik, əhəmiyyətsiz

I زَحْرٌ (a) زَحْرٌ, زَحَارٌ 1) inildəmək; 2) ishal-dan əziyyət çəkmək, ishala düşmək

- زَحَارٌ 1) inilti, zarıltı, ah-vay; 2) ishal; dizenteriya

زَحْرَحَ 1) tərpətmək; itələmək, çəkmək; 2) aralamaq; kənara çəkmək; زَحْرَحَ tərpətdilmək, çəkilmək; aralanmaq, kənara çəkilmək

- زَحْرَحَةٌ 1) tərpətmə, tərpəniş, hərəkət; 2) aralama, kənara çəkmə

I زَحْفٌ (a) زَحْفٌ 1) sürünmək, iməkləmək; ~ عَلَى بَطْنِهِ ~ qarnı üstündə sürünmək;

döşənmək, sərilmək, qıvrıla-qıvrıla uzanmaq (*sürünən bitklərin gövdəsi, qarpoz tağı və s.*); 2) hücum etmək (*ordu haqqında*);

irəliləmək, üstünə getmək (*kimin-nəyin*); II زَحْفٌ hamarlamaq (*torpağı*), malalamaq;

V تَزَحَّفٌ sürünmək, alçalmaq, yaltaqlıq etmək, quyruq bullamaq (*kiminsə qarşısında*)

- زَحْفٌ sürünən; c. زَوَاحِفٌ zool. sürünənlər

- زَحَافٌ sürünən

- زَحَافَةٌ c. 1) zool. sürünən heyvan; 2) ərsin, kürək, bel, mala (*torpağı malalamaq üçün*); 3) kirşə

- زَحْفٌ 1) sürünmə; 2) hücum etmə; 3) c. زَحْفٌ hücum edən ordular

I زَحَلٌ (a) زُحُولٌ, زَحَلٌ yeri dəyişdirilmək; atıb getmək, tərək etmək (*bir yeri*); II زَحَلٌ

1) yerini dəyişdirmək; 2) uzaqlaşdırmaq; IV أَرْحَلٌ = II; V تَزَحَّلٌ yeri dəyişdirilmək;

uzaqlaşdırılmaq, kənara çəkmək, çıxıb getmək

- زُحُلٌ astr. Zühəl, Saturn

- زَحْلَةٌ irəliləyiş, dəbərmə; ~ الأرض torpağın sürüşməsi, çökməsi, yatması

1) diyirlətmək, gillətmək; 2) sürüşdürmək; 1) diyirlənmək; gillənmək; yuvarlanmaq; 2) sürüşmək

- تَزَحَّلُ 1) sürüşmə (*konkidə, xizəkə və s.*); ~ الفَنِيّ fiqurlu konkisürmə

- زَحْفَةٌ 1) konkisürmə; 2) sürüşmə; قَبْقَابٌ diyircəkli konki; عَلَى التَّلَجِّ

~ زَحْفٌ katok, buz meydançası

- زَحْلُوقَةٌ c. زَحْلُوقَةٌ sürüşkən yer

I زَحَمٌ (a) زَحَمٌ 1) sıxışdırmaq; qısınmaq; 2) sıxmaq, basmaq, təzyiq etmək; III زَاخَمَ 1) sıxışdırmaq, sıxışdırıb çıxartmaq; 2) rəqabət etmək, rəqabət aparmaq; VI تَزَاخَمَ 1) bir-

birini sıxışdırmaq, bir-birinə təzyiqli göstərmək; 2) bir-birilə rəqabət aparmaq (*nə üstündə* على); VIII *إِذْحَمَّ* 1) sıxlaşmaq, itələşmək; 2) yığılmaq, doluşmaq, ağzına kimi dolu olmaq (*nə ilə* —); izdiham yaratmaq

- *إِذْحَمَّ* 1) izdiham, qələbəlik, basırıq, bir yerə çoxlu camaat yığılması; 2) yığın, ilişik; tıxanma, ağzına kimi dolu olma

- *إِذْحَمَّ* = *زَحَمَّ*

- *زَحَمَةُ* 1) basırıq, itələşmə; sıxlıq; 2) tıxanma; 3) kütlə; 4) camaat; çoxluq, çoxlu; كتب ~ çoxlu kitab

- *مُزَاحِمٌ* rəqib

- *مُزَاحِمَةٌ* 1) sıxışdırma; rəqabət; 2) basırıq; sıxlıq

- *مُزْدَحِمٌ* ağzına kimi dolu; ağzına qədər doldurulmuş, tıxanmış (*nə ilə* —)

- *مُزْدَحِمٌ* izdiham, basırıq; sıxlıq, darısqallıq

I *زَخَّ* (ə/i) 1) bərk qızdırılmaq, qızarmaq, közərmək; 2) közərdilmək; özündən çıxmaq, hirslənmək, qəzəblənmək; *زَخٌّ* 2) (ə/u) yağmaq (*yağış*)

- *زَخَّةٌ* 1) şiddətli yağış, yağmur; 2) hirs, qəzəb

- *زَخِيحٌ* bərk isti; qızma, közərmə; vəziyyətin gərginliyi

I *زَخَّرَ* (ə) *زُخْرٌ* 1) şişmək, köpmək, yuxarı qalxmaq; daşmaq (*məs., çay*); 2) bol olmaq (*nə ilə*), dolu olmaq (*nə ilə* —); 3) qürurlanmaq, fəxr etmək (*nə ilə* —); V *تَزَخَّرَ* = I; VIII *إِذْخَرَ* dopdolu olmaq, ağzınacan dolmaq

- *إِذْخَرَ* ağzınacan dolma

- *زَاخِرٌ* aşılıb-daşan, sulu, su ilə dolu, suyu çox (*çay*)

- *زَخْرٌ* dopdolu, ağzınacan dolu; bol, zəngin (*məs., mənba*)

زَخْرَفَ yıır-yığış etmək, bəzəmək, bədii tərtibat vermək; القول ~ təmtəraqılı danışmaq

- *زَخْرَفٌ* c. *زَخْرَفَةٌ*, *زُخْرَفٌ* 1) bəzəmə, bəzək, zinət; 2) ornament, naxış; *زخرف عربي* *yaxud* *زخارف الدنيا* ərəbesklər; *زخارف العربية* dekorasiyalar (*teatrda*); b) dünyanın şirnikləndirici şeyləri; dünya bər-bəzəyi

- *زُخْرَفِيٌّ* bəzək -i/-ı, dekorativ

I *زَحَمَ* (ə) *زَحْمٌ* itələmək, kənara atmaq; qabağa çəkmək, irəli çəkmək; *زَحْمٌ* (ə) *زَحْمٌ* korlanmaq, xarab olmaq; iy vermək, iylənmək, qoxulanmaq (*ət*)

- *أَزْحَمُ* q. *زَحْمَاءٌ* c. *زُحْمٌ* iylənməmiş (*ət*)

- *زَاخِمٌ* güclü, qüvvətli

- *زَحْمٌ* 1) qızgınlıq, coşqunluq; həvəs; 2) *fiz.* enerji, güc

- *أَزْحَمٌ* = *زَحْمٌ*

- *زُحْمَةٌ* iylənmə, qoxulanma; pis iy

- *زُحْمَةٌ* c. *زُحْمٌ* 1) qayıq; qırmanc, qamçı;

2) təbil çubuğu; 3) *mus.* mizrab

زُذْوَارٌ bot. hindyovşanı

I *زَرَّ* (ə/u) 1) düymələmək; 2) yummaq (*gözlərini*); 3) basmaq, sıxmaq, boğmaq; *زَرَّ* gülməkdən az qala boğulmuşdum; II *زَرَّرَ* düymələmək

- *زَرٌّ* c. *أَزْرَارٌ* 1) düymə; kişi köynəyin qollarına taxılan düymə; 2) zəng düyməsi; *زَرٌّ* *زَرٌّ* elektrik açarı; 3) qönçə; *زَرٌّ الطربوش* *tib.* stafiloma

- *زَرَّرٌ* c. *زَرَّرٌ* düymə

I *زَرَبَ* (a) *زَرَبٌ* 1) axmaq, tökülmək (*su*); 2) yüngülləşmək, sidik ifraz etmək; II *زَرَّبَ* 1) ağıla salmaq (*mal-qaranı*); 2) çəpər çəkmək (*tərəvəzi soyuqdan qorumaq üçün tikandan, qamışdan, samandan*)

- *زَارُوبٌ* c. *زَارُوبٌ* uzun küçə; xiyaban

- *زَرَّبٌ* c. *زَرُوبٌ* hasar, çəpər (*tərəvəzi soyuqdan qorumaq üçün*)

- *زُرْبَةٌ* 1) sürü; 2) çoxlu, bir yığın (*uşaq*)

- 2) becərmə; قابل للـ becərilən; 3) köçürmə (*bədən üzvlərini*); القلب ~ ürəkköçürmə
 - زَرْعٌ² c. زَرْعٌ bitki
 - زَرْعَةٌ c. زَرْعَاتٌ = زَرْعٌ²
 - زَرْيَعَةٌ 1) cücərti, zoğ, qələm; ting, şitil;
 2) körpə balıqlar
 - مَزَارِعٌ yardarlıqla əkib becərən
 - مَزَارِعَةٌ yardarlıq
 - مَزْرَعَةٌ c. مَزَارِعٌ 1) əkin sahəsi, əkin yeri, sürülmüş yer, şumlanmış yer, şum; tarla, zəmi; 2) ferma; التعاونية ~ kənd təsərrüfatı kooperasiyası; تربية الديوك الرومية ~ hind-toyuğu ferması
 - وقف ~ لا في مَزْرُوعٌ əkilmiş, səpilmiş; مكانه o, yerində donub qaldı, quruyub qaldı
 - مَزْرُوعَاتٌ c. əkilmiş yerlər, zəmilər, tarlalar
 زَرْعُودَةٌ = زَرْاعِيْدٌ c. زَرْعُودَةٌ
 زَرَّافٌ cəld, sürətli
 - اتُّ, زَرَّافٌ, زَرَّافِيٌّ, زَرَّافِيٌّ c. زَرَّافَةٌ, زُرَّافَةٌ - zürəfə
 - جاؤوا زرافاتٍ kütə; qrup; اتُّ c. زَرَّافَةٌ 2
 ووجدنا onlar yığın-yığın və tək-tək gəldilər
 I زَرْقٌ (i, u) زَرْقٌ 1) batırmaq, peyin salmaq (*quş*); 2) yel kimi keçmək, sürətlə keçmək; 3) sancmaq, soxmaq; ~ مسمارا في...
 ~ nəyəsə mismar vurmaq; زَرْقٌ (a) göy, mavi rəngdə olmaq; II زَرْقٌ = I 3); IX إِزْرَقٌ göy rəng almaq, maviləşmək; göyərmək
 - زَرْقٌ q. زَرْقَاءٌ c. زَرْقٌ göy, mavi; الزرقاء mavi səma; ~ سماويٌّ ~ səmavi; ~ بَرْقٌ xəf bərk qorxu; ~ عدوٌّ qəddar düşmən; ~ عرقٌ soyuq tər (*qorxudan*); ~ المائية الزرقاء *yaxud* الماء الـ ~ qlaukoma
 - إِزْرَقًا göy rəng, mavi rəng, göylük;
 ~ مرضٌ *tib.* göyərmə (*dəridə*), sianoz
 - زَرْقًا, زَرْقٌ göylük, göy rəng, mavi rəng

- زَرْقٌ peyin (*quş*)
 - زَرْقَةٌ 1) göylük, göy rəng, mavi rəng; 2) *tib.* göyərmə (*dəridə*)
 - زَرْقٌ *hamç.* ~ ابو *zool.* zığ-zığ
 - مَزْرَاقٌ c. مَزَارِيقٌ mizraq, uzun saplı, ucu iti dəmirdən qayırılmış nizə, cida
 - زَرْقُونَ *min.* sirkon, giasint
 - زَرْقُونِيَوْمٌ *kim.* sirkonium
 زَرْكَشٌ 1) çəki çəkmək, naxış tikmək, naxış getmək; 2) üzünə qızıl suyu çəkmək
 - زَرْكَشَةٌ 1) çəki çəkmə; naxış tikmə;
 2) üzünə qızıl suyu çəkmə
 - زَرْكَشِيٌّ c. زَرْكَشَةٌ çəki çəkən; qızıl suyuna çəkən
 - مَزْرَكَشٌ çəki çəkilmiş; naxış tikilmiş
 زَرْكُونِيَوْمٌ *kim.* sirkonium
 زَرْبِيْحٌ arsen; احمر ~ *min.* realqar; اصفر ~ *min.* auripigment
 - زَرْبِيْحِيٌّ arsenat
 I زَرَى (i) زَرَى danlamaq, məzəmmət etmək, pisləmək, təqdir etməmək (*kimi təs.h. və ya* (على); IV أَرْزَى 1) ələ salmaq, masqara etmək, istehza etmək, lağa qoymaq (*kimə* — , على); şəərəf və ləyaqətinə toxunmaq (*kimin* — , على); 2) nifrət etmək, etinasızlıq etmək; xor baxmaq (*kimə* —); təhqir etmək, alçaltmaq (*kimi* —); V تَزَّرَعَ məzəmmət etmək, danlamaq, söymək (*kimi* على); VIII إِزْدَرَى 1) nifrət etmək, həqarətlə baxmaq, xor baxmaq (*kimə* —); ələ salmaq, masqara etmək, istehza etmək, rişxənd etmək (*kimə* —); X إِسْتَزَّرَى nifrət etmək (*kimə* —); 2) istehza etmək (*kimə* —), lağa qoymaq (*kimi* —)
 - إِزْدِرَاءٌ 1) nifrət etmə; həqarətlə baxma, xor baxma; etinasızlıq etmə; ~ التَّهْلُكَةُ təhlükəyə etinasızlıq etmə; 2) masqara etmə; lağa qoyma, istehza etmə

- إِزْرَاءُ hörmətsizlik; nifrət, həqarət; etinasızlıq
- زِرْيَابُ 1) nifrət, etinasızlıq; 2) ələ salma, lağ etmə, istehza etmə

- زِرْيَابُ mənfur; çirkin, yaraşsız; miskin, yazıq

- مُزْرِبٌ q. مُزْدْرِبَةٌ 1. nifrət edən, həqarət edən, etnasızlıq göstərən; 2. nifrətli, həqarətli, etinasız

- مُزْرٍ q. مُزْرِيَةٌ 1) çirkin, iyrenc, mənfur, murdar; 2) alçalıcı, həqarətli; ləkə gətirən, bədnam edici

زَرْبٌ bax: زَرْبٌ

زُطٌ topl. qaraçılar

- زُطِيٌّ qaraçı

زُعْبُوَةٌ burağan, qasırga, şiddətli külək
زُعْبُرٌ aldatmaq, tovlamaq (kimi على), kələk gəlmək (kimə على)

- زُعْبُرَةٌ 1) aldatma, kələkbazlıq; 2) hoqqqa, oyun, fokus

- مُزْعِبْرَانِيٌّ c. مُزْعِبْرَانِيَّةٌ fokusçu, hoqqqabaz, jonqlyor, oyunbaz

زَعْبُوطٌ c. زَعْبُوطٌ kəndli bürüncəyi

زَعْرٌ bot. kəklikotu

I زَعَجٌ (a) زَعَجٌ narahat etmək, incitmək; təşvişə salmaq; IV أَزْعَجٌ = I; ~ من مكانه kimisə yerindən sıxışdırıb çıxartmaq; VII إِزْعَجٌ narahat olmaq, incimək, təşvişə düşmək

- إِزْعَاجٌ narahatlıq, təşviş, həyəcan, incimək

- زَعَجٌ təşviş, narahatlıq, həyəcan

- مُزْعَجٌ narahatlıq çəkmiş, həyəcanlanmış, incimiş

- مُزْعَجٌ narahat, həyəcanlı, səksəkəli (məs., yuxu)

أَزْعَرٌ q. زَعْرَاءُ 1. c. زَعْرٌ 1) seyrəksaç; 2) quyruqsuz, quyruğukəsik, lümək; 2. c. زَعْرَانٌ xuliqan, dələduz, fırıldaqçı, hiyləbaz, kələkbaz; yaramaz

- زَعْرَاءٌ xuliqanlıq, dələduzluq, yaramazlıq

- زَعْرٌ seyrəksaç

- زَعْرَةٌ zool. çaydaçapan, daşadöyən

- زَعْرُورٌ c. زَعَارِيرٌ 1. hirsli; qəzəbli; 2. bot.

1) ispan yemişanı; ~ الاودية ~ yemişan; جَبَلِيٌّ ~ mandraqora (*badımcan fəsiləsindən zəhərli bitki*); 2) zoğal ağacı, zoğallıq; əzgil ağacı, əzgil; ~ بُسْتَانِيٌّ ~ gülçiçəklilər fəsiləsindən bitki, german əzgili; 3) yabanı gavalı

زَعْرَعٌ tərپətmək, titrətmək, əsdirmək, silkələmək; تَزْعَرَعٌ tərپənmək, titrəmək, əsmək, silkələnmək; لا يتزعزع sarsılmaz

- تَزْعَرَعٌ tərپənmə, titrəmə, əsmə, silkələnmə

- زَعْرَاعٌ bərk, şiddətli külək, qasırga;

fırtına

- زَعْرَعٌ bərk, şiddətli (*külək*)

- زَعْرَاعٌ = زَعْرَاعٌ

- زَعْرَاعَةٌ c. زَعْرَاعٌ 1) tərپənmə, titrəmə, əsmə; 2) fırtına; 3) şəkər qamışının başı

- زَعْرُوعٌ 1) nazıqçıq, nazıq qıçlı, nazıq baldırılı; 2) uzundraz, uzunboy

- زَعْرُوعَةٌ c. زَعْرُوعٌ şəkər qamışının başı; ~ مَاعَازٌ o (*qadın*) çox arıqdır, şüvül kimidir

- مُتَزَعْرَعٌ laxlayan, tərپənən, səbat-sız; tərəddüd edən

I زَعَطٌ (a) زَعَطٌ 1) boğmaq, boğub öldürmək;

2) sıxışdırıb çıxartmaq

- وَمَعِيطٌ وَنَطَاطُ الْحَيْطِ : زَعِيطٌ hər kəs gəldi, hər yoldan ötən, hər yetən

I زَعْفٌ (a) زَعْفٌ canını almaq, öldürmək; öldürücü təsir göstərmək (*zəhər*); II زَعْفٌ süpürmək, təmizləmək (*xurma budaqları ilə*)

- زَعْفٌ öldürücü; ~ سَمٌ öldürücü zəhər

- زَعَافَةٌ c. اَتْ - xurma budağı

- زَعْفٌ topl. xurma budaqları

- زَعْفَةٌ c. ات - xurma budağı, xurma yarpağı

- زَعْفٌ öldürücü, ölümsaçan

زَعْفَرَانٌ bot. zəfəran

I زَعَقٌ (a) 1) çığırmaq, qışqırmaq, bağırmaq, fəryad etmək; بملء صوته ~ var səsi ilə qışqırmaq; 2) qaqqıldamaq (*toyuq*); 3) duzunu çox tökmək (*xörəyin*); زَعَقٌ (u) 2) زَعَقَةٌ şor olmaq (*su, xörək*); II زَعَقٌ bərk qışqırmaq, çox qışqırmaq

- زَعَقٌ şor (*su, xörək*)

- زَعَقٌ qışqırıq, çığırtı, bağırma, fəryad

- زَعَقَةٌ c. زَعَقَاتٌ qışqırtı

- زَعِيقٌ = زَعَقٌ; مَلَأَ الدُّنْيَا مَلَأَ مَاعَازَ bütünü aləmə səs salmaq (*nə barədə* —)

I زَعَلٌ (a) hirsli, acıqlı olmaq; ovqatı təlx olmaq, pərt, dilxor, narazı olmaq; II زَعَلٌ 1) hirsəndirmək; acığa salmaq; 2) təngə gətirmək, usandırmək, bezdirmək, cana gətirmək, zəhlə tökmək; IV زَعَلٌ hirsəndirmək; özündən çıxartmaq; acıqlandırmaq

- زَعَلٌ acıq, hirs; dilxorluq, təxlilik, narazılıq

- زَعَلٌ hirsli, acıqlı, qəzəbli

- زَعْلَانٌ hirsli, acıqlı; dilxor, ovqatı təlx

زَعْلَفَةٌ c. زَعْلَفٌ tısbağa

I زَعَمٌ (u) 1) iddia etmək; güman etmək; 2) zəmin olmaq (*kimin üçün* —); V زَعَمٌ 1) şayiə yaymaq (*kimlərin arasında*); 2) rəhbərlik iddiasında olmaq; özünü rəhbər elan etmək; 3) lider, öncül, rəhbər olmaq; başçılıq etmək

- زَعَامَةٌ başçılıq, rəhbərlik; aparıcı rol, heqemonluq

- زَعَمٌ iddia; güman; — onun iddia etdiyi kimi, onun iddiasına görə

- زَعِيمٌ 1. zəmin olan; ... لنا ~ ... üçün zəminəm; 2. c. زَعَمَاءٌ 1) lider, rəhbər, başçı;

hərb. polkovnik, albay (*Livan*); briqadir, briqada generalı; 2) dəstəbəşi, qabaqda gedən - مَزَاعُمٌ c. 1) iddialar; 2) əsassız müddəalar - مَزَعُومٌ 1) iddia edilən; 2) pis ad qazanmış, bədnam; 3) saxta, uydurma

زَعْفَةٌ c. زَعْفٌ 1) üzgəc; الطائرة ~ təyyarənin quyruğu; 2) tör-töküntü

زُعْبٌ q. زُعْبَاءٌ c. زُعْبٌ tiftikli, xovlu, yumşaq tükli, narın tükli

- زُعْبَاءٌ xov, yumşaq tük, narın tük

- زُعْبٌ pərgü; tiftik, yumşaq tük, narın tük

- زُعْبٌ = زُعْبٌ

- زُعْبَةٌ zool. süleysin (*dələyə oxşar heyvan*)

زُعْبُرٌ, زُعْبُرٌ, زُعْبُرٌ xov

I زَعْدٌ (ə) 1) basmaq, sıxmaq; 2) itələmək, dürtmək, sancmaq, batırmaq; VII إِنْزَعْدٌ itələnmək, yüngül zərbə almaq

- زَعْدَةٌ c. زَعْدَاتٌ itələmə, yüngül zərbə, yumruq

I زَعْرٌ (a) diqqətlə baxmaq, düz gözü-nün içinə baxmaq, gözünü dikmək (*kimə* الى); baxmaq, nəzər salmaq (*kimə* —)

- زَعْرَةٌ c. زَعْرَاتٌ baxış, nəzər

زَعْرَدٌ əlini ağzının üstündə tutub sevinc ifadə edən səslər çıxarmaq (*qadınlar*)

- زَعْرَدَةٌ c. زَعْرَادٌ 1) əlini ağzının üstündə tutub sevinc ifadə edən səslər çıxarmaq; 2) mus. cəh-cəh, zəngülə

- زَعْرُودَةٌ c. زَعْرُودٌ = زَعْرُودَةٌ زَغَارِيدُ الفرح; زَعْرُودَةٌ sevinc ifadə edən qışqırtı (*qadınlar*); تتطلق زَغَارِيدُ sevinc ifadə edən səslər qopur

زَعْرَدٌ = زَعْرَطٌ

- زَعْرُودَةٌ = زَعْرَابِطٌ c. زَعْرُوطَةٌ

زَعْرَغٌ 1) gizlətmək, ört-basdır etmək;

2) qıdıqlamaq; — kimisə araya qoymaq, ələ salmaq, masqaraya qoymaq

- زَعَّعَةً 1) gizlətmə; 2) qıdıqlama, qıdıq
I زَعَطَ (u) udmaq; II يَدِيرْتَمَك
- هِجْرِيَّةٌ
I زَعَلٌ (a) 1) az-az tökmək; 2) saxta-
laşdırmaq, saxtasını düzəltmək; korlamaq
(*nəyinsə keyfiyyətini*); gah bir şeyə, gah da
başqa şeyə baxmaq, göz gəzdirmək; سَتَ
~ عَيْنَاI gözlərim dörd oldu, çaşıb qaldım;
IV أَرَعَلٌ az-az tökmək
- زَعَلٌ 1. saxta, qəlb, düzəltmə; 2. aldatma,
yalan
- مَزَعَلٌ c. مَزَاغٌ mazğal, atışma üçün qalada,
sığıncaqda baca
زَعَالِيَّةٌ c. زَعَالِيَّةٌ fərəh ifadə edən qışqırtı
~ عَيْنِي kor etmək, gözünü çıxarmaq;
gözlərini qamaşdırmaq (*gur işıqla*)
- زَعَلٌ kor etmə, gözünü çıxarma
- زَعُولٌ, زَعُولٌ c. زَعَالِيَّةٌ 1) uşaq, körpə; 2) quş
balası, bala göyərçin; 3) *həmç.* ~ البَلْحُ zuğlul
(*Misirdə xurma növü*)
زَعْنَتٌ *topl. bot.* qaymaqçıçəyi
I زَعْفٌ (ə/u) 1) gəlini gətir-
mək (*bəyin yanına*); 2) təqdim etmək
(*kimə*); زَعْفٌ زَعْفٌ البَشْرِي (ə/i) müjdə vermək;
... kiməsə xəbər gətirmək; tələsmək,
qaçmaq; زَعْفٌ 2) tez-tez getmək,
iti getmək, tələsmək; 2) əsmək (*külək*)
- زَعْفٌ toy, evlənmə, nikah kəsəlmə;
~ المَلْبَسُ toy paltarı (*gəlinin*), gəlinlik
- زَعْفَةٌ c. اتٌ - toy mərasimi; ~
məcaz. ərinə toy tutdu
- زَعْفَةٌ bir dəfə; زَعْفَتَيْنِ iki dəfə
- زَعْفَةٌ 1) kütlə; 2) kiçik yığın, kiçik qalaq;
~ العَزِيزُ بِالْبَالِ yerfındığını qalaq-qalaq
satırdı
- زَعْفٌ iti, tez, yeyin, sürətli

- زَعْفٌ 1) tez, yeyin, becit, tələsik; 2) əsmə
(*küləyin*)
- مَزَقَةٌ c. اتٌ - toy arabası
(زَعْفٌ) II زَعْفٌ 1) qatranlamaq, qatran çəkmək;
2) asfalt çəkmək, asfalt, bitum tökmək;
3) çirkləndirmək
- زَعْفٌ 1) qatran; !~ الخَلْقُ *dil.* pisdir!;
2) asfalt; *həmç.* ~ مَعْدِنِي bitum
I زَعْفٌ (i) زَعْفٌ dərindən, ağır-ağır ah çəkmək;
nəfəs almaq; inildəmək, ah-uf etmək;
II زَعْفٌ 1) yağ çəkmək (*çörəyin üstünə*); yağ
tökmək, yağ vurmaq (*xörəyə*); 2) nə isə yağlı
bir şey vermək (*xəstəyə*)
- زَعْفَةٌ 1) yağlılıq; 2) hərzəlik, ədəbsizlik
- زَعْفٌ 1) yağ; 2) ət xörəyi yemə
- زَعْفٌ 1) yağlı; 2) çirklilik; 3) hərzə, ədəbsiz;
4) acılaşmış, qaxsımış; 5) iyli, üfunətli; ~
زَعْيٌ
- زَعْفَةٌ c. زَعْفَاتٌ dərindən ah; ah-uf; inilti
- زَعْفٌ ah çəkmə, köks ötürmə, nəfəs alma
زَعْفٌ bərk əsmək, vıyıldamaq (*külək*)
- زَعْفَةٌ bərk əsmə, vıyıldama
I زَعْفٌ (i) زَعْفٌ rəqs etmək, oynamaq
I زَعْفٌ (ə/u) 1) yedirtmək (*balalarını – quş*
haqqında); 2) itələmək, soxmaq; dəbərtmək
(*verindən*); نَهْرَتَهُ أُمَّهُ وَزَعْفَهُ أَبُوهُ فِي كَتْفِهِ وَلَسَعَهُ عَمُّهُ
məsəl. çanaq həmişə onun başında
çatlayır; VII زَعْفٌ *İnz* dəbərdilmək, tərpedil-
mək (*verindən*)
- زَعْفٌ *أَزَقَاتٌ*, زَعْفٌ *زَقٌ* tuluq
- زَعْفٌ *k., q. c.* *أَزَقَةٌ* küçə
- زَعْفَةٌ c. اتٌ - təkən, tərpeniş
- زَعْفَةٌ *zool.* anhinqa (*su quşu*)
- زَعْفِيَّةٌ *zool.* kətanquşu, birəbitdən quşu
1) cikkildəmək, cik-cik etmək; 2) boş-
boğazlıq etmək, laqqırtı vurmaq, çənə vurmaq,

ağız-ağıza vermək (*qadınlar*); 3) yedirtmək (*balalarını – quş haqqında*); 4) dayəlik etmək, bəsləmək, əzizləmək, qucağında yelləmək (*uşağı*)

- زَقْرَاقٌ *zool.* yağışcüllütü, kürən cüllüt, çovdarçı; çökükburun

- زَقْرَقَةٌ 1) cikkildəmə; 2) çərənləmə, çənə döymə

- زَقْرُوقٌ *c.* زَقَارِيقٌ xırda quş *və ya* balıq

زُقْطَةٌ (*müq. et.* زُعْطَةٌ) hıçqırıq

I زَقَفَ (u) زَقْفَ qapmaq, qarmalamaq

I زَقَلَ (u) زَقْلَ atmaq, tullamaq, tulazlamaq (*kiminsə üstünə*); vurmaq (daşla); VII اِنْزَقَلَ atılmaq, tullanmaq

- زَقْلَةٌ *c.* زَقْلٌ dəyəmək, kötək

- زَقْلِيَّةٌ = زَقْلِيَّاتٌ *c.* زَقْلِيَّةٌ

I زَقَمَ (u) زَقْمَ udmaq; II اِزْدَقَمَ uddurmaq; yedirtmək (*balalarını – quş haqqında*); IV اَزْدَقَمَ uddurmaq; VIII اِزْدَقَمَ = I

- زَقْمٌ 1) zəqqum (*acı meyvələri olan cəhənnəm ağacı – günahkarlara bu meyvələr yediriləcək*); 2) *bot.* yabanı zeytun

I زَقَا (u) زَقَاءٌ ulamaq (*bayquş*); banlamaq (*xoruz*); ağlayıb hönkürmək (*uşaq*)

I زَكَ (ə/i) زَكٌ 1) yırğalana-yırğalana getmək, axsaya-axsaya, ağır-ağır, ayaqlarını sürüyə-sürüyə yerimək; 2) çağırmaq (*erkək quşların diş quşları səsləməsi*)

I زَكَبَ (u) زَكْبَ doldurmaq, tökmək

- زَكْبَةٌ *c.* زَكَائِبٌ kisə, torba, çuval; çanta; dağarcıq

I زَكَمَ (u) زَكْمٌ 1) soyuqdəyməyə, zökəmə, tumova səbəb olmaq; yoluxdurmaq; 2) *həmç.* ~ الانف ~ burmuna dəymək (*iy, qoxu*); 3) *məch.* soyuqlamaq

- زَكْمٌ zökəm, tumov

زَكْمٌ = زَكْمَةٌ -

- زَكْمٌ soyuqlamış, zökəmli, tumovlu
- زَكْنٌ başa düşmək, anlamaq; duymaq, sezmək, tapmaq, bilmək

- زَكْنَةٌ fərasət, ağıl itiliyi; duyum

I زَكَ (u) زَكَاءٌ 1) artmaq, çoxalmaq, böyümək, genişlənmək; çiçəklənmək, irəliləmək, müvəffəq olmaq; 2) yaramaq (*kimənəyə* – بِ); زَكِيٌّ (ə) زَكِيٌّ təmiz olmaq; II زَكَى 1) yetişdirmək; inkişaf etdirmək, tərbiyə etmək; 2) təmizləmək; üzünü ağartmaq, bəraət qazandırmaq; 3) tərifləmək, tərif etmək; 4) irəli sürmək (*kiminsə namizədliliyini*); 5) *fiqh.* üşr vermək (*malının ondan birini kasıbların xeyrinə çıxarmaq*); IV اَزَكَّى artırmaq, gücləndirmək; V تَزَكَّى 1) təmizlənmək; 2) bəraət qazanmaq; 3) zəkat vermək

- تَزَكِيَّةٌ 1) yetişdirmə; bəsləmə, tərbiyə etmək; 2) təmizləmə; üzünü ağartma, bəraət qazandırma; 3) tərifləmə; 4) namizədliyi (*kiminsə*) irəli sürmə, zəmanət vermə (*kiməsə*); 5) *fiqh.* üşr vermə, malının onda birini yoxsulların xeyrinə ödəmə

- زَكَاءٌ 1) artım, artma; 2) təmizlik

- زَكَاةٌ *c.* زَكَاةٌ 1) təmizlik; 2) zəkat; üşr, malın onda biri; *məcaz.* bac, vergi

- اَزْكِيَاءٌ *c.* زَكِيٌّ 1) təmiz, günahsız; ~ الدم الـ gūnahsız axıdılmış qan; 2) iti, kəskin

I زَلَّ (ə/i) زَلٌّ *yaxud* زَلَّ (ə/i) 1) sürüşmək, bürümək; *məcaz.* o yanıldı; 2) sürüşüb düşmək, sürüşüb çıxmaq (*haradan* – عَنْ); 3) yanımaq, səhv etmək; IV اَزَلَّ sürüşdürmək; yoldan çıxarmaq, zəlil etmək; X اِسْتَزَلَ azdırmaq, çaşdırmaq, yanıltmaq, səhv etməyə məcbur etmək (*kiməsə*)

- زَلَالٌ 1) təmiz su, bulaq suyu; 2) albumin, zülal; ~ البيض ~ yumurtanın ağ; 3) *tib.* Brayt

xəstəliyi; ~ مصاب Brayt xəstəliyinə tutulmuş
 - زُلَالِيٌّ zülali; الموادّ الـمـة zülali maddələr;
 ~ مرض البول الـمـة tib. Brayt xəstəliyi
 - زُلَالِيَّاتٌ c. zülali maddələr
 - زَلَّ səhv, xəta, yanlışlıq
 - زَلَّةٌ c. زَلَّاتٌ 1) sürüşmə, büdrəmə; 2) səhv, yanlışlıq;
 ~ القلم ~ səhv (yazıda – lapsus calami); اللسان ~ dili dolaşma, dili topuq çalma (lapsus linguae)
 - مَزَالٌ c. مَزَالٌ 1) sürüşkən yer; 2) səhv, xəta, yanlışlıq
 ~ زَلَابِيَّةٌ buğda kökəsi, oladya
 - زَلْبَانِيَّةٌ c. زَلْبَانِيَّةٌ buğda kökəsi bişirən və ya satan
 I زَلَجَ (u) زَلَجَ qapını bağlamaq, qıfıllamaq; زَلَجَ (ə) زَلَجَ 1) sürüşmək, sürüşüb düşmək, sürüşüb çıxmaq (*haradan*); 2) sürüşmək (*konki üstündə*); V تَزَلَجَ = زَلَجَ;
 VII انزَلَجَ = V
 - زَلَجَ qıfıl, kilid, rəzə, qapı sürgüsü
 - زَلَجَ sürüşmə; sürüşüb çıxma (*haradan*)
 - زَلَجَ sürüşkən
 - زَلَجَ sürüşkən
 - زَلَجَ şirli, minalı Əndəlis saxsısı; kafel
 - زَلَجَ kafel -i/-1
 - مَتَزَلَجٌ 1. sürüşən (*konki üstündə*);
 2. konkisürən
 - زَلَجٌ = مَزَالِيٌّ c. مَزَالِيٌّ
 - مَزَالِيٌّ c. مَزَالِيٌّ açar deşiyinin qapağı; rəzə yeri
 - مَزَالِيٌّ c. مَزَالِيٌّ konki, diyircəkli konki (*sürüşmək üçün*)
 - مَزَالِيٌّ katok, konki üstündə sürüşmək üçün meydança; sketinq-rink
 - مَزَالِيٌّ c. مَزَالِيٌّ xizək
 I زَلَجَ (ə) زَلَجَ dadmaq, dadına baxmaq (*xörəyin*); ~ رأسه o, keçəlləşib

- زَلَجَ q. زَلَجَ c. زَلَجَ keçəl
 - زَلَجَ c. زَلَجَ tısbəğa, çanaqlı bağa
 - زَلَجَ zool. su məməlisi
 - زَلَجَ tib. bel ağrısı, bel sancısı
 - زَلَجَ xüs. ad q. Züleyxa
 - زَلَجَ tərپətmək, silkələmək, hərəkətə gətirmək, titrətmək; زَلَجَ tərپənmək, silkələnmək, hərəkətə gəlmək
 - زَلَجَ 1) tərپətmə, silkələmə; زَلَجَ c. زَلَجَ
 - زَلَجَ مقياس (جهاز) الزلازل seysmoqraf; 2) *həmç.* زَلَجَ ~ zəlzələ
 - زَلَجَ seysmik; ~ التتقيب seysmik kəşfiyyat (*məs., neftin*); ~ النشاط seysmik fəaliyyət
 - زَلَجَ = زَلَجَ
 - زَلَجَتْ = زَلَجَتْ
 - زَلَجَ c. زَلَجَ qonaq getməyi xoşlayan qadın
 I زَلَجَ (i) زَلَجَ 1) tez-tez, iti getmək, qaçmaq; 2) udmaq; ~ ولا يمضغ; ~ هو يزلط ولا يمضغ o, çeynəmədən udur; II زَلَجَ soyundurmaq, çılpaq etmək; ~ الارض ~ çay daşı ilə döşəmək; V تَزَلَجَ soyunmaq, çılpaq olmaq
 - زَلَجَ çılpaqlıq; ~ بالـ çılpaq, lüt, çılpaq halda, lüt halda; ~ رأسه o tamam keçəldir (*başı dazdır*)
 - زَلَجَ topl. çay daşı; çınqıl, qırma daş;
 ~ واپور vərdənə, yolbasan maşın
 - زَلَجَ c. زَلَجَ 1) çay daşı; 2) xırda pul
 - زَلَجَ yoluqsaç, dazbaş, başının tükü tökül-müş
 - زَلَجَ c. زَلَجَ 1) iri küp (*su üçün*); 2) irinli yara
 - زَلَجَ c. زَلَجَ boğaz; udlaq, hülqum
 I زَلَجَ (u) زَلَجَ 1) yaxınlaşmaq (*kimə*); 2) yaltaqlanmaq (*kimə*); II زَلَجَ şışirtmək, böyütmək, mübaliğə etmək; IV أَرْزَلَجَ yaxınlaşdırmaq; V تَزَلَجَ yaltaqlanmaq; yaltaqlıq

etmək, üzünə gülmək (*kimin* (الى); xoşuna gəlməyə çalışmaq (*kimin* (الى); 2) yaxınlaşmaq; VIII *إِزْلَقَ* = V

- *تَزَلَفَ* 1) yalaqlanma, yaltaqlıq; 2) kiminsə qarşısında alçalma, başısağılıq

- *زَلَفَ* yüksək ləyaqət

- *زَلَفَ*, *زَلَقَى*, yaltaqlıq etmə, yaltaqlanma; kiminsə lütfünü qazanmağa səy göstərmə; xoşuna gəlməyə çalışma, qulluq göstərmə

- *مُتَزَلَفٌ* 1) yaltaq; 2) qab dibi yalayan

I *زَلَقَ* (ə) *زَلَقَ* *yaxud* *زَلَقَ* (u) sürüşmək, diyirlənmək; *تقدمه* onun ayağı sürüdü; II *زَلَقَ* sürüşkən etmək; V *تَزَلَقَ* sürüşmək; *إِزْلَقَ* *على الثلج* ~ buz üzərində sürüşmək; VII *إِزْلَقَ*

1) sürüşüb yxılmaq; 2) sürüşmək, buz üstündə, konki üstündə sürüşmək; 3) diyirlənib düşmək, üzəsağılıq gəlmək (الى); 4) sürüşüb düşmək, sürüşüb çıxmaq (*haradan* (عن); *السير عن الطارة* ~ qayıq sürüşüb çarxdan çıxdı

- *إِزْلَاقٌ* sürüşmə; *ملهى* buz üzərində sürüşmək üçün meydança; *هَرَبٌ* xizəkçilər

- *زَلَاقَةٌ* 1) sürüşkən yer; 2) hamarlıq, axarlıq, səlislik; *اللسان* ~ dilin səlisliyi

- *زَلَاقَةٌ* c. *ات* - 1) xizək, kirşə; 2) *tex.* sürüngəc, vərdənə; 3) c. *زَلَاقٌ* balıq ovu ləvazimatı

- *زَلَقِي* 1) palçıq, çamır; 2) sürüşkən yer

- *زَلَقِي* sürüşkən

- *زَلَقَةٌ* 1) sürüşmə, büdrəmə; 2) sürüşkən yer

- *مَزَلَقِي* c. *مَزَلَقِي* xizək, kirşə

- *مَزَلَقِي* c. *مَزَلَقِي* eniş, meyil; *مزالق* *تدشين السفن*

stapel (*üzərində gəmi qayrılıb suya salınan mail körpü*)

- *مَزَلَقَانٌ* c. *ات* - 1) eniş, meyil, yamac, döş; *rampa* (*yükləri bir yerdən başqa yerə keçirmək üçün*); 2) torpaq bənd, torpaq təpəsi; 3) dəmiryol keçidi

- *مَزَلَقَةٌ* 1) sürüşkən yer; 2) buz üzərində sürüşmək üçün meydança

- *مَزَلَقٌ* = *مَزَلَقَةٌ*

- *مُنَزَلَقٌ* 1) sürüşkən yer; 2) siyirmə (*mütə-hərrik*) şkala; 3) *məcaz.* çətin vəziyyət

- *عقدة* ~ *سِيْرْمَةٌ* sürüşən, dəyişən, dəyişkən; *سييرمە* *دۈيۈن*; ~ *باب* siyirmə qapı; ~ *صمام* *tex.* paylayıcı mexanizm

زَلَمَ c. *أَزْلَامٌ* ox (*lələksiz, fal açmaq üçün*);

~ *حَبٌّ* *bot.* yerbadamı

- *زَلَمَةٌ* c. *زَلَمٌ* adam; subyekt, tip, ümumiləşdirici surət

- *زَلَمَةٌ* xarici görünüş, görkəm, bədən, boy-buxun, əndam

- *زَلُومَةٌ* c. *زَلُومٌ* xortum, xortumcuq; *الابريق* ~ çaydanın lüləyi

I *زَمَّ* (ə/u) *زَمَّ* bağlamaq; bərkitmək; çəkib dartmaq, sıxmaq; *زَمَّ شفتيه* dodaqlarını büzmək; *زَمَّ* *بأنفه* dəvəni cilovlamaq; *زَمَّ* *البعير*

burnunu yuxarı tutmaq, özünü dartmaq; II *زَمَّ* 1) cilovlamaq, başına cilov keçirmək (*heyvanın*); 2) siyahıya almaq; VII *إِزَمَّ* bağlanmaq, bağlanmış olmaq

- *أَزَمَةٌ* c. *زَمَامٌ* 1) cilov, noxta, ovsar; qayıq; 2) bağ, qaytan (*məs., çəkələk*); 3) becərilən torpaq; torpaq fondu; torpaq, yer; ~ *ارض في*

~ *الحكومة* hökumətin istifadəsində olan torpaq; ~ *القرية* ~ *زراعة القطن* pambıq əkiləcək sahə; *tar.* şumluq torpağın 1/3-nə pambıq əkilməsi haqqında qanun; *ازمة الامور* ~ *الامر والنهي* *yaxud* idarəetmə cilovu, hakimiyyət cilovu; *بعيد* ~ *منال* ~ *السيارة* avtomobilin idarə edilməsini öz üzərinə götürmək; *ملك* ~ *نفسه* ~ *المبادرة* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

~ *ملك* ~ *نفسه* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

~ *ملك* ~ *نفسه* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

~ *ملك* ~ *نفسه* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

~ *ملك* ~ *نفسه* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

~ *ملك* ~ *نفسه* təşəbbüsü ələ almaq; *ملك* ~ *يملك* ~ *الملك* özünü ələ almaq, özünü saxlamaq;

edə bilməmək; özünü idarə edə bilməmək; الوقار منه ~ o, ləyaqət hissini itirib

- c. زَمَامَاتٌ öhdəliklər

- gözünlə qıyıqlığı

زَمْبَارٌ = زَمْبَارٌ

زَمْبَارٌ: زَمْبَارٌ

I زَمْتُ (u) ciddi olmaq; soyuqqanlı, təkminli olmaq; dartılmaq, gərilmək; ~ وقد üzü ciddi ifadə aldı; 1) تَزَمَّتْ ciddi, rəsmiyyət-pərəst, təşəxxüslü görkəm almaq; 2) ciddi riayət etmək (nəyə), vasvasılıq, xırdaçılıq etmək (nədə في , بـ), لا يتزمت باستعمال; o, dialekt sözlərini işlətməyi özünə ar bilmir.

- 1) تَزَمْتُ soyuqqanlıq, təkminlilik; 2) rəsmiyyət-pərəstlik, quruluq; pedantizm

- زَمَانَةٌ ciddilik; soyuqqanlıq; gərginlik, ağırlıq

- زَمْتُ quzğun

- زَمِيْتُ ciddi; soyuqqanlı, təkminli; ağır

- مُتَزَمِّتٌ 1. 1) rəsmiyyətçi; 2) soyuqqanlı,

təkminli; 2. formalist, pedant

زَمَجٌ c. زَمَاجٌ şahin, qızılquş, tərhan; الماء ~ qağayı

زَمَجَرٌ nərildəmək, bağıрмаq; donquldanmaq

- زَمَجَرَةٌ nərilti; nərə; bağıрма, nərildəmə;

donquldanma, mırıldama

I زَمَرٌ (u,i) زَمَرٌ, زَمَرٌ tütəkdə, fleytada, neydə, sümsüdə çalmaq; II زَمَرٌ = I

- زَمَرٌ tütəkdə, fleytada, neydə, sümsüdə çalan

- زَمَرٌ fit (avtomobilin siqnal fiti)

- زَمَرٌ tütəkdə, fleytada, neydə, sümsüdə çalan musiqiçi; zool. kərəçiaban (quş)

- زَمَرَةٌ c. زَمَارَاتٌ, زَمَامِيرٌ ney; tütək, fleyta,

sümsü; الانذار ~ havadan təhlükə siqnalı;

الترام ~ tramvayın siqnal dabançəkəni; الزور ~ yaxud امسك من الرقبة ~ udlaq, hülqum, boğaz; من رقبته ~ kiminsə boğazından yapışmaq, boğazına çökmək

- زَمْرٌ¹ çalğı (tütəkdə, fleytada, sümsüdə, neydə)

- زَمْرٌ² c. زَمُورٌ 1) tütək; 2) fit

- زَمْرَةٌ c. زَمْرٌ zümərə, kompaniya, qrup; dəstə, guruh

- زَمِيرٌ çalğı (tütəkdə, fleytada, sümriüdə, neydə)

- زَمِيرٌ bot. yabanı yulaf

- زَمِيرٌ zool. skorbit balığı

- زَمَارٌ c. مَزَامِيرٌ 1) tütək, ney, klarnet; 2) anat. qırtlaq dəhlizi; الزور ~ qırtlaq; لسان الـ ~ anat. qırtlaq qapağı; الراعي ~ bot. bağayarpağı

- مَزَامِيرٌ c. مَزْمُورٌ zəbur

topl. zümür; أصفر ~ min. heliodor (sarı rəngli şəffaf qiymətli daş); ريحاني ~ akvamarin (göyümtül-yaşıl rəngli qiymətli daş); مصري ~ beril (sarı-yaşıl rəngli qiymətli daş)

- زَمْرُدِيٌّ zümürdən qayrılmış, zümürd rəngli

زَمْرَمٌ 1) deyinmək, donquldanmaq, mırıldamaq; 2) uğuldamaq; 3) guruldamaq, gumbuldamaq

- زَمْرَمٌ 1) bol; 2) Zəməzəm (Məkkədə Kəbə yaxınlığında müqəddəs quyu)

- زَمْرَمَةٌ 1) deyinmə, donquldanma; 2) uğultu, uğuldama; 3) gurultu, guruldama

- زَمْرَمِيٌّ c. زَمْرَمَةٌ qrup

- زَمْرَمِيٌّ supaylayan (Məkkədə)

- زَمْرَمِيَّةٌ c. زَمْرَمِيَّاتٌ 1) qumquma, mehtərə, suqabı; 2) termos

I زَمَطٌ (u) زَمَطٌ qaçıb getmək, aradan çıxmaq; sürüşüb getmək

(زَمَع) II qərara gəlmək, kəsdirmək, qət etmək (*nəyi* بـ , *yaxud təs. h.*); IV اَزْمَع qərar vermək, əzmində olmaq, cürət etmək (*nəyə* بـ , *yaxud təs. h.*)

- زَمَعَاتُ c. زَمَعَاتُ dəyərsiz, miskin şəxs

- عَلَيْهِ مَزْمَعٌ qət edilmiş, qərara alınmış,

qabaqcadan müəyyən edilmiş; qarşıda duran, gözlənən

- مَزْمَعٌ 1) qət etmiş, qərara almış, əzm etmiş;

2) gözlənən, hədələyən (*təhlükə*)

I زَمَلٌ (u) ardınca getmək (*kiminsə*);

III زَامِلٌ 1) müşayiət etmək, yol yoldaşı olmaq,

bərabər getmək; 2) həmkar olmaq; 3) ardınca getmək (*kiminsə*); V تَزَمَلٌ bürünmək, bükül-

mək (*nəyə* فِي); örtülmək (*nə ilə* بـ)

- اِزْمِيلٌ *bax: əlifba sırası ilə*

- زَمَالَةٌ yoldaşlıq, yoldaşlıq münasibəti

- زَمْلَةٌ c. زَمَلَاتٌ kompaniya, qrup

- زَمِيلٌ c. زَمَلَاءُ yol yoldaşı, həmkar; həmkar, sənət, peşə yoldaşı, qulluq yoldaşı; üzv (*hansısa cəmiyyətin*); oyundaş, tərəfdaş; المدرسة ~ məktəb yoldaşı

- زَمِيلَةٌ c. اِت - yol yoldaşı (*qadın*); rəfiqə;

həmkar, üzv, oyundaş, tərəfdaş

زَمْلَكٌ c. زَمَالِكٌ koma, daxma

I زَمَنٌ (ə) xroniki xəstəliyi olmaq; IV اَزْمَنٌ

1) uzun müddət qalmaq (*harada* بـ); 2) uzun sürmək, xroniki olmaq (*xəstəlik*); VI تَزَامَنٌ

sinxron olmaq

- تَزَامُنٌ eyni zamanda olma, bir vaxtda olma,

vaxt etibarilə uyğunluq, sinxronizm

- تَزَامُنِيٌّ sinxron; ~ sinxron olaraq

- تَزَامُنِيَّةٌ sinxronizm, sinxroniya

- زَمَانٌ c. اَزْمَانَةٌ 1) zaman, vaxt; çağ, dövr;

بـ مَن قَرِيبٌ yaxın vaxtlara qədər; قَرِيبٌ ~ قَرِيبٌ yaxınlarda, bir az bundan qabaq; ~ مَن çoxdan,

uzun müddətdən bəri; مَن غَابِرٌ ~ qədim-

dən, əsrlərdən bəri; مَن اَهْلٌ ~ müasirləri (*kimin-*

sə); مَن تَصَارِيفٌ zamanın dönüklüyü; 2) fəsil;

3) *qram.* zaman; مَن نَزَلَ بِهِ onun bəxti heç

gətirmədi, tale ona sərt oldu

- زَمَانَةٌ xroniki xəstəlik

- زَمَانِيٌّ 1) müvəqqəti; 2) dünyəvi

- زَمَانِيَّةٌ fürsət gözləmə

- اِزْمَانٌ c. اَزْمَانٌ 1) zaman, vaxt; مَن اٰخِرٌ ~

əbədilik; مَن مَعٌ vaxt ötdükcə, zaman keçdik-

cə; مَن طَوِيلٌ ~ طَوِيلٌ çoxdan, çoxdan bəri; مَن تَبَاعَدٌ

uzun müddət ötsə də, üstündən çox

vaxt keçsə də; مَن فِي ~ مَن فِي مٌhəribə vaxtı;

مَن بِيْرٌ ~ bir müddət; *qram.* zaman

- زَمَانِيٌّ xroniki xəstəliyi olan

- زَمَانَةٌ zaman kəsimi

- زَمَانِيٌّ 1) vaxt ilə bağlı, müvəqqəti; فترة

مُؤَيَّيْنٌ zaman kəsimi; مَن مَعَاقِبَةٌ ~

gəcaçılan bomba; 2) xronoloji; مَن تَرْتِيبٌ ~

xronoloji tərtib; 3) dünyəvi; مَن سُلْطَةٌ ~

dünyəvi hakimiyyət

- مَتْرَامِنٌ sinxron

- مَرْمَانٌ sinxronizator

- مَرْمَانٌ sinxronoskop

- مَرْمَانٌ 1) uzunsürən, sürəkli, davamlı;

2) köhnə, köhnəlmiş, xroniki

مَرْمَانٌ qızarmış, şişmiş, iltihablı olmaq;

مَرْمَانٌ gözələrinə qan dolmaq (*qəzəbdən*)

- مَرْمَانٌ bərk soyuq, şaxta

I مَرْمَانٌ (ə/u) مَرْمَانٌ vızıldamaq, uğuldamaq

- مَرْمَانٌ vızıltı, uğultu

I مَرْمَانٌ (ə) مَرْمَانٌ tutmaq, saxlamaq (*sidiyi*);

II مَرْمَانٌ sızıntı vermək (*kimə* عَلَى), məhdud-

laşdırmaq (*kimi* عَلَى)

- مَرْمَانٌ saxlama; مَرْمَانٌ ~ مَرْمَانٌ sidiyin kəsilməsi,

tutulması

زَنْبَر lovğalıq etmək, lovğa-lovğa gəzmək; təkəbbürlü olmaq, təşəxxüs satmaq (*kimə münasibətdə* علی)

- زَنْبَر arı, eşşək arısı c. زَنْبُور, زَنْبَار -
- زَنْبَر (1) yay (*məs., saatın*); spiralvari yay; 2) avtomobil yayı, resor
- زَنْبَر yaylı; مرتبة ~ yaylı döşək
- زَنْبَر topl. zanbaq, sünbülçiçəyi; süsən; ərəb yasəmən; الماء ~ ağ suzanbağı

- زَنْبَر zanbaq, sünbülçiçəyi; süsən çiçəyi; ərəb yasəmən çiçəyi

زَنْبَر = زَنْبَر
زَنْبَر (1) zənbil; 2) zənbil (*həcm ölçüsü*); كَبِير ~ böyük zənbil (115, 5 l. bərabərdir); صَغِير ~ kiçik zənbil (57, 75 l. bərabərdir)

زَنْبَر (1) təşəxxüslə gəzmək, lovğa-lovğa gəzmək; 2) təkəbbür etmək, təşəxxüs satmaq

- زَنْبَر lovğalıq, təşəxxüs, təkəbbür
- زَنْبَر topl. c. زَنْبَر zəncilər
- زَنْبَر 1. zənci (*sif.*); 2. zənci
- زَنْبَر bot. zəncəfil; بلدي ~ yaxud شامي ~ Şam zəncəfil

زَنْبَر (sikkənin) yan səthini işləmək, qırağın-da kərtik, dişək, naxış açmaq

- زَنْبَر yaşıl boya
- زَنْبَر (sikkənin) yan tərəfini işləmə, qırağında kərtik, dişək, naxış açma
- زَنْبَر zəncir; tırtıl (*məs., tankın*);
- زَنْبَر ikihesablı mühasibat

زَنْبَر kinovar (*qırmızı rəngli mineral*)
زَنْبَر caz-band

I زَنْبَر (ə) acılaşmaq, qaxsımaq; iylənmək, kiflənmək; II زَنْبَر = I

- زَنْبَر acılıq, qaxsıma; iylənmə, kiflənmə

زَنْبَر = زَنْبَر

- زَنْبَر acıtəm, qaxsıma; iylənmiş, kiflənməş
- زَنْبَر (1) çaxmaq; زَنْبَر, زَنْبَر c. زَنْبَر çaxmaqdaşı; 2) tətik (*məs., tüfəngin*); -
- زَنْبَر iynəsi, vurucu; فِكْرَة (ذهنه) baş sındırmaq

- زَنْبَر (1) anat. dirsək sümüyü; زَنْبَر, زَنْبَر c. زَنْبَر sümüyü; زَنْبَر *təsn.* çaxmaq və çaxmaqdaşı; 2) tətik, dilçə; خشب ~ kötük

- زَنْبَر zındıq, allahsız, dinsiz olmaq (زندق)
- زَنْبَر zındıqlıq, dinsizlik

- زَنْبَر zındıq, allahsız, dinsiz c. زَنْبَر
- زَنْبَر qurşamaq, belini bağlamaq; sarımaq, dolmaq; بعينه الی... ~ gözünü

nəyəsə dikmək, nəyəsə dik-dik baxmaq
- زَنْبَر qurşaq, qayış, belbağı

زَنْبَر zindan, həbsxana c. زَنْبَر
- زَنْبَر kamera, dustaqların salındığı otaq
- زَنْبَر bot. zənzələxt, asederax

زَنْبَر özünü çəkmək, lovğalıq etmək, təkəbbür etmək, təşəxxüs satmaq
- زَنْبَر lovğalıq, təkəbbür, təşəxxüs

I زَنْبَر (i) sızmaq, basmaq, sıxışdırmaq; ailəsinə az xərcləmək (*simiclikdən və ya kasıblıqdan*); 2) xaltalamaq, boynuna qayış keçirmək (*məs., itin*); II زَنْبَر bərk sızmaq, dartmaq, basmaq; VII زَنْبَر sızılmaq, basılmaq

- زَنْبَر - xalta, qayış, boyunduruq; yaxalıq; qaytan, bağ (*şlyapa üçün*)

- زَنْبَر (1) sıxışdırma, təzyiq göstərmə; ehtiyac; -
- زَنْبَر sidiyin kəsilməsi, tutulması; 2) dar küçə

- زَنْبَر sızılmış, sıx; -
- زَنْبَر xətt (*yazıda*)

- زَنْبَر (1) boyunbağı, həmail; 2) qaytan, bağ (*şlyapa üçün*)

- مَرْتَقَةٌ *xalq dil.* qoşa boyunbağı
 - مَرْتُوقٌ sıxılan, boğulan; ~ لَنَا mən boğulu-
 ram (*pulsuzam, çətinlik içindəyəm*)
 زَنْقُورٌ *c.* زَنْقِيرٌ künc; camaxatan, divar oyuğu
 زَنْكٌ, زَنْكُ sink
 زَنْيْمٌ 1) kəbindənkənar, qeyri-qanuni doğul-
 muş; 2) alçaq, rəzil; yabançı, kənardan gəlib
 soxulmuş
 - مَرْنَمٌ alçaq, rəzil
 زَنْبَةٌ *bax:* وَزْنٌ
 I زَنْبِي (i) زَنْبِي zina etmək; qeyri-qanuni
 cinsi əlaqədə olmaq
 - زَانٌ *c.* زَانَةٌ zinakar; qeyri-qanuni cinsi
 əlaqədə olan
 - زَانِيَةٌ *c.* زَوَانٌ 1) zinakar qadın; 2) fahişə,
 pozğun, əxlaqsız qadın
 - زَانَاءٌ zina; pozğunluq, əxlaqsızlıq; ~ ابن
 kəbindənkənar doğulmuş oğul; *söyüş.* vələ-
 düzzina; 2) pozğunluq, əxlaqsızlıq, fahişəlik
 - زَانِيَةٌ = زَنْبِي
 I زَهْدٌ, زَهْدٌ (ə) زَهْدٌ (u) زَهْدٌ 1) heç bir
 istəyi olmamaq; imtina etmək, bezikmək (*nədən*
 ~ت نفسى في هذا *yaxud* ~ت في هذا (في, عن
 bundan bezikmişəm, çiyirinmişəm; 2) mütə-
 dillik göstərmək, özünü saxlamaq; 3) çəkin-
 mək, qaçmaq (*insanlardan, cəmiyyətdən*);
 4) əməlisaleh, pəhrizkar, zahid olmaq; ~ في
 tərək-dünya olmaq, ibadətə qapılmaq;
 II زَهْدٌ çəkirmək, saxlamaq (*nədən*); həvəs-
 dən salmaq (*nəyə* ~ عن); V تَزَهَّدٌ 1) tərək-dünya
 olub vaxtını ibadətə sərf etmək; zahid həyatı
 sürmək; fədakarlıq etmək, günah əməllər-
 dən çəkinməkdə cidd-cəhd göstərmək
 - زَاهِدٌ 1. çəkinən, özünü Allaha ibadətə
 həsr edən; 2. *c.* زَاهِدٌ zahid, asket
 - زَهْدٌ = زَهَادَةٌ

- زَهْدٌ 1) çəkinmə, özünü saxlamaq; 2) əməli-
 salehlik, ibadətçilik; zəhd, zahidlik, tərək-
 dünyalıq
 - زَهْدِيٌّ zahid -i/-ı, asketik
 - زَهْدِيٌّ mötədil, aza qane olan; kiçik, az
 I زَهْرٌ (ə) زَهْرٌ parıldamaq, işıq saçmaq;
 II زَهْرٌ çiçəklənmək, çiçək açmaq; III زَاهِرٌ
 çiçəklənmək, inkişaf etmək, tərəqqi etmək;
 IV أَزْهَرٌ 1) parıldamaq, işıq saçmaq (*məs.,*
kiminsə gözləri); 2) çiçək açmaq, gül açmaq;
 VIII إِزْدَهَرَ 1) parıldamaq, işıq saçmaq; 2) çiçək-
 lənmək; inkişaf etmək, tərəqqi etmək
 - إِزْدَهَارٌ çiçəklənmə, tərəqqi etmə
 - زَهْرٌ أَزْهَرٌ *(in cəmi)* *c.* أَزْهَرٌ güllər, çiçəklər
 - زَهْرٌ أَزْهَرٌ *q.* زَهْرَاءٌ *c.* زَهْرٌ 1. parlaq; işıqlı;
 ~ الجامع *yaxud* ~ ال-Əzhər (*Qahirədə*
məscid və müsəlman universiteti); 2. Ay;
 الزهران *təsn. k.* Ay və Günəş; الزهراوان *təsn.*
q. Quranın 2-ci və 3-cü surələri; الزهراء *əz-*
Zəhra (*Kordova şəhəri yaxınlığında qəsr*)
 - أَزْهَرِيٌّ 1) əl-Əzhər universitetinə mənsub;
 2) əl-Əzhər universitetində oxumuş və ya
 onu bitirmiş
 - أَزْهَرِيَّةٌ alimlik; əl-Əzhərdə qazanılmış
 biliklər
 - تَزْهِيرٌ çiçəklənmə, gül açma
 - زَاهِرٌ 1) parlaq, parıltılı; işıqlı; 2) çiçəklə-
 nən; gözəl
 - زَهْرَانٌ gülsatan
 - أَزْهَارٌ 1) güllər, çiçəklər;
 زَهْرٌ *topl. c.* زَهْرٌ, زَهْرٌ ~ الربيع
 ~ *bot.* novruzgulu, yaz gülləri; العسل ~
bot. doqquzdon; ~ ماء narıncı suyu; 2) zər
 (*oyun*); ~ طولة nərtdaxta; 3) *həmç.* الحديدي ~
 çüyün
 - زَهْرَاوِيٌّ 1. şən, həyatsevər; 2. *tar.* zəhravi
 (*türk sikkəsi*)

~ الغسيل (من الأهرُ, زَهْرَاتُ c. زَهْرَةٌ - lil; 2) gül, çiçək; التلج ~ yaxud اللين ~ qargülü, xəccəgülü, novruzgülü; الثالوث ~ alabəzək bənövşə; الريح ~ anemon (qaymaqçiçəklilər fasiləsindən bəzək bitkisi); اللؤلؤ ~ qızçiçəyi (xırda çiçəkli bağ bitkisi); اليابان ~ hortenziya (iri çiçəkləri olan bitki); 3) məcaz. gül; شباب القاهرة ~ Qahirə cavanlarının gülü; 4) çiçəklənmə dövrü; العمر ~ yaxud الحياة ~ həyatın ən gözəl çağı; 5) gözəllik

- زَهْرَةٌ parlaqlıq, parlıtı; gözəllik

- زَهْرَةٌ ~ Venera (astr. Zöhrə ulduzu; mif. Venera (Qədim Roma əsətirində sevgi və gözəllik ilahəsi)

- زَهْرِيٌّ bot. çiçəkli; لا ~ çiçəksiz, gizli qovuşan

- زَهْرِيٌّ, زَهْرِيٌّ 1. 1) Veneraya mənsub; Venerada ilin uzunluğu; 2) zöhrəvi; الامراض الزهريّة zöhrəvi xəstəliklər; 2. həməç. مرض الـ sifilis

- زَهْرِيٌّ, زَهْرِيٌّ - ات. c. زَهْرِيَّةٌ, زَهْرِيٌّ - güldan

- مَزَاهِرٌ c. مَزَاهِرٌ 1) mus. ud; poez. lira

- مَزَاهِرٌ 1) parıldayan, işıq saçan; parıltılı;

2) çiçəklənən; 3) rəngli, güllü

- مَزَاهِرِيَّةٌ güldan

(الى, لـ نəyə) زَهْفٌ yaxın olmaq (nəyə ~ ölüm ayağında olmaq ~ للموت

I زَهْقٌ (ə) getmək; yox olmaq; həlak olmaq; o öldü; 2) yorğunluq hiss etmək; əldən düşmək, taqətdən düşmək; 3) çiyirmək, ürəyini vurmaq, bıqmaq (nədən ~ (من) II زَهْقٌ tənqə gətirmək, bezikdirmək, usandıрмаq; IV أَرْهَقٌ məhv etmək, aradan qaldırmaq; ~ روحه kimisə öldürmək

- زَهْقَانٌ 1) yorğun, taqətsiz; çiyirmiş, bıqmış (nədən ~ (من) usanmış (nədən ~ (من)

usanmış (nədən ~ (من)

- زَهْوٌ ölməkdə olan; qeyri-sabit, keçici

زَهْمٌ qoxumuş, iyələnmiş, üfunətli

- زُهْمَةٌ, زُهْمَةٌ qoxuma, iyələnme

I زَهْوٌ (u) زَهَا (زهو) parıldamaq, şəfəq saçmaq, işıq saçmaq; 2) artmaq, böyümək; 3) məch. təkəbbür etmək; lovğalanmaq (nə ilə ~ (بـ) IV أَرْهَا artmaq, böyümək, inkişaf etmək, çiçəklənmək; lovğalanmaq (nə ilə ~ (بـ) VIII اِرْهَى 1) heyran etmək, valeh etmək; lovğalanmaq (nə ilə ~ (بـ)

- زَاهٌ q. زَاهِيَّةٌ 1) çiçəklənən, artan, inkişaf edən; 2) parlaq; 3) şux (rəng, mənzərə və s.)

- زَاهَاءٌ 1) bir qədər, bir müddət; ساعة زَاهَاءٌ bir saata yaxın, bir saata qədər; 2) parıltı

- زَاهُوٌّ, زَاهُوٌّ 1) lovğalıq; təkəbbür; ~ ياخذُه o, lovğa adam deyildir, lovğalıq etməz;

2) parıltı, təmtərəq

- زَاهُوَّةٌ parıltı, parlaqlıq, gözəllik, qəşənglik; ~ الشباب في ~ gəncliyin çiçəklənən çağında

- زَاهِيٌّ parıltı, parlaqlıq, gözəllik

- زَاهِيٌّ parlaq, parıltılı

- زَاهُوٌّ lovğalanan, təkəbbür edən (nə ilə ~ (بـ)

~ في فَنجَانٍ c. زَوَابِجٌ tufan, boran, fırtına; ~ مَجَازٌ boş şey üstündə mərəkə

- زَوْبِجِيٌّ boranlı, tufanlı, coşqun

(بـ) II زَوْجٌ 1) evləndirmək (kiminlə ~ (بـ) 2) biol. cütləşdirmək, çarpazlaşdırmaq; III زَوْجٌ 1) cüt-cüt birləşdirmək, kəbin kəsdirmək; 2) birləşdirmək, eyni zamanda görmək (nəyi nə ilə ~ (بين... وبين...)

~ بين العمل وبين العلم; ~ بين... وبين... eyni zamanda həm işləmək, həm də oxumaq; 3) poet. həmahəng etmək; 4) biol. cütləşdirmək (kimi kiminlə ~ (بين... وبين... IV زَوْجٌ evləndirmək; ərə vermək; V تَزْوَجٌ evlənmək (kiminlə ~ (بـ)

erə getmək (*kimə* —); VI تَزَوَّجَ 1) bir-birilə evlənmək, qohumluq əlaqələrinə girmək (*məs., iki qabilə, tayfa*); 2) uyğun gəlmək, uyğunlaşmaq (*nə ilə* مع); VIII إِزْوَجَ 1) cütləşmək, izdivaca girmək; 2) ikiqat edil-mək; təkrarlanmaq

- 1) إِزْوَاجٌ izdivac; cütləşmə; təkrarlan-ma; taylıq, cütlük, qoşalıq; 2) *el.* qoşma, bir-ləşdirmə

- ikidillilik ~ اللغة ikidillilik

~ بامرأتين (في آن) evlənmə; erə getmə; ~ بامرأتين (في آن واحد) ikiarvadlılıq; ~ بامرأتين (في آن واحد) ikiarvadlılıq; 1) زَوَّاجٌ evlənmə, kəbin, nikah, ər-arvad-lıq; ~ حفلة toy şənliyi; ~ خاتم nişan üzüyü; ~ وحدة təknikahlılıq, birarvadlılıq, birerlilik; 2) *biol.* cütləşdirmə, çarpazlaşdırma

- nikah -i/-1; kəbin -i/-1

1) أزواجٌ c. cüt, ər-arvad; أربعة ازواج dörd cüt (*nədən* من); 2) ər, həyat yoldaşı (*kişi*); تَسْن. ər-arvad; ~ الأبنه kürekən; ~ الأم qaynana; ~ اتالیق, ögey ata; ~ تعدد azواج çoxerlilik; 3) arvad, həyat yoldaşı (*qadın*); ~ أم فرد? cütdür ya tək?

~ الاب arvad, həyat yoldaşı; ~ الابن analıq, ögey ana; ~ الغلین gəlin; ~ تعدد الزوجات çoxarvadlılıq

1) زَوْجِي ər-arvad -i/-1; 2) cüt, qoşa

~ اواصر evli; ~ بيت *fiqh.* ər evi
- nikah, kəbin, evlənmə
1) زَيْجِي nikah -i/-1; kəbin -i/-1; 2) ər-arvad -i/-1

- مَنزُوجٌ evli, ailəli

1) مُزَاجَةٌ evlənmə; 2) *biol.* cütləşmə, çarpazlaşma; 3) birləşmə

1) مُزَوجٌ qoşa, ikili, ikiqat, ikimənalı; ~ الطبيعة ikili təbiət; ~ النیر ikiqat

zölmə dözmək; 2) qoşa, iki; ~ بندقية ~ اللون ~ ikidilli; ~ اللغة qoşalülə tüfəng; ~ ikirəngli; ~ القطع dubletlər, qoşa parçalar
- tez-tez boşanıb evlənen adam

I (u) زَوَّجَ (زوج) 1) çəkilmək, getmək, uzaqlaşmaq; 2) özünü kənara çəkmək; IV زَاحَ 1) uzaqlaşdırmaq, kənar etmək; 2) götürmək, çıxartmaq; ~ الستار عن التمثال heykəlin üzərindən pərdəni salmaq; ~ الستار عنه *məcaz.* kimisə ifşa etmək; VII إِزْوَاحَ 1) çəkilmək, getmək; 2) kənar edilmək, aradan qaldırılmaq; 3) götürülmək, çıxarılmaq

- إِزْوَاحَةٌ çıxartma, kənar etmə, salma, aradan qaldırma

(—) II زَوَّدَ təchiz etmək (*nə ilə*), təmin etmək (*nə ilə*); azuqə vermək (*kimə*); IV أَزَادَ azuqə ilə təchiz etmək; V تَزَوَّدَ təchiz edilmək; azuqə ehtiyatı görmək (—); özü ilə azuqə götürmək (*məs., yola*)

~ تَزْوِيْدٌ təchiz etmə, təmin etmə, azuqə yığma
- azuqə; ~ أَزْوَادٌ c. زَادٌ qabında az şey (*məs., bilik*) olan; ~ العقلي *məcaz.* mənəvi qida
- زَوَادَةٌ, زَوَادَةٌ yol azuqəsi
- مَزَادٌ = مَزَادٌ
- مَزَادٌ c. yol çantası; xurcun

I (u) زَارَ (زور) ziyarət etmək, baş çəkmək, dəymək, görüşünə getmək; (a) زَوَّرَ 1) əyri, çəp, maili olmaq; 2) boğazında qalmaq (*yediyi* —); II زَوَّرَ saxtalaşdırmaq, saxtasını düzəltmək; III زَاوَرَ üz döndərmək (*kimdən* عن); IV أَزَارَ qonaq çağırmaq, dəvət etmək; qonaq aparmaq (*kimisə*); VI تَزَاوَرَ bir-birinin görüşünə getmək; bir-birinə qonaq getmək; IX إِزْوَرَ üzünü döndərmək (*kimdən* عن); ~ به kimisə çəkəndirmək, saxlamaq (*nədən* عن); X إِسْتَزَارَ qonaq çağırmaq, görüşə dəvət etmək

- *ق. أَوْزُق* *c. زَوْزُق* çəp; öyri; maili; *أَزْزُق* *öz-Zəvra (Bağdadın epitetlərindən biri)*
 - *تَزْوِير* 1) saxtalaşdırma; 2) saxtakarlıq, saxta, aldatma
 - *زَوْل* *c. زَوْل* 1) gəlib-gedən; qonaq; 2) ziya-rətçi, zəvvar
 - *زَوْزُق* *c. زَوْزُق* 1) sinənin yuxarı tərəfi; 2) boğaz
 - *زَوْر* 1) öyriilik, meyillilik; 2) çəpəki nəzərlər, kəc baxışlar
 - *زُور* 1) qəlb, saxta, saxtakarlıq; 2) aldatma, yalan; firıldaq; *~* yanlış olaraq, yalandan; *~* شاهد *şahid*; *~* شهادة *şahadə*; *~* شاهد *şahidlik*
 - *زور* ² zor, güc; məcburiyyət; *~* مَعْبُور *məcburi* olaraq, zor gücünə
 - *زَوْرَان* yediyi boğazında qalan
 - *زَوْرَة* *c. زَوْرَة* baş çəkmə, ziyarət etmə, vizit
 - *قَامَ بِ~* 1) baş çəkmə, ziyarət; *~* زيارة *rəsmi görüşdə olmaq (kiminlə)*; 2) ziyarət
 - *زِير* *c. زِير* qadını məşğul edən, öyləndirən; qadın düşkünü
 - *مَزَار* *c. مَزَار* 1) ziyarət yeri, ziyarətgah; 2) məzar (*hansısa müqəddəsin*); 3) namaz otağı
 - *مُزَوْر* saxta; düzəltmə, əldəqayırılma
 - *مُزَوْر* 1) saxtakar; التاريخ *tarixi saxtalaşdıranlar*; 2) müqəddəs yerlərə ziyarət bələdçisi
 - *زَوْرُق* *c. زَوْرُق* qayıq, barkas, kater; النجاة *~* xilas qayığı; بخاري *~* motorlu qayıq; شرعي *~* yelkənli qayıq; الصيد *~* balıqçı qayığı
 - *زَوْرَع* firıldaqçılıq etmək (*oyunda*)
 - *زَوْرَعَة* firıldaqçılıq
 - *زَوْع* *c. زَوْع* 1) tikə, parça; dilim, fal; 2) quru budaq; *At. sözü.* جوعه على جوعه تخلى الصبية *~*
 Ac qalsa, cavan qız da qupquru çöpə dönər.

I *زَاغَ* (u) *زَاغَ* 1) dönmək, çıxmaq (*məs., yoldan*), kənara çıxmaq, sapmaq (*nədən* *məs., yoldan* ~ *عن الطريق* (عن); burulmaq; 2) yayınmaq, sürüşüb aradan çıxmaq (من); buraxmaq, ötürmək (*nəyi* (من); mühazirələri buraxmaq, mühazirələrə gəlməmək; *~* غَظْلَة *gözləri dörd* oldu, çayıb qaldı; *~* عَيْنَاهُ *nəyəsə çəp* nəzər salmaq; II *زَوَّغَ* 1) öymək, sapdırmaq, rədd etmək; kənar etmək (*nədən* (من); 2) inadkarlıqla yayınmaq (*nədən* (من); tez-tez buraxmaq, ötürmək (*nəyi* (من); III *زَاوَع* yayınmaq, boyun qaçırmaq
 - *تَزْوِيغ* yayınma, buraxma, boyun qaçırma (*nədən* (من); qaçma, gəlməmə (*məs., dərsə* (من)
 - *مَزْوَع* yayınan; buraxan, qaçan, gəlməyən (*məs., dərsə*)
 I *زَاَفَ* (u) *زَاَفَ* 1) ayaqlarını sürüyə-sürüyə getmək, sürünmək; 2) itələmək, kənara çəkmək; 3) çağırmaq (*erkək quşlar haqqında*)
 - *زَوْفَا*, *زَوْفَى*, *زَوْفَاءَ* *bot.* dodaqçiçəklilər fəsiləsindən bitki növü
 - *زَوْفَة* *xalq dil.* bir xalvar, çoxlu və ucuz (*alqı-satqıda*)
 II *زَوَّقَ* bəzəmək, zینət vermək, zövqlə düzəltmək; V *تَزَوَّقَ* bəzənmək
 - *تَزْوِيْق* 1) bəzəmə, zینətləndirmə; 2) ornamənt, naxış
 - *زَاوُوْق* civə
 - *زَوَاَق* bəzək, gözəl geyim, paltar; bər-bəzək; güləbətın
 - *كَارْت* *fiqur* *c. زَوْبَقَة* *~* *kart.* *fiqur*
 - *مَزَوَّق* 1) bəzənmiş; geyinib-keçinmiş, yaraşlıq; 2) fiqurlu; *~* *ورقة* *kart.* *fiqur*
 I *زَالَ* (u) *زَالَ* 1) batmaq, qürub etmək (*günəş, ay*); 2) uzaqlaşmaq, yox olmaq; bitmək,

mək (*şüa haqqında*); IV أَزَاعَ 1) kənara çıxarmaq, yayındırmaq, azdırmaq (*nədən* عن); 2) sındırmaq, istiqamətini dəyişdirmək (*şüanın*)

- زَائِعٌ 1) kənara çıxan yayınan, meyil edən;
2) çəp; نظراتٍ - چەپ نەزەرلەر
- زَاعٌ ~ جیغی; دولاşa زِیغَانٌ c. زاغ; alaqağğa
- زِیغَانٌ 1) sapma, yayınma, kənara çıxma; 2) sınma, istiqamətini dəyişmə, çəpəki, yanakı istiqamət alma; *fiz.* aberrasiya

I زَافٌ 1) زَافٌ (زیف) saxta, qəlp olmaq (*sikkə haqqında*); II زَافٌ 2) زَافٌ (i) təşəxxüslə gəzmək; ~ النقود saxtalaşdırmaq; ~ الوقائع faktları saxtalaşdırmaq

- زَافٌ saxta, qəlp
- زَافٌ saxtalaşdırma
- زَافٌ 1. saxta, qəlp; 2. saxtakarlıq, yanlışlıq, uydurma
- زَافٌ 2. زَافٌ *memar.* karniz, pərvaz
- زَافٌ saxta, düzəltmə
- زَافٌ saxtakar; ~ النقود saxta pul düzəldən
(زیق) II زَاقٌ 1) cırıldamaq (*qapı*); 2) fişildamaq (*ağciyər*); 3) yaxalığı bənd etmək
- زَاقٌ 1) اَزِیَاقٌ c. زیق; 2) yaxalığı (*məs., köynəyin*); 3) işıq zolağı, zəif şüa, deşik, ara (*azacıq açıq qapının, pəncərənin tayları arasında*)

I زَالٌ 1) زَالٌ (زیل) dayanmaq, kəsilmək; لم یزل لا (ما) یزال یعمل *yaxud* ما زال یعمل *yaxud* o, işləməkdə davam edir, o hələ də işləyir; II زَالٌ 2) زَالٌ tərək etmək, əl çəkmək, atmaq; ayrılmaq; VI تَزَايَلٌ 1) dağılmaq,

tədricən yox olmaq; 2) ayrılmaq; tərək etmək, uzaqlaşmaq (*nədən* عن)

I زَانٌ 1) زَانٌ (i) bəzəmək, zinət vurmaq; II زَيْنٌ 1) زَيْنٌ bəzəmək; dekorasiya vermək; naxış vurmaq; ~ بالانوار ~ əlvən işıqlarla bəzəmək, çıraqban etmək; 2) təriflərlə təqdim etmək (*kimə* لـ); ... o, ...-da/-də həyatı onlara bər-bəzəkli təsvir edirdi; V تَزِينٌ 1) bəzənmək; 2) üzünü qırmaq; saçlarını qırxdırmaq; VIII إِزْدَانٌ bəzədilmək; zinət vurulmaq (*nə ilə* بـ)

- تَزِينٌ bəzəmə, zinət vurma, dekorasiya vermə, naxış vurma

- زَيْنٌ 1) bəzək; zinət; ~ الحكيم صمت müdrik adamın bəzəyi susmaqdır; 2) gözəllik, yaraşlıq
- زَيْنٌ yaxşı!

- زَيْنٌ 1) زَيْنٌ, زِينَاتٌ c. زینə; ~ لفظية ~ danışiq gözəlliyi; ~ غرفة tualet otağı; 2) çıraqbanlıq, çıraqban
- زَيْنٌ bəzənmiş; bər-bəzəkli
- مُزِينٌ 1) dekorator, bəzəkçi, bəzək işlərini görən; 2) bərbər

زَيْنٌ *xüs. ad. q. Zeynəb*

II زِيٌّ 1) زِيٌّ geyindirmək (*kimisə*); V يَخُودٌ تَزِيٌّ geyinmək; geymək (*nə* بـ); paltarını dəyişib başqa şey geymək (*nə* بـ); ~ بزى الصديق تجاهه *məcaz.* özünü kiminsə dostu kimi göstərmək

- زِيٌّ 1) اَزِيَاءٌ c. زی; 2) forma, fason, biçim; 3) moda; عارضة الازياء model, manekençi

- زِيٌّ *həmç. اِزِيٌّ xalq. dil. necə; اِزِيٌّ? necəsən?, işlərin necədir; زِيٌّ zift; زِيٌّ bir şeydir, fərqi yoxdur*

MÜNDƏRİCAT

Tərtibçidən	V
Lüğətdən istifadə haqqında	VIII
Şərti ixtisarlər	XI
Ərəb əlifbası	XII
ا	1
ب	44
ت	104
ث	118
ج	129
ح	176
خ	248
د	296
ذ	332
ر	342
ز	401

Qeyd üçün

Qeyd üçün

Qeyd üçün

Buraxılışa məsul: *Əziz Güləliyev*
Texniki redaktor: *Rövşən Ağayev*
Kompyuter tərtibatçısı və
korrektor: *Seymur Əhmədov*

Yığılmağa verilmişdir 07.06.2006. Çapa imzalanmışdır 02.02.2007.
Formatı 70x90 ¹/₁₆. Fiziki çap vərəqi 27,5. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 15.

DÜST 5773-90, DÜST 4.482-87

Kitab “CBS-PP” MMC mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Şərifzadə küçəsi, 3.